Архивите на ДС

Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия
(КРДОПБГДСРСБНА)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА

НИВОТО НА КЛАСИФИКАЦИЯ СЕ ПРЕМАХВА!
КРДОПБГДСРСБНА
Дата.....20.....8
Правно основание:& 17 от ПЗР на ЗДРДОПБГДСРСБНА
Длъжност:секретар на КРДОПБГДСРСБНА

Из архивите на С

The Committee for Disclosing the Documents
and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens
to the State Security and the Intelligence Services
of the Bulgarian National Armed Forces
(CDDAABCSSIBNAF)

State Security and Minorities

Collected Book of Documents

**Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия
(КРДОПБГДСРСБНА)**

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

И МАЛЦИНСТВАТА

Документален сборник

София, 2015

Архивите на ДС

© Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност
на български граждани към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия, 2015 г.

ISBN 978-954-2986-79-9

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение 6

II. Списък на документите с анотация 18

III. Факсимилета на документите 31

1. Арменци 72
2. Гръцки политемигранти 171
3. Цигани 172
4. Власи 237
5. Албанци 370
6. Кримски татари 462
7. Каракачани 495

IV. Справочен апарат

1. Списък на по-важните съкращения 507
2. Списък на използваните архивни фондове 509

CONTENTS

I. Introduction 18

II. List of documents with annotations 52

III. Facsimiles of the documents 31

1. Armenians 72
2. Greek political emigrants 171
3. Gipsies 172
4. Wallachians 237
5. Albanians 370
6. Crimean Tatars 462
7. Karakachans 465

IV. References

1. List of the main abbreviations 507
2. List of used archive funds 509

ВЪВЕДЕНИЕ

Сборникът „Държавна сигурност и малцинствата“ е тридесет и второто издание от документалната поредица „Из архивите на ДС“ и представлява логично продължение на публикуваните вече документи, свързани с партийно-държавната политика спрямо малцинствата и реализирането на тази политика от репресивния апарат на Държавна сигурност. **Началото на поредицата, свързана с политиката към малцинствата, бе поставено със сборниците: „Държавна сигурност и еврейската общност в България“ и продължено с „Държавна сигурност – смяната на имената – Възродителният процес” – 2 тома.**

При подбора на документите за настоящото издание е търсена възможността да бъдат представени механизмите, които изграждат партийно-държавната политика спрямо малцинствата. Става въпрос именно за система от механизми, а не за единна партийна политика спрямо различните етнически групи. Включените в сборника документи, отразяващи работата на ДС по линия на малцинствата, както и многобройните публикувани в различни издания материали от партийния архив, разкриват по красноречив начин факта, че към различните малцинства се прилагат различни мерки за „приобщаване“, „адаптиране“, „модернизиране“, „преодоляване на етническите различия“ и т.н. Нещо повече, политиката на БКП спрямо различните етнически групи в България претърпява на няколко пъти промяна на курса, като преминава през напълно противоположни крайности: от идеята за многонационална България – политически курс, който се налага след края на Втората световна война, до идеята за един етнос, един бит, една култура, едни обичаи. От политика на защита и укрепване на етническата идентичност на малцинствата се стига до политика на груби посегателства върху тяхната етническа идентичност, култура, религия и език.

Най-яркото доказателство за непоследователната и противоречива политика на БКП спрямо малцинствата в България се съдържа в текстовете на основния закон на НРБ през разглеждания период. Конституцията на НРБ от 1947 г. съдържа редица разпоредби, с които се гарантира равенството пред закона, защитата от дискриминация, защитата на етнокултурната, религиозната и езикова самобитност на малцинствата. В Конституцията от 1947 г. се говори за различни малцинства и терминът „национални малцинства“ се използва свободно. С приемането на Конституцията от 1971 г. терминът „национални малцинства“ е заменен с „граждани от небългарски произход“. Юридически тази промяна в термините означава, че не се признава наличието на различни малцинства в НРБ. От този момент нататък започва процесът на създаване на „единна българска социалистическа нация“. БКП предприема редица мащабни мерки за приобщаването на малцинствата към социалистическото общество и превръщането им в активни строители на социализма.

Промяната в политиката на партията към малцинствата в България не започва с приемането на новата Конституция – тя е предшествана и подготвяна повече от десетилетие преди това с приемането на редица решения на Секретариата ЦК на БКП и на Политбюро, както и от някои постановления, решения и разпореждания на Министерския съвет по линия на малцинствата. Тя все още не е ясно очертана, а асимилационният натиск е на приливи и отливи. Факт е обаче, че от 1971 г. до падането на комунистическия режим от власт политиката на унификация на отделните малцинства започва да се провежда целенасочено, методично и с всички средства.

Настоящото документално издание няма за цел да проследява промените в политическия курс на БКП спрямо малцинствата, нито пък външнополитическите причи-

ни, които в определени моменти оказват своето влияние върху тази политика. Дотолкова, доколкото обаче различните етапи, през които минава партийната и държавната политика спрямо малцинствата, ще имат за резултат промяна във формите, средствата и методите, чрез които репресивният апарат на ДС прилага на практика политиката на БКП към отделните етнически групи, тук само с няколко думи ще се маркират промените в политическия курс на партията спрямо тези групи от населението.

Намирайки се в несигурна властова позиция в рамките на Отечествения фронт, след 9 септември 1944 г. БКП залага на политиката чрез отстъпки към малцинствата да ги спечели на своя страна, опирайки се на партийно-пропагандната риторика, че те са естествени съюзници на властта и трябва да се подпомогне тяхното издигане в обществото[1]. Веднага след изборите за ВНС през 1946 г. отдел „Масов“ е разформиран и към Секретариата на ЦК на БКП е създадена Малцинствена комисия, която поема ръководството на работата сред националните малцинства, чиято основна задача е „Да следи и подпомага работата на тези организации в рамките на решенията и директивите на ЦК“[2]. Две години след това, на проведената на 2 май 1948 г. национална конференция на циганите в България, те открито декларират своята подкрепа към политиката на ОФ. Още една малцинствена организация – тази на арменците – КПО „Ереван“, веднага след своето създаване заявява своята лоялност към политиката на ОФ властта.

Това е времето, когато на отделните етнически групи е позволено създаването на свои културни и просветни организации, разбира се, това става с намесата и под контрола на органите на Държавна сигурност. На тези малцинствени организации е позволено да издават свои печатни издания – това са вестниците „Романо еси“ на представителите на циганското малцинство, в-к „Ереван“ на арменското малцинство, в-к „Елевтерия“ на гръцките емигранти. Дори кримските татари имат свое печатно издание – в. „Емел“. Отварят врати циганският театър „Рома“, сформират се художествено-творчески групи и сред представителите на арменското малцинство и т.н. От документите, намерили своето място в сборника обаче, се вижда, че прилагането на практика на тези „широки“ права и свободи на малцинствата строго се контролира от ДС. Тези организации, печатни издания, театрални групи и музикални ансамбли са създадени с помощта на ДС и се превръщат в обект на специален контрол от страна на ДС, а от средите на членовете им започва набирането на агентура.

След Априлския пленум през 1956 г. БКП прави остър завой в политиката си към малцинствата в НРБ. От групи от населението, ползващи се, пък макар и под зоркото око на ДС, от гарантираните им в Конституцията права и свободи, малцинствата се превръщат в обект на специален партиен и държавен контрол. Показателен в това отношение е фактът, че още на следващата година с решение на Политбюро № 290 от 24 октомври 1957 г. Отделът за работа с турското население“ е преустроен в Отдел за работа сред националните малцинства . Този административен акт е свързан с реализирането на новата държавна политика спрямо малцинствата и планираните мерки за създаването на единната българска социалистическа нация[3]. Приети са редица мерки в тази насока – както е видно от документите, публикувани в сборника – затворени са самостоятелните цигански и турски училища, циганите, водещи чергарски живот, са принудени да се заселят постоянно, а отказът да го направят се криминализира. Печатните издания на културно-просветните организации на циганите и арменците

[1] Бюксеншютц, Улрих. Малцинствената политика в България. Политиката на БКП към евреи, роми, помаци и турци. IMIR, 2000 г., с. 110.

[2] Пашова, Анастасия. Циганите мюсюлмани – неудобното за комунистическия режим в България малцинство, www.librev.com

[3] Пашова, Анастасия. Пак там.

започват да се отпечатват само на български език. През 1951 г. по предложение на НС се иска разпускане на организациите на малцинствата и се препоръчва приобщаването на малцинствата към организациите на ОФ. В други от тях са разпуснати младежките, спортните и женските отдели, създадени в рамките на тези организации, с обяснението, че такива отдели функционират в структурата на ДКМС и дублирането им е безсмислено. Започва един необратим процес на „приобщаване“[4] на всички малцинства в българското общество, на етническото му хомогенизиране. Новото ръководство на БКП начело с Тодор Живков обнародва редица правителствени и партийни документи, чиято основна цел е създаването на единна „българска социалистическа нация“ чрез провеждането на политика на приобщаване на малцинствата към социалистическия начин на живот.

Документите, включени в сборника, показват, че съвместните усилия на БКП и на структурите на ДС са насочени към социалното уеднаквяване на отделните етнически групи, което се осъществява с различни мерки за отделните етнически групи. В редица изследвания, посветени на политиката на БКП към малцинствата, се изтъква именно този аспект от партийната политика: средствата, методите и формите, чрез които се осъществява социалното уеднаквяване на отделните етнически групи. В опростен вид тази политика гласи следното: „Чрез преодоляване на социалните различия, етническите и национални разлики също загубват своето значение“[5].

Един малко по-подробен анализ на документите, разкриващи как репресивният апарат на ДС реализира на практика тази политика на социално уеднаквяване, предложен в следващата част на въведението, ще хвърли светлина върху това доколко успешна е една такава партийно-държавна политика. Безспорен е фактът, че въпреки наличието на общи права и равенство пред закона и общите принципи на административен надзор отношението на българската държава към различните малцинства не е било едно и също. Различни са били както политиката, така и законодателната уредба, засягаща отделните групи. Ако акцентът в политиката на БКП спрямо циганите е приобщаване към социалистическата нация чрез образование, налагане на уседнал начин на живот и др., спрямо власи, каракачани – откъсване от езиковата им среда, от националистическите претенции на Румъния, Гърция, изразяващи се в опитите на влашки и каракачански задгранични организации да създадат свои филиали на територията на НРБ, то по отношение на турците, татарите, българомохамеданите държавната политика е много по-брутална – засегнати са не само обичаите, облеклото, имената, но и религиозният им живот. Не може да не направи впечатление, че ако религиозният маркер е определящ за мерките, предприети за приобщаване на турците и българомохамеданите към социалистическото общество, то при циганите елиминирането на етнокултурната специфика на тази общност и справянето с определен кръг от остри социални проблеми определят предприетите мерки спрямо тях[6].

Средствата и мерките, които се използват от БКП и ДС за работа по линия на власите и каракачаните, както се вижда и от документите, публикувани в сборника, се различават коренно от тези, прилагани спрямо циганите и турците. За противодействие на националистически претенции на гръцки и румънски организации спрямо власите и каракачаните БКП, от една страна, се опитва чрез забранителни мерки да ограничи използването на влашки диалект и гръцки език от тези две общности, от друга страна, насърчава историческите и етнографските изследвания, доказващи българския етнически произход както на влашкото население, така и на каракачаните в България. В регионите, населявани от каракачани и власи, са изпращани специални

---

[4] Във въведението е използван терминът „приобщаване“ вместо съвременния „интеграция“, тъй като това е терминът, който е използван в документите на ДС.

[5] Бюксеншютц, Улрих. Пак там., с. 3.

[6] Груев, Михаил. Мюсюлманските общности и комунистическият режим: политики, реакции и последици, www.librev.com

експедиции от историци, етнографи, филолози и други представители на академичната общност с цел комплексно проучване на етническия произход на тези категории от населението.

Документите, свързани с дейността на ДС по линия на малцинствата, са силно идеологизирани. Ако по отношение на циганското малцинство на преден план е изведена формулировката, че в резултат на правилната политика на БКП в живота на циганите настъпват съществени промени, то в документите за арменското малцинство акцентът е поставен върху формулировката за фашисткия характер и дейност на създадените преди 9 септември 1944 г. арменски организации. Това определя и първите политически мерки на БКП спрямо тези малцинства и съответно реализирането им от органите на ДС. Веднага след 9 септември 1944 г. всички арменски организации, функциониращи дотогава, са закрити с обяснението, че са „фашистки“, „расистки“, „терористически“ или „контрареволюционни“ **(вж. Док. № 5, 19 от сборника).** Тази задача е възложена на специално създадения със заповед на министъра на вътрешните работи Временен комитет на арменското малцинство в България **(вж. Док. № 1 и 32 от сборника)**, който трябва да конфискува имуществото им, сметките и архивите им, а отговорните ръководители на т.нар. „фашистки“ организации са предадени на народната власт. На следващия месец – през октомври 1944 г., в гр. Сталин (Варна) е свикана конференция на арменския комитет при ОФ, на която се създава прогресивната организация „Ереван“ със седалище в София и клонове в цялата страна, чийто Устав, както и ръководство е одобрен със Заповед № 77/19 януари 1944 г. на министъра на вътрешните работи **(вж. Док. №2 от сборника).** Към организацията функционират отдели за физкултура и спорт, младежки отдел, женски отдел, театрална група и др., но в този си вид просъществува няколко години, след което към него остават само културните и просветните звена[7].

Бившите членове на закритите арменски организации незабавно са поставени под агентурно-оперативно наблюдение **(вж. Док. № 17 от сборника)**, а скоро след това ДС започва активно да разработва Централния комитет на „Ереван“, печатното издание на организацията – в. „Ереван“, и Епархийския съвет на Арменската апостолическа църква **(вж. Док. № 55 от разширеното електронно издание и Док. № 25 от сборника).** Една от причините за поставянето на тези организации под наблюдение от структурите на ДС е решението, взето от ръководството на „Ереван“ от началото на 1948 г., да даде право на всички, които искат да членуват в нея, да го направят, включително и на бившите членове на закритите след 9 септември арменски организации **(вж. Док. № 28 от разширеното електронно издание)**. От една страна, с цел да бъдат обхванати и наблюдавани всички вражески елементи от закритите организации, влели се в редиците на „Ереван“, отдел I на ДС взема решение да се разшири агентурно-информационният апарат в организацията. За тази цел на всеки 10 души се поставя за отговорник един „здрав, прогресивен другар“, който има за задача да следи и донася за всички действия на новопостъпилите членове. Едновременно с това в началото на 1949 г., вероятно не без намесата на ДС, е инициирана организационна чистка в структурите на „Ереван“ с цел отстраняване на всички неблагонадеждни елементи. За тази цел ръководството на организацията издава Окръжно № 9, с което се нарежда да бъде извършено прочистване на организацията от вражески елементи – членове на закритите арменски организации, засегнати от национализацията едри индустриалци и т.н. **(вж. Док. № 26 от сборника)**. Изпълнението на тази задача е възложено на специална комисия, която чрез „десятъчническия апарат“ да осъществи организационната чистка и да предложи за изключване всички неблагонадеждни елементи. Веднага след прочистването на организацията от антинародните елементи е обсъждана възможността за закриване на „Ереван“ и доколко е необходимо нейното

[7] Мицева, Евгения. Арменците в България – култура и идентичност. София, 2001 г. с. 90.

съществуване, при положение, че към края на 1949 г. жените арменки са включени в БНЖС, младежите в ДНСМ, а всички останали членове на организацията вече членуват в ОФ **(вж. Док. № 49 от разширеното електронно издание).** До закриване на организацията не се стига, но с Окръжно № 19 е наредено закриването на младежкия отдел към „Ереван“ и отделните физкултурни дружества. Целта, която се преследва с този акт, е реорганизиране на физкултурното и младежкото движение „на производствен принцип, без разлика на народност“ **(вж. Док. № 26 от сборника).**

Паралелно с преструктурирането на организационния живот на арменското малцинство протича още един процес, реализиран от партийните структури и от органите на ДС – подготовката за репатрирането на арменците в СССР. И ако този процес е наличан в документите на ДС „доброволен“ и „желанието на арменците в България да се завърнат в историческата си родина“ да е педантично подготвяно, то както свидетелстват документите, публикувани в сборника, всеки опит на арменците в България да емигрират в друга държава, различна от СССР, се преследва безпощадно от Държавна сигурност. Още през 1946 г. ръководството на „Ереван“ отправя молба за утвърждаването на комитет, който да уреди всички въпроси, свързани с репатрирането на желаещите да се изселят в Армения **(вж. Док. № 6 от разширеното електронно издание)**. Със заповед на министъра на вътрешните работи са утвърдени уставът и ръководството на комитета по репатрациите **(вж. Док. № 6 и 9 от разширеното електронно издание).** След утвърждаването на ръководството на комитета по репатрациите и устава му, в страната започват да се свикват заседания от „Ереван“ за разясняване на въпросите по репатрирането на арменците **(вж. Док. № 26 от сборника).** Създадена е специална междуведомствена комисия от представители на МВР, МВнРИ, Щаба на войската, БНБ и др., която да разгледа исканията на арменците, свързани с процеса на отпътуването им от страната. На 15 юни 1946 г. Министерският съвет обнародва специално Постановление за мерките за съдействие по репатрирането на живущите в България арменци в Съветска Армения **(вж. Док. № 13 от сборника).** Сред тях са: издаване на безплатни паспорти, освобождаване от българско поданство и военна служба, безмитен износ на имуществото им, безплатен превоз по железницата, право да преведат чрез БНБ до 10 000 лева и др. Една от причините, поради които ДС си затваря очите пред факта, че закритото след 9 септември 1944 г. арменско благотворително дружество „Парекордзаган“ продължава да функционира, е свързана с обстоятелството, че основната му функция е свързана с финансовото подпомагане на процеса на репатрация на арменците **(вж. Док. № 23 от сборника и Док. № 35 от разширеното електронно издание).** Интерес представляват и документите, разкриващи различното отношение, което имат отделните социални прослойки сред арменското малцинство към процеса на репатрация. Бедните арменци са готови веднага да заминат за Съветска Армения; средната класа сред тях предпочитат да отидат първо на екскурзия там с цел да проучат положението и тогава да решават дали да се преселят там окончателно. Богатата класа предпочитат да остане в България до момента, когато икономическите ограничения не ги принудят да емигрират в САЩ **(Вж. Док. № 19 от сборника).**

С приключването на процеса на репатрация на арменците в СССР от началото на 50-те години се забелязва значително отслабване на натиска от страна на структурите на ДС към арменското малцинство. Данните от публикуваните в сборника документи показват, че от 50-те години насетне работата на ДС по линия на арменското малцинство се свежда основно до наблюдаване на контингента. В документите се констатира, че реакционни елементи сред арменското малцинство не представляват заплаха, вражеската им дейност се ограничава в разпространение на слухове против народната власт, акцентира се многократно и върху факта, че крупните търговци и индустриалци, засегнати от мероприятията на ОФ, не вземат участие в реализирането на стопанските мероприятия в страната **(вж. Док. № 30 от сборника).** Всички доклади

са единодушни в констатациите си за слабата работа на ДС по линия на арменското малцинство, което се обяснява с липсата на достатъчно агенти и оперативни работници **(вж. Док. № 48 и 58 от разширеното електронно издание).**

Документите, свързани с работата на ДС по линия на малцинствата, очертават циганите и гръцкото малцинство като едни от най-добре обезпечените в агентурно-оперативно отношение малцинства. Във въведението съставителите на сборника използват термина „цигани“, от една страна, в контекста му на общностно название на етнокултурната група, а от друга, поради факта че това е терминът, използван в документите на ДС, както и във всички официални правителствени документи. Поради своите етнически, културни и социални особености те представляват един много труден обект за държавната малцинствена политика. Тъкмо спрямо тази група от населението БКП не може да приложи един от най-важните аргументи за оправдаване на политиката си спрямо малцинствата, а именно, че циганите първоначално са имали български етнически произход[8].

Основният проблем, както е видно от докладите на ДС, е свързан с изоставането на циганското население от общото развитие на страната – то не е заето с постоянен труд, не се задържа на едно място, води скитнически живот, занимава се с просия, гадаене и т.н. С оглед на това да се ликвидира изоставането на циганското население БКП и МС започват да разработват пакет от мерки, с които се цели премахването на скитничеството, ангажирането с постоянна работа и включване в образователната система на представителите на малцинството и т.н. Партийно-държавната политика спрямо циганското малцинство от началото на 50-те години, обединена и прикрита зад пропагандираната необходимост от подобряване на бита и културата на циганското малцинство, е тясно свързана с политиката на форсирано модернизиране на българското общество посредством колективизация и индустриализация и острата нужда от работна ръка, която да бъде включена в изграждането на модерните индустриални предприятия, а също в ТКЗС-тата, особено след като в началото на 50-те години голяма част от турското малцинство, заето в селското стопанство, е изселено.

Заселването на чергаруващите цигански общности и трудоустрояването им в различните сектори на стопанския живот в страната ще даде така необходимата работна ръка за осъществяването на политиката на модернизация и индустриализация на българското общество. Ниското образователно ниво на циганите обаче ще принуди БКП първоначално да ги интегрира в селското стопанство[9]. За да се справи с този проблем ,правителството разработва редица мерки в образователната система с цел приобщаване на циганското малцинство.

За подобряване работата сред циганското население, за тяхното привличане в изграждането на развитото социалистическо общество и за културно-просветното им издигане са обнародвани редица правителствени документи. Основополагащо за партийно-държавната политика спрямо циганското малцинство обаче се явява ПМС № 258 г. от 1958 г. **(вж. Док. № 73 от сборника).** Мерките, предвидени в него за приобщаване на циганското малцинство към социалистическото общество, могат да бъдат разделени в няколко основни групи:

• *Мерки за ликвидиране на скитничеството чрез осигуряване на работа и жилище.*

С това постановление се забранява скитническият начин на живот. Мерките, които са предвидени в него, целят чергаруващите цигани да се установят на постоянно местожителство и да бъдат трудоустроени. Тези мерки не са продиктувани от невъзможността на правителството и на структурите на ДС да ги контролират, а както вече бе споменато, от нуждата на работна ръка в ТКЗС и в предприятията. За тази цел на окръжните, околийските, градските комитети и селските народни съвети, в чиито райони живеят цигани, е наредено да осигурят работа на всички незаети с обществе-

[8] Бксеншютц, Улрих. Цит. съч., с. 4.
[9] Бксеншютц, Улрих. Цит. съч., с. 111.

нополезен труд цигани, като на семействата им бъде дадено постоянно местожителство **(вж. Док. № 126 от разширеното електронно издание)**. Предвижда се затвор за онези, които не изпълняват разпоредбите на закона. Управителните съвети на ТКЗС и ТПК се задължават да приемат на работа цигани за земеделска и занаятчийска работа; специално с цел трудоустрояването на циганите, живеещи в градовете, са създадени трудовите кооперации на ваксаджиите, на кошничарите, на преносвачите т.н., но основната част от циганите, живеещи в градовете, са настанени на работа в комуналните предприятия като „Чистота“ и „Комунални услуги“ **(Вж. Док. №75 от сборника).**

За приобщаването на циганите към социалистическото общество е предприета мащабна кампания за изграждане на нови, евтини и хигиенични жилища, а за поефективното разрешаване на въпроса с осигуряването на жилища ЦК на БКП изпраща до окръжните, градските и районните комитети на БКП писмо, което задължава партийните органи и организации по места да подпомагат този процес **(вж. Док. № 74 от сборника).** Като основно задължение на общинските ръководства е вменено подобряване на хигиенните условия в кварталите, построяването на съвременна канализация, осигуряване редовното извозване на отпадъците в районите, в които живеят цигани, както и да следят за спазването на санитарните изисквания в домовете, в които ще бъдат настанени представители на малцинството. На партийните ръководства по места също така е наредено циганите да бъдат настанявани в различни части на кварталите, по едно-две семейства в различни блокове, с цел да се избегне концентрацията на много цигани на едно място, а също така и с цел да се подобрят техният бит и култура под влиянието на заобикалящите ги български съседи. Ефектът от тази политика обаче в много случаи е точно обратен. При даденото циганско семейство започват да се заселват все повече негови роднини и в крайна сметка се стига до конфликтни ситуации. Това кара част от българските семейства да напусне жилищата си и да се оформи процес на гетонизиране на циганските поселища. Парадоксалното в случая е, че в постановлението е записано да се разбият гетата и да не се допуска създаването на нови. На практика обаче става точно обратното **(вж. Док. № 86 от сборника)**. Наред със заселването в смесени блокове, през 60-те години на циганите се отпускат кредити, за да могат да си построят собствени жилища. Построяват се самостоятелни къщи във всички по-големи градове и села – най-често в края на населеното място. От една страна, с тази мярка се цели частичното разрешаване на жилищния въпрос, а от друга страна, е опит да се ликвидира една от формите на организиране на циганите в групи, срещу което структурите на ДС се противопоставят с всички сили – това са т.нар. „лонджи“ или еквивалент на съвременните ВС каси **(вж. Док. № 78 от сборника).** Според ДС условията за съществуването на „лонджите“ са провокирани основно от ДСК, която не отпуска заеми на циганите. За да се справят със съществуването на тези организации, на БНБ и ДСК е наредено да отпускат на циганите заеми при същите условия, при които се отпускат и на българите.

• *Мерки в образователната сфера.* Наред с мащабната кампания за ликвидиране на скитничеството чрез осигуряване на работа и жилище в правителствените и партийните документи за работа с циганското малцинство са предвидени и множество мероприятия в образователната сфера. С ПМС № 258 изрично се нарежда „целокупното приемане на децата в училищна възраст от циганско произход в български училища“. Освен ликвидирането на ниския образователен статус на ромското население, с включването на децата от циганско произход в български училища се цели прекратяването на практиката тези деца да бъдат изпращани в турски училища. Основното ядро от мерки, касаещи образователната реформа спрямо циганското малцинство, е свързано с откъсването на децата от циганско произход от семейната им среда. За тази цел се изграждат интернати, за да бъдат децата откъснати от кварталната си среда и поставени в по-подходяща за развитието и образованието им социална среда.

По същото време се създават и Основните училища със засилено трудово обучение (ОУЗТО). Както и всички останали мерки, предприети от БКП за приобщаване на циганското малцинство към социалистическото общество, така и тези в образователната сфера не постигат желания ефект – децата от училищата за трудово възпитание (ОУЗТО) завършват обучението си там на 12 г., а по закон до навършване на 16 г. не могат да започнат работа, което отново ги връща в семейната и кварталната им среда.

• *Мерки за приобщаване чрез откъсване на циганското население от турското*. Причината за разработването на тази група от мерки се крие в желанието на партията да насърчи етническото самосъзнание у циганите в противовес на тенденцията голяма част от тях да се определят като турци. Още през 1948 г., на страниците на вестник към циганите е отправен следният призив: „Онези, които досега са се срамували да се нарекат цигани и които са преминали към турското малцинство, или пък са били кръстени като християни, нека да свалят маските от лицата си, да вдигнат глави и да покажат, че са цигани“[10]. За това е било необходимо у тях де се утвърди чувството за етническо самосъзнание, отделено от религията. Именно предполагаемата опасност от асимилация в турското малцинство, чиято етническа единичност се крепи на езика и религията, застава винаги на преден план дори и при по-късните решения на правителството.

Още в ПМС № 258, а след това и с окръжно писмо № 809 на партийните комитети по места изрично се нарежда да не допускат турчеене сред циганското население. В обнародваното през 1962 г. Решение № 101 на Политбюро на ЦК на БКП се акцентира върху причините, които препятстват засилването на моралното и политическото единство на народа – самоопределянето на циганите като турци. Именно тази причина се посочва и като важен инструмент на вражеската пропаганда. На базата на партийните и правителствени решения Шесто управление на ДС, съвместно с ДНМ разработва Окръжно № I-44 от 17 април 1979 г. със специфични за управлението мероприятия за подобряване на контраразузнавателната работа сред българските цигани, за своевременното долавяне и пресичане на всякакъв вид негативни процеси и тенденции сред тях и за недопускане попадането им под влиянието на протурска и друга подривна пропаганда **(вж. Док. № 85 от сборника)**. В изпълнение на окръжно № I-44 Инспекторатът на МВР прави цялостна проверка на състоянието на агентурно-оперативната работа сред българските цигани във всички окръжни управления на МВР. Резултатите от проверката показват, че агентурно-оперативната и профилактичната работа сред българските цигани в почти всички управления не е приведена в съответствие с партийните решения, заповедите и указанията на ръководството на министерството. Един от основните проблеми е свързан с факта, че немалка част от циганите се турчеят. Следват строги указания към ОУ по места да не се допуска заселването на цигани в места с компактно турско население. На Министерството на отбраната са дадени указания да разделят етническите групи в поделенията и казармите.

Документите, публикувани в сборника, ясно показват, от една страна, как цялата отговорност за работата сред циганското малцинство и подобряване на битовите, социалните условия на живот се възлага на окръжните и градските партийни комитети **(вж. Док. № 127 от разширеното електронно издание)**, а от друга страна – колко стриктно ръководството на ДС следи за изпълнението на правителствените мерки. Доказателство за това са ежегодните проверки, извършвани от Инспектората на МВР за работата по линия на циганското малцинство **(вж. Док. № 128, 144, 145 от разширеното електронно издание).** Нещо повече. Към някои от информациите на Инспектората на МВР за извършените проверки отдел „Криминален“ към ДНМ изготвя свои бележки, които съдържат силна критика по отношение на изнесените данни за работа-

[10] Бксеншютц, Улрих. Цит. съч., с. 111.

та с циганското население. Силно критикувана е неефективността на образователната система спрямо децата от циганското малцинство, силно критикуван е липсата на анализ за причините за високата престъпност сред циганското население. Критикувана се направеният в анализа извод, че е преодолян проблемът със скитничеството, като се дава следната аргументация – циганите променят своята тактика на скитничество и вече не се придвижват като класически катуни, а ползват влакове, автомобили, камиони и др. средства за придвижване. Критикува се фактът, че не се предлагат мерки, с които да се води борба срещу неписаните закони, по които живее циганското общество, а само се констатира съществуването на тези закони. Критикуват се окръжните партийни секретари, че самите те не знаят какви точно са тези неписани закони **(вж. Док. № 76 от сборника).**

Както вече бе споменато, другата група сред малцинствата, която е много добре обезпечена в агентурно-оперативно отношение от структурите на ДС, са гръцките политемигранти. Това е свързано с някои особености в работата на ДС по линия на ГПЕ (гръцки политемигранти). На първо място трябва да се отбележи обстоятелството, че в работата си с това малцинство ДС се сблъсква с гръцкото разузнаване. Гръцкото разузнаване използва политемигрантите в две основни направления: за изпълнение на разузнавателни задачи на наша територия; за наблюдение и разработване на български граждани, посещаващи Гърция. Публикуваните тук документи показват, че едно от основните направления в работата на задграничните разузнавателни централи на гръцкото разузнаване в градовете Орестия, Гюмюрджина, Драма и Демир Хисар е свързано със събирането на информация за гръцките политемигранти в България: какво работят, къде живеят, какви са политическите им интереси и т.н. **(вж. Док. № 54 от сборника)**. За да се противопостави на действията на гръцкото разузнаване по това направление, Специалната комисия към ЦК на БКП за гръцките политемигранти взема решение семействата на гръцките емигранти да бъдат заселвани само в Северна България **(вж. Док. № 45 от сборника)**. Това се прави с цел да се избегне опасността от насаждането на вражеска агентура в най-невралгичните пунктове на страната като южната граница. От ДС считат, че заселването на представителите на това малцинство в Добруджа и политически, и оперативно е правилно. Друга мярка, която Специалната комисия към ЦК на БКП за гръцките политемигранти взема с цел противодействие на гръцкото разузнаване, е изпращането на част от ГПЕ в Полша, Чехословакия, Унгария и др., а останалите са трудоустроени по горските обекти, индустриални предприятия, ДЗС, ТКЗС и др. **(вж. Док. № 44 от сборника).** На структурите на ДС е наредено всички представители на ГПЕ да бъдат картотекирани, а вражески настроените да бъдат взети на разработка. Всички предприятия, в които има настанени на работа гръцки политемигранти, са поставени под агентурно наблюдение. Специално внимание е обърнато на онези предприятия, в които има трудоустроени гръцки емигранти, които са пребивавали на територията на Югославия. Причината за това се крие в опасенията на представителите на ДС тези лица да са били вербувани от югославското разузнаване **(вж. Док. № 50 от сборника).**

Сред особеностите в работата на ДС по това направление, особено внимание заслужава фактът, че ДС работи в тясно сътрудничество с представителите на ЦК на ГКП, които се явяват и отговорници на гръцките емигранти в България. Именно по тяхна препоръка в ТВО са изпращани редица представители на гръцкото малцинство по подозрение, че са вражески настроени срещу ГКП елементи **(вж. Док. № 48 от сборника).** От друга страна обаче, наличието на представители на ГКП и гръцка партийна разведка на наша територия създава сериозни затруднения в работата на ДС по линия на гръцкото малцинство – агентите и информаторите на отговорниците на гръцките политемигранти отказват да съдействат на оперативните работници на ДС, отказват да предоставят информация за сънародниците си политемигранти и т.н. Предвид това и с оглед на подобряване на работата по линия на гръцкото малцинство

началникът на III отделение предлага да се вземе решение на високо ниво, дали е необходимо съществуването на ГКП и нейната партийна разведка на територията на НРБ **(вж. Док. № 46 от сборника).** До прекратяване дейността на ГКП сред гръцкото малцинство на територията на България не само че не се стига, но министърът на вътрешните работи Д. Диков в специален доклад до ПБ на ЦК на БКП прави предложение да бъде разрешено на органите на ДС да разработва гръцките политемигранти, като официално си сътрудничат с представителите на ГКП в България **(вж. Док. № 62 от сборника).** Причините за този обрат се дължат на постъпилата информация в МВР за наличието на фракционна група сред гръцките емигранти, чиито действия са насочени към дискредитиране на ГКП. Същинският проблем обаче се крие в това, че голяма част от представителите на гръцката политемиграция в България се явяват привърженици на маоизма, защитаващи позициите на китайското ръководство **(вж. Док. № 57 и 58 от сборника).** С цел предотвратяване разпространението на идеите на маоизма и подпомагане работата на ГКП с фракционните групировки, сред които се разпространяват материали, защитаващи позициите на китайското ръководство, Секретариатът на ЦК на БКП дава разрешение за оказване на помощ на ЦК на ГКП по нелегалното прехвърляне на специални групи от гръцки политемигранти през нашата граница в Гърция, за изпълнение на партийни задачи във връзка с предстоящия IX конгрес на ГКП **(вж. Док. № 65 от сборника)**. Общият брой на тези мероприятия само за 1972 г. се предвижда да бъде 20. На ЦК на ГКП са отпуснати 50 000 лева и 20 000 щатски долара. В подготовката и провеждането на мероприятията за нелегалното прехвърляне на гръцки политемигранти в Гърция, са ангажирани и отделите „Военен“ и „Външна политика и международни връзки“ на ЦК на БКП.

Ако спецификите в работата на ДС по линия на гръцкото малцинство са свързани с противодействието, от една страна на гръцкото разузнаване, а от друга, с необходимостта от тясно сътрудничество с представителите на ГКП в България, то основните форми и методи в работата на ДС по линия на влашкото малцинство са свързани с противодействие на прорумънската националистическа дейност на антибългарска основа. Документите, отразяващи дейността на органите на ДС по линия на влашкото малцинство, очертават няколко по-важни направления в работата им. Първото е свързано с рязкото увеличаване интереса на определени среди в Румъния към „влашкото“ население у нас с цел доказване на румънския му произход. В документите многократно се констатира, че данни за провеждане на националистическа дейност на прорумънска основа в България до 1968 г. няма регистрирани. Засилването на тази дейност се дължи на особеностите на външнополитическия курс, провеждан от Н. Чаушеску след 1969 г. **(вж. Док. № 183 от разширеното електронно издание)**. Първите и по-общи по своя характер мерки, предприети от ДС в районите, в които има компактно „влашко“ население, прорумънски настроените лица от средите на учителите, лекарите, духовниците, които говорят на румънски език, са изселени в други области, а на техните места са назначени благонадеждни лица. Същинската работа на ДС по линия на влашкото малцинство започва едва в началото на 70-те години. Ръководството на ДС отчита факта, че причината за засиления интерес на румънските учени към произхода на населението от Видинския регион и Добруджа се дължи на недостатъчната литература, с която са разполагали за българския произход на това население и това дава възможност на румънските учени да се опитват да налагат своите тези за румънския им произход **(вж. Док. № 97 от сборника и Док. № 183 от разширеното електронно издание).** Обстоятелството, което безпокои ръководството на ДС на този етап от работата му по линия на влашкото малцинство, е свързано с факта, че румънските учени, посещаващи Северна България, поддържат тесни контакти с българите, завършили румънското училище в София и университета в Букурещ. Нещо повече. Представителите на младата българска интелигенция са целенасочено издирвани от румънските изследователи и окуражавани да разработват научни трудове, доказващи румънския произход на населението от Видинския регион и Добруджа, които трудове

след това се публикуват в Румъния **(вж. Док. № 165 от разширеното електронно издание)**. Многобройни са докладите на ДС, в които са публикувани данни за зачестилите през 70-те години прояви на прорумънски национализъм на антибългарска основа сред българското население в Добруджа и Видинския регион, които се изразяват основно в събиране на данни за бита, културата, обичаите, езика на местното население, доказващи румънския му произход. Агентурно-оперативните мероприятия, разработвани от Държавна сигурност от края на 70-те години, са насочени към разкриване и предотвратяване на тази дейност. С цел правилно организиране на агентурно-оперативната работа по това направление, през 1975 г. оперативни работници от ДС се обръщат към БАН с молба да бъдат запознати с проблематиката, свързана с произхода на влашкото население **(вж. Док. № 94 от сборника)**.

Втората основна група от задачи по линия на влашкото малцинство, за разрешаването на които ДС разработва обширен кръг от агентурно-оперативни мероприятия, е свързана с необходимостта да се ограничи влиянието на румънската църква и духовенство сред това население. На позицията, която заема румънското духовенство и църква, както и на действията ѝ сред влашкото малцинство, е отделено значително място в докладите и справките на ДС. Обтягането на отношенията между БПЦ и Румънската църква е резултат именно от намесата и на румънското духовенство и църква като проводник на прорумънската националистическа дейност за доказване на румънския произход на влашкото население във Видинския регион и Добруджа **(вж. Док. № 164, 165, 170 от разширеното електронно издание)**. Данните от докладите за работата на ДС по линия на влашкото малцинство ясно показват, че агентурно-оперативната обстановка по това направление е допълнително усложнена под влияние не само от прорумънската националистическа политика спрямо това население, но и от активизирането на членовете на влашките организации в СФРЮ, които подпомагат активно румънските националистически организации в опитите им да докажат румънския произход на населението от Северна България **(вж. Док. №181 от разширеното електронно издание)**.

Що се отнася до работата на ДС по линия на каракачаните, от документите публикувани в сборника, се вижда, че по-систематични мероприятия по линия на това малцинство започват да се прилагат едва от края на 70-те години **(Вж. Док. №94 от сборника).** Причината за това се крие във факта, че именно през този период се получават и първите данни за повишен интерес от страна на разузнавателните служби на Гърция към това население. До този момент каракачаните рядко присъстват в полезрението на ДС (по данни от ВГУ поради своята малобройност това население не създава проблеми от политически характер – **вж. Док. №128 от сборника**), ако това се случва, то е свързано с периода на колективизация, когато те са включвани в селскостопанските кооперативи като овцевъди и де факто продължават да се занимават с традиционния си поминък. Методите и средствата на работа на ДС по линия на каракачаните са сходни с тези, с които се работи по линия на влашкото малцинство, поради факта че Гърция се опитва да популяризира данни, отнасящи се до произхода и етнически сходства на живеещите у нас каракачани, с цел отъждествяването им като лица от гръцки произход. Активизирането на дейността на гръцките спецслужби по отношение на каракачаните в България налага органите на ДС и по-специално ВГУ и Шесто управление – ДС насочат вниманието си в борбата с националистическата дейност, провеждана от гръцките спецслужби в средите на българските граждани от каракачански произход. Ето защо ДС разработва редица мерки и мероприятия за предотвратяване на подривната дейност на гръцките разузнавателни служби по линия на каракачаните, като нарежда да се установи броят на каракачаните в България и изучаване на връзките им в Гърция с цел контраразузнавателното обезпечаване на контингента по тази линия. От друга страна, под агентурно-оперативно наблюдение са поставени и всички временно пребиваващи в южната част на България гръцки граждани, които

се опитват да събират сведения за това население, тъй като по данни на ВГУ това са емисари на каракачанските дружества в Гърция **(вж. Док. №127 от сборника)**.

По линия на албанското малцинство и кримските татари ДС работи сравнително слабо. Причините за това са няколко. На първо място представителите и на двете групи са сравнително малобройни общности, не живеят в компактни групи, не са обхванати в свои организации. В документите, свързани с работата на ДС по линия на албанското малцинство, резултатите от агентурно-оперативната работа се определят като лоши, а по това малцинство почти не се работи – няма заведени ОНД, няма вербувана агентура. Констатира се също така, че няма регистрирани вражески прояви от представителите на тази група от населението **(вж. Док. № 193 от разширеното електронно издание)**. От справките за албанското малцинство става ясно, че представителите на тази група от населението се занимават със сладкарство и производство на боза.

Кримските татари влизат в полезрението на Държавна сигурност в началото на 60-те години, когато започва процес на изясняване броя на представителите на тази група от населението, отраслите, в които работят, данни за вражески прояви и т.н. **(вж. Док. № 117 от сборника)**. От справките става ясно, че почти всички представители на малцинството се занимават със земеделие и са включени в ТКЗС-тата в районите по местожителство и не развиват вражеска дейност. Тъй като голяма част от кримските татари са се изселили в Турция, интерес за ДС представляват връзките, които те поддържат с останалите в България свои сънародници.

Документите, публикувани в сборника „Държавна сигурност и малцинствата“ свидетелстват за една противоречива и непоследователна по своя характер партийно-държавна политика спрямо малцинствата. Доколко тя е била успешна и оправдана е тема на редица изследвания в българската историография. Съставителите на сборника се надяват с включените в настоящето издание материали да разширят обхвата на документалната база, свързана с тази проблематика.

* * *

Книжното тяло на сборника „Държавна сигурност и малцинствата“ включва 128 фототипни документа, а неговото разширено електронно издание – 217. Архивните материали са структурирани по тематично-хронологичен принцип. При съставянето на сборника са прегледани над 400 архивни единици. Документите са подбрани от архива на ПГУ–ДС (АКРДОПБГДСРСБНА – Р) и от Служебния архив на МВР (АКРДОПБГДСРСБНА – М). В изпълнение изискванията на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия в документите, в които се съдържа информация за трети лица, тя е заличена.

КРДОПБГДСРСБНА

INTRODUCTION

The collected book „State Security and the Minorities“ in the thirty-second edition of the documentary series „From the Archives of SS“ and is the logical continuation of the already published documents related to the party-government policy towards minorities and the realization of this policy by the repressive system of State Security. **The beginning of this series was set with the collected books: „State Security and the Jewish Community in Bulgaria“ and was continued with „State Security – the Change of Names – the Revival Process” – 2 volumes.**

In the course of selection of the documents for this edition, the opportunity to present the mechanisms which built the party-government policy towards minorities, by which, also to reveal the system of mechanisms by which, State Security applied in the practice the policy of BCP (Bulgarian Communist Party) towards minorities was sought. It refers exactly to a system of mechanisms and not to a unified party policy towards the various ethnic groups. The documents depicting the work of SS regarding minorities included in the collection book as well as the numerous materials from the archive of the party published in various publications reveal eloquently the fact that different measures for „affiliation“, „adaptation“, „мmodernization“, „overcoming the ethnic differences“, etc. were applied to the various minorities. Moreover, the policy of BCP towards the different ethnic groups in Bulgaria underwent several times changes of the course and passed through several opposite extremes: from the idea of a multi-national Bulgaria – a political course set after the Second World War, to the idea of one ethnos, one lifestyle, one culture, customs. From a policy of protection and strengthening of the ethnic identity of minorities, the transition was to a policy of rude violations of their ethnical identity, culture, religion and language.

The clearest evidence of the inconsistent and contradictive policy of BCP towards the minorities in Bulgarian is contained in the texts of the main law of PRB (the People’s Republic of Bulgaria) within the period under review. The constitution of PRB of 1947 contains a number of provisions meant to ensure the equality before the law, protection from discrimination, protection of the ethnic culture, the religious and language originality of minorities. In the Constitution from 1947, various minorities are mentioned and the term „national minorities“ is used freely. With the adoption of the Constitution of 1971, the term „national minorities was replaced by „citizens of non-Bulgarian origin“. Legally, this change of the terms means that the existence of various minorities was not recognized in PRB. At this point, the process of creation of a „unified Bulgarian socialist nation“ began. BCP undertook a number of large-scale measures for the affiliation of the minorities in the socialist society and their transformation into active builders of socialism.

The change of the policy of the party towards the minorities in Bulgaria did not begin with the adoption of the new Constitution – it had been preceded and prepared for more than a decade by the adoption of a number of decisions of the Secretariat of the CC (Central Committee) of BCP and ones of the Political Bureau as well as by some of its decrees, resolutions and ordinances of the Council of Ministers regarding the minorities. It was not outlined yet clearly and the assimilation pressure has its ups and downs. It is a fact, however, that from 1971 until the fall of the communist regime from power, the policy of unification of the separate minorities began to be conducted purposefully, methodically and by all means.

This documentary publication does not aim to trace the changes in the political course of BCP towards the minorities, neither the foreign-policy reasons which at some time exerted their influence on this policy. However, insofar as the various stages through which, the party and government policy towards the minorities passed resulted in a change of the forms, means and methods with the use of which, the repressive system of SS applied in the practice the policy off BCP towards the separate ethnic groups, only a few words will be used here to mark the changes in the political course of the party towards those groups of the population.

In a situation of uncertain power positions within the Fatherland Front (FF) after 9 September 1944, BCP relied on a policy of concessions to the minorities in order to win them over to its side, using party-propaganda rhetoric that they were natural allies of the government and their rise in society should be supported[1]. Immediately after the elections for Grand National Assembly in 1946, the Mass Department was dissolved and Commission on Minorities was established at the Secretariat of CC of BCP which assumed the guidance of the work among the national minorities whose main task was „To monitor and support the work of those organizations within the decisions and directives of CC“[2]. Two years later, at the National Conference of Gypsies in Bulgaria conducted on 2 May 1948, they openly declared their support for the policy of FF. Yet another minority organization – the one of Armenians - Erevan CEO (cultural-educational organization) declared its loyalty to the policy of FF in the government immediately after its establishment.

This was the time when the separate ethnic groups were allowed to create their own cultural and educational organization, of course, this happened with the interference and under the supervision of the authorities of State Security. Those minority organizations were allowed to create their own printed media – these were the newspapers: Romanoesi of the representatives of the Gypsy minority, Erevan newspaper of the Armenian minority, Elevteria newspaper of the Greek emigrants. Even Crimean Tatars had their printed media – Emel newspaper. A Gypsy theater by the name of Roma opened doors, art and creative groups were formed also among the representative of the Armenian minority, etc. However, it can be seen from the documents selected in the collected book that the application in the practice of those “wide” rights and freedoms of the minorities was strictly controlled by SS. Those organizations, printed media, theater groups and musical ensembles were created with the help of SS and turned into a subject of special control by SS and agents began to be recruited among their members.

After the April plenum in 1956, BCP made a sharp turn in its policy towards the minorities in PRB. From groups of the population enjoying, despite under the vigilant eye of SS, their rights and freedoms guaranteed by the Constitution, the minorities turned into a subject of a special party and government control. The fact that as early as next year, by decision of Political Bureau № 290 dated 24 October 1957, the Department for Work with Turkish Population was transformed into Department for Work among the National Minorities is indicative in this reference. This administrative act was related to the realization of the new government policy towards the minorities and the planned measures for the creation of a unified Bulgarian socialist nation[3]. A number of measures were adopted in this reference – as seen from the documents published in the collected book – the independent

---

[1] Ulrich Büchsenschütz, *Minority Policy in Bulgaria. The Policy of BCP towards Jews, Romany, Pomaks and Turks, IMIR, 2000,* p. 110

[2] Anastasia Pashova, *The Gypsies Muslims – the Minority Uncomfortable for the Communist Regime in Bulgaria, www.librev.com*

[3] Anastasia Pashova, ibid.

Gypsy and Turkish schools were closed, the Gypsies having a nomadic lifestyle were forced to settle permanently and the refusal to do that was incriminated. The printed media of the cultural-educational organizations of gypsies and Armenians began to be printed only in Bulgarian language. In 1951, at a proposal of the National Assembly, the dismissal of the organizations of the minorities was requested and the affiliation of the minorities to the organizations of the FF was recommended. In others of them, the young people, the sport and female units created within those organizations were discharged with the explanations that such units functioned in the structure of DCYU (Dimitrov's Communist Youth Union) and their duplicating is useless. An irreversible process of „affiliation"[4] of all minorities to the Bulgarian society, of its ethnic homogenization began. The new leaders of BCP, led by Todor Zhivkov published a number of government and party documents whose main purpose was to create a unified „Bulgarian socialist nation" through the conducting of the policy of affiliation of the minoritiesto the socialist lifestyle.

The documents included in the collected book show that the joint efforts of BCP and of the structures of SS were aimed at social unification of the separate ethnic groups which was done by various measures for the separate ethnic groups. In a number of studies dedicated to the policy of BCP towards the minorities, it is exactly this aspect of the party policy that is emphasized: the means, methods and forms through which, the social unification of the separate ethnic groups was realized. In a simplified form, this policy says: „By overcoming the social difference, the ethnic and national differences also lose their significance"[5].

A more detailed analysis of the documents revealing how the repressive system of SS realized in the practice this policy of social unification given in the next part of the introduction will throw light on how successful such party-government policy was. The fact that in spite of the existence of common rights and equality before law and general principles of the administrative supervision, the attitude of the Bulgaria state to the different minorities was not one and the same is doubtless. Both the policy and the legal frame related to the separate groups were different. If the emphasis in the polity of BCP to the gypsies was affiliation to the socialist nation through education, the imposing of a settled lifestyle, etc. towards Wallachians, Karakachans – breaking from their language environment, from the nationalistic claims of Romania, Greece consisting of the attempts of the Wallachian and Karakachan foreign organizations to create their branches in the territory of PRB, then in reference to Turks, Tatars, Bulgarian Mohammedans, the state policy was much more brutal – not only the customs, clothes, names, but also their religious life were affected. One cannot avoid getting the impression that if the religious market was the determining one for the measures undertaken for affiliation of Turks and Bulgarian Mohammedans to the socialist society, then with gypsies, the elimination of the ethnic-cultural specifics of this community and the dealing with a certain set of severe social problems determined the measured undertaken in reference to them[6].

The means and measures which were used by BCP and SS for work in the aspect of Wallachians and Karakachans, as seen from the documents published in the collected book, differ radically from the ones applied towards Gypsies and Turks. To counteract to the national claims of Greek and Romanian organizations towards the Wallachians and Karakachans, BCP on one hand, tried through prohibitive measures to limit the use of Wallachian dialect and Greek language by those two communities and on the other hand, to

[4] The term "affiliation" is used in the introduction instead of the contemporary "integration" because this is the term which was used in the documents of SS.

[5] Ulrich Büchsenschütz, *ibid., p. 3*

[6] Mihail Gruev, *Muslim Communities and the Political Regime: Policies, Reactions and Consequences, www.librev.com*

encourage the historical and ethnographic studies proving the Bulgarian ethnic origin both of the Wallachian population and of the Karakachans in Bulgaria. In the regions inhabited by Karakachans and Wallachians, special expeditions of historians, ethnographers, philologists and other representatives of the academic community were sent with the aim to perform a complex study of the ethnic origin of those categories of the population.

The documents related to the activity of SS in reference to the minorities are strongly ideologized. If in reference to the Gypsy minority, the phrasing that resulting from the correct policy of BCP, there were essential changes in the life of gypsies was formulated, then in the documents related to the Armenian minority, the emphasis is on the phrasing about the fascist nature and activity of the Armenian organizations created before 9 September 1944. This also determined the first political measures of BCP towards those minorities and respectively, their realization by the bodies of SS. Immediately after 9 September 1944, all Armenian organizations functioning by that time were closed with the explanations that they were „fascist", „racist", „terroristic" or „counter revolutionary". **(See doc. № № 5, 19 of the collected book).** Tthis task was assigned to Temporary Committee of the Armenian Minority in the Republic of Bulgaria particularly established by an ordinance of the Minister of Interior **(See doc. №. № 1 and 32 of the collected book)** which should confiscate their property, accounts and archives and the responsible leaders of the so called "fascist" organizations were surrendered to the people's power. In the next month – in October 1944 in the city of Stalin (Varna) a conference of the Armenian committee at FF was summoned at which, the progressive organization Erevan was established with a registered address in Sofia and branches in the whole country, whose Statutes and leaders were approved by Order № 77/19 January 1944 of the Ministry of Interior **(See doc. № 2 of the collected book).** Departments for physical education and sport, youth units, women's units, theatrical teams, etc. functioned in the organization but in this form, it existed for several years and then, only the cultural and educational units remained in it[7].

The former members of the dissolved Armenian organization were immediately put under agent-operational observation **(See doc. № 17 of the collected book)**, and soon after that, SS began to actively investigate the Central Committee of Erevan, the printed media of the organization – Erevan newspaper and Eparchial Council of the Armenian Apostolic Church **(See doc. № 55 of the enlarged electronic edition and Док. № 25 of the collected book).** One of the reasons for putting those organizations under observation by the structures of SS was the decision adopted by the leaders of Erevan at the beginning of 1948 to give the right of membership to all who wished to become its members, including the former members of the Armenian organizations dissolved after 9 September **(See doc. № 28 of the enlarged electronic edition)**. On one hand, aiming at covering and monitoring all hostile elements from the closed organization who became members of Erevan, I-st department of SS adopted a decision to extend the agent-information system in the organization. To this effect, a "sound, progressive comrade" was put per every 10 persons to be their person responsible whose task was to monitor and report all actions of the newly admitted members. Simultaneously with that, in the beginning of 1949, probably not without the interference of SS, an organizational purge in the structures of Erevan was initiated aiming at the elimination of all unreliable elements. To this effect, the leaders of the organization issued circular letter № 9, by which, they ordered to have a purge of the organization from hostile elements done – members of the closed Armenian organization, large industrialists affected by the nationalization, etc. **(See doc. № 26 of the collected book)**. The execution of this task was assigned to a special commission which, through "the system one per ten"

[7] Evgenia Mitseva, *Armenians in Bulgaria – Culture and Identity, Sofia, 2001, p. 90*

was to realize the organizational purge and to offer for exclusion all unreliable elements. Immediately after the cleaning of the organization from the anti-people's elements, the option of closing the Erevan organization was discussed and how necessary its existence was provided that at the end of 1949, the Armenian women were included in Bulgarian People's Women Union and the young people in DCYU, and all the remaining members of the organization were already members of FF **(See doc. №49 of the enlarged electronic edition).** The organization did not come to closing but by Circular letter № 19, the closing of the youth section of Erevan and the separate units for physical education was ordered. The pursued aim was to reorganize by this act the sport and youth movement „according to production principle, without regard of nationality" **(See doc. № 26 of the collected book).**

In parallel with the restructuring of the organizational life of the Armenian minority, there was another process realized by the party structures and by the bodies of SS – the preparation of the repatriation of the Armenians to the USSR. And if this process was called in the documents of SS "voluntary" and „the wish of the Armenians in Bulgaria to return to their historical native land" was elaborately prepared, then, as documents published in the collected book evidence, each attempt of the Armenians in Bulgaria to emigrate to another country, different from the USSR was mercilessly persecuted by State Security. As early as 1946, the leaders of Erevan placed a request for the approval of a committee which was to settle all issues related to the repatriation of those who wished to migrate to Armenia **(See doc. № 6 of the enlarged electronic edition)**. By an order of the Minister of Interior, the statutes and the managing body of the Committee for Repatriations were approved **(See doc. № 6 and 9 of the enlarged electronic edition).** After the approval of the managing body of the Committee for Repatriations and its statute, meetings of Erevan organization began to be held in the country for clarifying the issues related to the repatriation of Armenians **(See doc. № 26 of the collected book).** A special inter-institutional commission of representatives of MoI, Ministry of Foreign Affairs, the Army Headquarters, BNB and others was established which was to examine the requests of Armenians related to the process of their departure from the country. On 15 June 1946, the Council of Ministers promulgated a special Decree on the Measures for Cooperation for the Repatriation of the Armenians residing in Bulgaria to Soviet Armenia **(See doc. № 13 of the collected book).** The following were among them: issuing free passports, the release from Bulgarian nationality and military service, duty-free export of their property, free railway transportation, right to transfer through BNB up to 10 000 levs, etc. One of the reasons due to which, SS closed its eyes to the fact that the Armenian charity society Paregordzagan closed after 9 September 1944 continued to function was related to the circumstance that its main function was related to the financial support of the process of repatriation of Armenians **(See doc. № 23 of the collected book and doc. №35 of the enlarged electronic edition).** The documents revealing a different attitude which the separate social strata among Armenian population had towards the process of repatriation are also interesting. The poor Armenians were ready to leave for Soviet Armenia immediately; the middle class among them preferred to go to a trip first aiming at seeing the situation there and then to decide whether to move there finally. The rich class preferred to remain in Bulgaria until the time when the economic limitations force them emigrate to the USA **(See doc. № 19 of the collected book).**

With the end of the process of repatriation of the Armenians to the USSR, from the beginning of 1950s, there was a significant weakening of the pressure by the structures of SS on the Armenian minority. The information of the documents published in the collected book shows that from 1950s on, the work of SS in reference to the Armenian minority consisted of mainly observation of the contingent. It was ascertained in the documents that reactional elements among the Armenian minority were not a threat, their hostile activity

was limited to spreading rumours against the people's power, there was a multiple emphasis on the fact that the large merchants and industrialists affected by the activities of FF did not participate in the realization of the economic activities in the country **(See doc. № 30 of the collected book).** All reports were unanimous in their conclusions for the weak work of SS in reference to the Armenian minority which is explained with the lack of sufficient agents and operative workers **(See doc. № 48 and 58 of the enlarged electronic edition).**

The documents related to the work of SS in reference to the minorities outline Gipsies and the Greek minority as one of the most covered in terms of agents and operative activities minorities. The term Gypsies is used by the compilers of the collected book in the Introduction on one hand, in its context of common name of the ethnic-cultural group and on the other, due to the fact that this was the term used in the documents of SS as well as in all official government documents. Due to their ethnic, cultural and social peculiarities, they were a very difficult subject for the state policy towards the minorities. It was exactly towards this group of the population that BCP could not apply one of the most important arguments for justifying its policy towards the minorities, exactly – that the Gypsies initially had Bulgarian ethnic origin[8].

The main problem, as seen from the reports of SS, was related to lagging of the Gypsy population behind the general development of the country – it was not engaged with permanent work, did not stay at one and the same place, had a nomadic lifestyle, engaged in begging, fortune telling, etc. Aiming at the liquidation of the lagging behind of Gypsy population, BCP and the Council of Ministers began to prepare a pack of measures aimed at eliminating the nomadic lifestyle, engagement with permanent employment and inclusion in the educational system of representatives of the minorities, etc. The party-government policy towards the Gypsy minority from the beginning of 1950s, united and hidden behind the propagandized necessity of improvement of the lifestyle and culture of Gypsy minority was closely related to the policy of forced modernization of Bulgarian society through collectivization and industrialization and the acute need of labour force to be involved in the construction of the state-of-the-art industrial enterprises and also in the LCAFs (Labour-Cooperative Agricultural Farms), especially after in the beginning of 1950s, a large part of the Turkish minority involved in agriculture was deported.

The accommodation of the nomadic Gypsy communities and their employment in various sectors of the economic life of the country was to give the so necessary labour force for the realization of the policy for modernization and industrialization of Bulgarian society. The low educational level of Romany, however, would force BCP to integrate them initially in agriculture[9]. To deal with this problem, the government prepared a number of measures in the educational system aiming at affiliation of the Romany minority.

A number of government decrees were promulgated for the improvement of the work among Gypsy population, for their involvement in the establishment of the advanced socialist society and for their cultural advancement. However, Decree of the Council of Ministers № 258 of 1958 **(See doc. № 73 of the collected book)** was fundamental for the party-government policy towards the Gypsy minority. The measures envisaged in it for affiliation of the Gypsy minority to the socialist society may be divided into several main groups:

• measures for the liquidation of nomadic life by ensuring work and home.

This decree forbids the nomadic lifestyle. The measures which were envisaged in it aim at having the nomadic Gypsies settle at a permanent place of residence and be employed.

---

[8] Ulrich Büchsenschütz, *ibid., p..4*

[9] Ulrich Büchsenschütz, *ibid., p..111*

Those measures did not result of the failure of the government and SS to control them but, as was already mentioned, by the need of labour force in LCAF and in the companies. To this effect, the district, regional, urban and rural councils in whose area, Gypsies lived were ordered to ensure work for all Romany not engaged with public-benefit labout and the families were to be given a permanent place of residence. **(See doc. № 126 of the enlarged electronic edition)**. Imprisonment was envisaged for those who did not observe the statutory provisions. The managing bodies of LCAF and Labour-Productive Cooperatives were obliged to accept to work Gypsies for agricultural of craftsman's work; especially with the aim to employ the Gypsies living in the cities, the labour cooperatives of shoeblacks, of basket-makers, of carriers, etc. were created but the main part of the Gypsies living in the cities were employed in the utility entities such as Cleanness and Utilities **(See doc. № 75 of the collected book).**

For the affiliation of the Gypsies to the socialist society, a large-scale campaign for the construction of new, cheap and hygienic homes and for the more efficient resolving of the issue related to providing homes was undertaken, CC of BCP sent to the district, town and regional committees of BCP a letter which obliged the party bodies and organizations at the spot to facilitate this process **(See doc. №74 of the collected book).** The main obligation assigned to the municipal leaders was the improvement of the hygienic conditions in the districts, the construction of contemporary sewerage system, ensuring regular removal of the waste in the areas inhabited by Gypsies and to monitor for the observance of the sanitary requirements in the homes where representatives of the minority were to be accommodated. The local party leaders were also ordered that the Gypsies were accommodated in various parts of the districts, one or two families in the various blocks of flats, aiming at avoiding the concentration of a lot of Gypsies at one place and also, aiming at improving their everyday life and culture under the influence of their surrounding Bulgarian neighbors. The effect of this policy, however, was just the opposite in many of the cases. Still more and more relatives began to settle with a given Gypsy family and finally, things escalated to a conflict situation. This made part of the Bulgarian families leave their homes and a process of ghettoization of Gypsy habitats began to form. What is paradoxical in that case was that it was specified in the decree that ghettoes should be liquidated and not the creation of new ones was not to be allowed. In practice, however, just the opposite happened **(See doc. № 86 of the collected book)**. Together with the accommodation in mixed block, in 1960s, Gypsies were granted loans so that they could build their own homes. They built separate homes in all larger cities and villages – most often, at the margin of the settlement. On one hand, this measure aimed at the partial resolving of the residential problem, and on the other – it was an attempt to liquidate one of the forms of organizing Gypsies in group, against which, the structures of SS opposed with all their strength – these were the so called „londzhi" or an equivalent of contemporary mutual aid funds **(See doc. № 78 of the collected book).** According to SS, the conditions for the existence of londzhis were provoked mainly by the State Savings Fund which did not grant loans for Gypsies. To deal with the existence of those organizations, BNB and SSF were ordered to grand loans to Gypsies under the same terms at which, they were granted to Bulgarians.

• Measures in the field of education. Together with the large-scale campaign for liquidation of nomadic life through ensuring work and home, the government and party documents for work with the gipsy minority, multiple activities in the field of education were envisaged. By decree of the Council of Ministers № 258, the wholesome admission of children in school age from Gypsy origin in Bulgarian schools" was ordered explicitly. Besides the liquidation of the low educational status of the Gypsy population, the inclusion

of the children from Gypsy origin in Bulgarian schools aimed at the termination of the practice those children to be sent to Turkish schools. The main core of measures related to the educational reform towards the Gypsy minority was related to the dividing of the children of Gypsy origin from their family environment. To this effect, boarding schools were to be built so that the children could be separated from their neighbourhood environment and placed in a more suitable for their development and education social environment. At the same time, the primary schools with intensive crafts studies (PSICS) were created. As with all the remaining measures undertaken by BCP for affiliation of the Gypsy minority to the socialist society, the ones in the field of education did not achieve the desired effect, either – the children from the schools for craft studies (PSICS) finished their education there at the age of 12 and according to the law, they could not start work before the age of 16 which returned them again to their family and neighbourhood environment.

• Measures for affiliation through dividing the Gypsy population from the Turkish one. The reason for the preparation of this group of measures in hidden in the desire of the party to encourage the ethnic self-awareness of Gypsies in opposition of the tendency a large part of them to declare themselves Turks. It was as early as 1948 that on the pages of Romano esi newspaper, the Gypsies were addressed with the following appeal: „those who used to be ashamed to call themselves Gypsies and who passed over to Turkish minority or were baptized as Christian, let them take the masks off their faces, raise their heads and prove that they are Gypsies“[10]. To this effect, it was necessary to confirm in them the feeling of ethnic self-awareness, separate from religion. It was exactly the presumed danger of assimilation into the Turkish minority whose ethnic identity was kept by the language and religion that was in the first place even in the later decisions of the Government.

It was as early as Decree of the Council of Ministers № 258, and then, by circulatory letter № 809 of the local party committees that it was ordered not to allow the Gypsy population imitate Turkish way of life. B In Decision № 101 of the Political Bureau of CC of BCP, promulgated in 1962, the emphasis was on the reasons which impeded the strengthening of the moral and political unity of the people – the self-declaring of Gypsies as Turkish. It was exactly this reason that was specified as an important instrument of the enemy propaganda. On the basis of the party and government decisions, Sixth Directorate of SS, together with People's Militia Directorate prepared circulatory letter № I-44 of 17 April 1979 with activities specific for the directorate for improvement of the counter-intelligence work among Bulgarian Gypsies, for the timely detection and neutralization of any type of negative processes and tendencies among them and for not allowing their falling under the influence of pro-Turkish and other subversive propaganda. **(See doc. № 85 of the collected book)**. In execution of circulatory letter № I-44, the Inspectorate of MoI performed a wholesome inspection of the condition of the agent-operational work among Bulgarian gypsies in all district offices of MoI. The results of the inspection showed that the agent-operational work and the prophylactic work among the Bulgarian gypsies was conducted in compliance with the party decisions, the orders and instructions of the managing body of the ministry. One of the main problems was related to the fact that a significant part of Gypsies imitated Turkish way of life. These were followed by strict instructions to the local district offices not to allow the settling of Gypsies in places with compact Turkish population. The Ministry of Defense was given instructions to divide the ethnic groups in the military establishments and barracks.

The documents published in the collected book clearly indicate on one hand how the whole

[10] Ulrich Büchsenschütz, *ibid., p..111*.

responsibility for the work among the Gypsy minority and improvement of the domestic, social conditions of living was assigned to the district, town, party committees (See doc. **№ 127 of the enlarged electronic edition)**, and on the other hand – how strictly the managing body of SS monitored the execution of the Government measures. The proof of that were the annual inspections performed by the Inspectorate of MoI of the work in reference to the Gypsy minority **(See doc. № 128, 144, 145 of the enlarged electronic edition).** Moreover, attached to some of the information of the Inspectorate of MoI of performed inspections, Criminal Department at People's Militia Directorate prepared its notes which contained strong criticism against the provided data about the work with the Gypsy population. The lack of efficiency of the educational system with the children of Gypsy minority was strongly criticized, the lack of analysis of the reasons for the high criminality among Gypsy population was strongly criticized, too; the conclusion drawn in the analysis that the problem with the nomadic lifestyle had been overcome was criticized and the following arguments were given - the Gypsies changed their tactics of nomadic life and now, they did not move like classic gypsy camps but they used trains, cars, trucks and other means of transport. The fact that no measures were offered with which, fight against the unwritten laws according to which, Gypsy society lived but only the existence of those laws was stated was criticized. The district party secretaries were criticized that they themselves did not know exactly what those unwritten laws were. **(See doc. № 76 of the collected book).**

As was already mentioned, the other group among the minorities which was very well covered in terms of agents and operative work by the structures of SS were the Greek political emigrants. This was related to some peculiarities in the work of SS in reference to GPE (Greek political emigrants). First, one should mention the circumstance that in its work with this minority, SS faced Greek intelligence. The Greek intelligence used the political emigrants in two main directions: for execution of intelligence tasks in our territory; for observation and development of Bulgarian nationals visiting Greece. The documents published here show that one of the main directions in the work of the foreign intelligence headquarters of the Greek intelligence in the cities of Orestia, Gyumyurdzhina, Drama and Demir Hisar was related to collecting information about the Greek political emigrants in Bulgaria: what do they work, where do they live, what are their political interests, etc. **(See doc. № 54 of the collected book).** To counteract to the activity of the Greek intelligence in this respect, the Special Commission at CC of BCP on Greek Political Emigrants made a decision that the families of the Greek emigrants were to be settled only in Northern Bulgaria. **(See doc. № 45 of the collected book).** This was done aiming at avoiding the danger of introducing enemy agents in the most sensitive points of the country such as our southern border. SS thought that the settling of representatives of this minority in Dobrudzha was correct both politically and operatively. Another measure which the Special Commission at CC of BCP on the Greek Political Emigrants made aiming at counteracting the Greek intelligence was sending a part of GPE to Poland, Check Republic, Hungary, etc. and the remaining ones were employed in the forestry sites, the industrial enterprises, state agricultural farms, LCAF etc. **(See doc. № 44 of the collected book).** The structures of SS were ordered all representatives of GPE to be have personal files done and the ones with a hostile attitude to be placed under development. All enterprises in which Greek political emigrants were employed, were placed under agent's observation. Special attention was paid to those companies in which, there were employed Greek emigrants who had resided in the territory of Yugoslavia. The reason for that was in the apprehensions of the representatives of SS that those persons might be recruited by Yugoslavian intelligence. **(See doc. № 50 of the collected book).**

Among the peculiarities of the work of SS in this aspect, a special attention should be paid to the fact that SS worked in close cooperation with the representatives of CC of GCP that were also responsible persons for the Greek emigrants in Bulgaria. It is exactly according to their recommendation that a number of representatives of the Greek minority were sent to LCF (labour-corrective facility) because of suspicion that they had a hostile attitude against elements of GCP **(See doc. № 48 of the collected book).** On the other hand, however, the existence of representatives of GCP and the Greek party intelligence in our territory created serious difficulties in the work SS in reference to the Greek minority – the agents and informers of the responsible persons for the Greek political emigrants refused to cooperate to the operative workers of SS, refused to provide information about their fellow-countrymen political emigrants, etc. In this view and in order to improve the work in reference to the Greek minority, the head of III department offered to have a decision made at high level as to whether the existence of GCP and its political intelligence in the territory of PRB was necessary **(See doc. № 46 of the collected book).** Things not only did not come to a termination of the activity of GCP among the Greek minority in the territory of Bulgaria but the Minister of Interior D. Dikov, in a special report to PB of CC of BCP, made a proposal that the authorities of SS were allowed to develop Greek political emigrants and cooperate officially with the representatives of GCP in Bulgaria **(See doc. № 62 of the collected book).** The reasons for this turn were due to the information obtained by MoI about the existence of a fractional group among the Greek emigrants whose actions were targeted at discreditation of GCP. The actual problem, however, was hidden in the fact that a large part of the representatives of the Greek political emigrants in Bulgaria were followers of Maoism, defending the positions of China leaders **(See doc. № 57 and 58 of the collected book).** Aiming at avoiding the distribution of the ideas of Maoism and facilitating the work of GCP with the fractional groups among which, materials defending the positions of China leaders were distributed, the Secretariat of CC of BCP gave a permission for rendering assistance to CC of GCP on the illegal transfer of special groups of Greek political emigrants through our border into Greece for execution of party tasks related to the forthcoming IX congress of GCP. **(See doc. № 65 of the collected book).** The total number of those activities only for 1972 was planned to be 20. The CC of GCP was granted 50 000 levs and 20 000 US dollars. Military department and Foreign Policy and International Relations department of CC of BCP participated in the preparation and conducting of the activities for illegal transfer of Greek political emigrants into Greece.

If the specifics in the work of SS in reference to the Greek minority were related to counteraction on one hand to the Greek intelligence, and on the other – with the necessity of close cooperation with the representatives of GCP in Bulgaria, then the main forms and methods in the work of SS in reference to the Wallachian minority were related to counteracting the pro-Romanian nationalistic activity on anti-Bulgarian basis. The documents depicting the activity of the authorities of SS in reference to the Wallachian minority outline several more important directions in their work. The first is closely related to the increase of the interest of certain circles in Romania towards „the Wallachian" population in our country aiming at proving its Romanian origin. It was ascertained many times in the documents that no information about conducting nationalistic activity on pro-Romanian basis in Bulgaria before 1968 was registered. The increase of this activity was due to the peculiarities of the foreign policy course conducted by N. Chaushesko after 1969. **(See doc. № 183 of the enlarged electronic edition).** The first and more general in their nature measures undertaken by SS in the regions in which there was compact „Wallachian" population, persons with pro-Romanian attitude from the circles of teachers, doctors who

speak Romanian were that they were moved to other regions and reliable persons were appointed for their jobs. The actual work of SS in reference to the Wallachian minority began as late as the beginning of 1970 s. The leaders of SS took into consideration the fact that the reason for the increased interest of Romanian scientist towards the origin of the population of Vidin region and Dobrudzha was due to the insufficient literature about the Bulgarian origin of this population they had and this enabled the Romanian scientists to try to impose their propositions about their Romanian origin. **(See doc. № 97 of the collected book and doc. № 183 of the enlarged electronic edition).** The circumstance which bothers the leaders of SS of this stage of its work in reference to the Wallachian minoritywas related to the fact that the Romanian scientist visiting Northern Bulgaria maintained close contacts with the Bulgarian who had finished a Romanian school in Sofia and the university in Bucharest. Which is more, representatives of the young Bulgarian intelligence were purposefully sought by Romanian researchers and encouraged to prepare scientific works proving the Romanian origin of the population in Vidin region and Dobrudzha which works were then published in Romania. **(See doc. №165 of the enlarged electronic edition).** There was a great number of reports of SS in which, information about the more frequent in 1970s acts of pro-Romanian nationalism on anti-Bulgarian basis among the Bulgarian population in Dobrudzha and Vidin region which consisted mainly of collecting information about the everyday life, culture, customs, language of the local population proving its Romanian origin. The agent-operational activites prepared by State Security after the end of 1970s were aimed at detecting and preventing this activity. Aiming at the correct organization of the agent-operational work in this aspect, in 1975, the operative workers of SS approached BAS (Bulgarian Academy of Science) with a request to be acquainted with the problematics related to the origin of the Wallachian population **(See doc. № 94 of the collected book).**

The second main group of tasks in the aspect of Wallachian minority for whose resolving SS prepared a wide circle of agent-operational activities was related to the necessity to limit the influence of the Romanian church and clergy among this population. The position of the Romanian clergy and church as well as its actions among the Wallachian minority was paid special attention in the reports and statements of SS. The tension in the relation between BOC and the Romanian church was the result of exactly the interference of the Romanian clergy and church as bearer of the pro-Romanian nationalistic activity for proving the Romanian origin of the Wallachian population in Vidin region and Dobrudzha. **(See doc. №164, 165, 170 of the enlarged electronic edition).** The information from the reports of the work of SS is respect to the Wallachian minority proved clearly that the agent-operational situation in this aspect was additionally complicated under the influence of not only the pro-Romanian nationalistic policy towards this population but also by the activation of the members of the Wallachian organizations of Socialist Federative Republic of Yugoslavia which supported actively the Romanian nationalistic organizations in their attempts to prove the Romanian origin of the population of Northern Bulgaria. **(See doc. №181 of the enlarged electronic edition).**

As to the work of SS in reference to the Karakachans, it can be seen from the documents published in the collected book that more systematic activities in reference to this minority began to be applied only after 1970s **(See doc. № 94 of the collected book).** The reason for this was in the fact that it was exactly in this period that the first information about an enhanced interest by the intelligence services of Greece towards this population began to be obtained. Before that, the Karakachans rarely came in the field of vision of SS (according to information of Second General Directorate, due to their small

number, this population did not create problems of political nature - **See doc. № 128 of the collected book**), if this happened, it was related to the period of collectivization when they were included in the agricultural cooperatives as sheep breeders and in fact continued to deal with their traditional means of livelihood. The methods and means of work of SS in reference to the Karakachans were similar to the ones used in the work in reference to the Wallachian minority due to the fact the Greece tried to popularize information related to the origin and ethnic similarities of the Karakachans living in our country aiming at their identification as persons of Greek origin. The activation of the activity of the Greek special services in reference to the Karakachans in Bulgaria made the authorities of SS, and in particular Second General Directorate and Sixth Department of SS direct their attention to the fight with the nationalistic activity conducted by the Greek special services in the circles of Bulgarian nationals of Karakachan origin. Therefore, SS prepared a number of measures and activities for avoiding subversive activity of the Greek intelligence services in reference to the Karakachans and ordered the number of the Karakachans in Bulgaria to be ascertained and their relations with Greece to be studied aiming at the counter-intelligence covering of the contingence in this respect. On the other hand, all temporarily residing in the southern part of Bulgaria Greek national who tried to collect information about this population were also placed under agent-operational observation because, according to information of Second General Dirctorate, those were emissaries of Karakachan societies in Greece **(See doc. №127 of the collected book).**

In reference to the Albanian minority and the Crimean Tatars, SS worked relatively weakly. The reasons for this were several. First, representatives of both groups were relatively small communities, they did not live in compact groups, were not involved in their own organization. In the documents related to the work of SS in reference to the Albanian minority, the results from the agent-operational work were defined as poor and almost no work was done in reference to minority – no operative observation cases were instituted, no agents were recruited. It was also ascertained that there were no registered enemy acts by representative of this group of the population **(See doc. №193 of the enlarged electronic edition).** It became clear from the statements about the Albanian minority that representatives of this group of the population dealt in confectionery and production of boza.

Crimean Tatars came into the field of vision of State Security in the beginning of 1960s when a process of specification of the number of the representatives of this groups of the population began, the branches of industry in which they worked, information about hostile acts, etc. **(See doc. №117 of the collected book).** It became clear from the statements that almost all representatives of the minority were engaged in agriculture and were included in the LCAFs in the regions of the place of residence and did not do any hostile activity. As a large part of the Crimean Tatars moved to Turkey, SS was interested in the relations they maintained with their fellow countrymen who remained in Bulgaria.

The documents published in the collected book „SS and the Minorities“ evidence a controversial and inconsistent in its nature party-government policy towards the minorities. How successful and justified it was is a topic of a number of studies in Bulgarian historiography. The compilers of the collected book hope to enlarge the scope of the documentary base related to the topic with the materials included in this edition.

* * *

The paper body of the collected book „SS and the Minorities" includes 128 phototypic documents and its enlarged edition - 217. The archive materials are structured by topical-chronological principle. More than 400 archive units from the archive of First Main Directorate of SS (ACDDAABCSSISBNA/АКРДОПБГДСРСБНА – Р) and from the Internal Archive of MoI (ACDDAABCSSISBNA/ АКРДОПБГДСРСБНА – М) were reviewed in the course of compiling the collected book. In execution of the requirements of the Law on Access and Disclosing of Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Army, in the documents containing information about third parties, it was deleted.

CDDAABCSSISBNA

СПИСЪК НА ДОКУМЕНТИТЕ С АНОТАЦИЯ

Арменци

1. **Заповед № 137/21.09.1944 г. на МВР, с която се утвърждават членовете на Временния комитет на арменското малцинство в България, София, 21 септември 1944 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 2, л. 1
   На основание Наредбата-закон за надзор върху дружествата и организациите министърът на вътрешните работи утвърждава членовете на Временния комитет на арменското малцинство в България. Членовете на комитета са натоварени със задачата да приведат в известност сметките на арменската община в България и да изземат имуществото и архивът ѝ.

2. **Устав-правилник на прогресивната организация „Ереван“ на арменците в България, София, 1945 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 82, л. 9-13
   В устава на организацията са описани целите, съставът и управлението на организацията. Материалните източници и средствата, чрез които организацията осъществява своята дейност, също са подробно застъпени в правилника.

3. **Рапорт до началника на отделение „Б“ относно броя на малцинствата в България, София, 12 декември 1945 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 731, л. 2
   Началникът на VI група към отделение „Б“ докладва за броя на малцинствата в България към декември 1945 г., като в рапорта изрично се споменава, че няма данни за разпределението на малцинствените групи по области.

4. **Заявление от ЦК на КПО (Комитет на прогресивната организация) „Ереван“ до министъра на вътрешните работи, София, 18 февруари 1946 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 74, л. 4
   Към министъра на вътрешните работи е отправена молба за утвърждаване Устава на Комитета по репатрациите.

5. **Устав на Арменския Комитет по репатрациите, София, 18 февруари 1946 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 74, л. 3
   В устава се посочва, че Комитетът по репатрациите е този, който се занимава с уреждането на всички въпроси, свързани със заминаването на желаещите за Армения – правни, имуществени и др. Освен своя централа в София Комитетът по репатрациите има свои местни клонове и в провинцията.

6. **Заповед № 45/18.02.1946 г. на министъра на вътрешните работи, София, 14 февруари 1946 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 74, л. 5
   Със заповедта се утвърждава уставът на Арменския комитет по репатрациите.

7. **Писмо от Арменския комитет по репатрациите до ДНМ във връзка със свикването на събрание на Комитета, София, 8 март 1946 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 74, л. 6
   След утвърждаването на ръководството на Комитета по репатрациите и на устава му ръководството започва да свиква заседания за разясняване на въпросите по репатрирането на арменците, желаещи да заминат за Съветска Армения.

8. **Писмо от директора на Дирекция „Консулско-стопанска“ при Министерството на външните работи и изповеданията (МВнРИ) до министъра на вътрешните работи относно проект на постановление, внесен от Арменския комитет по репатрациите, София, 10 юни 1946 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 1
Арменският комитет по репатрациите предоставя за съгласуване проект на постановление на Министерския съвет, с което да се урегулират въпросите, целящи улесняване процеса на репатриране на арменците от България за Съветска Армения.

9. **Проект на постановление на Министерския съвет за приемане на мерки, улесняващи репатрирането за Съветска Армения на арменците, живущи в България, София, 10 юни 1946 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 5
С проекта на постановление се одобрява репатрирането за Съветска Армения на около 3500 арменци, живущи в България. Дава се нареждане на министерствата на войната, на вътрешните работи, на финансите и на железниците да улеснят по всякакъв начин, в рамките на законите, желаещите да заминат за Армения.

10. **Писмо от директора на Дирекция „Консулско-стопанска“ при Министерството на външните работи и изповеданията до министъра на вътрешните работи с молба за ускоряване на проучването на въпроса за репатрирането на арменците, София, 13 юни 1946 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 2
Причината за ускореното разглеждане на въпроса за репатрирането на арменците е молба, отправена от Легацията на СССР. Поради напредването на летния сезон и невъзможността за по-продължителното оставане на 3500 арменци в местата за временно настаняване.

11. **Становище на БНБ по въпроса за репатрирането на арменците и предоставянето на определени привилегии, София, 14 юни 1946 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 3
Директорът на БНБ изразява несъгласието си с разрешаването на арменците на неограничен износ на капитали от страната ни при репатрирането им. Поради факта обаче, че искането на арменците от България се подкрепя от СССР, от банката предлагат да се допуснат парични преводи до 10 000 лева на всеки арменски изселник.

12. **Протокол от срещата на Междуведомствената комисия, занимаваща се с въпросите по репатрирането на желаещите да напуснат България арменци, София, 15 юни 1946 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 4-4а
На заседанието на комисията е взето решение да се разреши изселването на тези арменци, които са заявили желанието си, а именно – 3500 души. Одобрен пакет от мерки, с който да се улесни процесът на отпътуването им от страната ни.

13. **Постановление на Министерския съвет за мерките за съдействие по репатрирането на живущите в България арменци в Съветска Армения, София, 15 юни 1946 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 6
Постановлението на Министерския съвет утвърждава мерките, с които да се улесни процесът на репатриране на желаещите да напуснат България арменци. Сред тях са: издаване на безплатни паспорти, освобождаване от българско поданство и военна служба, безмитен износ на имуществото им, безплатен превоз по железницата и др.

14. Заповед № 252/30.06.1947 г. на министъра на вътрешните работи, София, 30 юни 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 82, л. 6
На основание на Наредбата-закон за държавен надзор върху дружествата и сдруженията министърът на вътрешните работи утвърждава арменската прогресивна организация „Ереван“ – клон гр. Бургас.

15. Окръжно писмо от началника на отдел I – ДДС до областните началници на Държавна сигурност, София, 29 юли 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 271, л. 31
На областните началници на ДС е наредено да изпратят информация за лицата, които са взети на активна разработка по линия на малцинствата, както и да изпращат редовно информация за проявите им.

16. Указания за изготвянето на информационните справки, свързани с агентурно-оперативната работа по линия на малцинствата, 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 14-15
Документът представлява подробно изработени указания за данните, които трябва да бъдат отразени в справките за малцинствата – национални и политически стремежи; отношение към ОФ властта; организации на малцинствените групи; състояние на агентурната мрежа – численост на агентите, информаторите; оперативните действия – планове и работа по разработките и т.н.

17. Доклад за арменското малцинство в България, София, 10 август 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 1-2
Направена е кратка характеристика на разтурените след 9 септември 1944 г. арменски организации, както и на основните направления, в които се изразява антинародната им дейност. Изрично се посочва, че единствената прогресивна арменска организация е създадената след 9 септември КПО „Ереван“.

18. План за състоянието и финансовото положение всред арменското малцинство в България, София, 27 септември 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 4-6
Дава се информация за числеността, организацията и финансовото положение на арменското малцинство в България. Направен е анализ на работата с агентурата по арменска линия, както и характеристика на наличната агентура, информатори и водените активни разработки.

19. Доклад за арменското малцинство в България, София, 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 3-3 гр.
Дава се информация за общата численост на арменското малцинство в България и разпределението му по области, социален произход и професионална заетост на арменците. Подробна справка е направена за фашистките и антифашистките организации на арменското малцинство в България, тяхната дейност и политическите настроения сред арменците.

20. Доклад за извършената работа през първото тримесечие на 1948 г. по арменска линия, София, 23 март 1948 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 1-5.
Докладът предоставя информация за състоянието на работата на ДС по линия на арменското малцинство, както по отделните обекти, така и по КПО „Ереван“ и членовете на арменските организации, разтурени след 9 септември 1944 г. Направен е анализ на състоянието на агентурния апарат, работата с информаторите и обектите на разработки.

21. Указания за изготвянето на информационните справки, свързани с агентурно-оперативната работа по линия на малцинствата, 1948 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 6
Документът представлява подробно изработени указания за данните, които трябва да бъдат отразени в справките за малцинствата – национални и политически стремежи; оценка на политическата и оперативната обстановка – политическите настроения сред обектите по линията; състояние на агентурния апарат – численост на агентите, информаторите; оперативните действия – планове и работа по разработките и т.н.

22. План по арменска линия за третото тримесечие на 1948 г., София, 1948 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 26-31
Четирите основни задачи в плана са свързани с работата на ДС по КПО „Ереван“, като с особена степен на важност е посочена работата по новоприетите членове, дошли от закритите след 9 септември организации. Набелязани са и редица мероприятия за подобрения и проверка на наличната агентура, както и активизирането и използването на агентурно-осведомителния апарат.

23. Подобрение и разширение на агентурния апарат по арменска линия, 1948 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 15
В плана за работата с агентурния апарат по арменска ления е предвидено вербуването на информатор към организация „Ереван“ с цел наблюдение на новопостъпилите членове от бившите арменски организации, както и проверка и проучване на част от агентите по линията.

24. Справка за политическия вървеж на прогресивната организация „ЕРЕВАН“, София, 8 юни 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 587, л.1-2
Историческа справка за създаването и първите стъпки от организационния живот на арменската организация.

25. Кратка характеристика по линията на арменското малцинство, София, 26 септември 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 588, л. 1-4.
Изброени са обектите, по които се работи по линия на арменското малцинство и е направена характеристика на агентурно-осведомителния апарат, който обслужва обектите по това направление.

26. Донесение за състоянието на Пловдивския клон на организация „Ереван“ и някои нередности, София, 25 октомври 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 593, л. 5-7
Направена е характеристика на ръководството на пловдивския клон на организацията. Обърнато е внимание и на проблемите, настъпили сред ръководството на организацията след репатрацията от 1946 г. и мерките, предприети за преодоляването на тези сътресения.

27. Сведение за бившите арменски организации във Варненски сектор, 18 ноември 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 590, л. 2-10
Преди 9 септември 1944 г. в гр. Варна са съществували 13 арменски организации. Дадени са кратки сведения за всяка една от тях – ръководство, политическа ориентация, дейност и цели.

28. Сведение относно провеждането на чистката на антинародни елементи в арменската организация „Ереван“, 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 593, л. 2

Съгласно Окръжно № 9/10 януари 1949 г., издадено от арменската организация „Ереван“, на местната организация в гр. Пловдив е наредено да проведе чистка на антинародните елементи, членуващи в нея. Тъй като три месеца след издаването на окръжното все още такава чистка в гр. Пловдив не е извършена, от ДС информират своя агентурен апарат в организацията незабавно да се намесят и извършат чистката.

29. **Списък на разработките по линия на арменско, гръцко и албанско малцинство, София, 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 586, л. 28-29
Изброени са разработките и наблюдателните досиета по линия на арменско, гръцко и албанско малцинство в София и в секторите на ДС във Варна, Бургас и Стара Загора, по които са предвидени мероприятия за юни 1949 г.

30. **Доклад за дейността на арменското малцинство през 1949 г. за съответните категории вражески елементи, София, 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 586, л. 17-18
От доклада става ясно, че през 1949 г. арменското малцинство в България не е развивало никаква вражеска дейност. Отбелязани са само някои прояви на разпространение на зловредни слухове против народната власт, както и фактът, че крупните търговци и индустриалци, засегнати от мероприятията на ОФ, не взимат участие в 5-годишния стопански план на страната.

31. **План за агентурно-оперативната работа по линия на арменското малцинство за третото тримесечие на 1950 г., март 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 774, л. 5-11
Като обекти на агентурно-оперативната работа за периода са посочени ЦК на арменската организация „Ереван“, Епархийският съвет на арменците, арменската църква, в-к „Ереван“ и видни ръководители на бившата арменска организация „Дашнакцутюн“.

32. **Справка за състоянието на арменското малцинство и агентурно-оперативната работа по линията, София, 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 31-39
Направен е кратък анализ на причините, довели до заселването на арменците на територията на България, организациите, създадени от тях, съдбата на арменския Епархийски съвет. Обърнато е внимание и на състоянието на работата по агентурните разработки.

33. **Справка за състоянието на оперативния отчет по линия на арменското малцинство, София, 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 68-69
В София по линия на арменското малцинство се води една активна разработка; шест отчетно-наблюдателни досиета и три предварителни еднолични разработки. Предварителни групови разработки няма.

34. **Справка за състоянието на агентурно-информационния апарат по линия на арменското малцинство, София, 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 77-78
Съдържа данни за броя на агентите и информаторите, работещи по линия на арменското малцинство. Предоставена е и информация за класовия състав на агентурно-информационния апарат, разпределението по професии и национална принадлежност.

35. **Справка относно съществуващите комитети на арменската организация „Парегордзаган“ /общоарменско благотворително дружество/ с централа в Ню Йорк, София, 1950 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 119-120

Арменското благотворително дружество „Парегордзаган“ е създадено през 1906 г. в Кайро, а българският му клон е учреден през 1930 г. в София. Главната задача на благотворителното дружество е подпомагане на арменските училища, болници и бедни арменци. Дружеството е закрито след 9 септември 1944 г., но въпреки това продължава активно своята дейност.

36. Окръжно № 2 на ЦК на прогресивната организация „Ереван“ на арменците в България, София, 1950 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(СтЗ), ф. 1, оп. 1, а.е. 803, л. 24-25а

Отчитат се слабостите в дейността на агитпропотдела на организацията и се определя като основна задача превъзпитанието на арменското малцинство в България в народнодемократичен дух чрез системна планова културно-просветна работа сред тях. Сред начертаните мероприятия за решаването на тази задача се предвижда разгръщане на творческата и художествена самодейност – театрална, хорова, танцова и т.н.

37. Отчет за състоянието на контраразузнавателната работа на отделение II, арменско разузнаване в Пловдивски окръг, Пловдив, 2 октомври 1953 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 427, л. 1-5

Съдържа статистически данни за общия брой на арменците в окръга, колко от тях са включени в списъчния отчет, кои от тях са били членове на разтурените след 9 септември организации и т.н. В отчета е включена кратка справка и за по-големите и влиятелни арменски организации, закрити след 9 септември 1944 г.

38. Писмо до ОУ на ДС с искане за информация по линия на арменското малцинство, София, 24 декември 1959 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1831, л. 1

С писмото се изисква предоставянето на информация за броя на арменците, живущи в България, които са избягали от СССР през периода 1919–-1921 г. и са били членове на контрареволюционните буржоазно-националистически арменски организации. Информациите трябва да съдържат данни за местата на концентрация на тези лица, както и вражеските им прояви.

39. Писмо до началниците на ОУ на ДС с искане за подробна информация за бившите ръководители на арменската организация „Дашнагцютун“, София, 23 март 1960 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1831, л. 2

На окръжните началници на ДС е наредено да се работи по установяването и вземането на отчет на онези бивши ръководители и активни членове на организация „Дашнакцутюн“, за които има данни, че се занимават с вражеска дейност. Причината за това е наличието на сведения, че тези хора са използвани в миналото от капиталистическите разузнавания против СССР.

40. Справка относно получен сигнал за изселване на някои арменски семейства в капиталистически страни, София, 8 декември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бс), ф. 1, оп. 2, а.е. 389, л. 4-5

Извършена е проверка на сигналите за заминали за Ливан арменски семейства, на които е оказана помощ след това да заминат за Южна Америка. Разпоредено е да бъде издирено по агентурен път лицето, което в България се занимава с уреждане въпроса за изселването на арменски семейства в Ливан.

Гръцки политемигранти

41. Сведения за отношението и проявите на гръцкото малцинство към по-важните събития в страната, външния свят и Гърция, Бургас, 27 май 1948 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 415, л. 1-3
В обобщен вид е предадена позицията на представителите на гръцкото малцинство в гр. Поморие по най-важните обществено-политически събития в България непосредствено след 9 септември 1944 г. като паричната реформа, референдума за монархията, изборите за ВНС, национализацията на фабриките и т.н.

42. Рапорт относно въпросите, свързани с преминаването на войници от гръцката демократична армия и др., София, 22 ноември 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 2
Засегнати са въпросите, свързани с бягствата на войници от гръцката армия и укриването им на българска територия. Поради законово неизяснения статут на тези бегълци се иска становището на компетентните структури от ДС.

43. Рапорт относно разрешаването на поставените от зам.-директора въпроси във връзка с вземането на разработка гръцките бежанци у нас, София, 10 януари 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 3-4
Разяснени са мерките, предприети по настаняването на гръцките емигранти в общежития, за изготвянето на справки за бежанците, изпратени в ТВО Ножарево и подследствените по гръцка линия, както и по обектите и сътрудниците, които могат да бъдат използвани.

44. Предложение относно картотекирането и агентурното обслужване на намиращите се у нас гръцки емигранти, София, 4 март 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 5-7
За уреждане положението на оставащите в НРБ гръцки емигранти е необходимо да бъдат картотекирани и снабдени с документи за самоличност. Посочват се производствените сектори и предприятията, в които ще бъдат устроени на работа. Наред с това е предвидено организирането на агентурното обслужване на гръцките политемигранти и вземането на разработка на съмнителните елементи.

45. Доклад от началника на отдел II – ДС относно отправени искания от български граждани във връзка с техни родственици – гръцки емигранти, София, 30 април 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 8-9
След разформироването на лагера за гръцки партизани в административния отдел на ДНМ са получени стотици молби от български граждани да бъде разрешено на техни родственици – гръцки бежанци да се настанят при тях. Поради забрана за заселване на гръцки политемигранти в Южна България от ДС разрешават това да става само в Добруджа.

46. Доклад относно положението на гръцките политемигранти у нас, София, 12 юли 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1542, л. 6-10
Дадена е информация за разпределението и настаняването на гръцките политемигранти в софийските индустриални предприятия и в областите. Основните задачи на ДС са свързани с извършване на проверка на настанените на работа гърци; създаване на агентура сред гръцките емигранти, без знанието на гръцкия им отговорник и др.

47. Рапорт-предложение от началник отделение III – ДС във връзка с оптимизиране работата с гръцките политемигранти, София, 20 октомври 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 13-15
Дублирането на работата по гръцките емигранти с представители от ГЩ на войската води до редица недоразумения между двете служби. Конфликтни си-

туации по този повод възникват и с партийните ръководители на гръцките емигранти, които настояват всяко действие на службите спрямо емигрантите да бъде съгласувано с тях.

48. Предложение относно освобождаването от ТВО Ножарево на част от въдворените през 1949 г. гръцки емигранти, София, 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1553, л. 160-161
През 1949 г. в ТВО Ножарево по препоръка на гръцките им отговорници са изпратени над 30 емигранти по подозрение, че са вражески настроени. Тъй като мнозинството от тях са осъзнали грешките си, от ДС предлагат възрастните и болните да бъдат заселени в Северна България, а останалите да бъдат вербувани и настанени на работа в предприятия, в които работят гръцки емигранти.

49. Предложение относно изпращане в ТВО Белене на 20 души гръцки емигранти, София, 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1553, л. 180-181
По препоръка на ръководителите на гръцките емигранти в България 20 души мобилизирани и пленени войници от гръцката армия са изпратени за срок от 1 година в ТВО Белене. Причината за това е поведението им, което според ДС действа разложително на останалите емигранти.

50. План за агентурно-оперативни мероприятия по обслужване на комбината – БОЛНИЦА И ПОЧИВЕН ДОМ за ранени и неработоспособни гръцки политемигранти в с. Банкя, София, 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1546, л. 1-2
В Болницата в Банкя са настанени за лечение гръцки партизани от ГДА. Мотивите за вземане на обекта на агентурно обслужване от ДС са свързани с факта, че мнозина от настанените там емигранти са били в Югославия и съществува вероятността някои от тях да са вербувани от югославското и гръцкото разузнаване.

51. План за агентурно-оперативни мероприятия по обслужване на гръцките емигранти, работещи в ДИП – „Г. Кирков“, София, 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1546, л. 28-29
Мотивите за вземане на обекта на агентурно обслужване от ДС са свързани с факта, че мнозина от настанените там емигранти имат слаба политическа подготовка и лесно се поддават на вражеска пропаганда.

52. Инструкция относно начина, по който трябва да се извършват вербовките на гръцките емигранти на идейна база, София, 26 януари 1951 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1548, л. 1-1 гр.
Инструкцията очертава в общи линии начина, по който трябва да бъде водена първичната беседа с кандидата за вербовка, като са очертани основните направления и въпроси, които трябва да бъдат поставени.

53. Инструкция за работа с агентурата, разработваща гръцките емигранти по месторабота, по местоживеене и т.н., София, 26 януари 1951 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1548, л. 2-2 гр.
Дават се подробни указания за задачите и линията на поведение на агентите и информаторите спрямо обектите, към които са насочени, в първите стадии на разработките по гръцка линия – какви действия да предприемат, за да бъдат разобличени вражеските елементи; тактиката за внедряване на информаторите в средите на гръцките политемигранти и др.

54. Справка относно подривната дейност на гръцкото разузнаване против нашата страна и дейността на гръцките политемигранти, свързани с тази разведка, София, 2 април 1953 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1624, л. 5-8
Предоставена е информация за работата на задграничните централи на гръцкото разузнаване в градовете Орестия, Гюмюрджина, Драма и Демир Хисар, работещи срещу България. Направен е опит да се проследят основните направления в работата им, като особено внимание е отделено на интереса на разузнавателните централи към гръцките политемигранти в НРБ.

55. Справка относно настроенията на гръцките политемигранти, намиращи се в с. Павел баня, Казанлъшко, [Б.м.], 10 април 1954 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1552, л. 121-123
Причината за негативните настроения сред гърците и желанието им да се изселят в Гърция, според началник отдел IV–ДС, се крие не толкова в незадоволителните условия за пребиваване в общежитието, колкото в липсата на партийно-пропагандна и масово-политическа разяснителна дейност сред тях.

56. Информация относно работата с наличната агентура и необходимостта от придобиване на нова, София, 22 май 1963 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 1-4.
След решението на ЦК на ГКП за завръщане на емигрантите в Гърция сред техните среди в България се засилват изселническите настроения. От ДС реагират на тези настроения, като засилват работата по вербуването на нови агенти сред гръцките емигранти с цел използването им на територията на Гърция след завръщането им.

57. Справка относно писма от другаря Ставри Марков от ЦК на БКП, адресирани до гръцки политемигранти за издирване на автора им, София, 31 октомври 1963 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 15-17
Във връзка с прихванато писмо от гръцки политемигранти ръководството на ДС разпорежда провеждането на мероприятие за разкриване на авторите. Тъй като в него се съдържат и нападки срещу СССР, е взето решение да бъдат уведомени и представителите на КГБ.

58. Информация относно прихванато писмо от гръцки политемигрант, изключен от БКП и ГКП за фракционна дейност, София, ноември 1963 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 20-24
По данни на ДС лицата, засечени по прихванатата кореспонденция, са сформирали своя група, членовете на която са изключени от БКП за фракционна дейност. Уличени са в симпатизиране на Китайската комунистическа партия и разпространяване на китайски материали.

59. План относно провеждане на агентурно-оперативни мероприятия във връзка с фестивала на гръцките политемигранти в НРБ, София, 13 ноември 1963 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 18-19.
Гръцките политемигранти, живеещи в НРБ, организират свой фестивал в София през 1963 г. С цел агентурното обезпечаване на фестивала и своевременно получаване на информация за вражески настроени лица и прояви ДС разработва план за оперативната работа по време на фестивала.

60. Доклад от Дико Диков, министър на вътрешните работи, София, 21 ноември 1963 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 7, а.е. 302, л. 1-4
В доклада си до Политбюро министърът на вътрешните работи разкрива данните, с които ДС разполага за сформираната сред гръцките политемигранти фракционна групировка, която провежда активна разложителна дейност и разпространява материали, насочени против линията на БКП и КПСС и защитават позициите на Китайската комунистическа партия.

61. Решение „Б“ № 15 на Политбюро на ЦК на БКП от 13 декември 1963 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 66, оп. 1, а.е. 63, л. 1
Дава се съгласие на органите на ДС да работят по гръцките политемигранти, като своевременно се изясняват и пресичат тяхната подривна дейност и прояви.

62. Справка относно данни, получени по линия на „гръцко разузнаване” в Габровски окръг, Габрово, 21 октомври 1964 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 104, л. 34-35
Резултатите от водените активни разработки и наблюдателни дела в окръга показват, че гръцките политемигранти в района не се занимават с разузнавателна дейност. Но поради навлизането в различните сектори на икономиката на региона много гръцки младежи е необходимо дейността им да бъде поставена под наблюдение.

63. План относно провеждане на агентурно-оперативни мероприятия през първото шестмесечие на 1965 г. по гръцка линия, Перник, 18 декември 1964 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 104, л. 54-56
Мероприятията в плана обхващат широк кръг от лица, като в него влизат и такива, които не са част от контингента. Агентурно-оперативната работа включва установяване на всички гръцки политемигранти, на прибежчищите, както и на гостуващите гръцки граждани. Не на последно място, в плана е обърнато внимание на необходимостта да бъдат поставени под наблюдение и всички гръцки шофьори.

64. Писмо от ЦК на БКП до МВР във връзка с изпълнение на решение № 13 на Политбюро, София, 1 октомври 1968 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1484, л. 173-174
Във връзка с изпълнение на поставените в Решението задачи от ЦК на БКП изпращат списъци с гръцки политемигранти за проверка верността на данните и с цел изясняване на точния им брой в страната.

65. Решение „Б“ № 5 на Секретариата на ЦК на БКП от 27 април 1972 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 66, оп. 1, а.е. 79, л. 1-2
Дава се разрешение за оказване на помощ на ЦК на ГКП по нелегалното прехвърляне на специални групи от гръцки политемигранти през нашата граница в Гърция, за изпълнение на партийни задачи във връзка с предстоящия IX конгрес на ГКП. Общият брой на тези мероприятия за 1972 г. се предвижда да бъде 20.

Цигани

66. Рапорт относно циганското малцинство, Поморие, 2 юли 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 271, л. 14.
Кратки данни за числеността и занаятите, с които се занимават циганите в околията; една част членуват в РП /к/, а младежите в РМС. Вражеска дейност сред тях развиват реакционно настроените българи и гърци, които ги наемат на работа.

67. Рапорт относно състоянието на циганското малцинство в гр. Котел, 10 юли 1947 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 271, л. 15

Сведения за броя на циганското малцинство в околията, за заниманията им и придвижването им през летния и зимния сезон. Симпатизират на ОФ властта, а увлечението им към партиите от „фашисткия режим“ се обяснява с това, че им се е плащало, за да гласуват за тях.

68. План за борба и революция на ЦНТС, [Б.д.], [Б.м.]
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 165, л. 1-4
Основно задължение на организацията е обединение на всички цигани в България за въоръжена революция и завземане на властта. В плана за борба и революция се предвижда завземането на всички министерства и др. държавни учреждения – централни и местни.

69. Сведение за състоянието на циганското малцинство по околии, София, 22 октомври 1949 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 576, л. 1-2
Данните показват неравномерното разпределение на малцинството по околии. За всеки район са посочени основните дейности, с които са ангажирани циганите. Подчертава се тяхната вярност към народната власт.

70. План за агентурно-оперативната работа по линия на циганското малцинство, София, 28 март 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 774, л. 26-29
Обобщаваща характеристика на циганското малцинство в България, в която е обърнато внимание на факта, че голяма част от представителите на малцинството са свързани с турците посредством езика, религията и културата. В плана за работа по линията са предвидени мероприятия по обекти от няколко цигански дружества и организации.

71. Справка за състоянието на циганското малцинство и агентурно-оперативната работа, София, 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 40-46
Изнесени са данни за числеността на циганското население в България, разпределено по окръзи. Наред с това е дадена кратка историческа справка за произхода, разселението на циганите, религиозни и културно-битови особености.

72. Информационен доклад за дейността на циганското малцинство в България, София 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 143-148
Обобщени данни за състоянието на циганското малцинство преди 9 септември 1944 г. и след това. Дава се информация за културно-просветните организации и дружества на циганите, създадени след 9 септември 1944 г. Акцентът в доклада е поставен върху разясняване на причините за слабите резултати от работата на ръководството на културно-просветната организация на циганите сред малцинството.

73. Постановление № 258/17.12.1958 г. за уреждане на въпросите за циганското население в България, София, 17 декември 1958 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 7, а.е. 620, л. 103-109
С оглед на това да се ликвидира изоставането на циганското население МС определя мерките, с реализирането на които се цели премахването на скитничеството, просията и престъпността сред малцинството. Също така се предвиждат мерки и по отношение издигане бита и културата сред представителите на циганското малцинство.

74. Писмо № 809 на ЦК на БКП до окръжните, градските и районните комитети на БКП за работа с циганското малцинство, София, 17 юни 1959 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1830, л. 1-2 гр.

В ПМС № 258 са предвидени редица мероприятия за работа сред циганското население. От ЦК на БКП смятат, че с поставените в постановлението задачи трябва да се заемат партийните комитети и организации по места. Ето защо в писмото са изброени мерките, които окръжните партийни комитети на БКП трябва да реализират.

75. Информация за резултатите от изпълнението на решенията на ЦК на БКП по работата сред циганското население, София, 2 февруари 1967 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1413, л. 2-18
Направен е анализ на основните проблеми в работата с циганското население, за преодоляването, на които са обнародвани редица решения и други официални документи на ЦК на БКП, за разрешаването на които е необходимо да се обърне внимание. Документът представлява обзор на резултатите от прилагането на тези решения и въпросите, които предизвикват най-много проблеми.

76. Бележки на отдел „Криминален“ – ДНМ относно информацията за резултатите от изпълнението на решенията на ЦК на БКП и правителството по работата сред циганското население, София, 18 февруари 1967 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1413, л. 19-23
Бележките, направени от отдел „Криминален“ към ДНМ, съдържат силна критика към изнесените данни – липсата на анализ на причината за неефективността на образователната система спрямо децата от цигански произход; липсата на анализ на причините за високата престъпност сред това малцинство, отсъствието на конкретни мерки за преодоляването на тези проблеми.

77. Устав на културно-просветната организация „РОМА“ на циганското население в гр. Шумен, 11 март 1967 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 3-12
Посочени са целите и задачите на културно-просветната организация на циганите в Шумен, правата и задълженията на членовете и др. Сред основните задачи на организацията са включени не само работа за подобряване на материалното и културно-просветното издигане на циганското население, но и активна работа по подобряване на общественото мнение на българското общество по отношение на циганското население.

78. Справка относно проявен интерес от задграничните централи към циганското население в НРБ, София, 11 октомври 1970 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-825, т. I, л. 144д-145
Според справката, изготвена от Шесто управление на ДС, целта на разузнавателните служби на капиталистическите страни е чрез използването на малцинствата у нас и разпалването на националистически настроения сред тях да се отслаби единството на социалистическото общество в НРБ. В окръзите се води агитация за създаване на циганска държава или даване на право на циганите на автономия в НРБ.

79. Справка относно получени сведения от с.с. „Антонов“ за международни цигански комитети и организации в Англия и Франция, София, 20 ноември 1970 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-825, т. I, л. 146-152
Задачите, поставени на с.с. „Антонов“ за времето на пребиваването му в Англия и Франция, са свързани с изясняване на характера и дейността на международните цигански организации и комитети.

80. Писмо до началник Секретариат – МВР, Сливен, 5 юли 1972 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1856, л. 1

Опровергават се слуховете за инцидент за войник от Сливенското поделение, който с танк влиза в циганската махала и разрушава около 50 цигански къщи.

81. Справка относно националистически прояви сред населението от цигански произход, София, 2 март 1973 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 20, л. 1-7
Един от основните проблеми на ДС в работата по националните малцинства е свързан с интереса, който проявяват чуждите разузнавателни служби към малцинствата в България и възможността за използването им за подривна дейност срещу страната ни.

82. Справка-анализ относно извършените и разкрити криминални престъпления от циганското малцинство на територията на Сливенски окръг, Сливен, 19 март 1973 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Сл), ф. 1, оп. 20а, а.е. 32, л. 6-12
В справката са дадени данни за броя на лицата от цигански произход, които се водят на отчет в МВР, както и за броя на разкритите криминални престъпления, извършени от цигани. Следва разбивка на престъпленията, извършени от цигани по характер и тежест на самото деяние, както и анализ на причините, довели до тези престъпления. В заключение са изброени мероприятията, които следва да се реализират с цел подобряване на работата сред циганското малцинство.

83. План-програма относно работата сред българските цигани по линия на ДС за периода 1979–1982, София, 19 октомври 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 26-29
Сред мероприятията, предвидени за подобряване на работата сред българските цигани, е предвидено изготвянето на анализи, на перспективни и годишни планове и на отчети за състоянието на оперативната обстановка по линията; подобряване на работата за придобиване на агентура сред циганското население; подобряване на профилактичната работа сред малцинството и др.

84. Съдоклад от секретаря на ЦК на ОНС относно отчета на председателите на ИК на общинските народни съвети в гр. Шумен и Върбица по работата с българските цигани, Шумен, 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 19-24
Работата на ИК е оценена от ДС като незадоволителна. Най-слаби резултати са отчетени при изпълнението на правителствените мерки за приобщаване на децата и юношите от циганското население към образователната система. Като незадоволителна е определена и работата по жилищното устройване на циганите и особено разсредоточаването им от обособените цигански квартали.

85. Писмо до началниците на централните поделения, Софийско градско и окръжните управления на МВР, София, 3 юли 1980 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 41-45
Направен е отчет за изпълнението на разпоредбите на правителството във връзка с работата по линия на циганското малцинство. Предвид нарастващия интерес от страна на спецслужбите на капиталистическите държави към българските цигани към началниците на окръжните управления на МВР е отправено нареждане да вземат мерки за привеждане на агентурно-оперативната обстановка сред малцинството в съответствие с изискванията на правителствените разпоредби.

86. Информация от председателя на Комитета за държавен и народен контрол относно изпълнение на Разпореждане № 7 на МС, София, 5 август 1980 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 47-54
Докладвани са резултатите от проверката по изпълнението на Разпореждане № 7 на МС за по-нататъшно подобряване на работата сред българските цигани. Изво-

дите, които се налагат от проверката, са, че въпреки усилията, които са полагали народните съвети по места и централните ведомства, резултатите са незадоволителни и реализирането на мероприятията се извършва мудно.

87. Писмо до Софийското градско и окръжните управления на МВР в страната и отдел „Транспортна милиция“ – ДНМ относно осъществяване на контрол и оперативно наблюдение над престъпния контингент от средите на циганското население, София, 16 август 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бл), ф. 1, оп. 51в, а.е. 174, л. 8-11

Документът съдържа статистически данни за престъпленията, извършвани от граждани от цигански произход. Показателно е, че въпреки даваните указания от ръководството на МВР и ДНМ за засилване на прекия контрол и оперативно наблюдение над престъпния контингент от средите на циганското малцинство не са вземани решителни мерки за ограничаване на криминалните прояви на тези лица.

88. Информация относно състоянието на агентурно-оперативната работа сред българските цигани, Благоевград, 31 август 1981 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бл), ф. 1, оп. 51в, а.е. 57, л. 11-17

От анализа за състоянието на работата сред българските цигани се вижда, че преобладават слабостите и допуснатите грешки – съставът на ДС подценява работата по набиране на агентура и ДЛ; подценява се работата по набиране на информация за настроенията сред малцинството; липсва взаимодействие между ДС и НМ, като по този начин не се използват възможностите на агентурата по НМ за набиране на информация за националистически изяви и т.н.

89. Справка относно социално-демографската характеристика във Варна и окръга и състоянието н агентурно-оперативната работа сред тях към края на декември 1983 г., Варна, 12 декември 1983 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-14 (Вн), т. 1, л. 8-9 гр.

Съществуващите във Варненски окръг проблеми с циганското население са свързани предимно с нежеланието на част от представителите на малцинството да бъдат включени в трудовите колективи, невъзможността да бъдат настанени в съществуващия в окръга жилищен фонд и с незадоволителната работа на обществените организации за включването на циганите в обществено-политическия живот.

Власи

90. Сведение за румънското малцинство и румънските институти в страната, София, 3 юли 1947 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 746, л. 1-3

В сведението изрично се споменава, че румънско малцинство в България не съществува. Има румънска колония, членовете на която са предимно „цинцари“ (арумъни). По официални данни на ДС в България към 1947 г. има само 150 румънски поданици. Разгледана е дейността, съставът и политическата ориентация на членовете на румънското училище, румънската църква и румънската легация в София.

91. Анонимно писмо от името на лекарите от видинския край, Видин, 1955 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Вд), ф. 8, оп. 1, а.е. 129, л. 210-210 гр.

Писмото е адресирано до ЦК на БКП и румънското посолство в София. В него лекарите, работещи в болницата в гр. Видин и тези в околията, възразяват срещу отрицателното отношение на лекарите, заемащи ръководни постове в МЗ към тях като към власи, на които няма да бъде разрешено да заемат високи постове поради влашкия си произход.

92. Справка относно данни за прояви на прорумънска националистическа дейност на антибългарска и антисъветска основа, София, 2 октомври 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 87-97.
Разгледани са причините за засилване на прорумънската националистическа дейност. Направена е кратка историческа справка за зараждането на тези тенденции, като е обърнато внимание на националистическите прояви както на българските граждани, така и на гостуващи румънски граждани. Акцентирано е и върху основните тези на румънските учени за произхода на влашкото население и др.

93. План за работата по разкриване, предотвратяване и пресичане антибългарските прояви на прорумънска основа, София, 25 октомври 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 6-9
Във връзка със зачестилите данни за антибългарски настроения и прорумънска националистическа дейност сред българското население в Добруджа и Видинския регион, които се изразяват основно в събиране на данни, доказващи румънския произход на населението от региона, ДС разработва редица мероприятия за разкриване и предотвратяване на тази дейност.

94. Докладна записка относно посещение в Института по история към БАН, София, 13 януари 1975 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 170-171
Целта на посещението е свързана със запознаването на представителите от ДС с работата на специалистите от института по проблематиката, свързана с произхода на т.нар. „влашко“ население и предоставяне на исторически материали и литература за произходи на това население.

95. Докладна записка относно проведена командировка в ОУ на МВР в гр. Враца, Видин и Михайловград, 2 юни 1975 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 215-225
Резултатите от проверката на работата в ОУ в Михайловград и Враца показват, че на територията и на двата окръга няма зарегистрирани прояви на основата на прорумънски национализъм. И в двата окръга особено силно се усеща влиянието на румънската телевизия върху населението от влашки произход, като предпочитани предавания са фолклорните предавания. В ОУ – Видин работата по линия на румънското малцинство е доста по-интензивна.

96. Сведение относно взаимоотношенията между Българската и Румънската православни църкви, София, 18 юни 1976 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. II, л. 86-87
БПЦ забранява на румънския свещеник да служи в румънската църква, което става повод за изостряне на отношенията между ръководствата на двете църкви, което поставя на преден план извода, че конфликтът между двете църкви е преди всичко държавен и политически въпрос, а след това църковен.

97. Сведение за получени данни за лице от Видин – обект на ДОП, София, 19 април 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. II, л. 122-125
Проявяваният от Румъния непрестанен интерес към влашкото население на територията на България се обяснява с липсата на интерес от българска страна към това население. От документа става ясно, че отношението към влашкото население в региона е отрицателно – умишлено се ограничава издигането на кадри от това население и т.н.

98. Докладна записка относно проведена командировка в ОУ на МВР в градовете Русе, В. Търново и Плевен, София, 10 май 1977 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 286-289

В ОУ на МВР и в трите града не разполагат с данни за прояви от националистически характер от страна на влашкото население. Въпреки редовните посещения от страна на румънски граждани в Русе органите на МВР в района не са получавали сигнали за националистически прояви от страна на гостуващите румънци. От доклада е видно, че в работата си по румънска линия оперативните работници от МВР акцентират основно върху техническите мероприятия.

99. Докладна записка относно разказ на писателя Йордан Радичков, поместен във в-к „Литературен фронт“, София, 18 януари 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 296-298

В доклада е подчертано, че за творбите си Радичков отделя място на живота на населението от Видинския край, на техния бит и култура, наричайки ги власи. Поради това че творбите му могат да повлияят върху някои прорумънски настроени български граждани от „влашки произход“ или да бъдат използвани от румънски учени с антибългарска насоченост, от VI управление предлагат да бъде проведен подходящ разговор с Й. Радичков.

100. План относно провеждане на агентурно-оперативни мероприятия за изясняване и пресичане националистическата дейност на румънски граждани, пребиваващи във Видински окръг, Видин, 22 октомври 1979 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122 (Вд), т. I, ч. 1, л. 16-21.

Във връзка с подготовката на честванията по повод 2050 години от основаването на румънската държава и засиленият интерес към влашките малцинства в съседните на Румъния страни VI управление – ДС разработва агентурно-оперативни мероприятия с цел предотвратяването на прорумънски националистически прояви.

101. Справка относно някои особености на оперативната обстановка във Видински окръг, отнасящи се за част от населението, говорещо на диалектен влашки език, Видин, 29 февруари 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. III, л. 62-67

Документът разкрива подробности около причините за налагането на влашкия диалект не само в ежедневното общуване на представителите на това население, но и в учрежденията, училищата и обществените заведения във Видинския регион. Разгледани са и причините за социално-психологическата обособеност на тази група от населението.

102. Сведение относно прорумънски прояви на лица от Видински окръг, София, 2 юни 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. II, л. 137-139

Засегнати са въпросите, свързани с наложената практика в селищата във Видинския край за извършване на богослужение на румънски език в местните църкви. С цел предотвратяването на тази практика е предложено да се изготви окръжно писмо до свещениците от този край за стриктното спазване на богослужебната практика, що се отнася до богослужебния език.

103. Агентурно сведение относно посещението на наш агент в СРР и за негова среща, Видин, 7 септември 1980 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. II, л. 1-6

Пътуването на агента до СРР е свързано с уреждането на въпроса за приемането на български студент като аспирант в богословския факултет при Румънската патриаршия. Сведението съдържа информация и за румънската организация „Тимок“ и опитите да се създаде подобна организация и във Видинския регион.

104. Перспективен план относно провеждане на агентурно-оперативни и други мероприятия по линия на прорумънски национализъм за периода 1981–1982 г., Видин, 4 февруари 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. I, ч. 1, л. 22-39
Направен е анализ на агентурно-оперативната обстановка по линия на прорумънски национализъм, направени са съответните изводи, посочени са по-важните в контраразузнавателно отношение задачи и са набелязани мероприятията, които следва да бъдат реализирани по това направление.

105. Сведение относно исторически данни за произхода на населението от Видинския край, Видин, 10 март 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. II, л. 148-150
В донесението се съобщава, че непознато лице прави проучване на миграционните процеси във Видинския край, местните диалекти, проучване на селищните единици – възникване, състав на населението и т.н. Резултатите от проучването се явяват принос за българската история и за българския етнически състав на населението в региона.

106. Сведение относно интереси на румънски изследователски институт към влашкото население в България, София, 5 януари 1984 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. IV, л. 96-99
Документът съдържа въпросник, разработен от Института за изследване на Югоизточна Европа. Разработените във въпросника седем основни части имат за цел да подпомогнат изследователите в събирането им на сведения и фактически материал за влашкото население по нашите земи.

Албанци

107. Справка за албанското малцинство в Ивайловградска околия, Ивайловград, 26 юни 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8, л. 33
Албанското население в околията е съсредоточено само в едно село, където се занимават предимно със земеделие, като по-голямата част от тях са членове на ОФ. Свои малцинствени организации в околията албанците нямат, също така нямат свои храмове, училища и т.н.

108. Справка за албанското малцинство в Плевен, 17 август 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 8
Съобщава се, че в окръга няма албанско малцинство. Води се само една предварителна разработка, истинността на донесението, по която не е установено.

109. Писмо до завеждащия ДС – Хасково с искане за изготвяне на справка за албанското малцинство в окръга, Хасково, 22 август 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8, л. 31
Съгласно изискванията на ОУ на ДС справката трябва да съдържа данни за организационната структура на албанското малцинство; състояние на агентурно-оперативната работа; състояние на водените разработки; политическо състояние на малцинството и какви мероприятия са предвидени за работа по това направление.

110. Сведение от окръжния началник ДС в Пловдив относно албанското малцинство в окръга, Пловдив, 6 септември 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 9
Докладва се за лошото състояние на агентурно-оперативната работа по линия на албанското малцинство – липсват агенти, които да работят по това

направление. Малцинството не представлява компактна маса, което допълнително затруднява оперативното му обслужване.

111. Справка за албанското малцинство в Благоевградска околия, Благоевград, 28 септември 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 3
Вражески прояви албанското малцинство в околията няма, както и организация, която да ги обединява. Няма планирани мероприятия по вербовка на агентура, тъй като албанците в околията са малко.

112. Справка за албанското малцинство във Видински окръг, Видин, 2 октомври 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 4-5
По сведения на ДС в окръга има около 25 албанци. Повечето от тях са възрастни и не се интересуват от политика. Не са били привърженици на режима от преди 9 септември 1944 г., нямат регистрирани вражески прояви. По линия на малцинството не се работи – няма агентура, не се водят ОНД, но се предвижда провеждането на мероприятия по вербовка на агенти и информатори.

113. Справка относно организационната структура на албанското малцинство и състоянието на агентурно-оперативната работа в Хасковски окръг, Хасково, 15 октомври 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 11-12
В окръга няма агентура, която да работи по линия на албанското малцинство. Няма обекти, които да се водят на оперативен отчет. По линия на албанското малцинство работят агенти от други направления. Тъй като в окръга има сравнително голям брой албанци – 475 човека, е предвидено вербуването на няколко агенти и информатори.

114. Сведение за албанското малцинство, живеещо в Ямболски окръг, Ямбол, 19 октомври 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 13-15
В градовете от Ямболски окръг има регистрирани албанци само в гр. Сливен. В града има изградено албанско дружество „Келам Сафта“, което има свой централен офис в София. Част от ръководството на дружеството са членове на БКП. Въпреки че не води редовен организационен живот, членовете на дружеството активно участват във всички правителствени мероприятия.

115. Справка за политическото, организационното и агентурно-оперативното състояние на албанското малцинство към март 1950 г., София, 1950 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 1-2
От анализа на данните, с които ДС разполага, става ясно, че част от албанците, живеещи на територията на НРБ, са попаднали под влиянието на Народния фронт на югославяните и симпатизират на Тито. До края на 1949 г. албанското малцинство не е било обект на работа от страна на службите. Поради тази причина липсват заведени разработки и няма създаден агентурно-оперативен апарат.

116. Историческа справка на албанското малцинство в с. Мандрица, [Б.м.], [Б.д.]
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8, л. 19
Проследява се историята на първите албанци-скотовъдци, заселили се в околността преди 450 г. Накратко е разказано и за съдбата на албанското население в периода на Балканската и Първата световна война.

Кримски татари

117. Писмо до началниците на всички окръжни управления на ДС за изготвяне на справки за кримските татари в страната, София, 7 януари 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 1

Във връзка с изясняване числеността на кримските татари, живеещи на територията на НРБ, окръжните началници на ДС е необходимо да изпратят справки за отраслите, в които работят представителите на малцинството, данни за вражески прояви, данни за връзки с кримските татари от капиталистическите страни и др.

118. Справка за кримските татари във Варненски окръг, Варна, 9 януари, 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 29
От справката е видно, че кримските татари във Варненски окръг са се заселили там по време на Руско-турската война, занимават се със земеделие и развиват вражеска дейност.

119. Справка за кримските татари, живеещи в Толбухински окръг, Толбухин, 27 януари 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 30-34
Кримските татари от областта са се преселили там след края Кримската война и всички се занимават със земеделие. В окръга има 9 души, които са обекти на ОНД. В справката е направена кратка характеристика за всеки един от тях – социален произход, политическа ориентация, наличие на вражеска дейност и др.

120. Справка за кримските татари, живущи в Коларовградски окръг, Коларовград, 29 януари 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 25-26
Татарите от окръга са изцяло ангажирани със земеделска работа и са включени в местните ТКЗС. Татарите от окръга са се заселили там още от времето преди Освобождението, като е имало цели села, заселени изцяло с татари. През 1936 г. и 1950 г. обаче голяма част от тях се изселват в Турция.

121. Справка за кримските татари в района на Силистренски окръг, Силистра, 1 февруари 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 27-28 гр.
Всички кримски татари от региона произхождат от средите на бедни селски семейства и без изключение се занимават със земеделие в местните ТКЗС-та. Само един от представителите на малцинството е взет на оперативен отчет за вражеска дейност и това е ходжата. Няма данни други представители на малцинството да развиват вражеска дейност.

122. Справка за кримските татари в Плевенски окръг, Плевен, 5 февруари 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 37
Накратко са описани причините за заселването на кримските татари на територията на окръга преди Освобождението. Както и в другите окръзи на страната, така и в Плевенския регион кримските татари са заети изцяло със земеделие. Няма регистрирани вражески прояви сред представителите им.

123. Справка за кримските татари, живущи в НРБ, София 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 38-39
Документът представлява обобщаваща справка на данните, постъпили от окръжните управления на ДС за числеността, социалния произход и работата, с която са ангажирани. Предоставени са и данни за няколко лица от средите на кримските татари, които представляват интерес за ДС.

124. Писмо до началника на Шесто управление – ДС относно направена проверка за татарите, живеещи в окръга, Варна, 14 март 1972 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Вн), ф. 1, оп. 6, а.е. 107, л. 1-3
Съдържа данни за броя на татарите, живеещи в окръга, разпределени по селища. Характерно за татарите от региона е, че всички са възприели турските обичаи и нрави.

Каракачани

125. Писмо до началника на ОУ София с искане на информация за българските граждани от каракачански произход, София, 28 май 1982 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 31-32
Във връзка с увеличаване на интереса на гръцките специални служби към българските граждани от каракачански произход на структурите на ДС е наредено да се определи броят на каракачаните в България, установяване и изучаване на връзките им в Гърция и др.

126. Предложение за откриване на литерно дело на българските граждани от каракачански произход в гр. Самоков, София, 19 август 1982 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 4
Поради факта, че живеещите около 500 българи от каракачански произход в гр. Самоков представляват интерес за гръцките разузнавателни служби и с оглед систематизирането на получените материали за българските граждани от каракачански произход в гр. Самоков, е открито литерно дело по тази линия.

127. Писмо до Второ главно управление във връзка с искана информация за живеещите в района на гр. Самоков български граждани от каракачански произход, София, 30 август 1982 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 28-30
Накратко са описани мерките, взети за контраразузнавателното обезпечаване на българските граждани от каракачански произход, както и агентурният апарат, който работи по това направление.

128. Информация относно интересите на гръцките специални служби към българските граждани от каракачански произход, София, 8 юни 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 38-43
Активизирането на дейността на гръцките спецслужби по отношение на каракачаните в България налага органите на ДС и по-специално ВГУ и Шесто управление – ДС да насочат вниманието си в борбата с националистическата дейност, провеждана от гръцките спецслужби в средите на българските граждани от каракачански произход.

LIST OF DOCUMENTS WITH ANNOTATION

Armenians

1. **Ordinance №137/21.09.1944 of MoI which approves the members of the Temporary Committee for the Armenian Minority in Bulgaria, Sofia, 21 September 1944**
   АКРДОПБГДСРСБНА –М, ф. 13, оп. 4, а.е. 2, л. 1.
   Pursuant to the Ordinance-law on Supervision of the Societies and Organizations, the Minister of Interior approves the members of the Temporary Committee for the Armenian Minority in Bulgaria. The members of the committee are assigned the task to bring to the open the accounts of the Armenian community in Bulgaria and to confiscate its property and archive.

2. **Statute-regulation of the progressive organization of the Armenians in Bulgaria Erevan, Sofia 1945**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 82, л. 9-13.
   The statute of the organization specifies the objectives, members and managing bodies of the organization. The material sources and funds with which, the organization performs its activity are also specified in detail in the Regulations.

3. **Report to the head of Department B regarding the number of the minorities in Bulgaria, Sofia, 12 December 1945**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп.1, а.е. 731, л. 2.
   The head of VI-st group at Department B reports about the number of the minorities in Bulgaria as at December 1945 and the report explicitly specifies that there is no information about the distribution of the minority groups by regions.

4. **Declaration of CC of CPO (Committee of the progressive organization) Erevan to the Minister of Interior, Sofia, 18 February 1946**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп.4, а.е. 74, л. 4.
   The Minister of Interior is requested to approve the Statute of the Committee of Repatriations.

5. **Statute of the Armenian Committee of Repatriations, Sofia, 18 February 1946**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 74, л. 3.
   It is specified in the Statute that the Committee of Repatriations is the body dealing with the resolving of all issues related to the departure of those who wish to Armenia – legal, property, etc. Besides its central office in Sofia, the Committee of Repatriations has its local branches in the country, too.

6. **Ordinance № 45/18.02.1946 of the Minister of Interior, Sofia 14 February 1946**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп.4, а.е. 74, л. 5.
   The ordinance approves the Statute of the Armenian Committee of Repatriations.

7. **Letter from the Armenian Committee of Repatriations to National Militia Directorate in reference to the summoning of a meeting of the Committee, Sofia, 8 March 1946**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 74, л. 6.

After the approval by the managing body of the Committee of Repatriations and of its Statute, the managing body began to summon meeting for clarifying the issues related to the repatriation of the Armenians wishing to leave for Soviet Armenia.

8. **Letter from the Director of Consular-Economic Directorate of the Ministry of Foreign Affairs and Denominations (MFAD) to the Minister of Interior regarding a draft of decree presented by the Armenian Committee of Repatriations, Sofia, 10 June 1946**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 1.
   The Armenian Committee of Repatriations presents for approval a decree of the Council of Ministers which is to regulate the issues aiming at the facilitation of the process of repatriation of the Armenians from Bulgaria for Soviet Armenia.

9. **Draft for decree of the Council of Ministers for adopting measures facilitating the repatriation for Soviet Armenia of the Armenians, residing in Bulgaria, Sofia, 10 June 1946**
   АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 5.
   The draft for decree approves the repatriation for Soviet Armenia of approximately 3 500 Armenians, residing in Bulgaria. The Ministry of War, the Ministry of Interior, the Ministry of Finance and the one of railways are to facilitate in any possible statutory manner those who wish to leave for Armenia.

10. **Letter from the Director of Consular-Economic Directorate of the Ministry of Foreign Affairs and Denominations to the the Minister of Interior with a request for undertaking measures for acceleration of the examination of the matter related to the repatriation of the Armenians, Sofia, 13 June 1946**
    АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 2.
    The reason for the hastened examination of the matter related to the repatriation of the Armenians is a request sent by the Embassy of the USSR. Due to the advance of the summer and the lack of possibility for the longer stay of 3500 Armenians at the locations for temporary accommodation.

11. **Opinion of BNB on the matter of repatriation of the Armenians and providing certain privileges, Sofia, 14 June 1946**
    АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф.1, оп.1, а.е. 329, л. 3.
    The Director of BNB expresses his disagreement with the permission given to the Armenians for unlimited export of capitals from our country in the course of their repatriation. Due to the fact that the request of the Armenians from Bulgaria is supported by the USSR, the bank offers that each Armenian emigrant is allowed a money transfer of up to 10 000 levs.

12. **Minutes of meeting of the Inter-institutional Commission Dealing with the Issues of Repatriation of the Armenians Wishing to Leave Bulgaria, Sofia, 15 June 1946**
    АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф.1, оп. 1, а.е. 329, л. 4-4а.
    At the meeting of the Commission, a decision was adopted to allow the expatriation of those Armenian who declared their desire to this effect, exactly – 3500 people. An approved packet of measures to facilitate the process of their departure from our country.

13. **Decree of the Council of Ministers on the Measures for Cooperation for the Repatriation of the Armenians residing in Bulgaria to Soviet Armenia, Sofia, 15 June 1946**
    АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329, л. 6.

The decree of the Council of Ministers approves the measures by which, the process of repatriation of the Armenians wishing to leave Bulgaria is to be facilitated. The following are among them: issuing of passports free of charge, release from Bulgarian citizenship and military service, duty-free export of their property, free railway transport.

14. **Ordinance № 252/30.06.1947 of the Minister of Interior, Sofia, 30 June 1947**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 82, л. 6.
Pursuant to the Ordinance-law on State Supervision on the Societies and Associations, the Minister of Interior approves the Armenian progressive organization Erevan – Burgas branch.

15. **Circular letter from the head of I-st department of State Security Directorate to the regional heads of State Security, Sofia, 29 July 1947**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 271, л. 31.
The regional heads of SS are ordered to send information about the persons who are engaged in active development in reference to the minorities as well as to send information about their acts regularly.

16. **Instruction for the preparation of information statements related to the agent-operational work in reference to the minorities, 1947**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 14-15.
The document consists of elaborately prepared guidance about the information to be included in the statements about the minorities – national and political aspirations; attitude towards the power of FF; organizations of the minority groups; condition of the network of agents, informers; the operational activities – plans and work for the developments, etc.

17. **Report about the Armenian minority in Bulgaria, Sofia, 10 August 1947**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 1-2.
There is a short characteristic of the Armenian organizations dissolved after 9 September 1944 and of the main directions in which, their anti-people's activity. It is explicitly specified that the only progressive Armenian organization was Erevan CEO - created after 9 September.

18. **Plan of the condition and financial status of the Armenian minority in Bulgaria, Sofia, 27 September 1947**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 4-6.
Information is provided about the number, organization and the financial status of the Armenian minority in Bulgaria. An analysis of the work with agents related to Armenians and a characteristic of the existing agents, informers and the conducted active developments is done.

19. **Report about the Armenian minority in Bulgaria, Sofia, 1947**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, л. 3-3 гр.
Information is provided about the total number of the Armenian minority in Bulgaria and its distribution by regions, social status and profession of the Armenians. A detailed statement is given of the fascist and anti-fascist organization of the Armenian minority in Bulgaria, their activity and political dispositions among the Armenians.

20. **Report about performed work in the first quarter of 1948 in reference to the Armenians, Sofia, 23 March 1948**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 1-5.

The report provides information about the condition of the work of SS in reference to the Armenian minority, both of the separate subjects and of Erevan CEO and the members of Armenian organization dissolved after 9 September 1944. An analysis of the conditions of the system of agents, the work with informers and the subjects of preparation is done.

21. **Instruction for the preparation of information statements related to the agent-operational work in reference to the minorities, 1948**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 6.
The document contains elaborately prepared instructions about the data which should be included in the statements about the minorities – national and political strives; assessment of the political and operative situation – the political dispositions among the subjects of the direction; condition of the agent system – number of agents, informers; operative activities – plans and work for the investigations, etc.

22. **Plan for the Armenian matter for the third quarter of 1948, Sofia, 1948**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 26-31.
The four main tasks in the plan are related to the work of SS on Erevan CEO, and the work with newly admitted members who came from the organizations dissolved after 9 September is specified as such of top priority. A number of activities are planned for improvement and check of the existing agents and the activation and use of the system of agents and informers.

23. **Improvement and enlarging the system of agents in the Armenian line, 1948**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 349, л. 15.
It is envisaged in the plan for work with the system of agents in the Armenian line to recruit an informer in the organization Erevan aiming at observation of the newly admitted members from the former Armenian organization and check and research of the remaining part of the agents of this line.

24. **Statement of the political development of the progressive organization EREVAN, Sofia, 8 June, 1949**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 587, л.1-2.
Historical account about the creation and the first steps of the organizational life of the Armenian organization.

25. **Short characteristic of the line of the Armenian minority, Sofia, 26 September 1949**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 588, л. 1-4.
The subjects worked on under the line of the Armenian minority are listed and there is a characteristic of the system of agents and informers which services the subjects of this direction.

26. **Denunciation about the condition of Plovdiv branch of the organization Erevan and some discrepancies, Sofia, 25 October 1949**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 593, л. 5-7.
A characteristic of the managing body of the Plovdiv branch of the organization is done. Attention is paid also to the problems occurred among the leaders of the organization after the repatriation of 1946 and the measures undertaken for overcoming these shocks.

27. **Information about the former Armenian organizations in Varna sector, 18 November 1949**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 590, л. 2-10.
Before 9 September 1944, there were 13 Armenian organizations in Varna. Short information about each of them is given – leaders, political orientation, activity and objectives.

28. Information about the conducting of the purge of anti-people's elements in the Armenian organization Erevan, 1949
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 593, л. 2.
According to Circular letter № 9/10 January 1949, issued by the Armenian organization Erevan, the local organization in the city of Plovdiv was ordered to conduct a purge of anit-people's elements among its members. As three months after the circular letter was issued, there was no such purge yet in the city of Plovdiv, SS informed their system of agents in the organization to immediately interfere and perform the purge.

29. List of the developments in reference to the Armenian, Greek and Albanian minorities, Sofia, 1949
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 586, л. 28-29.
The developments and observation dossiers in reference to the Armenian, Greek and Albanian minorities in Sofia, and in the sectors of SS in Varna, Burgas and Stara Zagora on which, activities were planned for June 1949

30. Report of the activity of the Armenian minority in 1949 about the relevant categories of hostile elements, Sofia, 1949
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 586, л. 17-18.
It becomes clear from the report that in 1949, the Armenian minority in Bulgaria did not have any hostile activity. Only some acts of dissemination of slanderous rumours against the people's power and the fact that the large merchants and industrialist affected by the activities of FF did not participate in the 5-year economic plan of the country.

31. Plan for agent-operational work in reference to the Armenian minority for the third quarter of 1950, March 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 774, л. 5-11.
The following are specified as subjects of the agent-operational work for the period: CC of the Armenian organization Erevan, the Eparchial Council of the Armenians, the Armenian church, Erevan newspaper and prominent leaders of the former Armenian organization Tashnagtsutyun.

32. Statement about the condition of the Armenian minority and the agent-operational work in the line, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 31-39.
A short analysis of the reasons which led to the settling of the Armenians in the territory of Bulgaria, the organizations created by them, the fate of the Armenian Eparchial Council was done. Attention was paid to the condition of the work of the agent developments.

33. Statement about the condition of the operational report in reference to the Armenian minority, Sofia 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 68-69.
In Sofia in reference to the Armenian minority, an active development is being conducted: six reporting-observation dossiers and three preliminary single developments. There are no preliminary group developments.

34. Statement about the condition of the system of agents and informers in the line of the Armenian minority, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 77-78.
This contains information about the number of agents and informers working in the line of the Armenian minority. Information about the class structure of the system of agents and informers, the distribution by professions and the national affiliation is also provided.

35. **Statement regarding the existing committees of the Armenian organization Paregordzagan /general Armenian charity society/ with central office in New York, Sofia, 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 119-120.
The Armenian charity society Paregordzagan was established in 1906 in Cairo and its Bulgarian branch was established in 1930 in Sofia. The main task of the charity company was to support the Armenian schools, hospitals and poor Armenians. The society was closed after 9 September 1944 but in spite of that, it continued to perform its activity.

36. **Circular letter № 2 of CC of the progressive organization Erevan of the Armenians in Bulgaria, Sofia, 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Ст3), ф. 1, оп. 1, а.е. 803, л. 24-25а.
The weaknesses in the activity of the department for agitation and propaganda of the organization and the corrective instruction of the Armenian minority in Bulgaria into people's democratic spirit through a systematic planned cultural and educational work among them is planned. Among the schedules activities, there is a development of the creative and art activity – theater, choir, dance team, etc.

37. **Report about the condition of the counterintelligence work of department II, Armenian intelligence in Plovdiv district, Plovdiv, 2 October 1953**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 427, л. 1-5.
This contains statistical date about the total number of the Armenians in the district, how many of them are included in the list of the report, which of them were members of the organizations dissolved after 9 September, etc. A short reference about the larger and powerful Armenian organizations closed after 9 September 1944 is included in the report.

38. **Letter to the district unit of SS with a request for information in reference to the Armenian minority, Sofia, 24 December 1959**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1831, л. 1.
The letter request that information is provided about the number of the Armenians, residing in Bulgaria, who ran from the USSR in the period 1919-1921 and were members of the counter-revolutionary bourgeois-nationalistic Armenian organizations. The informations should contain data about the locations of concentration of those persons as well as their hostile acts.

39. **Letter to the heads of the regional units of SS with a request for detailed information about the former leaders of the Armenian organization Dashnagtsyutun, Sofia, 23 March 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1831, л. 2.
The heads of the district units of SS are ordered to work for detecting and placing under supervision of those former leaders and active members of the organization Dashnagtsyutun for whom there is information that they are engaged in hostile activity. The reason for that is the existence of information that those people were used in the past by the capitalistic intellegince services against the USSR.

40. **Statement regarding a notification of emigration of some Armenian families to capitalist countries, Sofia, 8 December 1963**
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бс), ф. 1, оп. 2, а.е. 389, л. 4-5.
A check-up has been done of the notifications about Armenian families who left for Lebanon who were denied assistance and then, they left for South Africa. It was ordered

that the person who dealt in Bulgaria with arranging the matter of the emigration of Armenian families to Lebanon is to be detected with the use of agents.

Greek political emigrants:

41. **Information about the attitude and acts of the Greek minority towards the major events in the country, the foreign world and Greece, Burgas, 27 May 1948**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 415, л. 1-3.
The position of the representatives of the Greek minority in the city of Pomorie on the major social and political events in Bulgaria immediately after 9 September 1944 such as the monetary reform, the referendum about the monarchy, the elections for Grand National Assembly, the nationalization of the factories, etc. are presented in a summarized form.

42. **Report regarding the issues related to the changing of sides of soldiers from the Greek Democratic Army, etc., Sofia, 22 November 1949**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп.1, а.е. 1538, л. 2.
The issues related to the desertion of soldiers from the Greek army and their hiding in Bulgarian territory are reviewed. Due to the legally unclear status of those deserters, the opinion of the competent structures of S is sought.

43. **Report regarding the resolving of the issues put by the Deputy-Director in reference to the beginning of the development of the Greek refuges in our country, Sofia, 10 January 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп.1, а.е. 1538, л. 3-4.
The measures undertaken for the accommodation of the Greek emigrants at boarding houses, for the preparation of information about the refugees sent to Nozharevo LCF and the persons investigated in the Greek line as well as the subjects and collaborators who could be used are reviewed.

44. **Proposal regarding the registration and the agent servicing of the Greek emigrants in our country, Sofia, 4 March 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп.1, а.е. 1538, л. 5-7.
It is necessary that the Greek emigrants remaining in PRB are registered and provided with identity document for the arrangement of their status. The production sectors and enterprises in which they will be employed are specified. Along with that, the organization of the agent servicing of the Greek political emigrants and the beginning of the development of suspicious elements.

45. **Report of the head of department II of SS regarding request placed by Bulgarian nationals in reference to their relatives – Greek emigrants, Sofia, 30 April 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 8-9.
After the closing of the camp for Greek partisans at the administrative department of National Militia Directorate, hundreds of applications of Bulgarian nationals were received asking for permission for their relatives - Greek refuges to come to live with them. Due to the prohibition for residence of Greek political emigrants in Southern Bulgaria, SS allowed this to be done only in Dobrudzha.

46. **Report regarding the position of the Greek political emigrants in our country, Sofia, 12 July 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1542, л. 6-10.

Information is provided about the distribution and employment of the Greek political emigrants in the industrial enterprises of Sofia and in the regions. The main tasks of SS are related to performing a check of the employed Greeks; establishment of a system of agents among the Greek emigrants, without the awareness of their Greek responsible person, etc.

47. Report-proposal of the head of department III of SS in reference to the optimization of the work with the Greek political emigrants, Sofia, 20 October 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1538, л. 13-15.
The duplication of the work on the Greek emigrants with representatives of the headquarters of the army led to a number of misunderstandings between the two institutions. The conflict situations in this reference arose also with the party leaders of the Greek emigrants who insisted each action of the special services towards the emigrants to be coordinated with them.

48. Proposal regarding the release from Nozharevo LCF of part of the Greek emigrants interned in 1949, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1553, л. 160-161.
In 1949, more than 30 emigrants were sent to Nozharevo LCF upon recommendation of their Greek responsible persons with the suspicion that they had hostile disposition. As the majority of them realized their mistakes, SS offered that the elderly and the sick ones were interned in Northern Bulgaria and the remaining ones were recruited and employed at enterprises in which, Greek emigrants worked.

49. Proposal regarding the dispatch to Belene LCF of 20 Greek emigrants, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1553, л. 180-181.
Upon recommendation of the leaders of the Greek emigrants in Bulgaria, 20 mobilized and captured soldiers from the Greek army were sent for a term of 1 year to Belene LCF. The reason for that was their behavior which, according to SS had a positve effect on the remaining emigrants.

50. Plan for agent-operational activities for servicing the combined institution– HOSPITAL AND HOLIDAY HOUSE for wounded and disabled Greek political emigrants in the village of Bankya, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1546, л. 1-2.
Greek partisans from GDA were hospitalized in the hospital of Bankya for treatment. The motives for placing the site under agent coverage by SS are related to the fact that a great number of the emigrants hospitalized there had been in Yugoslavia and there was a chance that some of them had been recruited by the Yugoslavian and Greek intelligence services.

51. Plan for agent-operational activities for servicing the Greek emigrants, working at G, Kirkov State Industial Enterprise, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1546, л. 28-29.
The motives for placing the site under agent servicing by SS are related to the fact that a great number of the emigrants employed there have a weak political background and are easily susceptible to hostile propaganda.

52. Instruction regarding the manner in which the recruiting of the Greek emigrants should be done on the basis of ideas, Sofia, 26 January 1951
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп.1, а.е. 1548, л. 1-1 гр.

The instruction outlines the manner in which the primary interview for recruitment with the candidate should be conducted and the main directions and issues which should be put are specified.

53. Instruction for work with the system of agents developing the Greek emigrants by place of work, place of residence, etc., Sofia, 26 January 1951
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1548, л. 2-2 гр.
Detailed instructionsare given about the tasks and the line of behavior of the agents and the informers towards the subject to which they are directed in the first stages of the developments of the Greek line – what actions to undertake to denounce the hostile elements; the tactics for incorporation of the informers in the circles of the Greek political emigrants, etc.

54. Information about the subversive activity of the Greek intelligence against our country and the activity of the Greek political emigrants related to this intelleigence, Sofia, 2 April 1953
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп.1, а.е. 1624, л. 5-8.
Information is provided about the work of the foreign headquarters of the Greek intelligence in the cities of Orestia, Gyumyurdzhina, Drama and Demir Hisar, working against Bulgaria. An attempt was made to trace the main directions in their work and special attention was paid to the interest of the intelligence center towards the Greek political emigrants in PRB.

55. Information about the dispositions of the Greek political emigrants situated in the village of Pavel Banya, Kazanlak district, [No place], 10 April 1954
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 1552, л. 121-123.
The reason for the negative disposition among the Greeks and their desire to migrate to Greece, according to the head of department IV of SS, is hidden not in the unsatisfactory conditions of accommodation at the boarding house but in the lack of party-propaganda and mass-political explanatory activity among them.

56. Information about the work with the available agents and the necessity of recruiting new ones, Sofia, 22 May 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 1-4.
After the decision of CC of GCP for returning the emigrants to Greece, the migrational disposition among their circles in Bulgaria increased. The reaction of SS to those dispositions was to enhance the work of recruiting new agents among the Greek emigrants aiming at using them in the territory of Greece after their return.

57. Information about letters of comrade Stavri Markov from CC of BCP, addressed to Greek political emigrants for searching their author, Sofia, 31 October 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 15-17.
In reference to a captured letter from Greek political emigrants, the managing body of SS ordered the conducting of an activity for detecting their authors. As it also contains attacks against USSR, a decision was adopted that representative of KGB are notified.

58. Information about the captured letter from a Greek political emigrant expelled from BCP and GCP for fractional activity, Sofia, November 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 20-24.
According to information of SS, the persons detected in reference to the caught correspondence had formed their group whose members had been expelled from BCP for fractional activity. They were accused of liking the Chinese Communist Party and disseminating Chinese materials.

59. Plan in reference to conducting agent-operational activities related to the festival of the Greek political emigrants в PRB, Sofia, 13 November 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, л. 18-19.
The Greek political emigrants, residing PRB organized their festival in Sofia in 1963. Aiming at the agent coverage of the festival and the timely obtaining of information about hostile persons and acts, SS prepared a plan for operative work during the festivals.

60. Report from Diko Dikov, Minister of Interior, Sofia, 21 November 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 7, а.е. 302, л. 1-4.
In its report to the Political Bureau, the Minister of the Interior discloses the information at the disposal of SS about the fractional group formed among the Greek political emigrants that conducts an active subversive activity and disseminates materials directed against the line of BCP and CPSU and defend the positions of the Chinese Communist Party.

61. Decision В of № 15 of the Political Bureau of CC of BCP of 13 December 1963
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 66, оп. 1, а.е. 63, л. 1.
Permission is granted to the authorities of SS to work on the Greek political emigrants and at the same time, their subversive activity and acts are detected and intercepted in due time.

62. Information about obtained data in reference to „Greek intelligence" in Gabrovo district, Gabrovo, 21 October 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 104, л. 34-35.
The results of the conducted active developments and observation cases in the district show that the Greek political emigrants in the area are not engaged with intelligence activity. But, due to the entry of many Greek young people in the economics of the region, it is necessary that their activity is placed under observation.

63. Plan regarding the conducting of agent-operational activities in the first half of 1965 in Greek line, Pernik, 18 December 1964
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 104, л. 54-56.
The activities in the plan cover a wide circle of persons and also involve ones who are not part of the contingent. The agent-operational work includes detection of all Greek political emigrants, of those who escaped here and of the visiting Greek citizens. Last but not least, the plan reflects the necessity all Greek drivers to be also put under observation.

64. Letter from CC of BCP to MoI in reference to the execution of decision № 13 of the Political Bureau, Sofia, 1 October 1968
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1484, л. 173-174.
In reference to the execution of the task assigned by the Decision, CC of BCP sent lists of Greek political emigrants for check of the authenticity of the information aiming at clarification of their exact number in the country.

65. Decision В № 5 of the Secretariat of CC of BCP of 27 April 1972
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 66, оп. 1, а.е. 79, л. 1-2.
Permission is granted to render assistance to CC на GCP in reference to the illegal transfer of special groups of Greek political emigrants through our border into Greece, for the execution of party tasks related to the forthcoming IX congress GCP. The total number of those events by 1972 is planned to be 20.

Gypsies

66. Report regarding the Gypsy minority, Pomorie, 2 July 1947
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 271, л. 14.
Short information about the number and crafts with which, the gypsies in the district are engaged; a part of them are members of the Labour Party /c/ and the young are members of Labour Youth Union. The hostile activity among them is developed by reactionary Bulgarians and Greeks who employ them.

67. Preport regarding the condition the Gypsy minority in the city of Kotel, 10 July 1947
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 271, л. 15.
Information about the number of the Gypsy minority in the district, about the occupation and their movement in the summer and winter seasons. They have a liking of the power of FF and their aberration towards the parties of the "fascist regime" is explained with the fact that they were paid to vote for it.

68. Plan for struggle and revolution of Center for Family-Type of Accommodation, [No date], [No place],
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 3, а.е. 165, л. 1-4.
The main obligation of the organization is the uniting of all Gypsies in Bulgaria for armed revolution and seizing the power. It is envisaged in the plan for struggle and revolution that ministries and other state institutions – central and local – are captured.

69. Information about the condition of the Gypsy minority by districts, Sofia, 22 October 1949
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 576, л. 1-2.
The information shows the uneven distribution of the minority by districts. The main activities with which, the Gypsies are engaged are specified by districts.
Their loyalty to the people's power is emphasized.

70. Plan for agent-operational work in the line of Gypsy minority, Sofia, 28 March 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 774, л. 26-29.
This contains a characterization of the Gypsy minority in Bulgaria, which draws the attention to the fact that a large number of the representative of the minority are related to the Turkish through the language, religion and culture. In the plan for work in the line, activities related to the work on subject from several Gypsy associations and organizations are planned.

71. Statement about the condition of the Gypsy minority and the agent-operational work, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 40-46.
Information about the number of the Gypsy population in Bulgaria, distributed by districts is provided. Along with this, a short historical reference of the origin, movement of Gypsies, religious and cultural-domestic peculiarities is given.

72. Information report of the activity of the Gypsy minority in Bulgaria, Sofia 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 759, л. 143-148.
Summarized information about the condition of the Gypsy minority before 9 September 1944 and after that. Information about the cultural and educational organization and associations of the Gypsies established before 9 September is provided. The emphasis of

the report is on explaining the reasons for the weak results of the work of the managing body of the cultural-educational organization of the Gypsies among the minority.

73. Decree № 258/17.12.1958 on Settling the Matters of the Gypsy Population in Bulgaria, Sofia, 17 December 1958
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 7, а.е. 620, л. 103-109.
In view of the liquidation of the retardation of the Gypsy population, the Council of Ministers specifies the measures whose realization aims at the liquidation of the nomadic life, begging and crime among the minority. Also, measures are envisaged in reference to improvement of the way of life and culture of the representatives of the Gypsy minority.

74. Letter № 809 of CC of BCP to the district, town and regional committees of BCP for work with the Gypsy minority, Sofia, 17 June 1959
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1830, л. 1-2гр.
Decree of the Council of Ministers № 258 envisages a number of activities for work among the Gypsy population. The opinion of CC of BCP is that the tasks specified in the decree should be dealt with by the party committees and local organizations. Therefore, the measures the district party committees of BCP should realize are listed in the letter.

75. Information about the results of the execution of the decisions of CC of BCP related to the work among the Gypsy population, Sofia, 02 February 1967
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1413, л. 2-18.
An analysis is done of the main problems in the work with the Gypsy population, for whose overcoming, a number of decisions and other official documents of CC of BCP were promulgated, and for whose resolving, attention should be paid. The document is a review of the application of those decisions and the issues causing most of the problems.

76. Notes of Criminal Department – National Militia Directorate regarding the information about the results of the execution of the decisions of CC of BCP and the Government for work among the Gypsy population, Sofia, 18 February 1967
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1413, л. 19-23.
The notes done by Criminal Department at National Militia Directorate contain strong criticism towards the provided information – the lack of analysis of the reason of the lack of efficiency of the educational system towards the children from Gypsy origin; the lack of analysis of the reasons for the high crime among this minority, the absence of particular measures for overcoming those problems.

77. Statutes of cultural-educational organization ROMA of the Gypsy population in the city of Shumen, 11 March 1967
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 3-12.
The objectives and tasks of the cultural-education organization of the Gypsies in Shumen, the rights and obligations of the members, etc. are specified. Among the main tasks of the organization, there is work for improvement of the material and cultural-educational enhancement of the Gypsy population, and active work for improvement of the public opinion of the Bulgarian society about the Gypsy population.

78. Information about interest of foreign headquarters towards the Gypsy population in PRB, Sofia, 11 October 1970
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-825, т. I, л. 144д-145.
According to the information prepared by Sixth department of SS, the objective of the intelligence services of the capitalistic countries is with the use of the minorities in our

country, to strengthen the nationalistic dispositions among them and simultaneously to weaken the unity of the socialist society in PRB. Agitation is conducted in the district for creation of a Gypsy country or giving the Gypsies the right of autonomy in PRB.

79. **Information about referrals received from secret collaborator by the nickname Antonov about international Gypsy committees and organizations in England and France, Sofia, 20 November 1970**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-825, т. I, л. 146-152.
The tasks assigned to the secret collaborator by the nickname Antonov for the time of his stay in England and France are related to clarifying the nature and activity of the international Gypsy organizations and committees.

80. **Letter to the head of the Secretariat – MoI, Sliven, 5 July 1972**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1856, л. 1.
The rumours about an accident with a soldier of the Sliven barrack who went with a tank into the Gypsy neighbourhood and destroyed approximately 50 Gypsy houses were denied.

81. **Information about the nationalistic acts among the population of Gypsy origin, Sofia, 2 March 1973**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 20, л. 1-7.
One of the main problems of SS in the work on the national minorities is related to the interest of the foreign intelligence services to the minorities in Bulgaria and the chance to use them for subversive activity against out country.

82. **Information-analysis regarding the detected criminal offences committed by Gypsy minority in the territory of Sliven district, 19 March 1973**
АКРДОПБГДСРСБНА – М – (Сл), ф. 1, оп. 20а, а.е. 32, л. 6-12.
The information specifies the number of the persons of Gypsy origin who are registered for observation by MoI as well as the number of the detected criminal offences committed by Gypsies. Then, there is a breakdown of the offences committed by Gypsies, by nature and seriousness of the act and an analysis of the causes which led to those offences. In conclusions, the activities which should be realized aiming at improvement of the work among the Gypsy minority are listed.

83. **Plan-program of the work among the Bulgarian Gyspies for SS for the period 1979-1982, Sofia, 19 October 1979**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 26-29.
Among the activities planned for improvement of the work among the Bulgarian Gypsies, there is the preparation of analyses, of future and annual plans and reports about the condition of the operative situation in the line; improvement of the work for recruiting agents among the Gypsy population; improvement of the prophylactic work among the minority, etc.

84. **Joint report of the Secretary of CC of the District People's Councils regarding the report of the chairpersons of the Executive Committees (EC) of the municipal people's councils in the cities of Shumen and Varbitsa on the work with Bulgarian Gypsies, Shumen, 1979**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 19-24.
The work of EC was assessed by SS as unsatisfactory. The weakest results were reported in the execution of the government measures for affiliation of the children and young

people from the Gypsy population to the educational system. The work related to the providing of houses to the Gypsies and especially their movement far from the separated Gypsy neighbourhoods was defined as unsatisfactory.

85. Letter to the heads of the of the central units, Sofia-city and the district offices of MoI, Sofia, 03 July 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 41-45.
A report of the execution of the ordinances of the government related to the work in reference to the Gypsy minority. In view of the increasing interest of the special services of the capitalist countries to the Bulgarian Gypsies, the heads of the district offices of MoI were sent an order to undertake measures for making the agent-operational work among the minority consistent with the requirements of the government ordinances.

86. Information from the chairperson of the Committee for State and People's Supervision of the observance of Ordinance № 7 of the Council of Ministers, Sofia, 5 August 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-46 (Шумен), л. 47-54.
The results from the check of the execution of Ordinance № 7 of the Council of Minister for the further improvement of the work among the Bulgarian Gypsies are reported. The conclusions imposed by the check are that, in spite of the efforts done by the local people's councils and the central institutions, the results are unsatisfactory and the realization of the activities is done slowly.

87. Letter to Sofia-city and the district offices of MoI in the country and Transport Militia department – National Militia Directorate regarding the existence of control and operative observation of the criminal contingent from the circles of the Gypsy population, Sofia, 16 August 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бл), ф. 1, оп. 51в, а.е. 174, л. 8-11.
The document contains statistical information about the offences committees by citizen of Gypsy origin. What is indicative is that in spite of the instructions of the managing bodies of MoI and the National Militia Directorate for increase of the direct control and operative observation of the criminal contingent from the circles of the Gypsy minority, no decisive measures for limiting the criminal acts of those persons have been undertaken.

88. Information about the condition of the agent-operational work among the Bulgarian Gypsies, Blagoevgrad, 31 August 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бл), ф. 1, оп. 51в, а.е. 57, л. 11-17.
It can be seen from the analysis of the work among the Bulgarian Gypsies that the weaknesses and mistakes prevail – the employees of SS underestimate the work for collecting information about the dispositions among the minority; there is no cooperation between SS and the People's Militia and thus, the abilities of the agents of the People's Militia for collecting information about nationalistic acts are not used, etc.

89. Information about the social and demographic characteristics of Varna and the district and the condition of the agent-operational work among them at the end of December 1983, Varna, 12 December 1989
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-14 (Вн), т.1, л. 8-9 гр.
The problems existing in Varna district with the Gypsy population are related to the unwillingness of part of the representative of the minority to be included in the labour teams, the unavailability of houses in the district to have them accommodated and the

unsatisfactory work of the public organizations for the inclusion of the Gypsies in the social and political life.

Wallachian

90. Information about the Romanian minority and the Romanian institutes in the country, Sofia, 3 July 1947
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 2, оп. 1, а.е. 746, л. 1-3.
It is explicitly specified in the information that the Romanian minority in Bulgaria does not exist. There is a Romanian colony whose members are mainly „tsintsari" (Aromanians). According to official information of SS, in Bulgaria in 1947, there were only 150 Romanian citizens. The activity, representatives and the political orientation of the members of the Romanian schools, the Romanian church and the Romanian embassy in Sofia are reviewed.

91. Anonymous letter on behalf of the doctors from Vidin region, Vidin, 1955
АКРДОПБГДСРСБНА - М-(Вд), ф. 8, оп. 1, а.е. 129, л. 210-210 гр.
The letter is addressed to CC of BCP and the Romanian embassy in Sofia. In it, the doctors working in the hospital in the city of Vidin and those of the district object to the negative attitude of the doctors occupying leading positions in the Ministry of Health towards them as towards Wallachians who will not be allowed to occupy high positions due to their Wallachian origin.

92. Information about acts of pro-Romanian nationalistic activity on anti-Bulgarian and anti-Soviet base, Sofia, 2 October 1974
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 87-97.
The reasons for the increase of the pro-Romanian nationalistic activity are reviewed. A short historical reference was done of the beginning of those tendencies and attention is paid to the nationalistic acts both of Bulgarian nationals and of the visiting Romanian nationals. The emphasis is on the main propositions of the Romanian scientists about the origin of the Wallachian population etc.

93. Plan for the work for selection, termination and interception of the anti-Bulgarian acts on pro-Romaina base base, Sofia, 25 October 1974
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 6-9.
In reference to the more frequent referrals about anti-Bulgarian dispositions and pro-Romanian nationalistic activity among the Bulgarian population in Dobrudzha and Vidin region that consist of collecting information proving the Romanian origin of the population of the region, SS prepared a number of activities for detecting and preventing this activity.

94. Report about a visit to the Institute of History at Bulgarian Academy of Science, Sofia, 13 January 1975
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 170-171.
The purpose of the visit is related to acquainting the representatives of SS with the work of the specialists of the Institute with the problems related to the origin of the so called „Wallachian" population and the presentation of historical materials and literature about the origin of this population.

95. Report regarding a conducted business trip to the regional offices of the Ministry of Interior in the cities of Vratsa, Vidin and Mihaylovgrad, 2 June 1975

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 215-225.
The results of the check of the work of the regional police offices in Mihaylovgrad and Vratsa show that in the territory of the two districts, there are no registered acts based on pro-Romanian nationalism. The influence of the Romanian television on the population of Wallachian origin can be felt in the two districts and the preferred programs are the folklore ones. The work in reference to the Romanian minority in Vidin regional office is much more intensive.

96. Information about the relations between the Bulgarian and the Romanian orthodox churches, Sofia, 18 June 1976
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. II, л. 86-87.
The Bulgarian Orthodox Church forbids to the Romanian priest to serve at the Romanian church which became the reason for the aggravation of the relations between the two churches which imposes the conclusion that the conflict between the two churches is mainly a state and political issues and then a church one.

97. Information about data obtained from a person from Vidin – subject of case for operative check, Sofia, 19 April 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. II, л. 122-125.
The constant interest of Romania to the Wallachian population in the territory of Bulgaria is explained with the lack of interest of the Bulgarian state to this population. It becomes clear from the document that the attitude of the Wallachian population in the region is negative – the promotion of employees from this population is deliberately limited.

98. Report about a business trip conducted to the regional offices of the Ministry of Interior in the cities of Ruse, V. Tarnovo and Pleven, Sofia, 10 May 1977
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 286-289.
The regional offices of MoI in the three cities have no information about the nationalistic nature of the Wallachian population. In spite of the regular visits of Romanian citizens in Ruse, the authorities of MoI in the region did not receive referral about nationalistic acts of the visiting Romanians. It can be seen from the report that in their work in the Romanian line, the operative workers from MoI emphasize mainly on the technical activities.

99. Report about a story of the writer Yordan Radichkov published in Literature Front newspaper, Sofia, 18 January 1979
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. I, л. 296-298.
It is specified in the report that in his pieces of work, Radichkov tells about the life of the population from Vidin region, about their domestic life and culture, calling them Wallachians. Due to the fact that his stories may influence some pro-Romanian Bulgarian nationals of „Wallachian origin" or be used by Romanian scientists with anti-Bulgarian intention, the proposal of VI department is to have a conversation with Y. Radichkov conducted.

100. Plan regarding the conducting of agent-operational activities for clarifying and interception of the nationalistic activity of Romanian nationals residing in Vidin district, Vidin, 22 October 1979
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122 (Вд), т. I, ч. 1, л. 16-21.
In reference to the preparation of the celebration on the occasion of 2050 years of the establishment of the Romanian country and the enhanced interest towards the Wallachian minorities in the countries neighbouring Romania, VI Department of SS prepared agent-operational activities aiming at the prevention of pro-Romanian nationalistic activities.

101. Information about some peculiarities of the operative situation in Vidin district related to the part of the population speaking in dialectal Wallachian language, Vidin, 29 February 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. III, л. 62-67.
The document reveals details about the reasons for the use of the Wallachian dialect not only in the everyday communication of the representatives of this population, but also in the institutions, schools and public authorities in Vidin region. The reasons for the social-psychological peculiarities of this group of the population are reviewed.

102. Information about pro-Romanian acts of persons in Vidin district, Sofia, 2 June 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. II, л. 137-139.
The issues related to the established practice in the settlements of Vidin region for liturgy in Romanian language in the local churches are reviewed. Aiming at avoiding this practice, there was a proposal to have a circular letter prepared to the priests of this region for the strict observance of the liturgy practice in terms of the language of divine service.

103. Agent information about a visit of our agent to the Socialist Republic of Romania and about his meeting, Vidin, 7 September 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. II, л. 1-6.
The trip of the agent to the Socialist Republic of Romania was related to arranging the matter of accepting a Bulgarian student as a post-graduate student at the Faculty of Theology at the Romanian patriarchy. The information contains data also about the Romanian organization Timok and the attempts to create a similar organization in Vidin region, too.

104. Long-term plan regarding the conducting of agent-operational and other activities in the line of pro-Romanian nationalism for the period 1981-1982, Vidin, 4 February 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. I, ч. 1, л. 22-39.
An analysis is done of the agent-operational situation in reference to pro-Romanian nationalism, the relevant conclusions are drawn, the major counter-intelligence tasks are specified and the activities which should be realized in this direction are planned.

105. Information about historical data about the origin of the population of Vidin region, Vidin, 10 March 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-122, (Вд), т. II, л. 148-150.
The information specifies that an unknown person does a research of the migration processes in Vidin area, the local dialects, a research of the settlements – establishment, composition of the population, etc. The results of the study are a contribution to the Bulgarian history and to the Bulgarian ethnic composition of the population in the region.

106. Information about the interest of Romanian research institute towards the Wallachian population in Bulgaria, Sofia, 5 January 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674, т. IV, л. 96-99.
The documents contains a questionnaire prepared by the Institute for Research of South-Eastern Europe. The seven main sections elaborated in the questionnaire aim at facilitating the researchers in their collecting evidences and factual material about the Wallachian population in our land.

Albanians

107. Information about the Albanian minority in Ivaylovgrad district, Ivaylovgrad, 26 June 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8, л. 33.
The Albanian population in the district is concentrated in one village where it is engaged mainly in agriculture and most of them are members of FF. The Albanians have no their own organizations in the district and they do not they have their churches, schools, etc., either.

108. Information about the Albanian minority in Pleven, 17 August 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 8.
The information is that there is Albanian minority in the district. There is only one preliminary development, the authenticity of whose denunciation has not been ascertained.

109. Letter to the head of the office of SS in Haskovo with a request for preparation of information about the Albanian minority in the district, Haskovo, 22 August 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М –(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8, л. 31.
According to the requirements of the regional unit of SS, the information should contain data about the organizational structure of the Albanian minority; condition of the agent-operational work; condition of the conducted development; political condition of the minority and what activities are planned for work in this direction.

110. Information from the district head of SS in the city of Plovdiv regarding the Albanian minority in the district, Plovdiv, 6 September 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 9.
There is a report of the poor condition of the agent-operational work in reference to the Albanian minority – there are no agents to work in this direction. The minority is not a compact mass which additionally impedes its operative coverage.

111. Information about the Albanian minority in Blagoevgrad district, Blagoevgrad, 28 September 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 3.
There are no hostile acts of the Albanian minority in the district and neither is there an organization to unite them. There are no planned activities for recruitment of agents because the Albanians in the district are few.

112. Information about the Albanian minority in Vidin district, Vidin, 2 October 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 4-5.
According to information of SS, there are approximately 25 Albanians in the district. Most of them are elderly and are not interested in policy. They are not followers of the regime from before 9 September 1944, they have no registered hostile acts. No work is done in the line of the minority – there are no agents, no operative observation cases are conducted, no activities of recruitment of agents and informers are planned.

113. Information regarding the organizational structure of the Albanian minority and the condition of the agent-operational work in Haskovo district, Haskovo, 15 October 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 11-12.
There are no agents in the district to work in reference to the Albanian minority. There are no subjects to be covered by operative registration. In reference to the Albanian

minority, agents from other directions work. As the district has a relatively large number of Albanians – 475 people, the recruitment of several agents and informers is planned.

114. Information about the Albanian minority residing in Yambol district, Yambol, 19 October 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 13-15.
In the towns of Yambol district, there are registered Albanians only in the city of Sliven. There is an established Albanian society in the town – Kelam Safta which has its central office in Sofia. Part of the leaders of the society are members of BCP. Is spite that it has no regular life, the members of the society participate actively in all government events.

115. Information about the political, organization and agent-operational condition of the Albanian minority as at March 1950, Sofia, 1950
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 777, л. 1-2.
It becomes clear from the analysis of the information in the possession of SS that part of the Albanians residing in the territory of PRB have fallen under the influence of the People's Front of Yugoslavians and have a liking of Tito. By the end of 1949, the Albanian minority was not subject of work of the special services. Due to this reason, there are no opened developments and no established agent-operational system.

116. Historical reference of the Albanian minority in the village of Mandritsa, [No place], [No date]
АКРДОПБГДСРСБНА – М –(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8, л. 19.
The history of the first Albanians – stock breeders who came to live in the district 450 years ago is traced. There is a short account of the fate of the Albanian population in the period of the Balkan and the First World Wars.

Crimean Tatars

117. Letter to the heads of all district offices of SS for preparation of information about the Crimean Tatars in the country, Sofia, 7 January 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 1.
In view of clarification of the number the Crimean Tatars residing in the territory of PRB, the district heads of SS have to sent information about the branches of industry in which, representatives of the minority work, information about hostile acts, information about relations with the Crimean Tatars from capitalist countries, etc.

118. Information about the Crimean Tatars in Varna district, Varna, 9 January, 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 29.
It can be seen from the information that the Crimean Tatars in Varna district settled there during the Russian-Turkish War are engaged in agriculture and perform hostile activity.

119. Information about the Crimean Tatars residing in Tolbuhin district, Tolbuhin, 27 January 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 30-34.
The Crimean Tatars from the region moved there after the Crimean War and all of them are engaged in agriculture. In the district, there are 9 persons who are subjects of operative observation cases. In the information, there is a short reference of each of them – social origin, political orientation, existence of hostile activity, etc.

120. Information about the Crimean Tatars residing in Kolarovgrad district, Kolarovgrad, 29 January 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 25-26.
The Tartars from the district are fully engaged in agricultural work and are included in the local LCAF. The Tartars from the district settled there as early as the time before the Liberation and there were whole villages fully inhabited by tartars. However, in 1936 and 1950, a large part of them migrated to Turkey.

121. Information about the Crimean Tatars in the region of Silistra district, Silistra, 1 February 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 27-28 гр.
All Crimean Tatars from the region originated from the circles of poor peasant families and without any exception, are engaged in agriculture in the local LCAF-s. Only one of the representatives of the minority was under operative coverage and this is the imam. There is no information that other representatives of the minority perform hostile activity.

122. Information about the Crimean Tatars in Pleven district, Pleven, 5 February 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 37.
There is a short description of the reasons for the settling of the Crimean Tatars in the territory of the district before the Liberation. As in other districts of the country, in Pleven district, too, the Crimean Tatars are fully engaged in agriculture. No hostile acts are registered among their representatives.

123. Information about the Crimean Tatars, residing in PRB, Sofia 1960
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1921, л. 38-39.
The document is a summarized reference of the information obtained by the district offices of SS about the number, social origin and the work with which they are engaged. There is information about several persons from the circles of the Crimean Tatars that are interesting for SS.

124. Letter to the head of Sixth Department of SS regarding a performed check of the Tatars residing in the district, Varna, 14 March 1972
АКРДОПБГДСРСБНА – М –(Вн), ф. 1, оп. 6, а.е. 107, л. 1-3.
This contains information about the number of Tatars residing in the district distributed by settlements. What is typical of the Tatars in the region is that all of them have adopted the Turkish customs and manners.

Karakachans

125. Letter to the head of Sofia district unit with a request for information about Bulgarian nationals of Karakachan origin, Sofia, 28 May 1982
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 31-32.
In view of the increased interest of the Greek special services towards the Bulgarian citizens of Karakachan origin, the structures of SS are ordered to determine the number of the Karakachans in Bulgaria, to detect and study their relations in Greece etc.

126. Proposal for opening a summarized case of Bulgarian nationals of Karakachan origin in the city of Samokov, Sofia, 19 August 1982
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 4.
Due to the fact that approximately 500 Bulgarian Karakachan origin residing in the

city of Samokov are within the interest of the Greek intelligence services and in view of the systematization of the obtained materials about Bulgarian nationals of Karakachan origin in the city of Samokov, a summarized case in this line was opened.

127. Letter to Second Main Department in reference to the requested information about the Bulgarian citizens of Karakachan origin residing in the region of the town of Samokov, Sofia, 30 August 1982
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 28-30
There is a short description of the measures undertaken for the counter-intelligence coverage of Bulgarian citizens of Karakachan origin as well as the system of agents that works in this direction.

128. Information regarding the interests of the Greek special services towards the Bulgarian citizens of Karakachan origin, Sofia, 8 June 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-1042, л. 38-43
The activation of the activity of the Greek special services regarding the Karakachans in Bulgaria forced the authorities of SS and in particular, Second Main Department and Sixth Directorate of SS to direct their attention to their fight with the nationalistic activity performed by the the Greek special services in the circles of the Bulgarian citizens of Karakachan origin.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТѢ РА БОТИ 1

Преписъ.-

~~1827~~

1562

З А П О В Ѣ Д Ь
№ 137.

На основание Наредбата-законъ за държавенъ надзоръ върху дружествата и сдружаванията УТВЪРЖДАВАМЪ за членове на временния комитетъ на Арменското малцинство въ България следнитѣ лица:

1. Каприелъ Каприеловъ
2. Тавитъ Тавитянъ
3. Мардиросъ Хачикянъ
4. Гарабетъ Гурбаджянъ
5. Саркисъ Астаржиевъ
6. Саркисъ Пачаджянъ
7. Гарабетъ Локманянъ
8. Баруиръ Мазлъмянъ
9. Крикоръ Тарпинянъ

На които лица възлагамъ да иззематъ имуществата и архивата и преведатъ въ известносъ смѣткитѣ на Арменската община въ България.

Милицията да имъ указва пълно съдействие при поискване.

София, 21. 9 1944 година

М И Н И С Т Ъ Р Ъ: /п/ Ан. Юговъ

В ѣ р н о,

ЦП ПОМ. НАЧАЛНИКЪ: /Н. Ангеловъ/

УСТАВ - ПРАВИЛНИК

на ПРОГРЕСИВНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ "ЕРЕВАН" на АРМЕНЦИТЕ в БЪЛГАРИЯ

ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ

А. Ц Е Л

Чл.1- Събиране на всички живущи в България арменци, имащи прогресивни убеждения, в една обща организация, която носи името "Прогресивна организация ЕРЕВАН на арменците в България"

Чл.2- Популяризиране сред арменското общество, водената от правителството на О.Ф. свободолюбива, толерантна и антифашистка политика, бидейки дълбоко убеден, че фашизма е смъртен враг на всички народи въобще и на арменския народ в частност.

Чл.3- Заздравяване чувствата на безрезервно доверие и обич на арменците в България спрямо Съветска Армения, бидейки дълбоко убеден, че само чрез Съв.Армения се твори светлото настояще и бъдеще на арменския народ.

Чл.4- Повдигане културното развитие на живущите в България арменци и създаване широк интерес сред тях по народни, просветни и културни въпроси.

Чл.5- Разпространяване сред широките народни маси, културните придобивки на Съв.Армения и създаване на културна почва и здрава връзка между Съв.Армения и живущите в България арменци.

Чл.6- Опознаване и популяризиране арменската култура сред българското общество и обратно, българската култура сред арменското общество.

Чл.7- Особени грижи за физическото възпитание на арменската младеж.

Чл.8- Морална и материална подкрепа за работниците на арменската култура.

Чл.9- Контролиране народнитесамоуправителни тела, като училищни и църковни настоятелства и до изборността им назначаване съставите и представяне за утвърждение на комитета на Арменското малцинство в България. А при изборността на тези самоуправителни тела, участие в изборите с собствена листа.

Б С Р Е Д С Т В А

Чл.10-Организацията осъществява целите си чрез следните средства:
а/издава свой вестник
б/основава клубове, читалища, които снабдява с библиотеки
в/организира публични събрания, беседи, курсове, театрални и вокално-инструментални представления, както и гимнастически игри и кино"представления.

Из архивите на ДС

4-10

В.МАТЕРИАЛНИ ИЗТОЧНИЦИ

Чл.11- Материалните средства на организацията се черпят от:
а/встъпителни и членски вноски
б/представления и вечеринки
в/дарения и завещания.

Г.СЪСТАВ И УПРАВЛЕНИЕ

Чл.12- "ЕРЕВАН" е масова организация която има своята централа и своите клонове в всички градове на България,където има арменци.Всеки клон в рамките на местните възможности трябва да има своите подделения като младежко,хор,театрално,гимнастическо и др.В градовете гдето поради малочисленност на арменците не е възможно да се създадат жизнеспособни клонове,образуват се подклонове,които се свързват с най-близко стоящия клон.

Чл.13- В организацията може да членува всеки навършил 18 години арменец,без разлика на пол и религия,който има прогресивни убеждения и е проявил своята обич и доверие спрямо Съв.Армения и свободна България.

Чл.14-Всяко лице,което желае да членува в организацията,представя на местния комитет молба ,която трябва да се приподпише от двама стари членове,като морални поръчители.

Чл.15- Всеки член има равно право да избира и да бъде избираем. Лица,под 18 годишна възраст се считат за помощни членове и участвуват в подделенията на ключовете.Те са свободни от разпореждането на чл.13 и при приемането им за помощни членове,бившата им принадлежност не се взима предвид.

Чл.16- Организациятасе ръководи от следните тела:
а/Конгрес
б/Централен комитет
в/Централен проверителен съвет
г/общо събрание на членовете на клона
д/местен комитет
е/проверителен съвет на клона.

Чл.17- Редовния конгрес на организацията се свиква веднаж в годината.Извънреден конгрес се свиква когато:
а/Централния комитет счете за необходимо
б/Централния проверителен съвет счете за необходимо,а Централния комитет откаже.
в/болшинството на клоновете поискат.
г/Централния комитет и Централния проверителен съвет загубят своя кворум.

Чл.18- Дневния ред на конгреса се определия от Централния комитет и се изпраща на местните комитети един месец преди датата на конгреса.Те са длъжни в петнадесет дневен срок да съобщат на Централния комитет,ако имат въпроси,които желаят да бъдат добавени към дневния ред.

Чл.19- В конгреса участвуват всички клонове,като изпращат свои делегати.Клонове,които имат до 100 члена,изпращат един делегат.Клонове над 100 члена изпращат за всеки 100 или част от 100 още по един делегат.Числото на помощните членове не се взима предвид.

Чл.20- Конгресът е върховното тяло на организацията.Той чертае общия план за деятелността на организацията.Пред него се отчитат всички тела на организацията.

Чл.21- Конгресът се ръководи от бюро,което се избира чрез тайно гласуване.При единодушие бюрото може да се избере по явно гласуване.Съставът на бюрото е двама-трима души.

Чл.22- Конгресът е редовен,когато участвуват в него повече от половината на клоновете,чрез свои делегати.

Чл.23- Делегатите се избират от общите събрания на членовете на клоновете чрез тайно гласуване.
Всеки клон участвува в конгреса чрез свои собствени делегати при изключителни обстоятелства един клон може да упълномощи делегати от друг клон.Един делегат обаче,може да има право максимум за два гласа.

Чл.24- Конгресът решава всички въпроси по дневния ред.Той определя седалището на Централния комитет,избира чрез тайно гласуване Централния комитет и Централния проверителен съвет,както и определя бюджета на Централния комитет и годишните вноски на клоновете за този бюджет.Годишните вноски се определят според материалното положение на клоновете.Конгресът определя също бюджета на местническа организация.

Чл.25- Съставът на Централния комитет се състои от 7/седем/ души и двама подгласници.

Чл.26- Централния комитет е изпълнителния орган на предпоставените цели на организацията,според настоящия устав и решенията на конгресите.

Чл.27- Централния комитет утвърждава местните комитети и проверителни съвети на клоновете.
Той има право да не ги утвърждава,ако тяхния избор не е бил редовен и да назначи временни комитети до нов избор.
Централния комитет има право да разтури и утвърдени местни комитети и проверителни съвети,ако забележи че те вършат противоуставни деяния,или ако интересите на организацията налагат това и да назначи временни комитети до нов избор.
Новите избори трябва да се произведат най-късно до 6/шест/ седмици от датата на разтурването.

Чл.28- Местните комитети са длъжни да изпълнят всички нареждания на Централния комитет

Чл.29- При Централния комитет остават протоколите и другите книжа на конгресите.

Чл.30- Централния комитет ръководи вестникана организацията,като за целта създава редакционен комитет,в съставяне който може да назначи членове на организацията,които не са в съставана централния комитет.

Чл.31- Съставът на проверителния централен съвет се състои оттрима души и един подгласчик.

Чл.32- Централния проверителен съвет най-малко на всеки три месеца веднаж проверява сметките на Централния комитет и съставя надлежни протоколи за тези проверки.

Из архивите на ДС

Чл.33- Членовете на Централния проверителен съвет могат да участвуват в заседанията на Централния комитет с съвещателен глас.

Чл.34- Централния комитет и Централния проверителен съвет се отчитат само пред конгреса.
Мандатът им е едногодишен.

Чл.35- Редовни общи събрания на членовете на клона се свикват всеки три месеца веднъж.
Извънредни общи събрания се свикват когато:
а/местният комитет счете това за необходимо
б/Проверителния съвет счете това за необходимо и управителния съвет откаже.
в/Централният комитет разпореди
г/Болшинството от членовете го поискат.

Чл.36-Дневния ред на общите събрания се съставя от местния комитет и се оповестява седем дни преди дата на събранието.

Чл.37- Общото събрание е редовно, когато присъствуват повече от половината на членовете.Ако при първото събрание няма кворум,свикването с втора покана събрание се счита за редовно колкото и членове да присъствуват.

Чл.38- Общите събрание се ръководят от местните комитети.
Само онзи общи събрания,в дневния ред на които има избор на местен комитетът ,избират бюро на събранието чрез явно гласуване.

Чл.39- Протоколите на общите събрания се записват в специална книга и препис от тях се изпраща на Централния комитетът.

Чл.40- Общото събрание избира чрез явно гласуванеместния комитет и проверителния съвет на клона.

Чл.41- Общото събрание изслушва отчетите на местния комитетът и проверителния съвет и решава всички въпроси от дневния ред. То утвърждава новите членувания,отстранява или изключва членове,които са се провинили в противоуставни или в противни на дисциплината деяния,след като изслуша обясненията им,ако се явяват на събранието.
Изключения член от един клон се счита че е изключен от организацията и не може да членува в друг клон.

Чл.42- Местният комитет е изпълнителния орган на клона и ръководи делата му съгласно този устав,решенията на конгреса, нарежданието на Централния комитет и решенията на общите събрания

Чл.43- Съставът на местният комитет е от три до седем души,според преценката на общото събрание.

Чл.44- Местният комитет се отчита пред Общото събрание и Централния комитет.

Чл.45- Местният комитет организира всички подделения на клона,които са упоменати в чл.10 и назначава тяхните настоятелства.

Чл.46- Мандатът на местния комитет и на проверителния съвет е едногодишен.След всеки редовен конгрес се избират нови местни комитети.

и проверителни съвети,колкото и време да е изминало от избора им.

Чл.47- Съставът на проверителния съвет на клона е трима души.

Чл.48- Проверителния съвет на клона най-малко веднаж на всеки три месеца проверява сметките на местния комитет и съставя съответни протоколи за тези проверки,като един екземпляр от тях изпраща на Централния комитет.

Чл.49- Членовете на проверителния съвет могат да участвуват в заседанията на местния комитет с съвещателен глас .

Чл.50- Всеки член е длъжен да бъде дисциплиниран и деен,като чрез поведението си вдъхва името и престижа на организацията високо.Членове,които три месеца непрекъснато не са платили членските си вноски,загубват правото да избират и да бъдат избираеми.
А неплатилите шест месеца се изключват от организацията.
Проявилите се в недисциплинираност или в противоуставни деяния членове се отстраняват или изключват от организацията,след надлежна проверка над деянията им.

Чл.51- Официалния ден на организацията е 29 НОЕМВРИЙ.

Чл.52- Печатът на организацията е кръгъл и носи името на организацията.Печатите си приготвят от централния комитет и се изпращат на местните комитети.

Чл.53- Настоящия устав подлежи на изменения само от конгреса с решение на болшинството три четвърти/от делегатите.

Чл.54- Организацията може да се саморазтури само при единодушие на всички делегати.
При подобен случай всички имущества на организацията се предават на местните арменски училища.

М.В.Р.
Дирекция нар.милиция
Държавна сигорност
Отд."Б" VI-та гр.
12.XII.1945 г.

ДО НАЧАЛНИКА ОТДЕЛЕНИЕ "Б"

РАПОРТ

Др.Началник,донасям за броя на малцинствата:арменци,еврей и руснаци в България следното:

Според последните данни до 1943 година

АРМЕНСКО малцинство всичко 29,761 души

Заселени по области както следва:

София	4,798	Русе	3,057
Бургас	4,264	Ст.Загора	2,778
Пловдив	8,130	Враца	6,149
Варна	270	Плевен	267
		Г.Джомая	39

ЕВРЕЙСКО малцинство всичко 56,953 души

Заселени по области както следва:

София	34,902	Русе	2,827
Бургас	3,426	Ст.Загора	2,492
Пловдив	7,551	Враца	1,750
Варна	2,827	Плевен	718
		Г.Джомая	471

Руснаци БЕЛОГВАРДЕЙЦИ всичко 22,814 души

Няма данни как са заселени по области.

НАЧАЛНИК VI група "Б" отделение

4

До Господин
Министра на Вътрешните
ракити

МВНР
ОТДЕЛЕНИЕ АДМИНИСТРАТИВНО
Вх. № 0[illegible]031 - 10.II.1946

Заявление

От централния Комитет на
Прогресивните организации Ереван:
София

Господин министре
най учтиво ви молим да утвърдите устава правилник за желающите да репатрират в съветска Армения Арменски семейства:

Като се надяваме че ще удовлетвори молбата на, оставяме с почит:

Сек. Г. Павлиня

Получи устава и прети от заповета:

Г. Павлиня

Зачв. 45
18.II 1946 г.

УТВЪРДЕНЪ
съ заповѣдъ № 45 отъ 18.VI 1946
на Министра на В. Р съгл. чл. 5 отъ Наръ-
законъ за държ. надзоръ върху дружествата
сдруженията.

У С Т А В

на Арменския Комитет по Репатриацята

Чл.1- Учредява се Арменски Комитет за репатриране желающите арменци от България в Съветска Армения.

Чл.2- Комитетът се занимава с уреждането на въпросите,свързани с репатрирването,а именно:

а/Записване желающите да бъдат репатрирани в Съв.Армения арменци.

б/Правене надлежни постъпки пред държавни,общински и обществени учреждения,в връзка с уреждането на правните и имуществени отношения на репатрирващите се.

в/Събиране средства за посрещане разходи в връзка с репатрирването.

г/Установяване връзки за получаване необходимите разяснения от Комитета по Приемане и Настаняване на репатриращите се арменци, учреден при Съвета на Народните Комисари на Арменската ССР.

д/С всякакви въпроси,които биха възникнали в връзка с репатрирването.

Чл.3- Арменският Комитет по Репатриацята има своята Централа в София,а клонове във всички градове,дето живеят арменци.

Чл.4- Членовете на Централата,на брой 11 души,се назначават от Централния Комитет на Прогресивната Организация "Ереван"на Арменците в България.

Чл.5- Членовете на местните комитети,на брой 3 до 7 души,се назначат от Централата на Арменския Комитет по Репатриацята,по представление от Съответните местни комитети на Прогресивната Организация "Ереван" на Арменците в България.

Чл.6- Местните комитети са пряко подведомствени на Централата на Арменския Комитет по Репатриацята.

==========//==========

Учредители: Централен Комитет на Прогресивната Организация "ЕРЕВАН" на Арменците в България:

Председател: /К.Каприелов/ К. Каприелов

Подпредседател: /М.Хаджикян/ Хаджикян

Секретар: /К.Тарпинян/ К. Тарпинян

Членове: /Т.Тавитян/ Т. Тавитян
/Д.Папазян/ Д. Папазян
/Д-р К.Ехиян/ Д-р К. Ехиян
/Франсухи Серопян/ Ф. Серопян
/К.Мектубчиян/ К. Мектубчиян
/З. Парсамян/ З. Парсамян

ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ

Препис. 65

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

З А П О В Е Д
№ 45

На основание член 5 от Наредбата-закон за държавен надзор върху дружествата и сдруженията, УТВЪРЖДАВАМ устава на АРМЕНСКИЯ КОМИТЕТ ПО РЕПАТРИЯЦИЯТА в гр.София.

София 18-II 1946г.

ЗА МИНИСТЪР,
ГЛ.ДИРЕКТОР: /п/Л.Ангелов

верно,

ПОМ.НАЧАЛНИК СЛ.ДРУЖЕСТВА:
/Г.Карабаджанов/

АРМЕНСКИ КОМИТЕТ
ПО РЕПАТРИАЦИЯТА
СОФИЙСКИ КЛОН
ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԿՈՄԻՏԵԻ
Մասճաճյուղ
№ 3

2102 8 март 1946 г.

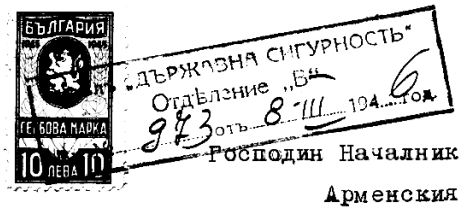

ДО ПОЧИТАЕМАТА
ДИРЕКЦИЯ НА НАРОДНАТА МИЛИЦИЯ
отдел ДРУЖЕСТВА
Т У К

Господин Началник,

Арменския комитет по репатриацията-Софийски клон,урежда разяснително събрание на 10 т.м. от 11.30 часа преди обед,в салона на Прогресивната организация "ЕРЕВАН"на арменците в България-Софийски клон,на бул.Мария-Луиза № 45 на което ще говори др.Пениамин Тюфенкджян,по въпроса за репатрирането на арменците в своята родина.

Като Ви съобщаваме горното,молиме за Вашето разрешение.

С почит:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: инж.С.РАФАЕЛЯН

СОФИЯ

СЕКРЕТАР: С.КАРАЛЯН

ДИРЕКЦИЯ НА НАРО
ДЪРЖАВНА С
№-II-Б- 943.В.Д.
8.III.1946 г.
СОФИЯ

МИНИСТЕРСТВО
НА
Външните работи и на изповеданията
ДИРЕКЦИЯ КОНСУЛСКО-СТОПАНСКА
№ 2437-44-1

София, 10. VI 1946 год.

1

До Министерството на вътрешните работи

Т У К

Арменският комитет по рапатриацията, утвърден от г.Министра на вътрешните работи с заповед № 45 от 18.II.т.г., се обърна към Министерството на външните работи и на изповеданията с молба да се дадат съответни нареждания за улесняване предстоящето рапатриране на арменците от България за Арменската Съветска Социалистическа Република.

Горепосоченият комитет е изготвил един проект за постановление на Министерския Съвет, приложен към настоящето за сведение, съдържащ исканията на арменците: освобождаване от българско поданство и военна служба, безмитен износ на имуществото им, безплатен превоз по железниците, безплатни паспорти и т.н.

Като предава горното, Министерството моли Министерството на вътрешните работи да назначи една комисия от представители на всички заинтересовани ведомства, която да проучи въпроса с най-голяма бързина и да представи необходимите предложения.

Представител на Министерството в тази комисия ще бъде Легационният съветник г.П.Пеев.

Министерството моли да бъде уведомено своевременно за решенията на Комисията.

Приложение: едно.

ПЪЛНОМОЩЕН МИНИСТЪР,

/нс

ПРОЕКТ

5

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

"Одобрява се да се допусне рапатрирането за Съветска Армения на около 3500 арменци, живущи в България. Министерствата на вътрешните работи, на войната, на финансите, на железниците да дадат нареждания за оказване всички възможни улеснения на рапатриращите се, в рамките на съществуващите закони и наредби, относно военната служба, военния данък, трудовия откуп, безмитния износ на техните собствени употребявани лични и домашни вещи, покъщнина, мебели и дребен занаятчийски инвентар, както и относно превоза по Б.Д.Ж. на тия вещи и на рапатриращите се. Българската народна банка да приеме от рапатриращите се техни суми в размер на 10.000 лева максимум на всеки изселник и да извърши превода на тия суми чрез Госбанк,Москва."

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И НА ИЗПОВЕДАНИЯТА
Дирекция Консулско-Стопанска
№ 24674-52-II

Тв.бързо!

София, 13 - VI 1946 г.

До Министерството на вътрешните работи

ТУК

Към № 24374-44-II от 10.VI.т.г.
и на № 463-II от 10.VI.т.г. (Цента р. Упр.-не)

Във връзка с въпроса за рапатрирането на арменците, Легацията на СССР уведоми Министерството, че от страна на Съветското Правителство са взети всички мерки за настаняването за сега на 3.500 души. Същевременно, пред вид напредналия сезон, Легацията моли да се разгледа въпроса със спешност.

Като предава горното, Министерството на външните работи и на изповеданията моли Министерството на вътрешните работи да ускори проучването на въпроса в Междуведомствената комисия.

Министерството моли да бъде уведомено за решението.

ДИРЕКТОР,
ПЪЛНОМОЩЕН МИНИСТЪР: [signature]

НС-

3

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
Телеграфически адресъ: „Центърбанкъ"

№ 2860

Девизен отдел.

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ
Вх. 002028 – 15 VI.1946
№

София, 14 юний 1946 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Централно управление
Т у к.

Копие: Министерство на външните работи и на изповеданията
Дирекция консулско-стопанска
Т у к.

На № 463.II/10.VI.1946 год.

В връзка с разглеждането въпроса за репатрирането на арменското население от България в Съветска Армения и по повод представените ни в проект 7 точки за министерско постановление, относно мерките, които трябва да се вземат за указване съдействие при това репатриране, съобщаваме ви, че, по начало, ние не сме съгласни да се разрешава масов износ на капитали от страната ни. Според сведенията ни, такива разрешения днес никоя държава не дава.

Като изключение, обаче, предвид обстоятелството, че искането на арменците в България се подкрепя от С.С.С.Р., на мнение сме да се допустнат преводи, до 10.000 лева максимум на всеки изселник, които да се извършват чрез Госбанк, Москва, по сметката й в лева при нас.

Съгласни сме да се допустне и износ на собствена, употребявана, лека покъщнина, без шевни и плетачни машини, пиана и пр., като се държи сметка за общата забрана за износ на добитък, метали, бакър в преработено състояние и др.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Централно управление
Директор: /А.Иванов/ Подуправител: /Д.х.Дечев/

Б-1 (XXXII-1943-V)

4

П Р О Т О К О Л

На 11 и 15 юни 1946 г. в Министерството на вътрешните работи се състоя конференцията наредена от г.Министъра на вътрешните работи по въпроса за рапатрирането на арменците от България в Арменската съветска социалистическа република. На конференцията, която се председателствуваше от Главния секретар на Министерството на вътрешните работи г.Евгени Каменов, присъствуваха Пълномощния министър г.Антон Каранджулов, Консулско-стопански директор при Министерството на външните работи и на изповеданията,подполковник Ценов, от Щаба на войската, г.Бъчваров, от Българска народна банка, г.Пухлев, като представител на Гражданското отделение при Министерството на правосъдието, г.Хр.Далевски, като представител на Дирекцията на митниците, и г.Боян Ников, като представител на Българските държавни железници.

Конференцията разгледа въпроса въз основа на постъпилото искане в Министерството на външните работи от Арменския комитет по рапатриацията. Като взе предвид че се касае за доброволно изселване, че през текущата година желаят да се изселят 8500 арменци, че същите - според дадените сведения от горепосочения Комитет - са бедни и ще изнесат имущества и суми в минимален размер, конференцията намери че изселването трябва да се допусне, като на изселниците се направят всички и възможни улеснения. ~~Ш~~, Същевременно, за да не се създаде прецедент по отношение изселването на други инородни малцинства от България, конференцията изказа мнение че не е желателно въпросните улеснения и облекчения за изселването на арменците да се оформяват по законодателен ред, като е за предпочитане да се дадат по административен път, без да им се дава особена гласност.

Предвид на горното,конференцията намира че могат да се направят в случая следните улеснения:

1. Министерството на вътрешните работи да даде нареждания до общините в страната да издават удостоверения за бедност на изселващите се арменци, които да им послужат за освобождаване от военен данък и от глобалната сума, предвидени в Закона за въоръжените сили. Ония които не са бедни да платят данък по най-низкия военния размер.

./.

2. Министерството на финансите да даде нареждания до комисиите при съответните митници, за да допуснат свободния и безмитен износ, при спазване на съществуващите по материята запрещения, на собствените на изселниците лични и домашни употребявани вещи,покъщнина,мебели и дребен занаятчийски инвентар.

3. Министерството на железниците да нареди да се дадат всички възможни улеснения и намаления относно превозването на изселниците и на техните вещи от местожителството им до пограничния пункт, от гдето те ще напуснат пределите на страната.

4. Българската народна банка, респективно клоновете й в страната, да приеме от рапатриращите се арменци техни суми в размер до 10.000 лева максимум на всеки изселник и да им преведе тия суми чрез Госбанк,Москва.

5. Министерството на вътрешните работи да нареди за снабдяването на изселниците с безплатни групови паспорти.

6. Същото министерство, в споразумение с Министерството на правосъдието, да нареди до общините в страната да заличат изселниците по списъците на българските поданици от момента на напускане територията на страната.

Понеже рапатрирането на арменците в Съветска Армения става със съгласие на съветското правителство и последното е взело всички мерки и приготовления за по-скорошното им настаняване, съгласно уведомлението направено от Легацията на СССР, горните нареждания относно улесненията по рапатрирането следва да се дадат с необходимата спешност.

София, 15 юни 1946 година.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

6

ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА МЕРКИТЕ ЗА СЪДЕЙСТВИЕ ПО РЕПАТРИРАНЕТО НА ЖИВУЩИТЕ В БЪЛГАРИЯ АРМЕНЦИ В СЪВЕТСКА АРМЕНИЯ.

1. Отзовавайки се на желанието на арменското население да репатрира в Съветска Армения, българското правителство задължава всички органи на държавата, обществените, общински и частни учреждения да указват всестранно съдействие на такива лица, които се преселват в Съветска Армения.

2. Живущите в България арменци, които желаят да репатрират в Съветска Армения, се освобождават от българско поданство от момента на напускане територията на страната.

3. Репатриращите за Съветска Армения арменци се освобождават от военна и трудова служба. Освобождаването от военна и трудова служба става въз основа на удостоверения, издадени от Министерството на Вътрешните Работи.

4. Разрешава се на репатриращите арменци да вземат със себе си всички свои имущества, които се освобождават от заплащане на всекакви мита, такси, берии и др.

5. Репатриращите арменци и техните имущества се превозват безплатно по Българските Държавни Железници от местожителството им до пограничния пункт, отгдето те ще напуснат пределите на страната.

6. Българска Народна Банка и клоновете й из цялата страна се задължават да приемат от репатриращите арменци българската валута и да я зачислят към сметката на Госбанка на СССР при Бълг.народ. банка. Българската народна банка и нейните клонове са длъжни да издават на всяко лице, което предава българска валута, особена по форма чек, съгласувана с Госбанка на СССР, на сума на предадената валута.

7. Репатриращите арменци се снабдяват с групови паспорти за до 50 човека. Тези паспорти се издават въз основа на списъците, представени от Централата на Арменския Комитет по Репатриацията в България и се освобождават от всякакви такси, герб и пр.

Препис

13

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

З А П О В Е Д
№ 252

На основание Наредбата-закон за държавен надзор върху дружествата и сдруженията, УТВЪРЖДАВАМ Арменската прогресивна организация "Ереван" - клон гр.Бургас, която ще работи и ще се управлява по устава на Централната организация "Ереван" в гр.София, утвърден с заповед № 22/27.I. 1945 година.

София, 30.VI 1947 година.

З А М И Н И С Т Ъ Р,
ГЛ.Д И Р Е К Т О Р: /п/Л.Ангелов

В Е Р Н О,

НАЧАЛНИ К СЛУЖБА Д-ВА:
/Б.п.Йорданов/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително! 3172 799 29 VI 1947 г.

ОБЛАСТНИЯ НА АЛНИК ДЪРЖ.СИГУРНОСТ
/Инспектор I секция/
Варна

Наредете незабавно да ни се донесе кои лица са взети на активна разработка по линията на малцинствата:турски,еврейски, арменски,македонски,белогвардейски и пр.

Съобщете и имената и адресите на по-главните обекти.

Редовно ни осведомявайте за дейността на малцинствата в областа ви както за личните прояви така и за общите такива.

Донесет ни също има ли желающи да се изселят в Турция, Палестина,Македония,Съм.Армения,Съв.Русия,Америка и пр. и кой ги подбужда.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I ДДС:
/Т.Ванев/

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "Г": Стоилов
/П.Стоилов/

14

24

МАЛЦИНСТВЕНИ ГРУПИ.

Дават се отделни сведения за Турското,Еврейското,Арменското,Г
кото,Ромъното,Руско и Македонско малцинства.Колко национални м
ностни/ има постделна.Колко печатни органи се издават и колко п
окръжни брошури с издадени през тримесичието.Колко противодържавн.
прояви с отбелязани в тяхните среди,колко публични акций с провели
Колко нелегални организаций с създадени.

а/.Национални и политически стремежи и как се пропагандират те.

б/.Отношението към правителството и към неговите мероприятия
специално към двегодишния отопански план.

в/.Прояви на малцинствените групи които говорят за връзките им с
чуждото разузнаване.

г/.Дейността на малцинствените групи-организаций и тяхните ръковод-
ства.

Из архивите на ДС

30 15

АГЕНТУРНО ОПЕРАТИВНИ ДЕЙСТВИЯ.

1.Движение на кадъра.
а/.Какви промени има в начал.ическия кадър.
б/.Брой на разузнавачите през отчетния период.Брой по различните.
в/.Колко разузн. с заварени в началото на отчетния период.
г/.Колко разузн. с новоназначени през отчетния период.
д/.Колко разузн. с на служба в края на отчетния период.

2.Състояние на агентурната мрежа.
а/.Колко агенти резиденти информатори с заварени в началото на отчетния период ./числа по линии и групи/.
б/.Колко агенти ,резиденти и информатори с наключени през отчетния период.
в/.Колко агенти резиденти и информатори с предвидени за вербоване в плана./ с линии и обекти./
г/.Колко агенти резиденти и информатори с били завербовани през отчетния период.

3. Оперативни действия.
а/.Колко планове за разработки с били предвидени през отчетния период
б/.Колко реализации на разработки с били предвидени през отчетния период.
в/.Какви нови разработки с възникнали през отчетния период.
г/.Колко планове за разработки с реализирани през отчетния период.
д/.Колко реализации на разработки с осъществени.
е/.Колко остават в разработка в края на отчетния период.
ж/.Колко характеристики с били предвидени да се направят през отчетния период.
з/.Колко характеристики с направени и колко не/причини/.
и/.Колко досиета на агенти,резиденти и информатари с били предвидени за оформяване през отчетния период.
к/.Колко с оформени и колко с останали неоформени/причини/.
л/.Колко отчетно наблюдателни досиета с били предвидени да се открият.
м/.Колко от тях с открити и колко не ./причини/.
н/.Колко явочни квартири е било предвидено да се вербоват.
колко от тях с открити и колко не.

4/. Срещи на оперативния кадър с агентурата.
а/.Колко срещи с били предвидени през отчетния период,между опер. работника и агентурата/по отделно за групите/.
б/.Колко срещи с се състояли.
в/.Колко срещи със донесения -с донесения от значение,от важно значение и без значение.

5. Срещи на агентурата.
а/.Сведения за броя и резултата за срещите между гр.резиденти и резиденти,между резидентите и информатори.

6. Допуснати грешки и провали в работата на секр.сътр.причини загубване на Секр.сътр.

7. Обща преценка агентурно оперативната работа.

8.Предложения за осъвършенстване методите на работа и организиране на службата.

1

Д Д С- Отдел I ви
Отделение"Б"- V гр.
10. VIII. 1947 год.

ДО НАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛЕНИЕ"Б".

14

Д О К Л А Д

ЗА АРМЕНСКОТО МАЛЦИНСТВО В БАЛГАРИЯ

Политическия животъ и положението на различните арменски групировки, за отчетната година е следното:

1/ Ташнагисти"Ташнакцутюн"- най-ревности крепители на фашиския строй . След 9-й Семптемврий техната организация е растурена. Службата е следила отблизо дейността им, но не е отбелязала никакъвпо-съществени прояви с изключение на еденични такива в видъ на разпространявания на зловредни антинародни слухове по отделно от техни бивши членове, които следва;

а/ Оник Качик Ованесов е говорил, че и с аристуването му не могат да му изкоренят Ташнагиската идея, тъй както комунистите се борили за възлигане на техната идей и те , ташнагистите щели да водят борбата до край, за осъществяване на техните цели.

б/ Агоп Терос Бояджиян- След 9-й аристуван и пратен на лагер в послетствие освободен . За същия имаме сведения,че водач на една група бивши Ташнагисти, с който се е често събирал , пеели са Ташнагиски песни и разпространявали са слухово, че арменците заминали за Арменска ССР бегали в Турция и други зловредни слухове.

Други по-съществени прояви вред Ташнагистите не са отбелязани.

2/ Ханчагисти- прояви само от страна на водача им Харатюн Бохосян който непосретствено след 9-й Семптеврий зае една реакциона страна и като директор на арменското у-ще съботираше и пречеше за образуване на организацията Семптемврийче, злосчесто по адреса на видни арменски деятели, за което нещо още бе освободен и изпратен на Местжителство в гр Нови Пазар. Други прояви на членове от страна на организацията не са забелязани.

3/ Рамгавари- няма отбелязани прояви от обществен и културен характер.

Други прояви от растурените бивши групировки не са забелязани.

По настоящем съществува само Прогресивната организация"Ереван' в която членува по голямата часть от прогресивното арменско малцинство.

Организацията "Ереван е образувана след 9-й Семптеврий с център София и клонове в цялата страна. С своите отдели; спорт, туризъм, хор, театрална трупа, читалище, младешки отдели, женски и др. По тъкъв начин се даде възможност на всички честни, прогресивни и патриотични арменци да влезат в организацията и да развиват своята културна и просветна дейност. Органазацията "Ереван издава свой вестник който излиза два пъти седмично-вторник и петък. Друг вестник освен органа на "Ереван" не допусна да излиза и по тъкъв начин сложи край на разцеплението ,което съществуваше в арменския политически живот. В настоящия момент , съществуват в Балгария, арменски комитети при ОФ , които с съставени от антифашисти, без партийна принадлежност, понеже несъществуват такива в арменското малцинство. Съществува едничката прогресивна организация "Ереван", на арменците в Балгария.

Прогресивната организация"Ереван"- ратува да създаде в душите на арменската младеж , вишиите добродетели на любов и преданос към своята родина Арминия към която погледа на грамадното арменско малцинство е обърнат и чакът денът, гогато ще се съберът в мечтаното от векове насам родно огнище.

+5 .2

Да заминат там далече в полите на легендарната планина Арарат. Там, където арменския народ свободно и независимо вече близо 29 години твори нова духовна матриална колтура в своята Арменска Народна република и свободно се изгражда под покровителството на своя любивия и великодушен 200 милионен славянски народ.

Както е казано от началото , че миналите политически антинародни организаций след 9-й Семптември са растурени , в замена на което съществуват отделни реакционни елементи , която реакционност по същество не се различават едни от други. Досегашната техна антинародна дейност се води в вит на пускане зловредни слухове по адреса на Народната власт в Балгария Съветския съюз и главно за репетицията за Армения.

През истеклата година имаме изпратени на лагер едно лице.

На местожителство тоже имаме изпратен един човек.
В областа на проучването от страна на мен на лица от арменски произход през отчетната година набролват , към 120/сто/ проучвания.
На активна разработка са вземани двама души от, които с един е прекратено.
На предварителна разработка са взети 12/дванадесет души/.
На очетно наблюдение са взети 11/единадесет души/
Вербовка на секретни и информатори , всичко 5/ пет души/

ОТ оп. р. Гроздан Цв. Стефчев-Отдел 1ви Отд"Б"- V гр.

Утвърждавам.....
К - к Отдел I/ Г. Ганев/
27. IX. 1947 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително

ДО РАЧАЛНИКА НА ОТДЕЛЕНИЕ" Б" 23

П Л А Н.

От опер. р. Гроздан Цв. Стефчев- Отдел I Отд"Б"- V група.

За състоянието и финансовото положение вред Арменското малцинство в Балгария.

I. Състоянието на обекта - дислокация.

а/ Численост, организация и финансово положение.
В Балгария живеят около, 29,761 хиляди арменци, заселени по разни области , както следва ; Софийска 4789, Пловдивска8,130 ,Русе 3,057, Стара Загора 2778, Враца 6,149, Бургаз 4,264, Варна279, Плевен 207, и Г. Джумая 39. По настоящем ~~съществува~~ съществува, само прогресивната арм. орг. " Ереван" , която е образувана след 9 Семптемрий с център , София и клонове в цялата страна с свойте отдели, хор, читалище, театрална трупа, читалище, младежки отдели женски и др. По тъкъв начин се даде възможност на всички честни , прогресивни арменци да влеят в организацията и да развиват своята колтурно-просветна дейност. В настоящия момент съществуват в Балгария , арменски комитети про ОФ, които са съставени от антифашисти без партийна принадлежност, понеже не съществуват такива в арменското малцинство.
Прогресивната организаци " Ереван" - ратува да създава в душите на арменската младеж , висшите добродетели на любов и преданост към своята родина Армения към която погледат на грамадното арменско малцинство е обърнат, и чакат денът, когато ще се съберат в мечтаното от векове на сам родно огнище.
Имайки напредвид, че всички арменски, рекционни, фашиски организаций съществавали преди 9 Семптемврий след която дата растурени , в замена накоето , съществуват отделни враженски , елементи, която реакционост по същество не се различават едни от други Досегашната техна антинародна , враженска дейност се води в вид на пускане на зловредни слухове по адреса на Народната власт в Балгария, Съветския съюз и главно репетрацията за Армения.
Финансовото положение на арменското малцинство с изключение на една малка част от тях не е много добро.
б/ По голямата част от арменското малцинство е безпартийно, коет не изключва случая да бъдат враженски настроени спрямо Отечественофронтовската власт. Другата по голяма част от тех са членове на РП/ к/ следвани от БЗНС и една много малка част членуват в останалите О Ф партий.
в/ По отношението на арменското малцинство , към правителството и неговите претпиятия , се охарактеризирва, като добро. Една голяма , част от тях предимно работници- занаятчий, симпатизират на Отечествения Фронт и неговите мероприятия, но не е малко и от малцинството останали арменци, мъкър и не организирани в някоя политическа групировка, да бъдат враженски настроени , спрямо всек прогресивно начинание на Правителството на Отечествения Фронт.
г/ Вред арменското малцинство , нелегална организация или група, не установено да има.
д/ В София организацията " Ереван" издава свой вестник, който излза два пъти седмично- Вторник и Петък главен редактор е др. Пенамин Тюфекчиян. Редакцията се помещава на ул. Ниш № 31- Арменски народен дом. Друг вестник освен органа на " Ереван не се допусна да излиза , и по тъкъв начин се сложи край на разцеплението в което съществуваше в арменски политически живот.

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 02.10.2015г. Секретар:

24 5

е/ В сектора по арменска линия в София има следните разработки; на активна, разработка , обекта Харатюн Бохосян, опслужва с информатора " Захапов" член на РП/к/ - опслужването вървеше добре. същия се опслужваше и с информаторе , на др, чл. на РП/ к/

ж/ Хачик Ованесов- опслужва се с информаторите , " Хае" и " Захапов" чл. на РП/к/, но неговото опслужване не вървеше добре, тъй, като същите нямаха близък контакт с обекта,Към същия ще преведа ед един новозавербован агент-" Есов".

з/ Обекта Арам Мъгърдичиян досега не опслужван от близо , използва съм далечните връзки на агента " Самуилов" , но сега съм в процес на вербовка на един агент, близък приятел на обекта, който ще бъде вербован и преведен към него.

ж/ В сектора на арменското малцинство в София са взети десет души, на предварителна разработка, а имен; Харатюн Кълапчиян, Хайк Саркисян, Каприел Оханес Керимиджиян, Татеос Кърник Татеосян Хари Стефан Чалкаджян, Антрик Мозен Мозедур, Хайк Киркор Гюлбесерян, Киркор Гарабедян, и Левон Хагопян. Разработката на горните обекти се извършва с агентурата по арменска линия , а имено в процучване и даване на донесение за тяхното състояние и проучване с отделение"Е".

з/ В сектора по арменска линия на отчетно на[redacted]има 10 души.

и/ Литерни досиета по арменска линия има на следните ; орг. "Ереван", Арменското черковно настоятелство и Арменското у-ще - и настоятелство.

к/ В сектора по арменска линия планове по разработка има само на обекта Харатюн Бохосян/Хамбуров/ . За обекта Хачик Ованесов/ Охотников/ ще престава план до 1 XI. 47 год. в който план ще набелязва прикрепването на новозавербования агент. За обекта Арам Мъгърдичиян/ Айтос/ ще напрява план до 1 XII. 47 год. в който план ще набелязва вербоването на един агент - и превеждането към него, също установяване връзките му, и скица на жилището.

II. Каква е наличната агентура.

а/ В сектора арменска линия разполагам с 12 души, от които шест души агенти и шест души информатори. а имено ;

б/ В сектора агентурния апарат се увеличи с два ма души, агента Есов"и информатора"Хуманов ".

в/ В сектора по арменска линия , няма изключени агенти.

г/ Почти всички обекти от арменското малцинство се опслужват от агентурата с която разполагам в настоящия момент.

д/ В сектора имам набелязан в плана за IV тримесечие за вербоване на един агент, който ще бъде преведен към обекта Киркор Гарабед Киримиджиян, като наличната агентура , която в момента имаме и постоянно им внедрявам към обектите в сектора на арменското малцинство.

III. Работата с агентурата .

а/ Преди да тръгна на среща с агентите и информаторите, преглеждам им по предните донесения и си взимам бележка за поставянето от мен задачи

Из архивите на ДС
97

Из архивите на ДС

95

6

от мен задачи на огентурата.

б/ В сектора има агенти и информатори повечето от шест месеца-десет души, за които е направено характеристика, за тяхното състояние. Досега не е забелязано да има агент двуличник и предатели.

в/ В сектора по арменска линия има двама души, които не са оформени , а имено агента" Есов" и информатора " Хуманов" за , които е набелязано в плана на последното тримесечие, че ще бъдат оформени до 30. XI. 47 год.

г/ Инструкций, които се дават на оп. р. на агента, са устни, като се пита агента имали , имали възможности по някъв начин смята, да събере изканите сведения , интересуващи службата. лица забелязани в враженска дейност.

98

д/ Срещите с агентите и информаторите стават по предварително потготвения план и при изключителен случай без да бъдат определени тъкива поплана. Срещите стават по улиците , градини сла ткарници и др. В повечето случай донесенията са давани писмено.

е/ Отношението на агентите спицално към ДС, общо взето е добро и съзнават ангажимента, че служат на ОФ правителство, но като изключим агента" Кос", който въпреки възможноста , която е има да бъде в полза на Народната власт , не проявява нужното уважение и старание да бъде полезен на Отечествения Фронти Армен ския народ.

ж/ Насочвайки агентите правилно , обеснявайки неговите заслуги към ОФ правителство. насочвайки неговата бдителност, към враженските реакциони , врагове на народа, запитвайки ги какви тру дности срещат при даденте им задачи правят им се съответните забележки , за добро и локо изпълнение. Въпроси от опщ полити чески характер, повдигане въпроса по ежедневната преса и мероприятия на правителството , прави се коментари, като му разяснявам не положителните работи. Водим също и разговори по негов вия личен -семеен живот.

з/ Отношението към агентите по арменска линия е внимателна и коректна.

Одобявам.....
Н-кОтд"Б"/ П.Стоилов/

Оп. р.....
/Г.Стефчев/

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

До началника на отдел I отделение "Б"

Доклад за арменското малцинство в България.

/Арменското население е дошло в България от Армения преди първата световна война и главно след войната, когато Турция предприе унищожението на зъвз етите арменски области. Арменците населяват предимно голямите градове в страната. Общото им число възлиза на 29, 761души, заселени по области както следва :

София 4,798	Русе ..3,057	Ст. Загора 2,778	
Варна 279	Враца 6,149	Пловдив 8,130	
Плевен 267	Бургаз 4,264	Г. Джомая 39	

Главно с занаятчи, работници , по малак процент търговци и индустриалци .
Преди 9 IX с съществували главно два вида организации – фашистки :
1/ " Размиг" – расиска авторитарна организация , която бе в тясно сътрудни чество с Хитлерова Германия , и даде доброволци в помощ на същата за освобождение наСъв. Армения. Начело на тази организация беше ген. Наждех. След 9 IX. разтурена и нашите членове с задържани от С.К.К.
" Ташнагцитюн ", която стои на второ място след"Размиг" Също разтурен след 9 IX.
Антифашистки :
1/ " Хог" – целеща да опознае арменците с живота на Съв. Армения и да подготви преселването им в нея. В нея с участвали кумунисти и соц– демокра
2/" Ханчагисти " – соц– демократи предимно с за Съв. Армения но не сагла– сни с кумунистите арменци.
3/ " Рамгавари" – демократи симпатизиращи на Англия.Главно поради икономи– ческото съображение за търговски връски с Англия.
След 9 IX .освен благотворителното д–во Парикарадзаган" всички други спорт ни културни организации с растурении се създаде единствена , една арме – ска прогресивна организация " Ереван" Която цели обединяване на всички да насажда в тех новите разбирания за живота в Съв. Армения.Организацията " Ереван " работи и агитира за емиграция в Сав. Армения с оглед запазван и подържане на съществуващия строй в Съв Армения .
Управилното тяло на " Ереван" се състои от следните лица:
Преседател: Гарабед Артин Курбаджиян – жив. чл– Р.П /к/
Подпреседател: Иехия Гарабед Тепелигян ... безпартиен .
Секретар: Малвина Ховсен Бачварова ..... безпартиена
Касиер : Дикран Дочерян ..... безпартиен .
Домакин : Хрант Аведис Епремян .. . . Р.П /к/.
Заведющ вискултурния отдел : Таквор Хачик Румен – безпартиен
Зав. културно просветния отдел: Харатюн Кеворк Карпичян – без
Съветник : Апрахам Сиропе Серопян – чл. Р.П /к/
Подгласници: 1/ Саркис Балибос Оханесян –
2/ Рафаел Ишханян .....
За сметка на всички растурени организаци от разните отпадаци от миналите по леви партии антифашисти се яви опозицията в арменското малцинство състоящо се от соц– демократи и демократи .
а/ Опозиционите соц– демократи се явяват против орг."Ереван" и са подвлия– нието и подръжката на БРСДП/о/ Начело на , която стои Харатюн Бохосян Техлиян – директор на арменското у–ще.
б/ Демократите до сега се се въздържали от открити прояви против " Ереван" обаче против много въпроси под влиянието на българската с опозиция се изказват против О.Ф. техния преставител е Ервант Агопян .
Еденични прояви на опозиционите вракции на последак се забелязват в провинцията Сливен, Ст. Загора и Пловдив, което се дължи главно на липсва та на арменски прогресивни кадри и също и влиянието на българската опози ция В връска с преселването на арменското населаление от България в АССР се забелязва едно раздвижване . Бедната малоимотна класа се готви ведна– га да замине , да се пресели в Съв Армения .Средните арменци предпочит чрез една искурзия да проучат условията в АССР и тогава да се решат , Богатата класа предпочита доа остане в България до момента когато икономи ческите ограничения е принудат да се пресели в САЩ.
Реакционите кръгове състоящи се предимно отбивши членове на арменските фашистки организации и сега подържат връски с външната и вътрешн

реакция , с външна главно с Турция. Получават описания вестници
на арменски и турски езици с явно антисъветска пропаганда

разузнавач № 706 отдел I "отд" Б"

37 1

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 02.10.20 г. Секретар:

М В Р- Д Д С
Отделение"В" Отдел Ivи
"Б" група
23I 1948 год.

Строго Поверително

До Началника на Отделение"В"

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д О К Л А Д

От опер. р. Гроздан Цв. Стефчев- Отдел Ivи Отд"В" група"Б"
За извършената работа през първото тримесечие на 1948 г

По Арменска линия

I. Обща политическа обстановка.

През тримесечието събитията от външно политически и вътрешен характер не с оказали някаква чуствителна промяна в средите на арменското малцинство с изключение на някой незначителни такива,като сключения напоследък пакт за взаимна помощ с СССР,което нещо оказа влиявие спрямо прогресивните елементи от малцинството които с горещо привързани към своето отечество Съветока Армения.

Характерно е през това тримесечие,че се пустна слух вореД малцинството,че Турското народно събрание е разглеждало въпроса за приемането на арменци-бежанци от 1921 г.които желаят от тях да се завърнат обратно за Турция,като щели да имат право на изетите им от по рано земи. Това нещо, особено силно повлия на буржоазната част от арменското малцинство, които с засегнати от национализацията на фабриките, кофинскацията на повечето от един апартамент и др. и особено вореД арменците турски поданици отана едно раздвижване, като имаме случай на лица,които изявиха желание да си заминат за Турция, а имено лицата, Себух Навасартанян- обекта на активна разработка, Агоп Иччук Агопян- обект на Отчетно наблюдение, Оханес Гарабед и др.

II. Политическо състояние.

1/ Арменска прогресивна организация" Ереван"

Слод II конгрес на Отечествения Фронт се почуства едно раздвижване вореД арменското малцинство,като има масово записване на лица от бивши врaженски организаций в "Ереван". В настоящя момент враженските реакционни елементи не преставляват някаква сила с което да застрашi и руши мероприятията на Отечествения Фронт Тяхната антинародна дейност се заключава в разпространяване слухове от вътрешен стопански характер. Орагнизацията води редовен оргазационен живот,като в седмицата по веднаж имат оргазационо събрание. Обслужвам с в настоящия момент с двама информатори и един атент,като в това тримесечие бе предвиден още един информатор, а имено те с агента"Самоилов" информаторите, "Хае", и новозавербования" Енидже". Въпреки,че информационния апарат с който обслужвам организацията по количество е достатачен,но по к качество не-понеже неможа редовно да ме осведомяма за развоя на организацията и имено тук не се предвиждаше едно натрупване на враженските елементи,като за следващия план на тремесечието тря бва сериозно да се погледне на агентурния апарат към организацията,като повъзможност да се вербоват повечето информатори,като същите да имат автиритет вореД членуващите и да притежават нео ходимите разузнавателни качества.

Из архивите на ДС

Като основната задача трябва да легне за изграждането на Ризедентура към организацията,която да опознаване и ръководи информационен апарат,като главната задача е да се поставят почти всички под наблюдени,които напоследък навлезнаха в организацията и произхождат от враженски среди.

2/ В първото тримесечие на 1948 година характерно е за отбеляване ,апела за образуване на Арменска помощна организация"Паре гордцаган",чийто клон е в Америка. Това нещо беше поето от лицата, Гарабед Гарабедян и Дермосробиян. Тяхната задача беше да групират към тех хора от боржуазно-търговско съсловие и чрез органи зацията да провеждат Англо- американска реакционна пропаганда. Същите бяха бойкотирани от организацията" Ереван" и тяхната мечта остана напразно.

3/ Ташнагисти- "Ташнакцутюн" най ревностни крепители на фашиския строй -оргонизацията е разтурена олед 9 Септември. Службата е следила от близо дейността им,но не е отбелязано през тримесечието някакви по-съществени прояви с изключение на еденични такива в вид на разпространяване на зловредни антинародни враженски слухове. Няма масово записване от тях в "Ереван".

4/ Ханчагисти-/социал-демакрати/ няма одбелязани прояви от общоствен и културен характер- навлизат масово в организацията"Ереван"

5/ Рамгавари/ демократи/ прояви през тримесечието не е забеляза не- водят курс на неутралитет.
Други прояви от разтурените бивши групировки не с забелязани.

Общото състояние и тенденций на Арменското малцинство в прели за ня по голямата част в прогресивната организация"Ереван",която е в унисон с Отечествения фронт. На грамадната част от малцинството мечтае за емегриране за Съветска Армения .

Общо взето по моя преценка работата по арменското малцинство не е задоволителна- причините с заключават в това,че болшенството от тях и то реакционо такива живеят разпръснато из града и не водят никакъв оргазационен живот.

През това тримесечие разполагам с следната агентура!
1/ Информатори 6/шест/
2/ Агенти 5 /пет/
Агентурата е разположена по организаций и отделни обекти.
С тъзи агентура с която разполагам в настоящия момент по линията на арменското малцинство не е достатачна, понеже обектите ,к които ги имам не живеят групово и то към всеки един трябва да агент или информатор за да бъдат правилно обслужвани. Особено на последак при създаденото положение на натрупване на враженски елементи в организацията"Ереван". Причините за недостатачно информационния апарта към организацията се състои в това,че доскоро същите водеха курс на недопускане да членуват в нея лица,които в миналото с билиа страната на антинародните организаций в малцинството,като в това тримесечие отвори широко вратите за всички които желаят да членуват в нея без разлика на политическо убеждение в миналото стига сега да приемат устава на организацията,който е в унисон с политиката на Отечествения фронт.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

373

С наличната агентура с която разполагам се окачествява,като добра Особено информаторите ,проявяват голяма инцетива за овладяване и правилно изпълнение на възложените им задачи. От страна на агенти те се забелязва обратното с изключение на агента" Есов" и "КМ" др угите двама агенти "Самуилов" и "Кос",особено напоследък в тях се забелязва нехайство към възложените им задачи,като агента"Кос" не се явяваше и на срещите напоследък.

Агентите и информаторите ги използвам към следните обекти.

1/ Информатора" Хох" към обектите на Отчетно наблюдение; Континент "Хамбурк" и " Анто"
2/ Информатора" Захапов" към обектите на Отчетно наблюдение;"Велес и "Кръстанова"
3/ Информатора" Хае" към организацията" Ереван"
4/ Информатора" Комаров" "_"_"_"_"_"_"_"_"_"_"_"_
5/Агента" Самуилов" към обектите на О.нН. "Тачов",Мутафов" и "Амазон"
6/ Агента" КМ" към обектите на О.Н." Кънгъров и "Кехлебаров".

Към активна разработка е насочен агента" Есов" към обекта" Охотни ков"

Агентурата не е обезпечена към следните обекти" " Сомовит" и " Айтос" като за последния е завербована в това тримесечие- същите се намират на активна разработка. Също и към обектите на О.Н. "Габрово" и"Игнатов" като в това тримесечие трябва да преведа" Информатора" Хуманов" към тях, който по сведения ще е полезен.

От враженски среди с 3/трима души/ а именно, Агента" Кос", Есов" и "КМ"

Негодна агентура нямам,но в това тримесечие се оказа ,като негоден" агента" Еканов",която негодност му с състои в това,тъй,като същия е и няма обекти по арменска линия към гогото да бъде насочен и второ,че от известно време често боледува и физически не е способен да извършва възложените му задачи.

В първото тримесечие имам предвидени в плана за вербовка 1/един агент- към обекта на активна разработка" Айтос" и 1/един/ информатор към прогресивната организация" Ереван"

Завербовани с 2/ два/ агенти и 1/ един/ информатор

Агенти " Луна" и"Алиша" Информатор " Енидже"

1/Първия агент е вербован по плана,окачествява се,като добър и надежден,но не сигорен не може да му се гласува доверие от начало произхожда от прогресивна среда

2/ Втория завербован агент е не по плана,окачествява се,като надежен ,завербован е за проверка на първия, тъй,като и двамата с завербовани към обекта на активна разработка" Айтос"

В Това тримесечие имам изключен 1/ Един/ агент./ Безов/ неговото изключване стана ,като негоден и неподходящ за по нататачната работа с малцинството,човек не грамотен и не инцитивен.

От наличната агентура разполагаш към арменското малцинство в това тримесечие съм е използвал за обслужване на обекти на О.Н. активни разработки ,обслужване на организацията" Ереван",като и за отделни обекти проявяващи се в антинародна враженска дейност.

Общата оценка на агентурно осведомителния апарат минава за задоволителна ,тяхното ръководство и иструктаж е бил винаги в правилна насока .

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Активни разработки

Броя на заварените активни разработки през това тримесечие е 3/ три/ тяхната разработка не е била задоволителна понеже към същите не разполагах с достатачна агентура. От водената разработка през това тримесечие не се оказа некъква антинародна вражеска проява с изключение на обекта" Айтос" който бе задържан от органите на Стопанската Милиция по повод на игран комар от същия с златни напалеони- резултат освободен. към същия е завербовани двама агенти с който ще бъде разработван. Към останалите двама обекти на активна разработка"-" Сомовит" и "Охотников" нямам агенти с които да бъдат разработвани. Първия от тях е доста възрасен и напоследък има подадено от него заявление за изселване за Турция,като Турски поданик за него мисля да предвида в следю шия план да бъде взет на Отчетно Наблюдение. За Третия" Охотников" в това тримесечие трябва да легне в плана вербовка на подходящ агент с който да му се активизира разработката.

Досега разработките на горните обекти не вървяла добре-пречини недостатачна агентура,която да има контак с обектите.

Предварителни разработки

Заварени 8/осем/ такива , а имено. Хайков, Хаджията, Тачов, Мутафов, Китанов Хангар , Татарли ,и Атаман . Същите с минали както следва. Хайков, Хаджията, Тачов, Мутафов и Китанов в Отчетно наблюдение. Хангър му е прекратена припеската. Татарли и Атаман се разработва за дукоментиране на техни антинародни изказвания.

През отчетния период на първото тримесечие с открити три приписки на предварителна разработка; Лехов, Мурад и Котел.

Предварителните разработки вървът задоволително.

На отчетно наблюдение

Заварени 10/ десет/ ; Кръстанова, Кънгъров, Континент, Анто, Ханбурк , Кехлебаров , Игнатов , Хасково, Амазон и Габрово, Предвидени през тримесечието 2/двама/ Велес и Анани-открити. Непредвидени , а открити 3/ три/ Тачов, Мутафов и Китанов.

Общото настроение и политическите прояви на обектите по арменска линия се насочват с оглед на политическия момент,което отчитам общо като добро,нещо,което се вижда напоследък за масовото на влизане на мнаго от обектите в организацията" Ереван"

Явочна квартири по плана - по плана съм предвидил вербовка на една такава ,която смятам да бъде завербована.
Я. Квартирата ще е използвам да срещам агентите" Кос" и "Самуилов".

С останалите агенти се срещам пред кина,кафенета,сладкарници и др.

Явките далеч не с ми достатачни и към тъзи насока трябва да работя за увеличаване на числото им.

Из архивите на ДС

39 5

/5/

Общата оценка по работата върхо малцинството не е задоволителна ,тъй,като досега не разполагам с достатачно брой агентура и то към лицата на активна разработка и към организацията" Ереван" А та ка също и досега не разполагах с никаква авочна квартира,което не-ще се явява в голям ощърб,особено за правилното ръководени и остру ктиране на агентурния апарат. Също и досега всички обекти не с опх ванати от малцинството .

Слабости с допуснати в това,че главното ми внимание бе насочено в цялостно опхващане на арменското малцинство в София,като в конкр етни активни разработки и други съм оказвал не нужното,коeто се е изисквало за тях.

Опер:.....
/ Г. Стефчев/.

Н-к "Б" гр.....
/ Т. Трайков/.

40 6

1.

I/ Оценка на политическотоа и оперативна обстановка:
а/ Политическая обсатновка и главни задачи -оперативни с които е трябвало да се направи по линия .
б/ Кой моменти задача не са били предвидени в тримесечния план .

II. 2/Политическо състояние на обекти линията за тримесечието.
а/ Наличия на враженски елементи -размер и състояние на силите. Позициите на врага от какъв характер е тоя враг.
б/ Дейност на врага; насоки форми и методи на враженска дейнос чужда агитация и чуждо влияние , вредателство,саботажи илуховерци
в/ Политическо състояние и тенденция в обекта на разработката /изводи и оценки по-разработката/.

III. Състояние на агентурно осведомителния апарад в даден обект и линия и разширението му в тримесечието.
а/ Брой на агентурата по категорий ;информатори агенти и разиден нти. Наситеност на агентурата по обекти-линия по работа. К какви уязвими пунктове не е обеспечена агентурата- пречини.
б/ Резидентура-броя на агентурата прикрепена към резидентите.
в/ Качествена характеристика на агентурата. Какъв брой агенти и информатори са заангажирани в активни и Отчетно наблюдателни разра ботки . Какъв процент от агентите са от чужда враженска среда. Кой по псевдоним и къде по место се от агентурата се използва въобще. Негодна агентура и в какво се състоя негодноста и.
г/ Новозавербавана агентура по категорий ;информатори резиденти и агенти по плана и извън плана -характеристика на новозавербовани те, особено цена вербовка под псевдоним -малоцена завербована аге нтура -колко от новозавербаваната е от чужди враженски среди.
д/ Изключена агентура -брой по категори и пречини предателство и негодност и др.
е/ Как е използвана наличната агентура.
ж/ Обща оценка на агентурно осведомителния апарат- слабости в ръ ководството на агентурния -иструктажа на агентурата.

III. Активна разработка

а/ Брой на заварените на новооткритите активни и предварителни разработки .
б/ Хода на разработката- установена вредително съботажна дейност установени и дукоментираните връзки прояви и др. Предотвартена вра женска дейност допустнати слабости и пр. Разложителни мероприятия резултати на разложение на последователите Предохранителни меропри ятия по крупни комбинаций хода на разработката.
в/ Реализирана разработки дадени под съд вдворени и пр. Разкрит по разработката .

Агентурно наблюдение на обектите общи живот настороение на обект ите.
а/ Брой на О.Н. досиета на дадения обект по линия обезпечена ли е с агентура индевидиално или згрупирано Предвидени и преведен мероприятия. по О.Н. досиета. Установени настроения и тенденций на обектите на наблюдения към вътрешни и външни политически събития Влияние на обектите на наблюдение на околните среди.
б/ Общи настроения и тенденций на обслужваните обекти.
В/ Явки - запланирани вербовани по план- извън плана.
а/ Коя агентура по псевдоним се се среща в тях и как стават ср ещите със агентите и информаторите.
Б/ Отпаднали явки.

6/ Общи оценки на роботата по обслужване и разработки и обекти по линия пропуснати слабости и грешки особено цени достижения
Към всяка точка оценки и изводи.

60 26

ПЛАН по Арменска линия за третото тримесечие на 1948 год.

От опер. р. Гроздан Цв. Стефчев- Отдел 1 ви Отделение " В" група 24 та.

През това тримесечие ,като основна главни задачи в плана трябва да се спрем върху четири главни точки, а имено;

1. Превеждане в известност на всички членове на бившата фашиска организация" Ташнакцутюн". Като всички,които в миналото с били активни или пък с взимали ръководни постове в организацията да се вземат на агентурно наблюдение , а понастоящем,които от тях продължават да вършат антинародна дейност да се вземат на предварителна разработка и откри-установи враженската им дейност.

2. да се активизира и правилно насочи към конкретни обекти-наличната агентура,като се преведе някои по подходящи от тях към ново откритото кафене на ул. "дрин",което понастоящем се явява, като свърталище на арменската реакция изхождаща от Ташнагиски среди. Така също и превеждане към кафене" Надежда", което също свърталище на арменска реакционна среда.

3. да се обърне особено внимание към новоприетите членове в арменската организация" Ереван" изхождащи от враженски Ташнагиски среди, като онези,които преди 9 Септември с били заемали ръководни постове в Ташнагиската организация да се вземат на агентурно наблюдение.

4. Вербовка на ресидент,който ще облекчи до голяма степен работата с информаторите.

~~Мероприятия за подобрения,проверка и използване на наличната агентура.~~

1. Ще дам задача на на Отделение "Е" да бъде проучен агента " Есов" с цел да се установи неговата дейност в настоящия момент и верността му към д С -срок 20 8. 1948 год.

2. Ще дам задача да бъде проучен агента " [illegible]" от Отделение "Е" с цел да се установи какво е мнението на арменското малцинство към него, тъй като същия ще бъде преведен към обекта на О.Н." Хайков" , а така също и към обекта на предварителна разработка- " Конкордия"- срок 20. 8. 1948 год.

Мероприятия за активизиране и използване на агентурно осведомителния апарат , както следва;

1. Агента" Кос" към обекта на О.Н. " Хайков" и новооткритото арменско кафене на ул." дрин" - срок 10. 7. 1948 год.

Мероприятия;

а/ Установяване и проучване връзките на" Хайков" и даване сведения за антинародните му изказвания.

б/ Установяване и проучване на всички реакционери арменци,които посещават кафенето на ул." дрин"- срок 20. 9. 1948 год

2. Агента " Самуилов" към обектите на Отчетно Наблюдение "Танов", "Бутафов" и "Амазон - срок 20. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ да влезне в контак с тях и установи приятелски връзки за да може да следи и донася от близо за тяхната антинародна дейност.

б/ да въздейства на обекта" Амазон" да стане член на прогресивната орг."Ереван" за да се улесни неговото обслужване.

3. Агента" Есов" ще бъде преведен към обекта на предварителна разработка-" Конкордия" - срок 10. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ Влизане в връзка с него, установяване и проучване интимния му краг- срок на проучването- 30. 9. 1948 год.

Из архивите на ДС

108

61-27

4/ Агента " СМ" ще бъде преведен към обекта на предварителна разработка" Конкордия"- срок 10. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ Установяване и проучване връзките му и донасяне за неговите ан антинародни изказвания- срок 30. 9. 1948 год.

б/ Агентите " Доротея" и Алиша" към обекта на активна разработка " Айтос".

Мероприятия

а/ Установяване и проучване на връзките на обекта-срок ~~5.7.48г.~~

б/ Донасяне за антинародната дейност и изказвания на обекта.

Информатори - 7/ седем/

1. Информотора" Мъхаров" към обекта на предварителна разработка "Орлов" и " Орляк" - срок 10. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ да се посещават по често обектите и донася за тяхните антинародни изказвания- срок 10. 7. 1948 год.

б/ Установяване и проучване връзките им-срок 10. 9. 1948 год.

2. Информатора" Хох" към обекта на предва ителна разработка "Мурад" -срок 15. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ да влезне в приятелски връзки с обекта с цел да установи неговите антинародни изказвания,като посочи лице присъстващо на такива изказвания с цел документиране-срок 1.8. 1948 год.

б/ Информатора" Енидже" към организацията" Ереван" -срок 10.7. 1948 год.

Мероприятия

а/ да установи и следи за дейността на всички арменци изхождащи от Ташнагиски реакциони среди и сега зле настроени спрямо организацията"Ереван" респективно и Отечествения фронт.

4. Информатора"Хуманов" към обектите на О.Н. "Габрово" и"Игнатов"- срок 1. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ да устонови и проучи връзките на обектите- срок10.9.1948 г

5. Информатора" Хае" към обекта на О.Н." Татарли"- срок 10.7. 1948 год.

Мероприятия

а/ да влезне в връзка с обекта и донася за неговата дейност.

6. Информатора" Захапов" към новооткритото кафене на ул. Сердика- срок 10. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ Установяване и проучване на всички арменци,които посещават кафенето на ул." Сердика" - изхождащи от Ташнагиски реакциони среди- срок 20. 9. 1948 год.

7. Информатора" Комаров" към издирване и проучване на враженски елементи изхождащи от Ташнагиски среди, понастоящем членове на организацията" Ереван"- срок на тяхното установяване и проучване до края на това тримесечие.

Вербовка на нова агентура

1. ще вербовам един информатор към организацията"Ереван"същия ще бъде жена и ще го използвам за обслужване жените Ереванки изхождащи от Ташнигиските среди. Информотора ще изхожда от безпартийна среда.

а/ срок на посочване 15.7. 1948 година

б/ срок на проучването - 20. 8. 1948 година

в/ срок на вербовката - 30. 10. 1948 година

62

/ 3 /

2. Ще вербовам един информотор за обезпечаване наблюдението на обекта на О.Ф. Наблюдение " Хаиково" информатора ще изхожда от партийна среда.

а/ Срок на посочването 25. 7. 1948 год.
б/ Срок на пручаването- 25.8 1948 год.
в/ срок на вербовката- 25. 9. 1948 год.

3 Ще вербовам Резидент,който ще облекчи до голяма степен работата с информаторите ,като към същия първоначално ще му бъдат предадениинформаторите; "ХОХ" "Мъхъров" и " Хуманов"

а/ Срок на посочването- 30. 7. 1948 год.
б/ Срок на проучването 30. 8. 1948 год.
в/ Срок на вербовката - 20. 9. 1948 год.

4. Ще бъде превербован агента" Дъхс" който бе в затвора заради което бяхме прекъснали работата си с него.

Срок на превербовката 30. 7. 1948 год.

МЕРОПРИЯТИЯ ПО РАЗРАБОТКАТА

ПРЕДВАРИТЕЛНА РАЗРАБОТКА

1. Обекта" Мурад" Разработката е открита на 18. 2. 1948 год. разработката е водена за установяване враженската му дейност.

Мероприятия

а/ Разработката ще бъде прекратена на 10. 8. 1948 година след като бъде дукоментирани някои негови реакциони антинародни изказвания.

За да бъдът дукоментирани изказванията му към същия ще бъде преведен информатора" Хох" ,като същия ще има за задача да влезне в приятелски връзки с него и го покани на чашка , за да използва същия гогато говори пронив О..Ф и посочи някой лица,които присъстват на такива изказвания за да може чрез тях да да се извърши дукоментацията. Ако се потвърди че действително обекта злослови по адреса на Народната власт, ще бъде преставен за изпращане в ТВО. Ако документацията непреставлява юредическа сила ще бъде взет на Отчетно Наблюдение. Срок 10. 8. 1948 год.

2. Обекта "Белята" разработката е открита на 14.4 1948 год. Разработката е водена в насока за докоментиране враженската му дейност и изказвания . Разработката ще бъде зъвършена.

Мероприятия

а/ де си викне и предубреди , за тъзи негова враженска деятелност,като му се поиска дададе писмена деклерация, че ши се откаже от тъзи негова вредетелна дейност- срок на повикването 208.1948

3. Обекта"Хаджията" Разработката е открита на 28.10 1947 год. Обекта е предвиден за изселване заедно с семейството си. Мероприятия не се предвиждат.

4. Обекта"Атаман" зан. обущар. Открито на 2.3. 1948 год. Разработката ще бъде прекратена и изпратена към архив на ДС

5. Обекта"Котел" зан. обущар. Разработка е открита на 2.3 1948 год. Разработката е прекратена минава въмрхивна ДС.

6. Обекта"Лехов" зан. свободен празноскитаещ. Открито на 18. 2 1948 г Същия е преставен за да бъде изпратев в Т.В.О . Мероприятия не се предвиждат

По откриване на нови разработки

1. Ще открия приписка на предварителна разработка на лицето,Каспар Мелконов/Конкордия/ -срок на откриването 20. 7. 1948 год.

Мероприятия

Проучване с Отделение "Е" -срок на проучването 10. 8. 1948 год.
устоновяване връзките му чрез агента" Есов" срок 30. 8. 1948 год.
Проучване връзките му с Отделение"Е"-срок 15. 9. 1948 год.

Из архивите на ДС

2. Ще открия приписка и ще взема на предварителна разработка лицето Онник Мъзълян/Орлов/ срок 20. 7.1948 год.

Мероприятия

а/ Проучване чрез Отделение"Е"-срок 30. 8. 1948 год.
б/ Превеждане информатора"Мъхъров" към него-срок 10. 7.1948 год.

3. Ще открия преписка и взема на разработка/предварителна/ лицето Онник Алексанян / Орляк / срок 20. 7. 1948 год.

Мероприятия

а/ Проучване с Отделение"Е"-срок 30. 8 1948 год.
б/ Проучване от опер. р. 160 срок 10. 9. 1948 год.
в/ Превеждане на инф."Мъхаров" срок 10. 7. 1948 год.

АКТИВНИ РАЗРАБОТКИ

1. Обекта "Айтос" търговец на кафе има магазин на ул. "Веслец" и бул "Дундуков". Открито на 29. 9. 1948 год. Разработката се води в насока за установяване враженската му дейност.

Мероприятия

а/ Установяване връзките му чрез агентите"Алюша" и "Доротей"
б/ Проучване връзките му с Отделение"Е"- срок 10. 9. 1948 год.

2. "охотников" зан. индустриалец има златарска работилница. Открито на 29. 9. 1948 год. Обекта е представен за изселване заедно с семейството му.

Мероприятия

а/ Ще бъде дадена задача на Отделение " Е" да бъде проследен обекта срок на проследяването 1. 8. 1948 год.

ОТЧЕТНО НАБЛЮДАТЕЛНИ ДОСИЕТА

1."Хаджков" зан. часовщикар на бул."Сталин" 6 досието е открито на 15. 5. 1948 год.

Мероприятия

а/ Превеждане на агента към него за да дава сведения за негови изказвания
б/ Проучване връзките му с агента "Кос"- срок 20. 8. 1948 год.
в/ Проучване връзките му от арменска среда от опер. р. 160- срок на проучването 10. 9. 1948 год.

2. "Татарли" зан. търговец на ул. Ц."Симеон" и "Софрони" Открито на 15. 5. 1948 год.

Мероприятия

а/ Проучване от Отд."Е" срок 15. 9. 1948 год.
б/ Устачовяване връзките му от инф."Хае"- срок 20. 9. 1948 год.

3/ "Анто" зан. обущар/кърпач/ Открито на 26. 12. 1947 год.

Мероприятия

а/ Проучване с Отделение"Е"- срок 30. 8. 1948 год.
б/ Превеждане на новозавербования агент към него за установяване връзките му- срок 30. 9. 1948 год.

4."Континент" зан. обущар .Открито на 2. 4. 1948 год.

Мероприятия

а/ Проучване с Отделение"Е"- срок 30. 8. 1948 год.

5. "Мутафов" зан. чиновник ва в фабрика"Закарян" . Открито на 17. 3. 1948 год.

Мероприятия

а/ Насочване агента" Самуилов" към него за установяване връзките му срок- 15. 8. 1948 год.
б/ Проучване от опр. р. 160- срок на проучването 15. 10. 1948 год.

64 30

/ 5/3

6." Тачов"- зан. майстор стругар има стругарска работилница на ул."Георг- Вашинтонг" 50. Открито на 5. 5. 1948 год.

Мероприятия

а/ Превеждане на агента" Самуилов" към него- същия ще има за задача да установи и проучи връзките му, а така също да донася за неговите антинародни враженски изказвания.

7." Велев"- зан бижутер/ търговец/ Открито на 14. 4. 1948 год.

Мероприятия

а/ Ще проуча връзките чрез агента" Доротей"-срок 30. 9. 1948 год.
б/ Ще насоча към него ~~аа~~ превербования агент"Дъхс"-срок5. 9.948г.

8."Кръстанова" зан. домакина . Открито на 29. 9. 1947 год.

Мероприятия

а/ даване задача на Отделение"Е" да бъде проучена-срок20.9. 948 г.
б/ Проучване връзките му с информатора"Захапов"- срок 30. 9. 948

9. "Велес" зан. търговски представител открито на 22. 1. 1948г

Мероприятия

а/ Даване задача на Отедление"Е" да бъде проучен-срок 20.9. 948 г
б/ Проучване връзките му с информатора"Захапов"-срок 10. 9. 948 г

10. "Габраво"- Епископ ва арменската църква на ул. "Н.Цанов" 31 Открито на 20. 2. 1948 год.

Мероприятие

а/ Проучване връзките му от опер.р. 160- срок 20. 8. 1948 год.
б/ Превеждане на новозавербования информатор към него за даване сведения за антинародни негови изказвания срок 15. 9.948 год.

11. "Игнатов" зан. чиновник в арменската църква открито на 29. 9. 1947 год.

Мероприятия

а/ даване задача на Отделение"Е" да бъде проучен-срок 15. 9.48г
б/ Проучване връзките му чрез информатора" Хуманов" ср.15.9.48г

12."Хасково" зан.дърводелец / индустриалец/ Открито на 30.Х.1947

Мероприятия

а/ Вербоване на информатор за обслежването на обекта срок 25. 9. 1948 год.

13. "Амазон" Работи чиновник в арменската банка на ул. " Ек. Иосиф - открито на 30. Х. 1947 год.

Мероприятия

а/ Превеждане на агента "Самуилов" към него-срок 15.7.948 год.

14. " Китанов" зан. часовникар/ златар/ Открито на 18.3.948год

Мероприятия

а/ Превеждане на агента "Самуилов" към него-срок 10.7. 48 г
б/ Проучване от опер. р. 160- срок 20. 9. 948 година

15." Кехлебаров" зан. обущар. Открито на 30. Х. 1947 год. Понастоящем се намира в ~~&&&&&&&~~ Софийския Цетрален Затвор. Мероприятия не с предвидени .

16. " Хамбурк" зан. търговец - открито на 30. Х. 1947 год. Понастоящем обекта се намира в Софийския Цетрален затвор осъден за спекула на 1 /една/ година и шест месеца. Мероприятия не с предвидени

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

6 Г 31

/6/

ВЕРБОВКА НА ЯВКИ

При наличноста на 14/ четирнадесет/ преки връзки с агентурата двете явки които ги имам не с достатачна и затова в това тримесечие набелязвам да вербовам една такава. Същата ще бъде използвана да правя среща с агента"Доротей" и информатора " Захапов"

а/ Срок на посочването 30. 7. 1948 година
б/ Срак на проучването 30. 8. 1948 година
в/ Срок на вербовката 25. 9. 1948 година

Опер. раб.....

/ Г. Стефчев/

ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗШИРЯВАНЕ НА АГЕНТУРНИЯ АПАРАТ.

АРМЕНСКА ЛИНИЯ - организация " ЕРЕВАН". 49 15

1. Вербоване на информатор към организацията"Ереван", с цел за наблюдение, новонахлуващите членове от бившите фашистки организации , които информатор ще изхожда от тяхните среди/ от ташнакцютюн или ханчегистите/.

а/ Срок на посочването- 20. IV.1948 г.
б/ Скор на проучването- 30. V. 1948 г.
в/ Срок на вербовката - 20. VI.1948 г.

2.Ще бъде вербован информатор за обезпечаването , наблюдението на обекта на отчетно наблюдение- "АНАНИ".

а/ Скор на посочването-20.IV.1948 г.
б/ Срок на проучването-30. V.1948 г.
в/ Срок на вербовката-21. VI.1948 г.

ПРОВЕРКА НА АГЕНТИТЕ .

1. Ще бъде дадена задача за проучване агента " КОС " от отделение"Б", с цел установяване неговата дейност в настоящия момент.

а/ Срок - 20. IV.194 г.

2. Повикване на агента в службата, като бъде предупреден за неговото активизиране и донася всичко,което му се възлага.

Срок - 20.IV.1948 г.

3. Ще бъде проучен агента чрез отделение"Б" с цел установяване неговото отношение към малцинството , тъй като същия се предполага да бъде насочен към обекти на отчетно наблюдение- по настоящем членове на "Ереван".

Срок - 25. V.1948 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

1 1

СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО!

С П Р А В К А

От опер. ра. Л. Цв. Стефчев- Отдел 1-ви Отд"Б"
Група 14-та.

За политическ ия въпрос на прогресивната организация"ЕРЕВАН" от 9. 9. 1949 година до 1. 6. 1949 година.

Арменската прогресивна организация "Ереван" е организирана след 9 Септември 1944 година от прогресивни елементи на малцинството -партийци,безпартийни бивши членове на"Хог" -"Харача", "Хометмен", както и Ханчагис сти. В кратко време членовете нарастват и числото им стига до 600 души.- към края на 1945 година. Най-деини при организирането се очертаха следните лица: Каприел Каприелов , Тавит Тавитян, -понастоящем в ЮАР , Хрант Епремян, Хрант Налчаджиян и др.

През Октомврий 1944 година в Варна се събраха представители на малцинството от цяла България и положиха основите на прогресивната организация"Ереван" с Централен Комитет в София и клонове в цялата страна,където живеят арменци. В скоро време организацията израства като масова и се наложи като ръководящ фактор всред арменското малцинство в България. От началото организацията имаше разлабен вид,тъй като много от членовете,независимо ,че в миналото са били привърженици на съветския строй -болшенството от тях не бяха политически подготвени,колтурно не просветени като се чувстваше в тях само един патриотизам и то не добре разбран-по стар терк. И тук тежеста на разяснителната работа пада на Каприел Каприелов ,който с неговия организаторски талант извоюва авторитета си всред малцинството и в кратко време организацията измени физиономията си,като се създаде кадър ръководен,който положи усилия ,независимо от непреодалимите просветни пречки ,които от части се забелязват и днес Поведе се правилно в духа на новото време, оргазационен живот вот с редици разяснителни работи и особено всред младежите където се почуства полузатворна работа.

Както и сега така и от началото клуба се посещаваше [redacted] и от Ташнегисти . Това нещо особено се почуства през годината 1946 когато почна рапетрацията за Съв Армения. От тогава ташнагистите започнаха да дават вид на смирени и започнаха да участвуват в манифестации, да посещават клуба , едни от тях изявиха желание да станат членове на организацията,като някои навлезнаха в театралната трупа. След заминаването заминалите членове бяха приблизително половината ,забеляза се нов наплив на не членс нове да дават заявления , елаящи да членуват,като между тях и много ташнагисти ,като в кратко време числото на заминаващите се запълни и надхвърли . Голям брой ташнагисти бяха приети след, като декларираха устно пред събранието или чрез вестника,че се отказват от миналата си реакциона дейност че тя е била антинародна,като за в бъдеще бъдат най-добрите Ереванисти- Отечественофронтовци.

През 1946/47 година оргазационния живот почва да се провежда доста активно, като се образуват младежка група около 100 души ,така също хористи агитки, женотдел и др. През този период се изнесоха доста концерти,пиеси вечеринки и др. Сбаче през лятото на 1947 година

Из архивите на ДС

се почуства едно разхлабване в организацията ,кипежа който беше доста голям почна да намалява ,почнаха да се забелязват некои нередности които на събрание са изнасяха. Събранията станаха не редовни , а така също и слабо посещавани. Особено събранията на Жен-отдела и младежите замряха напълно. Клуба се посещаваше от едни и същи. Това нещо носеше вината настоятелството,което не държеше стегнато членовете още от пролета.

Началото на есентта на 1947 година се почуства леко оживяване,първо физколтурата ,които устройваха събрания и конференции комитети за подготовка атлетически състезания и др.

От началото на 1948 година до днес организацията води редовен оргазационен живот. Членовете и значително нарастнаха като натхвърлиха числото 1000 души. Това увеличение на членовете даде почва да се вмъкнат доста враженски елементи. Обаче през 1949 година се проведа обща чистка на неблагонадежни елементи и се изключиха доста такива.

Напоследък особено добре се развива колтурно просветната и политическа работа. В всеки клон се провеждат ежеседмични беседи, засягащи най-различните колтурни и политически теми,като спомагат особено много за колтурното и политическо издигане на членовете.

Изобщо организациятаЕреван чрез своята разносрана дейност спомага за разпространяване на прогресивни идей всред арменското малцинство и допринася за построяването на социализама в Народната Република България.

8. 6. 1949 год.
гр. София

Опер раб.

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

~~72~~ 1

КРАТКА ХАРЕКТЕРИСТИКА ПО ЛИНИЯТА НА АРМЕНСКОТО МАЛЦИНСТВО, ЗА СЛЕДНОТО:

По линията на арменското малцинство се обслужват следните обекти:

1. Ц. Комитет на арменската прогресивна организация"Ереван"-София със Софийски клон.Същата организация наброява към 1200 членове,болшенството от които са безпарийни.Има и доста членове на фашиската организация Ташнакцунюн".
Обслужва се от информатора" Маня" и агента"Кокиче.
2. Арменското благотворително д-во" Парегордзаган " .Същото не е зарагистрирано във бюро д-ва, обаче, съществува,като преко е контролирано от организацията"Ереван"- Ц. К. на същата.
Обслужва се от информатора" Таполов".

3. Епархийски съвет на арменските църкви в България със всички черкви и църковни настоятелства.Епархийския съвет контролира арменските църкви в страната и назначава църковните настоятелства. Обслужва се от информатора" Съветник".

4. Печатния орган на арменската прогресивна организация"Ереван".Досега е обслужван от информаторката"Маня".За в бъдеще ще бъде обслужван от агента"Кокиче".

II. Бивши организации съществували до 9. IX. 1944

1."Ташнакцутюн"- фашиска партия. Най- голямата до 9 IX. 1944г
2. Сп. клуб" Хометмен" 18-поотделение на "Ташнакцутюн".
3. Д-во"Милостив-Кръст"- Ташнагистко.
4."Размия" Крило на Ташнагистите с водач ген. Наждех в връзка със нацистите.
5. Хор" Кнар-Лира- Ташнагистки.
6."Вишаб" социалдемократи/ опозиция/
7. "Ханчак" социалдемократи/ опозиция/
8."Размиг""демократи"/от типа на Мушанов/.

Горните организация се обслужват от целия агентурно-информационен апарат разполагащ по-арменска линия.

III.Агентура

По линията на арменското малцинство службата разполага със 4/ четири/ информатори и 1/ един/ агент./Л.Упр. Същите се използват за посочените по-горе обекти от арменското малцинство.

1. Информатора" Бнидже"
Същия е завербован на 31. III. 1948 год. от опер. раб. Стефчев Вербовката му е извършена на идейна база.
Мумджиян преди 9 Септември 1944 година е бил със прогресивни разбирания и е стоел на страната на тогавашната прогресивна арменска организация"Хог".
След 9 Септември 1944год. той става член на РМС а така също и на организацията"Ереван". Като такъв е работил доста активно и изпъква,като един от най-добрите младежи Ереванисти.
След неговата зеворбовка той бе използван към обектите на о.н. "Тачов" и"Кутафов".Напоследак е насочен към.
1. Комитет на организацията"Ереван"- респ. Софийския клон

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

като е донасял за политическия вървеж на същите. Донесенията му са били винаги точни и изчерпателни на които може дасе вярва. На срещите е идвал винаги редовно.

Муджиян е доста интелегентен и конспиративен -подхожда правилно към обекта.Морално е запазен ,ползва се със добро име всред арменското малцинство.Желание за работа в него проличава и то доста голямо. Възложените му задачи е изпълнявал правилно и навреме.

2. Информатора" Тапалов"
е завербован на 24. I X. 1948 година от опер. раб. Стефчев. Вербовката му е извършена на идейна база. С
преди 9 Септември 1944 година е бил

Като такъв е имал прогресивни разбирания.Вземал е дейно участие и активно е подпомагал тогавшната прогресивна арменска организация"Хог".

След 9 Септември 1944 година става чл. на прогресивната организация"Ереван".През 1945 год. постъпва да членува в БКП и бива назначен за на

След като бе завербован за информатор на службата,Тюфекчиян бе насочен към обектите на о.н. "Габрово" и "Игнатов".Работи за обслужване на Епархийския съвет ,църковно то настоятелство , а така също и за проучване на обекти изхождащи от арменското малцинство.

,като се ползва със широко поле на действие чрез неговите сътрудници на . Същите ги използва и за някои работи интересуващи службата като своевременo ни е уведомявал.

Напоследак е насочен за обслужване на обекта на о.н." Вардар" Епархийския съвет със църковното настоятелство и към печетния орган на орг."Ереван",- в. Ереван".

От правените му проверки е установене,че донесенията са му били винаги верни и доста изчерпателни . На срещите е бил винаги редовен.Възложените задачи е изпълнявал точно и на време. Имал е честно отнешение към службата.

Като човек е скромен и честен ,високо интелегентен и запазен морал. Ползва се със добро име и голям авторитет всред арменското малцинство из цяла България.

3. Информаторката"Маня"
е завербована на 9. V. 1948 год. на идейна база.

Бъчварова преди 9 Септември 1944 година е била със боржуазни разбирания, тъй ,като самата тя е изхождала от такава среда.Била е членка на .

След 9 Септември 1944 година се променя корено и преминава на страната на Отечествения фронт.През 1946 година става чл. на БКП. Става също и членка на прогресивната арменска организация"Ереван",като не след дълго влиза

В началото на вербовката бе насочена към организацията"Ереван". Последсвие към и след приемането и за чл.
към същия.

По нейно донесение бе взет на разработка лицето Агоп Астарджиян,който последствие бе изселен от София.

Понастоящем същата е насочена за общо обслужване на малцинството-главно буржуазни среди и към обекта на предварителна разработка" Солунка".

е доста интелегентна жена. Със високо запазен морал. Физически здрава. Има правилен подход към

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

118

обекта. На срещите винаги е била точна. От направената проверка на донесенията е установено че са вярни и на които може да им се вярва. Има честно отношение към службата.

4. Информатора"Съветник"
е завербован на 29. VIII. 1949 год. от опер. раб. Стефчев на идейна база. 1944 г.
Преди 9 Септември е бил със прогресивни разбирания и се е движил в такава среда. Членувал е във прогресивната организация" Хог" на която е бил .
След 9 Септември 1944 год. Мектубчиян става чл. на организацията"Ереван" и през 1948 год. чл. на БОПО-Оф. Като такъв той се е ползвал със добър овтиретет всред арменското малцинство.
Същия е вербован за обслужване на Епархийския съвет а така също за откриване и разработване на реакционните елементи изхождаши от буржуазни среди всред арменското малцинство.
природно интелегентен човек и има честно отношение към службата .Тъй като същия е от скоро завербован,то характеристика за него сега не може да се даде. Обаче от самото начало проличава,че във него има голямо желание за работа .

5. Агента" Кокиче" е вербована на 30. VIII. 1949 год. на идейна база, от опер. раб. Стефчев. Тя е вербована за обслужване на Ц. Комитет на"Ереван" и за обекта на о.н. " Габрово"
преди 9 Септември 1944 година няма особени прояви.
След 9 Септември тя изцяло преминава на страната на Отечественния фронт. Като винаги е запитавала политиката на народното правителство.
е високо интелегинтна жена и се ползва със голям авторитет всред арменското малцинство.
Тъй като нейната вербовка е от скоро не може да се даде характеристика за работата и. Обаче още от самото начало проличава в нея желание със перспективи за бъдещата работа. Има честно отношение към службата.

IV. Предварителни разработки

1. Предварителната разработка"Солунка" на обекта Сирануш Онник Ованесова- открита на 16. IX. 1949 год. Характер-тайнагиска/фашиска/ Възникнала възоснова на донесение на информаторката" Маня". В същото се донася,че тя е имала злостни исказвания протим мероприятията на Отечествения фронт и около смъртта на др. Димитров. Проявявала е и жив интерес към за установяването на на местонахождението на Съветски дипломати у нас и търсене връзка с чужди такива. Обекта е обслужван от информаторката"Маня" и инф" Захопов".Нейното обслужване засега върви добре.

О.Наблюдателни досиета.

1. Обекта на отчетно наблюдание"Габрово" Крикор Гарабед Гарабедян - открито на 20. II. 1948 год. Същия е бивш архиерей на арменците в България. Зле е настроен към организацията"Ереван" респ. и към Арменска ССР.Турски поданик и подържащ връзки със чужбина.

Из архивите на ДС

Възооснова на горните дании е взет на отчетно наблюдание.

Обслужва се от информатора"Тапалов" и агента"Кокиче" .Обслужването му е задоволително.Към същия е предвидено в най-скоро време да бъде вербован агент- изхожда от близко на него среда.

2. Отчетно набюлдателното досие" Вардар" на обекта Ваган Рупен Папазян - открито на 16. VI. 1949 год.

Същия е свещеник на арменската църква в гр. София. Бил е член на арменската фашиска организация"Ташнакцутюн".Понастоящем е отрицателно настроен спрямо НРБ. Водил е агитация против изборите за Народни съвети.

Взет е на отчетно наблюдание възооснова на горчите дании.

Обещта се обслужва от информатора"Тапалов",който е в близки връзки с него. Обслужването до сега върви задоволително. Но за в&ъдеще е предвидено към същия да се вербова агент ,след като му бъдат проучени връзките и от тях се избере подходящ такъв.

Опер раб.
/ Стефчев/

26. IX. 1949 год.

гр. София

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
26
Из архивите на
120

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

23 5

Строго поверително!

25.X. 1949 год.
гр. София

Домася писмено "Тапалов"
Приел опер. раб. Стефчев
Отдел I-ви Отд"Б" 14 група
На 24. X. 1949 год.-17 часа

С П Р А В К А: Отнася се за състоянието на организацията "Ереван"- Пловдивски клон- някой нередности. Донесението е от значение. На източника може да се вярва.

Д О Н Е С Е Н И Е

Източника донася, че най-голямата арменска организация на "Ереван" е била тъзи във Пловдив.

След репетрацията през 1946 година Ръководството на местния клон на "Ереван", минала в ръцете на хора, които били далеч от Маркс-Ленизма и Отечественофронтовската действителност у нас, въпреки че били комунисти някои от тях. Затова те имали много грешки- а именно:

По нареждание на Ц.К на "Ереван" със окръжно № 9, за прочистване организацията от вражески елементи, засегнати от национализацията бивши индустриалци, бивши активни ташнагисти и др. хора. Клона на "Ереван" във Пловдив най-после се задоволил със изключване на няколко незначителни хора и то след шесмесечно протакание. Обаче във редовете на "Ереван" имало повече от 20-30 души - бивши ташнагисти или врагове на комунистите.

Относно физкултурата. В нялата страна физкултурното движение съществува и е изградено на производствен принцип, без разлика на народност и пр. Във Пловдив под формата на сектор на физкултурното д-во "Славия" е запазена и арменската физкултурна еденица. Въпреки изричните инструкций на Ц.Комитет на "Ереван", за разтуряне на същото и постановлението на Правителството и ЦК на БКП и НС на ОФ и решението на 4-тата конференция на "Ереван" на 25 и 26 т. м. в Пловдив за разтурянето на отделните арменски физкултурни еденици-пловдивчане-арменци, още запазвали арменската физкултурна група със отделен футболен тим, лека атлетика и др. През м. Август т.г. арменската физкултурна група във Пловдив, по случая един стар арменски празник "Вартавар", който в миналото е служил като ден на физкултурата, за по удобно замаскиране арменските физкултурни д-ва /шашми на фашиските управници/, ръководството на "Ереван" в Пловдив издало специален брой за физкултурата, без разрешение от ЦК на "Ереван". В това печатно произведение подпредседателя на клона -Ленцо Кюмоджиян се мъчил да обоснови съществуването на отделни арменски физкултурни еденици при клоновете на "Ереван", а секретаря на клона Мардик Хартунян /пишман комунист/ се мъчил да възхвалява езическия праздник на "Вартавар".

Въпреки изричните инструкций на ЦК в Пловдив съществувало пионерска група за юноши арменчета, които след завършването на прогимназията постъпвали в гимназията, където трябвало да постъпват в редовете на ДСНМ. По Такъв начин ръководството на "Ереван" в Пловдив пречило за влизането на арменчета в ДСНМ, заедно със свойте другарчета от други народности.

Характеристика за ръководството на Пловдивския клон на организацията "Ереван":

1. Председателя Вакиф Кривобедян [illegible] е освободен от поста заведущ административен отдел

Из архивите на ДС

при Градския Народен съвет в Пловдив. Изключен от партията и изпратен във затвора.

2. Подпредседател – Цецо Кюмюджиян . Сина на баща арменец и майка българка.В миналото е бил съвсем чужд на арменците във Пловдив ,като преди 2-3 години се явил всред арменските среди Понеже нищо не знаел за арменците,намерил се със свой бивш и с съученици ,като Крикор Акарян/адвокат/ бивш фашист.Гаро Капу лян-комунист,но син на богаташ,който и досега работил,като частник .Той бил неправилно информирал партията във Пловдив. Бил един от защитниците на бившия директор на арменското у-ще в Пловдив- Сурен Вецикян ,известен англофил.Кюмюджиян е бил частник-съобственик.

3 Мардик Харутюнян -административен секретар. До 9 Септември 1944 год. бил десен хайчагист един от близките сътрудници на покойния Харатюн Бохосян .Той бил един от най-върлите проти-вници на комунистите ,респективно и прогресивната организаци "Хог".През 1933 година във Ст. Загора е казал ,че арменците не трябвало да бъдат със "Хог",защото той бил грижа и тъжест на арменците.За това нещо знаел Агоп Кълъчкчиян от Ст.Загора. Харатюн бил един голям шарлатанин без никаква политическа по-дготовка .Той бил син на пропаднал търговец,който бил засегнат още през 1919 20 година от революцията във Русия,която е би ла окопирана от белогвардейците на генералите Деникин и Вра-нгел.

Харатюнян от 1932- 38 година е бил дире-ктор на арменската кооперация"Арарарт"-сега клон на пловди-вската популярна банка.Като тъкъв той бил подвел членовете на кооперацията и усвоил сума,нато фалшивицирал дейност за кооперацията. За това е бил изгонен. През 1945-46 година,той се отървал от това нещо,като платил неотчетната сума.Против него не било заведено углавно дело защото членовете на управи телния съвет се страхували ,да не би и тях да ги накажат,защо то е нямало бдителност към дейност на директора. Той е бил не извъредно много компремартиран и това нещо се знаело от це-лия град във Пловдив.

През време на втората световна война Хара тюнян благодарение на жена си,която е била живачка,направил спекулация и се обагатил много.През тази година купил лозя във село Куклен- Пловдивско.

След 9 Септември 1944 година той се явил във О.Ф защото през време на войната" подпомагал О.Ф" и като член на арменския комитет тормозил народа. Във Пловдив имало много хора,които и до днес се страхували да говорят със него На улицата често се закачал със мирните граждани ,като казвал "Какво говорите против нас ли?"-аз ще дам да те интернират".

През 1945 година Мардик Харутюнян влезъл във партията .Но след като станало ясно,че във ОФ има опо-зиция и положението се доста усложнило ,той почнал да се ко-лебае.Във Бургас където е живеел по-рано събрал хайчагистите изапочнал да се бори срещу ЦК на"Ереван".От там написал по-смо до редактора на арменския вестик-Пенамин Сиропе Тюфекчиян В писмото писал,че не заслужавали да се работи за ОФ ,защото и те били против малцинството и пр. Дегодуването на Харутюнян било от саботажен характер от опозиционни среди имъкнали се във ОФ ,които са искали да предизвикат недоволство от О.Ф.

След измяната на Тито- Мардик Харутюнян се изказал колебливо и панически в клуба на партийната органи-зация " Ст. Шахазян" в Пловдив.За това е свидетелствувал д-р Бедрос Феслиян.

Жената на Мардик е била протестантка,върла англофилка.През 1947-48 год. във тях на семейни срещи се изка звала против О.Ф в полза на англо-американците.Свидетели има-ло,но страх ги било да се изказват.

Из архивите на ДС

122

Мардик е бил засегнат от национализацията,като сътрудник на текстилна ф-ка- Беделян във Русе.Като такъв е спекулирал през време на войната.

Както Мардик,така и жена му са били скрити врагове на О.Ф. Не са се били записали да земеделят за Съв. Армения

4. Касиер- Саркис Алтунян -Същия е бил бивш търговец и сега частник"безпартиен"-скрит враг на О.Ф.

5. Гаро Капулян - Същия бил син на богат търговец/фабрикант/ сега частници. Същия е комунист и пеел във църковния хор.През време на войната,когато германците са били във България,той имал много близки връзки със тях.

6. Асадур Бургазлиян -секретар. Същия бил най-добрия във ръководството.Като член на Градското ръководство и член на Градския Народен съвет,той е публично говорил против просветната политика на О.Ф..За това нещо бил получил достоен отговор от другите членове на Градския Народен съвет.По професия бил бръснар работил частно във своята бръснарница.Не е искал да влезе във кооперацията.

Лица които били близки до ръководството на Пловдивския клон на"Ереван".

1. Аршавир Вартарян- секретар на партийна организация"Ст.Шахназян".Имал дърводялска работилница.Станал извънредно много богат през време на войната и след нея.Понастоящем търсил да купи къща за два милиона лева.Въпреки че бил секретар на партийна организация и досега си оставал частник.Това нещо усилено се коментирало всред обществото. Същия е бил един от защитниците на бившия директор-Сурен Вецикян.Бащата на Вартаряк бил голям реакционер и указвал голямо влияние върху него.Гарабед Вартаряк/бащата на Ашавир/ в миналото живеел в гр.Асеновград и бил близък приятел на починалия джелатин-Теню войвода.

2. Ваче Оник Черчиян- До&репетрацията 1946 година е бил явен англофил ,поклонник на американската"демокрация".Източника го познавал от 1936 година.Тогава той като ученик бил кандидат в ташнагистката листа за ръководството на арменското читалище в Пловдив. През време на войната започнал да се занимава със търговия.След 9 Септември нищак не е бил доволен от Народната власт.След репетрацията за да се реабелитирал пред комунистите-станал член на БКП. въпреки,че преди една година на близането му за член на партията е бил заявявал,че никога нямало да влезне във комунистическата партия.Той е бил във близки отношения със оволнения директор на арменското у-ще Сурен Вецикян -англофил във червата.

Източника доказа,че всред организацията "Ереван"-Пловдивски клон са се вътрели бивши ташнагисти,много от които са били настанени на Държавна служба,със ходотайството на комунистите-арменци,посочени по-горе.

Ръководството на организацията"Ереван" във Пловдив било изгубило одавна симпатите на масите и те се подчинявали от страх.Почти цялото ръководство на организацията се състояло от бивши търговци и сега частници, дребно буржуазни и съмнителни елементи.

О. Р.....

№ 2

С В Е Д Е Н И Е

за бившите арменски организации във
Варненски сектор. -

гр. ВАРНА

В гр. Варна преди 9 септември 1944 год. е имало всичко 13 масови арменски организации, които са съществували и след 19.V. 1934 год., когато бяха разтурени всички прогресивни и демократични партии и организация, които съществуваха до войната между СССР и Германия - 1941 год. Такива масови арменски организации във Варна бяха следните:

1. "АЗКАИН МИУТЮН" - Арменско културно-просветно дружество. Съществува от 1926 год. до 1939 год. Тази организация, за него време, е била прогресивна и демократична, водела е борба срещу "дашнагите". Целта им е била културно-просветна и благотворителна. Повечето от членовете на организацията, а също и на ръководството им са били членове на Демократическата партия, а някои са били и в Цанковия сговор.

Управителният съвет на тази организация през 1939 год. се състоял от следните лица:

а/ Председател - Гарабед Микаел Вартанян, търговец, ул. "Воден 11, бивш демократ, сега не членува в никаква организация.
б/ Секретар - Онник Артюнов Саркисов, бръснар, бивш член на Цанковия сговор, сега не членува в организация
в/ Касиер - Мисак Мирджан Аджемян, търг. служащ, бивш демократ сега не членува никъде.
г/ Член - Артюн Магардич Хачмирян, търговец
д/ -"- Такор Артюн Сърмаджиян, манифактурист

Проверителен съвет:
Симон Ниман Бенлиян, фабрикант, бивш демократ
Левон Ованес Папазян, търговец на обуща
Гирагос Киркоров Гирагосов, служащ.

2. "ПАРЕКУРЦОГАН" - Арменско международно благотворително дружество. Съществува от 1908 год., главната му централа е в гр. Лозана - Швейцария. Има централи и в Париж - Франция, Ню-Йорк -САЩ, у нас централата му е в гр. Пловдив. Дружеството продължава да съществува и до днес. Главната му цел е била благотворителна, събирали са средства и помощи за бедни и бедстващи арменци в Армения, както и в други страни. Дружеството е изпращало доста помощи в Съветска Армения в пари и дрехи, а също и в България е подпомогнало доста бедни арменци, главно с дрехи, изпращани от арменци от Америка. Дружеството е подпомагало и подпомага училища, които са били на издръжка от арменското малцинство в България. Във Варна дружеството има следните имоти, които дава под наем и взема от тях приход:

На ул. "Колони" - зданието, в което се помещава работилницата на Геоложко изследване
и друг имот - на ул. "Аспарух".

За тези имоти е пълномощник лицето Нерсес Арис Папазян, който е член на ръководството на това дружество. Приходите, които се вземат - било от имоти, било от дарения, се разходват само в България и Съветска Армения, в други държави не са пращани никакви суми. Всичко това става само с решение на общия комитет в гр. Лозана - Швейцария.

Из архивите на ДС

През 1940 година Управителният съвет във Варна се е състо
ял от следните лица:

а/ Председател - Ардашес Артин Тимурджиян - търговец-рентиер
б/ Секретар - Нерсес Арис Папазян - търговец
в/ Инжинер Аведис Ованесов Апелов, о.з. майор, пенсионер, по-
минал се е преди няколко години, бил касиер на организацията.
г/ Съветник - Гарабед Артинов Байбуртлян - търговец.

Нито един от гореизброените лица в настоящия момент не е
член на прогресивната арменска организация "Ереван", не са и добри
отечественофронтовци, не вземат участие в политическия живот на
арменското малцинство в нашата страна.

От след 9 септември 1944 год. до сега в ръководството
влизат следните лица:

а/ Нерсес Арис Папазян - бивш търговец, сега не работи нищо
б/ Ардашес Артин Тимурджиян, бивш търговец, сега рентиер
в/ Киркор Манукян - занаятчия-стругар, сега технически ръково-
дител в фабрика "Червена звезда" - Варна.

От последните трима само Киркор Манукян е член на орг. "Ереван",
председател на арменската народна община, добър отечественофронтов
вец.

3. "РАМГАВАР АЗАДАГАН" /Национал-демократична свобода/ -
Арменско културно-просветно дружество.

Това дружество е имало чисто просветни и благотворителни
задачи, подпомагало е арменската църква. Били са против "дашнагите"

Управителният съвет през 1938 год. е бил съставен от след
ните лица:

а/ Гарабед Микаел Вартанян - комисионер, бивш демократ
б/ Аведис Манукян Деомбеликян, тенекеджия, демократ
в/ Куркел Левон Кеворков - часовникар, цанковист
г/ Нерсес Арис Папазян - манифактурист, бивш демократ
д/ Гарабед Давид Тиракян, сарафин, бивш демократ
е/ Хран Мурад Мурадов - златар, не членува никъде
ж/ Гарабед Агоп Курдиян - джамджия, безпартиен
з/ Крикор Саркизов Татиосов, червар, бивш демократ /умрял/.

В настоящия момент от тези лица са членове на "Ереван"
само: Куркел Левон Кеворков, Гарабед Давид Тиракян и Гарабед Агоп
Курдиян.

Останалите не членуват в каквато и да било организация.

Дружеството "Рамгавар Азадаган" съществува от 1921 год.
до 1938 год. и през това време е имало само 24 члена.

4. "ДАРАН ДУРУПЕРАН" - арменско благотворително дружество
Това дружество е основано от арменци емигранти в България, които
произхождат от гр. Даран Дурупера, сега попадащ в Турска територия,
дружеството са основали във Варна в 1933 год., имали са 52 члена,
главния управителен съвет е имал седалище в София и клон - Варна.
Целта на дружеството е била главно благотворителна - подпомагане
на свои съграждани и тяхните деца, намиращи се в България. Било е
изцяло под влияние на "дашнагите", под чието ръководство провеждало
и дейността си.

В управителния му съвет през 1939 год. са влизали следни
те лица:

а/ Председател - Арам Мелкон Пазмани - учител
б/ Секретар - Сетрак Вартанян Гахинян - търговец
в/ Касиер - Баруир Назар Крикорян - обущар

Контролна комисия:

а/ Председател - Дикран Панос Прудян - обущар
б/ Мушех Мътърдич Халоян - свободен
в/ Степан Хачик Макарян.

Из архивите на ДС

125

След 9 септември 1944 год. от гореизброените само Дикран Панос Прудян е член на "Ереван", останалите не членуват в никоя организация.

5. "ПАПГЕН СЮНИ" - Арменско читалище. Съществува от 1900 год. и е имало 74 члена . Кръстено е било на името на един национален герой - Папген Сюни. Било е изцяло под влиянието на "дашнагите", а и самите ръководители и членове са били членове на партията на "дашнагите" /националисти/. Целта на читалището е била да спомага за издигането умствено, нравствено и национално съзнание на арменското малцинство в гр. Варна.

Читалището през 1943 год. е организирало сказка в салона на морското казино - Варна, на 6 юний, на която е говорил арменския фашистки о.з. генерал Керакин Нищех - ръководител на "Дашнагите" в България, на тема: "Впечатленията ми от Германия"/Същият е бил преди това на обиколка в цяла Германия/.

Настоятелството на "Папген Сюни" през 1940 год. се е състояло от следните лица:

а/ Председател - Аршак Мъгърдич Бояджиян - фотограф
б/ Подпредсед. - Арам Аракел Тахмисян - часовникар
в/ Секретар - Арсен Ншан Торосян - фотограф
г/ Касиер - Гаро Оханес Оханисов - търговец
д/ Домакин - Михран Давид Тавитян - зидар

Контролна комисия:
Председател - Онник Гарабед Аджемян - чиновник, бивш радикал
член - Аршек Артюн Закеян - шивач, бивш радикал е дашнагист
-"- Кристапар Хугас Хампарцунян - търговец - радикал, чужд поданик, сега е изселен в Сирия.

Фактически "Папген Сюни" е била паравана, зад който са се прикривали "дашнагистите" и неин ръководител е бил Аршак Артюн Закеян, който формално е бил в контролната комисия.

След 9 септември 1944 год. само Михран Давид Тавитян е член на "Ереван", а другите си остават врагове на ОФ и Съветска Армения. Някои от има понастоящем изселени от гр. Варна.

6. "РОВЕРИ" - Арменско спортно дружество /"Разузнавачи"/ подобно на организация "Бранник", на която и използуват устана, напоследък. Дружеството съществува от 1918 год. до 1944 год. и е имало 105 члена, които са се наричали "скаути", имали са специална униформа.

Управителния и контролен съвети на арменските скаути са се състояли от следните лица:

Ервант Ншанов Хапнигян - манифактурист и зъботехник
Вахрам Магърдич Киркорян, манифактурист
Артюн Агоп х. Гарабедов - чиновник в банка "Ермис" - на баща м
Оник Хаик Топакян - обущар
Аршалон Кеворк Кеворкян - домакиня
Арам Мъгърдич Серопов - железар
Хартюн Хартюн Зенопян - обущар
Анах ит Ервант Ншанова - ученичка.

От тези хора, които са влизали ръководството на "Ровери" нито един не е член на "Ереван". Лицето Артюн Агопов х. Гарабедов се намира в София от няколко години и е на работа в някакво си учреждение. Тяхната идеология е била чисто националистическа, подкрепена с англо-американска политика. Същите са били под контрол и ръководство на "Дашнагистите".

7. "ХОГ" - Помощен комитет за Армения, основан още от 1921 год. и съществува до 1938 год. Целта и задачите според устава

Из архивите на ДС

126

на организацията, са следните: Да съдействува и организирва изселването и настаняването на емигрантите в Армения, да подпомага материално нуждаещите се от населението в Армения - при бедствие и глад, да подпомага при извънредна нужда свои членове в България, да подпомага икономическото и културно строителство в Армения, да развива и подържа чувство на обич към родината - Армения- сред емиграцията посредством културно-просветна дейност, сказки, беседи.

В тази организация са влизали повечето прогресивни елементи, които са давали по-демократичен и прогресивен облик на организацията. През 1937 год., по заповед на дирекция на полицията организацията е била разтурена и всички имущества, инвентар, са били иззети от полицията.

През 1935 год. организацията "Хог" се разцепва на две - от нея се отделя клон "Занку", в който са влизали най-левите, прогресивни елементи.

Настоятелството на организация "Хог" от 1931 год. до разтурването се е състояло, с малки изменения, почти от едни и същи лица:

Председател: Торком Бояджиян, фотограф.
Членове: Ваган Касабян
Грон Кавяфян
Сет Калемджиян - галванизатор
Степан Коризян

Всички са членове на "Ереван", а Грон Кавяфян, Ваган Касабян, Степан Коризян са членове на БКП, Торком Бояджиян е заминал за Съветска Армения.

Централният комитет на тази организация се е намирал в Париж.

8. "ХОМЕНТМЕН" - Арменско спортно дружество, основано през 1924 год. и е съществувало до 1941 год., до войната между Германия и СССР. Занимавало се е чисто със спортна дейност. От начало е било под влияние на "дашнагистите", но към края успяват да навлязат по-прогресивни хора. Настоятелството на дружество "Хоментмен" през 1940 год. е било от следните лица:

Председател: Артин Маг. Ташчиян, шивач
Подпредсед. -Кеворк Гар. Сараян - търговец
Секретар - Вартан Ардаш Мардиросян - чадържия
Касиер - Арам А. Каранфилян - шивач
Домакин: Хайгас Ваган Ошараган - дърводелец.

След 9 септември 1944 год. от горните лица са членове на "Ереван": Вартан Ардаш Мардиросян - чадържия, Арам А. Каранфилян - шивач и Хайгас Ваган Ошаратан, дърводелец. Останалите не членуват никъде.

Организация "Хоментмен" е брояла 47. члена.

9."ОРИОРТАЦ МИУТЮН" - Арменско девическо благотворително дружество, основано през 1925 год. и съществувало до 1944 год. В това дружество са членували само жени, от които малко са били прогресивни - по-голямата част са били под влиянието на "дашнагистите" Брояло е 32. члена.

Настоятелството на дружеството през 1940 год. се е състояло от следните лица:

Председател: Аракси Магърдич Ташчиян - домакиня
Секретар: Ахавни Съпад Антресян -"-
Касиер: Мадлен Вартан Сърабиян -"-
Домакин: Вартухи Мовсес Галбедян -"-
Съветница: Вартухи Аракел Тахмисиян -"-

Контролна комисия:

Сърпухи Степан Демерджиян - домакиня

Из архивите на ДС

127

Агавни Скендер Отоджиян - учителка
Зиран Арам Гарабедян - домакиня

След 9 септември 1944 год. само Агавни Скендер Отоджиян е членка на "Ереван" - останалите не членуват в никоя организация.

10. Арменско дружество "МИЛОСТИВИ КРЪСТ" - основано през 1936 год. и съществувало до 1944 год. Броило е 107.члена. Занимавало се е с чисто благотворителни задачи, но е било напълно под влиянието и ръководството на "дашнагистите". Основано е за срок от 50 години. Членували са изключително само жени.

Управителния съвет на дружеството през 1942 год. е бил съставен от следните лица:

Председател - Хрипсиме Апел Апелова - домакиня
Секретар - Елизабета Вартан Мензикян - домакиня
Касиер - Агавни Оник Манукян - домакиня
Съветници: Иерухи Мовсес Голбедиян - домакиня
Мариам Аршак Закеян - домакиня
Мадлен Хайгас Сантигян - домакиня
Азниф Мардирос Саравян - домакиня.

След 9 септември 1944 год. само лицето Мадлен Хайгас Сантигян е членка на "Ереван", останалите не членуват в никоя организация.

11. "ГАЙЦ ХАНЧАГИСТ" - Арменско културно спортно дружество. Основано през 1927 год. и съществува до 1941 год., имало е 63 члена. Тази организация конкретно във Варна е имала прогресивен характер, много от членовете са били прогресивни хора, такива е имало и в ръководството на организацията. Затова веднага след 9.IX 1944 год. много от членовете й станаха членове на организация "Ереван" и на БКП и са добри активисти, вземат активно участие във всички акции, предприети от правителството и ОФ. Имаше и такива членове от организацията, който още през 1946 год. се изселиха в Съветска Армения. Но в централното ръководство - София е имало хора, които образували коалиция с "дашнагистите" и "рамгаварите" през 1934 год., за водене борба за недопускане съветска пропаганда всред арменското малцинство и останалите арменски организации.

Настоятелството на "Гайц Ханчагист" през 1940 год. се е състояло от следните лица:

Председател - Антраник Гарабед Джезаирлян - железар
Подпредседател - Нигос Киркор Паносян - чемберджия
Секретар - Арам Нахабян Мумджиян - леяр
Касиер - Апрахам Гарабед Чеведжиян - леяр
Домакин - Андон Янев Панайотов - стругар

Контролна комисия:
Киркор Татиос Хугасян - бръснар
Сахаг Нахабян Мумджиян - галванизатор
Гарабед Киркор Гарабедов - железар

От тези лица, които влизат в настоятелството на "Гайц Ханчагист" само Нигос Киркор Паносян не членува в "Ереван", всички оставали са членове, а Апрахам Гарабед Чивиджиян, Андон Янев Панайотов, Сахаг Нахабян Мумджиян са членове на БКП, Киркор Татиос Хугасян е заминал през 1946 год. за Съветска Армения, Гарабед Киркоров Гарабедов е болен /парализиран/.

Прогресивните арменци, симпатизатори и членове на БКП, преди 9.IX.1944 год. са се прикривали в това дружество и същевременно са водели упорита работа за спечелването на арменското малцинство на страната на БКП и СССР, от нея организация са излезли доста добри наши другари.

12. "СЕПАСТИЕ" - Арменско благотворително дружество. То е

Из архивите на ДС

128

основано от емигрантите от град Сепастия в Армения и дружеството е имало клон във Варна. Основано е през 1932 год. и съществува по сведения, които имаме, до 1939 год. Задачите на това дружество са били: да събират помощи и изпращат в Армения, за възстановяване на град Сепастия. Дружеството е било изцяло под влиянието и ръководството на "дашнагистите".

Настоятелството на дружество "Сепастия" през 1938 год. се е състояло от следните лица:

Председател - Мардирос Минасян
Секретар - Хачадур Бояджиян
Касиер - Воскан Горгодян
Съветници: Магърдич Ташчиян
Левон Кашилян

Нито един в настоящия момент не е член на арменската масова организация "Ереван" нито в друга някоя организация.

13. "КОХТАН" - Арменско благотворително певческо дружество. Основано през 1924 год. и е съществувало до 1941 год. Това дружество също е било под влиянието и ръководството на "дашнатите"

Управителният съвет през 1940 год. е бил следният:

Председател - Арменак Агап Испекчиян - търговец
Подпредседател - Ардаш Парсех Киркоров - железар-строител
Секретар: Оник Парсех Абаджиен -служащ, член Цанковия сговор
Касиер: Арменяк Назар Бедросян - обущар
Домакин: Васкен Вахан Мазманян - дърводелец, бивш Цанковист

Контролна комисия:

Председател: Барух Назар Бедросян - обущар
Членове: Хрант Парсех Киркоров - дърводелец
Артюн Михран Назарян - леяр

След 9 септември 1944 год. от членовете на управителния съвет на дружество " Кохтан" членове на "Ереван" са само: Васкен Вах ан Мазманян и Артюн Михран Назарян.

Това, което сме посочили в този доклад, за бившите арменски организации и тяхните ръководства, е събрано от материалите, иззети от полицията на 9 септември 1944 год. и от наши другари, арменци, влизащи в ръководството на "Ереван". Повече данни не сме в състояние да представим, защото е минало доста време и нямаме възможност да направим подробно проучване.

гр. ШУМЕН

След 1918 год. в гр. Шумен са били организирани следните арменски организации:

1. "ДАШНАКЦЮТЮН" организация, която е целяла да обедини цялото арменско малцинство в гр. Шумен, която имала за цел -да настрои и води пропаганда срещу СССР и Армения между малцинството. Начело на организацията са стояли най-състоятелните арменци, като: Вахам Киркорян, Сироп Вазиджиян, Гарабед Папазян, Баруир Воскерчан, Гарабед Алтонян Киркор Мазломян.

Организацията е съществувала до 1944 год., като същевременно е обединявала в себе си и 49 члена на арменското читалище "Бедо Булгария", към която организация се е създала и младежка спортна организация "Скаути".

2. "ТАШНАГИТ" - Организация, която е водила пропаганда против СССР и частно против Съветска Армения. Тази организация е била оглавявана от Баруир Оскерчан, който се е срещал с Нищех и получавал инструкции. Непосредствено след революцията в Русия е имало нареждане до тая организация да вербова и изпрати корпус за

потушаване на революцията. От Шумен са били изпратили един човек, на име Франт Бозикян, който е трябвало да замине през Турция.

3. "ХАНЧАГИСТ" /Вишебисти/ - организация със социал-демократическа тенденция. Тая организация е нямала редовен и пълнокръвен живот и се разтурила поради тая причина.

4. "РАНГОФОР" - организация съставена предимно от богати арменци, която е имала също така за цел да води пропаганда против Съветска Армения, но не е водила активна борба: у членовете е настъпила ориентировка, че тя е тяхна държава и не трябва да се борят срещу нея, след което организацията се е разтурила.

5. "ХОГ" - организация състояща се от лоялно настроени елементи, които са имали за цел да обединяват арменското малцинство която е съществувала до 1944 год. и нейни членове са взели участие в съпротивата срещу фашизма.

Гореупоменатите организации са били оглавявани от почти едно и също ръководство, като лицата само са менили ръководните си роли и за времето са били най-злите врагове на Съветска Армения.

Характеристика на ръководството.

1. Баруир Оскерчан - по професия часовникар, дълго време е бивал председател на гореупоменатите организации. През всичкото време е водил пропаганда против Съветска Армения и имал срещи с генерал Нищех. За злостна пропаганда и като враг на новата власт след 9.IX. 1944 год. бе взе на разработка, задържан в ДС и по-късно освободен.

2. Ваган Киркорян - бивш секретар-бирник, понастоящем на работа в печатница "Георги Димитров" - Шумен. В миналото е бивал председател и секретар на гореупоменатите организации/ Вражеската му дейност се е изразявала в пропаганда против Съветска Армения. Понастоящем не развива вражеска дейност.

3. Сироп Киркорян Авджиян - работник в печатница "Г.Димитров". Бивал е секретар и председател. Понастоящем не развива вражеска дейност.

4. Гарабед Степан Гангал - преди 9.IX.1944 год. е бил във връзка с полицията и донасял за дейността на организация "Хог", поради което е последвало затваряне на клуба им.

Непосредствено след 9.IX.1944 год., след като много от арменците, живущи в гр. Шумен, имаха възможността да се срещнат със свои сънародници, бойци от Червената армия, искрено измениха отношенията си спрямо Армения, като стават и лоялни привърженици на ОФ власт и вземат дейно участие във всички ОФ мероприятия. Също е изменено и отношението на гореупоменатите лица от ръководството на организациите. Поради това, че лицата са вече доста възрастни - сега не вземат никакво участие в новите арменски организации.

Из архивите на ДС

129

Из архивите на ДС

130

гр. ТОЛБУХИН

В гр. Толбухин, до 1939 год. е съществувала организацията "Ташнаг", която е брояла около 100-120 члена. Организирана е била от преди 30 години и се е борила за създаване на монархистическа арменска държава.

Първите й организатори и ръководители са били: Гарабед Лалян - починал и Караник Хугасян Араклян - роден на 24.IX.1887 г. в гр. Варна.

След разтурването на организацията - 1939 год. - последният е тормозил и клеветил прогресивните арменци, а също така е хулил Съветска Армения. След 9 септември 1944 год. остава настрана от политическия живот на страната и едва през 1946 год. става член на БКП, след като ония от неговите сънародници, които са знаели за делата му, са били заминали за Съветска Армения. Понастоящем същият е член на трудово-производителна кооперация -"1 май" - обущарска и ръководител на магазин за направа на обувки на свободни цени. Като членмна БКП работи добре между сънародниците си, но няма влияние и авторитет и голяма част, които го познават от преди, негодуват от него.

В последно време освен горните двама основатели в ръководството на организацията са били и следните лица:

Гарабед Атамян -роден на 10.IV.1881 год. в с. Камсир - Турция. Живее на ул. "Княз Дондуков" № 11 - гр. Толбухин, по занятие килимар,понастоящем член на килимарската кооперация. Член е на ЕОПО, но не проявява никаква дейност.

Хаик Елия Пещималджиян - роден на 6.IV.1870 год. в гр. Цариград. Живее на ул. "Места" № 1 - гр. Толбухин. Не членува в ник оя организация.

Ракел Хугесян Араклян на около 42 год., по занятие златар Живее на ул. "М. Векилски" № 14 - гр. Толбухин. Член е на ЕОПО и работи добре.

Братя Авадис и Гарабед Кондакчиян - заминали още през 1940 год. за Румъния.

Хаджи Кирпичян, понастоящем в Кюстенджа - Румъния и по сведение, е ръководител на арменска прогресивна организация.

Ракел Атанисян - заминал за Румъния през 1940 год. и се намира в Букурещ.

Вартан Сандалджиян, един от най-преданните на организацията и от страх за отмъщение от прогресивните му сънародници е избягал след 9.IX.1944 год. със съветски войници в Румъния, а от там в Съв. Армения.

Организацията "Ташнаг" е имала и клон - младежка организация под същото название и със същите цели. Броят на членовете е бил около 100. Ръководители на същата са били:

Артюн Киркор Халаджиян - роден на 9.X.1912 год. - гр. Толбухин. Понастоящем живее на ул. "Гоце Делчев" № 1 - гр. Толбухин, има собствен дюкян. След 9 септември 1944 год. е бил секретар на арменската община, но отстранен поради това, че се е помъчил да всее раздор между прогресивната организация на арменците "Ереван".

Луиза Артюн Халаджиян - по баща Гарабед, родена през 1913 год. в гр. Толбухин, понастоящем членка на "Ереван"

Вахак Хаик Пещемалджиян - роден на 26.II. 1912 год.в гр. Балчик. По занятие търговец. Има собствен железарски магазин. Много е алчен за пари. Понастоящем член на "Ереван".Живее на ул. "Места" № 1 - гр. Толбухин.

Дирак Хаик Пещемалджиян - роден на 26.VII.1915 год. в гр. Балчик, работи при брат си Вахак в магазина. Член на "Ереван". Живее на ул. "Места" 1 - гр. Толбухин.

23 10

Еприм Левон Татиосян - роден на 29.III.1921 год. в гр. Толбухин. По занятие часовникар. От 1947 год. се е изселил в гр. Каварна, където живее понастоящем.

Хорен Ованез Михон - роден на 13.XII.1917 год. в гр. Толбухин, живее на ул. "Г. Кроснев" 28 - гр. Толбухин. По занятие кръчмар.

Дирухи Неврузиян по баща Караник Хугасян - родена на 3.XII 1920 год. - гр. Толбухин, домакиня, живее на ул. "Бачо Киро" № 1 - гр. Толбухин.

Елиза Хатанисян - заминала за Румъния през 1940 год. и понастоящем живее в гр. Букурещ.

ЗАБЕЛЕЖКА: През 1943 год. в България е била създадена фашистка организация на арменското малцинство, наречена "Цех-аграНист", която имала за цел да изпраща младежи арменци в Германия и оттам да ги изпращат на фронта срещу СССР. Ръководител на същата е бил генерал Нащех от София. Същият, по сведения, е бил заловен на 10.X.1944 год. до Варна.

В гр. Толбухин организацията не е съществувала. Имала е само един привърженик, който е давал дарения - Варшак Гутсузиян, понастоящем живее в гр. София.

Същата организация съществувала и в САЩ, под ръководството на генерал Тро, който през 1918 год. е бил из Балканските държави.

18.XI.1949 год.
гр. Варна

Опер. работник:
/В.Миланов/

Из архивите на ДС
131

2 116

С В Е Д Е Н И Е

Относно провеждането на чистката на анти-народни елементи в арменската организация "ЕРЕВАН"съгласно окръжно № 9.от същата организация-София.

10.I.т.г.се е получило окръжно № 9 от Ц.К.на орг."ЕРЕВАН"-София с което се нарежда местната организация "Ереван" Пловдив да проведе чистка на анти-народните елементи.За тази цел на 10.с.м.ръководството взима решение и избира комисия с задача същата да провери и събере сведение за елементи с минала и настояща вража деятелност,и на 28.II.949 год. да докладва пред ръководството за извършената работа.

В комисията с влизали следните лица;ВАРТАН ВАРТАНЯН,РУБЕН ПАПАЗЯН,и МАНИК КЕШКЕКИЯН,-трамата чл.на БКП.Същата комисия е заседавала няколко пъти,правила е проверки чрез десятническия апарат,събирала е сведения,за лица които трябва да бъда изключени,-но и до днес факти на лице няма,нито списък е изготвен,нито пък е докладвала на ръководството до какви резултати е стигнала и какви пречки е срещнала комисията.

При засягане въпроса,комисията се е мотивирала че винаги е била заета с работа/избори/ и др./

През м.Март.т.г.е дошъл от Ц.К. на "Ереван"др.ДИРЯН ПАПАЗЯН и обяснил причините и начина за по бързото прочистване на организацията от вредни за нея елементи.

По донесение на агентурно-информационния апарат комисията не се отнася съвсем сериозно към въпроса,а гледа на него като на не сериозна работа и с нехайство.

Информатора "ГАРАБЕД"

е заявил ;че между членовете на същото нямало сработване и лоялност в работата и поради това организационните задачи изоставали сериозно.

В връзка с горното службата е взела следните мерки;

1.Инструктирани са информаторите!Гарабед"и Маргарит"да се заемат съвсем сериозно,с задачата по прочистването от вражи елементи арменската организация "Ереван " Пловдив-това те ще изпълнят предвид възможностите им като

2.Същите информатори да вземат инициктивата в ръцете си по насочване работата-прочистването в най къс строк,като от друга страна уведомат за инструкций и подкрепа Ц.К. на "Ереван София.

0.Н.2316

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2016г. Секретар :

V., A
B

16 28

С П И С Ъ К- На разработките по линията на арменското,гърцко и албанско малцинства по които са предвидени мероприятия за Юний 1949 год.

А Р М Е Н С К О - М А Л Ц И Н С Т В О.

С О Ф И Я

1.Активни разработки няма.

2. Предварителни разработки.

а/ По предварителната разработка "Конкордия" на обекта Каспар Мелконов Календарян-открита на 26.8 II. 1949 год. по донесение на агента, "Есов". Същия е разпространявал зловредни слухове по адреса на войната в полза на Англо-американците.

Отчетно наблюдателни досиета.

а/ Отчетно наблюдателно досие "Найтос" на обекта Арам Мнтраник Мъгърдичиян открито на 29 IX. 1848 год, възооснова на това че през времето на Гермнаската окопация е вербовал корпусници за источния фронт ,да се бият срещу червената армия.Същия по настояще е злословил по адреса на Народната власт. Неговия магазин находящ се на - служи за свърталище на реакцията.

в/ Отчетно наблюдателното досие "Хасково" на обекта Хайк Саркис Саркисян -открито на 30. X. 1947 година ,по донесение на инфопматора"Хае" Разпространявал е слухове по адреса на Народната власт а така също и против арменската прогресивна организация" Ереван". Същия в миналото е бил активен ташнагист

г/ Отчетно наблюдателно досие "Вардар" на обекта, Вахан Рупен Папазян-открито на 14 VI. 1949 година по донесение на информатора" Хох".Същия е свещеник във арменската църква в София-злословил е против народната власт и агитирал против изборите за народни съвети.

В А Р Н Е Н С К И С Е К Т О Р

Отчетно наблюдателни досиета.

а/ Отчетно наблюдателно досие на лицето, Д-р Хаджолян- открито през Юний 1949 г. въооснова на това,че е голям богаташ и реакционо настроен.

Б У Р Г А С К И С Е К Т О Р.

Отчетно наблюдателни досиета.

а/ Отчетно наблюдателното досие на лицето, Степан Гарабед Хаджи Агопян .Същия е вършил разложителна работа всред арменското малцинство.

б/ Отчетно наблюдателното досие на лицето, Камер Ереван Ширин. Същия е бил голям англофил имал е връзка със католическия свещеник Йозофат арков от града.

Из архивите на ДС

134

29

За останалите сектори няма сведения за предвидени мероприятия за изпълнение през м. Юниий 1949 год.

Г Ъ Р Ц К О М А Л Ц И Н С Т В О

В А Р Н Е Н С К И С Е К Т О Р

Отчетно наблюдателни досиета.

а/ Отчетно наблюдателното досие"Граф" на обекта, Георги Леонида Каранфилис-открито през Април,възооснова на това,че злословил против народната власт и е имал връзки с некой си Лико Трипо от ~~сри~~ Гърция.

А Л Б А Н С К О М А Л Ц И Н С Т В О

П Л Е В Е Н С К И С Е К Т О Р.

1. Предварителни разработки.

а/ Предварителната разработка на лицето Бахтияр Борзатов Бахтияров-открита през м Юний 1949 год. възооснова на агентурно донесение. Същия е бил вербовчик на лица които са искали да преминат нелегално за Югославия.

С Т. З А Г О Р С К С Е К Т О Р.

1. Предварителни разработки.

а/ Предварителната разработка на лицето Атанас Г. Майков от село Мандрица-Ивайловгрдско. За характера на дейноста му няма сведение.

Опер. раб № 160.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително!

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТА НА АРМЕНСКОТО МАЛЦИНСТВО ПРЕЗ НАСТОЯЩАТА 1949 ГОД. ЗА СЪОТВЕТНИТЕ КАТЕГОРИ ВРАЖЕНСКИ ЕЛЕМЕНТИ.

А Р М Е Н С К О М А Л Ц И Н С Т В О

Арменското малцинство през настоящата година не е развивало активна враженска дейност .Отбелязани са прояви, едени чни такива в вид на разпространяване на слухове в полза на война та, слухове по адреса около смъртта на др.Димитров и пр.

Всред реакционо настроените елементи е канстатирано голямо желание за изселване в Америка и Турция. Същите постоянно слушат емисите на радио"Лондон " и "Анкара" и разпространяват т тяхнит- гадни предавания насочени против страните с Народни демократий респ. и Съв. съюз.

През 1949 година по линията на арменското малцинство са задържани и изпратени в ТВО 6 / шест/ души, а имено:

1. Хайк Каспар Папазов-часовникар -злостно се изказват по адреса около смъртта на др. Димитров. жив. на бул."Скобелев № 14- София.

2. Мардирос Таквор Мардиросян- жив. София, чиновник. Същия се изказавал против бригадирското двежение и псувал всичко прогресивно.

3. Оханес/ Ончо/ Татеос Бохосян- жив. София, обущар. Изказвал се против всичко прогресивно,така също и охолно се радвал за смъртта на др. Димитров.

4. Каспар Мелконов Календарян- жив. София,часовникар Същия всиячески се е мъчил да се отскубне от тук. пускал е зловредни слухове по адреса на служебни лица и пр. В миналото е бил в пряк контак с гестаповите агенти на Балканите.

5. Борис Димитров Ангелов жив. София- шивач. Държал е най-вулгарен език около смъртта на др. Димитров. Закоравел враг на Народната Република България- хули всичко прогресивно и пр.

6. Хампарцум Арменак Папазян- жив Ст. Загора, обущар. Същия с най- гадни думи е хулил Съветския съюз,като е възхвалява. западните "домокраций". Непоправим враг.

Въобще общо казано за тях враженската им дейност се изразявала в разпространяване на враженски слухове,агитация за предстояща война – в полза на Англо-американците. Не взимане участие в мероприятията на О. фронт ,като пасивно ги бойкотират Водене злостна пропаганда против репетрацията за Съв. Армения и разпространяване неверни слухове по адреса на СССР.

Крупните търговци и индустриалци засегнати от мероприятията на Отечественя фронт не взимат абсолютно никакво участие в 5 годишния стопански план и със всички разполагаеми средства се стремят да оронват престижа и злепоставят изпълнение на плана. Така например може да се посочи лицето Крикор Закарян бивш индустриалец.

Закарян нищо не работи а харчи много пари. По пял ден съ се събирали чужди елементи при него. одържа връзка с чиновници от Американската легация от които е често бил посещаван. Слуша емисите на френски език на радиостанциите на Лондон Америка Париж и Анкара. И след това ги разпространява.

Същия не е членувал в никоя организация и не взимал никакво участие за изграждане на социализама у нас.

През отчетния период на 1949 година всред арменск ото малцинство ,като изтъкната враженска дейност е констатирана разпространяване на слухове в полза на една скорошна война

Из архивите на ДС

136

24 18

при което СССР щел да бъде ликвидиран и пр. Агитация против изборите за Народни Съвети ,зловредни слухове по адреса около смъртта на др. Димитров и пр.

Формите на начина на борбата в града всред реакционите боржуазни малцинствени среди се е изразявала в пасивно бойконтиране ~~на изборите~~ мероприятията на Правителството. Обаче няма проявена активна дейност.

ГЪРЦКО МАЛЦИНСТВО

Политическите събития в последно време не са оказали някакви съществени промяни всред гърцкото малцинство в България . Има еденични прояви в разпространяване слухове по адреса на СССР. респ. НРБ.

Най- много гърци в България има в Бургаския сектор в гр. Поморие, Несебър и Айтос. Обаче от там нямаме никакви сведения за тяхната дейност. Едничко нещо което може да се каже затова малцинство е следното:

Трудовия елемент от малцинството има положително отношение към О.Ф и неговите мероприятия.Но в голямото си болшенство гърците са връждебно настроени . Антинародната им дейност се изразявала в разговори които протичат според състоянието.В повечето случай те са реакциони-насаждания военa психоза и отрицателно отношение към правителствените мероприятия.

През 1949 година по линията на Гърцкото малцинство имаме сведения за едно репресирано лице,което е изпратено в ТРО. Лицето е Морелия Ангелова Кочева от гр. Варна.

Дейноста на същата се изразявала в разпространяване на зловредни неверни слухове по адреса на летуващите работници чехословаци и гадни исказвания около смъртта на др. Димитров

205

Строго поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УТВЪРЖДАВАМ,
Инспектор Отд" А":
/Е. Еликс /.
.. .. III. 1950 год.

ДО ДР.ИНСПЕКТОР ОТДЕЛЕНИЕ"А"-I-Отдел.

Т У К

Да се предаде следователя по делото.
За секретар
28.III.1950 г.

П Л А Н

На спер. раб. Гроздан Стефмев- ОтделI-ви Отделение"А"
5 група.

За агентурно-сперативната рабста по линията на арменското малцинство с обекти: ЦК на арменската организация"Ереван"-Градското бюро на същата ,Епархийския съвет на арменците,арменската църква,в-к"Ереван и видни ръководители на фашиската организация"Ташнакцутюн" и нейните постделения. Контрол и ръководство на скрзите в цяла България.
За времето от 1.IV.1950 година.

През изтеклото тримесечие вред арменското млацинство няма констатирана сетра враженска дейност. Враженската им дейност се е заключавала в разпространяване на слухове за предстояща война. Отбелязани са еденични случай на арменци,които се спитват да си създадат контак с чужденци.В връзка с това възникнаха предварителни разработки.

Характерно за отбелязване е,че напоследак организацията"Ереван"-Софийски клон ,води слаба оргазацисна дейност. Това се справдаване с липсата на подходящо помещение за клуб.

С задържането на Киприел Киприелов се почувства еднс унение вред малцинството и особенс вред по изтъкнатите арменци. Неговото задържане се живо коментира от враженските елементи,които преди гу хулеха, в понастоящем е възхваляван от тях. Прогресивните елементи с малко изключение се въздържат от коментарии по негов адрес. Има еденични случай на коментари,които са изказвали съжаление за неговото задържане.

За скрзите може да се отбележи ,че обектите по линията на арменското малцинство са наблюдавани досега слабо. Така например от сведенията които разполагаме за Пловдивския скръг се вижда,че там службата по арменска линия разполага с малко информатори и то същите изхождат от средите на БКП. Агентура която да изхожда и да обслужва ташнагиските среди от малцинството липсва.

27
6

Това нещо е сериозна слабост, тъй като трябва да се има предвид че Пловдив е града в който живеят най-много арменци на брой 6,358. Като и в миналото този град е служил, като свърталище на най-реакционите елементи от малцинството. Поради слабото спхва щане с агентура на обектите ст арменското малцинство в Пловдив можа да се допуснат в редовете на организацията" Ереван" да навлезнат враженски елементи, които последствие да вземат върх в ръководството на същата, от които характерен случай е допуснати тия враженски-криминален елемент- Харайбедян, който през 1949 година бе избран и в ЦК на организацията"Ереван".

От сведенията които разполагаме за Хасковския окръг е видно, че агентурата по линията на малцинството е съвършенс слаба и недостатачна. Като се има предвид ,че в Хасково живеят доста бивши индустриалци, търговци и др. Характерен е случай, че напоследак по непроверени сведения се изнася, че секретаря на организацията"Ереван"- Хасковски клон в пияно състояние е псвсрил по адреса на Народната власт и възхвалявал фашиска Германия. Това е резултат на слабата агентура по тази линия

138

През миналото тримесечие по линията на арменското малцинство, като основна задача е била създаване и разширение на агентурата предимно изхождаща ст враженски среди. Изграждане на агентурно-информационен апарат за по пълното обслужване на ЦК на организацията" Ереван", и изтъкнати ташнагийни ведени при нас на разработка и ОН.

Друга основна задача е била засилване темпа на наличните р/ки и откриване нови такива, на злостни враженски елементи и взимане на ОН. лидерите на фашиски организации.

Въз основа на горните изнесе ни факти по линията на арменското малцинство се очертават за това тремесечие следните главни задачи:

1. Вербовка на качествена агентура в София ст ташнагийски среди за по пълното наблюдение и разработка на враженски елементи и особенс такива с антисъветски настроения привърженици на Каприел Каприелов, и др.

2. Създаване агентура по окръзите ,която лично ще се държи ст групата за подсилване работата по окръзите и проверка на материалите.

3. Своевременс разкриване промъкналите се враженски елементи в организацията"Ереван" и взимане на р/ка или ОН.

4. Осигоряване с достатачен брой явочни квартири ,за правилно ръководство и възпитание на агентурата.

5. Създаване прека и редовна връзка с окръзите, за оказване реална помощ, връзка с разработване арменското малцинство по места.

1. По заварени активни агентурни разработки

а/ По активната разработка " Солунка" на обекта Сирануш Онник Ованезова ст гр. София. Същата е открита през м. Март, заради това, че е разпространявала злостни враженски слухове по адреса на Народната власт. Особенс е имала зло

7 28

зтни враженски исказвания около процеса на Трайчо Костов.

б/ В плана на разработката беше предвидено проучване на всички установени нейни връзки, насочване на информатора "Захапов" ,за установяване на нови връзки и вербовка на агента изхождащ от ташнагиски среди. От запланованите мероприятия беха изпълнени установяването и проучване агентурно на някой от връзките. Останалите са в процес на проучване.

в/ От водената активна разработка на обекта"Солунка се установи ,че тя действително и враженски настроена спрямо Народната власт,потвърдиха се фактите,че изхожда от ташнагиск фашиска среда,злословила е продължава да злослови и храни дълбока омраза към власта на Отечествения фронт.Същата е представена справка за изпращане в ТВО, а семиството изселено за винаги от София.

ПО ПРЕДВАРИТЕЛНИ РАЗРАБОТКИ

1. Предварителна разработка" Развод"- София.

Предварителната разработка" Развод" наведена на лицето Ервант Гарабед Манукян -уличен ,че подържа връзка с англо-американци и има враженско отношение спрямо Народната власт.

Тъй като разработката е била открита в края на миналото тримесечие до сега не са били изпълнени мероприятия по същата и не установена нейната дейност. Поради това се предвиждат следните мероприятия:

а/ За установяване политическата му дейност в миналото и сега ,ще бъде основно проучен от Отделение"Е".

Срок-- 15.IV. 950 г
Отг. О.Р:Стефчев

б/ За откриване автора на анонимното писмо ,ще бъде предадено на група анонимки за установяване.

Срок- -- 10.V. 950г
Отг. ОР; Стефчев

в/ Ще бъдат проучен установените връзки ,Никола Николов и Минчо Митев от Отделение" Е".

Срок- 1.V. 1950 год
Отг. ОР; Стефчев

г/ Ще бъде насочен агента" Ганди" от Градска служба ,за установяване конкретни исказвания и нови връз.

Срок- 10.V. 1950 год
Отг. ОР. Стефчев

д/ Ще бъдат снети показанията на на жената на обекта с която е в развод.

Срок- 20.V. 1950 год
Отг. ОР; Стефчев.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

140

8 ~~29~~
11

2. Предварителна разработка"Раздел"- София.

Предварителната р/ка"Раздел" заведена на лицето Варшак Каприел Гутсузян -уличен,че подържа връзки с англо-американци ,бивш член на фашиската организация"Ташнакцутюн събирал в миналото помощи за немските войски-понастоящем вражески настроен спрямо Народната власт.

Тъй като разработката беше открита в края на миналото тримесечие досега предвидените мероприятия не са изпълнети и не е установена неговата дейност. оради това се предвиждат следните мероприятия:

а/ За установяване политическата дейност ще бъде проучен от Отделение"Е".

Срок-15.V.950
Отг.ОР;Стефчев

б/ За откриване автора на анонимното писмо ,ще бъде предадено посмито на анонимки.

Срок-10.V.1950 г
Отг. ОР;Стефчев

в/ За установяване миналата му антинародна дейност,ще бъдат искани сведения от гр.Толбухин.

Срок- 10.V.1950
Отг.ОР: Стефчев

3. Предварителна разработка"Заселник"-София.

Предварителната разработка"Заселник" заведена на лицето Завен Агоп Сателов-уличен в посещаване на турската легация и подържа връзка с обекти на активна р/ка по турска линия.

Тъй,като разработката беше открита в края на миналото тримесечие ,досега предвидените мероприятия не са изпълнени и не е установена дейноста му.Поради това се предвиждат за изпълнение следните мероприятия:

а/ Ще бъде проучен основно от Отделение "Е" -за установяване отношението му към мероприятията на О. Фронт.

Срок-15.IV.950г
Отг. ОР.Стефчев

б/ Ще бъдат установени и проучени връзките му по место работа-от Служба Кадри при кооп. "Д. Благоев".

Срок- 5.V.1950 г
Отг. ОР.Стефчев

в/ Ще бъде проучено основно семейство Закарян при които живее обекта и има роднински връзки.

Срок- 5.V. 1950 г
Отг. ОР: Стефчев.

Из архивите на ДС

4. Предварителната разработка" Есен"- София.

Ще бъде открита предварителна разработка"Есен" на лицето Едуард Сахак Манасян-уличен в разпространяване на антисъветски враженски слухове и враг на Народната власт.

За установяване подробно миналата му дейност ,връзките и дали понастоящем няма и друга враженска дейност,освен злостните му изказвания,се набелязват следните мероприятия:

а/ За установяване политическата му дейност преди и след 9 Септември 1944 год,ще бъде проучен от Отделение"Е".

Срок за изпълнение-20IV.950
Отговорен ОР: Г.Стефчев

б/ За установяване конкретни изказвания на обекта и връзките му с лица от арменски произход,ще бъде насочен агента"НМ" от Г. служба.

Срок за изпълнение-10.IV.950
Отговорен- ОР.Г.Стефчев.

в/ За установяване връзките и конкретни изказвания на обекта ще бъде насочен агента"Тубма" от гр.Н-к Цв. Живков.

Срок за изпълнение-1.IV.950
Отговорен ОР. Г. Стефчев

ПО ОТЧЕТНО НАБЛЮДАТЕЛНИ ДОСИЕТА

1. По отчетно наблюдателното досие"Хишник"-София.

Отчетно наблюдателното досие"Хишник" на обекта Усрен Вахрам Киразян е заведено възсновна на това,че в миналото е бил ръководител на арменска скаутска организация,която е била като постделение на" Ташнакцутюн". Понастоящем е реакционно настроен. За същия е направено основно проучване , а така също и е насочена агентура към него за обслужването му. Но от досегашното наблюдение всеки над обекта се сказа,че агентурата с която се обслужва е слаба.Предвид на това се предвижда следните мероприятия:

а/ Ще бъде насочен новозавербован агент "Милко" от Градска служба,който в близки връзки с обекта и ще може да доноси за конкретни негови изказвания.

Срок за изпълнение-15.IV.1950г.
Отговорен ОР. Г. Стефчев.

б/ Ще бъде насочен информатора"Енидже" за установяване някои връзки на обекта

Срок за изпълнението-10.IV.950г
Отговорен ОР. Г.Стефчев

в/ Ще бъде проучен чрез председателя на ЦК" На"Ереван",за миналата му дейност.

Срок за изпълнението-1.V. 950г
Отговорен ОР. Г. Стефчев.

Из архивите на ДС

142

МЕРОПРИЯТИЯ ПО ОБЕКТИ НА ОБСЛУЖВАНЕ.

1. Ще бъдат проучени членовете на епархийския съвет и взимане на ОН, не членовете на БКП.

Срок на изпълнението-20.V.950
Отговорен ОР. Г.Стефчев

2. Ще бъдат проучени членовете на ЦК на организацията "Ереван" и взимане на ОН, на не членовете на БКП, а така също и подбор за информатор за обслужване на същия.

Срок на изпълнението1.VI.950 г
Отговорен ОР. Г. Стефчев

МЕРОПРИЯТИЯ ЗА РАЗШИРЕНИЕ НА АГЕНТУРНО-ИНФОРМАЦИОНИЯ АПАРАТ, ПОДОБРЕНИЕ НА НЕГОВОТО РЪКОВОДСТВО И РАБОТА ПО ЯВОЧНИТЕ И КОНСПИРАТИВНИ КВАРТИРИ.

По придобиване на нова агентура.

1. ще бъде проучен и вербован агент, за обслужване църковното настоятелство, черквата и обекта на ОН, свещеник Ваган Папазян

Срок за изпълнение-20.VI. 950 г
Отговорен ОР. Г. Стефчев

2. ще бъде вербован агент към организацията "Ереван" в Пловдив, който ще обслужва същата и ще се държи централно.

Срок за изпълнението-20.VI.950г
Отговорен ОР. Г.Стефчев

3. Ще бъде викан в службата за проверовка агента "Соня" и насочен към обекта на пре дварителна р-ка" Анкара".

Срок за изпълнението-25.IV.950
Отговорен ОР. Г.Стефчев.

По подобрение ръководството и възпитание на агентурата.

1. Ще бъде направена контролна среща ст груповия началник нов агента" Розгром".

Срок за изпълнение-20.IV. 950 г
Отговорен НРк гр. Г. Пеев

2. Ще бъде обследвано битовото поло жение на агента" Розгром" чрез инф,"Съветник"

Срок за изпълнение-1.V. 950 год.
Отговорен ОР. Г. Стефчев

Контрол и проверка работата на агентурата.

1. Ще бъде направенс проверка на до несенията на информатора "Тапалов", чрез информатора "Кокиче".

Срок за изпълнението-20.V.950 г
Отговорен ОР. Г.Стефчев

Из архивите на ДС

32/11

2. Ще бъде прсучен от Отделение"Е" агента" Разгром" за установяване отношението му към Народната власт.

Срок за изпълнението-20.VI.950 г
Отговорен ОР. Г. Стефчев

Насочване на агентура

1. Информатора "Тапалов" ще бъде насочен към обекта на предварителна р/ка" Есен".

Срок на изпълнението-15.V.950 г.
Отговорен ОР. Г. Стефчев

2. Агента"Куцаров" ще бъде насочен към обектите на предварителна р/ка"Раздел и"Развод".

Срок за изпълнението-1.V. 950 г
Отговорен ОР.Г. Стефчев

3. Агента"Съветник" ще бъде насочен към членовете на ЦК на"Ереван" за тяхното сбл ужване и конкретни изказвания от същите по задържането на Каприел Каприелов.

Срок за изпълнението- 1.V. 950 год
Отговорен ОР. Г. Стефчев.

Явки и кооперативни квартири.

1. Ще бъде прсучена и вербсвана явка в която ще бъдат срещани агента" Разгром" и" Соня".

Срок за изпълнението- 20.VI.1950 г.
Отговорен ОР. Г. Стефчев.

СЪГЛАСЕН,
Ик Група:
/ Г. Пеев /

СЪСТАВИЛ,ОР:
/ Г. Стефчев/.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

315

Строго поверително!

С Н Р А В К А

за състоянието на арменското малцинство и агентурно-оперативната вореД същото.

Според данни от преброяването на населението в България през 1946 година е установено в страната да живеят 145638 души арменци населяващи предимно градските центрове, както следва:

Окръзи -	
1. София	3,775 души
2. Враца	28
3. Видин	148
4. Плевен	107
5. Г. Оряховица	62
6. Русе	2,187
7. Коларовград	872
8. Сталин	3,519
9. Бургас	1,576
10. Ямбол	931
11. Ст. Загора	1,055
12. Хасково	957
13. Пловдив	66,358
14. Г. Джумая	65

Отечеството на арменците е сегашна Армения която е била покорена от турците в миналото и арменците са били принудени да скитат из цялата турска империя, за да търсят прибитание или пък гонени от чуждите нашественици. В единични случай през времето на турското робство над България и арменците са се промъквали и до нашата страна.

Заселването в по-масов характер на арменците в нашата страна е започнало през 1896 година, когато турците предприели срещу надигащите се арменци поголовни клането. Голяма група арменски емигранти идва в България и намира добър прием.

Друг прилив на арменците в нашата страна е станал през 1922 година, когато Кемал Ататюрк предприе клането срещу арменското и гърцко малцинство в Турция. Идвайки в България арменците се настаняват предимно в по-голямите градове и една незначителна част остава по селата в Хасковско. Главното занятие за по-голямата част от арменското население си остава занаятчийството- златарство, часовникарство, обущарство и др. А една малка част търговци и крупни индустриалци. Арменците са запазили своята националност, говорят и пишат на свой език и учат своите деца в арменски училища. Религиозната им принадлежност е православни със известна разновидност

арменс-григоряни .

В миналото в арменския политически живот са съществували три основни партии : Ташнагисти - д-вс на контрареволюционерите, Ханчагисти- широки социалисти, Рамгавари - демократи.

След установяването на Съветската власт в АССР тези партии се разделят на привърженици и противници на установената нова власт. Ханчагистите и Рамгаварите отчасти подкрепяли новата власт, а Ташнагистите се превръщат в отявлени нейни противници, като сдпочват жестока борба вън от страната.

Ташнагиската партия е създадена през 1891 г. в гр. Тифлис от Кристапор Никосян . В скоро време след създаването успява да привлече в своите редове по-голямата част от интелегентните сили на арменския народ ,както в пределите на Армения,така и вън от нея. Партията е имала идеите на руските народници със задача да води борба за освобождението на Армения от Турско подисничество. В програмата им е било казано ,че те искат местна автономия на Армения,пак може и в рамките на турската империя.

През 1920 година при установяване на Съветска власт в Армения ,ташнагистите са били изгонени из страната, които се заели да се организират извън пределите на Армения. На първо място те успяват да създадат силно контрареволюционно движение ,което водеше яростна борба против АССР,респективно против СССР. Почти в всички страни където живеехя арменци се създадоха ташнагиски организации.

В България ташнагистите не останаха назад. Под ръководството на ген. Наждех - участвал е в контрареволюцията в Армения и е влизал в състава на ташнагиското правителство , се създава ташнагиска организация . Същата има открито враженски действия и води борба срещу левите елементи ~~вопед~~ вопед арменското малцинство, главно срещу помощното арменско д-во" Хог" , което желаеше збижение със СССР. През 1934 година" Ташнакцутюн" започва да се разкапва, следствие на което се разделя на две крила. Начело на по-реакцисното крило застана Каракин Наждех известен като гестаповец ,който възприе напълно идеите на расизма и застана открито на страната на германския фашизъм . В това време вече международното бюро на" Ташнакцутюн" беше изключило от редовете си Наждех.

През времето на втората световна война в Германия се образува времено арменско емигранско правителство в което активно участие взема крилото на Наждех. Същия доста дълго време е бил и във личен допир с Хитлер.

В нашата страна групата на Наждех вербоваше доброволци от арменските среди които да се бият срещу Съветската армия и събираха парични среща за немската армия.В това пъклено дело да привлече голяма маса от арменското малцинство групата на Наждех не успя.

Другото крило на"Ташнакцутюн" през тази война

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

остана пасивно. Обаче, позицията която бяха възприели по отно шение на Съветския съюз не се измени, те и до днес имат враждебно отношение към Съв. съюз и към Отечествения фронт в България. По голямата част от привържениците на това крило ко ито не набройват много са били германофили и англофили.

Печатния орган на ташнагистите преди 9 Септември 1944 година е бил "Азат-Хоск" ежедневник излизащ в София.

Наред със фашиската организация" Ташнакцутюн" в България е имало създадени и изградени редица други националистически организации над които е упражнявал контрол" Ташнакцутюн". По важни от тях са; Читалище-"Кристапо Благотворително д-во" Милостив Кръст", Д-во "Себух" ,спортно д-во" Хометмен" 18 , д-во "Манигонян" ,д-во" Тарон -Туруберя д-во" Братство на руските"арменци и др.

Втората съществуваща партия която е имал известно влияние вред малцинството е тая на ханчагистите. С щата се възглавяваше и ръководеше от Харатюн Бохосян .Пре видно нейните членове бяха за Съв. Армения ,но несъгласни с комунисти . На практика те се оказаха също подръжници на фаш ските режими в страната и участваха в борбата против левит елементи от арменското малцинство.

Партията на рамгаварите набираше своите членове изключително от средата на боржуазията . Същата симп тизираше горещо на английската" демокрация" ,провеждаше англ филска политика, главно и поради това защото икономическите и търговски интереси диктуваха това.

От левите елементи вред арменското малци ство през 1933 година бесъздаден помощен комитет "Хог" с задача да оказва помощ на страдащи арменци, а така също да васпитава своите членове в любов и привързаност към Съветска Армения. През 1937 година поради своите прогресивни идей и за това,че във нея са членували комунистите и социалдемокра тите полицията разтурва комитета.

След 9 септември 1944 година се създа Временен Комитет на арменското малцинство в България утвърде от МВР ,който разтури всички бивши арменски организации и особено организацията на ташнагистите,като конфискува тяхни имущества , а отговорните ръководители на тези организации бяха предадени на Народната власт.

На 22 Октомврий 1944 година в гр. Сталин се състоя конференция на арменските комитети при ОФ ,на кояа се създаде прогресивната арменска организация"Ереван" със се далище в София и клонове в цялата страна. С своите отдели- спорт,туризъм, театрална трупа ,просветен отдел и др.Се даде възможност на всички честни и патриотични елементи от арме нското малцинство да разберат новото ,което донесе 9 Септ и да ги подготви за строежа на социализама. Реши се на същ та конференция да започне излизането на единствен печатен о орган за арменското малцинство в-к " Ереван".

146

От началото организацията живееше много анемичен оргазационен и просветен живот , не се чустваше темпа на новото . Членовете проявяваха аполитичност и незаинтересованост. Едва по-късно по инецетива на младежите и жените организацията отпочна по-активна колтурно-просветна дейнсот.

През 1946 година Съветското правителство разреши свобдна емиграция на арменците от наша страна за Съв Армения. Бяха репатрирани оксло 5ç000 души мъже и жени главно от работнически и занаятчиски слоеве. Изселване на арменци от България е имало и през 1933 година ,но малко количество.

Актив за подбиране на честните арменци които бяха репатрирани има организацията "Ереван" В нейните редове бързо навлязоха голям брой арменци които до 1946 г стояха навън . Между тях се промъкнаха и не-малко ташнагиски елементи . В късо време организацията увеличи своя брой значително . Влязлите в нея ташнагиски елементи устно или чрез вестника декларираха ,че се отказват от миналата си престъпна фашиска дейност,която е била антинародна и че за в бъдеще ще работят и ще докажат ,че могат да бъдат добри ереванисти - Отечественофронтовци.

На чело на организацията"Ереван" стоеше Временен Централен Комитет ст 8 души между които, Каприел Каприелов, Мардирос Хачикян, Гарабед Курбаджиян и др. Болшенството от тях са членсве на БКП.

През 1949 година месец Септември на конференция в Пловдив на организацията"Ереван" бе избран нов ЦК в който влязоха 13 души. Болшенството от тях са членсве на БКП.

Наред със организацията"Ереван" беше създаден и Ц. Комитет по репатрацията в който влизат 10 души ст които 6 члена на БКП и останалите безпартийни.

Единствено д-во ,което не е било разтурено след 9 Септември 1944 година,но и официлно не е съществувало е благотворителното д-вс" Парегордзаган" . Същото е образувано 1906 година в гр. Кайро- Египет по инецетивата на Бохос Нубар Паша и Ервант Агопян Бей.

Централата на същото д-во до втората световна война се е намирала в Женева , а понастоящем в Ню-Йорк с поделение за европейските д-ва в Париж. Същото има международни връзки.

В нас дружеството" Парегордзаган" след 9 Септември официлно не е съществувало ,но фактически продължава своята дейност. На няколкс пъти отговорните членове на същото , Рупен Шестоджиян , Дер Шесрсбиян и др. са се обръщали с молба към ЦК на"Ереван" да се уреди положението на д-вото,но това и до днес не е станало, като ЦК на"Ереван" е псел отговорността за съществуването на д-вото .

Голяма дейност прояви " Парегордзаган" сле.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

148

9 Септември ,която се изразяваше в събиране помощи за пътни разноски и храна за репатриращите се за АССР. За тази цел д-вото през 1946 година е получило от Комитета в Париж и е събрало от арменците в страната около 2 милиона лева, а през 1947-48 година тази сума е достигнала до 12 милиона лева.

В нашата страна арменците в по-голямото си болшенство изповядват армено-григорянската религия. Тяхната църква преди 9 Септември 1944 година е била възглавявана от Епархийския съвет. Той е управлявал религиозните институти ,а така също и училищата на арменското малцинство в страната и се е грижил за тяхните интереси. Същия се е представлявал върховен орган на малцинството. Членовете на Епархийския съвет са били назначавани от Дирекцията на Вероизповеданията. Обикновено те са били близки на управляващите кръгове,крупни търговци, индустриалции и др.

На 9 Септември 1944 година Епархийския съвет,както всички други буржуазни институти беше разтурен До м. Март 1949 година църквата се управляваше от Временен Комитет на малцинството , когато се назначи Епархийск съвет под председателството на Атанас Айвазян- свещеник от Коларовград. Новия Епархийски съвет е вече чисто религиозен институт и се грижи изключително за управлението на църквите в страната. В цялата страна има 14 арменски църкви в градовете ; София, Пловдив, Бургас, Сталин, Русе , Силистра, Толбухин, Коларовград, Ст. Загора, Сливен,Хасково, Пазарджик, Ямбол и Айтос. С исключение на последните два от всички градове има свещеници.

Арменското малцинство в България е запазило своята националнаст същност и поради това ,че поддържа свои училища учи децата си на национален език . Училища има в следните градове; София, Пловдив, Ст. Загора, Пазарджик. Ямбол, Сливен , Бургас , Хасково, Сталин, Коларовград и Толбухин. От тях в София, Пловдив, Сталин и Бургас има прогимназии, а в останалите само отделения. В прогимназията учат 320 ученика, а в отделенията 630 .

Арменското малцинство в България участва в политически живот. Особено напоследък събитията от външен и вътрешен характер, активизираха малцинството:Образуваното задгранично правителство в САЩ от арменци ташнагист а така също и нападенията извършени през 1949 година над прогресивни арменци в Франция ,Сирия и др, до голяма степен оскражиха реакционите елементи на малцинството.Характерно за одбелязване е че напоследак стремежа на враговете е да се насочват и промъкват на отговорни постове във прогресивната организация"Ереван" и да водят подмолна борба против Народната власт. Подобни пропуски са допуснати в клоновете на организацията в Пловдив, Силистра, Бургас, Хасково и др. а особенно характерен е случая с Каприел Каприелов от София който едва ли не се сочеше за водач на арменското малцинств

и докато до неговото задържане враговете го хулеха ,сега и врагове и членове на БКП съжеляват че е задържан .

Вред арменските среди враженските елементи при всеки удобен случай са използвали за да злословят и да пускат разни слухове.

Така по време на смъртта на др. Димитров ,злостните елементи от малцинството разпространяваха гадните слухове на чуждите станции ,за предстояща война и др.

Особено открито врага показа своята физономия около процеса на предателя Трайчо Костов .Чиранушъ Очник Ованесова е разправяла ,че научила да се говори ,че ако посмеят комунистите да обесят Трайчо Костов в България щели да настъпят убийства,както през времето на Стамбулийски.Македонците били одмъстителни хора и нямало да простят за обесването на Трайчо Костов,щели да последват убийства на видни ръководители на БКП.

Лицето Агоп Бедрос Астарджиян през м Юний 949 година е казал,че когато слушал гласът на Америка лигите му течали,защото той не можел да бъде там. Войната била нейзбежна и скоро щяла да избухне от която СССР щел да бъде разпокъсан.

Лицето Берч Николян по-време на изгонването на американските шпиони от страната е казал,че нотите които българското правителство изпращало до англо-американците никак не ги тревожило. Последните гледали на първо място да изградят атлантическия пакт и тогава Съв. съюз сам щел да капитулира.

Мадат Агоп Ахоранян е говорил през 1949 год. че войната била нейзбежна и щяла да бъде спечелена от САЩ.

В град Хасково някои бивши ташнагисти ,бивши фабриканти и др. разпространявали слухове ,че атомната бомба щела да реши съдбата на войната,която била предстояща и англо-американците идвали вече.

Лицето Едуард Сахак Минасян ,през 1949 год. редовно е слушал гласът на америка, а след това споделял и разпространявал слуховете пускани по тия станции.

Всички разпространители на враженски слухове изхождат в болшенството си от бивши ташнагисти среди фабриканти ,търговци и часовникари по заможни. От страна на службата в тъзи връзки са взети мерки ,като част от тези враженски елементи са изпратени в ТВО други изселени , а друга част взети на отчетно наблюдение и разработка.

Останалата част на арменското малцинство която е организирана в организацията"Ереван" в болшенството си работници, занаятчии и чиновници със прогресивни разбирания са се включили активно в стопанското изграждане на страната ,подържат политиката на ОФ и имат горещо желание да се върнат в своята родина Съв, Армения. Понастоящем има записани за заминаване около 12,000 души. Чужди влияния вред арменското малцинство при тези връзки с чужбина ,при тези реди

Из архивите на ДС
149

Из архивите на ДС

150

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 20.10.2016г. Секретар:

ца организации със централи в чужбина ,чрез които било с коресподенция ,или с колети ,или с парични помощи и благотво рителни дарения, чуждите враженски елементи са подържали връзка и са оказвали помощ на враженските елементи всред арменците в нас .

Враженската дейност на обектите от арменско то малцинство се заключава в повечето случай в това да ра зпространяват злостни слухове . Чрез тези слухове те се стре мят да въздействат върху съзнанието на непросветената част от малцинството да ги демобилизират и разклебават вярата им в собствените сили за изграждането на социализама в нашата стр ана.

Остри форми на враженска дейност всред арме нското малцинство не е констатирана,но по линия на същото се водят някои активни разработки и се обслужват редица обе кти агентурно.

Активна агентурна разработка"Солунка" обект -вдовица бивша ташнагиска и в миналото. Злостна разпространителка на слухове и вицове . Намирала се е в инти мни връзки преди 9 Септември със палача Кочо Стоянов и фашиски офицери Атанас Буровски, Ангел Галев и др. с последни те двама подържа връзки и след 9 Септември. Разработката е възникнала през м Септември 1949 година . Същата по време на процеса на Трайчо Костов казала ,че научила да се говори че ако комунистите посмеят да обесят Трайчо Костов ,щяло да настъпят в България убийства ,както през времето на Стамбулий ски-защото македонците били отмъстителни и нямало да простят за обесването на Трайчо Костов. Щяли да последват убийства на видни ръководители на БКП.

На обекта има изготвена справка за изпращането му в ТВО и семейството му да бъде изселено от Со фия.

Активна агентурна разработка" Старт"обект Степан Киркор Степанян от гр. Русе . Разработката е възникна ла в Русе въззосновa на това ,че обекта е водел враженска де йности разпространявал слухове по адрес на Народната власт. Същия е казал,че щело да избухне война и той щел да хване шма йзера и да избяга в балкана. Подържал е връзки с Америка.чрез ез кореспонденция.

Водят се също така от групата три пре дварителни разработки налицата ; Завен Агоп Сателов ,Вартак Гарабед Гутсузян и Ервант Манукян .

На отчетно наблюдение се водят в София 6 души ,както следва; Вахан Рупен Папазян, Саркис Кеворк Па чаджиян ,Онник Кеворк Ютюджиян, Матад Агоп Ахоранян, Аника Онник Гарабедян и Ерен Вахрам Киризян.

Също така агентурносе наблюдава ЦК на организацията"Ереван, Градското бюро на същата в София и Ръко водствата на останалите населени места в страната където има организации. Обслужвасе агентурно Епарпийския съвет ,Репатра

Из архивите на ДС

ционния комите,църквата, вик"Ереван" и бивши ръководители на фашиските арменски организации" Ташнакцутюн", Милостив Кръст Хометмен и др.

Агентурно-оперативната работа по линия на арменското малцинство е разположена ,за обслужване на горни те обекти . в София групата разполага с 4 информатори и 4 агенти от които членове на БКП 2 , а останалите 6 души произхождащи от враженски и Оф среди .

Градско Отделение-ДС ,което има за обект на обслужване членовете на организация"Ереван" в София и враженските елементи на малцинството разполагат със следната агентура; информатори 8 и агенти 7, от които 4 комунисти останалите от враженски и Оф среди.

Предвид на това,че обектите в София са мал-
лко по брой налага се необходимост агентурата която ще се
вербова за във бъдеще да изхожда изключително от враже-
нски ташнагиски среди ,която да бъде в състояние ,да прониква из тия среди .

За окръзите даните за състоянието на агентурата са много противоречиви и неможе да се даде никаква цифра . Независимо от това,обаче от материалите по информацията е видно ,че обектите по линията на арменското малцинство в окръзите се наблюдава макър и слабо. Така например от сведенията които разполагаме за Пловдивския окръг се вижда,че тая службата по арменска линия разполага с трима информатори,които изхождат от средите на БКП. Агентура от ташнагиски среди липова, а Пловдив е град в който живеят най-много арменци по бро 6,358 души,. Както в миналото така и сега ,Пловдив се е явявал свърталище на арменската реакция, ташнагиската организация в миналото е била най-голяма . Само поради слабото обхващане с агентура на обектите от арменското малцинство в Пловдив може да се обясни положението,че там обекти на ОН и разработки не се водят . Не се водят на отчетно наблюдения ръководителите на бившата организация" Ташнакцутюн" .В организацията"Ереван" е допуснато да се промъкне до ръководно място враженския елемент Харайбедян.

От сведения с които разполагаме за Хасковския окръг е видно,че агентурата по линията на малцинството е съвършенс недостатачна. Като се има предвид,че в Хасково живеят доста бивши индустриалци ,трябва да се одбележи,че там въобще не е обърнато внимание за набавяне със качествена агентура . Подобно е състоянието със агентурата и по останалите окръзи.

При това състояние на агентурата ясно е че не може да се даде добра работа.Обектите си остават необхванати,враждебната им дейност не установена.В това отношение нищо не е направено за създаване на периферийна агентура,а наличната агентура,която може да се ползва като маршрутници не се използват достатъчно.

През изтеклото тримесечие по линия на арменското малцинство основна задача е бил създаване и разширение на агентурата предимно изхождаща от враженски среди. .Изграждане

151

Из архивите на ДС

152

Изграждане на агентурно информационния апарат за по-пълно обслужване ЦК на организацията"Ереван" ,градското бюро на същата , Епархийския съвет ,в-к" Ереван" и отделните изтъкнати ташнагисти водени при нас на разработка и он.

Друга основна задача беше засилване темпа на наличните р/ки и откриване нови разработки ,на злостни враженски елементи, а така също вземане на ОН безпартийните членове на ЦК на"Ереван" ,Епархийския съвет и др.

За подобрение и предвиждане агентурно-оперативната работа по линия на арменското малцинство се предвиждат следните основни задачи:

1. Вербовка на качествена гентура в София от ташнагиски среди ,за по пълното наблюдение и разработка на враженските елементи и особено такива със антисъветски настроения привърженици на Каприелов и др.

2. Създаване агентура по окръзите която лично ще се държи от групата ,за потсилване работата в окръга и проверка на материалите.

3. Своевременно разкриване прикрилите се враженски и ташнагиски елементи в"Ереван" и вземането мерки на разработка или на ОН.

4. Осигоряване със достатачен брой явочни квартири за правилното ръководство и възпитание на агентурата.

5. Създаване прека и редовна връзка със окръзите за сказване реална помощ ,връзка със разработване арменскотс малцинство по места.

Приложение :

1. План на активна разработка"Солунка".
2. Характеристики на агентурата 23 броя.

СЪСТАВИЛ Н-К Група:
/Г. Пеев /

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително

28

С П Р А В К А

за състоянието на оперативния отчет по линията на арменското малцинство.

Характера на враженската дейност през пери ода на 1949 година, до м. Май 1950 година, вред арменското малцинство е изхождала в зависимост от създалите се вътрешни и външни събития. Остри форми на враженска проява не са констатирани. Разпространявани са били слухове за предстояща война, слухове против мероприятията на Народната власт и особено около задържането на предателя Трайчо Костов.

По характерно за отбелязване (,че през този период стремежа на враженските елементи от арменското малцинство е бил навлизането в организацията"Ереван" и постепено да се вмъкне в ръководството на същата с цел провеждане на анти съветска политика.

Някой враженски елементи от арменското малцинство изхождащи от богати среди, симпатизират на англо-американците, разпространяват тяхната реакциона пропаганда, долавяна от тяхните радиостанции.

В София по линията на арменското малцинство се водят групови активни р/ки.

В София по линията на арменското малцинство се води една активна еднолична разработка на обекта"Сулунка на лицето Сирануш Оник Ованезова.

Обекта" Солунка" на лицето, Сирануш Оник Ованезова. Заведена на 24. II. 1950 година-възникнала от предварителна р/ка, въз основа на това, че разпространявала смутителни враженски слухове и особено около процеса на Трайчо Костов. Обекта е представен за ТВО в срок за една година.

В София по линията на арменското малцинство се водят 6/шест/ отчетно наблюдателни досиета. Характера на враженската им дейност се заключава, както следва;

Трима от обектите се водят на ОНД, като ръководители в миналото на фашиски арменски организации. Два се водят, като лица които заемат ръководни постове в арменското малцинство .В миналото са били на страната на фашиската власт а понастоящем имат враженско отношение спрямо Народната власт и подържат връзки с чужденци. Последните двама които се водят на ОН, единия е бил в миналото на работа в английска фирма, а понастоящем е реакционо настроен и разпространява антинародни вицове. Другия е разпространител на враженски слухове и подържа връзки с чужденци.

Предварителни групови р/ки в София по линията на арменското малцинство не се водят.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

В София по линията на арменското малцинство се водят 3/три/ еднолични предварителни разработки, както следва;

а/ Предварителна разработка "Развод" на обекта Ервант Гарабед Манукян. Открита на 16.III. 1950 година възоосно ва, че е реакционо настроен и подържал връзки с англичани и американци.

б/ Предварителната разработка "Раздел" на обекта, Варшак Каприел Гутсузян-открита на 16.III. 1950 година, уличен че в миналото е бил на страната на ташнагистите/фашисти/ които материално подпомагал. Понастоящем живеел в София, като нелегален и няма адресна карта. Подържал е връзки с англичани и амери канци.

в/ Предварителната разработка " Заселник" на обекта, Завен Агоп Сателов-открита на 16. III. 1950 година, въз основа на това, че същия е екстрениран от Турция. Тук е засечен, че посещавал турската легация, имал връзки с турските емигранти и водил пропаганда в полза на Турция.

В София по линията на арменското малцинство са засечени и се водят на помощен отчет всичко 250 души. Същите са уличени в разпространяване на неверни слухове, връзки с обектите на разработка и др.

По линията на арменското малцинство се води една активна разработка на контрол, а имено;

Активната разработка " Сарафин" на обекта Степан Киркор Степанян от Русе, открита на 17. IV. 1950 година. Възни кнала е по повод на враженската му дейност в разпространяван не на неверни слухове и създаване настроение в работниците против власта на ОФ. Предричал е скорошна война в полза на англо-американците и пр.

Контролни ОНД по линията на арменското малцинство не се водят.

СЪСТАВИЛ НАЧАЛНИК ГРУПА
/ Г.Пеев/

ОБЩ БРОЙ АГЕНТУРА

По линията на арменското малцинство разполагаме с следния агентурно-информационен апарат; агенти 4, инфор. 4.
Същите се използват, както следва;
По разработки- агенти 1/един/, инф. 1/един/
По обекти на ОНД- агенти 3/три/ инф. 3/три/

Съставил Н-к група;
/ Г. Пеев/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно! 77

С П Р А В К А

За състоянието на агентурно-информационния апарат по линията на арменското малцинство.

По линия на арменското малцинство групата разполага със следния агентурно-информационен апарат:

а/ Агенти- 4 души
б/ инфор. - 4-"- "-

Агентурно- информационния апарат има следния класов състав:

а/ търговски среди- 5 души
б/ интелегенция - 2 -"-"
в/ занаятчий - 1 -"-"

По професия същите се разпределят, както следва:

а/чиновници - 3 души
б/студенти 2-"-"
в/търговец 1-"-"
г/ домакини 2 "-"-

По политическата принадлежност на същите е следната:

а/ членове на БКП 2 души
б/ членове на ДСНМ 2 -" -
в/ членове на ОФПО-4 -" -

Национална принадлежност:

а/ арменци 8 души.

По възраст същите се разпределят:

а/ от 20 до 25 години - 2 души
б/ от 25 - 30 - " - 1 " - "
в/ от 30 - 35 - "- 1 "- "
г/ от 40 - 45 - " - 1 " - "
д/ от 40 на горе 3 - " -

Целия агентурно -информационен апарат работи по разработки, по ОНД и по обекти на обслужване, както следва:

а/ по разработки -агенти 1, информ 1.
б/ по ОНД -агенти 3, инфр. 3.
в/ по обекти на обслужване работят всички налични агенти и информатори.

От агентурно- информационния апарат нямаме досега установени двуличници предатели и др.

В началото на 1949 година по арменска линия са работили агенти и информатори:

а/ агенти - 7 души
б/ информатори- 9 " - "

От същите при създаване на Градска служба бяха предадени- информатори 7 и агенти 7.

Из архивите на ДС

78

През цялата 1 49 година е предобита следната агентура:

а/ агенти 4 души
б/ информатори 2 - " -

До м. Май 1950 година има предобити следните агенти и информатори:

а/ агенти 2 души

От наличната агентура на Градска служба ДС- София допълнително са предадени 2 души агенти, поради това че същите обслужват градското ръководство на организацията"Ереван", което е обект на градската служба.

При провеждане на вербовките предварително кандидата е бил проучван от Отделение"Е" и чрез агентурата, но тези проучвания често са били непълни, независимо от което се е преступвало към вербовка на кандидатите. От кандидатите се е искало да признаят и напишат всичко което се обвиняват.

По линия на арменско малцинство разполагаме със 3/три/ явочни квартири които са удобни за срещи със агентите и до сега не са разконспирирани, с изключение на явка" Бреза" за която е извършена вербовка от Градска служба , не на собственика на на друго лице без знанието на собственика е използвана известно време. Наличните явки не са достатачни за обезпечаване добро ръководство на агентурата . Явките се ползват ,както следва;

а/ сутрин 1 явка
б/ след обед от 2- 3 часа една явка
в/ след работно време от 17 часа 1 явка.

Контролни срещи през 1950 година са направени всичко 7/седем/ от груповия началник с 3 агенти и 4 информатори

Със периферийна агентура по линията на арменското малцинство не разполагаме.

За окръзите имаме сведение ,че се разполага със следния агентурно- информационен апарат:

Градска служба ДС- София	- агенти 7,	информатори 8
Плевенски окръг	- агенти 1	
Русенски окръг	- " -2	информатори 14
Сталински окръг	- - " -	" 1
Бургаски окръг	- " -	4
Ямболски окръг	- " - 4	
Ст.Загорски окръг	- " - 3	
Пловдивски окръг	- " - 2	

Наличната агентура ,както в групата,така и по окръзите върху арменското малцинство не е достатачна за обезпечаване пълно обслужване на обектите и разработване на враженските елементи.

СЪСТАВИЛ НАЧАЛНИК ГРУПА:
/ Г. Пеев /

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

18/119

Строго поверително!

ДО ДР.НАЧАЛНИК СТДЕЛ I-ВИ

Т У К

С И Р А В К А

относно съществуващите комитети на арменската организация"Парегордзаган"/общо арменско благотворително д-во/ с централа в Ню-Йорк и клонове в всички страни където има арменци.

Арменското благотворително д-во "Парегордзаган" е образувано през 1906 година в гр. Кайро - Египет по инициативата на Богос Нубар Паша, Ервант Агопян Бей и др.Образуването е било с цел за подпомагане арменското население в източна Турция - Армения , които тогава са били гонени от султанското правителство

Инициативата за образуване на д-вото е произхождала предимно от богати среди,едри капиталисти,които са искали хуманитарен път да служат на своите сънародници ,но същевременно те,като буржуазни ентелегентни в устава на д-вото вмъкват един параграф,според който в д-вото може да членува ,който плащал един швейцарски франк.

Според един параграф на д-вото , гласувалите по цени в всеки член на д-вото имал толкова гласа,колкото повече плащал.

До втората световна война централата на д-вото се намирала в Женева ,а понастоящем в Ню-Йорк Америка.центъра на европейските клонове се намира в Париж. Дружеството има свой клонове почти в всички страни ,където живеят арменци .

Главната задача на д-вото е насочена към подпомагане на арменски училища,болници и бедни арменци.

България дружеството е образувано през 1930 година и утвърдено. Дейността на същото се е ограничавала в събиране на членски вноски които са били доста големи и недостатъчни за средните маси. Но въпреки желанието и агитацията на ръководството тогава - същото никога не е могло да има широки кръгове на привърженици.

Централа на д-вото в България по-рано е бил в София,но после се е преместил в Пловдив.

След 9 Септември 1944 година бяха разтурени всички арменски организации - включително и благотворителните дружества .Обаче арменското благотворително д-во "Парегордзаган" е продължило да съществува и има свой ръково

Из архивите на ДС

158

дства.

Тъй като дружеството не е заригистрирано и по неже няма такова законо право ,ръководството на същото се е обърнало към ЦК на организацията"Ереван" с молба да разреши този въпрос с тяхното съществуване.От страна на ЦК на"Ереван им е било отговорено ,че те щели да уредят това нещо,обаче и досега нищо не е сторено.Въдейки уверени в това нещо,че отговорността е поела организацията"Ереван", специално ЦК на същата - дружеството продължава да съществува и понастоящем.

Най-голямата дейност на "Парегордзаган" ,след 9 Септември 1944 година се е състояла в събиране на дрехи на пътните разноски и храната на репатриращите за Съв.Армения За тази цел д-вото през 1946 година събрало около 2,000,000 лева и 11,000,000 лева през 1947/48 година:

Освен горните неща централата е изпращала и дрехи ,обувки и др.За разпределението на получените неща от Америка се е наемала организацията"Ереван" с представители на ръководството на"Парегордзаган" .

Особена дейност дружеството не е могло да развие ,тъй като са били мълчаливо бойкотирани от организацията"Ереван" - същевременно са били и под прек контрол на същата.

Представители в България на това дружество в болшенството си от тях изхождат от чужди на О среди. Така например в София са следните.

1. Председател Рупен Местоджиян - бивш търговец, в миналото един от приближените хора на гестаповеца Наждех.

2. Секретар - Д-р Ованес Шамукян,учител в арменското училище в София. - скрит реакционер ,превидно се приспо особява към О .Бивш член на ханчагиската партия.

3. Касиер - Аворк Дермесробиян ,търговец ,в миналото симпатизант на ташнагистите/фашисти/.

В Плевен представител на д-вото е Алексан Мъдак Чиркиниян - бивш ташнагист ,дезиртиор от турската армия - преди 9 Септември 1944 год.

Напоследък централата на дружеството прави опити да организира по голямо болшетство от арменците в" благотворителните" дружества ,като под прекритието на помощи да върши своята гадна шпионска дейност .Това нещо сеизжда,особено напоследък ,когато централата на дружеството ,чрез своите тук е подканвала получилите помощи арменци ,да се организират и групово да изпращали благодарствени писма до САЩ, а не както това правили досега по еденично. Дружеството също. е искало да се окажело съдействие на тяхните представители, като Алексан Чиркинян от Плевен, Вахан Шабоян от Сталин и др. да събирали исторически материали от тук по претекс за музей ,който щел да се строй в АССР.

СЪСТАВИЛ ОР.....
/Г. Стефчев/.

58

Централен комитет на прогресивна организация"ЕРЕВАН" на арменцит те в България

24

О К Р Ъ Ж Н О № 2

До всички
клонове на прогресивната
организация" Ереван" на
арменците в България.

Другари,

Отчитайки допустнатите слабости в миналогодишната дейност на агитпропа при О.К. на "Ереван",IV-та годишна конференция на организацията ни постави пред агитпропа отдела на Ц.К. една от главните задачи в работата на организацията "Ереван":превъзпитанието на широките арменски трудящи се маси в народодемократичен дух чрез системна планова културно-просветна работа сред тях. Задачата на нашата организация"Ереван" като масова малцинственна прогресивна организация донякъде се различава от тази на другите масови и общественно- политически организации в страната ни. Ние от една страна като отечественнофронтовска организация трябва широко да популяризираме и агитираме мероприятията на нашето народно правителство всред нашите арменски маси,като гимобилизираме в изпълнение на всички правителственни отечественнофронтовски задачи за постигане моралто политическото единство на българския народ и за изграждането на културните и икономически основи на социализма и народната република България. От друга страна ние като малцинственна организация трябва дапопуляризираме арменската съветска социалистическа култура и превъзпитание арменците в България в духа на истинския национален патриотизъм и пролетарски интернационализъм за нерушима дружба между народите начело с Великия съветски съюз в борба за мир ,демокрация и социализма.

Тези нашизадачи ние трябва да осъществи чрез широко културно просветна работа и преди всичко чрез разгръщане на творческа художественна самодейст,театрална ,хорава ,танцова ид .За да обезпечим максимум успехи в тези важни задачи стоящи пред организацията ни,нашата работа трябва да бъде организирване на принципа на демокртичния централизъм като ръководна роля наЦК на "Ереван" трябва да бъде установен факт,във всички начинания на нашата организция.Ето защо ние на дяло трябва да закрепим тази централизация в работата на нашите културно-просветни отдел без сп това да допустнем сковававане на полезната и творческа са самоинциатива на другарите ръководители по места. Както се отбеляза на годишната конференция ,нашата организация вертикално е свързана с ЦК. на "Ереван" и хоризонтално с ЕОПО на О.Ф. по места. Ние в нашота културно- п осветна работа изчерателно трябва да използуваме тези наши връзки за да черпим от изобилните материали на О.Ф. и потърсим ценната помощ при всяк конкретна работа. Отигтпроотдела при Ц.К. на "Ереван" це дава инструкции и изпраща агитпрониматериали в повечето случеи само за специалните наши арменски акции и начинания каквито материал другарите по места ни мога да намерят при О.Ф. При всички тези случеи нашата работа трябва да се коорденира с работата на О.Ф. Така в духа на решенията на IV -та конференция на"Ереван"агитпроподтела изпраща настоящето окръжно за изпълнение от агитпопите към местните клонове на организацията ни.

I-во Обща културно просветна работа.

До 30 X т.г. агитпрома да изготви тримесечен календарен план на темите които трябва да изнесат в просветние събрания на организата : копие от които дасе изпрати до ЦК на"Ереван".

1. Чествуване на деня на Великата октомврийска социалистическа революция.
2. Чествуване годишнината от съветизацията на Армения.
3. Изборите на народни преставители и окръжни съветници

4. Чествуване годишнината на Великия СТАЛИН
Тезист по чествуванията годишнината на съветизацията на Армения ще получите до 15XI т.г. Изобилен материал за другите теми ще намерите при културпросветния отдел на О.Ф. и партията.

II-ро . При читалището дасе образува курс за ограмотяване по арменски език,където да се чете извадки от литературата получена от съветск Армения и да се устрои колективно четене на вестник"Ереван".

III. Театрална сомодейност

С цел да се подобри и координира работата на театрялните групи при "Ереван" и не се допустне повече преставянето на блудкави безидейни и реакционни пиеси пред нашата публика ,които пречат за възпитанито на нашия народ в прогресивен дух до 30 X т.г. да да изготви шесмесечен проекто план,включая месеците X,XI,XII от 49 год.и I,II, III на 1950 год .на театралнята група .В проекто плана трябва да легне следните точки:

1. Пиесите които са поставени илище бъдат поставени на сцената през този период.
2. Набелязване другирите които ще участвуват в пиесите.
3. Срокове за раздаване на ролите и тяхното срочно изучаване
4. Фиксиране дните и броя на репитициите
5. Посочване поименно отговорници по задачите за организилване на представлението и осигуряване на салон,реквизити и продажба на билет

За сведение на огитпроподдела при ЦК на "Ереван" до 30 т.м. ни съобщете.

1. Какви пиеси имате на разпложение от арменски автор и и такива преведени на арменски език.
2. През годините 1948/49 кои пиеси са изнесени пред вашата публика.
3. Колко посещения и с каквипиеси е направила театралната Ви група през 48/49 год. в другите клонове на " Ереван"

IV-то Певческа самодейност

В репертуара на хора трябва да бъдат широко застъпени художествени песни на прогресивното творчество ,песни за трудовите постижения на народните маси и героичните подвизи на Димитровската младеж.Песни на съветските народи и на народите от народните демократии.

До 30 X т.г. трябва да се изготви и да и се изпрати шесмесечен проекто план за работата на хора да месеците X,X I,XII от 1949 год и I,II,III 1950 год. В проекто плана да се предвидят следните точки:

1/ Колко и на кои дати хора ще изнесе ~~организирва клона през този период~~ самостоятелен концерт.
2/ Участ ие в чествуванията които организарва клона през този период.
3/ Посещения на предпиятия,учреждения и квартали за преагитирване изборите за народни представители и окръжни съветници
4. Определяне дните на редовните репитиции
5. Поименно възлагане задачите на отговорниците и организаторите на кциите.

Също за коорденираме на ратотата на всички хорове при клоновете на организацията и взаимопомещ до 30 т.м. трябва да ни съобщите.

1 Списък песните от репертуара на хора Ви и хоровите материали с които разполагате.
2/ Колко и в кои клонове е правил посещение хора Ви през год.
3/ Какъв състав има хора Ви и има ли при него окрестров състав и танцова група.

V-то Негледна агитация

До 30 X т.г.да им изпратите тримесечен план за нагледната агитация като всяка организация трябва да изготви най малко по едно агиттабло един стен вестник и по три лозунга за:

1/ Чествуване на Великата октомвриъска социалистическа революция
2/ Годишнината от съветивизацията на Армения
3/ Изборите за народни представители и окръжни съветници
4/ Годишнината на Великия СТАЛИН

Из архивите на ДС
160

VI. Абониране на вестник "ЕРЕВАН "

За да можем да изпълним решенията ни и препоръките на годишнат конференция ,именно подобряване качеството на неговото съдържание и увеличаване на размера обявяваме агитационен месец на вестник "Ереван" до 29 XI т.г. ден на Съветизацията на Армения,за което клоновете трябва да разгърнат широка агитационна разяснителна работа сред нашите арменци)като увеличат с 10 %тиража на вестника за всеки клон. Постиженията в тая насока съобщете до редакцията на вестника за да поместим в органа.

За да затегнем по здраво връзките между клоновете и Ц.К.отнесете се по всички интересуващи Ви въпроси до агитиране при Ц.К. на "Ереван",за да се учим ,за дасе учим помагаме едни на други.

ъНапред за срочно изпълнение и преизпълнение на заплануваните за

Настоящето окръжно да се разгледа от ръководството с участието на широк актив на "ЕРЕВАН ".

Централен комитет на
прогресивната организация на
"ЕРЕВАН" на арменците в БЪЛГАРИЯ

КП/2-екз.

Из архивите на ДС

Строго поверително! 1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

О Т Ч Е Т

За състоянието на контаразузнавателната работа по линия на отделение II-ро, арменско разузнаване в Пловдивски окръг.

I. П Л О В Д И В :

1. Общ брой на арменците 4550
2. На списъчен отчет.....1206
3. На помощен отчет..... 112
4. Контингент на кап. разузнаване..... 374
5. Емигрирали от СССР..... 2
6. Ходили в чужбина..... 172
7. Учили чужди езици..... 75
8. Участували в фашистки отранизации..... 280
9. Имащи близки зад граница..... 65
10. Членове на религиозни секти..... 124
11. На разработка..... 2

В града ни преди 9.IX.44 година са съществували арменски фашистки организации ,от които най-важни са:

ДАШНАК- една от най-старите арменски партии, създаде на в процеса на народоосвободителната война против турската тирания, но след това престава да служи на това и се превръща в свърталище на авантюристи, мошенници и разни реакционери-мразещи прогресивното движение. Дашнаците проведоха страшна и отвратителна кампания съст яща се от измислици и клевети против СССР.

Преди 9.IX.44 година същите са живеели организацио онен живот, като много пъти по тяхна инициатива са събирали арменск то малцинство на разни увеселения, насочени предимно против Съветска Армения.

По инициатива на Дашнаците в града и била разтурен организацията "ХОГ", имотите конфискувани, а всички които фигурираха в

11, 12

списъците на същата минаваха като не благонадеждни,комунисти и беха преследвани от власта. В последствие когато Германия нападна СССР Дашнаците се включиха активно да помагат на тогавашната власт като съдействуваха активно да помагат за събирането на доброволци и изпра щането им на източния фронт.

Главните ръководители на тази организация беха:

1. Нерсес Асвазадурян
2. Гаро Хазаресян

Същите след 9.IX. 44 година беха издирени от Съветски военни власти,арестувани и изпратени неизвестно къде.

Техни активни съмишленици и които са били в ръководство то са следните лица:

1. Ехия Съказлиян
2. Кехарукин
3. Таквор Телелян
4. Онник Закарян
5. Апрахам Бодучиян
6. Агоп Малхасиян
7. Киркор Ерицня.

Младежката спортна организация"ХОМЕНТМЕН",под ръковод-ството на Ташнагите са възпитавали младежите в националистически дух.

"ХОМЕНТМЕН"-фашистка младежка организация,от неините редове са вербовани терористи,диверсанти и доброволци за политическите акции на ташнагите.До 9.IX.44 година съществуваше и като организация имаше свое ръководство,а именно:

1. Председател- Хаиг Магардич Бъздикян.
2. Секретар- Гаро Саркиз Гарабедян.
3. Домакин- Киркор Ховсеп Телелян.
4. Капитан- Дикран-Гаро Бардизбанян.
5. Съветник-Харатюм Бедрос Бедросян.
6. касиер- Гаро ХаикСеземджиян

контролен съвет:

1.Кеворк Овагим Тахмизян

2 Едуар Масик Малхасян.

Други организации които са съществували в града ни,но не са развивали значителна дейност са:

1. Кътутиян Хач- милостивий кръст.
2. Цехагронисти-фашистка организация.
3. Вахан Мануелян- националистическо дружество и др.

От горе посочените организации не се установи понастоящем същите да живеят организационен живот или да развиват някаква вражеска дейност.

163

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ЕЦ 36[3]

По линия на арменско разузнаване имаме 2 агенти и 1-информатор.

ПЪРВОМАЙСКА ОКОЛИЯ:

1.Подържащи връзка с капиталистически страни..... 2.

2. Останалите категории-няма.

3. Данни за съществуването на реакционни и антисъветски организации преди 9.IX.44 година -няма.

4. От така установения контингент специално по арменска линия няма взети на отчет.

5. Относно дейността на арменците живущи в капиталистическите страни,организациите им и връзките им с арменци в България-нямаме никакви сигнали.

ПАЗАРДЖИШКА ОКОЛИЯ:

1. Общ брой на арменците.....412.
2. На списъчен отчет.....412
3. Емигрирали от Съветска Армения-няма.
4. Проучени..... 7
5.Лица ходили в чужбина..... 1
6. Идващи от Турция през 1922 год..... 390
7. Съществуващи религиозни секти преди и след 9.IX.1944 година-няма.
8. Имащи близки зад граница..... 6
В Турция почти всички.
9. Учили чужди училища ..... 1.
10. Преди 9.IX.44 година е съществувала Цанковистка група от 10 души арменци,начело с Сергей Бадасаров-сега Зам.Околийски съдия в гр. Пазарджик.
11. До 9.IX.44 година в града е съществувала арменска група против Съветска Армения под името "ГЯШНАТ".Организацията е наброявала20 члена с ръководните деятели:

а/ Гарабед Гаворян -понастоящем член на БКП

б/ Онник Папазян

Разработки по арменска линия -няма.По линията работи един информатор-арменец "Петър".

ПАНАГЮРСКА ОКОЛИЯ:

1. Общ брой на арменците..... 10.
2. Проучени..... 6
3. Контингент на кап. разузнаване..... 3.

4. Завършили чужди училища..... 1.

5. Данни за съществуването на арменски реакционни антисъветски организации,както преди 9.IX.44 година,така и след тази дата – няма.

6. Разработки по арменска линия не се водят.

АСЕНОВГРАДСКА ОКОЛИЯ:

1. Общ брой на арменците..... 25.

2. Дошли в България през 1922 година по официален път от Турция.....25.

3. Завършили чужди училища..... 1

4. Контингент на кап. разузнаване ..... 25.

5. Участвували в антисъветски организации– няма.

6. Имащи близки зад граница..... 25.

7. Проучени..... 11.

8. С данни за дейноста на арменците в капиталистическите страни, не разполага службата.

9. Разработки по арменска линия –няма.

10. Агентура по линията няма.

11. Не е установено на каква база почиват връзките им.

12. Всички от тях са източно григориянци.

ЛЕВСКИГРАДСКА ОКОЛИЯ:

1. В града и околията има общо 16 семейства. От същите лица не се указа да имат връзки с капиталистическите държави.

Същите не представляват интерес за службата.

СМОЛЯНСКА ОКОЛИЯ:

1. Общ брои на арменците .....2.

2. Няма данни от които да е видно,че представляват контингент на капиталистическото разузнаване.

3. Реакционни и антисъветски арменски организации,както преди така и след 9.IX.44 година в града и околията –няма.

ДЕВИНСКА ОКОЛИЯ:

1. В града и околията– няма арменци и по тази линия не се работи.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ЛЕЩЕРСКА ОКОЛИЯ:

1. Общ брой на арменците.....7.
2. Наше списъчен отчет..... 7.
3. Проучени ..... 7.
4. Дошли от Турция.....
5. Всички имат близки зад граница.
6. Разработки по линията няма.
7. Агентура по линията няма.
8. Данни за съществуване на арменски антисъветски организации-няма.
9. Учили чужди училища - няма.
10. Съществуващи религиозни секти -няма.

166

2.X.953 година.
Пловдив.

ИЗГОТВИЛ:
мл. лейт. Хр.Христов.

1

Строго секретно

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

По молба на служба от центъра молим да се съберат данни за численността на живущи в НР България ермени, които са избягали през първите години при установяване на Съветската власт в СССР / 1919-1921 г.г./, членуваха в дошнакските и други контрареволюционите буржуазно-националистически организации.

Молим да се установят места на концентрация на такива лица, какви вражески прояви има в тяхната среда, дали поддържат близки връзки помежду, дали са кореспондират с лица, живущи в капиталистически страни и няма ли данни за връзки им с представители на буржуазно-националистически контрареволюционни центрове.

"24" декември 1959 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно! 2

3066
26 III 60 г.

ДО ДРУГАРЯ

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ У-НИЕ МВР

По наши данни бившите ръководители на арменската фашистка терористическа организация "ДАШНАКЦУТУН" в миналото са използувани активно от капиталистическите разузнавания против СССР и прогресивното движение у нас. Освен в разузнавателна дейност те са използувани и в провеждане на терористическа дейност против активни ръководители на арменските прогресивни организации в нашата страна.

За изясняване миналото им и настояща вражеска дейност моля, наредете Ви да се установят и вземат на отчет онези бивши ръководители и активни членове на арменската фашистка организация "ДАШНАКЦУТУН", за които има данни, че се занимават с вражеска дейност, поддържат връзки с лица от зад граница или такива уличени в услуга на чужди разузнавания, намиращи се в страната.

за НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III ДС-
полковник
~~-ген.майор:~~

София, _____ 1960 г.

ДС 13 екз.
12-адресанту
1-изпълн. Гр.Стефчев
23.III.60 г.
София

1. Н-к Столично У-ние МВР - Враца
2. Н-к градско У-ние МВР - Пловдив
3. Н-к градско У-ние МВР - Варна
4. Н-к Окр У-ние МВР - Сливен
5. — " — " — " — " — - Хасково
6. — " — " — " — " — - Ст.Загора
7. — " — " — " — " — - Бургас
8. — " — " — " — " — - Кюстендил
9. — " — " — " — " — - Русе
10. — " — " — " — " — - Силистра
11. — " — " — " — " — - Сливен

Строго секретно !
екз. № ____

244
4

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

относно : получения сигнал за изселване на някои арменски семейства в капиталистически страни.

От извършената проверка по агентурен и официален път във връзка с настроението съществуващи сред арменското малцинство за изселване в капиталистически страни се установи следното:

По данни на бившия агент "Кръстников" настроението за изселване сред арменското малцинство се е получило през 1962г., след като от Румъния са заминали доста семейства за Ливан. Оттам същите били разпределения за оная страна за която пожелаели.

В разговор с лицето СТЕПАН Х.АГОПИЯ от гр.Бургас се установи, че арменското малцинство започва да коментира въпроса за изселването им в капиталистическите страни, след като от Румъния са се изселили няколко семейство. От Ливан е имало представител в Румъния, който е уреждал въпроса за тяхното изселване. За тази цел са подписвали договор колко години и къде ще работят след изселването си , след изтичането на тоя срок, кой в която страна искал после можел да замине.

Това настроение се пренесло и в България, като много семейства от София,Пловдив и др.градове в страната са изявили желание за изселване в Ливан. В България този въпрос го уреждал един арменец ,български гражданин, който чрез връзки от Ливан е станал ливански гражданин. Същият понастоящем развивал много активна дейност за набиране желаещи за изселване в Ливан, а оттам в Южна Америка. Посещавал е много градове в страната,в това число в Бургас с тази цел.

В Бургас за сега в болшинството си арменското малцинство живо коментира този въпрос и възможно е някои от тях чрез това лице в София да са направили постъпки за изселване.

В Бургас през м . август лицето СУРЕН САРКИС ЗАРОЯН на 50г. е направил постъпки за изселване в Ливан при близки роднини на жена му,обаче не му е разрешено да замине.

Из архивите на ДС

Поставена е задача на агентурата и ЛВ за установяване на лицето от гр.София ,което се занимава с уреждане въпроса за изселването на арменски семейства в Ливан и лица,които са проводници на същата агитация в гр.Бургас.

Ст.разузнавач _____
/ майор/

написано 2 екз.
№ 1адресанта
№ 2 към дело
изп.Нв.Комчев
написала ЩК
9.XII.965г.

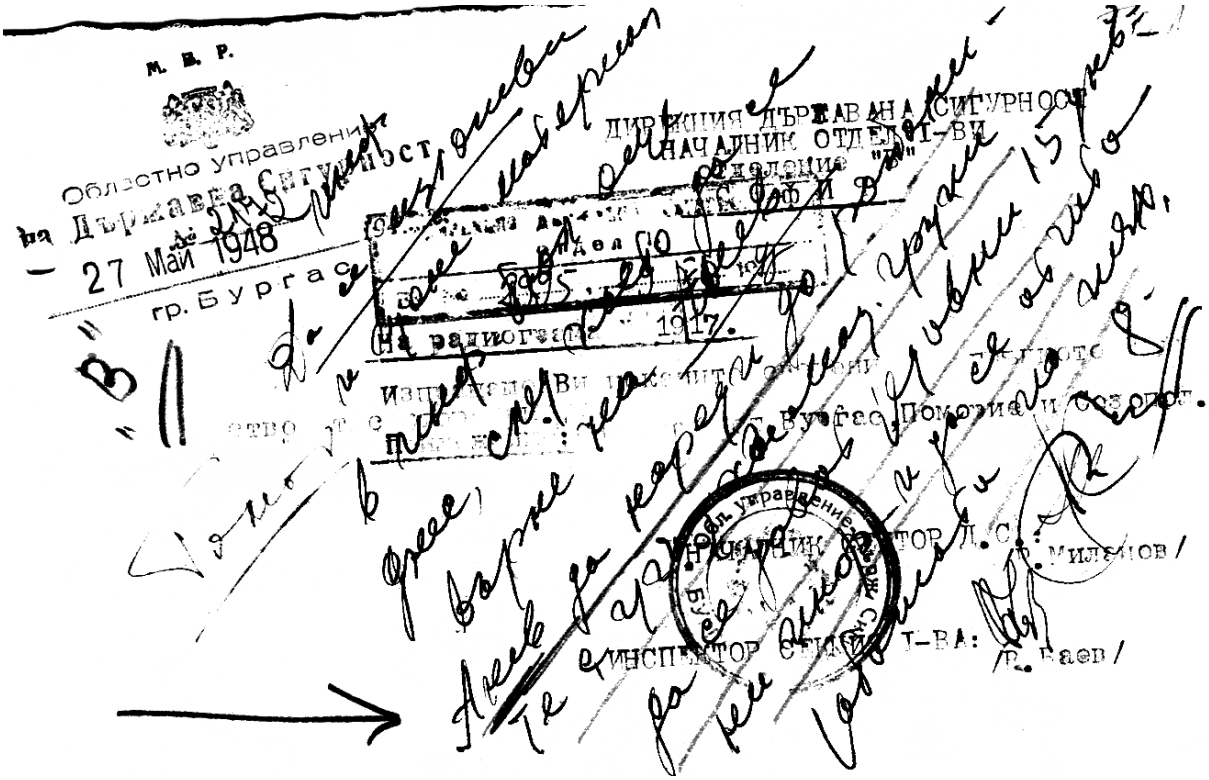

М. В. Р.

Областно управление на Държавна Сигурност

№ 2152

27 Май 1948

гр. Бургас

ДИРЕКЦИЯ ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
Отделение "В"
СОФИЯ

Отдел ПО

На радиограма 1917.

Изпрашаме Ви [illegible] Бургас Помощие и Созопол.

НАЧАЛНИК СЕКТОР Д.С.: /Р. Миланов/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ВА: /Р. Баев/

Обл. управление Бург. Сигур.

Из архивите на ДС

С В Е Д Е Н И Я

за отношението и проявите на ГРЪЦКОТО МАЛЦИНСТВО
към по важните събития в страната,външният свят и ГЪРЦИЯ.
гр.ПОМОРИЕ.

Непосредствено след 9.9.44 г.цялото гръцко население бе приобщено към новата ОФ власт,поради това,че преди 9.9.44 г.фашистката власт третираше гърците,интернираше една част от тях,тормозеше населението,а също бяха определени часове през които свободно гръцкото население можеше свободно да се движи,но след определеният час-вечер,при какъвто и да е случай на гърците се забраняваше да напущат домовете си."поради тези причини особенно младежите,на 9.9.44 г. взеха живо участие и подпомогнаха,особенно в гр Поморие,при завземането и установяването на ОФ власт.Това положение продължи до тогава докато ОФ започна да провежда своите мероприятия.Онази част от гърците които са икономически добре,след като се уталожи политическата атмосфера и след като започнаха да разбират какво ще донесе на тях ОФ власт, преминаха на страната на реакционните елементи и започнаха да злословят по адрес на ОФ власт.

Бедните гърци които са болшинство от гръцкото население се включиха в редовете на ОФ партии,а най вече в редовете на РПк. където членуват и до днес.По този начин се получават два лагера сред гръцкото каселение:От една страна бедните гърци които се при общиха към ОФ,а от друга страна богатите гърци и тези с средно икономическо състояние които въпреки,че преди 9.9. 47 г.бяха тормозени от фашистката власт бърже забравиха всичко и преминаха на страната на реакционерите.

При провеждане на първите избори през 45 г. гръцкото население участвува в тях,като по вече от 90% гласуваха.В последствие при плебисцита за снемането на монархията и установяването на управлението ни като Нар. рупублика,също гръцкото население участвува в гласуването и гласува против монархията,което потвърди ха резултатите от гласуването ,имаше много малко гласове за монархията.

Когато се насрочиха изборите за ВНС през 1946 г. когато вече имахме оформена опозиция,участвуваща в изборите,сред гръцкото се водеше агитация да гласуват с бели бюлетини.Имаше и такива като;Кириак Ралев ,Филип Филипакиев,Маргарит Ралев,които станаха застъпници на бюра на страната на опозицията.Въпреки че се водеше агитация от богатите гърци-реакционери,те не можаха да убедят гръцкото население да гласува за опозицията.Гърците От.Фронтовци ги разобличиха и в резултат на това при гласуването,там където гласува гръцкото население опозицията взема изключително малко гласове в голямото си болшинство гласуваха за ОФ и най вече за ОРК.

При провеждане на паричните реформи през 47 г. бяха засегнати богатите гърци,които си държаха парите в къщи и бяха изненадани,те страшно бяха озлобени,а бедното население които не бяха засегнати ги подиграваха и дразнеха за"загубените" им пари.

При провеждане на национализацията на фабриките и всички подземни богатства и надземни природни богатства,с този закон бяха засегнати значителна част от гръцкото население предимно в гр. Поморие.Бяха иззети притежаваните от частните лица солници,към 36 семейства които имаха по вече от 50 солници и не участвуваха лично в производството.В началото не бе добре разяснено кои солници се изземат и поради това,че има доста които по 10-20 солници /получи се така че в голямата си част гръцкото население започна негодуването от закона.В последствие след като се разясни дребните собственици се успокоиха,а тези на които останаха иззети в началото имаше такива като Манол Панайотов Маркулев,които откаваха да подпишат съобщението с което ги уведомяваха за изземването на солниците;Бедните и средно заможни гърци възприеха национализацията добре и имаше такива изказвания от тях:"сега вече правят

нещо,а до сега само се говореше,но свърши вече с приказките". Особенно след създаването на Държавно Солодобивно предприятие,където то по вечето ръководители гърци напълно вече бе разбрано защо се изземат солниците и кого ще облекчи това.

Изземването на целият машинен земеделски инвентар не засегна никой от гръцкото население,поради което не се почувствува твърде в неговите среди,но въпреки това,че нямаше засегнати реакционерите не го одобриха и пак злословиха по адрес на власта, че вземала държавата това,което хората създавали с свой труд.

По международните събития,положението сред гърците е също-ила два лагера.Богатите реакционно настроени гърци и известна част от средна ръка,постоянно говорят,че Англо-Американците имат най правилна политика и че те са хората които могат да установят ред в света,включително и в наша страна и за предстоящата война между СССР и Англо-Американците.Гърците членове на От.Фронтовски парти и РПК виждат че единственият спасителен път за наша страна е Об политика,а в лицето на СССР наш съюзник който ни указва неоценима подкрепа.Въобще тази част от гръцкото население подкрепя политиката,външна и международна на нашето правителство.

По отношение създаденото положение в Гърция-реакционерите гърци коментират,че за да има гражданска война там-виновни са комунистите,а не Англо-Американците и че ако не са комунистите то англо американците щели да уредят всичко в най скоро време.Даже достигнаха до там,че когато в Поморие,на събрание,гръцкия журналис Лефтериос Мавридис изнесе доклада за истинското положение в Гърция в който единственото обвиняват само англоамериканците,реакционерите започнаха да говорят,че Мавридис е македонец на когото му плащали да говори така и че един грък не можел така да говори за Гърция и англоамериканците.От друга страна лагера на гърците От.фронтовци напълно подкрепят борбата на гръцкият народ и обвиняват единствено англоамериканците за създаденото положение в Гърция.

В заключение трябва да се каже,че реакционерите гърци редовно слушат радиостанциите Лондон,НЮ-Йорк,Атина,Анкара и мерило за всички събития за тях служат новините чути от тези станции от които те черпят и кураж.

Горното за сведение.

Из архивите на ДС

173

ДО ДРУГАРЯ ЗАМ.ДИРЕКТОР Д.Д.С.

Р А П О Р Т

ОТНОСНО: Въпросите свързани с преминаващите в наше войници от Гръцката демократична армия.

Другаре Зам.директор,

При досегашната ни работа много често са случаите,когато в страната преминават войници от Гръцката демократична армия.В случаите когато тези преминавания са групови,преминалите обикновено биват изпращани в гр.Берковица.Има обаче и случаи на единични преминавания на войници от Гръцката демократична армия.За да се установи истината за бегството на такива лица,е необходима проверка.

Освен това често пъти преминават в страната цивилни лица, които обикновено като причина за тяхното бегство сочат обстоятелството,че са тормозени и преследвани от гръцките монархофашисти. За определяне нашето становище към такива лица,също така е необходима проверка.

До сега за определяне отношението ни към тези две категории хора /единични преминавания на гръцки войници от Демократичната армия и преминавания на цивилни лица/ е искано мнението на другаря инспектор при Д.Д.С. - СИМЕОН ИВАНОВ,който е придаден към гръцките другари за връзка.Във всички случаи неговите указания и мнение са били устни и той не е оставял никакви документи,които да ги потвърждават,мотивирайки се с туй,че няма такова право.Освен това той често пътува и по някога ние стоим 15-20 дена,без да можем да направим каквато и да било проверка.Не са редки случаите когато по дадена нему задача,ние не получаваме отговор твърде продължително време и тези лица трябва да стоят в ареста.

Така например сега в ареста има двама бегълци от Гърция,единия от които е задържан от началото на м.септември т.г.без ние да сме получили указание как да постъпим,въпреки че другаря инспектор СИМЕОН ИВАНОВ е уведомен за случаите своевременно.

докладвайки горното,моля да бъдат дадени указания за работа, при разрешаването на случаи като горните.

НАЧАЛНИК ГРУПА "Д":

3

До началник отдел 2-ри

Т У К

Р А П О Р Т

ОТНОСНО: разрешаването на поставените от Зам.Директора - др.БОЕВ и Вас въпроси във връзка с вземането на разработка гръцките бежанци у нас.

1.По въпроса за тяхното настаняване в общежития или групирането им в няколко населени места.

За разрешаването на същия въпрос е заседавала няколко пъти правителствена комисия в която е участвувал и министъра на Вътрешните работи - др.ХРИСТОЗОВ. Възможностите за тяхното настаняване в Добруджа и някои ДЗС са били разглеждани и неприети.

Последното решение било: да бъдат настанени в с.Ореш-свищовско 2-3,000 души, като от страна на държавата бъдат отпуснати средства за построяване на къши; 1500-2000 души да бъдат изпратени в Полша и Чехия, а останалите да се пръснат на групи из цялата страна.

При това положение, след като правителствената комисия е разглеждала въпроса, наново да проучваме ние възможностите за разрешението му, смятам за неуместно.

Предлагам да бъде настоявано да се увеличи общежитието в с.Ореш-свищовско, а всички останали да бъдат изпратени в други страни. Бежанците пръснати из селата да бъдат настанени в с.Еневотолбухинско, населението на което се изселва в Турция. Така могат да бъдат настанени до 1500 души.

Данните по този въпрос са получени от др.ДОКУЗОВ.

2.Относно гръцките бежанци намиращи се у нас и преминали през Югославия:

Числото на тази категория, според др.ДОКУЗОВ е много голямо, тъй като е имало период през който тези преминавания са били масови, като лицата са стояли в Югославия повече, отколкото в България. При нас, в службата като такива са регистрирани около 5. душиТе са преминали в страната през 1949 год. Справки за тях ще представим, а списъка на другите ще може да бъде съставен едва след регистрирането на гръцките бежанци и попълването от тяхна страна на формуляр, в който този въпрос да бъде включен.

3.Относно съставянето на справки за намиращите се в ТВО - Божарево монархофашиски войници и дезертьори от демократичната армия.

В ТВО - Божарево са били изпращани хора по два пътя:

Из архивите на ДС

176

4

а)Чрез др.ДОКУЗОВ и др.ХИНКОВ, без ние да сме уведомявали и

б)От нас на лица, които са били разследвани от нашата служба. Според обяснението на др.ДОКУЗОВ, досиетата на първата категория лица той е предавал на др.КАПРИЕЛОВ. Последния, според неговия отговор, ги е предавал на др.БОЕВ. За тази категория лица ние ще представим само списък,който своевременно сме изискали от началник отделение ТВО при МВР.

За втората категория лица ще представим справки.

4.Относно последствените по гръцка линия лица.

Според обясненията на др.ДОКУЗОВ, последствени има 11 души. Тяхното число е било около 30 човека, но напоследък са освободени двадесет. Следствието се води от представителя на ГКП -КОСТАС.В негова помощ е придаден следователя др.МАНЕВ с група оперативни следствени работници.Понеже др.МАНЕВ отговори, че не може да се ходи на следствието (заяви, че дори имената на някои ~~на някои~~ от последствените не знае), уредих той да бъде приет от др.БОЕВ поне на устен доклад. В какво се обвиняват последствените и какъв е резултата от следствието на нашата служба не е известно.

Предлагам: да бъдат изискани справки за всеки от последствените.

5.Относно обекти и сътрудници, които можем да получим от др.ДОКУЗОВ.

Той ще възстанови и ще ни предаде в писмена форма онези материали, които смята, че могат да ни бъдат полезни. В неговите бележки има доста данни за лица, които ние ще трябва да разработваме.

Той и неговите помощници нямат информационен апарат. Такъв имат гръцките другари, но той се съмнява дали ще го предадат, като има предвид тяхният национализъм.

10.1.1950 год.
София.

Началник отделение 3-то:

5

Отдел II-ри
Отделение 3-то
Група "Д"
4.III.1950 год.
С о ф и я

До другаря Началник Отдел II-ри

П→1

8 ТУК

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

О т н о с н о: Картотекирането и агентурното обслужване на намиращите се у нас гръцки полит. емигранти.

Др. Началник,

По линията на специалната комисия при ЦК на БКП, гръцките политически емигранти намиращи се у нас се разпределят за работа по различни обекти в страната, а друга част се изпраща в братските Народно-демократични държави /Чехия, Полша, Ромъния и Унгария/. По сведение от др. Докузов в България ще бъдат оставени около 3-4000 души. От тях 1000 души ще бъдат настанени на работа по горските обекти при М-во на горите. Останалите ще се разпределят по индустриалните предприятия, ДРС, ГКРС и др.

Така например в София са настанени в текстилна ф-ка "ТИГЪР" 33 гъркини емигрантки и допълнително ще бъдат настанени още 20. престояще е настаняването и на други в различни столични предприятия. Освен това изпратени са вече в горските обекти, гръцки емигранти както следва: с. Витиня-Потевградско - 25 души, с. Рибарица-Тетевенско - 44 души, с. Плачковци-Тревненско - 43, в балкана Еленско 30 души, и др. В ход е настаняването и на останалия контингент лица.

За уреждане положението на оставалите у нас гръцки емигранти, необходимо е те да бъдат картотекирани и снабдени с документи за самоличност, а съмнителните от тях да бъдат взети на разработка. Тъй като картотекирането трябва да бъде извършено от бюрата за чужденци - в София и по места, а мнозина от гръцките емигранти не знаят български ПРЕДЛАГАМ регистрирането им да

Из архивите на ДС

бъде извършено по следния начин:

I. По регистрирането на емигрантите

1. Да бъде преведен на гръцки специален въпросник изработен от нас, който да има равностойност на пълна и подробна биография на лицето. Така изработения въпросник да бъде размножен на циклостил.

2. Да бъде преведена на гръцки декларация обр. 10-Г и размножена в ограничено число екземпляри с цел да бъде използвана при регистриране на емигрантите, особено там където нямат преводач на гръцки.

3. Техническата работа по отпечатването на въпросника и декларацията да се извърши с наша картия при съдействието на наш Опер.р-к. За същото имаме предварителното съгласие на др. Докузов, който разреши да използваме циклостила на гръцките другари в гр. Берковица./При близкото съдействие на негови доверени хора там./

4. Да се изпратят писма със съответното число въпросници и декларации до секторите в районите на които са настанени гръцки емигранти с указание как да бъде извършено регистрирането им от бюрата за чужденци по места, като това стане със съдействието на нашите служби по места.

5. За София регистрирането да бъде извършено от бюро"Чужденци" като за целта ги снабдим с гръцки екземпляри от въпросника и декларацията. Регистрацията на лицата да се извърши при близкото съдействие на наш Опер. р-к владеещ езика.

6. Специално за Отдела да бъде изготвена картотечка съхранявана от Група "Д" съдържаща картони обр. 1 за всички гръцки емигранти намиращи се у нас.

II. Относно разработката на съмнителните лица измежду гръцките емигранти.

1. Да се отпочне агентурно обслужване на настаненитe в София и по места гръцки политически емигранти, с цел да бъдат разкрити промъкналите се между тях вражески елементи.

2. По съмнителните от тях да бъдат взети на разработка като за целта бъдат разпратени писма до секторите с които да се иска справка за разработваните от тях лица с указание за

Из архивите на ДС

причините поради които са били взети на разработка.

3. Чрез др. Докузов и с близкото съдействие на неговите хора да бъдат набелязани съмнителните гръцки емигранти, които също да бъдат взети на разработка.

4. Да се отпочне незабавно превеждането на биографиите написани според дадените въпросници, като на първо време се преведатт1 на по-съмнителните лица набелязани чрез службата на др. Докузов, а впоследствие и на другите.

Н-к Група "Д"

/П.Николов/

Вх.№ 1268-П
30 IV 50г.

Строго-секретно !

До другаря

МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Т У К.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д О К Л А Д

от НИКОЛА ИВ.МИТЕВ - и.д.н-к отдел II-ри.

Другарю МИНИСТЪР,

В последно време,след започване разформирането на лагера за гръцки партизани,множество български граждани отправят искания,към административния отдел при ДНМ,да бъдат освободени тяхни близки и родственици - гръцки партизани,и им се разреши да се настанят при тях.Молителите са готови да поемат задължения ,че ще се грижат за издръжката ,възпитанието и настаняването им на квартири.

Такива искания се отправят от всички краища на страната в това число и от райони близки до граничните.

От друга страна има голям брой български граждани,които бяха мобилизирани и изпратени в партизанските части.Голяма част от тях са от районите на:Петрич,Сандански,Пловдив,Пазарджик и Неврокоп.Повечето от тия наши граждани сега се намират в лагера Берковица.Почти всички имат семейства,които живеят в поменатите райони,и няма кой да се грижи за издръжката им. Близките им също правят постъпки за тяхното освобождаване. Това са предимно македонци и тракийци.Положението на тия семейства е действително много лошо,защото те разчитат на издръжката на мъжете,бащите и синовете си.

Освен това ,измежду лагеристите има и доста деца на гръцки партизани има и малолетни партизани ,за възпитанието на които не се полагат регулярни грижи.Тяхните близки правят също постъпки за освобождаване и настаняване при тях.

В досегашната практика ние се ръководехме от указанието, което сте дали на другарите от специалната комисия при ЦК -получено от др.ДОКУЗОВ - да не се разрешава заселване в Южна България.

Ако ние продължим същата практика - остава неразрешен най-болният въпрос - въпроса за българите и македонците от Егейска Македония и тракийците, които имат семейства на наша територия.

Също така трябва да отбележим, че много от тия партизани напущат обектите в които работят и заминават при семействата си.

Необходимо е да се дадат бързи и твърди указания по въпросите.

Нашето мнение по поставените въпроси е следното:

1/На малолетните да се разрешава да отиват при свои родственици и близки по цялата територия на страната, изключая пограничните зони на южната и западната ни граници, при условие, че родствениците са политически благонадеждни и имат материални и битови условия да издържат и правилно възпитават малолетните.

2/За гръцки партизани - гръцки поданици, да се разрешава изпращането им, при тяхни близки, само в Северна България.

3/За българските граждани, от изброените райони - политически благонадеждните, да им се разрешава да се върнат при семействата си, а другите да се заселят заедно със семейства та си във вътрешността/Сев.България/.

Това наше предложение крие сериозната опастност, да насадим в най-невралгичните пунктове на границата, вражеска агентура.

Най-правилното разрешаване на въпроса е правителството да реши изселването им в Добруджа, като се настанят със семействата си в ДЗС. Това разрешение, според нас, е и политически и оперативно правилно.

На разпореждане.

СЪСТАВИЛ : Н.Митев

/ Н.Митев/

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително.

До Другаря
МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Г У К.

Д О К Л А Д
от ИЛИЯ МИХАЙЛОВ-н-к отделение 3-те, отдел II-ри,

Относно: положението на гръцките емигранти у нас.

Другарю Министър,

След решението на специалната комисия при ЦК на БКП, да бъде разформировано гръцкото общежитие в гр.Берковица, една част от гръцките емигранти бяха изпратени в народно-демократичните страни, а друга част бяха настанени на работа в нашата страна както следва;

I. В СОФИЙСКИТЕ ИНДУСТРИАЛНИ ПРЕДПРИЯТИЯ:

ДИП-"Г.ДИМИТРОВ"	117
ДИП-"ТИГЪР"	82
ДИП-"БЪЛГАРИЯ"	36
ДИП-"Г.КИРКОВ"	26
ДИП-"Г.ДИМИТРОВ"-каучуков завод	20
ДИП-"ПОБЕДА"	12
ДИП-"СТЪКЛАРСКА ФАБРИКА"	10
ДИП-"СОФИЙСКА КАМЕНИНА"	8
ДИП-"ФАЯНС"	8
ДИП-"ХЛАДИЛЕН ЗАВОД"	7
ДИП-"РУНО"-гара Искър	21
ДИП-"ДИМИТЪР БЛАГОЕВ"-Казичене	90
Всичко	427

II. В ПРОВИНЦИЯТА.

В гр.Пловдив	26
В гр.Хасково	14
В гр.Димитровград	46
В гр.Елена	30
В с.Рибарица Тетевенско	44
В с.Плачковци	43
В с.Долен Чифлик Сталинско	50
В с.Витиня Ботевградско	25
Всичко	278

739 7

В комбината "Болницата-приют" в с.Ванкя,където съществува голямо текучество, към 8.т.м.се намират 450 души, а в детското общежитие -166 души или всичко в с.Ванкя -616 гръцки емигранти и деца.

В общежитието в гр.Оряхово се намират около 2600 гръцки емигранти. Общежитието в Берковица е разформировано в началото на м.юли и хората от там са преместени в гр.Оряхово.

В ТВО-Ножарево,Тутраканско се намират 84 души, от които 30 ще бъдат изпратени в Полша,4 души ще бъдат освободени и настанени при близките си в България, а останалите 30 души ще бъдат преместени в ТВО-Белене,където се намират понастоящем 10 души. В Белене ще бъдат изпратени и намиращите се в гр.Оряхово 30 души монархо-фашисти.

Понастоящем в България се намират общо 4015 гръцки емигрантиот които за постоянно ще останат около 1000 души, а останалите ще бъдат изпратени в другите демократични страни.

Разпределението и настаняването на работа на гръцките емигранти ставаше и продължава да става без наше знание,въпреки уговорката направена между гръцкия отговорник у нас-др.КОСТАС от една страна и от другарите ДОКУЗОВ и МИХАИЛОВ от друга,да бъдем уведомявани предварително.

Често пъти ние научавахме за настаняването им на работа случайно и понякога доста късно. Работата ни по обслужването на гръцките емигранти отпочна от м.март 1950 год.

През миналото тримесечие пред групата стояха задачите да бадат приведени в известност настанените на работа да бъдат регистрирани в Административния отдел да бъдат картотекирани при нас и да си създадем информативен апарат сред тях. Тези задачи бяха изпълнение, като по нареждане на др.ДОКУЗОВ,гръцкия отговорник ни предаде някои от от ползването от него информатори. В края на миналото тримесечие бе завербован един информатор от гръцките емигранти без знанието на КОСТАС. Такъв е завербован и в началото на това тремесечие.

До сега не е установена вражеска дейност от страна на гръцките емигранти.

През настоящето тримесечие пред групата стоят следните задачи:

1.Да се извърши основна проверка на част от настанените на работа гръцки емигранти -ще се изясни,колко и кои са членове на ЕКП, ЕПОН,ЕАМ,колко и кои са доброволци,мобилизирани,пленени и преминали от монархо-фашиската армия в ГДВ; колко и кои са пленявани от монархо-фашистите,кои са били в монархо-фашиски лагери; колко и кои са участвували в първата или във втората и двете съпротиви; кои и по кол-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ко време са били в Югославия -кога,какви роднини и близки имат в Югославия, кои и кога са били в бригадата на ГОЧЕ и КЪРЕМЕДЧИЕВ.

2.Създаване агентура из средата на гръцките емигранти без знанието на КОСТАС, а също така и из средата на гръцките бежанци работещи в предприятията в което има гръцки емигранти.

3.Проучване и изясняване обстановката около лицата създали си връзка с гръцките емигранти,като някои от тях ще бъдат взети на разработка.

4.Провеждане предварителен разпит на всички преминаващи за напред у нас ГЕ - по единично или на малки групи.

Почти всички наши информатори говорят само гръцки език,обстоятелство,което затруднява работата ни,тъй като разполагаме само с един преводач - др.ИВАН ТОРТОПОВ,който няма физическата възможност да се справи с работата си.

Сериозна и основна трудност,която срещаме в нашата работа е наличието на гръцка комунистическа партия и гръцка партийна разведка на наша територия. Информаторите предадени ни от др.КОСТАС са членови на ГКП и при срещите си с наши о.р.в много случаи избягват или отказват да говорят за състоялите се тяхни партийни и общи събрания, за възникналите въпроси и изказвания,мотивирайки се,че това били партийни въпроси. Освен това, когато информатори се доберат до някои поинтересни данни за свои сънародници,пък дори и за българи,те не ни донасят, а когато от наша страна се прояви настойчивост, те ни съобщават,като в същото време търсят връзка с КОСТАС, за да го уведомят. Не са редки случаите,когато информаторите предадени ни вече от КОСТАС отказват да говорят по зададени им от нас въпроси,казвайки, че за случая трябвало да получат специално разрешение. Такъв е случая с инф."ФАКИРА",който отказа да даде на нашия опер.работник писменното изложение направено от него по искане на о.р. и КОСТАС. След като информатора бе убеден да даде изложението,той стори това, но в същот време написа и предаде на о,р.едно писмо до КОСТАС в което му съобщава, че е предал изложението на нас. Друг пример е случая с АНАСТАСИЯ ЕВАНГЕЛО ЯКУПИДУ,която отказа да говори пред о.р.по някои въпроси без разрешение и присъствие на КОСТАС.

Има случаи,когато гръцките другари -респективно КОСТАС предприемат действия за които по наше мнение би следвало предварително да ни уведомяват. Така напр.КОСТАС без наше знание прави разни размествания на настанените вече по предприятия гръцки емигранти.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

Някои от тях биват изтегляни и изпращани по специални задачи за кое
ние научаваме късно и често пъти съвсем случайно.

По още непроверени сведения,преди 8-10 дни от Банкя,Софийск
е бил взет от гръцките другари един емигрант,за когото се говори,че
бил обвинен в провокаторство във връзка с МАЛТЕЗОС. Къде се намира
понастоящем въпросния емигрант,по каква причина е взет,не ни е извес
но.

Трудност по изпълнение основната наша задача се явява и сил
но развитото в емигрантите националистическо чувство. При средите ни
информаторите говорят за лошите прояви на българите и славяномакедон
ците участвували в съпротивата, но не и за гърците.

Друго обстоятелство,което затруднява обслужването на ГЕ е
както се каза вече,разпределението им и настаняване на работа из стр
ната без наше знание. При това те се настаняват в множество предприя
тия на малки групи с оглед на това, да подготвят повече и разни кад-
ри за индустриалното производство.

От наша страна бе изготвен и предаден на др.КОСТАС специа-
лен формуляр-въпросник, от който става видно, какви хора трябва да
бъдат изпратени в Полша и другите демократични страни и какви оставе
ни тук. Имаме данни обаче, че тук са оставени и настанени на работа
емигранти,което съгласно формуляра трябваше да бъдат изпратени в Пол
ша. Такъв е случая с , който е бил в бригада та ГОЧТ
и дезертирал в Югославия. Същия е привърженик на Тито и през 1947/48
год.е работил в УДГ. Подобен е случая и с ,който
е бил в Югославия, има брат там и е привърженик на Тито.

Друга трудност по работата ни сред ГЕ е и липсата на помеще
ние за вземане на следствие на преминаващите единично и на малки гру-
пи емигранти у нас.

От началото на тази година такива преминавания стават много
често. Предвид опасността титовското и монархо-фашисko разузнаване да
използуват тези преминавания и прехвърлят на наша територия добре ле
гендирани свои агенти, необходимо е същите да бъдат разпитвани и про
верявани. Поради това, че нямаме о.р-ци знаещи езика, разпита на те-
зи хора продължава доста дълго време. Често пъти по липса на помеще-
ние за уединяването им и провеждане задълбочен разпит, същите биват
препращани направо в Горновица, от където биват настанявани на рабо-
та или препращани в други демократични страни. Това обстоятелство
крие сериозна опасност да допустнем в нашата страна редица чужди
агенти.

Предвид гореизложеното и с оглед подобрение на работата по

Из архивите на ДС

10

142

гръцка линия,

П р е д л а г а м :

1.Да се разгледа и излезе с решение по въпроса за съществуването на ГКП на наша територия.

2.Да се забрани дейността на гръцката партийна разведка извън общежитието в гр.Оряхово,като се нареди на др.КОСТАС да ни предаде цялата своя мрежа информатори в София и всички налични материали.

3.Изпращането на хора за демократичните страни да става съобразно дадения от нас на др.КОСТАС формуляр-въпросник,като при определянето им присъства и наш оперативен работник.

4.Настанените на ра ота емигранти в Хасково,Димитровград, и други крайгранични градове да бъдат изтеглени и настанени във вътрешността на страната.

5.Групите от 5 до 10 човека да бъдат преместени в предприятия,в които има повече емигранти.

6.Да се ограничи настаняването на гръцки емигранти в София и то да става не само чрез др.КОСТАС и БЧК,а чрез предварително разрешение от нас.

7.Да се отпусне помещение за разпит на преминаващите по единично и на малки групи гръцки емигранти.

София,12,VII.1950 год.

СЪСТЪВИЛ:.....
/н-к отделение III-то/

1.ПОМ.МИНИСТЪР МВР:.....
/Ив.Райков/

СЪГЛАСНИ:2.ЗАМ.ДИРЕКТОР ДДС:.....
/Хр.Боев/

3.НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 2-ри:.....
/Г.Кръстев/

13

Отдел II-ри
Отделение 3-то
гр."Д"
20.X.1950 год.
София.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително.

Т У К - НАЧАЛНИК ОТДЕЛ II-РИ.

РАПОРТ - ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Другарю Началник,

често пъти при нас идват другари от поделение 1480 при генералния щаб на войската,на които сме оказвали съдействие за набелязване и събиране сведения за интересуващи ги гръцки емигранти. Тъй като в началото на отпочване работата ни по обслужване гръцките емигранти неможехме да даваме на другарите от под.1480 пълни сведения за интересуващите ги емигранти и особенно за тяхните връзки в Гърция,договаряли сме се с другарите да отиват по предприятията и добре легендирани да влизат в контакт с тях.Препоръчвали сме им да се представят от БЧК,Инспекция на труда,М-во народно здраве и пр.,като при всяко отиване в някое предприятие да ни уведомяват .

До сега тази уговорка не е спазвана от другарите от поделение 1480.Същите са ходили по предприятията,представяли са се като органи на разузнаването и са влизали в контакт с гръцките емигранти,като са ги разпитвали по най-разнообразни въпроси.Така напр. на 17.9.т.г. в ДИП-"Г.Кирков" са отишли двама другари,които са извикали секретаря на гръцката партиина група и са искали да им даде сведения за българите,които по време на окупацията са били в гр.Серес, а също така и за началника на ДС в същия град.

На 18.9.т.г. двама другари/единя от които е знаел гръцки и се е назовал Иван Атанасов/посредством секретаря на БКП при ДИП "Тигър" са влезли във връзка с члена на гръцкото партиино бюро при същото предприятие-Томас Спиридакис,който е наш информатор и са искали да им даде сведения за подочени от тях 7 гръцки емигранти.

При научаването на тези неща от наша страна бе направено запитване до другарите от Отдел III и Поделение 1480 те ли са ходили и защо не са ни уведомили.Бе ни отговорено отрицателно. От направената справка с парт.секретарка при ДИП-"Тигър" същата неможа да си спомни дали другарите са били от ДС или МНО,но от служебните им карти е било видно,че са от"разузнаването".

На 14 т.м.другар от поделение 1480 е ходил в ДИП-"Г.Димитро -каучуков завод и поискал от н-к "Кадри" да му даде всички сведения с които разполагал за гръцките емигранти от завода.

Между 13 и 18 т.м. от ДИП-"Крубор" и "Г.Димитров" са били изтеглени двама гръцки емигранти от органи на ДС или под.1480.

Из архивите на ДС

188

64 14

На 19 т.м. двама другари са отишли в ДИП-"Тигър" и са поканили двама гръцки емигранти/единя от тях е наш информатор/ да отидат с тях,тъй като трябвало да изпълнят някаква поверителна партиина задача.Емигрантите отказали да ги последват преди за това да са получили разрешение от своите отговорни партиини ръководители-др.Възва нас,член на ЦК на ГКП.Емигрантите се свързали с него по телефона и той им наредил да не отиват никъде до второ нареждане.

Такъв случай има и в Димитровград,където преди месец и половина военните са изтеглили един емигрант.

Във връзка с тези два случая вчера към 18 ч. бях запитан от члена на ЦК на ГКП-др.Възванас и неговия помощник Костас,ние ли сме взели първите двама и сме искали да вземем и вторите и защо не сме ги уведомили,като наблегнаха че било уговорено с другарите отгоре-/вероятно с др.др.Докузов и Хинков-о.р./ да не се вземат хора без тяхно знание. Отговорих на др.Възванас,че лично аз незная нищо по тези въпроси и че след като запитам ръководителите си ще го уведомя или пък ще бъде уведомен от отговорните другари. Др.Възванас ми каза че с последните два случая в предприятията се е вдигнал голям шум и почти всички емигранти знаели,че Държ.Сигурност изпращала хора в Гърция.

Тук трябва да се отбележи,че при подобни "изчезвания" на гръцките емигранти,ние изпращаме радиограми до окръжните служби на ДС, че има избягали емигранти и е необходимо да се вземат мерки за залавянето им.

Освен това изпадаме и в смешно положение пред гръцките другари Възванас и Костас.Със същите сме се договорили да ни уведомяват редовно от кои фабрики,кога и колко души ще изтеглят.От тяхна страна тази уговорка не винаги е спазвана,но често пъти при установяване от наша страна,че някой емигрант е напустнал фабриката и никой не знае къде е,ние запитваме Костас къде е лицето и той с ирония ни е отговарял:"защо ме питате,вие сте го взели и трябва ние вас да питаме". Не са редки случаите когато искайки сведения от гръцките отговорни другари за някой емигрант,те да ни отговарят,че за същия вече са давали два пъти сведения,което показвало,че между службите ни не съществувала добра връзка и затова за един и същи емигрант изкаме сведения по няколко пъти.А това действително се получава,тъй като ние искаме сведения за даден емигрант направо от тях,а другарите от под.1480 и Отдел III искат сведения за същия човек чрез ЦК на ГКП-др.Докузов.

Трябва да се отбележи и това,че конспирацията която другарите от под.1480 и Отдел III-ти идкат да запазят относно хората с които ще работят и заради която в последна сметка се получават тези безобразия не може да се осъществи,защото във всички случай ние научаваме кои емигранти са изтеглени от предприятията и изпратени по специална работа,без да ни интересува от кого и къде.

15

За да се избегне това дублиране на работата ни всред гръцките емигранти - безразборно ходене по предприятията и проучване на отделни емигранти, искане по два и три пъти сведения от отговорните гръцки другари за едни и същи хора, излишно вдигане в тревога окръжните служби и за засилване конспиративноста относно работата ни с гръцките емигранти, п р е д л а г а м:

1. Да се забрани на други служби да отиват по предприятията и разпитват гръцките емигранти, а ако това в някой случаи е много необходимо, то при всяко отиване да бъдем уведомявани своевременно, за да не губим напразно време за установяване авторите на тези действия.

2. Искането на сведения от отговорните гръцки другари за отделни емигранти да става централно-или чрез нас или чрез др. Докузов.

3. При всяко изтегляне на емигранти от предприятията да бъдем уведомявани своевременно, за да не ги таксуваме като избягали и да не предприемаме действия за залавянето им.

Предлага:
/И.д.н-к гр. Д-Л. Конев/

Из архивите на ДС

Строго поверително.

УТВЪРЖДАВАМ .....
Пом.М-р Вътр. работи
..... 1950 год.
София.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

Относно: освобождаването от ТВО Ножарево на част от въдворените през 1949 година гръцки емигранти.

През лятото на 1949 год. по препоръка на гръцкото ръководство на общежитието в Бърковица, след съгласуване с ДДС по линия на специалната комисия при ЦК на БКП са били изпратени в ТВО Ножарево, Тутраканско 28 гръцки емигранти, за които гръцките другари са имали съмнения, че са вражески настроени и провокатори.

През есента на 1949 год. в ТВО Ножарево са били изпратени още 6 души по същите причини.

По сведения от ръководството на ТВО Ножарево и от личните впечатления на опер.р-к Л.Коцев, който през м.юни т.г. посети общежитието, болшинството от въдворените гръцки емигранти са с много лошо здравословно състояние. Почти всички страдат от подуване и образуване на рани в глезените на краката и други части на тялото, което се дължи на слабата храна и лошите условия на живот-от момента на въдворяването им до сега живеят в землянка.

От проведения разговор с всеки един по отделно от страна на опер.р-к Л.Коцев през м.юни т.г. и от сведенията дадени от възпитателя на групата им е видно, че почти всички осъзнават допуснатите от тях грешки, разкайват се за тях и са дали много добра работа.

По сведения от отговорните гръцки другари, специалната комисия при ЦК на БКП е взела решение старите и негодни за работа гръцки емигранти, на брой около 100-150 души, намиращи се сега в Банкя да бъдат заселени в някое село в северна България.

Като се има предвид, че въдворените са престояли в ТВО повече от една година и че болшинството от тях са осъзнали грешките си

и са дали добра работа,

П р е д л а г а м:

1.да бъдат освободени от ТВО и част от тях заселени в сев. България заедно с недъгавите от Банкя.

2.Най-добрите измежду тях да бъдат завербовани преди освобождаването им и настанени на работа в предприятията в които работят гръцки емигрантски групи.

1.....
/Зам.директор ДДС/

Съгласни:2.....
/Н-к отдел II-ри/

3.....
/Гл.инспектор/

Предлага:.....
/Н-к отделение 3-то/

Из архивите на ДС

Строго поверително.

УТВЪРЖДАВАМ:.....
~~Зам. Директор~~ ДДС
.....1950 год.
София

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

Относно: изпращането в ТВО Гелене 20 души гръцки емигранти.

От агентурните данни с които разполагаме и сведенията дадени от ръководителите на гръцките емигранти в България, е видно, че известна част от мобилизираните и пленените монархофашиски войници настанени на работа в страната ни, провеждат вражеска агитация и имат държание, което действа разложително на останалите емигранти.

През м. Октомври и Ноември имаме 5 случая на опит за бягство в Гърция и Югославия от страна на мобилизирачи и пленници. Има сигнали за организиране нови бягства.

По мнение на гръцките другари най опасни измежду мобилизираните и пленените са следните лица:

1.Костас Алтини Пападопулос - 36 год., 2.Стефанос Костас Мелетудис-40 год., 3.Михалис Петру Буюклис-22 год., 4. Димитриус Василиу Полимерис-42 год., 5.Ставрос Стефанос Кутанис -42 год., 6.Елени Петру Кутани-41 год., 7.Мария Танасиу Павлиду-40 год., 8.Димитриус Лазарос Каракостас-51 год., 9.Янис Панайотис Караузис-44 год., 10.Ставрос Димитриус Дзуканас-38 год., 11.Вангелис Георгиу Чорбаджис "Дели Вангели"-58 год., 12.Георгиос Панайотис Пападопулос-23 год., 13.Илияс Костас Долаканакис -25 год., 14.Кирянос Страти Зумберанис, 15.Томас Атанасиу Псарянос-25 год., 16.Илияс Янис Перакис-31 год., 17.Пантелис Михалис Куланидис-20 год., 18.Христос Костас Пападопулос -22 год., 19.Стилянос Авесоломис Цакеридис-24 год. и 20.Ангелос Василиус Кириялакис.

Първите 13 души са мобилизирани насила от ГДВ, а останалите 7 души са пленени монархофашиски войници и майстори.

Гръцките другари предлагат гореизброените лица да бъдат изпратени на принудителна работа, тъй като всички открито изявяват желание да бъдат върнати в Гърция и има опасност да избягат. На същото мнение е и др. Докузов.

181

Предвид гореизложеното предлагаме изброените 20 души да бъдат въдворени в ТВО Белене - Свищовско за срок от 1 година.

Съгласен:.....
/Н-к Отдел II-ри/

Предлагат:

1/.....
/Н-к Отделение 3-то/

2/.....
/Н-к група "Д"

Из архивите на ДС

Строго секретно.

УТВЪРЖДАВАМ.....
Н-К ОТДЕЛ II-ри.
..... 1950 г.
С о ф и я.

53

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Л А Н

За агентурно - оперативните мероприятия по обслужването на комбината-БОЛНИЦА и ПОЧИВЕН ДОМ за ранени и неработоспособни ни гръцки полит-емигранти в село БАНЯ Софийско за времето от 1.VII.до 30 IX.

I.ОБСТАНОВКА.

В комбината - БОЛНИЦА и ПОЧИВЕН ДОМ за гръцки полит-емигранти в село БАНЯ Софийско живеят и се лекуват изключително гръцки партизани от Г.Д.А.Комбината заема три блока: 1."ПЛЕВЕН"-със 300 легла, служи за почивен дом на неработоспособни и инвалиди бивши бойци от Г.Д.А. 2."ЦАРЕВЕЦ" със 70 легла - служи за общежитие на персонала. 3-то "БАНКОВ-ДОМ" в който се помещава болницата.Общия брой на персонала включително лекарите и медицински сестри 90 души от които 30 българи и 60 гърци,полит-емигранти.В момента настанените в комбината ГПЕ заедно с персонала са общо 300 души.

През изтеклото тримесечие по агентурното обслужване на комбината не сме работили,поради необходимоста да бъде засилена работата по линията на ГПЕ настанени в различни столични ДИП.

II.МОТИВИ ЗА ВЗЕМАНЕ ОБЕКТА НА ОБСЛУЖВАНЕ.

Мнозина от настанените в комбината ГПЕ са били в Югославия и съществува голяма вероятност някои от тях да са били вербовани от Югославското или Гръцко разузнаванията.

Към живущите в комбината се насочват лица от Гръцката колония между които не е изключено да има чужди агенти.

Като институт на ГПЕ комбината е обект на чуждото разузнаване.

54

III. АГЕНТУРНО ОПЕРАТИВНИ МЕРОПРИЯТИЯ.

№ по ред.	НАИМЕНОВАНИЯ НА МЕРОПРИЯТИЯТА.	СРОК	ОТГОВОРНИК
1.	Вербовка на двама информатори из средите на гръцкия персонал.	28.VII	Л.Николов.
2.	Вербовка на двама информатори от средите на българския персонал.	8.VIII	" - "
3.	Картотекиране на гръцкия персонал и останалите да живеят в комбината гръцки полит-емигранти.	25.VIII.	" - "
4.	Разучаване биографиите на 10 души от гръцкия персонал.	20.IX.	" - "
5.	Проучване на всички връзки на ГПЕ които ще бъдат засечени през тримесечието-представляващи оперативен интерес.	25.IX.	" - "
6.	Вземане мерки да се забрани лекуването на ГПЕ в болниците от средите на настанените в ДИП в страната.	30.VIII	" - "
7.	Активизиране на досегашния ни информатор."СТАМО"	30.VII.	" - "

ОДОБРИЛ:.....
/Н-к Отделение 3-то./

Съставил:.....
/Л.Николов/

Из архивите на ДС

28

УТВЪРЖДАВАМ:.....
Н-к Отдел II -ри
.....1950 год.
С о ф и я

27

П Л А Н

За агентурно оперативните мероприятия, по обслужването на ГЕ работещи в ДИП- "Г. КИРКОВ" за времето от 1 X 1950 год до 30 XII 1950 год.

I. О Б С Т А Н О В К А

В ДИП - "Г. КИРКОВ" през миналото тримесечие бяха настанени на работа 26 гръцки емигранти, от които мъже 14 и жени 12.

Същите са настанени да живеят по групи в пансиони както следва; на улица Каймак Чалан № 13, 10 души, ул. Остров № 15, 4 души и на ул. Кочо Чистеменски № 53, 12 души.

От агентурни данни с които разполагаме се вижда, че в предприятието има българи - враженски настроени, които са в близос с емигрантите и може да настроиват българите срещу гърците и обратно.

Освен това има редица сигнали за враженски прояви в фабриката, като чупене на машини и слаба трудова дисциплина.

II. МОТИВИ ЗА ВЗЕМАНЕ ОБЕКТИТЕ НА ОБСЛУЖВАНЕ

Настанените в ДИП - "Г. КИРКОВ" гръцки емигранти са със слаба политическа подготовка и лесно се подават на враженска пропаганда. Осен това, някой емигранти са били задържвани от монархофашиската полиция в Гърция, а други са били в Югославия, където не ни е известно за тяхната деиност и държание.

Поради това и вероятноста сред емигрантите да има агенти на врага, е необходимо същите да бъдат обслужвани с цел разкриване и обезвреждане на враговете.

Из архивите на ДС

98 11

III. АГЕНТУРНО ОПЕРАТИВНИ-МЕРОПРИЯТИЯ

№ по ред	Мероприятия	срок	отговорник
1	Съставяне на подробен списък на гръцките емигранти до	13 X 1950 г.	Д.Лефтеров
2	Оформяване на картотеката	13 X 1950	- " -
3	Издирване, проучване и вербовка на един българин знаещ гръцки език за работа сред емигрантите.	10 XI - " -	- " -
4	Вербовка на един гръцки емигрант за информатор	15 XI -"-	- " -
5	Основно проучване биографите и събиране на допълнителни данни на 3 души до	28 X -"-	- " -
	4 - " -	18 XI -"-	- " -
	3 - " -	28 XII -"-	- " -
6	Намиране на една явочна квартира до	20 XI -"-	- " -
7	Вземане на предварителна разработка лицето КИЦА АНГЕЛОВА КОЖНДЖИЕВА		
8	Своевременно установяване и проучване връзките на ГЕ и вземане на предварителна разработка, представляващите оперативен интерес.		
9	Пет дни след напускане на лицето да бъде свалена преписката му в архивата на ДДС.		

Съставил: .....
о.р. Д.Лефтеров

Одобрил:.....
Н-к Отделение

Съгласен:.....
Н-к Група " Д "

Нб 1

И Н С Т Р У К Ц И Я

Относно начина по който трябва да се извършват вербовките на гръцки емигранти на идейна база. В основни линии, това ще задяга и в предложенията за вербовки.

В първичната беседа с кандидата за вербовка, като основна линия да залегне следното:

След като се поговори за състоянието на гръцката народоосвободителна борба, може да се зададе въпрос на кандидата, кои са според него причините за досегашните неуспехи. Ако той не се ориентира правилно, ще му се наблегне сериозно, че една от основните причини е тая, че сред ръководството, а и сред редовите членове имаше много предатели. Ще му се спомене за Сянтос, Маркос, и др. Тук ще го накараме да говори за предатели от по малък мащаб, които са разкрити около него, или които са му известни..... Може да му се спомене изказването на др. Сталин, че за сформирането, обучението, екипирането и пр. на една армия е нужно много, много..., а за разбиването ѝ, или пленяването и е необходимо да има в нея само един вражески шпионин, или предател....

След така проведения разговор, ще му се зададе въпрос, как мисли той, изчистени ли са напълно шпионите и враговете сред гръцките емигранти..... Естествено ще отговори, че още не са. Тук ще му се заговори за перспективите на гръцката борба, като ще бъде оставен и сам да говори. И ще му се сенаблене, че без да бъдат изчистени шпионите и предателите, никакви перспективи не могат да се видят пред гръцкия народ за освобождение. Дори и да се освободят примерно само с външна помощ, в края на крайщата ще се стигне до положението до което стигна Титова Югославия.

След това ще му се зададе въпроса, как смята той, какъв е изхода от това положение. Ясно е, че ще отговори-да се изчистят враговете.....

Тук ще му се зададе въпроса, как смята той, могат да се изчистят враговете, лека задача ли е това, лесно ли се откриват те, проявяват ли се сега и например той, знае ли някой от тях, или смята, че те са дълбоко законспирирани и чакат благоприятен момент, когато да се проявят.

След това, ще му се наблегне, чеколкото и да се крият те, колкото и да се представят като най-добри, все някъде ще си покажат рогата-"шило в торба не стои". За това, бдителността на честните елементи трябва да се изостри сега, повече от всякога. Но това само не стига. Трабва всички дребни прояви, да се сумират на едно място, да се анализират, проверяват и уточнават, да се видят а дали не са случайни и пр. и тогава от многото малки прояви да се правят изводи-от песачинките да се направи планина.

След това му се задава въпрос, как смята той, може да се извърши тази огромна и упорита работа, къде трябва да се централицира тя и пр. След отговора, ще му се наблегне, че в нашата страна има един институт ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ, който е натоварен с тази задача от Б.К.П., по молба на Ц.К. на Г.К.П. Ние трябва да помогнем на Г.К.П. и на целия гръцки народ, особенно сега, наред с другата помощ която сме му указали и му указваме, да се очисти от враговете. Тази наша задача е съвсем безкористна, помощ, която се дава от комунист на комунист, а не "помощ", каквато указват американо-английските империалисти на гръцкия народ. Нашата помощ не е само помощ на гръцкия народ. Тя е принос за осъществяване на социализма в целия свят. Така както С.С.С.Р. помага на всички народи да се освободят от капиталистическия гнет, така и всеки освободил се народ е длъжен да помага на още неосвободилите се народи, до унищожаването на капитализма в цял свят.

След това ще се пристъпи към самата вербовка. Преди това, ако се укаже необходимо, може да се спомене за борбата на българския народ за построяване на социализма, в която борба вземат участие и гръцките емигранти. В тази борба както се видя до сега и между нас гръцки предатели. Не е изключено още да излезнат такива. Ако на кандидата за вербовка се отдаде възможност да помогне в това отношение, ние ще му благодарим. Ако му стане нещо достоянието може да ни го съобщи.

Инструкцията очертава общите линии на първичната беседа. Не бива да се

жаме сляпо от нея и да я вземем за шаблон. Всяко едно ще подхождаме конкретно, като изхождаме от това какво представлява кандидата за вербовка, доколко той е колторун, доколко е интелектуален, доколко е предан на социализма, работническото движение изобщо и пр, и пр.

Някъде може да се подходи конкретно и в зависимост от известни факти, примерно, знаем, че на кандидата са били известни някои факти, а не ти е казална никого-ще го упрекнем и пр. и пр.

София, 26 януари 1951 год. **ид.**Н-к Отделение XI-то,

47 2

И Н С Т Р У К Ц И Я

За работата с агентурата,обслужваща /разработваща/ гръцките емигранти по месторабота,по местоживеене,и вербуваните на базата,че са родом от едно място,че са били заедно партизани,че са били заедно в Югославия с обекта ипр

Агентурата трябва да бъде инструктирана,преди всичко да дава сведения за гръцките емигранти и междувпрочеем за проявите на българи по предприятията в които работи,като й се наблягта всякога на основното-в този момент трябва сериозно да се помогне на гръцкия народ да подготви кадри и да се изчисти от врагове,вмъкнали се сред борците и сред прогресивното движение изобщо.

Информаторите не трябва да следят само за настоящите прояви на съмнителните елементи.Ще им се говори,че най-големите врагове,се стремят сега да се представят като най-добри.Ако информатора чака да види неговата вражеска дейност,без да предприема нищо активно по отношение на обекта,никога няма да се доберем до данни с които да го разобличим.Информатора,или агента,трябва активно да действува,да надхитрява обекта,да се стреми да го поставя в неизгодно положение в което да се прояви такъв какъвто е.А това ще стане по следния начин:

Информатора,или агентът да говори пред лицата,към които е насочен по актюелни политически въпроси /новините на деня/,от които ще разбере становището на обекта.При това,информатора,в зависимост от обстановката,може да бъде резервиран,да изразява "искрен" песимизъм,колебания и въобще да се поставя така,че да печели доверие пред обекта и да го предразположи към по голяма искреност./Това не може да стане с един разговор,а постоянно,системно,упорито,с търпение и последователност в линията на поведение/.Може да се допусне информатора да спечели изобщо такова име,пред много хора и пред цялата емиграция в изключителни случаи,на колеблив елемент,дори съмнителен,а в изключителни случаи вражески настроен,без конкретни прояви разбира се.Най-добре е обаче,при гръцките емигранти,нашите информатори,общо/допускат се и изключения разбира се в зависимост от конкретната обстановка/,пред отделни хора,предимно обекти.или съмнителни,да се показват като лоши,колебливи съмнителни и да правят дори вражески изказвания,а на събрания,пред групи хора,да се показват напълно праволинейни.По този начин,пред враговете ще печелят доверие,като последните ще мислят че пред събрания нашите информатори се изказват така за да се нагаждат.Общо пред емиграцията ще си имат авторитет и ще спомагат за провеждане правилната линия на партията,без да пречи това на нашата работа.

За да могат да се внедряват нашите информатори,пред обектите,да говоря за своето минало,за свои спомени,за свои политически грешки,или за грешки на други,известни на обекта,или не известни лица,като търси и намира обективни причини да оправдава политическия грешник,или понякога някой предател.Напр. някой задържан в полицията и разкрил всичко.Информатора може да каже:"И тебе да поставят на инквизиции и ти ще признаеш,или даже без да те бият ще признаеш за да отървеш боят" и пр.и пр.При това да предразполага обекта сам да говори за своето минало,да го пита непринудено,за ученическия му живот,за войнишкия му,за там където е работил,за бойните му подвизи като партизанин,говорейки за своите и пр.

Информаторите да говорят за своите близки,за близките на някои свои приятели,като наблягат на някои вражески елементи,без да се нахвърлят сериозно върху тях,като подхвърлят:"Така разбира човека,така живее и по добре си живее от нас" и пр./Трябва да се внимава,да не се инструктират при това,да правят провокационни изказвания/.Да разпитва непринудено обектите за тяхните близки,къде се намират сега,за миналото им,за материалното им положение,за социалния им произход,за политическите им убеждения и пр.С цел да разбере им ли обекта намерения за бягство,да го пита,мило ли му е за [illegible] тях,да му говори за перспективи някакви за скорошно виждане,като предразположи обекта,да каже,какви перспективи вижда той и се подразбере намерението му.....

Информаторите да говорят пред обектите,за свои връзки тук,за желание да си създадат такива и такива връзки,с такава и такава цел-примерно да му покажа писма от Турция,чрез друга държава-Италия,Турция и др. и пр.,като предразполага обекта непринудено да говори за своите връзки,да му предложи известни услуги на свои връзки и пр.В обикновен разговор,без да задава конкретни въпроси,да принуждава обекта да говори това,което ни интересува.

Информаторите трябва да подбират известни конкретни порядки, от които да изказват недоволство пред обектите, търсейки обезателно тяхното съгласие и подкрепа на мнението ми, като даже се стремят да ги убеждават в правотата на това което твърдят./Тук много трябва да се внимава да не се стигне до провокации/.

Информаторите трябва да говорят пред обектите към които са насочени, за своето материално положение, оплаквайки се, а по някога, в зависимост от случая хвалейки се, че са взели, или че ще вземат от някого пари и пр. Същевременно, при такива разговори да повеждат задълбочени разговори за бъдещето, за перспективите, след като се свърши с тяхния емигрантски живот, като наблягат на два случая %/нарочно/, при евентуална победа на демократичните сили в Гърция, какво би станало с тях и какво материално положение биха имали, като в зависимост от случая изкажат светли, или мрачни перспективи и съвсем непринудено предизвикат обекта да си каже мнението, и се помъчат да разберат настроението му и второ, при задържане на монархофашизма и се получи така някак си, че те бъдат амнистирани, или в най лошия случай, комунизма бъде онищожен и те останат живи и здрави и се върнат по родните си места-какво ще им бъде положението. Тук да се оставя обекта да говори повече.....

Информаторите да завеждат често разговори с обектите за видните личности на гръцкото освободително движение, за предателите, които са разобличе да изказват предположение съвсем непринудено, че сигурно има още неразкрити и проче; да завеждат разговори за монархофашистките управници, за американските им господари и пр., като по този начин предизвикват обектите и те да говорят по тези въпроси....

Такива задачи и такава линия на поведение може в общи линии да се поставя на информаторите и агентите в първите стадии на разработките-по гръцка линия...

Строго поверително!

5

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО:подривната дейност на гръцкото разузнаване против нашата страна и дейността на гръцките политемигранти свързани с тази разведка.

Поради липса на дипломатически отношения между Гърция и България дейността на гръцкото разузнаване срещу нашата страна се ръководи и направлява главно от задграничните централи,разположени по протежение на границата в градовете – Орестия,Гюмюрджина,Драма и Демир Хисар.

Центъра в гр.Орестияс-е известен под названието поделение/монада/ № 1401 и се ръководи от капитан ,За преводач се използува българина

Този разузнавателен център има за задача да изпраща агентура и събира сведения в Свиленградска,Харманлийска и Хасковска околии,а понякога и по навътре – Пловдив и Казънлък.

До скоро в този център се намираше изменника ,който много добре познава терена в този район и се използуваше от гръцкото,американското и английското разузнаване,като терен-чик – превеждаше техни агенти на наша територия на 1-2 клм. дълбочина и след това се връща наново в Гърция.

По данни от З/А "БОЙКО" от 18.II.1953 година понастоящем се намира в Гюмюрджинския център.

Центъра в гр.Гюмюрджина – по последни данни е известен като поделение /монада/ № 4152.Началник на този център е капитан с неустановено име и помощник подпоручик

Този център изпраща агентура в района на .....,Момчилоградска и Хасковска околии.

По данни на З/А "БОЙКО" в него се намират изменниците на Родината и .

Разузнавателен център гр.Драма – известен е като поделение – № ВП – 1201.Началник на пункта е майор с помощници – един поручик от въздушни войски и подпоручик .

Този център развива активна шпионска дейност в районитеена Смо-

Из архивите на ДС

203

лянска.Демянска,Гоце Делчавска и разложка сколии.

Разузнавателен център в гр. Демир Хисар – известен е като поделение № 4601.Началник на центъра е капитан,които по данни от З/А "ИЛИЯ" е от скоро там.От този център се ръководят и изпращат в страната известния гръцки шпионин –
и .

Този център има за задача да разузнава Петричка,Сандански,Благоевградска и Ст.Димитровска сколии.

По данни от З/А дейността на гръцкото разузнаване против нашата страна развивана от горепосочените центрове се обединява и направлява от Алфа –2 при щаба на 3-ти корпус от гръцката монархофашистка армия, намиращ се в гр.Солун

Основното направление в дейността на гръцкото разузнаване е шпионажа – военен,стопански и политически.На цялата своя агентура изпращан на в НРБ легални и н легални се поставят шпионски задачи предимно от военен характер,а също така стопански и политически.До сега нямаме придобити данни за други форми на подривна дейност,като диверсия,терор и пр.Изпращаната нелегални агентура е добре въоръжена с автомати,пистолети и бомби,но й се дава указание оръжието да се използува само за самоотбрана.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 02.10.2015г. Секретар:

По данни придобити по агентурен и следствен път,гръцкото разузнаване поставя следните задачи на своята агентура – да се събират сведения за окопи и други отбранителни съоръжения по границата,какви войскови поделения има в близост до границата,какво въоръжение имат,кои са командирите,къде какви поделения има в страната,къде има летища и какви самолети има в тях,като особенно голям интерес проявяват към реактивните самолети.

Интересува се от състава на ДС и НМ.Интересуват се и за гръцките политемигранти – къде са настанени,какво им е настроението,кои от тях се изпращат в Гърция с разузнавателни задачи.

Горното е видно от показания на заловени гръцки шпиони и донесенията на З/А –"Тошо","Ловец","Герои" ,"Илия" и др.

Напоследък гръцкото разузнаване проявява интерес към михайловистките организации в Пиринска Македония,като беше поставило въпроса пред З/А "ИЛИЯ" през м. ноември 1952 година да се заеме за възтановяване на организациите в Пиринска Македония и използуването им от Гръцкото разузнаване,като са обещали всестранна подкрепа – пари,оръжие и пр.

довършва

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г. Секретар :

През първото тримесечие на 1953 година има реализирани три еднолични разработки на обекти уличени в услуга на гръцкото разузнаване.

При следствието единия от обектите признава за своята шпионска дейност в полза на гръцкото разузнаване до 1950 година.

Обекта признава също шпионската си дейност,но в полза на турското разузнаване.

Обекта ,който бе реализиран по стопанска линия още не е направил признания за развивана от него шпионска дейност.

В края на м.декември 1952 година по линия на гръцкото разузнаване в страната имаше следните разработки:-

Групови активни - 66 с 311 обекта
Лични активни - 56 с 56 обекта
Групови предварит. 6 с 27 обекта
Лични предварители 85 с 85 обекта
Или всичко 213 разработки с 479 обекта.

По линия на гръцкото разузнаване в страната към 31.XII.52г е бил установен следния контингент: в центъра 330 души,от които 123 проучени и включени в помощния отчет,а 28 взети на разработка

В окръзите и столичното управление установени 4487 души. от които проучени 1428 души.Или общо в страната са установени - 4817 от които проучени 1605.

В страната ни понастоящем се намират 2333 души гръцки политемигранти.Болшинството от тях са дошли през 1949 година, помалко през 1950 година и отделни лица през 1951/52 година.

През първото тримесечие на 1953 година са дошли трима души.

Огромното болшинство от гръцките политемигранти са привързани към ГКП,изпълняват даваните от Партията указания,работят добре в произвдството - включват се в провежданите съревнувания,проявят бдителност,имат правилно отношение към провежданите у нас от Народната власт мероприятия.

Голяма част от пленените монархофашисти войници и малка част от мобилизираните от ..... са враждебно настроени.Изказват

89 8

се против ГКП,БКП и Народната власт,възхваляват живота в капиталистическите страни,мечтаят да се завърнат в Гърция,като някои са установили контакт с турската и английската легации и от тях иска съдействие да се завърнат в Гърция.Има и редица случаи на опити за Бягство.

През 1952 година направиха опит да избягат девет души.

При проведените разпити те твърдяха,че причините да бягат са лошите условия при които са поставени да работят и живеят.

В настоящия момент също имаме сигнал за група гръцки полит емигранти,готвеща бягство.

До сега сред политемигрантите няма разкрита агентура на гръцкото разузнаване,нито пък някои сам е признал,че е вербован от същото.

По данни от заловен гръцки шпионин в НРАлбания през 1952 година гръцкото разузнаване имало школа,в която подготвяло около 70 души-души партизани за прехвърляне в България,Албания,а чрез тях и в други демократични страни.

В настоящия момент се водят 26 разработки на политемигранти от които активни 6,предварителни 7 и ОНД – 13.

2.IV.1953 година
София.

НАЧАЛНИК НА ГРЪЦКО ОТДЕЛЕНИЕ:
/ст.лейт.Коцев/

Из архивите на ДС

Строго поверително!

121

СПРАВКА

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ОТНОСНО: настроението на гръцките полит.емигранти, намиращи се в с. Павел-Баня - Казанлъшко.

В село Павел-Баня - Казанлъшко в настоящия момент има 215 гръцки деца от 8 до 16 години, които ходят на училище. От тях 95 са момичета и 120 момчета.

В общежитието живеят 190 възрастни мъже и жени, от които 107 са мъже и 83 жени. От всички възрастни работят 3-ма мъже и 27 жени, като прислужници, готвачи и др. В общежитието има и 3-ма мъже учители на децата. Останалите от емигрантите не работят нищо и се издържат от БЧК, който им дава по 40 лева на месец, дрехи, храна и по 10 броя цигари на ден за пушачите.

По време водене на преговорите за възобновяване дипломатическите отношения с Гърция, болшинството от възрастните емигранти, които са дошли тук случайно са коментирали, че след като дойде консул в България, щяло да се състави една комисия, която да обходи гръцките полит. емигранти и да пита има ли желаещи да се върнат в Гърция и те щяли да си отидат пак в родните си села при близките си. Настроението им тогава било много повишено и с нетърпение са очаквали идването на представител от Гърция - консул и да могат и те да си уредят положението и да си заминат за Гърция.

Настроение за изселване в Гърция има и в настоящия момент между гръцките емигранти, някои от които открито говорят, че искат да си отидат. До сега е известно, че 20 души имат голямо желание да се изселят в Гърция, а те са: ГАВРАЛИДИС МИХАИЛИС, БУЛГАРИДИС МИХАИЛИС, БОШНАКИС ЯНИС, КАЙСИС ГЕОРГИС, ТЕОФАН ТУЛЯКИС, ЯНИЦИНИС ПАНАЙОТИС, ПАНАЙОТИС ИНЖЕЛИС, КАРАМВОЛА ДИМИТРИЙ, ГЕОРГИ ТОПАЛУДУ, КОСТА ДАЛГАКИ, ГЕОРГИ ГАРАФИДИ, АТАНАСИЯ ЛАФУДИУ ДИМИТРИС МИЛАН, ПОЛИХРОН АДАМАКИ, ХРИСТО КАТУНИДИ, МИХАИЛ БУЛГАРИДИ, САВОЛУ ДИМИТРИЙ, ТЕОФА НЯНАКИ, ХАЛИЛ СЕЛИМ, СОЛАК ХАСАН и МАХМЕТ ИСМАИЛ.

Гръаките полит.емигранти изразяват недоволство от снабдяването им с дрехи, дърва и цитари от страна на БЧК. По-рано им било давано по една кутия цигари на ден, а от няколко месеца ги намалили по 10 къса на ден. Против това те реагират остро, като казват, че нямали от къде да вземат пари и си купят цигари.

Негодуват и от снабдяването им с дрехи, като казват, че им се давало по един чифт долни и горни дрехи за година и се стигало до положение да нямат с какво да се преобличат. Също така снабдяването им с дърва през зимата е било много лошо, като са били принудени да си купуват всеки ден за 10-15 лв. дърва, за да напалят печките, тъй като БЧК не поемал ангажимент за отоплението им.

Изказвали са негодувание по провежданите правителствени мероприятия в село, като за ТКЗС са казвали , че те не били съгласни да си дадат нивите в Гърция и да правели ТКЗС. Тия настроения са от лица случайно попаднали в България, като; взети от партизаните при изтеглянето или уплашили се от полицията при претърсване на дадено село и избягали в балкана и попаднали на партизаните.

До сега случаи на остри вражески изказвания от страна на гръцките полит. емигранти не са констатирани, освен недоволства от гореказаните порядки в общежитието.

Голямо текучество има също така между гръцките емигранти. Някои идват от други градове и страни, други заминават за там и пр. Също така и факта, че възрастните и децата живеят на едно място и се хранят почти заедно, то възрастните са винаги между децата и се оказва влиятие върху тях. Някои от по-буйните деца изказват негодувание за порядките в общежитието и училището, като се отпускат в ученито.

Управителя на общежитието е учител и избран човек с такава професия, с оглед доброто възпитание на децата и контрол върху възпитателите и тяхната работа. Получава се обаче така, че управителя през цалото време се занимава с възрастните, тяхните негодувания и прищявки, а в училището той има много малко време да отдели и види как там върви работата.

За настроението в полит.емигрантите за отиване в Гърция оказве вбияние и слабата политическа подготовка, която се върши над тях. Партийната организация на емигрантите наброява 26 души членове на БКП и 20 души членове на ГКП, а останалите емигранти са безпартийни. Нямат клуб и радио, от където да слушат новини от Свободна Гърция. Получават се само 15 бр. вестници и се четат предимно от ръководните другари на полит.емигрантите. Също така и в партийната организация в селото много малко внимание обръща и не води никаква агитационна и друга работа върху тях. Не се посещават и от органите на Централното ръководство на полит,емигранти-

Из архивите на ДС

123

те от София, които да им разясняват интересуващите ги въпроси и да водят възпитателна работа върху същите. От полит.емигрантите има 14 души турци от Гърция, които почти не знаят гръцки и не четат никакви вестници. От тях само няколко души не са изявили желание да си отидат в Гърция, всички останали са с настоение за отиване. Даже АХМЕД СМАИЛОВ ЧИЛИ, който е турчин по произход, но е гръцки полит.емигрант е взел от турската легация паспорт за изселване в Турция.

Между емигрантите има и пленници взети от гръцките партизани, които са служили в монархофашистката войска и доведени в България. Пращани се да си излежават наказанието в ТВО и сега са свободни и се намират при емигрантите.

Гореизложените факти налагат да се вземат мерки и се подобрят условията в обещежитието, дасе подобри работата в училището и масово-политическата дейност всред гръцките полит.емигранти.

София,10.IV.1954 год.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ IV-ТИ:
майор /Т.Венев/

Н-К ОТДЕЛЕНИЕ ГРЪЦКО:
ст. лейт. /Славчев

Строго секретно!

К-29-

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

И Н Ф О Р М А Ц И Я

ОТНОСНО: работата с наличната а агентура и необходимостта на придобиване на нова такава.

Другари,

В огромното си мнозинство гръцката политемиграция стои на здрави партийни позиции. Изселнически и други вражески настроения има в една част от тях, които по време на съпротивата са били пленени и мобилизирани от гръцката демократична армия и в последствие доведени в нашата страна. Тези лица водят вражеска и разложителна дейност сред останалата емиграция, правят постъпки за изселване, под който предлог редовно посещават гръцката легация, свързват се с гръцки шофьори и търговци с които вършат законо-нарушения и други.

След установяване на дипломатически отношения между България и Гърция, сред гръцката емиграция се засили настроението за завръщане в Гърция - предимно пленени и мобилизираните от гръцката демократична армия, а по-късно започнаха да посещават легацията и емигранти. Това настроение се засили особено след решението на ЦК на гръцката комунистическа партия за завръщане на емигрантите в Гърция. Само през 1961 година легацията е посетена от 54 емигранти, където са разпитвани от дипломатите.

Гръцкото разузнаване проявява интерес към Комитета и клуба на гръцките политемигранти. Интересува се кои лица са ръководители в този комитет,

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

емигранти - офицери в БНА, бивши командири от гръцката съпротива, къде е оставено оръжието при оттеглянето на партизаните в България и др.

Гръцкото разузнаване освен посещаващите легацията използва свои граждани, които след предварителна подготовка ги изпраща при свои близки в България за събиране на интересуващите ги сведения.

През последните години от Гърция в България преминават нелегално средно по 15 души. По време на разследването им някои от тях са направили признания, че са вербовани от гръцкото разузнаване и изпратени с разузнавателни задачи.

От анализа на данните с които разполагат нашите органи се вижда, че гръцкото разузнаване работи активно срещу нашата страна. На тази активност, провежданите от нас мероприятия са недостатъчни и нерезултатни, което се дължи на факта, че не разполагаме с достатъчно агентура.

В онастоящем по гръцка линия има 2-ма агенти. Единият от тях произхожда от средите на гръцките политемигранти, с висше образование, по професия журналист, знае сръбски, италиански и гръцки езици.

Другият е от средите на гръцките прибежчици.

. Знае гръцки и английски език.

Възможности за работа сред гръцките прибежчици и разложилите се емигранти имат и двата агента. Ползват се с доверие пред вражеските елементи. Обществото им положение позволява с подходящи комбинации да се внедряват към интересуващите ни лица.

Техните възможности са използвани за насочване към обекти както на службата, така и към такива в провинцията. Така например агент "Попов" бе внедрен с подходяща комбинация към обекта "Мерзавец" на Софийско управление МВР, по който работи и понастоящем.

Агент "Иванов" е изпращан зад граница като журналист, със спортни групи. Маршрутиран е до обекта "Шарлатанин" в Коларовград. Поставяна му е задача при пътува

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

не в провинцията да разрешава отделни задачи по някои обекти на окръжните управления на МВР.

Въпреки решението на горните задачи, агентите имат и по-големи възможности, които не са използвани докрай. Това се дължи на факта, че същите не работят в момента по наши разработки. Задачите, които изпълняват са по обекти на други служби, с които им се разработват задачи и линия на поведение. Това разбира се не се върши постоянно, в резултат на което в повечето случай им се поставят общи задачи. Трябва да се преоцени работата на агент "Попов" по обекта "Мерзавец", след което заедно с другарите от Софийското управление МВР му се разработят конкретни задачи. В това отношение др.НАТОВ при когото са на ръководство и двата агента, трябва да търси помощта на другарите от Софийско управление МВР.

От гореизложеното се вижда, че агентурата [redacted] С [redacted] не можеме да разрешиме задачите, които стоят пред нас и същевременно да противодействаме срещу активността на гръцкото разузнаване.

Във връзка с решението на партийното бюро да се реши този въпрос, е работено с цел насочване към кандидати за вербовка, имащи възможности да решат горните задачи. Досега сме се насочили и работим по 5 кандидати за вербовка. От тях по един работи др.Митев и др.Натов, по 3 - работи др.Толев.

Какво представляват кандидатите за вербовка?

1. "Бузикидис" - грък, гръцки поданик, идващ на свои близки на гости. По същия работи др.Митев.

2. "Гошо" - грък, гръцки емигрант, безпартиен, завършил висше образование - журналистика. По същия работи др.Натов.

3. "Иванка" - гъркиня, гръцка поданица, . През 1960 г. пристигна в страната ни на гости и отказа да се завърне в Гърция. Познава много отговорни другари всред гръцкото политемиграция.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

4. "Стоян" - грък, гръцки емигрант, студент II курс скулптура. Същият е пощенска кутия на обекта "Изменник" на окръжно управление МВР - Хасково. Получава колети от Гърция за обекта и му ги предава.

5. "Иван" - грък, гръцки емигрант, студент I курс радиотехника. Връзка на обектите "Самотния" на ДС-Габрово, и ГАР "_____" на Софийско управление МВР. Обектите са гръцки прибежчици, двама от които до идването им в България са били офицери в гръцката армия. По последните трима работи др.Толев.

Посочените кандидати са в процес на изучаване. Досега не сме правили предложения за вербовка на нова агентура.

Трябва да кажем, че по придобиване на нова агентура във връзка с решението на партийното бюро до м.май не е работено. В началото на същия месец този въпрос беше поставен в партийната група. Взе се решение всеки комунист в най-кратък срок да вземе мерки за изпълнение решението на партийното бюро. Оттогава досега е работено по петте кандидата.

София, 22.V.1963 г.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Строго секретно! 15
Екз.№ 4

МВР - ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
Б -1 ЮЛИ 1963
Вх. № 17995 от ..... 19 ... г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Писма от другаря СТАВРИ МАРКОВ от ЦК на БКП адресирани до гръцки политемигранти за издирване автора им.

Предадени ни бяха две писма от др.Ставри Марков от ЦК на БКП за издирване авторите и разпространителите.

Едно от писмата е адресирано до гръцкия политемигрант АТАНАС МЕЗИГОНОВ- Асеновград. В писмото се говори, че е изпратено на адресанта отворено писмо-възвание от заточените в Сибир гръцки политемигранти и получено писмо от Ташкент. Автора на писмото вярва, че получените материали МЕЗИГОНОВ е разпространил и ако не е направил това, то още не е късно. Моли да размножи материалите и да ги изпрати в Пловдив и на друго място където може.

Автора приканва МЕЗИГОНОВ във връзка с писмото-възвание на заточените в Сибир, мерките които взимат срещу тях съветските власти да съставят писмо-протест и да го изпратят до съветската легация и другите легации на социалистическите страни. Това щяло да бъде техния протест за да бъдат върнати тия лица и да не се

Из архивите на ДС

намесва КПСС в техните вътрешни работи. Автора приканва ако могат да изпратят делегация в София в съветското посолство да протестират. В писмото се говори, че в София борбата против ревизионизма се засилва и че точно това вбесило опортюнистите и ревизионистите и започнали да изключват от Партията.

Второто писмо е "отворено писмо" с обръщение до всички членове на ГКП с което се довежда до знание извадки от писмото-възвание получено от заточените в Сибир. В писмото се говори за "мерките" които са взели срещу тях, като натиск, обиски, преследвания, забрана на събрания от страна на съветските власти и пр. Насилвани били да си сменят паспортите и да получат такива като германските пленници, за да ги обвинят, да ги осъдят и пр. Заявили били, че това няма да стане, че те воюват срещу групата на Парцалидис-Колиянис, които били изменили на революционната линия и т.п. Оплакват се, че им била прекъсната кореспонденцията с тяхните близки, че КПСС искала Сибир да го направят гроб на мълчанието. Казват, че живота им е в опасност и затова се обръщат към всички емигранти от социалистическите страни, които да застанат начело на борбата за тяхното освобождение.

След приключване на писмото-възвание е писано, че политемигрантите в България присъединяват своя глас към заточените в Сибир тяхни другари и приканват всички да се борят за тяхното освобождаване.

Автора на писмото не е известен.

От експертизата е установено, че пликовото са надписани от гръцкия политемигрант АХИЛЕЙ АПАКАЗИДИС-изключен от БКП, за провеждана от него активна фракционна дейност. Същият и преди е надписвал пликове с подобни писма.

Като изхождаме от горното,

П Р Е Д Л А Г А Н Е :

1. Да се уведомят съветските другари за полученото писмо.

2. Да се разреши безпартийните гръцки политемигранти за които сме представили справки за провеждана от тях фракционна

Из архивите на ДС

3.-

и вражеска дейност да бъдат предупредени, че ако не преустановят дейността си ще бъдат разселени от София.

Провеждане мероприятия за установяване автора на писмата.

Изх. № 9886/1 XI 1963 г.
Приложения 5 л.

ЗАМ.НАЧАЛНИК СОФИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ НВР-ДС
- Полковник:

Нап. 5 екз.

1-Др.Соланов
2-за др.Удилов
3-ГК на БКП
4-II у-ние ДС
5-К.Д.
капъл.Каменов
нап.Иванова
31.X.963 г.
София

20

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Строго секретно!

Екз.№ 2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

КД-29-6

ДО
ДР.

Т У К

ИНФОРМАЦИЯ

№ ___

На 3.X.1963 г. е прихванато писмо изпратено от АХИЛЕЙ АПАНАЗИДИС до ВАСИЛИОС АСПРИДИС, и двамата гръцки политемигранти, живущи в София, изключени от БКП и ГКП за фракционна дейност. Фактически в писмото се намират три отделни писма: Първото писано от неизвестен подател от гр. Ташкент - СССР до др. Т....., вероятно в София. Второто съдържа мисли на емигранта ЛЕВТЕРОС, вероятно живущ в София, написани въз основа съдържанието на първото писмо, а третото представлява размножено копие на писмо на някакъв "Комитет за спасение на заточените гръцки борци-революционери в Сибир".

По-съществените моменти от първото писмо изпратено от Ташкент са следните:

....."Много се зарадвахме за хубавите работи, които стават при вас. МАО и ХОДЖА казват и подържат истината, революцията, против провокатора ТИТО, против ревизиониста ХРУШЧОВ. ..... Надигат се вече в света революционните сили. Съветският народ също започна да си отваря очите и да се раздвижва. В Полша бурно се разраства кукуедството. В Чехословакия революционерите вече създават своя организация. В Румъния комунистите излезоха от Румънската партия и създават свои организации. И в Унгария започна.

Х.- 11

Фракционната клика на ПАРЦАЛИДИС-КАЛОЯНИС-МАРКОС загуби. Искрата, която се запали в Ташкент се разгаря и ще стигне до всички гръцки политемигранти, както и до комунистите в самата Гърция, като ще порази ревизионистите.

... Кажи на другарите си, че ние в Ташкент, въпреки всички гонения и заточения държиме здраво. За една година време бяха заточени в Сибир 40 души полковници, майори, капитани - най-добрите кадри на гръцката народоосвободителна армия и ГКП, с цел да обезглавят нашите организации. Хрушчовите "марксисти-ленинци" надминаха хитлеровите и метаксасовски фашисти с тяхните "предварителни" мерки - така ни пишат другарите заточени в Сибир, голяма част от които са туберкулирали. Позор на ревизионистите!"

След това в писмото се разобличава КАРЦУНИС като ревизионист, титовист, антисталинист, като се дават указания да се пазят от същия, да го презрат.

Във второто писмо, ЛЕВТЕРОС "доразобличава" ревизиониста КАРЦУНИС, като оръдие на ревизионистическата група на Парцалидис-Калоянис-Маркос.

В третото писмо е поместен поименен списък на 38 бивши командири от гръцката народоосвободителна армия, които били заточени през последните години в Сибир. Към тези заточеници спадал и бившия генерален секретар на ГКП НИКОС ЗАХАРИАДИС.

..... "От сведения добити от достоверни източници, на "Комитета за спасение на заточените борци в Сибир" е известно, че общия брой на репресираните гръцки политемигранти е към 600 души - това е истински погром. Светът обаче трябва да научи истината и да извика:

- Долу ръцете на Хрушчов от гръцките революционери.

- Свобода на борците-гърци и славяномакедонски комунисти, изпратени на заточение в Сибир.

- Да се освободи НИКОС ЗАХАРИАДИС и да му се даде право сам да си избере място, където да живее и работи.

- Да спре хрушчовото преследване спрямо комунистите - политически емигранти в Ташкент.

- Да се прекрати намесата на Хрушчов във вътрешните работи на ГКП.

- Да се оставят членовете на ГКП сами с комунистически методи да разрешават вътрешно-партийните си проблеми, без натиск и Хрушчово вмешателство".

В началото на м. октомври т.г. е прихванато друго писмо изпратено от Иван Никифоров, живущ в София, до АТАНАС МИЗИГОНОВ, живущ в Асеновград, и двамата гръцки политемигранти, в което се дават и инструкции за конкретна дейност. По-съществените моменти от писмото са следните:

"Преди няколко дни ви се изпрати едно отворено писмо, което ни се изпрати от интернираните другари в Сибир. Изпрати ви се и второ писмо, което получихме от другарите в Ташкент, относно КАРЦУНИС. Вярвам, че тези писма сте получили и вече от своя страна сте ги разпространили. Размножавайте ги и ги изпращайте в Пловдив и другаде. Освен горното, пред Вас за един период от 10 дни предстои и друг сериозен дълг. Отнася се за следното: Имайки предвид отвореното писмо на другарите от Сибир и мерките, които вземат срещу тях съветските власти, необходимо е да съставите едно протестно писмо, кратко и документирано и да го изпратите на Съветското посолство и другите посолства на социалистическите страни в София. Това ще бъде протеста ни против тези мерки. Ще искаме да се освободят затворените другари. С нашите действия трябва да помогнем на другарите ни.

Ние от тук (т.е. от София) ще действуваме също решително. Вашите действия, понеже сте били граждани на гр. Ташкент, ще имат голямо значение. Ако можете и имате смелост, ще бъде добре да изпратите една тричленна комисия, която да отиде в Съветското посолство и предаде протестното ви писмо.

... Тук в София, борбата срещу ревизионистите се засилва все повече и това вбесява привържениците на ПАРЦАЛИДИС-КАЛОЯНИС, които започнаха да изключват другарите ни. През последните десет дни бяха изключени още 4-ма другари-революционери. Но София се бори, революционния дух на борците е превъзходен.

Предайте много революционни поздрави на нашите привърженици".

Писмото завършва с революционен поздрав и с подпис, който не се чете.

По наши сведения, в Асеновград се е оформила група от гръцки политемигранти, привърженици на ЗАХАРИАДИС и ръководителите на Китайската комунистическа партия. Доскоро отговорник на тази група е бил ТРАЯНИС БАЧОВ ДИМИТРЕС, а понастоящем такъв е АТАНАС ГЕОРГИЕВ МИЧИБОНОВ. Членовете на групата плащали по 4-5 лв. месечен членски внос. Участниците в тази група гръцки политемигранти не членуват в БКП, тъй като са изключени за фракционна дейност още когато са били в гр. Ташкент - СССР.

Установи се, че материали подобни на горепосочните и др. подобни са били разпространявани от следните гръцки политемигранти:

1. ДИМИТРИОС ФОРМАКИС, член на БКП, живущ в София.
2. ГЕОРГИОС ТЕОФИЛО КОТЗЕГИН, гръцки прибежчик, студент в МЕИ.
3. МОСКОС ЗАФИРИДИС, член на БКП, живущ в с.Световрачене, Софийско.
3. КОСТА КУМАНОВОЛОС, изключен от ГКП, живущ в Пловдив.
4. ГЕРАСИМОС МАЛТЕЗОС - изключен от ГКП, живущ във Враца и др.

Като ръководители на обособилата се в София фракционна група от гръцките политемигранти се очертават:

1. ВАСИЛИОС АСЛРИДИС - бивш зам.директор на школата "Белоянис", изключен от БКП и ГКП, идеен вдъхновител.
2. АХИЛЕИ АПАНАЗИДИС - изключен.
3. ВАНГЕЛ СТОЙКИДИС - член на БКП.
4. ГЕОРГИ АНАГНОСТУ - член на БКП
5. ПЕРИКЛИС КЕСОРИДИС - член на БКП.

Водейки борба срещу ръководството на ГКП, членовете на горепосочената група оказват лошо влияние и върху членовете на БКП и други наши граждани с разпространяването на китайски и други материали. АСТРИДИС се изказва, че гръцката политемигра-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ция в България чрез разпространение на китайски материали допринася да видят и членовете на БКП истината за разногласията между КПСС и ГКП.

М И Н И С Т Ъ Р:

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз.№ ___

18

УТВЪРЖДАВАМ:
[redacted] Н-К У-НИЕ II-РО ДС
Полковник
София, 14 XI 1963 год.

П Л А Н

ОТНОСНО: Провеждане на агентурно-оперативни мероприятия във връзка с фестивала на гръцките политемигранти в НРБ.

От 15.XI. до 17.XI.1963 година ще се проведе фестивал на гръцките политемигранти, живущи в страната ни. Същият ще се [redacted] в София. Като гости ще пристигнат гръцки политемигранти и от други социалистически страни.

С цел получаване своевременна информация за вражески прояви, ще бъдат проведени следните

М Е Р О П Р И Я Т И Я:

1. Софийско управление МВР да влезе във връзка с Комитета на гръцките политемигранти в София, с цел вземане мерки за нормално провеждане на фестивала.

Отг. - подполк.Симов

2. Отдел III при управление II ДС да окаже помощ на Софийско у-ние МВР с агентура и доверителни лица, които да бъдат инструктирани да следят за нездрави прояви сред гръцките политемигранти и своевременно да уведомяват органите на ДС.

Отг. - капитан Натов

3. Да се влезе във връзка с окръжните у-ния на МВР: Пловдив, Стара Загора, Бургас, Варна, Габрово и Перник, от където ще пристигнат участници във фестивала, за изпращане заедно с тях на агентура и доверителни лица.

Окръжни у-ния на МВР, които ще изпратят повече от

Из архивите на ДС

три агенти, да бъде командирован и оперативен работник.

Отг. - подполк.Толев

4. Окръжните управления на МВР, при идване на тяхни обекти на фестивала, да ги обезпечат с агентурно наблюдение.

Отг. - подполк.Толев

5. Да се постави под външно наблюдение Гръцката легация и установените разузнавачи, с цел установяване кои емигранти ще посетят легацията, или пък ще осъществят контакт с дипломатите.

Отг. - подполк.Пашов

222

6. За оперативно ръководство, Софийско у-ние на МВР да организира работата на оперативните работници по гръцка линия така, че по време на фестивала да бъдат разрешавани всички въпроси по спешност.

Отг. - подполк.Симов

ПРЕДЛАГА:
Н-К ОТДЕЛЕНИЕ ~~XI~~ ОТДЕЛ III
Подполковник

Написано в 2 екз.
Екз.1-Соф.у-ние МВР
Екз.2-към отдел III
Изпълн.Бараков-ЛН
Нап.Екова
13.XI.63 г.

1 XII

Г. 1530
21 XI 63 г.

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО
ПБ НА ЦК НА БКП
Т У К

Д О К Л А Д

От ДИКО ДИКОВ – Министър на вътрешните работи

ДРУГАРИ,

В министерството на вътрешните работи са получени някои данни, че сред гръцките политемигранти в нашата страна са създадени фракционни групи, които провеждат активна разложителна дейност, разпространяват материали, насочени против линията на ЦК на КПСС и ЦК на БКП, защищават позициите на китайските ръководители и водят активна борба против сегашния ЦК на ГКП.

Така през 1958 година в София беше обособена фракционна група, начело с ГЕРАСИМОС ИЛИАС МАЛТЕЗОС, бивш полковник от гръцката демократична армия. Групата си беше поставила задача да организира гръцките политемигранти за сменяване състава на ЦК на ГКП, обяви се за линията на Третата конференция на ГКП, против решенията на XX конгрес на КПСС и "личната" политика на др.Хрушчов.

Из архивите на ДС

По решение на ЦК на БКП ГЕРАСИМОС ИЛИАС МАЛТЕЗОС беше изключен от Партията, а останалите членове от групата бяха предупредени да преустановят своята фракционна дейност.

Въпреки това предупреждение някои от членовете на групата не преустановиха фракционната си дейност. През 1961 година МАЛТЕЗОС разпространи сред гръцките политемигранти материали, с провокационно съдържание, получени от Албанската легация в София.

През тази година бяха получени данни, че в София съществува друга фракционна група. Като нейни ръководители се очертават: ВАСИЛИОС АСПИРИДИС - бивш зам.директор на школата "Белоянис", изключен от БКП; АХИЛЕАС АПАНАЗИДИС - завършил Висшата партийна школа "Г.Димитров" и школата "Белоянис", изключен от БКП за фракционна дейност; ВАНГЕЛИС СТОЙКИДИС - член на БКП; ГЕОРГИОС АНАГНОСТУ - член на БКП и ПЕРИКЛИС КЕСЕРИДИС - член на БКП. Има данни, че тази фракционна група се поддържа от някои политемигранти, сега офицери в БНА и такива, които в миналото са били на отговорна работа в Комитета на гръцките политемигранти. И тази група води активна борба срещу настоящето ръководство на ГКП, хули ПАРЦАЛИДИС и КОЛИЯНИС и се обявява в подкрепа на ЗАХАРИАДИС. Членовете й разпространяват анонимни материали, в които обвиняват ЦК на КПСС, че се намесвал грубо във вътрешните работи на ГКП, голяма част от гръцките политемигранти в СССР били изпратени на заточение в Сибир, между които и ЗАХАРИАДИС и отправят апели за борба за освобождаване на"заточениците". Те се обявяват в защита на позициите на китайските ръководители и разпространяват материали, отпечатени в китайски и албански вестници.

Такива материали се разпространяват и от бившия ръководител на разкритата фракционна група МАЛТЕЗОС и члена на тази група МОСКОС ЗАФИРИДИС.

Членовете на групата на АСПИРИДИС и АПАНАЗИДИС поставят задачи на политемигранти от провинцията, да изграждат такива фракционни групи по места. Има данни, че такива групи са изградени в Пловдив и Асеновград и се ръководят от емигранти, пристигнали от Ташкент - СССР. Тези групи поддържат постоянна връзка с фракционната група в София, от където

получават материали. Двете групи провеждат съвместни събрания, на които присъствуват и емигранти от София.

Групата в Пловдив се състои от 13 души. Нейни ръководители са: КОСТАС ХРИСТОС КУМАНОВАЛИС, ЯНИС ГЕОРГИОС КАРАБАЦИС и ВАНГЕЛИС ВАСИЛИС ГИДЖЕНОС, изключени от ГКП в гр. Ташкент.

Групата в Асеновград се състои от 7 души, с ръководители: ТРИАНТИС БАЧОС ДИМИТРИОС и АТАНАС ГЕОРГИЕВ МАЧИВЕНОВ, изключени от ГКП. Членовете на тази група са предимно гръцки политемигранти, пристигнали от Ташкент - СССР. Събират членски внос по 4-5 лева месечно.

Освен това Министерството на вътрешните работи разполага с данни, че гръцките дипломати в София проявяват особен интерес към Комитета и клуба на гръцките политемигранти, редакцията на в."Елефтери", настроенията на гръцките политемигранти към тяхното ръководство, кои са привърженици на Захариадис и Маркос в България, както и авторитета на председателя на ГКП - Грозос и др. Сведения по тези въпроси гръцките дипломати събират от гръцки политемигранти, които посещават легацията, и вербуват свои сътрудници сред тях, за събиране на такива сведения.

Сега в Гръцката легация работи като аташе ЗЕЛИС, който се занимава изключително с гръцката емиграция в нашата страна. Чрез разложили се и вербувани гръцки политемигранти той се стреми да я разедини.

Освен чрез гръцките дипломати в София, гръцкото разузнаване провежда подривна и разложителна дейност сред гръцките политемигранти и чрез някои гръцки търговци, които посещават нашата страна. Такива задачи са изпълнявали гръцките търговци ЧИКИРООГЛУ и ХАДЖУЛИС. За разложителна дейност то използува и някои близки на политемигранти, на които разрешава да посещават България.

Органите на Министерството на вътрешните работи не работят по гръцките политемигранти. Данните за дейността на фракционните групи сред тях са получени по други поводи.

Из архивите на ДС

Изхождайки от това, че фракционната дейност сред гръцките политемигранти може да бъде използувана от гръцките дипломати и гръцкото разузнаване за подривна и разложителна дейност сред тях и с цел да бъдат предотвратени навреме тези опити, предлагам Политбюро на ЦК на БКП да приеме следното решение:

1. Политбюро на ЦК на БКП разрешава на органите на Държавна сигурност да работят по разложили се гръцки политемигранти, като изясняват и пресичат тяхната враждебна дейност и прояви.

2. Министерството на вътрешните работи да установи връзка с Председателя на Комитета на гръцките политемигранти за съгласуване въпросите по работата против подривната дейност сред гръцките политемигранти.

М И Н И С Т Ъ Р:

Из архивите на ДС

1

Секретно

9 XII 1963 г.

Р Е Ш Е Н И Е "Б" №.15.

НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП ОТ. 13. XII. 1963 г.

Дава съгласие органите на Държавна сигурност да работят по разложили се гръцки политемигранти, като своевременно изясняват и пресичат тяхната враждебна дейност и прояви.

МВР — УПРАВЛЕНИЕ ... ВХ.№ 29024 от 26.ОКТ.1964

123 34

Стр. секретно?
Екз.№ ___

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Кв 29 в
9.I.1965

С П Р А В К А

Относно: Някои данни по линия на "Гръцко разузнаване" в Габровски окръг.

В Габровски окръг са настанени да живеят и работят 234 гръцки граждани. Основната част от тях са политемигранти и деца израстнали и завършили образование в България. Няколко души са прибежчици и друга, съвсем малка част, са дошли в окръга ни по време на Втората световна война.

Данните, които имаме за политемигрантите се вижда, че стоят на здрави партийни позиции. Има отделни лица, които не са признати за политемигранти, не споделят някои мероприятия на народната власт. Същите изказват недоволство от методите на ръководство на партийните им отговорници.

По линията се водят 2 активни разработки и едно ОНД. Разработките се водят на лица прибежчици от Гърция, данните от филтъра за които пораждат съмнение.

От воденето на същите до сега не са получени данни от които да се вижда, че се занимават с разузнавателна дейност. По същите има набелязани допълнителни мероприятия, след провеждането на които ще бъде взето отношение. Отчетно-наблюдателното дело се води на лице, към което I-во управление има отношение.

От средата на гърците ползуваме един агент и няколко доверителни връзки. Агентът е използуван и се използува по двете активни разработки. Същият е проверяван и няма данни за нечестност.

От 1963 година имаше данни за по-малко гръцки граждани, които говореха за завръщане в Гърция. Сега, когато стана Министър

председател Папандреу, заговориха повече гърци за завръщане.

Последните мероприятия, които проведохме по отношение на обектите на активна разработка се вижда, че и двамата се готвят да заминат по официален път за Гърция, а обекта"Самотният" говори, че ако не му се разреши да изпраща по 20 лева на месец за издръжка на родителите си в Гърция, щял нелегално да избяга и пак ще ги поддържа.

Агентурата, която използуваме по тази линия е недостатъчна, което обстоятелство налага да разрешим въпроса за придобиване на нова и качествена агентура. В това отношение има извършена подготовка и в близко бъдеще ние ще имаме най-малко 2-3 нови агенти от средите на гръцките граждани.

С оглед подобряване на работата по линия на гръцко разузнаване считаме, че наред с тези мероприятия, които са проведени до сега, ще е необходимо:

1/ Да се създаде още нова, с добри разузнавателни качества,агентура.

2/ При откриване на нови разработки да се изхожда само от данни, които действително уличават обекта в разузнавателна или друга враждебна дейност.

3/ При получаване на интересни данни, да се хвърлят бързо по-много сили, за изясняване на данните, след което се даде правилна насока на воденето на разработката.

4/ При нас все още съществува слабостта да се провеждат комбинации за бързо изясняване на отделни моменти от дейността на обектите. Като се има предвид тази слабост, ще трябва с помощта на отдела , да се излезе от това положение.

5/ При изясняване дейността на обектите - доказване занимават ли се или не с разузнавателна дейност, е необходимо да използуваме по-активно техническите средства.

6/ Необходимо е да се подобри наблюдението на гръцката легация, с цел засичане лицата, които влизат в същата.

7/ В нашата икономика навлязоха много гръцки младежи, които завършиха висше образование в НР България. Дейността на същите е необходимо да се постави под наблюдение.

Габрово,21.X.1964 год. ЗАМ.Н-К ОТДЕЛЕНИЕ ДС:
- Майор

Написано в 2 екз.
Изпълн.Кирилов
Написа:Ангелова

Из архивите на ДС

строго секретно!
Екз. №. 2...

УТВЪРЖДАВАМ:
НАЧАЛНИК ОКР.У-НИЕ МВР - ПЕРНИК
полковник
ПЕРНИК. . 23 XII 1964 год.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

2514-с
24 XII 64

П Л А Н

ОТНОСНО: провеждане на агентурно-оперативни мероприятия през първото шестмесечие на 1965 год. по ГРЪЦКА ЛИНИЯ.

I. ПО РАЗЛОЖЕНИТЕ ГРЪЦКИ ПОЛИТЕМИГРАНТИ

1. Своевременно ще се установяват всички гръцки политемигранти преминали на вражески позиций, водещи разложителна дейност с цел взимане мерки и пресичане на същата. За тези които са членове на партията, ще бъде уведомяван Окр.Комитет на БКП и само с с разрешение на последния, нашите органи ще взимат отношение по тях.

Отговорник: Н.Илиев
Срок - постоянен

2. Ще се установяват всички гръцки политемигранти посетили гръцката легация, като се обърне внимание най-много на разложилите се такива с цел провеждане мероприятия за изясняване повода на тяхното посещение и поведение в същата, след което се прецени какво отношение ще се вземе по тях.

Срок - постоянен
Отгов. Н.Илиев

3. Тези разложени гръцки политемигранти по които евентуално се вземе отношение от страна на нашите органи и посещават други окръзи в страната, ще се влезе във връзка със съответните Окр. у-ния на МВР с цел кординиране на работата по тях.

Срок - постоянен
отгов.Н.Илиев

55

II. ПО ПРИБЕЖЧИЦИТЕ

1. Чрез агентура и ДВ, ще бъдат поставени под наблюдение всички прибежчици, като особено се заостри вниманието върху разложилите се такива, тези които по различни поводи са посещавали или посещават гръцката легация, установяват контакт с гръцките ш фьори и други временно пребиваващи в страната ни гръцки граждани като се следи за тяхното поведение, проявяват ли разузнавателен интерес с оглед разкриване между тях агентурата на гръцкото разузнаване.

Срок - постоянен
Отгов. Н.Илиев

2. За тези от гръцките прибежчици за които се получат данни че провеждат разложителна дейност и вражеска такава за която не могат да бъдат съдени, ще се излиза с предложение за изолирането им като бъдат изпращани в райони на страната ни където няма гръцка емиграция, отдалечени от централните магистрали.

Срок - постоянен
Отгов.Н.Илиев

3. При получаване на сигнал по някои от прибежчиците, да се проанализират всички материали с които службата разполага за същия, след което се прецени какво отношение да се вземе по същия

Срок - постоянен
Отгов.Н.Илиев

III. ПО ГОСТУВАЩИТЕ ГРЪЦКИ ГРАЖДАНИ

1. Да се вземат мерки за изучаването и своевременно получаване на информация по гостуващите гръцки граждани с оглед вземане отношение по същите, съобразно получените по тях сведения, а именно:

а/ За гостуващите за които се получат данни че проявяват разузнавателен интерес, провеждат разложителна или друга вражеска дейност, да се вземат мерки за активното им разработване, разкриване и пресичане на тяхната вражеска дейност.

б/ Тези гостуващи за които се получат положителни данни, да се вземат мерки чрез агентура и ДВ да бъдат разведени и запознати с успехите на нашето социалистическо строителство, с придобивките на трудещите се с цел спечелването им на наши позиции и явяването им като живи агитатори при завръщането им в Гърция.

231

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

56

2. Чрез агентура, ДВ-ки и личен контакт с гостуващите гръцки граждани, които стоят на наши позиций да се добиват разузнавателни информаций по интересуващите ни въпроси и изучаване миналото на някои от прибежчиците от чийто райони идват.

Срок - постоянен
Отгов.Н.Илиев

3. След всестранно и пълно изучаване на гостуващите и установяване на тяхните възможности, към тези които се окажат подходящи да се подходи оперативно.

Срок - постоянен
Отгов. Н.Илиев

4. Да бъдат изучавани всички граждани, които по различни повод ди правят постъпки да посетят Гърция, с цел профилактика и използване на подходящите за събиране на разузнавателни данни.

Срок - постоянен
Отгов.Н.Илиев

IV. ПО ГРЪЦКИТЕ ШОФЬОРИ

1. Чрез агентурата и ДВ гръцките шофьори ще бъдат поставени под постоянно наблюдение по време пребиваването им на територията на окръга, с цел установяване на връзките им, по какви въпроси проявяват интерес с оглед разкриване между тях агентура на гръцкото разузнаване. и вземане на отношение по тях.

Срок - постоянен
Отгов. Н.Илиев

2. За тези гръцки шофьори за които има данни че се занимават с незаконна търговия, да се проведат мероприятия за документиране на същата, след което ще се излезе с предложение за запрещението им, или използване на материала за оперативни цели.

Срок - постоянен
Отгов.Н.Илиев

V. ПО АГЕНТУРАТА

1. Да се прецени кои от наличната агентура може да се изпрати в гръцката легация по повод репатриране с цел установяване по какви въпроси ще бъде разпитан и евентуално подставянето му на гръцкото разузнаване. На агента предварително да бъде подработена линия на поведение за държанието му пред дипломатите.

Нап.в 2 екз.

Екз.1.....
Екз.2 -У-ние II

ПРЕДЛАГА:
кап.

18.XII.1964 год.

Д. 173

ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ
БЪЛГАРСКА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ
Телефони: 87-14-11, 87-15-11
№ 607

София, 29.IX 1969 г.

2/3

До Министерството на вътрешните работи

Т У К

МВР — ПОДЕЛЕНИЕ 5030
2996 / 3 X 69 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
Вх. № 9477 от 1.X.1969 г.

Другари,

Решение № 13 на Политбюро на ЦК на БКП от 16.I.1968 г. постави задачата да се приведе в пълна известност точния брой на гръцките политемигранти и членовете на тяхните семейства и се определи с решение на Секретариата на ЦК на БКП кои от тях имат качества на политемигранти.

В изпълнение на тази задача ви изпращаме проекто-списъци на гръцките политемигранти по окръзи и райони.

Моля, прегледайте внимателно списъците и дайте вашите бележки по следните въпроси:

1) Има ли неточности в трите имена на лицата, рождените им дати и пр.?

2) Правилно ли е посочено участието им в гръцкото демократично движение - ЕЛАС, Гръцката демократична армия, ГКП и другите общественно-политически организации?

3) Има ли измежду предложените за политемигранти - прибежчици и лица, които извършват активна антипартийна и антидържавна дейност? Да се посочат кои са!

4) Ако има пропуснати лица, които имат качества на политемигранти - направете предложение за тях.

Моля, вашите бележки оформете в отделни писма, които приложете към всеки списък и изпратете в отдел "Външна политика и международни връзки" на ЦК на БКП.

./.

Из архивите на ДС

174

Приложени изпращаме ви проекто-списъци на гръцките политемигранти, за следните райони и окръзи:

I. гр. София - I/ Ленински район
2/ Благоевски район
3/ Район "В.Левски"
4/ Кирковски район

II. Врачански окръг
III. Пазарджишки окръг
IУ. Плевенски окръг
У. Хасковски окръг
УI. Ямболски окръг

Допълнително ще ви изпратим и останалите проекто-списъци на гръцките политемигранти.

Завеждащ отдел "Външна политика и международни връзки" на ЦК на БКП:
/К.Тодоров/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО

Екз.№___

Р Е Ш Е Н И Е № 5

НА СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП ОТ 27.IV.1972 Г.

Секретариатът на ЦК на БКП не възразява да се окаже помощ и през 1972 г. на Централния комитет на Гръцката комунистическа партия в следното:

1. По нелегалното прехвърляне на специални групи от гръцки политемигранти през нашата граница в Гърция, за изпълнение на партийни задачи във връзка с предстоящия IX конгрес на Гръцката комунистическа партия. Общият брой на тези мероприятия за годината да бъде около двадесет.

2. Първо главно управление – Държавна сигурност да организира едностранна радиовръзка от територията на България за Гърция по такъв начин, че гръцката полиция да не може да разкрие, че тези радиоизлъчвания са предназначени за Гърция.

3. Първо главно управление – Държавна сигурност да приготви контейнери за предпазване от дъжд, влага и пр., които да се дават на гръцките представители в нашата страна за пренасяне пари в Гърция.

4. Да се определи един търговски кораб, пътуващ до Азия, Африка и Европа, с когото да се изведат от гръцките

Из архивите на ДС

морски води и доведат в България няколко дейци на Гръцката комунистическа партия. Преди провеждането на самата операция да се доложи подробно в Секретариата на ЦК на БКП. Операцията да се организира от Първо главно управление на Държавна сигурност.

5. Столичният градски народен съвт да предостави тристайна квартира на др. КАРАС, представител на ГКП по специалните мероприятия.

6. За в бъдеще заплатата на др. КАРАС да се изплаща не от Държавна сигурност, а от ЦК на БКП и да се увеличи от 250 на 350 лева.

7. Да се отпуснат от ЦК на БКП на Гръцката комунистическа партия 50 000 лева и 20 000 щатски долара за специалните мероприятия.

Вярно с оригинала

30/14

М.В.Р.

ОКОЛИЙСКО УПРАВЛЕНИЕ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
Разузнавач №32049
2.VII.1947 година
гр.Поморие

До Зав.Държавна Сигурност
гр.Поморие

Обект,Циганско малцинство.

РАПОРТ.

Донасям Ви господин началник по възложената ми задача следното: Численоста на циганското малцинство в Поморийска околия е 1,174 души. Занимават се с копанарство,земеделие,каруцарство,ваксаджийство,обща работа и др.

Малцинството е пръснато из цялата околия на малки групи към отделни села.Една малка част от тях живеят скитнически живот.Само в две села Александрово и Гюловца са озеленени и участват в ТКЗС.

Самостоятелни ОФ организации нямат.Членуват в организациите които има по места.В по голямото си болшинство са симпатизатори на РП/к/и една част от тях членуват в организацията,или в /кърмъзъ партия/както те я наричат.Младежите членуват в ремсовите организации по места и дори има от тях бригадири в Националната Строителна Бригада.Общо може да се каже,че малцинството подкрепя ОФ власт.

Вражеска дейност всред тях се води от реакционе Българи и Гърци богаташи при които те отиват на работа.Заплашват ги,че не ще ги вземат на работа,разпространяват слухове всред тях и др.подобни.

Авторитетни цигани които да обединяват малцинството няма нито всред отечественофронтовците нито всред реакционо настроените.

Организации от противонароден характер няма всред тях.

Разузнавач № 32049

Околийско управление
Държавна сигурност
№ 252
10.VII 1947 г.
гр. Котел

~~27~~ 15

БУРГАС-ОБЛ.НАЧАЛНИК ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ва

РАПОРТ

На № I 2159

В изпълнение предписанието Ви под горния № донасям Ви Г-н Началник следното в връзка с циганското малцинство в околията ни.

Живущите цигани в околията ни наброяват общо2,770 души,които в големата си част са заселени в гр.Котел и с.Градец.Главното им занятие през летния сезон е амбулантна търговия и музиканство,а през зимата една част се изселват и търсят прехрана в други селища на страната,а гези които остават чиракуват на по заможните българи или се занимават с горянство.

Всред тех нема създадени противонародни организации и са далеч от всекаква политическа заинтерисованост.В болшинството си са неграмотни,не културни но всецело приобщени към О.Ф. и симпатизиращи на РП/к/ в която партия виждат единственния и верен защитник на техните интереси.В миналите фашиски режими често биваха подлъгвани за извесна услуга или парично възнаграждение за да дадат гласовете си за тая партия която ги облагодетелствува,без да държат сметка че отиват против собственните си интереси.

Те са отзивчиви към правителствените и месни мероприятия и често трудът им бива използван за народополезна работа.

ЗАВ.ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ:

1

23

П Л А Н

за б о р б а и р е в о л ю ц и я

I. Нашата Ц.Н.Т.О. преди всичко първо задължение има тайно да бъде връзка на четирите краища на България, т.е. циганския народ от четирите краища на България да се събере в един кюрук и да се бори под едно знаме, чрез единодействие и едино - мислие на всички да се бори за освободителното дело на народа. /Разбира се необходимо е да няма предателство/. Наистина това е трудно постижимо, но при всички обстоятелства трябва да се постигне. Как и по какъв начин може да стане:

1. Всеки член да възпланява сърцето на своите познати другари, близки и т.н. отдалеч и по таен начин и втори път той да го търси. След като продължи това известно време другаря революционер ще разбере този негов другар подходящ ли е да влезе между нас или не е, ако е подходящ се завежда на събрание на организацията и пред другарите революционери и пред знамето полага клетва и се приема.

2. Познат, но е далеч в друг град и няма как да му разкаже убежденията си, тогава пише писмо без адрес /по е добре да се пише на машина и се изпраща на този другар и по таен път трябва да се разбере този другар приема ли нашето предложение или не приема.

3. Във връзка с това членът трябва добре да разбере същината и целта на това дело и да бъде пример за другите си другари.

4. По такъв начин да се изграждат такива организации в другите градове, села и махали и да се избират водачи на тези

Из архивите на ДС

организации.

5. Трябва и това да отбележим, че е належащо този който е член да пие по-малко спиртни напитки, защото ако цапне повечко /мислейки си, че има гръб в пияно състояние, може да говори каквото и да е и по такъв начин да издаде тайната на организацията и сам може да падне в капана и другарите си да предаде/.

II. След като се изпълнят напълно тези положения т.е. след като народът ни стане като войска строен, ще преминем към периода на революцията. Как и по какъв начин може да стане това?

1. Необходимо е един Централен комитет да застане начело на тези организации, който да чертае техния път за борба. И в същото време може да изпраща до тези организации за вътрешните им работи планове, обяви и закони и да им заповядва.

2. ЦК също може да въоръжава всички революционери как и по какъв начин да се реши този въпрос, е още рано да се говори.

3. Когато Централния комитет сметне, че всички въпроси са изпълнени напълно и има готовност за въоръжена революция - а. Тогава централния комитет заповядва на всички организации да са готови, че еди кога си / известява деня и часа/ да са готови за преврат; б/ Централния комитет получава известие от всички организации, че всички са готови; в/ Ако две или повече организации не са готови, положението се изменя и се изчаква всички да са готови в един и същ момент; г/ След това започва настъплението; д/ Централния комитет заповядва на водачите на организациите да разпределят хората си на избраните / които ще завземем/ необходими места и в дадения час да са готови за откриване на огън; е/ Във всеки град и село се разпределят и в определения час и момент ако е възможно се открива огън.

III. <u>Кои места трябва първо да завземем и в кои места трябва да изпращаме повече революционери</u>?

1. Повече революционери ще се изпратят където има войск

ка и в МВР, и също така, където има дежурни.

2. Най-напред трябва да завземем :

а/ Поща, телеграф, телефон и радио
б/ МВР,
в/ ГОНС
г/ БКП
д/ БНБ
е/ Оф
ж/ ДКМС
з/ Щаба на отрядниците
и/ Гражданска отбрана
к/ ДОСО
л/ Горско стопанство
м/ И други места, които са въоръжени.

3. А в окръжните градове, окръжните и градски комитети.

4. В София, Варна, Ст.Загора и Пловдив - пък първо радиостанциите.

5. В големите градове - завод и - а/ фабричните стаи на МВР; б/ гарите на морските пътища и МВР ; в / Морските гари и МВР; г/ Дунавските гари и МВР; д/ Моста на дружбата - Русе; е/ Летищата; ж/ Кръстопътищата.

6. А в столицата - / в София/ :

а/ Министерския съвет
б/ ЦК на БКП
в/ Президиума
г/ Генералните щабове и т.н.

7. Необходимо е да завземем всички тези и да ги държим под оръжие.

а/ Или на гореизброените командирите, министрите, ръководителите и ако в този момент не са на местоработата си се за-

Из архивите на ДС
241

Из архивите на ДС

242

държат в домовете им и се завеждат там като пленници и под оръжие се разпитват и се държи там до идването на заповед.

8. В Столицата / в София/ :

а/ За завземане на Министерския съвет - ръководителя на нашия Централен комитет. Ако него го няма трябва да отиде неговия първи или втори помощник.

б/ За Централния комитет на БКП - трябва да отиде член на нашия Централен комитет.

в/ Необходимо е да отидат членове на нашия Централен комитет в Президиума, Генералните щабове, Радиостанциите , големите пощи и т.н.

9. В окръжните градове :

а/ За завземане на окръжните комитети - членове на нашите окръжни комитети, водачите им или от членовете на Централния комитет.

10. В градовете и селата за завземане на по-високи места е необходимо да бъдат водачи на нашите организации или членове на техните комитети. Ако между нас не влезе предателство и в сърцата ни страх, ако всички наедно,смело се борим, можем да постигнем тези успехи и нашето дело да дойде до своя край и едва тогава можем да издигнем пред тях нашето искане да отделят нашето място, нашата земя и ние като народ да изградим автономна република и нашето четирицветно знаме свободно и весело да се вее и тези горчиви и мръсни думи против народа ни да се забравят. И ние като другите народи да живеем като хора и да се считаме като хора. Но това бързо и с чакане няма да стане, затова трябва още по-бързо да се борим и трябва рано или късно да постигнем това.

НАПРАВИЛ ПРЕВОДА: _____ /Т.Апрахан/

Строго поверително!

ДО ДДС
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "Б"
С О Ф И Я

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

На № Д-1-4045 от 13.VI.1949 год.

Приложени изпращаме Ви сведения за състоянието на циганското малцинство в сектора чи,по околий както следва:

1.БЕРКОВСКА ОКОЛИЯ.

Циганското малцинство живее почти разпокъсан живот на отделни семейства по селата в околията.Една част от тех се занимават с ков ничарство което ги и принуждава да скитничат по селата както в Бер ковска околия така и в другите околий.Организиран живот не водят. Повечето от тех са членове на БКП и други масови организаций.Прояви от политически характер нема.Безработни от тех хочти нема с едно малко изключение.Не се водят по тази линия обекти на о.н.или р/ки.

2.МИХАЙЛОВГРАДСКА ОКОЛИЯ.

Циганското малцинство в околията има доста значителен брой но нямаме дадни за броя на същите.По голями групи има в Михайловград и с.Лехчево които повечето сепзанимават с занаядчийство.В гр.Михайловград има образувана Трудово занаядчийска производителкооперация,обединена към занаядчийския комбинат.Останалата по-голема част от малцинството изкарва прехраната си с наемен труд.

Прояви от политически характер неса установени.

3.ВИДИНСКА ОКОЛИЯ.

Циганското малцинство в града и околията да сега че е обслужвано и нема данни за състоянието на същото.За в бъдаще редовно ще се отразява в информациите за проявите на малцинството.

4.КУЛСКА ОКОЛИЯ.

В града и околията нема цигани.

5.БЕЛОГРАДЧИШКА ОКОЛИЯ.

От страна на Циганското малцинство в Белоградчишка околия неса установени вражески прояви,а напротив те активно се включват в правителствените мероприятия като през летото образуват жътварски бригади при прибиране на реколтата а също така участват и при направа на пътища,канали и пр.В болшинството си те са доволни от ОФ и стоят здраво на страната на правителството и БКП.

6.ЛОМСКА ОКОЛИЯ.

Състоянието на циганското малцинство в Ломска околия е следното

Циганското малцинство е добре настроено към ОФ власт и чувства свободата с която се ползва,особено тая,че на тех се гледа като на равноправни граждани на Народната република.При провеждане на всички избори до сега те са вземали живо участие на страната на ОФ.Особено се проявиха в последните избори за народни съветници на които бепа избрани и техни представители като вгр.Лом,с.Вълчедръм и др. Особено дейно се проявяват членовете на ДСНМ които работят активно за издигането културно-политическото ниво на малцинството.

В околията има културно-просветни малцинствени организаций в

Из архивите на ДС

244

следните села:с.Медковец,Ломско- 105 членове,с.Долни Цибър-100 членове,с.Сливата- 30 члена,с.Вълчедръм-50 чл.,с.Василовци-100 член с.Младеново-250 чл.,с.Крива Бара-150 чл.,с.Орсоя-22 чл.,с.Расово-102 чл.Ръководствата на същите са от средите на ОФ и повечето от тех са членове на БКП и безпартийни които се ползват д авторитет вред малцинството.Културното ниво на същите е много ниско,до сега неса проведени никакви курсове за огрмотяване,а бащите на децата слабо чуствт необходимоста от училищното възпитание.

Цигаското малцинство се справя с въпроса за прехраната според характера на местчоста и условията за живот при които се намират. Голяма част от тех се занимават с кошничарство,земеделска работа, тухларство,преносвачи,ваксаджий и др.От тех най добре са поставени пристанищните работници които получават добри надници а така също и тези които се занимават с земеделие,обаче много от тех са алкохол лици поради което материялното им състояние по нищо несе различава от това на останалите.Има отделни семейства които са значително за богатели и се ползват като богаташи вред циганите.

7.БЕЛО СЛАТИНСКА ОКОЛИЯ.

В околията има само едно Цигаско културно просветно дружество в града с поделения в селата,Попица,Враняк,Търчава,и Койнаре,ко ето наброява около 350 членове.Останалите цигани живеят повечето ра покъсан живат на отделни семейства и се занимават с занаяйчийство и отчасти с амбулантна търговия.Прояви от политически характер неса установечи и нема обекти които да се водят на он или р/ки.

8.ВРАЧАНСКА ОКОЛИЯ.

В града и околията има три цигански културно просветни орга и заций които имат за цел повдигане културното ниво на същите.Такива има в гр.Враца което обединява всички цигани на брой 204 членове от които 4 са членове на БКП,7 на ДСНМ и 1 на БЗНС.Ръководството на съ щото се състой от дрбри Отечествено Фронтовци членове на БКП.Н село Чирен,Врачанско има културно просветна организация която наброява около 50 членове а всичко цигани има в селото към 110 души.Ръководст вото се състой от членове на БКП и добри отечественоФронтовци.В село Лиляче,Врачанско културнопросветното дружество обединява около 30 чл а всичко цигани има към 70 души.Същите се занимават повечето с заная дчийство и общи работници.Прояви от политически характер неса устано вечи и нема обекти които да се водят на он или разработки.

За Орехъвска околия немаме данни понеже околийската служба в Орехово въпреки многократните ни напомки още не е изпратила сведения та за състоянието на малцинството.

НАЧАЛНИК СЕКТОР ДС: /Л.Анев/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ І-ВА: /К.П.Давидков/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

26 22

Строго поверително!

УТВЪРЖДАВАМ
Инспектор Отд"А";
/Е. Алиас/
28.III. 1950 год.

ДО
ДР.ИНСПЕКТОР ОТДЕЛЕНИЕ"А"- ОТДЕЛ I-ВИ
Т У К

П Л А Н

На спер.раб. Грозден Цв. Стефчев- Отдел I-ви Отд"А"-5 група.

За агентурно-оперативната работа по линията на циганското малцинство с обекти, ЦК на циганската организация за борба против расизма и войната, театър"Рома", в. "Ново-дром"/нов път Спортното д-во" Наангле " .Контрола и ръководство на скрзите в цяла България.

Циганското малцинство в нашата страна преставлява една внушителна маса от 160000 души болшенството от които са свързани с турците у нас със езика ,религията идр. и имат до някъде общи интереси с турците. особено характерно е явлението от края на миналата година и първото тримесечие на тази година е въпроса за изселването на турците. Голама част от циганите в Пловдивския окръг,Старозагорски, Хасковски Русенски,Плевенски и др. наравно с турците са подали заявления за изселвания увлечени от общата психоза за заминаване в Турция. В това отношение им помага действието на турските учители ,които ги агитират да заминават за Турция и им внушават ,че те не са цигани , а турци. Самите цигани се чустват повече турци за което и по дукоментите фигурират,като турци.

През миналото тримесечие в Пловдив от подадените 10 заявления 7 души са получили разрешение да заминават за Турция,

Това желание на част от циганите да се изселват в Турция е характерно, за мюселманските цигани,останалите цигани са включени в своята организация,за борба против расизма и фашизма и се правят усилие за тяхното напълно присъединяване към ОФ. Обаче в ръководството на тази организация ,съществуват две враждуващи по-между си групи,които спъват правилния ход на организацията. Председателя на организацията Шакир Пашов е създал група от: Емин Еминов, Райчо Кочов, Найдо Яшаров,Демир Рустемов , Исмаил шакиров и др. които са отпочнала фракциона борба против по-добрите членове на ЦК на организацията ,Любомир Алиев-директор на театър"Рома" Сулио Метков Мутев-съветник в Димитровски райсъвет, Тайр Селимов -инструктор при НС на ОФ и др, като ги обвиняват че са се продали на българите ,че са отстъпили от интересите на малцинството . Това разделение в ръководството има своето отражение и върху малцинството където че-

Из архивите на ДС

сто пъти е стигало до бойд

Това положение на враждуване между циганите се използвало добре от реакционите елементи за да злепоставят Оф ЦК БКП.

Предвид на това ,че по линията на циганското малцинство за цялата страна досега не е работено системно иза дълбочено ,предвиждат се през тримесечиото да стоят следните пс важни задачи:

1. Изграждане на агентурно-инфсрмационен апарат за обслужване ,ръководствата на циганската организация управата на театър"Рома" редакторите на в-к" Ново-дром",ръководството на спортното д-во" Наангле" и други враженски елементи .

2. Проучване ракъвсдителите на организацията и вземане на разработка и ОН, снези за които имаме данни ,че развиват враженска дейност.

3. Да се сбърне сиризнс внимание със специално писмо дс окръзите, за вземане мерки за агентурнс обслужване на малцинството .

Зс провеждане на горните задачи се предвиждат следните мероприятия:

I. ПО НОВОВЪЗНИКНАЛИ АКТИВНИ АГЕНТУРНИ РАЗРАБОТКИ .

1. Активна разработка"ДУРАК"- София.

Лицето шакир Махмудов Пашов ,преди 9 Септември 1944 година е бил ръковсдител на мюсюлманската организация, "Истакбал",която е била подпскровителството на тогавашните турски реакцисни среди .Целта на тъзи организация е била да бъдат възпитавани циганите в турски дух-открывал е училища за изучаване на турски език ,четмс и писмо за ксето е бил получавал и парична сума.Самия той е минавал за турчин. Преди 9 Септември е бягал в Турция по нейзвестни пречини. По сведения на секратара на Градското ръководствс на циганската организация Пашов е бил сговорист-михайловист .През 1933 година по-време на изборите,той е държал публични събрания и агитирал за ген. Лазаров ,Смилов и Дончс Арсов. По-време на смъртта на кубурка Борис- Пашов е организирал циганите и масово ги е водил на поклонение пред тлените останки на същия.

След 9 Септември-Пашов се умело нагаждал за ко ето последствие успял да стане народен представител. Като такъв и минавал всред циганите,като тяхен"цар". Заповедвал е бил по-клубсвете на тяхните организации.неговия портрет да бъде по-между портретите на др.др. Сталин и Димитров. След като същия не бе избран на последните избори за Народен представител ,той се озлобил от това и започнал да създава разкол в циганската организация. За това нещс е бил викан и наказан с последно предупреждение.

Предвид на гороизнесениете факти, същия ще бъде взет на активна разработка,като се изработи план на ъсщата, в който ще бъдат предвидени и мороприятия:

28-35

Срок на изпълнението- 10.V. 1950 год.
Отговорен ОР. Г. Стефчев

ПО ОТКРИВАНЕ НА НОВИ ПРЕДВАРИТЕЛНИ РАЗРА БОТКИ.

1. Предварителната р/ка" Идиот"- Казънлък.

Ще бъде наредено на ДС- Казънлък да се открие предварителна р/ка на лицето Али Ибраимов -уличен в слушане слушате емисите на чужди станции и предаване техни те гадости публично на циганите.

Срок по изпълнението-20. V. 1950
Отговорен Зав.ДС- Казънлък

2. Предварителната р/ка "Организатор"-Пловдив.

Ще бъде наредено на ДС. Пловдив да се открие предварителна р/ка на лицето Мехмед Велиев уличен в организиране на циганите с цел да бъдат водени пред председателя на турската община за да бъдат записани,като турци .

Срок за изпълнението-20.V. 950 год
Отговорен Н-к гр. Мал- Пловдив

3. Предварителна р/ка " Мушеник"- София.

Ще бъде открита предварителна р/ка на лицето Мехмед Сейфединов от София,уличен в заплашване членове на БКП и ДСНМ,че скоро щело да се обърне положението и той щел да им реже главите. Същия е бил стар цанковист и бивш председател на циганската орг.

Срок за ъзпълнението-10.V. 1950 г.
Отговорен ОР.Г. Стефчев.

ПО ОТЧЕТНО НАБЛЮДАТЕЛНИ ДОСИЕТА.

1. Отчетно наблюдателно досие" Рътка" - София.

Ще бъде взет на ОН. лицето Емин Еминов бивш директор на театър" Рома"-уличен че е в групата на шакир Пашов.

Срок по изпълнението- 15.V. 1950г
Отговорен ОР.Г. Стефчев

МЕРОПРИЯТИЯ ПО ОБЕКТИ НА ОБСЛУЖВАНЕ.

1. Ще бъдат проучени членовете от ръководството на ЦК на циганската организация и образуване литерна п-ка нъ същото с историческа справка на съща та.

Срок за изпълнение- 10.VI. 1950 г
Отговорен ОР. Г. Стефчев .

2. Ще бъдат проучени артистите от театър "Рома" и образуване литерна п-ка на същия.

Срок по изпълнението- 10.VI. 1950г.
Отговорен ОР. Г. Стефчев.

Из архивите на ДС

29

МЕРОПРИЯТИЯ ЗА РАЗШИРЕНИЕ НА АГЕНТУРНО ИНФОРМАЦИОНИЯ АПАРАТ, ПОДОБРЕНИЕ НА НЕГОВОТО РЪКОВОДСТВО И РАБОТА ПО ЯВОЧНИТЕ И КОСПЕРАТИВНИ КВАРТИРА.

1. Ще бъде проучен и вербован лицето - при ,който ще бъде използван за агент маршутник .

Срок за изпълнение-20.V$950 го;
Отговорен ОР. Г. Стефчев

2. Ще бъде проучене и вербсване лицето -
същата ще бъде изпслзвана за обслужване на членовете на театъра.

Срок по изпълнението-10.V,950 г
Отговорен ОР. Г.Стефчев

3. Ще бъде проучена и вербсвана .Същата ще бъде испс лзвана за обслужването на театър"Рома" и по активната р/ка" Дурак".

Срок за изпълнението- 15.VI.950
Отговорен ОР. Г.Стефчев.

Насочване на агентура.

1. Агента" Мелник" ще бъде нассчен към обекта на активна р/ка" Дурак", и към предварителата р/ка" Мушеник".

Срок по изпълнението-10.V.950г
Отговорен ОР. Стефчев.

СЪГЛАСЕН,
Н-к Група:
/ Г. Пеев/.

СЪСТАВИЛ; ОР.
/ Г. Стефчев/.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г. Секретар :

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
7I

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително! 27

С П Р А В К А

за състоянието на циганското малцинство и агентурно-оперативната работа всред същото.

Според данни от преброяването през 1946 год в България живеят 165,881 души цигани ,пръснати по цялата страна в градове и села ,както следва:

Окръзи

1.	София	15,826 души
2.	Видин	10,967
3.	Враца	17,111
4.	Плевен	12,578
5.	Г. Оряховица	6,617
6.	Русе	10, 421
7.	Коларовград	14,170
8.	Сталин	11, 958
9.	Бургас	7,041
10.	Ямбол	11,984
11.	Ст. Загор	11,890
12.	Хасково	8,204
13.	Пловдив	224,634
14.	Г.Джумая	4,580

Циганите произхождат от скитническо племе което в своето движение преди много години се установило в Египет около басейна на река Нил. Занимавало се е със ковачество,кошничарство,музика и др. занятия които скитническия начин на живот му позволявал.

В Европа циганите са проникнали през времето на робовладелческия период . По времето на А. Македонски голяма група цигани е била взета като роби и заселена по южните склонове на родопите. Местното население и до сега наричат тези цигани със името" Егюпте". Те са се пренесели в основната маса от местното население постъпено са забравили своя език и са приели езика и религията на местното население.

Друг приток на цигани ,много по-значителен брой е имало през времето на турското владичество над България. Турците са водели със себеси цигани ,като майстори ковачи,оръжейници и др. занаятчии. Тези цигани са приели мохамеданската религия и са известни под името турски цигани. тяхния говорим език е турски.

Друга група цигани е пристигнала от карпатите под ръководството на някой си Бърко и се е установила около днешна Берковица .

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

250

В наша страна циганите постепено са преминавали от скитнически начин на живот на отседнал и са продължило осво явването на своите професии. По религия те се разделят на пра вославни и мохамедани , Говорят турски , цигански и българ- ски езици. Съсбствено писмо циганите нямат ,пишат на българ- ски или на турски. Невежеството и неграмотността всред тях е най-голяма срълнение със всички останали малцинства у нас Своя съобствена култура циганите нямат,но измежду тях има отделни лица изкусни майстори в професията си, добри музикан- ти слухари.

Преди 9 Септември 1944 година циганите с вземали участие и са имали свой духовни общини предимно всред мо- хамеданите. Начело на тези общини е имало изборен съвет пре дседател ,подпреседател и касиер.

През 1916 година в София е съществувала младежка група ,която е работила за културно просветно издигане на цижанскотс малцинстас. Малкс по-късно в София се образуват така наречените посмъртни каси / еснафи/ в които членуваха циганите. Тези"еснафи"имаха преди всичко за задача да разре- шават въпроси от стопански и практически характер ,като по- тпомагаха своите членсве при нужда. Те работеха без някаква платформа идеология и без устав. Широка дейност по снова вр ме разви спортния клуб" Египет" в София.

През 1 32 година излиза и първия брой на цигански в-к" Тербие" който излаза до 1935 година всичко 10 броя.

Цялата дейност на циганскотс малцинство преди 9 Септември се характеризира със съвършенс слаба обществено политическа активност . Силите на циганското малцинство по- специално циганската младеж се разпилявала ,която в голямата си част живееше безцялно,тънеше в невежество,лейнтяйство,ши- роко разпространение имаха хазартните игри и алхолизама,лоши те пороци и ниските страсти. Начина на придобиване материал лни блага се движеше по пътя на леките професии . Много от циганите продължиха да се скитат посела и градове,като ка- тунари и чергари,занимаващи се със просия врачуване и др.

В политическия живот на страната циганите уча- ствахя само когатс трябваше да пускат своя глас в време на изборите:.Същите лесне ставаха плячка на разни мушеници кои- тс им събираха гласовете за да се избират за народни предст вители. В всички случай циганите поради тяхната икономичес- ка неустойчевсст бяха на страната на заможната господства- ща класа от която чакаха милостиня. В всички избори цигани- те даваха своя глас в голямото си болшенство за кандидатите на правителството. В София характерен е случая със избиране тс на генерал Лазаров ,Боян Смилов и др.

В свся бит циганите са скромни преживяват много приметивно и мизерно,те се смятаха в миналото от госпо дстваща класа,като най-долна раса. Нямаха никакви права не им беше позволено активна културно-просветна дейност .

Предвид на това ,че известна част по-голямата, има турски произход ,говори турски език ,~~лесно е~~ станала

29

- 3 -

обект на внимание от страна на турските организации в страната и по тяхен образец с създавали свои начин на управление в свойте веройзповедни общини. Мюсюлманска организация"Истикбал е била създадена в София под покровителството на турски реакциони среди на която ръководител е бил бившия народен представител на циганското малцинство Шакир Махмудов Пашов . Целта на организацията е била да възпитава циганите в турски дух да ги учи на турски език ,на турско четмо и писмо ,за която цел е имало открити курсове и някъде училища. Парично същата организация се е финансирала от турците . Сам Шакир Пашов не се е наричал циганин, а турчин,нещо което е одбелязано и по дукоментите му.

Цялото циганско население посрещна победата на 9 Септемврий 1944 година,като своя лична победа.Повиши се само чуствието им.По-будните от тях на време минаха на страната на ОФ ,за първ път тях приеха,като равноправни граждани на страната . На първо време беха създадени цигански ОФ комитети и Централен такъв в София.Председател на ЦК на ОФ беше посочен Шакир Пашов, а за секретар Тайр Селимов и двамата по-късно станали членове на БКП.

През месец Май 1945 година по инецитива на по будни цигани в София се свика обща конференция от квартал те факолтета,коновица ,тухларни ф-ки и Бояна , на която се поставиха основите на общо-циганска колтурно-просветна организация за обрба против фашизма и расизма. Избрано беше ръководство от 12 души. от които 5 души членове на БКП ,2 на БЗНС и останалите безпартийни. Целта на организацията се е поставила да направи всеки циганин издигнат колтурно, да води борба против фашиските остатъци и расиски теории . През същата година започна да излиза в-к" Романо-еси"/ цигански глас/ орган на организацията,който по-късно се преименова в в-к" Ново-дром"/нов п Същата организация направи опити в лицето на своя ЦК да създаде такива в цялата страна ,да обхване всички цигани в свойте редове ,но опитите останаха безрезултатни . Създадени бяха организации в Лом,Сливен, Враца, Торбухин, Сталин и Коларовград, а такива центрове,като Пловдив, Пазарджик, Хасково и др. дълго про такаха работата до като решат тези организации да бъдат цигански или мюсюлмански .

Като резултат на активизиране политическата дейност всред циганите през 1947 година се създаде първото циганско у-ще"Макаренко". Откриха се училища в Сталин,Берковица ,Сливен, Кюстендил и Лом. През 1948 година бяха обидинени усилията на отделните театрални дейци от циганското малцинство и се създаде циганския театър"Рома" . Освен това даде се нов тласък на спортните прояви нациганското малцинство .образува се спортно д-во" Наангле" в което членува цялата младеж от София. След създаване на ЕОПО- ОФ -циганското малцинство се включи в организациите и дава добри прояви.За цялата страна в ОФ членуват 105054 душа цигани към 31. XII. 1949 година.

Както в миналото ,така и след 9 Септемврий циганите са пак настраната на Правителството .Голяма част о

Из архивите на ДС

252

тях влязоха в политическите партии. По честните и по будните в БКП , малка част в БЗНС , а останалите продължават да проявяват аполитичност .

По начало циганите проявяват привързаност към Народната власт ,шумно изразяват тази своя привързаност. Участват активно в манифистации ,митинги и други акции на Отечествения фронт. Особено характерно и изразено тяхното отношение към Народната власт в София . За тяхното превъзпитание в нов дух полага усилия и Отечествения Фронт. Създадени бяха ваксаджийски кооперации, колектив на преносвачите,кошничарски кооперации и др, където са обхванати почти всички работници и които действат на психигката им.

В това отношение за превъзпитанието на циганското малцинство главна роля трябваше да играе общо циганската колтурно-просватна организация за борба против фашизма и расизма. Обаче , в нейното ръководство се появиха бобри между отделните членове. Председателя на организацията-Шакир Пашов , бивш народен представител и претендент за водач на малцинството съвсем е разпуснал организацията . За сега не се провежда никаква колтурно-просветна дейност. Той се е обградил с лицата Емин Еминов, бивш директор на театър"Рома Райчо Кочов, Найдо Яшаров, Демир Рустемов , Исмаил Шакиров и др. които са почнала фракциона борба против по-добрите от малцинството , Любомир Алиев-директор на циганския театър "Рома" Сулио Метков Мутев - съветник в Димитровски райсъвет, Тайр Селимов- инструктор при националния съвет на ОФ и др. като са ги обвинявали ,че са се продали на българите.Същия Шакир Пашов и неговата група ,след обследване работата всред циганското малцинство от Градския Комитет на БКП са получили наказания за които той е говорил,че тия наказания са били подработени . Подета е била кампания против останалата група като са ги обвинявали,че са продажници на интересите на нацията и са дигали лозунки "долу антициганите".

Това положение на враждуване между циганите се използва добре от реакционите елементи , за да се злепоставя ОФ и БКП.През изборите за ВНС , отделни членове от циганскското малцинство бяха ревносни агитатори за Н.Петков.

Тези изострени отношения между враждуващите ръководители на малцинството създават разделяне на цялото малцинство ,които често завършват със побойща.

Така на 19. II. 1950 година в квартал тухларни ф-ки е станал голям побой между две групи. Инциатор и подбудител за збиването е Мехмед Сейфединов-бивш председател на посмъртно д-во,стар цанковист и роднина на Шакир Пашов. Същия на няколко пъти е заплашвал членове на БКП,че като се обърне положението ще им изреже главите.

На 17. II. т.г. той влиза в клуба на циганското д-во на ДСНМ и започнал да хули и ругай младежите,заплашил ги е и наричал ашлаци.

На 10. Март т.г. Юсейн Алиев Вилялов

Из архивите на ДС

живущ на ул."Атарли" 60 е казал пред група цигани в кафенето на"Озитано" 147,че Салио Метков е следвал синдикални курсове/ това казал със ирския/ ,комунистите е продължил той имат за цел да служат капаци от страни на хората,като Метков и моя син ,за да мислат само за Сталин и Г. Димитров.

По характерна враженска дейност има одбелязана всред циганите от окръзите Пловдив, Русе, и др която дейност се приближава до тази на турците . Те самите не се наричат цигани. Имат се за турци, по документите също така фигорират,като турци, а турците не искат да ги приемат при себе си. За това отношение на цганите към своята национална същност голяма роля е изиграл тяхната близост със турците общия им език ,религията близостта им с турските учители и турските консулства в нашата страна.

На 17 Май 1949 година в гр.Пазарджик е бил свикано събрание на циганите и турците . На същото събрание е говорил турския учител Мехмед Мейзинов за присъединяването на циганското малцинство към турската вероизповедна общи на в Пазарджик. Въпреки съпротивата на някои цигани основната маса от присъстващите е била подмамена да подпише протокол с който се отказват от циганското малцинство и желаят да се запишат в турската община. Протокала се изтъквало цигани те да не бъдат под закрилата на циганското малцинство а да се прикриват като турци. Протокала е бил подписан от 10 представители на циганите и от 99 души подписани на отделен лист.

В Пазарджик при основаването на общо циганската организация,за борба против фашизма и расизма са се обявили против нейното създаване, лицата Ахмед Агаков и Мустафа Молов .като са настояли ,тя да бъде не циганска, а мохамеданска. Мустафа Молов през 1946 година е бил расилен в турското консулство и има създадени връзки с чиновници от същото.

В Русе циганите се водят не отделно а фигорират по списъците на турците. Същите държат много на свойто че столюбие и протистират когато ги наричат цигани.

Има единични случай ,когато цигани се явяват злостни разпространители и проводници на чужда пропаганда.

На 28. VII. 1949 година, Байран Гаджев от гр. Марица събрал пред къщата си цигани между които братята му и други близки и разправял ,бе англия и Америка са били големи дължави и в случай на война щели да победят. Агитирал също така за изселване в Турция.

На 6. Август 1949 година лицето Али Ибрямов Табаков от гр. Кнежлък в клуба на циганите публично е казал че той редовно слушал радио "Лондон" и други чужди станции и знаел най-добре на къде стива политиката. Нашата преса и радио лъже.

През 1949 година твърде чуствително е разискван въпроса между циганите за изселване в Турция. Има редица подадени заявления от цигани • Някой от тях прикрили се

Из архивите на ДС

254

като турци получават разрешение за заминаване . Така от Пловдив към 31 Октомврий 1949 година е имало записани 10 семейства цигански от които 7 са получили разрешения за заминаване в Турция.

На 3 Ноември 1949 година по инициатива на Мехмед Делиев е стигнала делегация от цигани при председателя на турската община в Пловдив да искат обяснения от същия,дали тяхната организация е турска или циганска.

На същата дата Ибрахим Закиров от Пловдив чл. на БКП е отправил упрек към власта и партията,че се извършва черна борса ,оглаквайки се от ниските заплата и лошото икономическо положение. "Комунистите дойдоха" казал Закиров и искат зорлем от Турци да ни направят цигани".

По същото време Мехмед Сюлеманов на блоковa конференция в Пловдив в циганския квартал е задал въпроса "Не е ли лъжа,че подписитекоито се събират са за др. Сталин" Той исказал спасение,че същите се събирали за да ги накарали насила да бъдат цигани.

От всичко до тук е видно ,че по голямата част от циганите се имат за турци, а враженските елементи и особено турската разузнавателна служба използват това положение за свои цели, връзката на редица цигани с турски консулства и турските учители които възпитават децата на циганите ,умело подготвят същите за тяхното преливане към турците за асимилация на циганското малцинство. Това претопяване на циганите се извършва в продължение на дълги години ,което дава,като резултат увеличаване прирьстта на турското население. Дълги години циганите са се записвали в общинските регистри и при преброявания,като турци. Мохамеданската религия от една страна ,турския език от друга е замаглявало не турската принадлежност на циганското население и затвърдявало убеждението им и самочувствие то че са турци. В градовете Хасково, Ямбол, Пловди, Пазарджик, Свищов и др. циганското население фигурира,като турци . Това непризнаване на цганите за турци от последните ,често е пораждало търканици и врожди . Интересен е в това отношение случая с Ямболското турско училище, където ходжата-учител праща молба до главното мюфтийство в София да се закрие турското училище в Ямбол,тъй като уч ениците не били турци, а цигани.

Циганския въпрос у нас е тясно свързан с турския . Макар,че циганското малцинство представлява в страната една доста внушителна маса в окръзите; Пловдив Враца,София Коларовград и др. въпреки това сега няма изградин агентурно информационен апарат . Агентурно оперативната работа фактически е започнала едва към края на 1949 година и началото на тази година. Като малцинство което е проявявало сполитичност, въпреки което няма особени враженски прояви ,за агентурното му обслужване се е гледало твърде лекс.

В София през цялата 1949 година по циганско малцинство е работил един ОР, който не е вербовал нито един агент,няма открито нито едно ОН досие,няма открити литерни досиета,няма заведени разработки ,макар,че е имало сериозни при

Из архивите на ДС

знаци за враженска дейност в отделни членове от ръководството на циганската организация, за което са заслужавали да бъдат взети на ОН.

Вдве в последнс време , от новия оперативен работник който има за обект и циганите има вербован един агент в София. Отпочнато е оформянето литерните п-ки на ЦК на циганската организация, театър" Рома" в-к" Нове-дром" и спортното д-во " Наянгле". На основание на данните които имаме за двете враждуващи групи в ЦК на организациите, бяха проучени членовете и предстоят откриване на отметно наблюдателни досиета на враженските елементи от тях.

Основни задачи които стоят , пред групата пеми линията на циганското малцинство в началото на годината са следните;

1. Изграждане на агентурно-информационен апарат за обслужване агентурно на първо място ръководствата на циганската организация, управата на театър'Рома", редакторите на в-к" Нове-дром" и ръководството на спортното д-во Наянгле".

2. Вземане на отчетно наблюдение всички изтъкнати и ползващи се със авторитет цигани за които има данни, че са враженски настроени и раздухват ,националистически чуства вред циганите.

За подобрение агентурно оперативната работа вред циганското малцинство предвижда се следните мероприятия;

В най-кратък срок да се разшири агентурно-информационния апарат ,за цялостно обслужване ЦК на циганската организация и останалите обекти в София ,като се извърши вербовка на маршугна агентура за подсилване и конрролиране работата на агентурата в окръзите по тая линия.

да се вземе на активна разработка председателя на циганската организация Шакир Пашов за неговата враженска и н националистическа дейност, за установяване връзките му със турците .

Да се вземат на отчетно наблюдение на циганската организация, управата на театър "Рома" редакторите на в-к "Ново-дром",ръководството на спортното д-во, за които има данни че са враженски настроени спрямо Народната власт.

Да се обърне сириозно внимание на окръзите със специално писмо за да имат се отнасят със нужната сириозност по обслужване агентурно циганското малцинство.

Прилежение характеристика на един агент -София

СЪСТАВИЛ ГР Н-К:
/ Г. Пеев /

До Главния секретар
на Националния съвет на Оф
Т У К

И Н Ф О Р М А Ц И О Н Е Н Д О К Л А Д
За дейността на циганското малцинство
в България.

ЦИГАНСКОТО МАЛЦИНСТВО ПРЕДИ 9 IX 1944 год.

Обществено-политическата дейност на циганското малцинство в България датира от последните 20 години.За нея можем да съдим по работата на циганите по места и особенно на циганите в София

През 1916 година в София съществуваше младежка група,която работеше за културно-просветното издигане.Тя бе особенна,като физкултурна такава.Малко по-късно в София се образуваха така наречените"посмъртно-спомагателните"каси/еснафи/в които членуваха различни браншове дружества.Тези еснафи имаха преди всичко за задача да разрешават въпроси от стопански и практически характер,като подпомагаха своите членове при нужда.Те работеха без никаква платформа,без идеология и без устав.

Широка дейност по онова време разви спортният клуб"Египет" в София.Едва през 1929 година тази организация изработва свой устав,който бива утвърден след големи усилия от Правителството. С този устав се работи до 1938 година - до излизането на"Закона за защита на нацията".

През 1932 година излиза първия брой на циганския вестник "Тербие".От "Тербие" излизат всичко 10 броя и през 1935 год. се спира по-нататъшното му издаване.

През всичкото това време циганското малцинство е работило стихийно,без да има институт,който да направлява неговата дейност Комунистическата партия е имала широко влияние в нашето малцинство и на много места в България и в София,циганите са вземали участие в акциите,които е провеждала партията,каквато е случая с Ибраим Кяримов,който пада убит заедно с Кирил Ковачев в III-ти район и участието на циганското малцинство при погребението на Димитър Благоев/Дядото/.Значителна роля в дейността на циганската младеж е изиграло и читалище"Аура" - София,III район,в което

Из архивите на ДС

257

членуваха в РМС нашите по-будни младежи още от 1939 година,като изиграха голяма роля сред улицата се младеж до 9 септември.

Цялата дейност на циганското малцинство преди 9.IX.44 год. се характеризира с много слаба обществено-политическа активност на голямата част от циганите с изключение на известни малки прояви,които ставаха на различни места в страната.Характерно е разпиляването на силите на циганското малцинство,респективно на циганската младеж,която в голямата си част живее безцелно,тънеща в невежество,лентяйство;широко разпространение имаха хазартните игри и алкохолизма,лошите пороци и ниски страсти.Циганските семейства живееха мизерно под бича на жестоката капиталистическа експлоатация.Начина на придобиване на материални блага бе примитивен,и имаше облик на леки професии,като ваксаджийство,хамалство,цветарство,кошничарство,търговия с добитък/джамбази/ и други.Много от сънародниците ни скитаха по села и градове,като катунари и керпари,занимаваха се с просия,кражби,врачуване,изработване на скрипци,лъжици,корита,копани и други подобни.

Циганите бяха онеправдани,жестоко експлоатирани,презирани и лишени от всякакви граждански права.Такава е картината на циганското малцинство до 9.IX.1944 год.

СЛЕД 9 IX 1944 ГОДИНА -

Освободен от фашисткият гнет след 9.IX.44 год.циганското малцинство разгъна широка обществено-политическа дейност.През 1945 година,по инициативата на по-будни цигански среди се създаде обща културно-просветна организация на циганското малцинство за борба против фашизма и расизма в България.Тя се създаде стихийно и бовпланово - резултат на широко разгънатата се след 9.IX.44 год.обществено-политическа дейност в България и на стремежа на циганското малцинство да издигне своето културно-просветно равнище.

Тя се яви като организационна форма за активизиране на циганското малцинство.Малцинствената организация обхваща четири квартала на София,в които има компактна маса цигани - "факултета",тухларни фабрики/Бояна/,Слатина и Конявица.Централно място заема Конявица,а другите квартали имаха свои представители в ръководството.

Същата 1945 година Министерството на Вътрешните работи утвърди нашата организация.По установена традиция ние взехме инициатива за издаване на свой вестник"Романо еси"/Цигански глас/.

Из архивите на ДС

258

145

За отбелязване е,че всяко начинание,циганите започват с голям ентусиазъм,който ентусиазъм по обясними причини не може да стане система.При такъв ентусиазъм се започна работата в нашата организация,въпреки съществуващите от начало противоречия, ние работехме добре.

След едногодишна дейност в София,ние се свързахме със сънародниците си в Провинцията.В скоро време в градовете като Лом, Сливен,Враца,Добрич,Варна,Шумен и други се създадоха подобни малцинствени организации,които държаха връзки с нас.

Всички наши инициативи бяха безпланови и стихийни.Така се създаде през 1947 год.първото циганско училище"Макаренко",откри ха се и в градовете:Варна,Берковица,Сливен,Кюстендил,Лом и др. и циганския театър"Рома"през м.март 1948 година.

За отбелязване е,че въпросите от малцинствен характер ние не разрешавахме никога колективно,почти всички наши заседания завършваха с противоречия и разногласия.Между всички тези противоречия се очертават две течения,макар и парадоксално едното течение се оглавяваше от партийната организация,а другата от Лашев.

Въпреки нашите противоречия ние съумяхме на 2 май 1948 год. да свикаме първата национална конференция на циганското малцинство в България.На тази конференция се подчерта,че циганското малцинство из провинцията е готово да работи под знамето на своята малцинствена организация.Подчертаха се и голямите постижения на циганското малцинство от 9.IX.насам в обществено-политическия живот.Тук ние бяхме свидетели на неговото поколение цигани,които се възпитаваха под ръководството на Българската комунистическа партия.Но за съжаление,те разбраха,че в София съществуват противоречия,разногласия и борби,без да могат да разберат характера на тези борби.

Малко данни имаме за развилото се бригадирско движение сред циганското малцинство.Имаме сведение за изпратените 300 души бригадири от Пазарджик,за бригадирите от Сливен,Варна,Лом, Добрич,Видин - постоянна младежка бригада и други.На изпратеното окръжно от централното ръководство на малцинството до всички местни културно-просветни организации,да изпратят какво е участието на циганите в бригадирското движение,малко дружества изпратиха такива сведения.

Актив на организацията е разгърналото се движение всред циганската младеж за развитието на физкултурата.Под нейно ръководств

се устройваха между градски физкултурни игри, които допринасяха за опознаването и прошината на опит между сънародниците ни.

Като най-слаба дейност е грижата ни за включване на циганите в производството. В това отношение сме направили съвсем малко, което е направено е актив на Отечествения фронт.

Много наши младежи скитат все още свободни из улиците, или нямат правилно отношение към труда, макар че на много места в провинцията имаме ударници, като Сава Димитров - текстилен работник в гр. Сливен тъкач ударник от национален ~~ударник~~ мащаб; Любен Илиев - рудничар от гр. Перник, рационализатор в многозабойната система - трети ударник в цялата страна; на много места в голяшите центрове по фабрики и предприятия имаме производствени младежки бригади.

Нищо не можахме да направим за ликвидиране на леките професии /просията, скитането по буклуците/и други примитивни занимания. Не предприехме никакви мерки на все още скитащите наши сънародници - чергари/катунари/.

Като прецени цялата дейност на организацията, активна и пасивна ние можем да направим следните констатации:

1. Липсва всякакъв организационен опит в ръководителите на малцинството.

2. Ръководството не се събира редовно;

3. Липса на плановост в нашата работа, всяко наше начинание е резултат на стихийност и кампанийност;

4. Липсва всякакво единство в схващанията на ръководителите на малцинството;

5. Цялата наша дейност протича по една специфична малцинствена линия, без каквато и дае връзка с О.Фр. институти;

6. Връзката между провинцията и София до голяма степен е преустановена по вина на ръководството ни - на нас;

7. Комунистите в ръководството на циганското малцинство не съумяха да обединят по-здравите елементи и да създадат единство на силите в малцинството;

8. Съществуват противоречия между централния инициативен комитет градския комитет на циганското малцинство в София, произтичащи от стремежа на градското ръководство да се наложи на централния ини инициативен комитет. Това е поради факта, че градското ръководство се оглавява от Шакир Махмудов Пашев, който насърдчава този стремеж на другарите от градското ръководство.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

260

9.Основната причина поради която,както централния инициативен комитет,така и градското ръководство,така и цялата малцинствена организация в цяла България не работят добре,или по-право са спрели всякаква дейност,се дължи на липсата на материални средства за поддържане на тая всестранна обществено политическа дейност на циганското малцинство.На това се дължи отчасяването на централното ръководство на циганското малцинство от организациите в провинцията.Ние нямаме средства да поддържаме и един чиновник в канцеларията,който да върши техническата работа,освен кореспонденциите с провинцията, около пласирането на в."Романо-еси/Цигански глас/,който би изиграл голяма роля за организиране и активизиране на циганското малцинство в провеждане платформата на и решенията на Отечественния фронт;

10.От излязлите 10 броя в."Романо еси"/Цигански глас/в периода от 9. X.до сега личи,че циганското малцинство не разполага с достатъчно кадри,които да се занимават с вписването на вестника,с редовното му издаване и с неговия пласмент,и най-важното липсват материални средства за неговото издаване.

В заключение като пречещи тези слабости на нашата организация и нейната бездейност,ние охарактеризираме културно-просветната организация на циганското малцинство,като организация,която се нуждае от сериозна подкрепа на нашето правителство,за да може за в бъдаще да се постави на едни здрави организационни начала и да изиграе ролята си на обединител и организатор на циганското малцинство,която роля не е могло да изиграе.

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Я:

1.Съществуващите околийски,градски и районни комитети на културно просветната организация на циганското малцинство в България,да бъдат прекратени,като се запазят по места в цялата страна съществуващите местни такива.

При това положение културно-просветните местни организации на циганското малцинство да се ръководят непосредствено от малцинствените комисии,изградени при околийските,градски и районните комитети на Единната Оф организация.

2.За да могат така изградените местни културно-просветни организации да имат връзка помежду си,да координират своята дейност и да имат център,който да им дава инструкции,да се сформира циганска комисия при Националния съвет на Отечественния фронт - комисия по малцинствата,която чрез Националния съвет - под негово ръководство и контрол ще дава инструкции на организациите по места.

3. Всички материали, инструкции, окръжни и други да бъдат издавани печатани за сметка на Националния съвет на Отечественния фронт.

4. За да може редовно да издаваме нашия вестник, който да изигра своята роля, да отразява живота на циганското малцинство из цялата страна, да изнася постиженията и слабостите, както да предаде опита на нашите сънародници по места, на първо време да бъде подпомогнат с материално от Правителството до неговото минаване на самоиздръжка.

5. Министерството на труда и социалните грижи, заедно с наши представители да подработи въпроса за включване на циганското малцинство в производството.

6. Министерството на Народната просвета да обсъди въпроса с наши представители за намиране начин за ограмотяване и особенно за децата, които трябва да посещават редовно първоначално училище.

7. Министерството на Вътрешните работи да обсъди начина за оземляване и одворяване на все още скитащите наши сънародници/катунари/

8. Да подработим въпроса с ДК на СНМ за организиране на Национална бригада на циганската младеж със самостоятелен обект, както и правилното включване по места на циганската младеж в настоящият строителен сезон.

9. Върховният комитет за физкултурата и спорта да обсъди въпроса за организиране на физкултурата всред циганското малцинство.

10. Насрочване на Национална конференция на циганското малцинство на която обстойно да се обсъди бъдещата дейност на циганското малцинство в България.

ИНСТРУКТОР: /Таир Селимов/

Из архивите на ДС

ПРЕПИС

103

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

екз. № 8

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 258

НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

от 17 декември 1958 год.

ЗА: уреждане на въпросите за циганското население в България

На № 1216 от 8.X.1958 година

Обнародвано в Изв. бр. 104/58 г.

ДО

ПРЕЗИДИУМА НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
М-ВОТО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ
М-ВОТО НА ФИНАНСИТЕ И ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ
М-ВОТО НА КОМУНАЛНОТО СТОПАНСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВОТО И ПЪТИЩАТА
М-ВОТО НА СТРОЕЖИТЕ И СТРОИТЕЛНИТЕ МАТЕРИАЛИ
М-ВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
М-ВОТО НА ПРОСВЕТАТА И КУЛТУРАТА
М-ВОТО НА НАРОДНОТО ЗДРАВЕ И СОЦИАЛНИТЕ ГРИЖИ
ДЪРЖАВНАТА ПЛАНОВА КОМИСИЯ
ЦЕНТРАЛНИЯ СЪЮЗ НА ТРУДОВО-ПРОИЗВОДИТЕЛНИТЕ КООПЕРАЦИИ
СОФИЙСКИЯ ГРАДСКИ НАРОДЕН СЪВЕТ
ДЪРЖАВНИЯ КОМИТЕТ ПО СТРОИТЕЛСТВО И АРХИТЕКТУРА
ИЗПЪЛКОМИТЕ НА ОКРЪЖНИТЕ НАРОДНИ СЪВЕТИ

През годините на народната власт в живота на нашата страна настъпиха дълбоки промени.

След 9.IX.1944 година заедно с българския народ получиха свобода и пълна възможност за всестранно развитие всички малцинства в страната. Такова свобода получи и циганското население. В резултат на грижите, които положиха Комунистическата партия и народната власт, за циганите се създадоха широки възможности за труд и културно развитие.

Изпратено 19 XII 58 г.

Из архивите на ДС

Голяма част от циганите се включиха на работа в държавния и обществения сектор. Много получиха награди за трудово отличие в социалистическото строителство. Из средата на циганското население израснаха добри кадри със средно и висше образование - учители, лекари, инженери и др.

Но наред с това и сега все още известна част от циганското население изостава от общото развитие на страната, не е заето с постоянен труд, не се задържа на едно място, а води скитнически живот, занимава се с просия, гадаене, кражби и други нарушения на обществения ред. В много случаи циганското население става разпространител на болести и се явява носител на най-голяма изостаналост.

Следва да се отбележи, че народните съвети и обществените организации недостатъчно се занимават с превъзпитанието на циганското население. Не се доценява обстоятелството, че ликвидирането на наследената от миналото изостаналост на циганското население изисква по-настойчива ежедневна работа на цялата наша общественост. Необходимо е онази част от това население, която все още се занимава със скитничество, да се установи на едно място и да се създадат условия за включването й в обществено-полезен труд.

С оглед да се ликвидира изостаналостта и със скитничеството сред циганското население, да се премахне просията и престъпността и се изцели неговата култура и бит,

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВЯВА:

1. Скитничеството и просията в Народна република България са най-строго забранени. Всеки гражданин е длъжен да се занимава с обществено-полезен труд и да работи според своите сили и способности.

Задължават се изпълнителните комитети на окръжните, околийските, градските, районните и селските народни съвети, в чиито райони живеят цигани, да издирят онези от тях, които не се занимават с обществено-полезен труд, водят скитнически живот или се занимават с просия, гадаене и пр.

263

Из архивите на ДС

264

105

и да вземат мерки за настаняването им на работа в държавните и други обществени предприятия, в селските и горските стопанства и др.

Срещу онези, които неизпълняват разпоредбите на народната власт - да бъдат прилагани най-строго законите на страната.

2. Задължава Министерството на земеделието и горите до 1.1.1960 година да проучи основно и установи нуждата от работна ръка в държавните земеделски стопанства и да настани на работа в тях не по-малко от 1,000 цигански семейства. Членовете на тези семейства да бъдат приети за жители на селищата, в чиито райони се намират стопанствата.

Разрешава на Министерството на земеделието и горите да построи в най-близкото селище от района на тези държавни земеделски стопанства евтини и хигиенични жилища за настаняване на приетите на постоянна работа цигани на обща стойност 4,000,000 лева. Плановете на тези жилища да се изработят от Министерството на земеделието и горите и Министерството на комуналното стопанство, благоустройството и пътищата. Средствата за строежа на жилищата да се предвидят в плана за капиталните вложения на Министерството на земеделието и горите за 1959 година. Държавната планова комисия да предвиди необходимите строителни материали за строежа на тези жилища, а Министерството на строежите и строителните материали да организира строителството им по представен от Министерството на земеделието и горите списък на обектите.

Министерството на земеделието и горите да изучи възможностите и да организира нови или да разшири съществуващите държавни земеделски стопанства в планинските и ерозирани райони на страната с оглед да се заангажират на работа в тях допълнителен брой работници - цигани.

3. Препоръчва на управителните съвети на трудово-кооперативните земеделски стопанства в районите на които има цигани незети в производството или такива, които не се занимават с обществено полезен труд, да ги приемат в коопе-

106

ративните стопанства с всички, произтичащи от това права и задължения.

Задължава изпълнителните комитети на окръжните, околийските и местните народни съвети да окажат съдействие на управителните съвети на ТКЗС за изпълнение на горната препоръка.

4. Задължава Централния съюз на трудово-производителните кооперации да създаде в населените места, където има цигани, кооперативни организации или отдели в съществуващите кооперации, в които да се приемат за членове цигани, упражняващи ръкоделни занаяти - коничарство, бърдарство, вретенарство, железарство и др.

Разрешава на ЦС на ТПК да построи за нуждите на новообразуваните кооперации и отдели производствени сгради на стойност до 200,000 лева за една сграда в рамките на плана за материално-техническото снабдяване и със средства от фонда "Стопанско строителство" за 1959 и 1960 година.

5. С оглед да се подобри решително хигиената и условията на работа при събирането на отпадъчните материали ДСП "Вторични суровини" в съгласие с Държавната санитарна инспекция в срок от 6 месеца да преустрои работата по събирането на отпадъци, като създаде специална организация и транспорт и осигури сандъци за отделните видове отпадъци.

6. За да се създадат условия за подобряване бита и културата на циганското население изпълнителните комитети на народните съвети да вземат мерки за урегулиране, благоустрояване и хигиенизиране на циганските квартали, като при строителство на нови жилища, при трудоустрояване и преместване на циганите, същите да бъдат настанявани в разните части на селищата или районите.

Изпълнителните комитети на народните съвети да предоставят безплатни парцели за строеж на жилища на циганите, бивши катунари или преместени от други селища, които са се установили на постоянна работа и местожителство в района на съвета. Разрешава на Българската инвестиционна банка в

265

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

266

107

рамките на плана за кредитиране на жилищното строителство през 1959 година и следващите години, да отпуска на тези цигани, при поискване от тяхна страна заеми за строеж на жилища в размер до 5,000 лева, без делово участие, като сумите по тези заеми се предоставят на местния народен съвет, за да ги изразходва той за строежа на жилищата. Погасяването на заемите да става в срок до 20 години.

Изпълнителните комитети на народните съвети и съответните технически служби да осигурят спазването на всички архитектурни, градоустройствени и хигиенни изисквания при строежа на тези жилища.

При провеждането през 1959 и следващите години на благоустройствените и жилищно-строителните мероприятия в кв. Коньовица, бул."Стамболийски" и други квартали Изпълнителният комитет на Софийския градски народен съвет да осигури жилища на живущите там цигани в други подходящи райони и селища на голяма София. Разрешава на Изпълнителния комитет на Софийския градски народен съвет да построи жилища на тези цигани в новите урегулирани терени с материали от разрушените постройки в София.

7. Задължава Министерството на народното здраве и социалните грижи и местните здравни органи да организират и провеждат санитарно-противоепидемични мероприятия за предотвратяване появяването и разпространението на заразни болести и паразити и мероприятия за издигане санитарната култура на циганското население.

Срещу онзи, които не изпълняват разпорежданията на здравните власти да се вземат най-строги мерки.

8. Министерството на просветата и културата и народните съвети чрез отделите си "Просвета и култура" да вземат мерки за цялостното обхващане в българските училища на подлежащите на задължително обучение деца от циганско произход и да осигурят завършването на основното им образование.

Към училищата в кварталите с циганско население да се открият стаи-занимални, където след училищните занимания

Из архивите на ДС

267

учениците да се подготвят под надзора на учителите-татели, а също така да се разкрият и детски градини за деца от предучилищна възраст.

Министерството на просветата и културата да осигури ежегоден прием на определен брой младежи и девойки-циганчета в професионалните училища и техникумите.

9. Изпълнителните комитети на народните съвети и органите на Министерството на вътрешните работи да издирят всички лица, които са се преселили в София, Пловдив, Варна и други големи градове, без да имат законно основание за пребиваване в тях и да ги възвърнат в предишните им местожителства.

10. За да се засили борбата срещу лицата, които съзнателно отбягват да се занимават с обществено-полезен труд и вършат престъпления, одобрява приложения проекто-указ за изменение на чл.14 от Указа за Народната милиция.

Предлага на Президиума на Народното събрание да издаде указ съобразно одобрения проект.

11. Одобрява приложения проекто-закон за борба със скитничеството и просията.

Проекто-законът да се внесе в Народното събрание за разглеждане и гласуване.

12. Препоръчва на ръководствата на обществено-политическите и масови организации - Отечествения фронт, ДКМС, на жените, профсъюзите и др. да засилят обществено-възпитателната и културната работа сред циганското население и да съдействуват за въвличането му в обществено-политическия и стопанския живот на страната.

13. Контролът по изпълнението на настоящото постановление се възлага на Министерството на вътрешните работи, Министерството на финансите и държавния контрол, на изпълнителните комитети на окръжните, околийските и местните народни съвети.

Из архивите на ДС

268

109

x

x x

Министерският съвет призовава цялата наша общественост да съдействува за премахване на всяко по-нататъшно проявление на скитничество и просия в нашата страна, за трудоустрояването и установяването на постоянно местожителство на тази част от циганското население, която се занимава със скитничество и просия, за решителнo преустройство на бита му и повишаване на неговата култура и образование, за пълното му приобщаване към социалистическото строителство. В нашата страна има всички условия и възможности за включване на циганското население в общественополезен труд, както в трудово-кооперативните земеделски стопанства, държавните земеделски стопанства, така и в другите държавни или кооперативни предприятия и организации. Недопустимо е каквото и да било пренебрежително отношение към това население. Социалистическият труд и грижите на народната власт са в състояние в кратък срок от време да превърнат изостаналите слоеве на циганското население в съзнателни строители на социализма в нашата Родина.

София, декември 1958 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ А.Югов
СЕКРЕТАР НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Ат.Войнов

В Я Р Н О,
Н-К ОТДЕЛ ОБЩА КАНЦЕЛАРИЯ: Ат.Цонев

МН/
Сверил:

вх. 7672 18
3. VII 59 г.
17

ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ
БЪЛГАРСКА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

№ 809
София, 17 юни 1959 г.

До
окръжните, градските и районни комитети на БКП

Другари,

На 17. XII. 1958 год. Министерският съвет прие постановление № 258 „За уреждане на въпросите за циганското население в Народна република България". В постановлението са предвидени мерки за премахване на скитничеството и просията в нашата страна, установяването на постоянно местожителство на скитащите цигани, решително преустройство на бита, повишаване на културата му и приобщаването на това население към социалистическото строителство. Това е нов израз на грижите на Партията и Правителството към циганското население и към националните малцинства въобще. За по-бързото и правилно уреждане въпросите свързани с циганското население трябва да окажат най-активно съдействие партийните комитети и организации и цялата наша общественост. В своята дейност по разрешаването на задачите поставени в постановлението на Министерския съвет, партийните комитети и обществените организации трябва да се съобразяват с бита, културата и особеностите на това население.

В резултат на пренебрежителното и дискриминационно отношение в миналото от страна на българската буржоазия, циганското население чувствително изостана в своето развитие от общото ниво на българския народ.

Циганите не можеха да си намерят постоянна работа в производството и бяха обречени да водят жалко съществуване като си изкарваха прехраната със случайна работа. Гладът ги принуждаваше да скитат из цялата страна, а голяма част от тях бяха принудени да просят и да крадат. Децата на циганите нямаха възможност да се учат и за това неграмотността, невежеството и мизерията бяха постоянен спътник за това население. В резултат на тези именно условия на живот, за които пълна отговорност носи буржоазията и нейната експлоататорска политика, за циганското население бе изработено „обществено мнение", че те са мързеливи, негодни за производствена дейност некултурни и пр.

След 9. IX. 1944 год. заедно с целия български народ, циганското население получи свобода и широка възможност за препитание и културно развитие. Победата на социализма в България, социалистическата реконструкция на промишлеността, преустройството на селското стопанство на социалистическа основа и дълбоката културна революция, която се извършва в нашата страна, предизвикаха изменение и в живота на значителна част от това население. Голяма част от циганското население се приобщи към социалистическата материална и духовна култура на българския народ и малко се различава от останалата част на българското население. Наравно с целия български народ тази част от циганското население дава своя принос в социалистическото строителство.

2

Значителна част от циганското население се включи в промишленото производство, строителството и трудово-производителните занаятчийски кооперации, получиха производствено-техническа квалификация, израснаха като добри производственици, превърнаха се в част от българската работническа класа. Много работници-цигани станаха майстори на смени и цехове и отличници в производството. От циганите, които живеят в селата, 70% са вече членове на ТКЗС или работят в ДЗС и МТС. Вчерашните бездомни и безимотни скитници и просяци, които робуваха на кулаците и селските чорбаджии се превърнаха в заможни кооператори, в съзнателни строители на социализма.

Народната власт откри вратите на всички видове учебни заведения за децата-циганчета, като в тях вече се учат десетки хиляди деца. Из средата на циганското население има лекари, инженери, офицери, техници и пр. В организациите на БКП членуват 3,500 цигани, а десетки хиляди са членове на Отечествения фронт, Комсомола и др. организации.

Но наред с това, все още има цигани, които макар и да са отседнали и имат постоянно местожителство, нямат постоянна професия, занимават се със случайна работа, а понякога с просия и кражби.

Още по-сериозно стои въпросът с циганите-скитници. Такива в България има около 14,000. Повече от тях нямат дом, скитат от селище в селище, занимават се с просия, врачуване, кражби и т. н.

Това е най-изостаналата част от циганското население. Те бавно възприемат социалистическата култура, по-трудно се подават на превъзпитание, у тях дълбоко са се вкоренили старите навици и градиции, остатъците от капиталистическото минало са оставили дълбоки следи в тяхното съзнание, продължават да живеят все още по старому.

Докато в годините преди 9. IX. 1944 год. при буржоазно-фашистките режими, чергарството и просията сред циганското население бе оправдано, наложено от мизерните условия на живот, то сега, в условията на социализма този начин на живот е вреден и позорен.

В Народна република България няма и не може да има условия за безработица, просия и скитничество, всеки гражданин може да си изкарва прехраната с честен труд.

Трябва обаче, определено да се каже, че по места все още съществува подценяване на работата сред циганското население и особено сред най-изостаналата част от него — скитниците. Съществуват прояви на пренебрежително отношение към циганите, не се полагат достатъчно грижи за тяхното трудоустрояване и превъзпитание. Някои стопански ръководители развиват теорията, че циганите са мързеливи и не могат да се приучат на труд и дисциплина, с нежелание ги приемат на работа и при най-малка тяхна лоша проява ги отстраняват.

Това разбиране и отношение към циганското население е неправилно. Марксизма-ленинизма учи, че няма пълноценни и малоценни народи и раси. Конкретните материални и обществени условия на живот определят положението и качествата на даден народ или дадена етническа група.

Изменението на материалните и обществени условия на живот изменят съзнанието и начина на живот на хората.

2

18

В условията на социалистическото строителство съществуват всички възможности за преодоляване на изоставането и сред тези категории циганско население и коренно изменение на техния начин на живот.

Циганското население, както и всички други национални малцинства в България са свързали своята съдба със съдбата на българския народ, от който те са неделима част. Перспективата на тяхното развитие е свързана с развитието на българския народ, със строителството на социализма и комунизма. Необходимо е да се води енергична борба срещу всякакви прояви на национализъм сред циганското население. Неправилни са тенденциите на част от циганите-мохамедани да се турчеят, да изпращат децата си в турски училища и пр. Неправилно е обособяването на циганското население в отделни квартали и махали. Това затруднява общуването му с българското население, задържа проникването на по-културното българско влияние сред циганското население. Ето защо, в бъдеще при трудоустрояването на безработните цигани и благоустрояването на кварталите да се има предвид това и не се допуска съсредоточаването на много цигани на едно място.

Историческото развитие на България, общите икономически, политически и културни организации в които членуват трудещите се, без разлика на произход, вяра и език, общите цели и задачи водят до тясно сближение, до пълно морално-политическо единство на народа. Народна република България се превърна в социалистическа родина на всички трудещи се.

Мероприятията залегнали в постановлението на Министерския съвет са насочени към бързо преодоляване на изоставането сред циганското население от общото ниво на българския народ и приобщаването към социалистическото строителство и тази част от циганското население, която все още не се занимава с обществено-полезен труд.

* * *

С изпълнението на поставените задачи в постановлението трябва да се заемат преди всичко партийните комитети и организации и всички комунисти работещи в масовите организации. Във връзка с това, Секретариатът на ЦК на БКП счита за необходимо:

Бюрата на окръжните комитети на БКП и партийните организации да се занимаят със състоянието на работата сред циганското население и да набележат мерки за нейното решително подобряване.

Партийните комитети в градовете и районите с повече циганско население да създадат актив от цигани-комунисти, които да се използуват в работата сред това население.

Неотложна задача на партийните комитети и народните съвети е да се заемат с изпълнението на основната задача на постановлението — издирването и трудоустрояването на онези цигани, които не се занимават с обществено-полезен труд, като ги настаняват на работа в предприятията, трудово-производителните кооперации, ДЗС, ТКЗС и др. Необходимо е да се води борба срещу проявите на пренебрежително отношение към циганското население.

Профсъюзите в предприятията и ръководствата на кооперациите, ТКЗС и други, където работят цигани трябва да обърнат по-голямо внимание за тяхната професионална квалификация, за привличането им в квалификационни школи и курсове.

271

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Основната задача на профсъюзите сред работниците-цигани трябва да бъде търпеливата, възпитателна работа за създаване в тях на трудови навици, укрепване на трудовата дисциплина и премахване на текучеството, за професионалната квалификация на работниците.

Мерките, които вземат народните съвети за трудоустрояването и превъзпитанието на циганското население трябва да се съчетават с търпелива, упорита и системна политико-възпитателна работа. Това е първостепенна задача на партийните организации, Отечествения фронт и организациите на ДКМС.

Отечественофронтовските комитети и организации трябва да оказват постоянно съдействие на народните съвети в работата им по изпълнение задачите поставени в постановлението. Необходимо е да се вземат мерки за масово привличане на циганите в организациите на Отечествения фронт и най-активното им участие в тях. Специално внимание да се обърне на работата с жените-циганки.

Отговорни задачи в превъзпитанието на циганите стоят и пред организациите на Димитровския комунистически младежки съюз. Дружествата на ДКМС и пионерските организации по места трябва да обсъдят досегашната си работа сред циганската младеж и да се заемат сериозно да обхванат в своите организации по възможност повече младежи и деца-цигани и да работят системно за тяхното комунистическо и трудово възпитание. Към всяка комсомолска и пионерска организация, където има циганско население, трябва да се създаде широк актив от ентусиазирани и предани на социализма комсомолци и пионери-цигани.

Партийните, отечественофронтовските и комсомолските организации и народните съвети трябва да обърнат особено внимание на правилното обучение и комунистическото възпитание на децата. Всички деца от цигански произход следва да се учат на общо основание в българските училища. Взискателността и грижите по отношение на обучението и възпитанието на циганските деца трябва да се повишат.

Секретариатът на ЦК на БКП обръща внимание, че работата сред циганското население е отговорна и постоянна задача на партийните комитети и организации, народните съвети, Отечествения фронт и ДКМС. Нейното успешно изпълнение изисква настойчивост, упоритост и постоянство, за да могат да се преодолеят големите трудности по превъзпитанието на този слой от нашето население в здрав комунистически дух.

Необходимо е партийните комитети периодически да изслушват информации от комунистите, работещи в народните съвети и в другите организации по изпълнението на поставените задачи в постановлението на Министерския съвет.

Окръжните комитети на БКП в края на месец септември да изпратят в ЦК на БКП информация за работата сред циганското население.

ЦК на БКП призовава партийните комитети и организации, да се заемат сериозно с изпълнение постановлението на Министерския съвет, за да може в кратък срок да се приобщят напълно всички цигани към социалистическото строителство и да се превърнат в съзнателни и пълноценни строители на социализма.

ЦК на БКП

272

29

И Н Ф О Р М А Ц И Я

за резултатите от изпълнението на решенията на ЦК на БКП и правителството по работата сред циганското население

В резултат на победата на социализма в България и дълбоката културна революция, която се извършва в нашата страна, в бита и културата на значителна част от циганското население станаха и стават сериозни изменения. Все по-голяма част от работоспособното население /около 85%/ активно участвува в социалистическото строителство и се засилва тенденцията за изравняване на неговата материална и духовна култура с културата на българския народ.

Начало на по-системна и организирана работа сред циганското население се сложи с постановление № 258 на Министерския съвет от 17.XII.1958 г. и писмо № 809 от 17.VII.1959 г. на ЦК на БКП. С други документи на ЦК се даде линия за пресичане на тенденцията за турчеене, за уреждане положението на онези трудещи се цигани, които желаят да се регистрират като българи и създаване общежития - интернати за обучение на цигански деца на пълна държавна издръжка.

След писмото на ЦК на БКП и постановлението на Министерския съвет почти всички бюра на окръжните комитети на партията, където има циганско население, обсъдиха своята работа и набелязаха специални мероприятия за изпълнение на посочените решения. С тези въпроси се занимаха и изпълкомите на окръжните, градските, районните и общинските народни съвети, министерствата и ведомствата, които имат отношение към работата

Из архивите на ДС

274

с това население. В резултат на това за кратко време бе преодоляно скитничеството в основни линии. Сега в промишлеността работят над 18 000 цигани, в комунални стопански предприятия като "Чистота" и "Комунални услуги" 7250 души, в строителството 6300, а в селското стопанство - 56 400 души. Настаняването на по-голямата част от циганите на постоянна работа и преодоляването на скитничеството е най-големият успех на партията сред циганското население. Той се явява солидна предпоставка за по-бързо решаване на всички останали задачи, свързани с по-нататъшното икономическо и културно развитие на това население.

През последните пет, шест години се подобри и жилищното положение на циганите. В градовете и селата са построени 6500 жилища със собствени средства. В с.Филиповци край град София и Толбухински окръг са построени 420 държавни апартамента за нуждите на циганското население. Мнозинството на кооператорите цигани в селата живее в новопостроени хигиенични и добре уредени къщи. Ново, показателно явление сред голяма част от останалите цигани, чиито жилищни условия са много тежки е спестяването на средства в ВНБ за строеж на нови къщи.

Значителни успехи се постигнаха и в образователното дело сред циганското население. Деветдесет и осем на сто от циганските деца на училищна възраст са обхванати в училищата, където се обучават на български език. Отделно в 84 общежития-интернати се обучават и възпитават над 9000 цигански деца. Докато през 1944 г. само 28 цигани са се учили в средните училища и само един във ВУЗ, то в годините на народната власт завършиха ВУЗ 400 цигани, а в настоящия момент в тях се учат още около 70 младежи и девойки. Всяка година в техникумите и

Из архивите на ДС

професионалните училища се учат около 300 младежи и девойки от цигански произход.

Ликвидирането в общи линии на скитничеството, устройването на десетки хиляди цигани на постоянна работа създаде условия и за масовото им въвличане в обществено-политическия живот. Сега в Отечествения фронт членуват 73 000 цигани и циганки, в ДКМС - 18 000, в партията 740 души. Малкият брой на партийните членове от средите на циганското население се дължи на обстоятелството, че много цигани отпаднаха от партията поради неграмотност, а други се пререгистрираха като българи. В просветните звена на БКП, ОФ и ДКМС годишно се включват по 28 000 - 30 000 души. Следва да се отбележи, че комитетите и организациите на Отечествения фронт провеждат сравнително добра организационна, политическа и културно-просветна дейност сред циганското население. Те активизираха работата на кварталните читалища и клубове, лекториите, читателските групи и другарските съдилища, които допринасят много за повишаване културата и политическата съзнателност на това население.

Трудоустрояването на основната част от циганите, израстването на първите кадри из техните среди, грижите за подобряване бита и културата им, укрепва по-дълбоко тяхната вяра в партията и нейната политика. В ЦК на БКП, в Президиума и в Министерския съвет се получават много писма от ученици-цигани или техни родители, в които изразяват своята благодарност към партията и народната власт и искат да се решават по-бързо и по-пълно проблемите на по-бързото им икономическо и културно развитие.

От това се вижда, че в нашата работа сред циганското

Из архивите на ДС

276

5

население са постигнати известни успехи, които потвърждават правилността на провежданата досега политика от партията за издигане на неговата материална и духовна култура, за активното му въвличане в социалистическото строителство и че тя трябва да се следва и за в бъдеще.

От решенията на ЦК на БКП и правителството за работа сред циганското население изминаха 7-8 години. През това време станаха големи промени в политическия, икономическия и културния живот на целия народ, в това число и циганското население. Тези изменения и етапа на развитието на страната поставят въпроса за по-бързото икономическо и културно развитие и на циганското население, за неговото още по-активно участие в социалистическото строителство.

Въпреки постигнатите успехи, циганското население все още сериозно изостава в своето развитие от развитието на останалото население. Десетки хиляди цигани вече години наред упражняват общественополезен труд, но те по своя бит и култура продължават да изостават от останалото население на страната. Това се дължи на обстоятелството, че у нас не се провеждат ефикасни мерки за по-бързото преодоляване на ниската култура на циганското население, за това 90 на сто от него работи обща, неквалифицирана и нископлатена работа. Даже 18-те хиляди "промишлени работници" в своето огромно мнозинство са общи работници и работят като преносвачи в заводските задруги и в железопътните гари. Общо взето циганите в градовете работят в отделите на ГНС "Чистота", "Комунални услуги", "Паркове и градини", "Пренос-превоз", ДСП "Вторични суровини". Това явление води до сравнително ниски доходи, липса на материална заинтересованост, голямо текучество на работниците цигани и в

Из архивите на ДС

крайна сметка до много бавно повишаване на жизненото равнище на културата на циганското население. Това налага сега, след като в общи линии е решен въпросът за трудоустрояването на работоспособните цигани, на преден план да се постави въпросът за повишаване на тяхната квалификация и обща култура, за израстването им като майстори-специалисти в професията. А за това е нужно не само желание, но и сериозна организаторска и политико-възпитателна работа от страна на съответните партийни, комсомолски и профсъюзни организации.

Вторият въпрос, който стои с голямо острота за решаване, е въпросът за жилищата на циганите, живущи в градовете. Основната част от жилищните сгради в циганските квартали в градовете са построени преди 9.IX.1944 г. без разрешение на градските общини и не отговарят на най-елементарни архитектурни и санитарни изисквания. Градските народни съвети не полагат необходимите грижи за благоустрояването на тези квартали, тъй като те се намират извън чертите на регулационния план. А с лошата си хигиена, липса на вода, канализация и с голямата си пренаселеност тези квартали са огнища на заразни болести и обекти за фотоапаратите на недобросъвестни чуждестранни туристи и журналисти.

Поради това, че голямата част от работниците-цигани имат сравнително ниски доходи и многодетни семейства, засега не са в състояние да се включват в кооперативното строителство или да строят индивидуално двуетажни и триетажни сгради, както изискват градските народни съвети. Следователно нужно е решаването на този въпрос да се поеме от държавата и нейните органи по места. Би могло Министерският съвет да разреши на БНБ по предложение на окръжните народни съвети и ръководствата

Из архивите на ДС

278

на предприятията, в които работят цигани и са действително материално затруднени, но са добри работници да им отпуска заеми за жилищно строителство в съкратен срок и срещу по-малък жилищно-спестовен влог. Правилно ще бъде да се задължат изпълкомите на градските народни съвети 10 на сто от жилищата да се отделят за даване под наем на нуждаещите се цигани, а 20 на сто от тези, които са за продажба да се предоставят също на цигани. Тези мерки биха допринесли извънредно много за повишаване на трудовата и политическата активност на циганите, за повишаване на тяхната култура.

Следва да се обсъди въпросът за включването на сега съществуващите цигански квартали в регулационните планове на градовете и да се вземат необходимите мерки за тяхното благоустрояване и обновяване на жилищния фонд. Най-правилно е циганското население решително да се разпръсне сред останалото население, което е най-ефикасното средство за преодоляването на изостаналостта и консерватизма в бита и културата му.

Докато въпросът за прибирането на циганчетата в училищата е почти решен, положението е отсъствията е много тревожно. У някои циганчета отсъствията стигат до 150-200 часа годишно. В резултат на това около 50% от тях повтарят класа и много малко циганчета постъпват от началния в основния и средния курс. Това тревожно състояние трябва да се обяснява преди всичко с недостатъчните мерки на Министерството на народната просвета и окръжните народни съвети за обучението и възпитанието на децата от цигански произход. В създадените от държавата интернати например се назначават доста често недостатъчно добре подготвени учители и особено възпитатели, които нямат необходимото чувство за уважение и зачитане на

Из архивите на ДС

това население с всичките му недостатъци. Такива учители и възпитатели оскърбяват децата, използуват боя като средство за възпитание и създават недоволство сред учениците и населението. Освен това още около 100 000 възрастни цигани и циганки са неграмотни или полуграмотни, а това спъва възпитателната работа сред тях и техните деца.

Това задължава Министерството на народната просвета, окръжните партийни комитети и народните съвети много по-отговорно отколкото досега да се отнасят към проблемите на учебното дело сред циганското население и да вземат решителни мерки за подобряване на учебно-възпитателната работа в училищата и интернатите с цигански деца, за отстраняване на отсъствията и осигуряване на основно образование, за увеличаване броя на постъпващите в средните и висшите учебни заведения, за огрaмотяването на всички цигани до 40 годишна възраст.

Тревожно е положението с детската смъртност и престъпността сред циганското население. Въпреки тенденцията на намаляване все още почти двойно по-голяма е смъртността на децата цигани в сравнение с децата от български произход. Престъпността, главно кражбите извършвани от цигани също намаляват, но в сравнение с останалото население те са също двойно повече. Доста родители цигани, които не упражняват общественополезен труд подтикват децата си към кражба и просия.

В работата с циганското население има и някои характерни особености, които налагат по-различен подход към тях и тяхното решаване. Исторически сложилото се положение на циганското население - съвместният живот и работа с българското население, липсата на писмен литературен език и

Из архивите на ДС

развита култура са го подтиквали и го подтикват към доброволно и естествено приобщаване към материалната и духовната култура на българската нация. В нашата страна има 276 000 цигани. Около 40 на сто от тях още преди 9.IX.1944 г. са възприели български имена, а някои от тях и българската националност. На една голяма част от тях не е дадена българска националност от буржоазните правителства и затова по произход са останали цигани, но са се чувствували като българи. Доста голям процент от тези цигани и особено младото поколение не знае и не говори циганси език, не иска да му се припомня циганския произход, за неговата далечна прародина Индия. Този процес на доброволно приобщаване се засили особено много след 9.IX.1944 г. Много цигани, на които административните власти отказваха да издават паспорти с български имена и националност помолиха ЦК на партията и правителството да излезат с решение за разрешаване на доброволна основа да се регистрират като българи. Такова решение на Политбюро на ЦК излезе през 1959 г. и тези цигани със задоволство посрещнаха споменатото решение и се регистрираха като българи.

Около 60 на сто от циганите у нас, обаче по вероизповедание са мюсюлмани и носят мохамедански имена. Една част от тях неоснователно се смятат за турци и като аргумент в това отношение използуват незнанието на циганския език. Тези данни показват, че циганите у нас за разлика от другите държави, където също има цигани не представляват едно хомогенно цяло. При това положение да се мисли за развитие на единен циганси литературен език, циганска национална култура и т.н. значи да се постъпва погрешно. Това означава изкуствено да се задържа процеса на неговото естествено асимилиране. Опитът на КПСС

10

през 1927-1928 г. да се създаде циганска азбука и литературен език се оказа неосъществим в живота на циганите в Съветския съюз и партията се е отказала от тази линия. Циганското население в СССР и в другите социалистически и капиталистически страни възприема онази националност сред която живее. Нашата практика също потвърждава верността на тази обективна тенденция.

Циганите в България са подложени на един естествен, непридружен с насилия процес на сближаване и сливане с българската нация и както се посочи вече това е закономерно и прогресивно явление. По-културните цигани не само, че не дават отпор на този процес, но и се стремят към него. Това показва, че тази тенденция не бива да се изнасилва изкуствено и с административни мерки, а да се улеснява с икономическите средства на държавата, с нашата политико-възпитателна дейност. Следователно главното внимание да се насочи към по-бързото издигане на материалното и културното ниво на циганите като най-правилна мярка за скъсяване на процеса на неговото приобщаване към българската нация.

Във връзка с практическото приложение на решението на Политбюро за доброволно регистриране на циганите като българи преди няколко години се допуснаха някои административни мерки и заплахи по отношение на част от циганите, които изповядват мохамеданска религия. От пререгистрираните тогава 107 000 цигани заедно с членовете на семействата им като българи, така наречените турски цигани, които възлизат на около 60 000 души и по отношение на много от които се упражнява сериозен натиск и административни мерки неполучиха и сега упорито отказват да получават паспорти с новите си имена. Това създаде и създава голямо недоволство и предизвика открита реакция срещу този закономерен процес не само сред

281

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

282

турчеещите се цигани, но и сред онези, които много отдавна са се регистрирали като българи. Има много случаи когато едни от членовете на семействата се водят като българи, други цигани, а трети турци. В някои градове едни от циганите са регистрирани като българи, а други са останали като цигани или турци, което също дава основание на регистрираните като българи да искат да им се възстановят старите имена. Тези хора непрекъснато пишат молби и писма, изпращат делегации до окръжните комитети на партията, в ЦК, МС и Президиума на Народното събрание за възстановяване на старите имена, за регистриране на новородените като турци или цигани. По указание на ЦК молбите на такива граждани се изпращат на разпореждане и разясняване в съответните окръжни комитети на партията, че това е прогресивен акт, но почти никого не можем да убедим в правилността на начина, по който е извършено регистриранетс. Нещо повече, в много цигани се засилва недоволството и стига до злоба срещу партията и социалистическата държава. Ние смятаме, че това положение е ненормално и следва да се възстановят старите имена, на онези цигани, върху които е упражнен административен и морален натиск и много настойчиво поставят този въпрос. Това ще подобри политическата атмосфера, ще парализира опитите на вражеската пропаганда сред циганското население. Освен това партията ще води по-успешно борбата срещу тенденцията за турчеене в някои слоеве на това население.

Друг въпрос, който създава недоволство и следва да се реши с указание на Секретариата на ЦК е проблемът за възстановяване на жителството на циганите, които бяха неправилно изселени от някои големи градове. Работата сред

Из архивите на ДС

циганското население се затруднява извънредно много и от това, че в много малки градове и села на цигани, които имат работа и жилища не се дава жителство. Органите на милицията ги гонят от град на град, от село на село и по този начин фактически се създават изкуствени условия за поддържане на скитничеството. През 1961-1962 г. от София бяха изселени 650 цигански семейства, от Пловдив - 522, Толбухин - 500 и т.н. Централният комитет на партията осъди тези действия и в момента почти всички изселени цигани се намират пак в градовете, от където са били изселени, но жилищата и жителството на тези хора още не са върнати. Поставянето на този въпрос се налага от обстоятелството, че тези хора останали без жилища, жителство и работа живеят при много тежки условия при своите близки, които неразполагат с възможности за настаняването и издръжката им. Те нямат и работа, защото градските народни съвети отказват да им възстановят жителството, а без жителство никой не ги приема на работа.

В работата ни с циганското население се поставят и друга група въпроси, по едни от които ЦК на партията трябва да има определено становище, а други следва да се имат предвид в по-нататъшната работа.

Такива са въпросите за създаването на представителен цигански театър или ансамбъл за песни и танци, насоки и перспективи на художествената самодейност сред циганското население, мястото на циганската музика и песни в програмата на радио София, съдържанието и насоката на в. "Нов път".

Едно от най-често и настойчиво поставяните искания от страна на циганите е създаването на държавен цигански ансамбъл за песни и танци. Поради редица исторически, социални и племенни причини музиката и танците са заемали значително

Из архивите на ДС

284

място в живота и културата на циганите. Сега, при социалистическото общество, тази особеност в бита и културата на циганското население може да се насочи и използува за неговото правилно възпитание, за решаването на задачите за неговото по-нататъшно материално, културно и политическо издигане. Според нас добре ще бъде да се създаде циганski държавен ансамбъл за цигански песни и танци. Това ще съдействува усилията на партията за по-тясното сплотяване на циганското население около партията и народната власт. Подбирането и изпълнението на добра циганска музика и песни от този ансамбъл и радио София в подходяща форма и размер ще направят ненужно слушането на радио Загреб, Скопие и други, които излъчват редовно циганска музика и песни и много се слушат от циганите в нашата страна.

Необходимо е да се корегира и отношението към художествената самодейност сред циганското население. Сега у нас се препоръчва създаването на смесени самодейни колективи от българи и цигани. Практиката обаче показа, че в живота това е неосъществимо, тъй като при съществуването на квартали с изключително циганско население не е възможно да се включат в колективите българи, поради това, че те живеят в други квартали. Освен това има голяма разлика в културното равнище на едните и другите, което не позволява естествено събиране в един колектив. Усилията в продължение на няколко години да се осъществи тази идея по посочените причини се оказаха безрезултатни и доведоха до разпадането на много от колективите с цигански състав. Ние смятаме, че не е правилно и няма никакво основание за пренебрежение към народната циганска музика и песни, които имат важно значение за възпитанието и издигането на културата на циганското население. Освен това те са

Из архивите на ДС

част от общонационалната ни българска култура и се посрещат с интерес от целия народ. Това налага да се даде широк път на художествената самодейност сред циганското население, да се направи внимателен подбор на репертуара с оглед тази дейност да обслужва задачата за приобщаване на това население към културата на българското население.

В продължение на 9 години вече Националният съвет на Отечествения фронт издава вестник "Нов път", предназначен за циганското население. Вестникът излиза веднаж в месеца в 10 000 тираж и има за задача да подпомага усилията на партията за активното участие на циганското население в строителството на социализма, да повишава неговата политическа и трудова активност. Заедно с това той разработва специфичните за циганското население проблеми, като устройването му на постоянна обществено полезна работа, повишаване образованието и културата му, намаляване престъпността, за по-добра лична и обществена хигиена и др. Вестник "Нов път" се посреща много добре от населението и играе важна роля в неговото политическо възпитание. Но той излиза само 1 път в месеца и не е в състояние да обхване всички проблеми, които вълнуват циганите. Националният съвет на Отечествения фронт има становище за неговото излизане поне два пъти в месеца и според нас това предложение трябва да се приеме.

Друга група въпроси, които се имат и трябва да се имат предвид в работата сред циганското население са усилията на капиталистическата пропаганда за създаване на колебание и неверие в него към партията и нейната политика, старание за създаване на националистически настроения сред по-будните цигани. За тази цел се разпространяват слухове за създаването на циганска държава в Африка, за поставянето на циганския

Из архивите на ДС

286

въпрос в ООН, за образуването на световна циганска организация, за индийския произход на циганите и др.

Тези слухове и много други въпроси третирани в капиталистическия печат стават достояние на циганите, които получават и четат чуждестранна литература за циганите, кореспондират с чужденци и чуждестранни институти /в Индия и Англия/, интересуват се живо за всичко, което е свързано с циганите в България и в целия свят. През лятото на 1963 г. оживени разговори предизвика преведената от в."Юманите" и поместена в нашето сп. "Защита на мира" статия "При циганите - децата на вятъра". В тази статия се съобщава за създадената световна циганска организация и се разказва за дейността на председателя на организацията, за органа й сп."Световен циганси глас". Някои цигани поддържат връзка с научни работници и писатели в СССР и се интересуват за положението на циганите и отношението към тях и техните културни проблеми в Съветския съюз.

По-голямата част от разговорите по посочените въпроси занимават малък кръг хора главно по-млади и с по-голямо образование. Голяма част от тях, които коментират тези въпроси, го правят от любопитство. Но някои среди се опитват да правят политически изводи от това за положението и перспективите на развитието на циганите в България и се опитват да създават настроение срещу партията. На тази основна група цигани в гр.Шумен през 1966 г. създадоха организация на циганското население в града и се опитаха да подтикнат към такива действия и циганите от другите райони на страната. През ноември 1964 г. 5-6 комунисти в София се събраха не в Районния комитет на партията, а в частен дом, за да обсъдят

Из архивите на ДС

някои въпроси из живота на циганите в града и изпратиха писмо до ЦК на партията. През декември с.г. група цигани от гр.Шумен начело с Руси Забунов започнали създаването на професионален цигански ансамбъл за песни и танци и по своя инициатива са разпратили в цялата страна обяви за конкурса за набиране певици и танцьори. Руси Забунов често организира и води делегация до окръжния комитет на партията в гр.Шумен, до Националния съвет на Отечествения фронт и Централния комитет на БКП, ходи от град на град с цел да създава недоволство сред циганското население, да предизвика организиран натиск върху Централния комитет за налагане на линия водеща до обособяването на циганите в България. Много от тези нездрави и националистически тенденции засега не са разпространени широко сред циганското население, но ако не се решат някои въпроси, които основателно се поставят, посочените действия могат да прерастнат в неприятни политически настроения сред него.

За по-решителното подобряване на работата с циганското население и париране на нездравите тенденции е необходимо да се обърне внимание на някои националистически прояви, допускани по отношение на това население от страна на нашите държавни учреждения и част от българското население. У нас има доста случаи когато ръководители на учреждения и предприятия, председатели на ТПК и други се въздържат или направо отказват да приемат на работа цигани. Понякога дори и в литературата и печата се допускат материали, които говорят за наличие на неправилно, пренебрежително отношение към циганското население, оскърбяват неговото достойнство, чувство на равноправен гражданин на страната. Всичко това подпомага не линията на партията, а вражеската пропаганда и засилва антибългарските

Из архивите на ДС

288

настроения сред циганското население.

Тези прояви на циганския и българския национализъм налагат ЦК на партията и правителството, а също така и окръжните, градските, общинските партийни комитети да засилят своята идеологическа и политическа работа за тяхното преодоляване, без което не може да се води успешно борбата за по-нататъшното приобщаване на циганското население към материалната и духовната култура на българския народ.

Успехите на нашата партия сред циганското население са безспорни, макар, че в сравнение с онова, което е нужно сме още далеч. Много трудности от различен характер непозволяват бързо и ефикасно да се решават някои важни въпроси. В живота на циганското население и сега съществуват вековни неписани закони и консервативни традиции, които се явяват сериозна пречка за неговото по-бързо и цялостно обособяване като равноправна и неразделна част от българския народ, за неговото още по-активно и съзнателно включване в строителството на социализма. Но несъответстващите на нашите темпове и възможности успехи в тази област не бива да се обясняват изключително със самото циганско население, със силните отживелици в неговия бит и култура. Като изключим окръжните комитети на БКП във Видин, Търговище, Сливен, Силистра, Стара Загора и София, другите комитети непознават проблемите на циганското население добре, неработят системно и затова нямат успех. Особено ни тревожи безгрижието което проявяват някои комитети към този въпрос, като окръжните комитети във Варна, Бургас, Пловдив и особено гр.София,където се разчита единствено на административните мерки. От министерствата и ръководствата на масово-политическите и културно-

18

Из архивите на ДС

289

просветни организации единствено Министерството на народната просвета и Националния съвет на Отечествения фронт работят по-системно и са постигнали известни успехи, а за решаване окончателно и докрай проблемите на циганското население в НР България е необходимо системната, търпелива и целенасочена дейност на всички партийни комитети в чиито райони има повече цигани, на всички министерства и организации имащи отношение към циганското население.

2.II.1967 г.
С о ф и я

Зав.отдел "За работа с масовите организации и турското население" на ЦК на БКП:
/п/ Али Рафиев/

Б Е Л Е Ж К И

МИНИСТЕРСТВО на [illegible]
Вх № 757 от 21. 2 196 7 г.

на отдел Криминален - ДНМ

ОТНОСНО: информацията за резултатите от изпълнението на решенията на ЦК на БКП и правителството по работата сред циганското население

1. В така подготвената информация от отдел "Масови организации и турското население в България" при ЦК на БКП в основни линии правилно се отразява провежданата до сега политика от страна на БКП и правителството по отношение на циганското население, което живее в страната. Засегнати са основни и проблемни въпроси, които представляват интерес за подобряване работата сред циганското население. Така изготвената информация макар и с голямо закъснение ще изиграе своята положителна роля.

2. Наред с положителното изнесено в информацията смятаме, че има и някои недостатъци, които пречат за получаването на една по-пълна представа по отношение решаването на някои от въпросите касаещи това население, което се е родило, израстнало и възпитавало в нашата страна. Кои са тези недостатъци?

а/ не е отразено как е изпълнено и се изпълнява 258-то постановление на МС. По силата на това постановление са задължени да изпълняват задачи редица министерства, ЦКС, НС на ОФ и редица други за създаване нормални условия по устройването на подходяща работа, битови условия и т.н.;

б/ не е направен задълбочен и конкретен анализ защо от 9 IX 1944 година досега из средите на циганското население са завършили съвсем малко хора висше или средно образование и работата с кадрите от това население;

в/ липсва анализ за причините защо все още една част от децата подлежащи на задължително обучение не са обхванати от училищата, а тези които са записани да учат систематически отсъствуват. Кои са виновни за това и какви мерки следва да се вземат в това отношение.

Поради тези и други причини смятаме, че е наложително отдела да извърши проверки в някои райони на страната, където има компактни маси от циганско население как е изпълнено 258-то министерско постановление и набележат допълнителни мерки в това отношение.

2. Недостатъчно се казва за причините, които пораждат престъпността сред това население в нашата страна и мерките които следва да се вземат в това отношение. Към кои от тях следва да се вземат по-сериозни и бързи мерки?. Кои от тях представляват все още проблем в това отношение?

За нас е известно, че болшинството от Берковските, Ломските, Ихтиманските, Сливенските, Софийските и други цигани са трудови хора, които активно участвуват в изпълнението на стопанските планове.

Наред с това обаче нищо не се казва как са устроени на работа и как се проявяват бившите цигани-чергари и биволари, които в престъпно отношение са най-проявени и за разлика от останалите цигани най-често се молят с молби до висшестоящите органи на държавното управление. За органите на МВР е известно, че те промениха своята тактика за продължаването на скитническият си начин на живот. Сега те не се предвижват с катуни, а ползуват леки тежкотоварни коли, мотоциклети, влакове, рейсове и други превозни средства за предвижването си от едно населено място в друго където вършат най-различни криминални и други престъпления. Явно е, че този въпрос не е изучен основно, поради което не се предлагат и никакви мерки.

Че престъпността сред циганското население е активна се вижда и от следните факти:

От излежаващите присъди влезнали в законна сила в Сливенският затвор за жени 25-30% са от цигански произход.

От излежаващите присъди в затвора Белене 30% от лицата са от цигански произход.

3. Правилно е поставен и въпросът за изселените лица от София, Пловдив, Толбухин и други места. Това налага да се извърши

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

проверка, кои са причините за тяхното изселване, какво е сегашното им положение, като към всеки случай се подходи конкретно. Ние не сме съгласни да се поставя въпросът по принцип за връщането на всички изселени лица от цигански произход по следните причини:

Първо това няма да изиграе положително-възпитателна роля сред местното население.

Второ сред изселените лица има много, които по своето минало и сегашно поведение са опасни криминални и стопански престъпници, готови да извършат всеки момент убийства, грабежи, кражби и други престъпления.

4. На стр. 11 абзац I-ви се казва, че органите на МВР гонят циганите от град на град и от село на село. Ние не сме съгласни с такава постановка, защото тя е политически неиздържана и най-важното не отговаря на истината. В нашата страна има закони и разпоредби, които са еднакви за всички.

Органите на МВР са вземали и ще вземат отношение към всички лица, които нарушавайки установените правни норми се заселват на местожителство, там където не им е разрешено. Такива нарушения извършват лицата, които са настанени на нови местожителства и които без разрешения се устройват в голямите градове или около тях с оглед да вършат престъпления. Това са изключително лица от бившите цигани-чергари, или лица които поради своето минало и сегашно поведение се явяват опасни за обществото. И за в бъдеще по силата на съществуващите законни положения към тях ще бъдат прилагани най-строги мерки.

Трябва да кажем, че наред с изселените цигански семейства и отделни лица има изселени и българи, евреи, турци и други именно защото се явяват опасни за обществото.

5. На стр. 16 - II-ри абзац се говори за неписаните закони, които съществуват сред циганското население от векове. Не се казва обаче кои са тези закони, къде и как се прилагат те и какви са последствията от тях. Ние сме уверени, че те не са известни на много от окръжните партийни секретари, поради която причина трябва да се разяснят.

Из архивите на ДС

Освен това в информацията не се предлагат никакви мерки как и кой да води борбата срещу тях, какви промени или допълнения да се направят в наказателният закон и т.н.

Не се казва при колко случаи са осъдени лица за провеждане на "мюшере" /цигански съд, който заседава и взема решения по отношение на обвиняеми, дори и за извършване на убийство/, "баба хак" /когато родител при женитба на дъщеря си взема определена парична сума или злато/, за многоженство, за ранна женитба /особено за момичета, като при някои случаи се прибягва до изнасилвания/ и други от този род.

Ние смятаме, че срещу тези неписани закони трябва да се проведе организирана разяснителна работа, като се използуват активно всички налични възможности.

6. Смятаме, че щеше да бъде правилно заедно с информацията да бъдат разработени и проекто-мероприятия с провеждането на които да се подобри работата сред циганското население и отстранят съществуващите досега недостатъци. Поради това, че такива мероприятия не са представени ние не можем да вземем отношение по тях.

Наред с така направените бележки по информацията, предлагам да се проведът и някои мероприятия, които биха активизирали работата сред циганското население, а именно:

а/ да се изгради комисия от съответните отдели при ЦК на БКП и представители на някои министерства и други държавни органи, която да извърши проверка как е изпълнено и се изпълнява 258-то Министерско постановление. На основание резултатите от проверката да се набележат и проведът допълнителни мероприятия;

б/ от компетентните държавни органи да се изучат причините, които пораждат престъпни наклонности сред циганското население и набележат необходимите ефикасни мерки за нейното ограничаване и постепенно ликвидиране;

в/ да се набележат и проведът по-ефикасни мерки за обхващането на подрастващото поколение /младежи и девойки/ в училища,

Из архивите на ДС

техникуми и други средни и висши учебни заведения с цел повишаване техническата култура.

ДНМ. вх № 505/20 II 67 г.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ КРИМИНАЛЕН ДНМ
полковник -

Съгласен 18.2.67 г.

294

Написано в 3 екз.
екз.№ 1 - МВР
екз.№ 2 - Н-к Крим.отдел
екз.№ 3 - К. Михалков
Изпълнил: Цветанов
Написала: Донева
София, 18 II 1967 г.

3

У С Т А Р

НА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ " Р О М А"

НА

Ц И Г А Н С К О Т О Н А С Е Л Е Н И Е - ШУМЕН.-

Изменен, допълнен и приет от общото събрание
на 1.III.1967 год.
Шумен.-

Из архивите на ДС

На девети септември 1944 год.българският народ под ръководството на Българската комунистическа партия и с решаващата помощ на Съветската армия смъкна игото на фашизма и капитализма и установи народнодемократичната власт,като успешно осъществява историческата задача - построяване на социалистическото общество.

За кратък исторически период с братската и безкористна помощ на Съветския съюз и във сътрудничество с другите социалистически страни,България от изостанала земеделска страна се превърна в напреднала социалистическа държава с бързо развиваща се индустрия и едро механизирано земеделско стопанство.С преминаването на средствата за производство,в обществена - общонародна собственост,за винаги е унищожена експлоатацията на човека от човека,премахната е безработицата и нищетата в града и в селото.

На основата на непрекъснатото увеличение на националния доход на страната,непрекъснато расте материалното благосъстояние и се повишава културното равнище на трудящите се,в това число и на циганското население в България.

Социалистическата индустриализация,победата на кооперативният строй,пълното тържество на социалистическата идеология,в нашето общество се създадоха икономическите и социално - политическите предпоставки за коренно преобразяване живота, бита, и културата на нашия народ.Създадоха се предпоставки за икономически, политически и културен разцвет на нашата страна.Като неразделна част от българският народ,по пътя на социализма тръгна и циганското население в България.

В резултат на уславията на живот и на дискриминация,пренебрежително отношение на старата господствуваща буржоазно капиталистическа класа и правителство в миналото,циганското население беше изоставено много далеч назад в всяко едно отношение, от общото развитие на българското население.

За пръв път в историята на България,след девети септември 1944 г.,социалистическият обществен строй осигури на всички трудящи се и на циганското население у нас,истински демократични,политически социални права и свободи.Конституцията на Н.Р.България гарантира на всички граждани право на труд,почивка, образование,материално осигуряване при старост и в случай по болест и нетрудоспособност, свобода на словото,печата,събранията,митингите и манифестациите,на жените им се осигуриха равни права с мъжете във всички областии на стопанския, държавния, и обществено политическия т и културен живот.

Из архивите на ДС

Да като в миналото националните малцинства - турци, цигани, арменци, евреи и пр. бяха потискани от буржоазната фашистка власт, след, след деветти септември 1944 год. те получиха еднакви политически права и свободи като равноправни граждани при новия социалистически обществен строй.

Не по-малко възможно е и правото на националните малцинства у нас, да се учат на своя майчин език и да развиват националната си култура, национална по форма, социалистическа по съдържание. Конституцията също така осигурява и гарантира правото на българските граждани да се обединяват и образуват обществени организации и дружества стига те да не се насочени против народно демократичния строй, и социалистическата държава изразява интересите на трудящите се и най строго спазва техните социални и политически права.

Благодарение на всичко това, в нашата страна закипя невиждан по своята активност политически живот на широките народни маси. Във небивал размер се развиха техните политически, стопански, обществени и културнопросветни организации на всички национални малцинства намиращи се у нас. Стотици хиляди трудащи се членуващи в обществените организации, чрез които те участват активно в обществено политическия живот, в системата на народно демократичния и обществен строй у нас. В условията на социализма, масовите организации на трудящите се най-активно подпомагат дейността на държавните органи и съвместно с тях или самостоятелно, осъществяват определени функции. Това се обосновя от обстоятелствата, че социалистическият демократизъм изисква все по-вече въвлицане на най-широките слоеви от населението, в управлението на страната, в ръководството на стопанското и културното строителство. Обществените организации са най-сполучливата форма за постигането на тази цел. Трудящите се в нас, членуващи в различни обществено политически и масовокултурно просветни и други организации, извършват дейност които задоволяват техните собствени интереси и интересите на цялото социалистическо общество.

Културно просветната организация на циганското население, по своето наименование, характер, цели и задачи, по своята специфика и обхвата на задачите, е една от обективно необходима организация и най-подходяща форма за доброволното обединяване на циганското население, за по-бързото подобрение и преодоляване изоставеността от общото развитие на българския народ в начина на живота, бита и особенно в културно просветното замогване на циганското население.

Из архивите на ДС

Културно просветната организация ще осъществява своята целокупна и разнообразна дейност с помоща на Б.К.П.като ръководяща и направляваща сила в социалистическото общество.

Културно просветната организация ще разгръща творческите сили и инициативи на своите членове за успешното изпълнение на перективите на осмия конгрес на партията за развитието на страната по пътя на социализма.

Културнопросветната организация ще възпитава членовете си в любов към партията, преданост към социалистическата родина и готовност за нейната защита,в дух на пролетарски интернационализъм и висок патриотизъм на другарство и взаимопомощ и други добродетели.

Културно просветната организация ще съдействува за развитие на чувство на любов към труда,живота,обществото,семейството,бита, културата,любов към социалистическата наука,изкуство,печата и литература; обогатяване на физическата култура, спорта,туризма за опознаване на родината,ще подпомага учителите и родителите за възпитанието на учащата се циганска младеж и ще защитава интересите на членовете на организацията пред партийните и държавни органи.

Културно просветната организация ще пробуди големите запас от талантливи,даровити граждани от циганското население,които представляват богат и неизчерпаем извор в областа на музикалното и и танцовото изкуство.

Културно просветната организация в своята работа най-строго ще спазва Ленинските принципи на колективно ръководство на всестранно развитие на вътрешно организационната демокрация, широка инициатива и самодейност, критика и самокритика, ще осъществява в живота незабравимият завет на Владимир Илич Ленин,да бъде ударна група която във всяка работа ще оказва своя помощ и ще проявава своя инициатива и свои почин.

Целите и задачите които си поставя културно просветната организация на циганското население,са ясно и обедително изложени в цялото съдържание в устава на организацията.

--- 0 ---

Из архивите на ДС

299

У С Т А Р

НА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЦИГАНСКОТО НАСЕЛЕНИЕ "Р О М А" гр.ШУМЕН.

ГЛАВА I.

ИМЕ И СЕДАЛИЩЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА.

Чл.1. Основава се културно просветна организация на циганското население "Р О М А" със седалище в гр.Шумен, и е юридическа самостоятелна личност.

Чл.2. Културно просветната организация е доброволна и самодейна организация на циганското население.

ГЛАВА II.

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА.

Чл.3. Културно просветната организация има за цел:

а/Да работи за културнопросветното издигане на своите членове в духа на Маркс - Ленинския мироглед.

б/да работи за материалното,битово и културнопросветното издигане на членовете си.

в/да развива чувство вред циганското население за патриотичното и интернационално възпитание.

г/да развива чувство вред циганското население за взаимно подпомагане и помощ.

д/да води борба против боржуазните отживелици,в съзнанието и бита на циганското население.

е/да работи за подобряване общественото мнение върху циганското население.

ж/да запознае членовете си социалистическата култура.

з/да развива чувство вред членовете си за високи хумани отношения за високо образование и да съдейства за издигане на високо квалифицирани кадри по учреждения,предприятия и др.,за насочване на професионалното ориентиране учащата се младеж от циганското население.

Из архивите на ДС
300

Г Л А В А III.

СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА

Чл. 4. За постигане на своите цели и задачи организацията си служи със следните средства:

а/води агитационна и пропагандна дейност

б/устройва събрания, конференции, утра, концерти, представления на художественият колектив, вечеринки и др.

в/поддържа тясна връзка с партийни, с.ф. организации, народни съвети, училища, интернати за цигански деца и др.

г/организацията поставя въпроси на членовете си пред вишестоящи държавни партийни органи.

д/да работи за разширяване връзките на циганската интелегенция с циганското население в България, Съветския съюз и страните с народна демокрация.

е/води борба за опазване на социалистическата собственост, против кражбите и др.

Г Л А В А IV.

ОРГАНИЗАЦИЯ СЪСТАВ И ЧЛЕНУВАНЕ:

Чл.5 Културно просветната организация на циганското население е масова, доброволна и самодейна.

а/организацията се състои от неограничено на брой членове.

б/членове на организацията могат да бъдат всички цигани без разлика на пол и партийна принадлежност, навършили 16 годишна възраст. Членовете могат да бъдат почитни и действителни. Почетните членове са онези, които са се проявили дейно в борбата против фашизма и активни участници в изграждането на новия живот. Те се провъзгласяват от общото събрание.

в/всеки който желае да стане член на организацията, подава писмена молба до нейното ръководство.

г/приемането на членове става по решение на общото събрание. За приет член на организацията се смята оня, за който са гласували по-вече от половината присъстващи насъбранието.

д/организацията се изгражда на териториален принцип.

Г Л А В А V.

ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЧЛЕНОВЕТЕ:

Чл.6 Всички членове на организацията се ползват с еднакви права и задължения.

а/всеки член на културно просветната организация има право да бъде избиран и избран в ръководните органи на организацията. Свободно да обсъжда на събрания,конференции и заседания дейността на организацията.

б/всеки член е длъжен да спазва всички разпоредби на устава и най-активно да участва във всички мероприятия на организацията.

в/всеки член е длъжен да плаща месечния членски внос в размер определен от общото събрание.

г/член,който не плати членския си внос в продължение на три месеца,следва да бъде предопределен от ръководството,а ако и през следващия месец не отчете членския си внос,счита се за самоизключил се от организацията.

д/член който излага организацията със своите действия и постъпки,който не изпълнява възложените му задължения,или със своето поведение пречи за постигането целите на организацията,се изключва от организацията по решение на ръководството одобрено от общото събрание на организацията.

е/недоволният,изключен член може да направи писмени възражения пред контролния съвет на организацията,като неговото приемане се одобрява на ново с по-вече гласове от присъстващите на общото събрание,гласували по-вечето от половината действителни членове.

ж/всеки член на организацията има право да критикува на събрание и да бъде критикува от ръководните органи.

Г Л А В А VI.

РЪКОВОДСТВО НА ОРГАНИЗАЦИЯТА.

Чл.7 Организацията се управлява от ръководство от 5 до 15 човека по решение на общото събрание.

а председател, подпредседател, секретар,касиер, домакин и членове, и завеждащи отдели към организацията.

б/контролен съвет от 3 до 5 члена

301

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

302

Г Л А В А VII.

ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА РЪКОВОДСТВОТО:

Чл.8 Председателя и секретаря представляват организацията пред всички власти, учреждения и частни лица.

а/председателя и секретаря подписват цялата кореспонденция, разпределят и ръководят цялостната работа на организацията.

б/ свикват общи събрания и заседания на ръководството.

в/ ръководството на организацията се избира за мандат от една до три години, според определението от общото събрание.

г/Ръководството оглавява цялата работа планово, като плановете биват годишни, тримесечни и едномесечни.

Чл.9 Председателят на ръководството има право и се грижи:

а/да свиква заседания и общи събрания, като за целта оповестява най-малко една седмица по-рано от датата и дневният ред за същите, чрез писмена покана.

б/разрешава и подписва всички разходи извършени от касира

в/ грижи се за точно изпълнение на устава, правилниците, решенията на заседанията и общи събрания от всички членове на организацията.

г/при по-важни случай, председателя когато няма възможност да свика ръководството, или случаят не търпи това има право да вземе мерки каквито намери за добре, като не се отклонява от общия дух на устава.

д/за всяка извънредна мярка, председателя е длъжен да съобщи това още на първото заседание или общо събрание.

Чл.10 Секретаря се грижи:

а/редовно води протоколите на заседанията и общите събрания

б/води и съхранява протоколната книга, входящите и изходящи книги, печата на организацията и пърже в изправност и ред цялата архива на организацията.

в/приподписва цялата административна кореспонденция и др.

Чл.11 Касиера извършва следната дейност:

а/събира членските вноски и всички други парични приходи на организацията.

б/записва всички приходи и разходи, парични средства в определените за целта книги и други документи.

в/съхранява парите и вещите на организацията.

г/всяка изразходвана сума или вещ оправдава със сметни документи, заверени от председателя на ръководството на организацията, за които отговаря лично касиера.

д/ всички налични суми касиера внася в спестовна каса от името на организацията.

е/касиера може да изтегля суми от банката или от спестовния влог на организацията, само по решение на ръководството подписано от председателя и секретаря.

ж/касиера не може да държи в себе си пари по -вече от определените от общото събран е.

з/касиера съставя годишния приходен и разходен бюджет на организацията и го представя пред общото събрание за одобрение и потвърждение.

Чл.12 Домакина - се грижи и съхранява цялото имущество на организацията, като за целта води инвентарна книга и др.

ГЛАВА VIII.

КОНТРОЛЕН СЪВЕТ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА.

Чл.13 Контролния съвет се избира наедно с ръководството на общо годишно събрание и се състои от 3 до 5члена.

а/контролния съвет е подчинен само на общото събрание

б/контролната комисия има право да прави периодични и внезапни проверки на касовата дейност на организацията.

в/да свиква общи събрания и да докладва пред същите за контантираните нередности по отношение на касовата дейност.и др.слабости, допуснати от страна на ръководството.

г/контролната комисия приема оплаквания от членовете на организацията против ръководството и прави предложения за резолтата пред общото събрание, за разрешаване на спорния въпрос.

д/ в случай, че контролния съвет не вземе под внимание оплакването, то члена има право на оплакване пред общото събрание.

е/в случай, че ръководството или по-вече от половината му членове са си подали оставката, управленията на организацията се поема временно от контролния съвет, до избиране на ново ръководство на организацията. В такъв случай, контролния съвет писменно поканва цялото ръководство да свика общо събрание за избиране на ново ръководство на организацията, и ако последното откаже, контролния съвет сам свиква общо събран е по своя инициатива.

Из архивите на ДС

303

Из архивите на ДС

Г Л А В А IX.

О Б Щ И С Ъ Б Р А Н И Я

Чл.14 Събранията на организацията биват: редовни и извънредни в тях с право на глас участват само редовните и действителните членове на организацията.

а/общите събрания са законни акоприсъстват по-вече от половината действителни членове.

б/един час след свикването им те се считат законни колкото и членове да присъстват.

в/редовните събрания се свикват в началото на всяко тримесечие от годината.

г/дневният ред на общите събрания се определя от ръководството на организацията и се съобщава най-малко три дни преди свикване на общото събрание със специална за целта писменна покана.

д/след изчерпване на дневния ред, всеки член има право да предложи въпроси по които събранието разисква и взема решения, гласували за него по-вече от половината от присъстващите и действителните членове на събранието.

Чл.15 СВИКВАНЕ НА ГОДИШНИ ОТЧЕТНИ СЪБРАНИЯ

Годишно отчетните събрания на организацията се занимават със следното:

а/ разглежда и одобрява отчета на ръководството и на контролния съвет по тяхната дейност и ги освобождава от тоговорност за изтеклият период от тяхната мандатна дейност.

б/избира ново ръководство и контролен съвет.

в/приема нов годишен финансов бюджет

г/по избиране на ръководство и контролен съвет на организацията, общото събрание решава със явно или тайно гласоподаване, приели и гласували за него по-вече от половината редовни и действителни членове на събранието.

д/ново избраното ръководство приема всички дела и др. от старото ръководство в срок от две седмици от деня след провеждането на годитно отчетното събрание, с протокол в присъствието на ново избраната контролна комисия.

е/отделните членове на ръководството и на контролния съвет, нямат право на решаващ глас при вземане на решения по тяхната дейност.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Екз. № 6

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
7421 13 ОКТ.1972
Вх. №.....от.....19.....г.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Проявен интерес от задгранични централи към циганското население в НРБ и тенденции на турчеене.

Разузнавателните служби на противника в подривната си дейност против социалистическия лагер залагат много на национализма като средство за отслабване и разбиване на нашето единство. През последните години се забелязва засилване на интересите им към народностните групи в НРБ и по-специално към българското население от цигански произход. То стана обект на изучаване от различни задгранични националистически цигански комитети, посредством идващи в България емисари.

По непълни данни в страната живеят към 200,000 граждани от цигански произход, съсредоточени предимно в София, Пловдивски, Пазарджишки, Сливенски, Врачански, Шуменски и др. окръзи. В тази цифра не влизат циганите приели български имена.

В контакти с наши граждани от цигански произход, представители на задграничните цигански комитети изучават бита на циганите, снабдяват ги с "циганска азбука", книги, вестници и списания, третиращи произхода им и ги подстрекават към извършване на националистическа дейност.

През м. декември 1968 година нашата страна бе посетена от професор Ян Кохановски от Париж, циганолог, със задача да изучи живота и бита на циганите в НРБ. За осъществяване на тази задача той посети много цигански семейства предимно от интелигенцията, а също така и някои училища, в които учат деца на цигани. Говорил за необходимостта от създаване на международна циганска организация със седалище Белград, тъй като

Югославия била свободна и демократична страна. Подстрекавал циганите да искат откриването на "свои" училища, в които обучението да се извършва на цигански език. Клеветил по адрес на партийни и държавни ръководители. За провеждане на враждебна дейност Кохановски бе изгонен от страната.

През м. септември 1969 год. в гр. Сливен пристигнали двама английски и двама американски журналисти, със задача да изучат как живее циганското население в града и окръга. Установено било, че в действителност те проявяват интерес към отрицателни явления в живота на циганското население.

През м. август 1972 год. чехските цигани Йозеф и Милена Хубиманови от гр. Прага посетили гр. Сливен и по поръка на Доналу Кенрих - секретар на циганската секция в Англия се свързали с лице, към което имаме отношение. Милена разказала, че завършила индийска филология в Прага и два пъти посетила Индия. Работила в Централната асоциация за културното издигане на циганите към Министерския съвет на ЧССР. Агитирала, че циганите в Чехословакия живеели в обособени квартали където били открити училища, в които се преподавало на цигански език. Асоциацията издавала списания и учебници на цигански език. Учудвала се защо в България не излизал вестник на циганоки език.

С изучаване на някои проблеми относно живота на циганите в нашата страна се занимавала и френската гражданка Михеле Лаголет, посетила страната ни през 1969 година.

Търговският представител на шведската фирма "Хугин"-Паавох, по време на Пловдивския панаир през 1970 година проявил подчертан интерес към циганите у нас и възхвалявал живота на циганите в Швеция.

На 6.IV.1971 год. наш гражданин от цигански произход получил покана от Интернационалния комитет на циганите в Париж, Франция, за участие на конференция в Лондон, на която щели да бъдат обсъдени въпроси като: бъдещето на циганския език, състоянието на циганския печат и др. Освен това се предвиждало да бъде изграден комитет за подготовка на Световния конгрес на циганите, който щял да се проведе през 1972 г. в сградата на

ЮНЕСКО в Париж.

През м. май 1970 год. Демир Алиев от София получил вестник "Цигански път", издание на Международния цигански комитет в Лондон. В него се съобщавало, че са създадени нови секции на Международния цигански комитет и се апелирало за изучаване на цигански език. Правило се запитване "няма ли да има свобода и равенство на циганите".

През м. август 1971 година в Окръжно управление МВР - Враца са получени данни, че циганското население в окръга прави опити да се обедини, като използува за тази цел развитието на художествената самодейност да създаде свои художествени и спортни колективи.

За тази цел в окръга били създадени няколко цигански футболни отбори като "Надежда-2", "Чавдар", "Бенковски" и др.

Получени са данни, че в София са създадени 18 взаимоспомагателни каси, наречени "лонджи", в които членуват предимно граждани от цигански произход, изповядващи мохамеданска вяра, които положили клетва пред ходжата. Членовете на лонджите внасяли ежемесечно парични вноски. Събраните през годината пари се давали в заем срещу лихва. Лонджите се явявали като обособени етнически групи на циганското население.

По данни на някои окръжни управления на МВР националистически настроени лица водят агитация сред циганското население за създаване на циганска държава или даване право на циганите на автономия в НРБ.

Обект на окръжно управление МВР Габрово на тази основа поддържал връзки с цигани в гр. Сливен. Също така установил контакт и с индийски дипломати в София, от които искал материали за произхода на циганите.

Сульо Метков от София, филтриран през 1971 г. за националистическа дейност, агитирал, че циганите у нас могат да се "обособят като нация като следват примера на евреите".

Лилко Нацолов от гр. Пловдив, адвокат, организирал група от около 15 цигани, които редовно се събирали в дома му и разисквали върху въпроси, свързани с положението на циганското население у нас.

Найден Миленков от Лом, циганин, член на БКП, националистически настроен, като кореспондент на циганско списание, издавано в Париж, изпращал дописки и по нелегален път получавал материали, третиращи циганския въпрос.

Разполагаме и с данни, че известна част български граждани от цигански произход проявяват тенденции на турчеене.

Така например на територията на Търговищки окръг живеят 9,063 цигани, от които 71 % се турчеят.

В Пловдивски окръг има около 26,000 цигани, от които 5,000 носят турски имена. Преди известно време в гр. Пловдив била подета кампания сред част от циганите с български имена, да си възвърнат старите имена. Израз на турчеене е писането на анонимни материали, третиращи въпроса за имената им. На 15.XI.1971 год. в гр. Карнобат бил закачен позив: "Цигани, деца на мащеха България, възвърнете си имената..." Установено е, че автор на анонимката е Милчо Йорданов, циганин от гр. Карнобат, със средно образование, член на ДКМС, произхожда от работническо семейство. Същият е взет на ДОР с оглед разкриване на цялостната му враждебна дейност.

В Старозагорски окръг от 19,720 цигани 1500 се турчеят и говорят на турски език.

От 13,679 цигани в Шуменски окръг, 2744 носят турски имена.

Като по-характерна проява на национализъм в окръга е образуването на циганска просветна организация "Арома", в която членували над 200 души. Ръководителите на организацията Руси Забунов и Ариф Арабов от гр. Шумен, обработват членовете на организацията, че не трябвало да сменят имената си с български. Някои от циганите заявявали, че са турци.

В Разградски окръг живеят 8,784 цигани. През периода 1964-69 година сред част от това население съществували изселни-

145

чески настроения и искане да бъдат записани в регистрите на населението като турци.

В Русенски окръг живеят 8,900 цигани. От тях 20 % говорят на турски език и провеждат мюсюлмански религиозни обряди. През 1959 г. били изпратени над 200 изложения до ЦК на БКП с искане да им бъдат сменени българските имена с цигански.

Такива случаи има и в други окръзи. Общо за цялата страна около 60,000 души от българското население от цигански произход проявява тенденции на турчеене.

Причините за турчеене на българските граждани от цигански произход са най-различни. Преди всичко те се коренят в провеждането на враждебна дейност от националистически настроени цигани, наличието на българско население от турски произход, живеещо в близост и тясно контактуващо с циганите и извършването на мюсюлмански религиозни обряди. Въздействието на идеологическат диверсия, провеждана от турската пропаганда и задграничните цигански комитети и др.

Органите на ДС провеждат мероприятия по план за разкриване и пресичане подривната националистическа дейност на задграничните центрове на противника и на поразените от неговата дейност български граждани от цигански произход.

София, _____ 1972 г.

Н-К ОТДЕЛ VII, VI У-НИЕ ДС
Полковник: _____

Написано в 3 екз.
№ 1 - Секретариат МВР
№ 2 - др. Семашко
№ 3 - VII отдел

Доразмножено в 3 екз.
№ 4 - V отдел
№ 5 - XII отдел
№ 6 - н-ци отдели

изп. VII отдел
нап. ВЗ/11.X.1972 г.

Доразмножено в 1 екз.
за отд. IV - отделение II - ор. Стефчев

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

146

Строго секретно!

Екз. №1

С П Р А В К А

ОТНОСНО: получени сведения от с.с. "Антонов" за международни цигански комитети и организации в Англия и Франция.

Съгласно утвърденото предложение за извеждане на с.с. "Антонов", същият на 17.VIII. до 5.IX.1970 г. посети Англия и Франция.

Подготовката, задачите и линията на поведение на с.с. бе извършено съвместно от отдел III при управлението и ръководството на окръжно управление МВР - Сливен.

На с.с. бяха поставени задачи при гостуванията си в Англия и Франция да изясни какво представляват международните цигански организации и комитети.

След завръщането си с.с. "Антонов" съобщи следните по-съществени данни:

Гостувал е в Англия на Доналд Кенрик. Същият е роден на в Лондон, еврейн, английски гражданин, с висше образование, владее есперанто, френски и немски език. Членува в Лейбъристката партия и участвувал като привърженик на движението срещу расовата дискриминация. Усилено изучава цигански език и работи по циганските проблеми. Поддържа връзки с цигани от почти всички страни. Бил е в България през 1963/64 год. като учител по английски език в гр. Пловдив. След това е идвал на няколко пъти в нашата страна.

Из архивите на ДС

147

Когато с.с. "Антонов" разказвал за равноправието на циганите в нашата страна, за правото на труд и образование, за създадените добри условия на циганите в НРБ, Доналд го апострофирал и посочвал отрицателни примери.

Доналд Кенрик запознал с.с. "Антонов" с Гратън Паксънт - секретар на Интернационалния комитет на циганите - секция за Англия.

Същият е на около 35 години, от циганski произход, английски гражданин, журналист. По убеждение Гратън е социалист. Споделял политиката на КПСС и другите комунистически партии.

Както Доналд, така и Гратън, са изразили мнение, че в България положението на циганите е много по-добро от това в Англия, но и че в НРБ спрямо циганите се провежда дискриминация и асимилация. На това с.с. "Антонов" възразил и разказал в подробности за правата на циганите в нашата страна.

За президент на Интернационалния комитет е избран Ванко Стефан Руда, а за генерален секретар Льолея Стефан Руда.

Президентът се избира зо срок от 5 години. За президента и генералния секретар с.с. съобщи следното:

Ванко Руда е роден през 1934 г. в Унгария. По време на режима на Хорти майка му почива, а баща му се преселва във Франция, където се оженва за французойка. Льолея Стефан Руда е от втория брак.

Ванко Руда е женен за руската циганка Майса, която е била във фашисткия лагер Аутшвиц и с малкото останали живи се преселва във Франция.

Ванко и Льолея Руда се ползуват с голям авторитет сред циганите.

При срещи със социолози, цигани и други лица източникът се запознал с крайно лошия живот на циганите в Англия. Описва редица случаи на саморазправа на полицията с циганите.

Из архивите на ДС

312

Организацията на циганите в Англия е слаба, с незначителни материални средства. Издават се отделни бюлетини и вестник "Нов живот". Някои от ръководителите са силно религиозно настроени лица, предимно евангелисти. Цялата дейност на комитета на циганите и отделни техни дейци се съсредоточава върху борбата за съществуване и известна просветна дейност сред циганите.

В дейността на комитета не всички задачи са били изяснени. Понастоящем се провежда дейност за укрепване на циганските организации и комитети в Западна Европа.

В някои случаи циганските комитети и циганите се използуват от заинтересовани лица и учреждения за антисоциалистическа дейност. Такъв е случаят с едно обръщение на циганите по чехословашките събития, в което се хули СССР и другите социалистически страни като завоеватели.

В Лондон Доналд Кенрик запознал с.с. "Антонов" с индийския циганин Кали Гупта. Направило му впечатление, че същият е попаднал под влияние на идеите на Мао и дейно ги разпространява. Дал на източника маоистка литература и го убеждавал в правотата на китайското ръководство.

По време на гостуването си във Франция източникът е констатирал, че френският комитет има по-стройна организация и дейците на същия се намират в по-непосредствена връзка с Компартията.

На комитета в момента гостувал Берберски - президент на секцията на циганите в Югославия. Освен с Югославия, добри връзки се поддържат и с Чехословакия. Така в Словакия се издава литература и вестник на цигански език.

При различните контакти с цигани, дейци на Интернационалния комитет, и други лица в Англия и Франция, с.с. "Антонов" е имал общо взето правилно поведение и е оказал положително въздействие.

Из архивите на ДС

313

Така например по време на престоя си в Англия с.с. е изпълнил рецитал от цигански и други песни на мандолина, което е било посрещнато с възторг от присъствуващите. Подобно изпълнение източникът е имал и във Франция. За хубавото изпълнение е било предложено на с.с. от Пик - журналист от в. "Юманите", да съдейства за записването на магнетофонни плочи някои песни от дирекцията на френското студио за музика.

В отделни разговори с различни лица с.с. е изтъквал правилната политика на народната власт в НРБ към циганите. По този повод източникът е бил замолен от Хари Смит, английски циганин, да напише статия за положението на циганите в България, за публикуване в циганския вестник "Нов живот", орган на циганите в Англия, което с.с. е направил.

В разговор с президента на Интернационалния комитет Ванко Руда, същият е споделил с нашия с.с., че основният лозунг на комитета е "Единство, братство и свобода на циганите В своята дейност комитетът, главно в лицето на президента и генералния секретар, търсят подкрепата на всички леви прогресивни организации, на първо място в лицето на Френската комунистическа партия.

Ванко Руда е изяснил на с.с., че техните комитети и организации не могат да бъдат изцяло под влияние на съответните комунистически партии или на буржоазни партии, поради многообразието на целите и задачите. Изявил е желание да популяризира успехите на социалистическите страни по циганските проблеми.

Наред с положителната страна от работата на Интернационалния комитет за социална и политическа справедливост на циганите в капиталистическите страни, заинтересовани органи и дейци провеждат своеобразна подривна националистическа дейност сред циганското население в нашата страна.

Из архивите на ДС

314

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Такива са случаите с Доналд Кенрик, Ян Кохановски, отделни евангелистки пастори и други лица, които при посещенията си в България са проявявали особен интерес за положението на циганите и са провеждали националистическа пропаганда.

Президентът и генералният секретар предложили на с.с. "Антонов" да стане член на бюрото на Интернационалния комитет на циганите и му дали членска карта. Същите щели да изпратят официални послания до правителствата на НРБ, СССР, Румъния и други с предложение да изпратят представители цигани в Интернационалния комитет.

През 1971 г. се проектира да се проведе конгрес на Интернационалния комитет на циганите в Париж и секциите в Лондон и Белград.

Интернационалният комитет има официални отношения със следните международни организации:

1. ЮНЕСКО

2. Комитета за репатриране на хората без националност и поданство при ООН.

Тия отношения са оформени със съответни документи. Чрез ЮНЕСКО се осъществяват редица културно-просветни мероприятия сред циганите и се отпуска известен бюджет на комитета.

При своите гостувания в Англия и Франция с.с. "Антонов" е създал добри връзки с доста лица, заемащи различно положение в съответните комитети, чрез които ще можем да изясним интересуващите ни въпроси и пропагандиране политиката на социалистическите страни по циганските проблеми. Освен с посочените лица, с.с. "Антонов" е установил контакт и със следните лица:

1. - аспирант на Оксфордския университет по социология. Използва лятната ваканция, за да учи циганчета, фанатизиран баптист.

Из архивите на ДС

315

2. - английски гражданин, на около 55 години. В неговата квартира е редакцията на циганския вестник.

3. - представител на циганите от Югославия.

4. - английски гражданин, друг президент на циганите в Англия.

5. от Пенджаб - Индия, живее в Лондон, маоист, водил с.с. "Антонов" в книжарницата с китайски материали.

6. - занимава се с египетология в Оксфордския музей.

7. - председател на Интернационалния комитет за Англия.

8. - югославянин, живее в Париж, член на СЮК и Интернационалния комитет на циганите.

На основа получените сведения от с.с. "Антонов" следва да се вземе отношение за по-нататъшното му използуване.

1. Да се прецени целесъобразността от членуването на с.с. "Антонов" в Интернационалния комитет на циганите.

Едно наше участие в комитета крие опасност от активизиране на някои националистически настроени лица от цигански произход в страната.

От друга страна ако се приеме да участвуваме в работата на комитета ние ще бъдем в състояние да се информираме своевременно за действията на комитета и отделните негови дейци.

Ще имаме възможност да прокарваме някои прогресивни решения за работа сред циганите в капиталистическите страни.

2. На с.с. "Антонов" да се дадат указания да поддържа писмена връзка с комитета чрез посочените по-горе лица,

Из архивите на ДС

316

като частно лице, без да се заангажирва в дейност.

3. Да се отпочне подготовка на с.с. за присъствието му на конгреса през 1971 г. като гост или като редовен делегат, ако се приеме да членува в комитета.

4. Да се организира превеждането на някои от донесените материали и прецени целесъобразността от тяхното използване пред обществеността.

София, 20.XI.1970 г.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ VI ДС:
Генерал-майор

Нап. в 4 екз.
№ 1 -
№ 2 -
№ 3 -
№ 4 -
изп. Н.Дамянов
нап. МС/

Секретно!

Екз.№ 1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Окръжно управление МВР
Вх. № 1185
6.VII.1972 г.
Сливен

ДО
НАЧАЛНИК СЕКРЕТАРИАТ МВР
СОФИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТР. РАБОТИ
СЕКРЕТАРИАТ
Вх. № 5768 от 7.7.1972 г.

От 01.06.т.г. досега, последователно от Окръжните управления на МВР - Пловдив, Кърджали, Пазарджик, Бургас, Варна, Габрово, В.Търново и други поделения към нас бяха отправени запитвания вярно ли е, че войник от Сливенско поделение с танк е отишел в циганския квартал, разрушил 40-50 къщи и прегазил няколко десятки граждани от цигански произход, защото група младежи изнасилили сестра му.

Такъв случай в Сливенски окръг няма. На 26.06.т.г. по телекса сме доложили до МВР. Запитванията от различни институти продължават.

Допускаме, че слухът се разпространява на националистическа основа.

За случая сме докладвали в ОК на БКП, тъи като има запитвания и от ЦК на БКП.

От допълнително извършената проверка установихме, че сред български граждани от цигански произход в гр.Сливен се създават връзки с лица от други окръзи и настроения за обединяване и образуване на "Циганска автономия". По този повод търсят контакт с посланика на Индия.

За сведение.

Отпеч.2 екз.
№ 1 - адресанта
№ 2 - Стоянов
Изпълнил:полк.Ганев
Написала:Минчева
05.07.1972 год.

НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР
06.07.1972 год.- полковник -

57
9

18

Строго секретно!

Екз. № 3

МЕР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
1451 2 MAR 1973
Вх. № ..... от ..... 19 ... г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Др. Христов
5.3.1973 год
Цвазар

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Националистически прояви сред населението от цигански произход.

Понастоящем в НРБ живеят около 320,000 български граждани от цигански произход, една част от които - около 120,000, са подменили циганските си имена с български. Това население е разпръснато из цялата страна, но в по-големи компактни маси живее в Шуменски, Сливенски, Врачански, Пловдивски и Пазарджишки окръзи и градовете Лом и София. Значителна част от работоспособното циганско население в НРБ не се занимава с постоянен обществено-полезен труд, не държи за здравината на семейството и не полага необходимите грижи за образованието и възпитанието на децата си.

В изпълнение на своя план за "тотално настъпление" срещу социалистическия лагер, империалистическите подривни центрове проявяват жив интерес и към циганите, живущи в социалистическите страни, в това число и към тези, живущи в нашата страна. През последните години това население стана обект на изучаване от страна на разни противникови емисари, професори и журналисти, които по различни поводи посещават НРБ, или чрез кореспонденция със свои познати се стремят да събират сведения за положението на циганите в страната.

Из архивите на ДС

Във Франция са изградени две подривни организации, които се занимават с проблемите на циганите - "Интернационален комитет на циганите" и "Дружество за проучване живота на циганите". Комитетът издава вестник "Световен цигански глас", а дружеството - тримесечен бюлетин "Цигански проучвания". Тези организации поддържат връзки с циганите, живущи в различните страни, в това число и с тези, живущи в нашата страна. Целта е чрез различни средства да организират циганите на националистическа основа, като се отправят искания за отделни училища, организации и т.н.

Комитетът има свои секции в Англия и СФРЮ и поддържа официални връзки с ЮНЕСКО и Комитета за репатриране на хората без националност и поданство при ООН. Чрез ЮНЕСКО се осъществяват редица културно-просветни мероприятия сред циганите и се отпуска известен бюджет на Комитета.

Организацията на циганите в Англия издава отделен бюлетин и вестник "Нов живот". Някои от ръководителите са силно религиозни, предимно евангелисти.

В контакти с наши граждани от цигански произход, представители на задграничните цигански комитети изучават бита на циганите у нас, снабдяват ги с "циганска азбука", книги, вестници и списания, третиращи произхода им, и ги подтикват към извършване на националистическа, антибългарска дейност.

През ноември 1970 г. представители на западногерманската телевизия договарят с агенция "София-прес" да заснемат два късометражни филма за живота на циганите в НРБ. Искали във филмите да бъдат отразени: социалното положение на циганите, жилищата, в които живеят, има ли цигани лекари, агрономи, офицери, учени, хора на изкуството, народни представители, представляват ли циганите компактна маса, водят ли борба за създаване на свои дружества, имат ли свой вестник и пр.

През последните години повишен интерес към циганското население в НРБ проявяват и някои задгранични религиозни организации.

Из архивите на ДС

При лични контакти или чрез кореспонденция те се стремят да изучават положението на циганите у нас и да вербуват из техните среди свои последователи.

В югославския печат била проведена дискусия за циганското население, "което осезателно търсело национално утвърждаване в югославската федерация". През декември 1971 г. парламентът на Социалистическа република Македония гласувал решение за конституционни права на циганите. Според това решение циганите се определят като етническа група с право на интеграция в СРМ. Това положение им давало право да имат своя програма по радиото и телевизията и свой вестник. Тези програми щели да се водят на цигански диалект и ще можели да се слушат от един милион цигани, живущи в Югославия, Гърция, България и една част на Турция, Унгария и Румъния.

Отличителен белег на подривната дейност на тези задгранични организации е откритата агитация сред циганите да се организират в комитет или културно-просветни организации.

Тази подривна дейност на противника от задграница инспирира националистически прояви на наши граждани от цигански произход.

Дейността им се характеризира с действия, насочени към изграждане на легални културно-просветни организации. Целта на тези организации е чрез легални форми да се работи за повдигане националното чувство у циганите, а в по-далечна перспектива предявяване искания за автономия и създаване на циганска държава. Непосредствените задачи се свеждат до подпомагане в образованието на циганските деца, подготовката на лектори цигани за изнасяне на беседи сред циганското население, развиване на художествена самодейност, изграждане културен дом за циганите, разпространяване на циганска литература и изучаване на циганската азбука.

Така например през 1968 г. в гр. Шумен беше изградена циганска просветна организация "Арома", в която членуваха около 200 души. Същата служеше като прикритие за насаждане на националистическо съзнание сред населението от цигански произход.

Из архивите на ДС

В резултат на проведените мероприятия организацията беше разтурена, а инициаторите й разселени в други окръзи.

Една от формите на легални цигански организации са така наречените "лонджи" - сдружения. Само на територията на Димитровски район в София съществуват около 12 лонджи, а такива има и в други райони на столицата и страната, където са съсредоточени компактни маси цигани. В тях се приемат всички желаещи, без разлика на политически и религиозни убеждения, включително и членове на БКП. Членуващите в лонджите били заклевани от ходжата, избирали свое ръководство, внасяли определени вноски и можели да получават парични заеми. Имало данни лонджите да провеждат подривна дейност но в действителност те спомагат за обособяване и откъсване на такива наши граждани от останалата част на българския народ.

Условия за съществуването на лонджите се създават косвено и от ДСК, която не отпуска заеми на циганите.

През 1971 г. във Врачански окръг е забелязан стремеж в част от циганското население да се организира в самостоятелни художествени и спортни колективи.

Изграждането на отделни цигански колективи и техните изяви спомагат за организиране на циганите и за тяхното национално обособяване.

Марин Стоянов Паскулев от гр. Оряхово, циганин, написал пиеса с тематика от съпротивата, с главен герой циганин, което не отговаря на действителността и влияе отрицателно върху патриотичното възпитание на това население.

Лилко Пацолов от гр. Пловдив, адвокат, организирал група от около 15 цигани, които се събирали в дома му и разисквали върху въпроси, свързани с положението на циганското население у нас.

Найден Миленков от гр. Лом, циганин, член на БКП, националистически настроен, като кореспондент на циганско списание, издавано в Париж, изпращал дописки и по нелегален път получавал

Из архивите на ДС

322

материали, третиращи циганския въпрос.

През последните години са получени данни, че около 60,000 души от българските граждани от цигански произход се турчеят.

Така например от циганското население в Старозагорски и Пловдивски окръзи, което наброява около 35,000, половината се турчее, а в Търговищки окръг се турчеят над 70 %. В Разградски окръг сред част от това население съществуват изселнически настроения и искат да бъдат записани в регистрите на населението като турци. В Русенски окръг около 10 % говорят на турски език и провеждат мюсюлмански религиозни обреди.

През 1972 г. в Пловдивски окръг била подета кампания сред част от циганите с български имена да си възвърнат старите имена.

Израз на турчеене е и писането на анонимни материали, третиращи въпроса за имената им. През ноември 1971 г. в Карнобат бил написан позив: "Цигани, деца на мащеха България, възвърнете си имената". Установено е, че авторът е циганин, със средно образование, член на ДКМС, произхождащ от работническо семейство.

В гр. Карлово, квартал "Изток", е констатирано масово извършване на сюнети /обрязване/ на циганските деца по турски обичай Те се правели от турчин, бръснар, който ходел по къщите и масово обрязвал цигански деца срещу заплащане.

Причините за турчеене на български граждани от цигански произход са най-различни. Преди всичко те се коренят в провеждането на враждебна дейност от националистически настроени цигани, наличието на българско население от турски произход, живеещо в близост и тясно контактуващо с циганите; извършването на мюсюлмански религиозни обреди; въздействието на идеологическата диверсия, провеждана от задграничните цигански комитети, турската пропаганда и някои грешки, допуснати от службите за гражданско състояние при народните съвети.

Така например в гр. Пловдив една значителна част от това население е успяло да се запише по народност турци. Окръжният

Из архивите на ДС

323

съвет във Видин пък възнамерявал да отпусне 10,000 лева за създаване на циганск ансамбъл в квартала, населен с цигани, но благодарение намесата на Окръжния комитет на ОФ това е било предотвратено.

Някои редактори и дописници на издавания от НС на ОФ за циганското население вестник "Нов път" стоят на националистически позиции и вместо да работят за приобщаване на това население към българския народ и включването му в строителството на социализма, изказват мнение, че вестникът трябвало да се списва на цигански език, а редакторите и допусниците му трябвало да бъдат само лица от цигански произход.

Установени са и опити за нелегална дейност, изразяваща се в опити за изграждане на нелегални организации и групи за борба за създаване на "Автономна циганска държава".

Инициаторите са предимно цигани - интелигенти, националистически настроени и свързани със задграничните цигански организации, водещи подривна дейност срещу нашата страна.

Органите на ДС провеждат мероприятия за разкриване и пресичане подривната дейност на задграничните центрове, а така също и по отделни лица - български граждани от цигански произход, за които има данни, че провеждат националистическа дейност.

Считаме за целесъобразно да бъдат решени следните въпроси:

1. Народните съвети да вземат необходимите мерки за устройване на работа на всички лица от цигански произход, които не се занимават със системен обществено полезен труд.

2. Службите за гражданско състояние при народните съвети да не допускат за в бъдеще лица от цигански произход да се записват в регистрите по народност като турци.

3. Да се забранят лонджите, като БНБ за в бъдеще отпуска заеми на циганите при същите условия, както на всеки български гражданин.

Из архивите на ДС

4. Недопускане изграждането на обособени цигански художествени, спортни и други колективи.

5. На работа в редакцията на в. "Нов път" като редактори и дописници да се допускат само закалени в идейно и политическо отношение лица, които ще съдействуват за приобщаването на това население към българския народ в строителството на социализма.

6. Търсене на най-строга отговорност от лицата, които извършват сюжети.

София, 2.III.1973 г.

НАЧАЛНИК VI УПРАВЛЕНИЕ ДС:
-ген.майор_____

Нап. в 3 екз.
1 - др. Шопов
2 - III отдел
3 - VII отдел
изп. VII отдел
нап.ИС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СЕКРЕТНО!
Екз.№ 2

Вх. № 1015

СПРАВКА – АНАЛИЗ

ОТНОСНО: извършените и разкрити криминални престъпления от циганското малцинство на територията на Сливенски окръг през 1972 г.

Сливенски окръг наброява 230 000 жители, от които 17000 са цигани или изразени в проценти циганското население е 7.4 % от общото население в окръга. По броя на голяма компактна маса отседнали цигани – Сливен се нарежда на III място в страната ни, след София и Пловдив. В Сливен циганското малцинство е концентрирано в два квартала – кв."Г.Кирков" и кв."Д.Груев". В гр.Сливен живеят 11 хиляди цигани,в гр.Н.Загора – 4500 и в гр.Котел – 2500. Много от циганското малцинство е неграмотно и не упражнява обществено-полезен труд, което обстоятелс во способствува същите да вършат много криминални престъпления.

В поделенията на Окръжно у-ние на МВР са установени и се водят на отчет 268 лица от циганското население, регистрирани и извършители на криминални престъпления. По поделения се разпределят, както следва:

1. Районно у-ние МВР-Сливен – 132 лица;
2. Районно у-ние МВР-Н.Загора– 63 лица;
3. Районно у-ние МВР-Котел – 65 лица;
4. Районно у-ние МВР-Твърдича– 8 лица

От разкритите през отчетния период на 1972 г. 1108 престъпления, са извършени 186 от циганското малцинство или изразено в проценти представлява – 15.8 % от общо разкритите криминални престъпления за 1972 г.

По вид престъпленията се разпределят, както следва:

1. Умишлени убийства – 2 бр. от общо 3 извършени
2. Опити за убийства – 1 бр. от общо 11 извършени
3. Изнасилвания – 1 бр.от 8 такива
4. Блудство и сводничество – 2 бр. от общо 17
5. Грабежи – 1 бр. от 1 за окръга
6. Кражби на обществено имущество–50 бр. от 247 такива

Из архивите на ДС

от тях взломни - 14, срещу 59;

7. Кражби на лично имущество - 23 от 333 такива, от тях 3 взломни, срещу 23 такива

8. Отнемане на МПС - 8 от 50 за окръга.

9. Други криминални престъпления - 7 от 72 такива.

10. Хулиганство - 12 бр. от 90такива

11. Незаконно съжителство - 24 от 25 общо

12. Неплащане издръжка - 13 от 110 такива

13. Джебчийски кражби - 3 от . . .

14. Други престъпления - 34 от 227 такива за окръга

От разкритите 186 престъпления разкрити са чрез СС - 23 или изразено в проценти - 11.4 %.

В извършването на престъпленията са участвували 130 души, от тях 122 са от местен контингент и 8 от други поделения. От същите 10 са рецедивисти и 120 нерецедивисти.

От общо извършителите на отчет са водени само 5 човека. По възраст извършителите се разпределят, както следва:

а/ от 15 до 18 г. - 58 лица;

б/ от 18 до 25 г. - 24 лица;

в/ от 25 до 40 г. - 25 лица;

г/ от 40 до 60 г. - 23 лица

От извършените кражби е посягано предимно на пари, вещи и предмети, а именно:

а/ 45 кражби на пари;

б/ 25 кражби на вещи и предмети;

По партийна принадлежност извършителите се разпределят, както следва:

а/ 129 безпартийни;

б/ 1 член на ДКМС

По грамотност; извършителите са:

а/ 45 - неграмотни;

б/ 57 - с начално образование;

в/ 22 - с основно образование

За по-голяма прегледност извършените престъпления от циганското малцинство ще разгледаме по районни управления на МВР.

I.<u>РАЙОННО У-НИЕ МВР-СЛИВЕН</u>

На територията на Районно у-ние МВР-Сливен са извършени през 1972 г.общо 126 криминални престъпления, а именно:

1. Умишлени убийства - 1;
2. Блудства и сводничество - 1;
3. Грабежи - 1;
4. Кражби на обществено имущество - общо 50 от тях 14 взломни;
5. Кражби на лично имущество - 14 , от тях 2 взломни;
6. Отнемане на МПС - 8 бр.
7. Други криминални престъпления - 6 бр.;
8. Хулиганство - 9 бр.
9. Незаконно съжителство - 21;
10. Неплащане издръжка - 8 бр.
11. Други престъпления - 7 бр.
12. Джебчийски кражби - 1

В извършването на 126 престъпления са участвували 88 ли ца - всички от местния контингент. На отчет са водени само 1 лице. От разкритите 126 престъпления са разкрити 123 чрез СС или изразен в проценти е 1.2 %. В извършването на престъпленията са участвувал 3 рецедивисти и 123 нерецидивисти.

По възраст извършителите се разпределят:

а/ от 15 до 18 г. - 39 лица;
б/ от 18 до 25 г. - 17 лица;
в/ от 25 до 40 г. - 18 лица;
г/ от 40 до 60 г. - 14 лица

По партийна принадлежност извършителите се разпределят:

а/ 88 - безпартийни

По образование извършителите се разпределят, както следва:

а/ без образование - 35 лица;
б/ с начално образование - 40 лица;
в/ с основно образование - 13 лица

II. РАЙОННО У-НИЕ МВР-НОВА ЗАГОРА

1. Умишлени убийства - 1;
2. Опити за убийства - 1;
3. Блудства и сводничество - 1;
4. Кражби на обществено имущество - 5 от тях 5 взломни

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

328

5. Незаконно съжителство - 1;
6. Неплащане издръжка - 3;
7. Джебчийски кражби - 1;
8. Други престъпления - 7

Или общо 21 извършени престъпления.

В извършването на 21 престъпления са участвували 25 лица от които 22 са местен контингент и 3 от други поделения. В извършването на престъпленията са участвували 4 лица рецедивисти и 17 нерецедивисти. На отчет е водено само 1 лице. От разкритите 21 престъпления чрез СС са разкрити 3, или изразено в проценти представлява 1.45 %.

По възраст авторите на престъпленията се разпределят, както следва:

а/ от 15 до 18 г. - 5 лица;
б/ от 18 до 25 г. - 7 лица;
в/ от 25 до 40 г. -10 лица;
г/ от 45 до 60 г. - 3 лица

По партийна принадлежност се разпределят, както следва:

а/ членове на ДКМС - 1;
б/ 25 безпартийни

По образование, се разпределят, както следва:

а/без образование - 8 лица;
б/ с начално - 10;
в/ с основно - 3

III. РАЙОННО У-НИЕ МВР - КОТЕЛ

През отчетния период на 1972 г. на територията на Районно у-ние МВР-Котел са извършени общо 18 криминални престъпления от циганското малцинство. Същите се разпределят, както следва:

1. Измами - 1;
2. Кражби на обществено имущество - 1;
3. Кражби на лично имущество - 3-обикновенни;
4. Хулиганство - 3;
5. Незаконно съжителство - 3;
6. Неплащане издръжка - 2;
7. Джебчийски кражби - 1;
8. Други престъпления - 5 бр.

В извършването на 18 криминални престъпления са участвували 10 лица, като от тях - трима от местния контингент и 7 от други поделения. От тях трима са рецедивисти и 7 нерецедивисти.

Из архивите на ДС

На отчет не е водени нито едно лице. Чрез СС няма разкрити престъпления. По възраст извършителите се разпределят, както следва:

а/ от 18 до 25 г. - 6 лица;
б/ от 25 до 40 г. - 2 лица;
в/ от 40 до 40 г. - 2 лица

По партийна принадлежност се разпределят, както следва:

а/ 10 безпартийни;

По образование се разпределят, както следва:

а/ без образование - 4;
б/ с начално - 3;
в/ с основно образование - 3

IV. РАЙОННО У-НИЕ МВР-ТВЪРДИЦА

В района на МВР-гр.Твърдица през 1972 г. са извършени още 6 престъпления от циганското малцинство, а именно:

1. Кражби на лично имущество - 5 - обикновени
2. Други криминални престъпления - 1

В извършването на 6-те престъпления са участвували 7 лица, като всички са от местния контингент.

На отчет няма водени лица. Разкрити престъпления чрез СС също няма.

По възраст извършителите се разпределят, както следва:

а/ от 18 до 25 г-3 лица;
б/ от 25 до 30 г.-7 лица

По образование се разпределят така:

а/ без образование - 4;
б/ с основно образование - 3;

По партийна принадлежност се разпределят, така:

а/ безпартийни - 7

От направения анализ на извършените престъпления за 1972 г. от циганското население на територията на Сливенски окръг е видно, че престъпленията са дребни и преобладават предимно кражбите, незаконното съжителство, хулиганство и неплащане издръжка. Това обстоятелство се дължи на ниската култура и образование на циганското малцинство, неспазване на правилата на социалистическото общежитие и законност, което довежда често до саморазправи, побои ща, отмъщение, сбиване между отделни родове, които завършват понякога с тежки убийства.

Из архивите на ДС

330

Недостатъчна е разяснителната работа сред циганското население за изпращане на децата им в училищата, заживяват съпружески живот без да са навършили пълнолетие, каквито случаи има много в нашия град. Не са установени всички лица, извършители на криминални престъпления, незаконна търговия и лица, вършещи джебчийски кражби

Не се упражнява ефикасен контрол над децата от циганското малцинство, изпратени да учат в интернатите от където същите много често бягат, извършват престъпления, докато бъдат открити.

Не се изнасят беседи с подходяща тематика отобществените и масовите организации и комисиите, водещи борба срещу малолетни и непълнолетни.

Оперативният и охранителен състав не е обхванал по районите си всички лица от циганското малцинство, с цел упражняването им на ефикасен контрол .

Много малко от уточнените лица като престъпен контингент от малцинството се водят на разработка. Не се вербова достатъчно агентура из средата на циганското население, ползуващи се с доверието на същите, а наличната такава не се насочва конкретно по разработване на лица. Не се прилага достатъчно чл.14 от УНМ на лица незанимаващи се с обществено-полезен труд.

С оглед подобряване работата сред циганското малцинство предлагам да се проведат следните [illegible]

М Е Р О П Р И Я Т И Я:

1. Да се прегледат наново списъците на уточнения криминален контингент от циганското малцинство и се допълнят същите с новопроявените в престъпления лица.

2. Да се доведе на по-висока степен оперативната осведоменост между оперативния и охранителен състав за престъпленията, извършени от циганското население на територията на окръга.

3. Системно да се извършват проверки за спазване адресната и паспортна регистрация от циганското население и заловените без документи да се установяват и препращат на поделенията където живеят и които се интересуват от тях.

4. Периодически да се изнасят беседи от политически и масови организации, а така също от Прокуратура и Съд, с правна и разяснителна беседи сред циганското население, с цел издигане културата и спазване на социалистическата законност.

2012

5. Да се прегледат наличните агентурни разработки заведени на лица от циганското малцинство, с цел набелязване мероприятия за реализиране на същите.

6. Да се преразгледа наново заповед № 2626/14.X.70 г. на МВР, във връзка с подобряване работата сред циганското население.

7. Да се вербова подходяща агентура из средата на циганското население, която своевременно ни информира за готвещи се и извършени престъпления.

8. На наличната агентура, вербована из средата на циганското малцинство да се поставят по-конкретни и целенасочващи задачи по разкриването на извършените престъпления.

9. На най-опасните криминални престъпници-гастрольори от цигански произход да им се заведат разработки, а на ония които не заслужават завеждането на разработки да им се въведе мярка "разписване".

10. Уточнените престъпници от циганското население да се разпределят по КО и патрулиращите работници, които от своя страна осигуряват контрол над същите.

11. Най-застрашените младежи и деца от цигански произход да се вземат на постоянен патронаж от инспекторите при ДПС, КО и ОР по съответните райони.

12. В случай, че се получи сигнална закана за убийство, побой и други тежки престъпления от циганското население да се вземат бързи мерки и провежда разяснителна работа със заканителите да се предупреждават с протоколи, организират други мероприятия за предотвратяване на записленото престъпление, включително и образуване на сл.дела по чл.144 от НК.

ИЗГОТВИЛ: [signature]
/м-р/

Отпечатано в 2 екз.
№ 1 — П. Недев
№ 2 -н-к отд."Криминален" "
№ 3 - 6 - РУ на МВР в окръга
Изпълни: П. Недев
Написа: В. Кюприйска
гр. Сливен

Из архивите на ДС

26

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

М В Р
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 5647 Екз. № 2
19.10. 79 г.
9700-ШУМЕН

УТВЪРЖДАВАМ,
ЗАМ.НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО
УПРАВЛЕНИЕ НА М В Р:
ПОЛКОВНИК:
/Х.Харалампов/
гр.Шумен, 19.10.1979 г.

П Л А Н - П Р О Г Р А М А

ОТНОСНО: Работата сред българските цигани по линия на ДС за периода 1979-1982 г.

Настоящата оперативна обстановка сред българските цигани дава основание да се направи извода, че международния политически живот дава отражение сред някои кръгове от циганско произход. Определени лица стават все по-политични, подробно изучават излизащите документи след Хелзинското съвещание и превратно ги тълкуват от националистически позиции.

С цел подобряване работата с българските цигани и изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП от 9.X.78 г. и Разпореждането на Бюрото на МС от 26.I.79 г. по линия на ДС ще се проведат следните

М Е Р О П Р И Я Т И Я :

1. В началото на 1980 година отделение 06 ДС и отделение "Териториално" да направят конкретен анализ за работата сред българските цигани досега и набележат конкретни мероприятия в своите целогодишни и перспективни планове за обезпечаване на българските цигани по линия на ДС.

Срок: януари 1980 г.
Отг.: полк.Начев,м-р Цанков.

2. По преценка на ръководството при Окръжно управление МВР-Шумен, периодично да се изготвя аналитична

справка относно оперативната обстановка сред българските цигани и съобразно нея се набелязват конкретни мероприятия за долавяне настроенията сред циганското малцинство. За някои негативни процеси да се информира и ОК на БКП.

Срок: постоянен
Отг.: н-ци отделение ОР обслужващи линията.

3. Да се отделя специално внимание при определяне контингента сред българските цигани съгласно Инструкцията за оперативния отчет на ДС № 20/20.I.78 г. Да се оформи литерно дело по циганска линия.

Срок: постоянен
Отг.: н-ци отделения.

4. Срочно и качествено да се подобри работата за придобиване на агентура и ДЛ сред българските цигани. За целта:

- да се насочи вниманието към изучаване на лица от цигански произход сред ученически среди с цел вербовка.
- да се координират действията с ИК на ОНС при решаване въпроси от социален и битов характер с цел подход за вербовка;
- да се издирят подходящи интелигенти от цигански произход и се установи контакт с цел създаване на доверителни отношения;
- да се установят лицата, владеещи немски и английски езици към услугите на които прибягват някои цигански националисти за кореспонденция с представители на "Циганския съюз" - с подходящите да се установят доверителни отношения;
- координирани действия да се провеждат и с НМ съобразно изготвената и утвърдена програма от 6.VI.79 г. за работа с българските цигани по линия на НМ;
- по предварителна преценка да се прави най-правилна разстановка на агентурата с цел ефективното й ползуване.

Срок: постоянен.
Отг.: началници отделения.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

5. На базата на настоящата оперативна обстановка и резултатите от приключилото ГДОП "Конгресмени" отделение 06 ДС да разработи подходящи комбинативни мероприятия с цел доизучаване установените контакти от определени лица с "Циганския съюз" и филиалите му и своевременно долавяне на намеренията и плановете за провеждане на подривна дейност сред българските цигани, неутрализиране и пресичане на тази дейност.

Срок: декември, 1979 г.
Отг.: м-р Цанков.

6. По делата на оперативен отчет по циганска линия да се работи активно и ускорено с цел компроментиране на обектите и изолиране на отрицателното им влияние пред населението. Особено внимание да се обръща на компроментиране емисарите на "циганския съюз", посещаващи Шуменски окръг.

Срок: постоянен
Отг.: Н-ци отделения.

7. Качествено да се подобри профилактичната работа сред българските цигани, особено в селищата с компактно циганско население. За целта:

- да се използуват възможностите на обществените организации за провеждане на обща профилактика като се изнасят подходящи беседи от добре подготвени лектори за съвременната идеологическа диверсия.

- ефективно да се използуват възможностите на агентурата за влияние с цел положително въздействие - конкретно усилията да се насочат към онези предприятия, където работят в мнозинство цигани;

- да се води активна борба срещу всякакво подценяване и пренебрежително отношение към българските цигани; честните, трудолюбиви и лоялно настроени цигани да бъдат подпомагани и по оперативен път с цел спечелване доверие и приобщаване.

Срок: постоянен
Отг.: Н-ци отделения.

Из архивите на ДС

8. След всяко профилактично мероприятие своевременно да се събира информация за настъпилите резултати и се прави анализ и оценка за настроенията сред циганското малцинство.

Срок: постоянен.
Отг.: Н-ци отделения.

9. За всички негативни процеси, настъпили сред българските цигани на територията на Шуменски окръг своевременно да се уведомява управление 06 ДС и се координират действията.

Срок: постоянен.
Отг.: зам.началник по ДС

10. За своевременно изясняване и долавяне настроенията сред българските цигани активно да се търси помощта и на други поделения като се изготвят добре обмислени в оперативно отношение планове, комбинации и линия на поведение на маршрутираната агентура.

Срок; постоянен.
Отг.: н-ци отделения.

НАЧАЛНИК ОТД.06 ДС:
МАЙОР:
/А.Панков/

Написано в 4 екз.
№ 1 - управление 06 отдел 04
№ 2 - ОР Николов
№ 3 - Отд."Териториално"
№ 4 - Информация
Изпълнил: Ц.Николов
Написала: М.Иванова-2095
29.X.79 г.
Шумен

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
84
Из архивите на
336

О К Р Ъ Ж Е Н Н А Р О Д Е Н С Ъ В Е Т - Ш У М Е Н

С Ъ Д О К Л А Д

от ДИМИТЪР ИВАНОВ - секретар на ИК на Окръжен народен съвет гр.Шумен

ОТНОСНО: Отчета на председателите на ИК на общинските народни съвети от гр.Шумен и Върбица по изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП и разпореждане № 7 на МС за по-нататъшно подобряване на работата с българските цигани

Представените отчети на председателите на изпълнителните комитети на общинските народни съвети Шумен и Върбица обективно отразяват дейността на общинските народни съвети по изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП и разпореждане № 7 на МС за по-нататъшно подобряване на работата с българските цигани.

От извършените проверки от отдел Комплексно административно обслужване се установи, че ИК на общинските народни съвети Шумен и Върлица са провели редица мероприятия насочени към по-нататъшно подобряване на работата сред българските цигани и тяхното включване в изграждането на развитото социалистическо общество.

В изпълнение решението и програмата на ИК на ОНС от 16.I.1979 г. ИК на общинските народни съвети Шумен и Върбица през м.май приеха свои програми за по-нататъшно подобряване работата сред българските цигани, за тяхното активно включване в общополезен труд, битовото им устройване, подобряване на политико-възпитателната и културно-просветна дейност и приобщаването им към целия български народ.

Из архивите на ДС

През м.август Окръжният комитет за Държавен и народен контрол по указание на КДНК извърши проверка по изпълнение на разпореждане № 7 от 26.I.1979 г.на МС. Резултатите от проверката са отразени в доклад който е на разположение на членовете на Изпълнителния комитет.

Като имаме предвид констатациите от проверките на отдел Комплексно административно обслужване и Окръжния комитет за държавен и народен контрол искаме да обърнем внимание на ИК по някои основни въпроси в работата на изпълнителните коми ети на общинските народни съвети Шумен и Върбица по изпълнение решението на Секретарията на ЦК на БКП и разпореждане № 7 на МС

1. Работата на изпълнителните комитети по провеждане линия на съсредоточаване на българските цигани в самото населено място и другите населени места.

В резултат на правилната линия провеждана от ИК на общинския народен съвет Върбица са постигнати положителни изменения. Жилищния фонд в кв."Трошна" е изцяло обновен, провеждат се благоустройствени мероприятия, строи се търговска сграда с няколко магазина, които напълно изменят облика на квартала. Почти е ликвидиран бившия "музикантски квартал", като на живеещите в него се предоставят общински парцели, държавни заеми и в близките една две години този въпрос ще бъде решен в гр.Върбица.

Положителни резултати в това отношение има и в гр.Шумен. ИК на общинския народен съвет гр.Шумен полага системни грижи за благоустрояване и хигиенизиране на кварталите "Милан Борисов" и "Млада гвардия" в които е концентрирано компактно население от български цигани. Подпомага се населението в строителството на жилищни сгради и ползуване на държавни заеми. Едновременно с това трябва да подчертаем, че темповете с които Изпълнителния комитет провежда линията на разсредоточаване неосигурива изпълнението на решението на Секретарията на ЦК на БКП и разпореждане № 7 на МС.

Из архивите на ДС

Д.

Проектирането на строителството в тези два квартала е предвидено да отпочне през 1982/1983 г. Това означава, че разсредоточаването на населението от тези квартали ще се извърши в по-продължително време и в съгласие с Разпореждане №7 на МС ИК правилно провежда политика на извършване на най-необходимите благоустройствени и хигиенни мероприятия. Но не се спазва чл.2 ал.1 от РМС за недопускане на незаконно строителство. Само през 1970 г по непълни данни има около 10-15 построени жилищни сгради със закупени материали от съборени жилищни сгради. Ако не се пресече незаконното строителство работата на Изпълнителния комитет още повече ще се утежни след 1-2 години, когато ще започне отчуждаването на терени. Не се вземат енергични мерки за разсредоточаване на българските цигани в обособения квартал в с.Ивански. В Програмата на ОНС е заложено на местото нах квартален населен с български цигани да се създадат залесявания с лесопарков характер, като се проведе линия на разсредоточаване. Сега с разрешение на кметство Ивански при общинския народен съвет се строят нови къщи и ще се извърши парцелиране на квартала. Предлагам този въпрос да се изясни и реши. Ще се разсредоточава ли населението от този квартал и терена се превърне в лесопарк или ще се разреши жилищно строителство. Ние считаме, че терена не е подходящ за жилищно строителство и провеждане на благоустройствени мероприятия.

2. <u>Работата на изпълнителните комитети за активно включване в обществено полезен труд на българските цигани.</u>

Изпълнителните комитети провеждат целенасочени мероприятия за активно включване на българските цигани в обществено-полезен труд. Данните посочени в отчетите на председателите показва, че преобладаващото болшенство от българските цигани са се установили трайно и работят в различни производствени предприятия и АПК. получават добро трудово възнаграждение и успешно решават редица социално-битови

въпроси.

В отчетите е посочено, че все още във Върбица и Шумен има значителен брой трудоспособно население, което не е на постоянна работа, занимава се с билгарство, музиканти и др. Тази част от населението е в тяжест на бюджета на общинските народни съвети и се изразходват значителни средства за социално подпомагане. Необходимо е те да бъдат картотекирани и постепенно устройвани в материалното производство.

3. В т.3 на Разпореждане № 7 на МС е разрешено аграрно-промишлените комплекси и др. стопански предприятия да предлагат поименно български цигани да ползуват заеми от ДСК за жилищно строителство. Този въпрос не се контролира от изпълнителните комитети и АПК не са направили предложение за ползуването на такива заеми. Необходимо е за 1980 г. ИК на общинските народни съвети да изискат от АПК такива предложения и упражняват системен контрол за изпълнението на този пункт отпостановлението.

4. Общинските народни съвети не достатъчно съгласуват своята дейност с масовите и политически организации при провеждане на идейно-политически и културно-просветни мероприятия. Извършеното до сега не отговаря на изискванията на решенията на ЦК на БКП и разпореждане №7 на МС.

Не се водят на отчет младежи и девойки с добър успех и съгласувано с ДКМС да се изпращат в 8-месечни курсове с оглед приемането им във висшите учебни заведения.

Съгласувано с Отечествения фронт и ДКМС следва да се издирват и се уточнят поименно и по населени места български цигани в трудоспособна възраст и се насочват в професионално-учебни центрове и професионалното им ориентиране. Не се провеждат съгласувани мероприятия с Отечествения франт и ДКМС за преодоляване на религиозни предрасъдаци и чужди на социалистическия бит ритуали. Сватбените тържества в

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

кварталите "Млада гвардия" гр.Шумен и "Музикантския квартал" гр.Върбица все още се провеждат от 2 до 3 дни от седмицата съпроводени с оглушителна музика и демонстративно носене на шалвари.

На тези въпроси следва да се обърне особено внимание и се провеждат целенасочени организационни административни и идейно-политически мероприятия и се осигури успешно изпълнението на постановление на ЦК на БКП и разпореждането на МС.

Считам че изпълнителните комитети правилно оценяват социалното и политическото значение на решението на Секретариата на ЦК на БКП и ще проведат необходимите организационни и административни мерки за тяхното изпълнение.

Предлагам ИК на ОНС да

Р Е Ш И:

1. Оценява като незадоволителна работата на ИК на общинските народни съвети Шумен и Върбица по изпълнение решението на Секретариата на ЦК на БКП и изпълнението разпореждането на Министерския съвет.

2. Задължава ИК на общинските народни съвети Шумен и Върбица съвместно с общинските комитети на Отечествения фронт да направят оценка за изпълнението решението на Секретариата на ЦК на БКП, Програмата на Окръжния народен съвет и собствената си програма за по-нататъшното подобряване на работата сред българските цигани.

Срок: 30.X.1979 г.
Отг.Д.Иванов

3. Задължава ИК на общинските народни съвети Шумен и Върбица да проведат действени мероприятия за провеждане линията на разсредоточаване на българските цигани в населеното място и други населени места. Твърдо да се изпълнява решението на МС за недопускане на незаконно строителство.

Отг.секретаря-Д.Иванов

Из архивите на ДС

4. ИК на общинските народни съвети съгласувано с АПК да издирят семейства установени на постоянна работа в АПК е др.предприятия за разрешаване на заеми за жилищно строителство съгласно т.3 от Разпореждане № 7 на МС.

Срок: 30.XI.1979 г.
Отг.Секретаря

СЕКРЕТАР: (п)
/Д.Иванов/

ИХ/ЦХ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР
гр. ШУМЕН
Вх. № Шн-с 1438 / 25-VII-1980

Министерство на вътрешните работи
ЦЕНТР. ИНФ. ОРГ. У-НИЕ
Рег. № Т3060 Екз. № 31
23.07 1980 г.
СОФИЯ

ДО
НАЧАЛНИЦИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИТЕ
ПОДЕЛЕНИЯ, СОФИЙСКО ГРАДСКО
И ОКРЪЖНИТЕ УПРАВЛЕНИЯ НА МВР

В резултат на правилната партийна политика българските цигани все по-активно участвуват в изграждането на развитото социалистическо общество. В изпълнение решенията на Секретариата на ЦК на БКП от 1978 г. и на Бюрото на Министерския съвет от началото на 1979 г. партийните, държавните и обществени органи и организации провеждат комплекс от мероприятия за повишаване на идейно-политическата съзнателност на това население и недопускане чуждеенето му от нашата социалистическа нация.

На базата на партийните и правителствени решения Шесто управление ДС, съвместно с ДНМ разработи Окръжно № I-44 от 17.04.1979 г. с наши специфични мероприятия за подобряване на контраразузнавателната работа сред българските цигани, за своевременното долавяне и пресичане на всякакъв вид негативни процеси и тенденции сред тях и за недопускане те да попаднат под влиянието на протурската и друга подривна дейност.

Из архивите на ДС

В МЗ № 1-144 от 6.09.1979 г. отново се обръща особенно внимание за активизирането на нашата работа в борбата срещу протурския национализъм.

В изпълнение на Окръжно № I-44 в края на миналата година Инспекторат - МВР направи цялостна проверка на състоянието на агентурно-оперативната работа сред българските цигани във всички окръжни управления на МВР. Резултатите от тези проверки показват, че агентурно-оперативната и профилактична работа сред българските цигани в почти всички окръжни управления на МВР не е приведена в съответствие с партийните решения, заповедите и указанията на ръководството на министерството. Не малка част от българските цигани се турчеят. Това явление е особено характерно за районите,където те живеят заедно или в съседство с български турци. То се изразява предимно в искания да бъдат регистрирани като турци, в нежелание да дават български имена на новородените деца, в стремеж да изтъкват, че имат турски произход и да говорят на турски език, да изпълняват мюсюлмански обичаи и ритуали и дори да желаят да се изселят в Турция. Турчеене сред циганите има в Пловдивски, Варненски, Бургаски, Кърджалийски,Хасковски, Пазарджишки, Шуменски, Русенски, Ловешки,Разградски, Ямболски и други окръзи.

Увеличиха се и националистическите прояви,предимно сред отделни представители на циганската интелигенция. Под влияние главно на чуждата пропаганда и на емисари на "Циганския съюз" , отделни лица правят опити да организират нелегални групи и организации,ратуват за създаване на циганска автономна област, създават цигански азбуки и пр.

Из архивите на ДС

Особено силни негативни процеси има там, където циганите живеят в обособени квартали или махали. Това създава предпоставки за етническо обособяване, за масови закононарушения и пр.

През последните години от български цигани бяха извършени в Русе, Сливен и Шумен някои особено жестоки убийства. Макар и да имаха криминален характер те разпалиха остра ненавист и вражда между българи и български цигани. В резултат на това се създадоха и затруднения при приобщаването към българския народ на това население.

Особено характерно в тази насока е убийството извършено на 2 май т.г. в Пловдив. Трима български цигани - Марин Рашков Методиев, брат му—Иван Рашков Методиев и баща им - Рашко Райчев Методиев по особено жесток начин отнеха живота на 25-годишния Владимир Запрянов Гъделев , нанесоха жесток побой на Пандо Божанов, гавриха се с Божанова, заставяйки я с нож да ги целува.

Убийството предизвиква спонтанно възмущение сред българското население в Пловдив. Поставят се искания за прилагане на най-строги санкции не само спрямо убийците, но и спрямо извършителите на всякакъв вид хулигански прояви и други престъпления.

Наред с това, взетите от Окръжното управление на МВР в Пловдив мерки за осигуряване на обществения ред, се тълкуват от много български цигани като "неоправдани репресии". Разпространяват се слухове , че милицията биела и преследвала с кучета циганите. От тях се изземвали всички златни пръстени,накити и магнетофони,а децата

им се изгонвали от училищата. Тези слухове се пренасят и в други окръзи на страната, а чрез пощенския канал - и в Турция.

Във връзка с усложнилата се оперативна обстановка сред българските цигани в Пловдивски окръг бе направена оценка на агентурно-оперативната работа сред тях. Констатирано бе, че макар в окръга да живеят над 53 000 български цигани, то сред тях по линия на ДС има само 6 агента. Не е установен броят на турчеещите се цигани. Няма вражески контингент и не се водят дела на оперативен отчет.

Допуснато е около 6 000 български цигани да се снабдят с лични документи, в които се водят по народност турци. По спогодбата от 1968 г. 15 цигански семейства са се изселили в Турция. Това е довело до създаване на изселнически настроения и сред останалите турчеещи се цигани. Циганите - изселници в Турция , гостуват на свои роднини и близки в Пловдив. Само през миналата година 50 лица от тази категория са гостували в града, като на четири от тях е продължаван срока на престоя им. В отделни случаи се разрешава и на желаещите български цигани да гостуват на свои близки в Турция.

Много български цигани от Пловдив контактуват с временно пребиваващи в града турски граждани, вършат незаконна търговия и трансфер на валута. Вземаните до сега мерки за пресичане на тази дейност са неефективни. Редица лица, съдени или санкционирани за такива прояви рецидивират.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Аналогично е състоянието на нашата работа и в много други окръзи на страната, в които живеят компактни маси български цигани. Сред част от ръководния и оперативен състав все още съществува неразбиране на значимостта на проблема и подценяване на агентурно-оперативната работа сред това население.

Предвид все по-нарастващия интерес от страна на специалните служби на противника към българските цигани началниците на окръжните управления на МВР да вземат допълнителни мерки за привеждане на агентурно-оперативната работа сред тях в съответствие с изискванията на оперативната обстановка , МЗ № I-~~44~~ и Окръжно № I-44 от 1979г.

Шесто управление ДС и Инспекторат - МВР да им оказват още по-действена помощ и контрол за решително подобряване на работата ни сред това население.

ПЪРВИ ЗАМ.МИНИСТЪР
Ген.полковник: /Гр.Шопов/

Нап. в 1 екз.
№ 1-
Изп. П.Стоянов
Нап.ВС/8445
София, 3.7.1980 г.
рег. № 7976 /80 г.
на 06 упр. ДС

РАЗМНОЖЕНО В 31 екз.

42

20.2701*05.03.80

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
др.СТАНКО ТОДОРОВ
Г У К

6. III А.02.2-21
80г.

И Н Ф О Р М А Ц И Я

от КРЪСТЮ ТРИЧКОВ - председател на Комитета за държавен и народен контрол

ОТНОСНО: изпълнението на разпореждане № 7 на Министерския съвет от 26.I.1979 година

ДРУГАРЮ ТОДОРОВ,

Органите на Националната контролна система извършиха проверка по изпълнението на разпореждане № 7 на Министерския съвет от 26.I.1979 г. за по-нататъшно подобряване на работата сред българските цигани.

При проверката се установи, че министерствата, ведомствата и народните съвети са полагали усилия за подобряване на работата сред българските цигани. Постигнати са успехи по бла-

Из архивите на ДС

348

78

гоустрояването на кварталите и махалите населени с български цигани, настаняването на работа на неработещите, обхващане на децата в детски ясли, детски градини, полуинтернати, интернати и пансиони, подобряване на медицинското обслужване и т.н.

В изпълнението на нормативните документи все още се допускат и редица слабости и недостатъци.

Изпълнителните комитети на окръжните народни съвети са забавили представянето за съгласуване с Комитета по архитектура и благоустройство на дългосрочните програми за разсредоточаване на българските цигани, живеещи в обособени квартали и махали. Все още не са представени програмите на Пловдивски и Търговищки окръзи и Столичния народен съвет.

Разсредоточаването на българските цигани и ликвидирането на обособените квартали и махали се извършва с бавни темпове. В това отношение по-забележими разместванията са извършени в Бургаски окръг - 366 семейства, Врачански окръг - 232 семейства, Разградски окръг - 163 семейства, ликвидирани са по един квартал в Пазарджишки и Търговищки окръзи и др. За това допринасят случаите когато на местата на кварталите населени с компактно циганско население се изграждат нови жилищни блокове. В тези случаи отчуждените семейства се настаняват с предимство в новите блокове и фактически не се извършва разсредоточаване, а се подменя износеният жилищен фонд с нов. В редица случаи се среща и несъгласие, както от страна на българските цигани, така също и от останалото население за смесеното им настаняване в жилищните блокове. От публикуването на разпореждането са обезпечени с парцели и право на строеж около 2300 семейства. Често пъти

Из архивите на ДС

349

някои от тях не желаят да се включват в строеж чрез ползуване на заем от ДСК, а искат строителството на жилището им да се извърши безвъзмездно.

Окръжните народни съвети във Варна, Видин, Враца, Габрово, Ловеч, Пазарджик и други, са направили предложения за включване в регулационните планове на населените места на застроени и незастроени терени. Включването на тези терени в регулационните планове, без да се предвижда разместване на циганското население, ще доведе до допълнителни трудности при по-нататъшното им разсредоточаване.

Много бавно се осъществява и ликвидирането на обособените квартали и махали в Шуменски, Разградски, Сливенски и други окръзи, които не отговарят на изискванията на градоустройствените планове. Взетите мерки от ИК на ОНС за борба срещу незаконното строителство не са довели до желаните резултати. Това строителство все още продължава и в гр.София са разрушени 39 жилища, в гр.Сливен - 29, в гр.Кърджали - 15 и т.н.

Не са добри темповете, с които се извършва хигиенизирането на кварталите и махалите, които е предвидено да се използуват по-продължително време. От публикуването на разпореждането са направени около 4700 м нова канализация, 37 300 м нов водопровод, 98 300 кв.м асфалтирани и шосирани улици. Много бавно се извършват благоустройствените мероприятия в Сливенски, Шуменски, Ямболски и други окръзи. Все още в редица квартали няма канализация, което създава условия за възникване на епидемични заболявания.

В кварталите и махалите, населени с български цигани

Из архивите на ДС

350

в Кърджалийски, Варненски, Шуменски, Пловдивски, Пазарджишки и други окръзи са разкрити магазини за хранителни стоки, плодове и зеленчуци, сладкарници и други, но почти във всички окръзи изостава изграждането на база за културно-просветна работа.

Ръководствата на АПК не полагат достатъчно грижи за отпускане на заеми за строителство или покупка на жилища от българските цигани. За проверения период са направени само 482 предложения от АПК пред ДСК. Ръководствата на АПК в Габровски, Плевенски, Силистренски, Шуменски и други окръзи не са правили предложения пред ДСК за отпускане на заеми на работещите при тях цигани.

През изтеклия период във ведомствени жилища са настанени около 530 семейства.

От публикуването на разпореждането, бюрата "Работна сила" непрекъснато регистрират неработещи български цигани. Поголямата част от тях са насочени в курсове, школи, ПУЦ и работни места. Съществена слабост е, че не се извършва наблюдение на текучеството на постъпилите на работа.

Към 31.III.1980 г. са отчетени около 5000 ненастанени на работа, а средно през тримесечията са устройвани на работа 9000 до 10 000 души. В посочения брой са включени и контингентите навлизащи в трудоспособна възраст през разглеждания период, както и повторно картотекираните поради съществуващото текучество. Не са изключение случаите на картотекиране на едни и същи лица няколко пъти в годината. Исканията на окръзите за увеличаване на лимитите за численост на категорията "ученици" за устройване на работа младежите под 18-годишна възраст са удовлетворени, но не всички са използувани.

Из архивите на ДС

Ръководствата на предприятията в повечето случаи не са отказвали да настаняват на работа насочените към тях български цигани. Откази е имало само в отделни предприятия на територията на Кюстендилски, Благоевградски, Михайловградски, Пловдивски и други окръзи. На новопостъпилите на работа български цигани са правени намаления на нормите за изработка и време през първите три месеца, съгласно чл.8, ал.2 от постановление № 120 на Министерския съвет от 1975 година.

Бавно се разширява обхватът на децата на българските цигани в детските градини. По-добри резултати в това отношение са постигнати в Плевенски окръг - 63 на сто, Варненски окръг - 64 на сто, Великотърновски и Разградски окръзи - 60 на сто и т.н. Много нисък е обхватът на децата в детските градини на Перникски окръг - 5 на сто, гр.София - 8,5 на сто и др. Ниският обхват се дължи на недостатъчната материална база от една страна и нежеланието на родителите от друга да изпращат децата си в детски градини. Българските цигани предпочитат децата сами да се гледат, отколкото да плащат такса в детските градини.

В интернатите, полуинтернатите и пансионите са настанени повече деца в Толбухински окръг - 81 на сто, Софийски окръг - 80 на сто, Търговищки окръг - 76 на сто, Кърджалийски окръг - 75 на сто и т.н. По-слабо са обхванати децата в Пазарджишки, Ямболски, Врачански, Кюстендилски и други окръзи. Циганите не проявяват интерес към интернатите и пансионите, тъй като при постъпване на децата в тях им се спират детските надбавки.

За подобряване на обучението по български език е провеждан експеримент в 8 окръга. В Пазарджишки, Старозагорски,

Из архивите на ДС

352

Търговищки и други окръзи са разкрити подготвителни класове. Не са правили предложения за разкриване на такива класове окръжните народни съвети в Ловеч, Михайловград, Русе и други, въпреки че имат компактно циганско население и децата не говорят добре български език. За постъпване в 8-месечни курсове на младежи и девойки, деца на български цигани, за подготовката им за висши учебни заведения са направени само 7 предложения.

През изтеклия период усилията на ръководствата на медицинските заведения са били насочени към разширяване на социално-профилактичната дейност. В кварталите с компактни маси български цигани в Пазарджишки, Пловдивски, Габровски, Хасковски, Русенски и други окръзи са разкрити филиали на градските детски консултации. Разкрупняват се педиатричните участъци като в Русе, Кюстендил, Силистра, Ямбол и други, броят на децата обслужвани от участъковия педиатър е намален на 800 деца при средно за страната 1150. Осигурено е безплатно сухо мляко за децата до тригодишна възраст. Трудности се срещат при осигуряването на пълноценна храна на децата, живеещи на село. Финансирането на детските кухни в селата се извършва от АПК, а не от съветите, кто е в градовете. През последните години АПК са намалили издръжката и детските кухни в селата също са намалели.

През 1979 г. по-високи резултати при обхвата на децата в детски ясли са постигнали окръзите: Видински - 44 на сто, Ловешки - 32 на сто, Пазарджишки - 24 на сто, Кюстендилски - 23 на сто и т.н. По-нисък е обхватът на децата в Разградски, Ямболски, Русенски и други окръзи. В гр.София от 1869 деца, живеещи при незадоволителни условия в детски ясли са настанени

Из архивите на ДС

само 359. В редица случаи българските цигани са по-съгласни да дават децата си в дом "Майка и дете", отколкото в яслите. Материалната база на домовете обаче е недостатъчна.

През 1979 г. има намаление на детската смъртност спрямо 1978 г. в окръзите: Благоевградски - от 18 на 10 на хиляда, Врачански - от 37 на 24 на хиляда, Пловдивски - от 37 на 32 на хиляда, Русенски - от 45 на 38 на хиляда и т.н.

Бавно се подобрява и работата с талантливите деца на българските цигани. В колективите на художествената самодейност са включени около 2680 младежи и девойки. По-голяма активност в това отношение е развита в Кърджалийски, Ловешки, Михайловградски, Русенски, Сливенски, Толбухински и други окръзи. В училищата децата на българските цигани са включени в училищните самодейни колективи. Около 40 са изпратени да се обучават в училищата по изкуствата.

Сериозни трудности се срещат при упражняването на контрола по изпълнението на разпореждането, произтичащи от това, че статистиката не води отчет по етнически групи. Във връзка с това няма публикувани данни за обхвата на децата в детските заведения, интернатите, полуинтернатите, пансионите, ученическите занимални, резултатите от обучението, смъртността, текучеството и т.н. Събираната оперативна информация в много случаи се променя в зависимост от това за какво е необходима тя, с което се създават рискове за неточно отразяване на действителното положение. В редица случаи плановете на общинските народни съвети са общи и не е посочено какво конкретно трябва да се извърши през отделните периоди.

353

Из архивите на ДС

54

ДРУГАРЮ ТОДОРОВ,

От изложеното е видно, че окръжните народни съвети, министерствата и ведомствата са полагали усилия за изпълнението на произтичащите за тях задължения от разпореждане № 7 на Министерския съвет.

Наред с положителната тенденция за подобряване на работата сред българските цигани се допуска известна мудност при решаването на редица въпроси. Не е създадена необходимата организация за етапно решаване на задачите и отчитане на постигнатите резултати. Липсата на методика за наблюдение на изпълнението на различните показатели и централното им отчитане създава възможности за допускане на грешки при обобщаването и оценяването на извършеното.

За по-нататъшното подобряване на работата сред българските цигани предлагам, ако намерите за необходимо, да се изпрати информацията до министерствата, ведомствата и окръжните народни съвети за вземане на допълнителни мерки.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:
/Кръстю Причков/

РТ

МВР
Вх. № 9648 23.08.82
КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СЕКРЕТНО !

МВР
УПРАВЛЕНИЕ КРИМИНАЛНО-ДНМ
Рег. № 1084 Екз. № 42
12.08 1982 г.
1000 – СОФИЯ

ДО

НАЧАЛНИЦИТЕ НА

СОФИЙСКОТО ГРАДСКО И ОКРЪЖНИТЕ

УПРАВЛЕНИЯ НА МВР В СТРАНАТА

ОТДЕЛ "ТРАНСПОРТНА МИЛИЦИЯ" – ДНМ

Въпреки дадените указания от ръководството на МВР и ДНМ за засилване явния контрол и оперативно наблюдение над престъпния контингент от средите на българските граждани от цигански произход не се вземат решителни мерки за ограничаване престъпните прояви на тези лица.

През последните години данните показват, че средно годишно от цигани се извършват над 35 на сто от грабежите, 38 на сто от джебчийските кражби, 25 на сто от кражбите на лично имущество, 33 на сто от хазарта и др. Освен това, чувствително се активизираха циганите от бившите скитници-катунари, които поради занижения контрол скитат из страната по отделно или със семействата си, извършват джебчийски кражби, просия, врачуване, някои от тях разиграват на обществени места маймунки, мечки, а други възползувайки се от заетостта на населението в прибиране на реколтата извършват кражби по домовете в селата. Много цигани притежават лични моторни превозни средства, които използуват предимно за осъществяване на престъпните си намерения. Някои от тях са неправоспособни, движат се с неизправни автомобили и грубо нарушават правилата за движение по пътищата, като подправят контролните номера, или ползуват номера на други МПС.

Из архивите на ДС

356

Някои от родителите цигани умишлено насочват децата си в извършване на престъпления.

В Столицата и различни населени места в страната са залавяни в извършване на престъпления, установяване контакт с чужденци и извършване на други противообществени прояви цигани - опасни криминални престъпници от Перишки, Плевенски, Пловдивски, Пазарджишки, Софийско окръжно, Великотърновски, Габровски, Врачански, Русенски, Толбухински и други окръзи на страната.

За ограничаване скитничеството и престъпните прояви на контингента от средите на циганите, срочно да се извърши следното:

1. Да се направи оценка на състоянието на престъпността сред циганите и дейността на органите на НМ, като се вземат срочно нужните мерки за подобряване работата в тази насока.

2. Да се активизира работата с негласния апарат сред циганите и негласния апарат от другите среди с възможности за работа сред тях, за получаване на своевременна информация за престъпните им намерения.

3. За ограничаване на скитничеството, срочно да се уточнят скитащите цигани и се приложат мерки по чл.39 от ЗНМ и чл.272 от НК.

4. Да се уточнят циганите притежаващи лични моторни превозни средства и се извърши проверка за правоспособността им за управление на МПС , вписаните данни за собственост отговарят ли на притежаваното МПС и се вземат съгласувани мерки с органите на КАТ, за по-ефикасен контрол над същите.

Из архивите на ДС

357

5. За скитащите малолетни и непълнолетни цигани, извършители на джебчийски и други кражби, да се предприемат мерки за устройването им в учебни заведения, на подходяща работа, а за настанените в ТВУ, ДДЮ и интернати, да се вземат мерки за ограничаване бягствата им.

6. При получаване данни за лица от този контингент, че са напуснали местоживеенето си и скитат, да се вземат бързи мерки за залавянето им и връщане по местоживеене, като се съставят протоколи за търсене на административна и наказателна отговорност.

7. Да се извърши проверка на лицата от цигански произход, на които са издадени разрешителни за осъществяване на различни дейности: амбулантна търговия, полагане на асфалтови изолации и други и за онези от тях, за които има данни, че осъществяват престъпна дейност, да се предявят искания към съответните учреждения, предприятия и други организации, за прекратяване на договорните отношения и се вземат мерки за устройването им на постоянна работа.

8. Да се вземат мерки за разпръскване на оформилите се сборища пред оказионни магазини, магазини на "Кореком", пред хотели и други места в по-големите градове, където се събират предимно лица от цигански произход и осъществяват незаконна търговия, контакти с чужденци, вършат измами и други, като се използуват силите на охранителния състав. Да се поставят задачи на подходящи негласни сътрудници, за насочване към тези сборища, с цел получаване на оперативна информация.

9. Да се инструктира офицерския и милиционерския състав и ДОТ, за залавяне на скитащи цигани и отвеждането им в най-близкото поделение на МВР, за проверка и изпращане на съответното поделение по местоживеене. Да бъдат уведомени кметст-

Из архивите на ДС

вата в селските райони за незабавно информиране органите на Народната милиция за скитащи лица, или явяващи се в кметствата по различни поводи.

При всички случаи на заловени в скитничество цигани, да се уведомява и управление "Криминално" – ДНМ.

358

НАЧАЛНИК

Полковник:

/Л.Кацамунски/

Написано в 1 екз.

Изпълнил: Т.Попов

Написала: Чорбова – 238

София, 16.08.1982 година

Доразмножено в 29 екз.

изпратени по списък

Изложени и разгледани справки по въпроса на 22.IX.82 г.

040

11

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СЕКРЕТНО!

Информ. № 214 - 19
Арх. дело № 26-07

МВР
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 9002 Екз. № 1
31.08. 1981 г.
2700 — Благоевград

ДО НАЧАЛНИКА НА
ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР
Т У К
"""""

И Н Ф О Р М А Ц И Я

ОТНОСНО: Състоянието на агентурно-оперативната работа сред българските цигани.

За изпълнение Решението на Секретариата на ЦК на БКП от 9.X.1978 година по приобщаването на българските цигани, в ОУ-Благоевград беше разработен пет годишен план. Набелязаните мероприятия целяха уточняване броя на циганите,техния социален състав и недопускане националистически и криминални изяви сред това население.

В окръга живеят 13865 цигани,като 9245 живеят в градовете и 4620 в селата. Около 8000 от тях изповядват ислямска религия и населявани предимно по поречието на Струма. По възраст се разпределят както следва:до 7 години - 2625; от 8 до 14 г.-2312+от 14 до 18 г. - 1415 и над 18 г.-6568. От всички установени 3513 работят в промишлеността,2523 в селското сто-

Из архивите на ДС

360

12

и 930 са на пенсионна възраст.

Оперативната обстановка сред българските цигани по линия на ДС е спокойна. С изключение на сигнала за националистически изказвания воден през 1980 г.от РУ-Разлог, други такива не сме долавяли. Поради това и лица на списъчен отчет, като контингент не водим.

За долавяне изявите и настроенията сред това население в окръга разполагаме с 3 агенти и 8 ДЛ, които по РУ се разпределят както следва:

отделение 07-ДС - 1 агент
РУ на МВР-Г.Делчев-2 ДЛ
="= Разлог - 2 ДЛ
="= Петрич 1 агент
="= Сандански 1 агент и 3 ДЛ

От наличните агенти и ДЛ,през 1981 година са придобити 2 агенти и 4 ДЛ,което показва,че състава по ДС правилно оценява значението по приобщаването на това население. До 1980 година по линия на ДС сред циганското население почти не е работено.

Имайки предвид броя на циганското население,апарата от 3 агенти и 8 ДЛ на настоящия етап е недостатъчен. Засилената дейност на международния циганski съюз през последните две години и отпочналата кампания за възстановяване имената на циганите изповядващи ислямска религия,могат да предизви-

Из архивите на ДС

кат настроения и недоволство сред отделни лица. За сега не сме в състояние да доловим такива настроения и изяви поради това, че по-голямата част от селищата в които живее такова население не са обезпечени дори с по 1 ДЛ. Показателен в това отношение е случая в с.Баня, където не можахме своевременно да установим подбудителната за вземане на отношение и мерки.

С изключение на отделение 07-ДС, в РУ на МВР не се работи по установяване контактите между наши и цигани от СФРЮ. В резултат на тези общувания на някои по-будни наши цигани беше повлияно и изявиха желание да посетят конгреса в Белград. В резултат на взетите оперативни мерки това не беше допуснато. Имайки предвид, че един от филиалите на съюза се намира в Белград контактите между наши и цигани от СФРЮ заслужават вниманието на органите на ДС.

Макар за сега да имаме отделни и изолирани случаи на отказ от подмяната на личните документи, отделни турчеещи се цигани в района на Сандански не приемат подмяната на имената. Считат, че това става само в Благоевградски окръг. Така например СУРИЯ АДИНОВ е посочил, че вече има настроения в отделни семейства по този повод. Едип Едипов от гр.Сандански споделил пред агент "Аспарух", че трябва да бъдат единни, да създадат организация и оказват съпротива като помаците.

По линия на НМ в окръга се провеждат активни агентур-

361

Из архивите на ДС

362

но-оперативни мероприятия сред българите от цигански произход. Те са насочени преди всичко към отстраняване на причините и условията способстващи извършването на криминални и стопански престъпления нарушенията на обществения ред и долавя не сигнали за националистическа и др.вражеска дейност.

Работата на органите на НМ е насочена към издирване на лица неупражняващи обществено полезен труд отклоняващи се от задължително образование,скитничество,незаконна търговия и кражби. Провеждат се мероприятия съвместно с ОДИТ, дирекция"Народна просвета" и ОФ за картотекиране неработещите, тяхното професионално ориентиране и настаняване на работа или училище.

През 1980-1981 година бяха картотекирани 659 лица от цигански произход неупражняващи обществено полезен труд. От тях 453 са настанени на работа в различни предприятия, селското стопанство,ПУЦ, курсове и школи. Не са настанени 206 лица от които 139 жени.

Като контингент по линия на НМ са установени общо 341 лица извършили различни криминални и стопански престъпления и нарушения на обществения ред. От тях 104 лица не упражняват обществено полезен труд. 36 лица са взети на оперативен отчет,а останалите на списък. От този контингент 105 лица са рецидивисти от които 81 се водят на оперативни разработки.

Из архивите на ДС

363

През 1980 година са извършени 69 криминални престъпления от 69 лица, като 22 от тях са рецидивисти. През 1981 г. до месец август включително са извършени 41 престъпления от 41 лица,от които 9 рецидивисти.

За провеждане на по-активни и целенасочени мероприятия сред българските цигани,органите на НМ респективно криминалните служби в окръга освен патриотично настроени граждани ползват и негласен апарат. През 1980 г.в окръга е имало 10 агенти и 7 ДЛ от цигански произход.

Оценявайки значението на това основно средство за борба с престъпността отдел"Криминален" непрекъснато работи за подобряване на количеството и качеството на агентурния апарат и ДЛ.През 1981 година по линия на НМ има 13 агенти и 9 ДЛ,като по РУ се разпределят Благоевград - 3 агенти и 6 ДЛ, Г.Делчев - 1 агент,Разлог - 4 агенти и 2 ДЛ, Петрич - 3 агенти,Сандански-2 агенти",1 ДЛ. Средно в окръга на 15,5 лица от активния контингент се пада по един НС.

През оценявания период на негласния апарат са поставяни и задачи за долавяне националистическа дейност, но сигнали не са получени.

Освен държавните органи и организации, органите на НМ работят активно за привличане на звената за социална профилактика за работа сред циганите. По активни в това отно-

Из архивите на ДС

364

шение са ЦВПМ и СП в предприятията където за оказване на обществено въздействие е предаден голяма част от криминалния контингент, отклоняващите се от обществено полезен труд, склонните към скитничество и семейства в които има битови конфликти.

От направения по-горе анализ за състоянието на работата сред българските цигани се вижда, че през последните две години работата на органите на МВР значително е подобрена и са постигнати определени резултати. Независимо от това все още има редица слабости като:

- състава по ДС подценява работата по набиране информация за настроенията и изявите сред това население;

- РУ на МВР, отделение 06 и 07 ДС не работят активно по изпълнение на плана за придобиване необходимото количество агентура и ДЛ;

- липсва взаимодействие между ДС и НМ, като по този начин не се използват възможностите на агентурата по НМ за набиране информация за националистически изяви.

- не е достатъчно взаимодействието с партийните и държавни органи с цел набелязване допълнителни мероприятия за приобщаването им.

С цел активизиране работата сред българските цигани предлагаме да се проведат следните МЕРОПРИЯТИЯ:

До месец март 1982 година да се установят лицата със средно и по-високо образование за изучаване подходящи лица за вербовки.

Срок:30.3.82 г.

Отг.Сачков,Пенков

- До края на 1982 година да бъдат придобити агенти и ДЛ залегнали в петгодишния план.

- Да се направи преглед на агентурата по НМ и на подходящи се поставят задачи касаещи органите на ДС.

Отп.в 3 екз.

№ 1 - н-к окр.у-ние

№ 2 - отд-06-ДС

№ 3 - отд.Криминален

Изп.-Биков,Стоянов

Нап.-Филчева-2057

Благоевград

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ 06-ДС

Майор:

(Г.Сачков)

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ "КРИМИНАЛЕН"

Майор:

(Пенков)

Из архивите на ДС

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Вх. №
19
ВАРНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: социално-демографската характеристика на българските цигани във Варна и окръга и състоянието на агентурно-оперативната работа сред тях към края на декември 1983 год.

В Решението на Секретариата на ЦК на БКП от м.септември 1978 година се обръща особено голямо внимание на необходимостта от издигане равнището на работата сред българските цигани. Важно в това отношение е подобряването на материалния им и духовен бит и активното им включване в обществено-полезен труд. Полагат се усилия за повишаване тяхната квалификация, за разсредоточаването им сред българското население. Положителни резултати има и в работата за преодоляване на религиозните предразсъдъци и въвеждането на социалистически ритуали и в техния бит.

Подобри се през изтеклите от Решението на Секретариата на ЦК на БКП години и идейно-възпитателната и организаторска работа за създаване на ново социалистическо съзнание у българските цигани, за утвърждаване на социалистическия начин на живот сред тях.

Наред с тези резултати обаче има и редица нерешени проблеми.

Недостатъчни са грижите от страна на ръководствата на предприятия по приемане, насочване и задържане на работниците - цигани в трудовите колективи по места. Не се отделя достатъчно внимание за професионалното им израстване и въвличането им в ПУЦ.

Неефективна е работата сред трудоспособните цигани, в резултат на което голяма част от тях се стремят към нетрудови доходи. Не се издирват и регистрират всички български цигани, които не упражняват обществено-полезен труд.

Проблеми и то не малко съществуват и с ведомствения жилищен фонд, недостатъчно внимание се отделя на здравеопазването в районите, в които живеят българските цигани.

Важен е и въпросът за цялостното обхващане в образователната система на българските циганчета. Голям броя от тях отпадат още в основното училище, което е сериозна пречка за реализацията им като съвременни социалистически личности. Малко от завършилите основно образование продължават и завършват средно, а единици са учащите във ВУЗ и завършилите такива.

Незадоволява и дейността на обществените организации за масовото им включване в обществено-политическия живот, за утвърждаване на активисти сред това население. Сред българската неселение все още са реалност проявите на недоверие, неуважение и пренебрежително отношение към българските цигани.

2. Социално-демографската характеристика на българските цигани във Варненски окръг е следната:(за 1982 год.)

1) В окръга живеят около 33 200 цигани, като процента на миграция е нисък.

2) От анкетирани 29 325 български цигани в окръга 50.12 % са мъже и 49.92 % жени.

3) От 17 до 20 год. възраст са 8,15 %, а в най-трудоспособна възраст, от 21 до 50 г. са 39,47 % или най-голяма част от циганското население.

4) Неграмотни са 38,48 %, с начално образование са 18,17 %, с основно 0,59 %, средно - 1,12 %, полувисше 0,4 %, висше - 4 лица или 0,1 %.

5) 13,72 % от циганското население има по 2 деца, 4,31 % по 5, а по 8 и повече деца има 0,99 %.

6) 0,71 % от анкетираните са членове на БКП, 025 % на БЗНС и 10,13 % на ДКМС. Безпартийни са 46,10 %.

7) учащи са 21,01 %, активно работещите са 41,26 %, не работещи са 8,46 % и пенсионери 6,80 %.

Из архивите на ДС

8) По отрасли на народното стопанство циганите се разпределят, както следва:

- промишленост - 16,59 %
- селско стопанство - 13,23 %
- строителство - 2,34 %
- транспорт - 2,19 %
- обслужваща сфера - 4,16 %
- непроизводствена сфера - 3,06 %
- не работят - 10,04 %

9) По социални групи анкетираните се разделят както следва:

- работници са 85,78 %
- служащи - 0,29 %
- ТКЗС - 5,73 %
- ТПК - 0,37 %
- некооперирани занаяти - 1,80 %
- други - 1,97 %

10) Във Варна и ОбНС живеят

- Варна - 26,70 %
- I РНС - 7,44 %
- II РНС - 4,02 %
- III РНС - 11,94 %
- IV РНС - 13,15 %
- ОБНС Варна - 36,73 %

11) В окръга

- гр.Провадия - 3,65 %
  ОБНС - Провадия - 13,62 %
- гр. Девня - 3,79 %
  ОБНС - Девня - 4,31 %
- гр. Г.Трайков - 4,56 %
  ОБНС - Г.Трайков - 11,58 %
- гр. Дългопол - 1,63 %
  ОБНС - Дългопол - 4,40 %
- гр. Вълчи дол - 1,08 %
  ОБНС - Вълчи дол - 5,17 %

- с. Аксаково - 0,81 %
  ОБНС - Аксаково - 11,52 %
- с. Белослав - 3,68 %
  ОБНС - Белослав - 3,82 %
- с. Бяла - 0,04 %
  ОБНС - Бяла - 1,61 %
- с. Ветрино - 0,04 %
  ОБНС - Ветрино 2,39 %
- с.Суворово - 2,39 %
  ОБНС - Суворово - 2,31 %

12) От анкетираните с български имена са 18,184 или 62,01 %, с турско-арабски - 9 431 или 32,16 %, а със смесени имена 1 498 или 5,11 %.

3. Оперативната обстановка по линия цигански национализъм през 1983 год. се характеризира:

1) С отделни остри вражески прояви, извършени вследствие кампанията за смяната на турско-арабските имена с български. Такъв е случаят в с.Дъбравино, където [redacted] стигна до самоубийство, което пък създаде у циганското население настроения срещу органите на МВР.

Изяснен и приключен е с филтрация 1 сигнал, а 13 лица са профилактирани във връзка с отказите им да сменят имената си с български. Въпреки това най-отявлените от тях продължават да се турчеят и отказват да сменят имената си.

2) Наличната агентура по линията (2 агенти и 2 ДЛ) е все още недостатъчна за своевременно долавяне на настроения или планове за вражеска дейност сред циганското население в окръга и град Варна. В това отношение трябва да се засили работата по подбора, изучаването и вербовката на агенти и придобиване на ДЛ по линията в съответствие с новите изисквания по формиране на агентурния апарат на ДС. Навременното получаване на оперативна информация изисква да се обезпечат в контраразузнавателно отношение населените места с компактни маси от български цигани, както и промишлените предприятия и фабрики, в които работещите цигани представляват голям процент от общо заетите в труда.

Въз основа на така посочената оперативна обстановка и измененията, които евентуално биха настъпили в нея, ще бъде изготвен план за работа по линия цигански национализъм за 1984 год.

написано в 1 екз.
№ 1-ЛД № 3143/73
Калудова/10124
12.12.83 г.Варна

ОР при отд. 02-4 ДС
лейт.: _____
/ Е.Димитров /

Из архивите на ДС

1

VIV отдел
кни дошето на
румънско легация

СВЕДЕНИЯ ЗА РОМЪНСКОТО МАЛЦИНСТВО И РОМЪНСКИТЕ ИНСТИТУТИ В СТРАНАТА.

В страната ни нямаме обособено ромънско малцинство. Ромънската колония в България, главно в София, се състои от цинцари (ромъни), български поданици, родени и израстнали в България Това е една от причините, за да нямаме точни сведения за броя на колонията. Някакъв особен организационен живот в София тя не води. Всички инциативи, които се предприемат, са дяло на ПЕРИКЛИ ВАСИЛИ ФОТИ - драгоман в Ромънската легация и председател на колонията, и НИКОЛА МИХАЙЛОВ КЮРКЧИ - бивш председател на същата, който след 9 септемврий беше изпратен в трудово-възпитателно общежитие, за проявена фашиска деятелност до 9 септемврий 1944 година. Те двамата определят духа на колонията, която е опозиционно настроена обаче, в своята обществена дейност, доколкото я имаме, явни противоотечественофронтовски прояви не са отбелязани.

Официялните ромънски представители, проявяват интерес към колонията и членуват в нея. За активизиране на същата в страната е излъчена една тройка от: ИОН ПЕТРЕ ЮФУ, КОНСТАНТИН ВЕЛИКИ и АЛЕКСАНДЪР ПОПЕСКУ РУНКУ, която да се интересува за издирването на здрави хора от колонията, които да организират цинцарите-ромънци и аромъните-българи в Добруджа и Видинския край. За тая цел в Ромънското училище се прави системна пропаганда между учениците, като на най-доверените са били дадени специялни инструкции и литература за подготовка за пропаганда всред населението от казаните по-горе краища. Тенденцията на тази пропаганда е да се създадат настроения за обособяването на ромънското малцинство, като крайната им цел е присъединяването му към Ромъния.

Ромънския институт в нас /София/ има 24 учители, един разсилен и 83 ученика. С изключение на трима от учителите, всички останали са реакционно настроени. Обучението и възпитанието на учениците се води в реакционен дух, като все още е запазен богословския характер, поради тесните връзки на учителите с представителя на Ромънската черкова в София - свещеника ИОН АЛЕКСАНДЪР ПОПЕСКУ РУНКУ. На учениците се внушава, че трябвало да се съжалява за "щасливото минало", втълпява се култ към западните демократии и крапската влас и умраза и недоверие към комунистите. Часовете по демократично възпитание са поверени на не изпитани демократи, а в некои класове въобще не се провеждат. Децата са задържени да присъствуват всеки неделен ден на богослужението. Молитви се четат по всеки повод, а класните стаи са украсени с икони. Повечето от преподавателите в училището са закоравели реакционери. Почти половината от тях са стипендианти и възпитаници на богословските училища в Ромъния. Голяма част от тях са тук от 7 до 12 години и са изпратени от миналите фашиски правителства на Ромъния с специялни мисии. От упоритата борба на директора заплатите на учителите са достигнали до 120,000 лв. месечно, без оглед на ценз и прослужени години. Като най активни и като великоромънски шовинисти се очертават учителите: ТРАЯН ДЖУРДЖУМАН, АЛИНА ДЖУРДЖЕСКУ, ГАВРИЛ БАРБУЛ и АНДРЕЙ РАДУ - големи противници на новите демократични правителства в България и Ромъния.

Тъй като част от заплатите учителите получават в швейцарски франкове, имаме сведения, че те търгуват, като продават

франковете си на черно.Да се занимават с чернобордаджийски афери е станало практика на някои от учителите в ромънското у-ще. По време на обмяната те най нахално са предлагали на разни лица срещу известни проценти да извършат обмяна на банкнотите им.

За отбелязване е също изказването на горе цитираните лица,например:"Докато Ромъния е между България и Съветския Съюз - със славянска политика,никога няма да е добре,макар и столетия да минат".

Като втори ромънски Институт е Ромънската черкова: Нейният персонал се състои от свещеника и дяконите е роден и завършил образованието си в Ромъния.В България е от 1924 година.В миналото е бил заподозрян в шпионска дейност.Същия понастоящем живее много разточително и участвува в валутни афери - търгува с швейцарски франкове,които получава като заплата.На 26 юний т.г.е бил задържан от органите на II милиц.участък в пияно състояние и затова че е закачал проходящите по улиците жени.

- дякон в черквата е едновременно и аташе по печата в ромънската легация.Преди 9-ти септември същия като учител в Ромънското у-ще е организирал учениците в ле Легиона.След 9 септември държи крайно лош език спрямо Отечестве нофронтовската власт.През 1946 год.при избора на управителния съвет на Съюза на чуждите журналисти,се опитал да прокара опозиционната листа.При обмяната той се застъпва за балдъзата си у която са били заловени 3 милиона лева,които му е носила да бъдат обменени от него.

РОМЪНСКА ЛЕГАЦИЯ.

Целият персонал насъщата с изключение на търговския съветник е от преди 9 септември 1944 год.и няма правилно,здраво отношение спрямо Отечественофронтовската власт. и демократичния режим в Ромъния.От до сега установените връзки и дейност на по голямата част от този персонал,проличава техното отрицателно и реакционно отношение към демократичните правителства на двете страни.

който понастоящем е в ромъния,се е изказвал най грубо и цинично по адрес на изтъкнати и заслужени отечественофронтовски дейци. Така например,говорил е по адрес на др.ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ,че е прост и морално паднал.Също е говорил и за др.ЦОЛА ДРАГОЙЧЕВА. За съветските девойки и жени,говорил,че са били вулгарни проститутки.Движи се навсекъде и събира най различни сведения,груб е и нахален.В нас има данни,че работи в полза на чужда държава.

Наскоро за ромънски консул в Видин бе назначен СТЕФАН ЙОНЕСКУ,роден и живущ в гр.Букурещ,на около 40 години. Същия е бил консул в миналото в Цариград.Понастоящем е реакционно настроен.В кабинета му не личат портретите на демократичните ромънски дейци.Там е поставен портрета на МИХАЙ.Липсват портретите на ПЕТРЕ ГРОЗА,КОЛАРОВ,ДИМИТРОВ и др.А по стените висят тия на ФЕРДИНАНД,СИМЕОНЧО,МАРИЯ ЛУИЗА и др.

Като възпитатели на ромънските деца в нас са изпратени учителите:ЖЕРЧА ИЛИЯ,МАРИЯ КАМАДЖУ,КОНСТАНТИН БАБОК и др.Първите двама,а особено ЖЕРЧА ИЛИЯ - преподавател на децата по вероучение,между другото ги заплашва,че щяли да дойдат българите да ги изколят.Лекциите му са шовинистични и тенденциозни. Не пропуска лекция в която да не говори против С.С.С.Р.Същото държание има и МАРИЯ КАМАДЖУ.По наши сведения КОНСТАНТИН БАБОК се е възмущавал от казаните по горе "възпитатели" и е настоявал да се промени начина на обучението на ромънските деца.Същия се проявява като прогресивен.

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 02.10.2015г. Секретар:

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

По нашите официални списъци в България има около 150 ромънски поданици.

Нашето впечатление за ромънската колония и представителите на официялните ромънски Институти в страната, е, че същите са реакционно настроени, което е изключително по вина на част от чиновниците в легацията и тия в училището и черковата.

3.VII.1947 год.
С о ф и я.

ИНСПИКТОР III ОТДЕЛЕНИЕ:

372

210

До Ц.К. на Б.К.П. "СОФИЯ
копие -Посолството на Н.Р.Румъния
СОФИЯ.

Другарю секретар,

Пишеме Ви едно колективно анонимно писмо от името на лекарите от видинския краи,които са на работа в градската болница и околията .

С това писмо искаме да Ви запознаеме с отношенията към нас лекари от влашки произход , от страна на бившият околиски лекар Иван Иванов,сегашния началник отдел народно здраве -Д-р Врачански и началник на здравеопазването здравеопазването Ванчо Томов а именно: защо Д-р Иван Иванов на една конференция на лекарите през 1954 год. преди да напустне отдел народно здраве заяви че,ние сме власи и че няма да прави от нас влашки началници без някои от нас да му е поискал таково нещо .Според него всички завършили медицина в Н.Р.Румъния и са от влашки произход са налоценни за тех място нема в градските болници .

Да не говорим за сегашния ни началник Д-р Врачански които на всеко изказване употребява думата "гадове" относно лекарите от влашкия краи. И той не е лош последовател на бившия околиски лекар Д-р Ив. Иванов,при поискване на един наш колега "влах" да се премести от кулската в видинската болница отговора му е бил такъв:-"Аз нямa да направя влашка болница". Затова такива са му идеята а именно: не случайно е дисциплинарното уволнение на фелдшера от с. Мали Дреновец,преместването на Д-р Калотов от с. Арчар в с. Срацимир и от тука в с. Синаговци ,принуждаване на Д-р Беков да напустне с.Гъзово ,преместването на Д-р Мандруцов в с. Покраина ,Преместването на Д-р Лападатов от Санепид станция на село . Същите обноски има и здравеопазването Ванчо Томов които казва че "циганин за приятел и влах задругар да нема".Не случайно здравеопазването Роза Маринова Илиева беше заставена да напустне поста които заемаше като участ.здравеопазване с.Врегово -където имаше повече от 3 год. трудов стаж.,но причината за всичко е влашкият и произход . Същата съдба споделя и здравеопазването СТЕФАН ИОНЧЕВ които имаше шест години стаж на село като участъков здравеопазване в с.Макреш,от където му обещават да го преместят в Видин както и стана,мина здравеопазването през град Видин с един престои не по дълъг от два месеца и пак си продължи пътя за село.Пак по същата причина че е влах.

Това са малкото случаи на делата на горе посочените началници. Затова ние молиме да се проведе конференция на която да присъстват следните лекари:Д-р Калотов -хирургията гр.Кула ,Д-р Боян Беков-Санепид станция гр.Кула,Д-рТрасков с.Гомотарци,Д-р Мандруцов с. Покраина,Д-р Крум Калотов с.Синаговци,Фелдшера Лиджи Иванов по настоящем без работа,Д-р Лападатов Санепид станция -Видин,Д-р Брезоев с.Косово,Фелдшера Васил Иванов-с.Делеина здравеопазването Роза М. Илиева без работа,и здравеопазването Стефан П.Иончев с.

Капитановци .На която конференция да се разглежда отношенията на тези началници към нас.Ъи като ние сме се оплаквали и друг път и не ние взето под внимание не си казваме имената .

ТАКАВА Е СЪДБАТА НА ЛЕКАРИТЕ,ЗЪБОЛЕКАРИ И ФЕЛДШЕРИ ОТ ВЛАШКИ ПРОИЗХОД В ВИДИНСКИЯТ КРАЙ.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

Екз. № 1

МВР—У РА Л..ИЕ VI-ДС
Вх. № 8431 от 6 НОЕ. 1974 г.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: данни за прояви на прорумънска националистическа дейност на антибългарска и антисъветска основа.

КРАТКА ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА ЗА НАЧАЛОТО И РАЗВИТИЕТО НА ПРОРУМЪНСКАТА НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ ВЪВ ВИДИНСКИ ОКРЪГ

Териториалната съприкосновеност на Видински и други окръзи с Румъния и наличието на компактна маса /около 55 хил. жители/ от населението, което говори на диалект – близък до румънският език, някои местни нрави и обичаи, близки до румънските, са естествена предпоставка за провеждане на националистическа подривна дейност срещу НРБ. Като резултат на прорумънската националистическа дейност е и създаването на националистически настроения у някои лица от тези райони. Тези настроения са производни от неправилните схващания за произхода на тъй нареченото "влашко " население, което се проявява най-вече в част от интелигенцията над 40 годишна възраст, завършила образованието си в Румъния.

През 1919 година във Видин пристига румънският професор Емануил Бакуца. След две годишно пребиваване в окръга, същият издава книга "Румъните от Тимошката долина". Книгата бързо се разпространява и по този начин прорумънската пропаганда намира почва за разпространение в окръга и голяма част от населението заживява с мисълта, че са от румънски произход.

Из архивите на ДС

"Благородната мисия на румънските пратеници" продължава и през следващите години на тежко икономическо състояние на страната. В тази дейност взема активно участие и тогавашният румънски пълномощен министър в София - Радукану. Паралелно с това, румънското правителство отпочва дейност по сплотяване на намиращите се в Румъния младежи от Видински окръг, с цел повдигане на"националния"им дух. Създават се две организации, със задача - присъединяване на населението от Южния бряг на р. Дунав към Румъния. За борба срещу прорумънската пропаганда, българските власти през 1925 г. създават във Видин "Комитет за културно и стопанско повдигане на Видинския край". Полицейските органи са работели активно срещу прорумънската националистическа дейност във Видинския край.

В центъра на прорумънската дейност и в годините след 9.IX.1944 г. стои румънският консул в гр. Видин - Петрашенко, който използва активно свещениците от окръга за издирване на младежи, съгласни да продължат образованието си в Букурещ.

След 9.IX.1944 г. настъпиха коренни промени в живота на населението от Видинския край. Динамичното икономическо развитие доведе до рязко повишаване на материалното благосъстояние на трудещите се. Това даде отражение и върху националното чувство на населението. Но липсата на достатъчно литература, която да докаже българския произход на населението от този край, стана причина някои лица да останат с убеждението, че са от румънски произход. В резултат на небезизвестните особености в политическия курс на румънското правителство, неговата прокитайска и проамерикански ориентация, постъпват данни за подновяване на националистическите настроения сред отделни лица. Формите и методите на провеждане на националистическа дейност срещу НРБ не са се променили съществено от тези преди 9.IX.1944 г.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

I. ПО-ХАРАКТЕРНИ ДАННИ ЗА НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ НА ПРОРУМЪНСКА ОСНОВА ВЪВ ВИДИНСКИ ОКРЪГ СА ПОЛУЧЕНИ ЗА :

ПРОЯВИ НА РУМЪНСКИ ГРАЖДАНИ, ПОСЕТИЛИ НРБ

– По време на пребиваването си в с.Балей-Видинско окр румънската студентка по история Анна Милческу, записва на магнетофонна лента всички разговори със свои родини, относно старите местни обичаи и ритуали. Преднамерено насочва разговорите си на подобна тема, мотивирайки се, че това ще й послужи за дипломна работа;

– През м.август 1972 г. в с. Ново село пребивава румънският гражданин . Самият той споделя, че е работил в кралската ДС; твърди, че Видинският край е румънски, споделя отрицателното си отношение към СССР и НРБ

– Професор Атанасеску Янку, при посещението си в историческият музей в град Видин, проявява интерес предимно към паметниците, засягащи българо-румънските връзки и изразява недоволството си, че тук малко се говори за дадените от Румъния жертви за освобождението на България.

– бивш служител на кралската ДС – гостува на обекта на ДОП "Лакей". изразява отрицателното си отношение към СССР, недоволства от това, че СРР е плащала репарации на СССР, споделя, че НРБ не трябвало да съществува, защото е била винаги причина за разногласия между страните на Балканския полуостров. Същият изразява прокитайски разбирания, че бъдещето принадлежи на китайският политически курс.

– През 1970 г. румънският дипломат Сибиряну, посещава окръга, като се интересува дали населението слуша емисиите на румънското радио и телевизия. Изразява недоволството си,

Из архивите на ДС

че не е бил реставриран паметника на румънските войни край с. Ивново, Сибиряну проявява интерес към Георги Петров, художник един от обектите на ГДОП "Мокрите".

- Антоанета Петрова Драгошоу - художник, от румънски произход, омъжена за български гражданин, прави опит да влияе на съпруга си и на някои от близките си, на прорумънска националистическа основа.

378

НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКИ ПРОЯВИ ОТ СТРАНА НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ

- Д-р Серафим Христов Костадинов, бивш лекар на заведението за отрезвяване към ОУ-МВР Видин, завършил образованието си в СРР, след отказа да бъде приет в редовете на БКП заявява: "Не искам да ставам член на вашата партия, не ми трябва това", а по-късно заявява: "Не ме искат за лекар на поделението, защото съм влах, но аз съм такъв и такъв ще си остана". Същият злослови и по адрес на СССР.

- Обект на ГДОП "Мокрите" - Георги Кирилов Петров, художник, женен за споменатата по-горе румънка-художничка, явно под нейно влияние заявява, че е възпитаник на румънската школа, прокарва в творчеството си идеи на румънското изкуство. Същият е завършил образованието си в СРР, член е на БКП. Петров споделя пред аг." Микел", че СССР е заграбил земи от Полша, Китай, СРР; величае Румъния, заявява, че населението в окръга е румънско.

- Д-р Петър Петров Брезоев от с.Брегово, споделя пред испанският политемигрант - Хосе Серано, че населението на Видинския край е румънско и контактува с хора от крайграничните райони със СФРЮ. Студентка от ВМЕИ, София, родена в с.Гъмзово, заявява, че по негова препоръка е гледала филма " Даките " и

"въпреки че се е чувствувала българка, у нея се е събудило чувство на родолюбие към Румъния".

– Д-р Йордан Ванчев от с. Брегово, заявява, че е румънец, Видинския край и Добруджа също са румънски територии. Говори, че др. Живков сляпо провежда политиката на привързаност към СССР, като същевременно величае президента Чаушеску.

– Дафин Йорданов Петров, обект на ДОП "Професор", завършил славянска филология в СУ "Кл. Охридски", защитава дипломна работа, в която дава заключение, че населението на селата между гр. Видин и р. Тимок е от румънски произход. Петров поддържа връзки с румънски учени и по тяхна препоръка разработва научен труд за доказване румънският произход на населението от Видинския край и подготвя този труд за печат в СРР.

II. НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКИ ПРОЯВИ И ТЕНДЕНЦИИ НА РУМЪНСКИ НАУЧНИ РАБОТНИЦИ ПО ВРЕМЕ НА КОНТАКТИТЕ ИМ С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БЪЛГАРСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Основни тези, поддържани от румънски учени, за произхода на населението от Видинския край и Добружда

– По време на римското владичество дакийското и част от тракийското население се било романизирало много бързо и компактни маси от това население са останали да живеят векове наред по двата бряга на р. Дунав, образувайки романите. По този начин, румънските учени-историци – Щефанеску и Стъмпеску, в своите изследвания свързват развитието на Добруджа и останалите земи от десния бряг на р. Дунав етически и културно, само с румънските земи.

– Някои румънски историци се стремят да преувеличават политическата роля на пастирското население от XI–XII век. Според тях, Самуиловият род е бил също от т.нар. "влашки произход"

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

380

– Повечето историци поддържат тезата, че развитието на втората българска държава се дължи на чисто т.нар."влашки произход" на братята Асен и Петър.

– Друга теза, поддържана от румънските историци е тази, че т.н. "влашко население" не тръгва да се разселва /XI век/ от южните планини на Балканския полуостров на север, а обратно идва от Карпатите на юг.

– За материала, който се изучава по история в съседна Румъния, могат да се дадат като илюстрация следните примери:

"1197–1207 г.–Царуването на Йоница, наречен от византийците Калоян, най–представителната личност на румъните на Балканския полуостров".

– за "доказване румънският произход" на Аспарухова България – на построения паметник на хан Аспарух при делтата на р.Дунав, има надпис "На владетеля на нашата страна".

Националистически прояви на румънски учени и други представители на румънската интелигенция

– През декември – януари 1973 и 1974 г. към Института за балканистика при БАН – гостува румънската историчка Анка Гяца. В Румъния е започнала работа по речник на селищните имена в Добруджа за периода 14–16 век. У нас се интересува от османски документи за Добруджа. По мнение на наши учени, интересът на Гяца и тематиката й не са случайно подбрани и имат неизгодно за българската кауза значение.

– В разговор с проф. Николай Тодоров, директор на единия център за наука и подготовка на кадри по история при БАН,

проф. Щефан Щефанеско – кандидат член на ЦК на РКП е споделил "под голям секрет", че бил викан от секретаря на ЦК на РКП по идеологическите въпроси, по повод отпечатаната рецензия в българското списание "Исторически преглед". Поради обстоятелството, че в рецензията се засягат румънски твърдения по въпроси на българската история, секретарят на ЦК на РКП е бил силно раздразнен. Щефанеско препоръчал на проф. Тодоров да се ограничат публикациите, които могат да доведат до полемика между институтите на НРБ и СРР. Според проф. Тодоров, сред историците в СРР се чувствува националистическо настъпление, но се страхуват от научни и идеологически акции на СССР срещу тях.

– Румънският диригент – Емодор Ръу гостува в Бургас и споделя следното: "ние, българи и румънци, сме наследници на една и съща трако-дакска култура. Същият пита "запазили ли са се техните румънски села в наша Македония?"

III. ПРОРУМЪНСКА НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ ОТ СТРАНА НА РУМЪНСКАТА ЦЪРКВА И ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА Й С БПЦ/БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА/

Националистически прояви сред духовенството във Видински окръг

– Бившият епископ във ВИдин – Антоний /до 1971 г./ е притежавал румънска религиозна литература,която е раздавал на свещеници от т.нар."влашки произход". Същият е поддържал връзки със служители от румънската църква в София.По време на изборите за Видински митрополит, всички свещеници от т.нар "влашки произход" работят активно за избирането на епископ Антоний /от същия произход/.

Из архивите на ДС

381

Из архивите на ДС

382

– Свещеникът Манаси Иванов от с.Кошава, поддържа връзки със секретаря на богословския факултет в гр.Букурещ Йон Банацяну, събира сведения, с цел да изясни произхода на местното т.нар."влашко население". Иванов поддържа връзки с преподавателя по музика в Румънската духовна академия и е възможно чрез него да изнесе тези сведения в Румъния. Същият свещеник през 1971 г. посещава румънския патриарх в София. Това става по времето на избора за нов български патриарх.Свещеник Иванов предлага на румънския патриарх да уреди църковния въпрос така, че т.нар. "влашко" население по вярска линия да премине към румънската патриаршия.

– Има данни, че свещеници от ВИдински окръг,контактуват със служители от румънската църква в София. Някои от тях извършват религиозните обряди на румънски език. Посещават ежегодно СРР и от там получават подаяние – платове за свещеническо облекло.

Изменение в отношенията между БПЦ и Румънската църква

Като резултат от националистическата пропаганда,която провежда румънската църква, особено чрез духовенството във Видински окръг – взаимоотношенията между двете църкви през последните години се влошават. Затова говорят следните факти:

– Румънската църква предявява претенции върху манастира "Св.Петър и Павел", който се намира в гр. Свищов.Според тях този манастир е румънски и това вече е добило широка известност в СРР.

Румънският патриарх Юстиниян е забранил на българския свещеник Горанов да посещава църквата в гр.Галац-СРР, поради факта, че игумена на Зографския български манастир в Света Гора Антон,румънец по произход,бил отстранен от работа от нашата църква.

В края на 1973 г. по време на честването на 50 годишния юбилей на румънската църква "Св.Троица" в София, българския патриарх Максим е приел пратеника на патриарх Юстиниан – свещеник Йсан Гаджу. По време на срещата, румънският представител е обърнал внимание на факта, че напоследък не се спазва принципа на взаимност между двете патриаршии т.е. българската патриаршия има 2 църкви в Румъния и би следвало и румънската патриаршия да има 2 църкви в НРБ. Този въпрос обаче, трябвало да се реши на високо равнище, защото имал политическа интерпретация. По мнение на свещеник Гаджу, въпросът би могъл да се реши напълно, ако българската църква в Галац продължава да съществува и се открие в НРБ втора църква във Видин. Същият пояснил, че във Видин съществувала една румънска църква, която трябва да се възстанови.

IV. ДРУГИ ПРОЯВИ НА НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ НА АНТИБЪЛГАРСКА ОСНОВА

– От справката на ОУ – МВР Пазарджик от 23.VIII.1974г. е видно, че в гр. Пещера живеят около 900 души български граждани от т.нар. "влашки произход". През последните години, се забелязва повишен интерес на тези граждани към Румъния. Зачестяват гостуванията в Румъния и обратно. Увеличава се кореспонденцията. Като резултат от всичко това, сред някои интелигенти от т.нар."влашки произход" се поражда идеята да се изселят в Румъния. Някои от тях се ползват с авторитет сред местното население с т.нар."влашки произход" и едно тяхно евентуално изселване би породило изселнически намерения у голяма част от това население. Още повече, че в паспортите на някои от тези граждани пише, че по народност са "власи".

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

384

– Американският учен Стевен Леуис Сампсон, пътувайки през НРБ за САЩ, споделил пред наш гражданин, че той и негови колеги от САЩ са се занимавали с въпроси на Трансилвания-като спорна гранична област между Румъния и Унгария. В СРР са им били предоставени превъзходни условия за работа. Следващият проблем, който те биха желаели да изследват бил "проблема на румънското население край Дунава, живущо в НРБ", за които щели да направят постъпки пред БАН.

– Български студент в Букурещ съобщава, че по време на пребиваването си в СРР, му е направило силно впечатление-политическата ориентация на младежта. Когато е ставало въпрос за комунистическа идеология, почти всички румънски граждани разбират само марксизма. За тях ленинизма е остаряло, отживяло времето си комунистическо учение, смятат, че ленинизма не може да се прилага при съвременни условия. От разговорите личи рязко както отрицателното им отношение както към ленинизма, така и към целия външно-политически курс на Съветския съюз . На същият студент му е направило впечатление и друг факт: – в продължение на една учебна година , той не може да види в университетите на Букурещ – нито един портрет с лика на В.И. Ленин. Единственият паметник с бюста на вожда на революционния пролетариат се намирал към края на града, по пътя за аерогарата. На въпроса отправен към един румънски студент, защо са допуснали такъв пропуск, последният отговаря, че "те/румънците/ са скъсали отдавна с него /В.И.Ленин/ и че този "експеримент" се е оказал успешен.

V. ОТ ДАННИТЕ, ИЗНЕСЕНИ В ГОРЕИЗЛОЖЕНАТА СПРАВКА МОГАТ ДА СЕ НАПРАВЯТ СЛЕДНИТЕ ИЗВОДИ И ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПРОРУМЪНСКАТА НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ НА АНТИБЪЛГАРСКА ОСНОВА

1. Засилената напоследък румънска националистическа дейност на антибългарска и антисъветска основа се дължи на

особеностите във външнополитическия курс, който провежда през последните няколко години румънското правителство и президента Н.Чаушеску.

2. За успешно провеждане на своята националистическа дейност, румънските учреждения и институти използват духовенството. Особенно внимание се обръща на духовенството от Видинския край, за което се говори, че е от т.нар."влашки произход' За разширяване на своето влияние в нашата страна, Румънската църква се стреми да открие своя църква във Видин,втора в страната, като се надява, че последната ще има масови посещения.

3. Засиленият интерес на румънските историци към Видинския край и Добруджа, относно произхода на населението, се дължи на недостатъчната литература , с която разполагаме за действителният български произход на това население.Това дава възможност на румънските учени да се опитват да налагат някои превратни изменения в нашата многовековна история.

4. От материалите недвусмислено личи стремежа на румънските националистически кръгове, да насочват своето внимание предимно към представителите на нашата интелигенция, към студенти и млади хора, които евентуално биха допринесли много за успеха на румънската националистическа кауза.

5. В някои румънски игрални филми и други произведения на изкуството, напоследък се забелязват елементи с ярко националистическо съдържание /какъвто е случая с художествените прноизведения на семейството художници във Видин/.

6. Американските историци, започват да насочват вниманието си към произхода на населението във Видински окръг и Добруджа, от което бихме могли да предположим, че те ще допринесат със свой дял, щото тези райони да станат в близко бъдеще - невралгичен пункт във взаимоотношенията между НРБ и СРР.

2.X.1974 г.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
- генерал-майор:

Из архивите на ДС

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
93
Из архивите на
386

6

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Стр.секретно!
Екз. № 1

МВР—У РАЗЛ...Е VI-ДС
Вх. №8128 от 25 ОКТ 1979 г.

УТВЪРЖДАВАМ:
Н-К ОТДЕЛ IV, У-НИЕ VI ДС
Полковник _____
София, _____ 1974 г.

П Л А Н

За работата по разкриване, предотвратяване и пресичане антибългарските прояви на прорумънска основа /за периода 1974/75 година/

През последните няколко години се получават данни за антибългарски настроения и действия от СР Румъния и нейни граждани посетили нашата страна по различни поводи. В резултат на тези настроения и действия, започнаха проявления на антибългарска, прорумънска и националистическа основа из средата на български граждани, предимно на територията на Видински окръг. Тези проявления се изразяват преди всичко в събирането на материали чрез които да се докаже "румънският произход" на населението от Видинския край.

С цел разкриване, предотвратяване и пресичане на зараждащите се проявления на прорумънска националистическа основа ще се проведат следните

М Е Р О П Р И Я Т И Я:

1. Ще се издирят исторически материали за произхода на "влашкото" население от Видински и останалите окръзи, които

имат непосредствен достъп до р. Дунав - границата със СРР, с цел запознаването с тях, което ще спомогне за правилното организиране на агентурно-оперативната работа.

Срок 30.I.1975 г.
Отг. Илиев

2. Събиране на материали от отделните окръзи, в които има проявления на прорумънска националистическа основа, изучаване и анализиране на същите с оглед изясняване на причините и подбудите за такава дейност.

Срок постоянен
Отг. Илиев

3. Ще се изучат свещеника на румънската църква в София и нейните най-редовни посетители. Ще се подсигури агентурно наблюдение над тях, с оглед установяване провеждат ли прорумънска и националистическа дейност на антибългарска основа и пресичане на същата.

Срок 30.VI.1975 г.
Отг. Илиев

4. Ще се провери чрез VI отдел ВГУ, кои български граждани посещават най-често румънската легация в София и дали провеждат прорумънска и националистическа дейност, с оглед разкриване, предотвратяване и пресичане на същата.

Срок 30.I.1975 г.

5. Ще се установят с помощта на СГНС жители на София, които са завършили образованието си в СРР, а също и жители на София, които са сключили смесени бракове с граждани на СРР и ако провеждат прорумънска националистическа дейност ще им се подсигури агентурно наблюдение.

Срок 30.V.1975 г.
Отг. Илиев

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

6. Ще се провери в Институт[illegible]на БАН и по-конкретно в Института по балканистика, какви спогодби има за размяна на специализанти, учени, специалисти между институтите на НРБ и СРР, по какви въпроси се извършва тази размяна и контакти между учените на двете страни. Проверката ще се извърши с цел осигуряване оперативно наблюдение и недопускане евентуални проявления на прорумънска националистическа дейност.

Срок 30.VIII.1975 г.
Отг. Илиев

7. Ще се установи контингента сред студентите-емигранти, които следват у нас, имат румънски произход или са живели в Румъния и са стипендианти на Славянския комитет. Ако последните провеждат дейност на прорумънска националистическа основа, ще им се подсигури агентурно наблюдение, с цел пресичане на тази дейност.

Срок 30.III.1975 г.
Отг. Илиев

8. Ще се окаже съдействие на ОУ МВР-Видин за успешно реализиране на ДОП "Професор"

Срок 15.X.1974 г.
Отг. Конов

9. Ще се поддържа връзка с окръжните управления в окръзите, където има прояви на прорумънска националистическа дейност и ще им се окаже съдействие за разкриване, предотвратяване и пресичане на същата.

Срок постоянен
Отг. Конов, Илиев

10. Ще се проконтролират културните прояви, като изложби, спектакли, панаири и др. от страна на гостуващите у нас представители на румънската културна общественост, като за целта

Из архивите на ДС

координираме дейността си с тази на VI отдел ВГУ и I отдел, VI управление ДС, за да не се допуснат прояви на прорумънска националистическа дейност.

Срок постоянен
Отг. Илиев

11. Ще се проконтролират спортните прояви на гостуващите у нас представители на румънската спортна общественост, в координация с II отдел VI управление ДС, за да не се допускат националистически прояви от страна на румънските спортисти.

Срок постоянен
Отг. Илиев

12. Ще се установят чрез II отдел VI управление - студенти в СУ "Кл.Охридски", които изучават факултативно румънски език, контактуват с румънски студенти, които следват у нас и се поддават на влиянието на румънския национализъм.

Срок 30.II.1975 г.
Отг. Илиев

13. Ще се установят чрез II отдел, VI управление румънските студенти, които следват във ВУЗ в София дали провеждат дейност на прорумънска националистическа основа. Ако провеждат такава ще им се подсигури агентурно наблюдение, с цел да се пресече тази дейност.

Срок 30.II.1975 г.
Отг. Илиев

14. Ще се посетят окръжните управления във Видин, Русе Силистра, Михайловград и Плевен, с цел оказване съдействие в организирането на агентурно-оперативната работа по линия на румънския национализъм.

Срок 30.IV.1975 г.
Отг. Конов, Илиев

СЪГЛАСЕН:

Началник отделение
Полковник _____

ПРЕДЛАГА:

Разузнавач III ст.
Лейтенант _____ _____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз. единствен

МВР—У РА ЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 287 14 ЯНУ 1975 г.

ДО НАЧАЛНИК ОТДЕЛ IV,У-НИЕ VI ДС

Т У К

Д О К Л А Д Н А З А П И С К А

ОТ ЛЕЙТЕНАНТ Сашко Илиев ЦВЕТАНОВ
разузнавач II ст,отдел.3.

Др. Началник,

На 10.I.1975 г. посетих Института по история при БАН и разговарях с партийния секретар на института-др.Ангел Наков.Предварително помолих др. Наков за неразгласяване на на ния разговор, като накратко му обясних деликатността на моята задача, а именно:

- Др. Наков, като партиен секретар на Института да посочи някои от специалистите по история на Балканите, които са запознати или работят диференцирано върху проблемата за произхода на т.нар. "влашко население" у нас или той да ми предостави /чрез някои от тези специалисти/ исторически материали или литература,относно произхода на това население, с което аз да се запозная самостоятелно. Във връзка с моята задача др. Наков сподели, че в Института няма специалисти, които диференцирано да са запознати и да се занимават с произхода на това население. Но той обясни, че може да посочи определени специалисти,които могат да изготвят справка и по този въпрос. За целта предложи да се обърнем към др. Радка Шарова-зав.сектор в института.За зашифроване интереса на ДС по горепосоченият въпрос пред др.Шарова,използувахме следното обстоятелство:

Из архивите на ДС

– Преди няколко месеца на института са гостували румънски историци, които са се интересували от същия проблем-произхода на "влашкото население"във Видински окръг.На същите не им е било разрешено да отидат на място да се запознаят с този въпрос. За това се уточнихме с партийния секретар да обясним на др. Шарова, че справката, която ще искаме да бъде изготвена от специалисти от сектора, който тя завежда, ще бъде предназначена именно за румънските историци по поръчка на БАН.

В разговор с др.Шарова,обяснихме накратко гореизложеното.Тя с готовност се съгласи да възложи тази задача на двама специалисти от сектора,единият от които – Борис Матеев е роден във Видинските села.Уточнихме се справката да бъде изготвена до края на месеца в подходящ обем. Др.Шарова сподели, че в момента към КИК има специална българо-румънска комисия, която се занимава с историческите паметници съответно в едната и в другата социалистическа страна.По-късно, др. Шаков спомена, че като специалист в тази комисия работи Николай Лечев, представител на Института по история при БАН.

Уточнихме се да се срещнем към края на м.януари отново, във връзка с изготвянето на справката.

– С цел използването по линията за в бъдеще на специалистите от Института по история при БАН и по-конкретно – специалистите които ще изготвят справката – същите ще бъдат допълнително проучени.

– Ще бъдат установени участниците в българо-румънската комисия към КИК.

Нап. в 1 екз.
№ 1. III отделение
Изп. Илиев
София, 13.I.1975 г.

РАЗУЗНАВАЧ III ст.
ЛЕЙТЕНАНТ:

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз. единствен

ДО НАЧАЛНИК ОТДЕЛ IV, У-НИЕ VI ДС

Т У К

5724 -4 ЮЛИ 1975 г.

Д О К Л А Д Н А З А П И С К А

от лейтенант Сашко Илиев Цветанов, р-ч III ст.
в отделение III-то

ОТНОСНО: проведена командировка в Окръжните у-ния на МВР-Враца, Михайловград и Видин на 19,20 и 21 май 1975 г.

Др. Началник,

Съгласно утвърдения план за работа по линия на прорумънския национализъм на антибългарска основа за 1975г. на 19. 20 и 21 май т.г. в присъствието на подполковник Иванов, началник на отделението, посетих окръжните у-ния на МВР - Враца, Михайловград и Видин.

По време на посещенията в окръжните у-ния установих следното: I.ОКРЪЖНО У-НИЕ -МВР -ВРАЦА

С въпросите, касаещи прорумънския национализъм в у-нието се занимава подполковник Хайтов-инспектор в те-

Из архивите на ДС

393

риториялното отделение, обслужващо района на градовете Оряхово, Козлодуй и околните села. Характерно е, че в този район са разположени всички селища на окръга, в които населението ползва "влашки език"-диалект на румънския език. Др. Хайтов обслужва този район от 15 години и добре познава работата в него. Самият той владее т.нар. "влашки език",тъй като в родното му село този език се ползва от населението.

- Др. Хайтов сподели, че материали във връзка с XI-я конгрес на РКП засега не са получени в окръга,но ако евентуално бъдат получени такива,той ще ни уведоми своевременно за това.

- Установи се, че окръга контактува по линия на взаимния културен обмен с град Крайова - СРР. За сега в управлението няма данни за прорумънска националистическа дейност от страна на гостуващите в окръга румънски делегации и отделни лица.

- Др. Хайтов спомена, че влиянието на румънската телевизия върху населението от т.нар. влашки произход в окръга е голямо. Почти цялото население от този произход предпочита да гледа предаванията на румънската телевизия,пред предаванията на Българска телевизия. Интерес сред това население предизвикват предаванията, в които преобладавал румънския фолклор/румънския бит, народните танци, народната носия и др./ Не били редки случаите обаче, когато след телевизионните емисии "Новини" на Букурещката телевизия,групи от поняколко човека от това население, оживено коментирали предадените новини-икономическите успехи на СРР, политиката на президента Чаушеску и т.н.

- През КПП на р.Дунав, който се намира в гр. Оряхово,засега няма данни да са внасяни пропагандни материали във връзка с XI-я конгрес на РКП в окръга.

Из архивите на ДС

394

– Сред духовенството в окръга, засега няма прояви на основата на прорумънския национализъм. Сред духовниците няма такива, които да са от т.нар. влашки произход.

– Уточнихме се с др. Хайтов, той да насочи вниманието си в подбора на подходящи ученици, кандидат-студенти от окръга, които да са от такъв произход и които да можем да вербоваме в центъра за работа по линията. Крайната цел ще бъде, тези лица след като завършат образованието си в София, да се завърнат в окръга и там да продължат да работят по линията.

– Др. Хайтов спомена за контактите си с млад историк от Козлодуй, който събирал исторически материали за доказване българския произход на т.нар. "влашко население" от окръга. Същият историк често идвал в София и е търсил съдействието на Института за история при БАН, във връзка със събирането на тези материали.

Уточнихме се др. Хайтов да продължи контактите си с младия историк, като същевременно го насърчава в тази дейност. В същото време ние в София ще изучим и насочим лицето към подходящи историци от Института за история при БАН, които да помагат в тази патриотична дейност.

II. ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР – Михайловград

От разговора с началника на Окръжното у-ние на МВР се установи, че в окръга населението от т.нар. влашки произход живее предимно в гр. Лом и няколко села в района на гр. Лом. Поради това обстоятелство, в окр. у-ния няма работник, който да се занимава с въпросите, касаещи дейността по линия на прорумънския национализъм. Другарите са преценили, че ще бъде целесъобразно работата по тази линия да се концен-

Из архивите на ДС

трира преди всичко в Районното у-ние в гр.Лом.

В Районното у- ние в гр. Лом разговаряхме с н-ка на управлението - др. Петров и с др. Никифоров, зам.н-к на управлението по ДС. Установи се, че населението от "влашки произход" живее в селата - Горни и Долни Цибър, Златия, Игнатово и в гр. Лом. Една част от това население работи в Михайловград, друга част в Лом и околните села.

- Другарите споделиха, че засега не разполагат с данни за разпространени материали във връзка с XI-я конгрес на РКП.

- Характерно е, че болшинството от българските граждани от гр. Лом завършили образованието си в СРР са лекари. Лекарската професия им дава възможност да контактуват/когато се завърнат в България/ с население от т.нар. "влашки произход" и в някои случаи - да го обработват в прорумънски националистически дух. Подобен е и случая с българския гражданин от гр. Лом - Петър Гинин, който е завършил образованието си в Букурещ и след това е останал да живее там Същият при контактите си с български граждани, се е опитвал да ги обработва в националистически дух.

- Д-р Никитов от гр. Лом също завършил медицина в СРР , поддържал много контакти с румънски граждани. Ежегодно му е гостувал румънски професор по медицина. Уточнихме се с другарите ,да изучат характера на връзките на Никитов с професора по медицина и други румънски граждани.

- На председателя на съвета в с.Долни Цибър, преди няколко години е гостувал гражданин на СРР, който се опитвал да обработва наши граждани в националистически дух.

- Оказа се, че и тук влиянието на румънската телевизия върху населението от "влашки произход" е голямо.

Из архивите на ДС

396

Нещо повече. Поради факта, че предавателят на румънската телевизия/румънците са изградили вероятно с тази цел,ретланслатор в гр. Крайова/ е по-мощен от софийския предавател, предаванията на румънската телевизия са значително по- качествени от предаванията на нашата телевизия./По отношение образа и звука на предаването/. Прави впечатление, че с особен интерес се наблюдават предаванията на румънската телевизия от децата в тези селища.

- Посещението на американският президент Никсън през 1973 г. в Букурещ е било предавано по телевизията в продължение на няколко дни,дори и след заминаването му. Особено място в предаванията на румънската телевизия се отделя на посещенията на румънски партийни и държавни делегации в Китай. Тези предавания се следят с особен интерес от населението от т.нар."влашки произход".

В края на разговара с др.Никифоров и др. Петров се уточнихме,да изготвят и ни изпратят една обобщена справка за досегашната дейност в района по линия на прорумънския национализъм на антибългарска основа и при нови сигнали за такава дейност да ни уведомят своевременно.

III.ОКРЪЖНО У-НИЕ на МВР - Видин

В окр. у-ние по линия на прорумънския национализъм на антибългарска основа се водят на отчет следните дела: ГДОП "Мокрите", ДОП "Философ", ДОП "Юда".

- Работата по ДОР "Професор" е приключила успешно /обекта е прекъснал връзките си с румънските научни дейци, а речника е закупен от музея в гр. Видин за 1,500 лв./.Агент "Попов" е изведен успешно от разработката.Уточнихме се с другарите, ДВ - оформен по-късно в агент за влияние по обекта -

Из архивите на ДС

397

да продължава контактите си с обекта, тъй като има вероятност румънските "научни" дейци отново да проявят интерес към обекта.

- ГДОП "Мокрите" е заведено на Георги Кирилов Петров, художник, директор на Художествената галерия в града и на съпругата му - Антоанета Драгоноу - уредник в галерията. Двамата съпрузи са възпитаници на румънската школа и прокарват в творчеството си идеи на румънското изкуство. Има данни, че Петров се занимава и с незаконна търговия на икони.

По двамата обекти са работили 4 агента. Според последното сведение на агент "Жавер" - Петров очаква да получи в най-скоро време интересна книга от д-р Томов/който се намира в СРР/, в която е описана историята на населението от Видинския край. Уточнихме се с другарите от окр. у-ние, да активизират работата по обектите, като се проведе "М-Дунав" в кабинета на Петров в Художествената галерия и по възможност се монтира М-"Родопи" в този кабинет, тъй като от проведеното М-"Дунав" в дома на обекта не са получени необходимите резултати.

От наша страна, чрез помощта на I отдел в у-нието ще изпратим подходящ и компетентен художник от Художествената академия или от Съюза на художниците, който да даде компетентно мнение за творчеството на двамата художници/и конкретно прокарват ли те националистически тенденции в своите произведения/.

- ДОП "Философ" - заведено е на д-р Петър Петров Брезоев. Същият поддържа становището, че населението от Видинския край е румънско, контактува с граждани от крайграничните райони на СФРЮ. Постоянно пред пациентите си изтъква предимствата на румънската медицина пред българската.

Из архивите на ДС

– ДОП "Юда" е заведено на Милан Ангелов, безпартиен, работник в редакцията на в."Червено знаме" във Видин. Същият е правил изявления, че неговото отечество е Румъния и че е невъзможно да се запазят народните обичаи и език през вековете, ако тукашното население е било българско, избягало в Румъния и отново върнато тук. Същият е познавал румънски историк, идвал три пъти във Видински окръг, за да проучва местния говор и обичаи и да издаде книга по тези въпроси.

– Уведомихме другарите, че по обекта на ДОП "Лакей" /свалено в архив от Софийско окръжно у-ние през 1972г./ сме планирали някои съвместни мероприятия през тази година с районно у-ние МВР-Сливница, тъй като обекта беше се установил на работа в гр.Костинброд. Но, поради преселването на обекта отново във Видински окръг през м.май, се налага колегите на окръжно у-ние МВР-Видин да продължат работата по него. За целта уточнихме да бъде насочен към обекта отново агент "Микел", който успешно е работил/докато лицето се е водело на отчет във Видин/ и се ползва с доверие пред него.

– През м. април т.г., при митническата проверка на българския гражданин Димитър Маринов Тосунов на КПП– Видин, който се е връщал от СРР, е открита снимка на президента Чаушеску с необичайни размери. На въпроса защо му е необходима тази снимка, Тосунов е отговорил, че е колекционирал такива снимки на големи ръководители. Снимката не е била задържана.

Уточнихме се колегите обслужващи митницата, да засилят контрола върху влизащите в страната през КПП румънски и български граждани, тъй като има вероятност да се използва този канал за внасяне на пропагандна и религиозна литература от СРР.

Из архивите на ДС

- По сведение на аг."Мълния" от м. май т.г.,зъболекарят Йордан Маринов от Видин е заявил, че живота в СРР е много по-добър от живота в НРБ.Медицината е била много по-напреднала от българската медицина. Същият е изявил желание, ако му се отдаде възможност да се изсели с цялото си семейство в СРР. След потвърждаване на данните,лицето ще бъде взето на отчет.

- Влиянието на румънската телевизия върху населението от "влашки" произход във Видински окръг е далеч по-силно от това във Врачански и Михайловградски окръзи. Има села в окръга, в които населението ползва предимно "влашкият" език, които гледат само предаванията на румънската телевизия и югославската телевизия. Същото се отнася за гр. Видин. С не по-малка сила важи това и за предаванията на румънското и югославското радио.

Влиянието на телевизиите на двете съседни на НРБ страни се улеснява и от някои недостатъци в програмата на Българска телевизия. Например, населението предпочита да гледа директните предавания на някои спортни или музикални прояви по Югославската телевизия,отколкото да гледа същите прояви от Българската телевизия няколко часа по-късно на видеозапис.

Особено силно е влиянието на телевизията/югославската и румънската/ върху децата и младежта. И двете телевизии честопредават поредици от американски филми,които се наблюдават с интерес от младежта. По този начин предаванията на Българската телевизия остават за населението от окръга на заден план.

399

Из архивите на ДС

400

Уточнихме се с другарите от окр. у-ние,да направят по-обстойно и задълбочено изследване на влиянието на румънската и югославска телевизия върху населението от окръга, след което да информираме ЦК на БКП за това.

- Тревожен е и факта, че броят на младежите от окръга, желаещи да следват в Румъния, всяка година се увеличава. Уточнихме се с другарите, да засилят вниманието си върху завършилите висше образование в Румъния граждани от окръга. В тази връзка, желателно е колегите от Видин ,да ни помогнат в изучаването и подбора на подходящи кандидат-студенти от окръга, които да можем да вербоваме за работа по линията в София. Целта е след завършване на образованието си, тези агенти да продължат да работят по линия на прорумънския национализъм във Видински окръг.

- Манаси Петров Иванов - свещеник от село Кошава, посетил в Букурещ румънският патриарх Юстиниан. Патриархът е попитал свещеника от къде знае така добре румънски език, след като е българин. Манаси Петров е отговорил, че това е неговият матерен език затова го владее така добре.След завръщането си от Букурещ,Петров започнал редовно да получава официалното списание на Румънската църква "Румънска православна църква". По време на разговорите с румънски духовници отново е ставало въпрос за откриване на румънска църква във Видин за "влашкото население" в окръга.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1.От изнесените данни става ясно,че прорумънската националистическа дейност на антибългарска основа /особено във Видински окръг/ сред населението от т.нар. влашки произход ,се разширява.Това налага да се подобри

Из архивите на ДС

организацията на работата по линията, особено в окр.у-ние на МВР-Видин. Необходимо е във Видин да се отдели един оперативен работник, който да се занимава само с въпросите на прорумънския национализъм.

2. Необходимо е ГДОП "Мокрите", ДОП "Философ", ДОП "Юда" да се вземат на контрол в отделение III, отдел IV, у-ние VI ДС. За новите сигнали за дейност по линия на прорумънския национализъм - другарите от окр.у-ние МВР-Видин да ни информират своевременно.

3. Необходимо е да се информират ОК на БКП в посочените три окръга, а също и ЦК на БКП за отрицателното влияние на румънската и югославската телевизия върху населението ползващо "влашки език" и се набележат конкретни мероприятия за ограничаване на това влияние.

4. Поради факта, че населението в селата между град Видин и р.Тимок ползва изключително т.нар.влашки език, диалект на румънския и че особено това важи за децата, тъй като те най-напред научават "влашкия език", а след това - българския, необходимо е, с помощта на ОК на БКП да се набележат конкретни мероприятия за излизане от това положение.

Обичайно е, в тези села учителите и учителките в детските градини, а също и тези в началните училища да са местни хора, които също ползват "влашки език". Независимо от това, че заниманията и уроците се водят на български език извън тях, разговорите между учители и ученици се водят на влашки език. Необходимо е в тези села да се

401

Из архивите на ДС

225

назначават на работа учители, които не владеят т.нар.влаш
език.

5. За успешното разкриване,предотвратяване и пресичане на прорумънската националистическа дейност/предимно от страната на български граждани/ необходимо е да засили координацията в работата между окр. у-ния в трите окръга и VI-то у-ние ДС.

По-чести контакти и посещения на тези окръзи

РАЗУЗНАВАЧ III СТ.

Лейтенант: [signature]

Нап. в 1 екз.
Изп. Илиев
Нап. ВС/2.VI.1975 г.
С о ф и я

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз.№ 3

УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
ОТДЕЛ III
ОТДЕЛЕНИЕ III

СЪОБЩАВА:аг."Пламен"
ПРИЕЛ:ст.лейт.Б.Асенов на 9.III.1976 г. в 9.00 – 12. в И/К "Социолог".

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Взаимоотношенията между Българската и Румънската православни църкви.

Мой приятел научил от проф.Благой Чифлянов, а последни от неговия аспирант румънеца Моноле Марчел, че румънския свещеник в София Мунтяну бил викан в Комитета по въпросите на БПЦ, откъдето им било забранено да служат в румънската църква.

Мунтяну и Марчело били озадачени, че били уведомени за това от Комитета, а не от Синода. Те ходили в тяхната легация висш легационен чиновник се очудил много на тая процедура. Той казал, че дипломатическите отношения между България и Румъния са добри, а това което е направено с техните свещеници, много некоректно. Според него те би трябвало по този въпрос да бъдат уведомени в Синода от патриарха, а не от Комитета.

По-късно те посетили и патриарха в Св.Синод. Там срещнали Великотърновския митрополит Стефан, който им казал и то доста обидно, да внимават и да си не играят с огъня. Патриарх Максим ги приел и им казал, че бил направил каквото е могъл по този въпрос, но повече нищо не може да се направи. Сега те не знаели какво да правят и чакали нареждане от техния патриарх

Из архивите на ДС

87.

Според Марчел конфликта между българската и румънската църква е преди всичко държавен и политически въпрос, а след това църковен. Румънския патриарх много се очудвал на поведението на българските църковни власти. Той казал, че те от добра воля отстъпили на българите един храм в центъра на Букурещ и това което е направено с румънската църква в София е съвсем нередно и неканонично.

Проф.Чифлянов казал на Марчел, че тези въпроси са свързани с политиката и дипломация и щели да се оправят скоро. Необходимо е било да се запази спокойствие и търпение от двете църкви.

"Пламен"

Справка: Маноле Марчел, румънски аспирант в Духовната академия, известен.

Мунтяну, румънски свещеник в София, известен.

Проф. Блатой Чифлянов, преподавател в Духовната академия, известен.

Мероприятия: Да се уведоми IV отдел при управлението.

Задачи: Поставени са в другосведение от същата дата.

Ст.лейтенант: Б. Асенов

Нап. в 4 екз.
1 - л.д. 70/64
2 - VII отдел
3 - IV отдел
4 - л.д.39293
ИзпАсенов
Нап.ЗВ/18.III.1976 г.

Из архивите на ДС

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ VI
ОТДЕЛ IV, ОТДЕЛЕНИЕ III
Рег. № 3609 Екз. № 3
София, 20 АПР 1977

СЪОБЩАВА: аг. "Людмила"
ПРИЕМА: ОР Илиев
на 13.IV.1977 г. от 10 ч.
в Я/К.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Получени данни за лице от Видин– обект на ДОП.

Приятелят на източника споделил, че на 5.IV.1977 г. се е срещнал с Иван Александров в София. Темата на проведения разговор е била свързана с произхода на"влашкото"население във Видинския край. Александров е на мнение, че това население не е нито българско, нито румънско. Той отхвърля тезата, която се поддържа в Румъния, че това са били румънци – колонисти, заселили се в последствие по брега на Дунав. Това малцинство според него, има много по–дълбок произход и не е придошло от никъде, а се е намирало в тези територии, още когато римляните дошли на Балканите. От там те са наричани и в нашите исторически сведения "романизовани траки" или по–точно "мизи". Александров изказал съжаление, че досега старото римско укрепление Флорентин, което образува един от ъглите на голямото римско укрепление – Бонония, Флорентин, Кула и Рациария, не е все още изследвано. Това би хвърлило доста светлина върху далечната история на този край и особено върху произхода на "влашкото население". Той не твърди този край да се е намирал някога в румънска територия. За него,

Из архивите на ДС

той има много интересна история, визирайки това, че в впроцес на столетия е запазил своята специфика, въпреки че е нямал книжнина и училище. И ако той - Александров - стои на тези позиции, то е, за да защити честта и достойнството на един народ, който се е запазил през вековете.

На зададения му въпрос защо според него от румънска страна се проявява интерес към езика и традициите на това население, при условие че то никога не е влизало в границите на Румъния, Александров отговорил: "Защото този интерес съзнателно се подтиска у нас".

Той споделя, че негови близки са му разказвали как преди 9.IX.1944 г. "властите" във Видин са били гонени, не ги допускали на пазара щом ги видели в типичната за тях носия и им забранявали категорично да говорят своя език. Именно за това той смята, че при това положение е вече съвсем естествено в съседна Румъния да се проявява определен научен интерес, преплетен със спекулации върху произхода на тези хора.

На Александров му е направило впечатление, че във Видинския край, почти незабелязано минава и празника на Освобождението на България от турско робство. Това той си обяснява с участието на румънските войски в битките при Видин и с.Сърдан, на което нашата история не отдавала нужното внимание и значение

Според него всяко начинание за осветляване историята на този край се убива. Споменава също, че един от редакторите на местния вестник, Милан Ангелов, се е нает да разучи нещо за произхода на "властите", но при намеса на органите на МВР - Видин се е отказал. Александров споделил пред приятеля на източника, че защитата становището, което той поддържал за произхода на "властите" от Видинско няма и не може да има никакви политически нюанси. За него като "влах" това е въпрос на достойнство, много

по-голямо от това на румънците, формирали се в държава преди само около 120-130 години и отколкото на българите нахлули много по-късно в тези земи като чужденци и асимилирали "власите" още преди създаването на Българската държава.

"Людмила"

Забележка: Агента сподели допълнително: В разговора Александров много кратно изказвал недоволството си от това, че понастоящем местното ръководство във Видин има отрицателно отношение към "влашкото" население от окръга, умишлено се ограничавало издигането на кадри от това население, изобщо към "власите" се отнасяли като към друга, но ниска категория хора.

СПРАВКА ПО СВЕДЕНИЕТО:

На сведението може да се вярва. Агента е проверяван и работи честно с органите на ДС.

1. Иван Александров - инженер в Химкомбината в гр. Видин - обект на ДОП "Съсед" в Окръжно управление МВР - Видин.

2. Милан Ангелов - редактор във в. "Червено знаме" в гр. Видин - обект на ДОП "Ида" в Окръжно управление на МВР - Видин по линия на национализма на прорумънска основа.

ПОСТАВЕНИ ЗАДАЧИ:

1. Да продължава контактите си с Александров. В разговорите на тази тема да разбере какви източници ползва той, за да поддържа тезата си за произхода на това население, ангажира ли и други хора от Видин и окръга със своето мнение като поддържа тази теза.

2. Да разбере на каква основа са отношенията между Александров и Милан Ангелов във Видин.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

МЕРОПРИЯТИЯ:

1. Справка по сведението да се изпрати на Окръжно управление МВР – Видин.

2. Справка по сведението да се изпрати на I отдел в управлението като с данните от сведението, касаещи историята на римското укрепление при с. Флорентин се запознаят специалисти от института по археология и други наши институти – за мнение.

408

Р–Ч II степен

ЛЕЙТЕНАНТ: _____

Нап. в 4 екз.
№ 1 – РД 45009
№ 2 – VII отдел
№ 3 – ДД 3547
№ 4 – Окръжно у–ние МВР–Видин
Изп.– Илиев – IV–III
Нап.– РК – И. № 3341
19.IV.1977 г.

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 4369 Вх. № 0
11 Май 19 77 год.
СОФИЯ

ДО

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ IV, У-НИЕ VI ДС

Т У К

17.V.77

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от лейт. Сашко Илиев Цветанов – р-ч II ст.
в отделение III на отдела

ОТНОСНО: Проведена командировка в окръжните управления на МВР в градовете Русе, В. Търново и Плевен.

Др. Началник,

На 27, 28 и 29 април 1977 г. посетих съответно окръжните управления на МВР в градовете Русе, В. Търново и Плевен.

В Окръжно управление МВР Русе началника на VI отделение Драган Костадинов сподели, че в отделението по линия на национализма на прорумънска основа се води само един сигнал. Същият е заведен на румънския скулптор Караджале (по наши данни и на контрол при нас). Установи се, че Караджале строи паметник на Любен Каравелов в Букурещ на части и след завършването му ще го сглоби в Русе. От есента на 1976 г. не е идвал в Русе. В нашето отделение има подходяща агентура (работеща по "интелигенция") за обезпечаването на Караджале при следващите му гостувания в Русе.

Ежедневно в гр. Русе гостуват от 200 до 300 румънски граждани, а в празнични дни и повече. Тези гости установяват контакти с местните граждани по различни поводи. Често пъти румънски туристи пътуващи за историческите места край селата Гривица и Пордим отсядат и нощуват в град Русе. Досега обаче в Окръжното управление на МВР в Русе не са получени никакви данни за поведението на тези румънски гости.

От разговора както с др. Костадинов, така и с началника на II-то отделение в Окръжно управление МВР - Русе се установи, че и двете отделения нямат нито един агент, който да работи по идващите в града румънски гости. Във II-ро отделение има на ръководство двама агенти, които носят информация само от гостуванията им в Румъния. Внимание заслужава и следния факт: на територията на града и окръга работят много румънски митничари, железничари, погранични офицери и граничари, както и работници по подготовката на изграждането на новия комбинат за тежко машиностроене, "Русе-Гюргево". Много от помещенията където работят и живеят тези работници са оборудвани с М."Родопи" (това е съгласувано с ВГУ). Досега обаче от тези технически мероприятия не са получени никакви данни, тъй като в техническото отделение на окръжно управление няма ОР с румънски език, който да провежда и обработва лентите.

Видно от гореизложеното, другарите от VI и II отделения в Окръжно управление МВР - Русе са акцентирали в работа по румънска линия главно на техническите мероприятия, а в същото време агентура по тази линия не се вербова. Освен това монтирането на много технически мероприятия на румънски граждани на работа в Русе (без да се водят разработки по конкретни обекти) едва ли е най-целесъобразно. Тези съображения споделих и пред зам.началника по ДС др. Георгиев. С началника на VI-то отделение допълнително обсъдихме въпроса за необходимостта от вербоването на агентура по линия на национализма на прорумънска основа.

В Окръжно управление на МВР - В. Търново от разговора с ОР Ботев установих, че през есента на 1976 г. във Великотърновския университет е открит лекторат по румънски език. Преподавателят - румънски гражданин - е взет на ДОП от II отдел в управление VI ДС. В лектората са се записали да изучават езика около 25-30 студенти. Повечето от тях са по произход от крайдунавските райони.

ОР Ботев има агент сред тези студенти, но от работното дело на агента е видно, че са му поставяни задачи предимно по преподавателя, затова и обстановка сред студентите не е известна.

Уточнихме се с ОР Ботев да състави и ни изпрати списък на студентите изучаващи румънски език, в лектората на ВГУ "Кирил и Методий", както и за в бъдеще да ни изпраща препис от сведенията на агента, касаещи евентуални прорумънски прояви на тези студенти.

В Окръжно управление на МВР Плевен с началника на VI-то отделение др. Николов и с ОР Генков уточнихме мероприятията, които трябва да се проведат по лицето Христофор Тишев (воден на сигнал по линия на прорумънския национализъм) във връзка с предстоящата среща през м. юни в Белград.

Др. Генков сподели, че преди около 1 месец в Плевен е гостувала културна делегация от Букурещ. Участниците в нея поискали от Окръжния съвет за изкуство и култура да им бъдат осигурени условия за да поставят опера на плевенска сцена за участието на румънските войски в битките при Гривица, Пордим и Плевен. От данните на окръжния музей, както и на съпровождащите румънската делегация е било видно, че румънците се стремели с тази опера да преувеличават някои исторически факти от

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

битките в полза на румънските войски, като същевременно омаловажават ролята на руските войски.

Операта цяла да бъде готова за тази есен.

(за случая е уведомено Министерството на външните работи).

Уточнихме се с др. Генков да ни бъде изпратена справка за този случай.

Р-Ч II степен

ЛЕЙТЕНАНТ: _____

Нап. в 1 екз.

Изп.- Илиев - IV-III
Нап.- РК - М. № 4062
10.V.1977 г.

296

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 602 Екз. № 1
18 ЯНУ 1979 19 год.
СОФИЯ

ДО
Н-К УПРАВЛЕНИЕ VI ДС

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от полковник Никола Дамянов, н-к
отдел 04, у-ние 06 ДС

ОТНОСНО: разказ на писателя Йордан Радичков, поместен във в-к "Литературен фронт".

Другарю Началник,

В брой 1 на вестник "Литературен фронт" от 4.I.79 г. е поместен разказа "Водопойка" от Йордан Радичков. В тази своя творба писателят пресъздава една стара легенда или предание, според които в района на Видинската епархия в река Дунав "живеел вампир или дракон, който бил непрекъснато жаден" и ходел да пие вода от чешмата над едно село. В деня, за който писателят разказва, двама от неговите герои се срещат пред тази чешма и виждат следи в снега от дракона, който преди тях е бил на чешмата. Те тръгват по следите, които ги отвеждат обратно към река Дунав.

Из архивите на ДС

Прави впечатление в разказа, че единият от героите си Радичков представя с името Йоната /Йон/ - "мокрият влах". Понятието "мокрият влах" писателят споменава още няколко пъти в разказа с което вероятно иска да подчертае, че този негов герой е характерен представител на влашкото население от района и че такова население има в този край . Освен това името Йоната /Йон/, което Радичков дава на своя герой в разказа "Водопойка" е също едно от типичните румънски лични имена и сред „влашкото население" в крайдунавските райони на страната.

Характерно е, че в творчеството си писателят Йордан Радичков отделя място и в други свои творби на Видинския край и въобще на крайдунавските райони на страната. В тези свои творби той почти винаги споменава за власите от тия райони, описва живота им като етническа група, твърде различна от българското население и същевременно характерна за тези райони на страната. Неизменно в разказите си за това население той употребява понятията "влах","влахкиня" и др.

В такъв дух и с тези понятия преди няколко години излезе и книгата на Радичков "Ние врабчетата". Видно от гореизложеното "влахът" или "власите" се явяват един от основните образи на Радичков в неговото творчество за Видинския край и крайдунавските райони на страната.

Поради това, че творбите на Радичков могат да окажат отрицателно въздействие върху някои прорумънски настроени наши граждани от "влашкото население", а така също някои румънски институти и учени могат да ги използуват с антибългарска насоченост

298

3

П Р Е Д Л А Г А М :

С писателят Йордан Радичков да бъде проведен подходящ разговор на съответно ниво с оглед избягване на такива изрази в неговите бъдещи разкази и творби.

Нап. в 2 екз.
№ 1-
№ 2-
Изп.Дамянов
Нап.Спасова/638
София, 18.I.1979 г.

Н-К ОТДЕЛ 04, У-НИЕ 06 ДС
ПОЛКОВНИК: [signature]
/ Н.Дамянов/

Предлагам да се дойдеш и на др. Министър с предложение да информираме след едно по-пълно проучване на въпроса.
30.I.79 год.
[signature]

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
100
Из архивите на
416

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР — ВИДИН

Рег. № 9750 Екз. № 1
Дата 22 10 1979 год.

УТВЪРЖДАВАМ:
НАЧАЛНИК
ПОЛКОВНИК:
/Б.МИНКОВ/
ДАТА:.....1979 Г.

П Л А Н

ОТНОСНО: Провеждане агентурно-оперативни мероприятия за изясняване и пресичане националистическата дейност на румънски граждани пребиваващи във Видински окръг.

По данни на управление VI-то ДС от 15.IX.1979 година в страната са пристигнали румънските граждани Петре Флореску и Петре Гиня. За двамата разполагаме с данни, че са едни от основателите на националистическата организация "Тимок" в Румъния до 1944 година и през последните години полагат усилия за възстановяване и отново активизиране на нейната дейност.

В резултат на това през 1976 и 1977 година в Букурещ същите лица организираха срещи на бившите членове на тази организация, които понастоящем живеят в Румъния.

Из архивите на ДС

По време на пребиваването си във Видински окръг се получиха данни, че Флореску продължава да проявява интерес към етнографския произход на местното "влашко" население, да твърди, че това население е румънско и в тази връзка да събира материали, които да отпечата в Букурещ.

На тази основа Флореску осъществи контакт с американския гражданин Петре Йонеску-бивш румънски дипломат, известен в миналото като яростен пропагандатор на румънската националистическа пропаганда в този край, който живее понастоящем в окръга.

Допълнително бяха получени данни от управление VI-то ДС, че Петър Гинев също ще посети Видински окръг и ще се срещне с американския гражданин Петре Йонеску.

Също така разполагаме с данни, че в окръга ще пребивава и друг румънски гражданин-Рему Ангелеску, който през 1976 година събрал и направил опит да изнесе материали зад граница за произхода на влашкото население.

Във връзка със засилената напоследък кампания в Румъния по повод чествуване 2050 годишнината от създаване на румънската държава и засиленият интерес към "влашките" малцинства в съседните на Румъния страни, може да се предположи, че пребиваването на горепосочените румънски граждани в страната и Видински окръг ще преследва определена цел.

За предотвратяване и пресичане на евентуални националистически проявления на антибългарска основа от посочените румънски граждани ще бъдат проведени следните мероприятия:

I. ПО ПЕТРЕ ФЛОРЕСКУ

1. Ще бъдат използувани възможностите на агент "Попов" за контролиране поведението на обекта по време на пребиваването му във Видински окръг.

Срок-6.X.1979 г.

Отг. Ил. Любенов

Из архивите на ДС

418

2.За наблюдение поведението на обекта към него ще бъде насочен и агент "Димо".

Срок-4.X.1979 г.

Отг.Л.Русев

3.Чрез ДЛ в.Покрайна ще се установят връзките на обекта с които е контактувал с цел легализиране получените агентурни данни и документиране неговата дейност.

Срок-15.X.1979 г.

Отг.Ог.Витков

4.Чрез ДЛ ще бъде изучена обстановката в домът където е отседнал обекта с цел провеждане на "М-Родопи" и М-Г.

Срок-30.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

5.С налични сили ще се организира визуално наблюдение на обекта при пребиваване във Видин с цел установяване връзките му.

Срок-4.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

6.На ГКПП-Видин ще бъде проведено секретно претърсване на обекта с цел недопускане изнасяне материали извън страната.

Срок-6.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов и Г.Миндин

7.Да се заложи името на обекта в ГКПП-Видин и Русе за своевременно уведомяване при влизане в страната.

Срок-10.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

8.На обекта ще бъде заложено "М-Вихрен" за срок от 6 м.

Срок-10.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

Из архивите на ДС

9. Предвид на естествено създалата се възможност на агент "Попов" да бъде маршрутиран в Букурещ ще се изготви отделно предложение в което ще се разработи линия на поведение и конкретни задачи.

Срок-10.X.1979 г.

Отг.Ил.Любенов и Б.Стефанов

II.ПО

1. се води на ДОП и за разработването му е изготвен отделен план от мероприятия.

Във връзка с новополучените данни,че обекта ще бъде посетен от Петре Гиня ще се проведът мероприятия за контролиране на срещата им.

Срок-15.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

2. На агент "Попов" ще бъдат разработени задачи по обекта при планираната им среща през месец ноември в Букурещ.

Срок-30.X.1979 г.

Отг.Ил.Любенов и Б.Стефанов

3. При излизане на обекта за Турция на ГКПП ще бъде организирано секретно претърсване.

Срок-

Отг.Б.Стефанов

III. ПО ПЕТЪР ГИНЕВ

1. Ще бъдат използувани възможностите на ДЛ Бонев /VI-то у-ние ДС/ за наблюдаване поведението на обекта при посещението в окръга и проконтролиране срещата му с Йонеску.

Срок-20.X.1979 г.

Отг.ОР Илиев от VI-то у-ние

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

2.На агент "Владо" ще бъдат разработени задачи за наблюдение поведението на Гинев и установяване на връзките по време на пребиваването му в Гомотарци.

Срок-20.X.1979 г.

Отг.Н.Ненов

3.Ще бъдат изучени обстановката на предстоящата среща между Гинев и Йонеску с цел същата да бъде проведена в условията на "М-Родопи-Р".

Срок-20.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

4.Да се засили наблюдението посредством агенти и ДЛ на някои бивши възпитаници на румънския колеж в София,които обекта евентуално ще посети. в окръга.

Срок-20.X.1979 г.

Отг.Л.Русев

5.В зависимост от конкретната обстановка ще бъдат създадени условия за негласно изземване на списъците които носи със себе си. обекта.

Срок-30.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

6.Да се документира дейността на обекта по време на пребиваването му в окръга и при установяване,че поведението му е в разрез с нашите закони,същия да бъде разобличен и изгонен от страната.

Срок-30.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

IV.ПО

1.Ще бъдат използувани възможностите на агент "Чакалов" за наблюдаване поведението на обекта по време на пребиваването

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

му в село Сланотрън.

Срок-

Отг.Л.Русев

2.На ДЛ Попов" ще се разработят задачи за наблюдението на обекта по време на пребиваването му в с.Сланотрън и Кошава.

Срок-

Отг.Б.Стефанов

3.Ще бъде заложено името на обекта на ГКПП-Видин и Русе за своевременно уведомяване при влизане в страната.

Срок-10.X.1979 г.

Отг.Б.Стефанов

4.Да се документира дейността на обекта в окръга и при прояви на националистическа прорумънска основа същия ще бъде разобличен и изгонен от страната.

Срок-

Отг.Б.Стефанов

ЗАБЕЛЕЖКА:1/При евентуално изменение на оперативната обстанс ка ще бъдат планувани нови мероприятия.

2/Заложените в плана мероприятия ще бъдат съгласувани с отдел IV,у-ние VI-то ДС.

СЪГЛАСЕН:
ЗАМ.Н-К ОКР.У-НИЕ МВР:
Майор

ИЗГОТВИЛИ: ОР Б.Стефанов ОУ МВР-Видин
ОР Илиев У-ние VI ДС София

Отп.:в 2 екз.
№ 1 Б.Стефанов
№ 2 VI-то у-ние ДС - 1 л.
Изп.:Б.Стефанов и
Илиев VI у-ние
Нап.:Младенова-1848

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

О К Р Ъ Ж Н О У П Р А В Л Е Н И Е Н А М В Р – В И Д И Н

Рег.№ 2222 ..Екз.№.2.
Дата: 29.4....1980 год.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Някой особености на оперативната обстановка във Видински окръг отнасящи се за част от населението говорещо на диалектен влашки език.

В поречието на р.Тимок от двете страни на българо-югославската граница живеят в компактна маса около 120 000 души български и югославски граждани от влашката етническа група, чийто разговорен език е специфичен или така наречен – "влашки диалект".

Частта на българските граждани от тази група население възлиза на около 55 000 души. По-големите ~~населени~~ места в окръга, които се населяват ~~заселени от това население~~, са: гр.Брегово, селата Гъмзово, Златен рог, Покрайна, Гомотарци и др., а в гр. Видин живеят около 20 000 души, дошли по различни причини от посочените селища.

Влашкият диалект~~ен~~ ~~език~~ в този район, включително и на съпределна територия в СФРЮ се е оформил исторически и до известна степен е свързан с миграционните процеси, съпътствуващи борбите на българите против отоманското робство, когато значителна част от нашето население е бягало в Румъния и отново се е връщало на българска територия, като е усвоявало и езика по време на пребиваването си в Румъния.

Друга част от това население е наследило език от своите деди - древните даки, чийто представители под различни названия: власи, куцовласи, цинцари и пр., са се заселвали през различните периоди на Балканския полуостров.

Като правило, в ежедневното си общуване тази част от населението - в домъ, в социалните и приятелски групи и дори в учрежденията, винаги когато са в еднородна среда, употребяват в разговорната си реч влашкия диалект - език, съставен от влашки и български думи ~~смесен с българизми~~.

Езикът се владее ~~без изключение~~ почти от всички членове на тази група население. Има възрастни хора - над 65 години, които не знаят българския език.

Почти всички лица, получили средно, полувисше и висше образование от тези среди общуват помежду си главно на влашки ~~диалект~~ ~~език~~. Това се прави дори и от лица, заемащи отговорни постове.

Преподаването в учебните заведения е само на български език, но общуването между учителите и учащите се извън класните занятия е на влашки диалект ~~език~~. Това е характерно главно в посочените населени места, където това население живее в компактна маса. Учащите се в общуването си все по-често употребяват и български език.

Горното е обусловено от факта, че малките деца в района, първо научават влашкия диалект ~~език~~, а след това учат български език. Това не е така там, където тези деца растат в среда, ~~където в обкръжението~~ в която преобладават децата от другата група население - говорещи само на български и от този факт могат да се направят полезни изводи.

В обществените заведения - ресторанти, магазини и др., особено в посочените райони разговорния език е предимно влашкия. На този диалект ~~език~~ разговарят в народните съвети,

423

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

здравните заведения и др.учреждения, с изключение ~~тогава~~ ~~когато~~ там присъствуват представители на другата част на населението и то заемащи по-отговорни постове.

Наблюдава се една социално-психологическа обособеност в тази група от населението, ~~тази обособеност~~ е била пречка за смесените бракове между двете групи население. Сега тя се руши именно от тези смесени бракове, които в случая играят положителна роля.

На тази обособеност и вероятно на "местен патриотизъм" се дължи факта на известна "затвореност" на селищните системи, където това население живее в компактни маси, за лица от другата част от населението. Редкост е в тези селища да се назначават на различни длъжности в административния, партийния, стопанския и др.апарат лица от другата група население. Положително явление от гледна точка на икономиката е задържането на това население в селищните системи и самозадоволяването с местни кадри, но погледнато от друга гледна точка това има и негативни страни, изразяващи се в задържането на процесите на националното осъзнаване.

На тази основа е и стремежа на отговорните и по-малко отговорни хора, произлизащи от тези среди да се ограждат с кадри предимно от "свойте среди" и това е една от причините за наличието на отношение към "власите", като към не българи от страна на другото население.

В тази връзка много силно се изразява чувството на солидарност между членовете на тази група население, почти така както това се чувствува в средите на българите мохамедани и турците в другите части на страната. И тук, тази солидарност включва всички, които са от влашката етническа група, без оглед на класов или друг признак.

Примери за такава солидарност има достатъчно, дори с наши служители. Известни са случай, когато наши обекти по

линия на НМ и ДС се сигнализират за наше отношение към тях. При други случай обекти по ДС са информирани за взаимоотношения и взети решения от отговорни партийни и държавни институти.

Всички обществени мероприятия - събрания, митинги, конференции и др. се провеждат при ползуване само на български език.

Разполагаме с информации за провеждана прорумънска националистическа дейност от лица, произхождащи от влашката етническа група. Това са възпитаници на бившето румънско училище в София и учили в Румъния. Техната дейност се изразява в прокарване тезата, че тази част от българското население не е българско, а друго - румънско или в по друг вариант - лакииско. В основата и на двете твърдения прозира в края на краищата тенденцията, че това население е румънско. Тези насоки в националистическата прорумънска дейност са потвърдени и от проведените филтрации на обекти.

Важен момент в горната връзка е и активизацията на лицата на така наречената националистическа организация "ТИМОЧАНИ" действуваща в СРР, чийто емисари посещават окръга, установяват контакти и се стремят да внушават и подклаждат прорумънски настроения. От емисарите се прокарват идеите за необходимостта на нашето население, говорещо влашки диалект, да се даде "културна автономия", включваща румънски училища, богослужение в черквите на румънски език и пр., изграждането и на други културни институти. Основния аргумент при всички случай е - влашкият диалект.

В тази насока се използуват множество роднински и други връзки между нашето население от тази група и средното население в СФРЮ и СРР. Тези течения се обслужват и от редицата обредни традиции и ритуали някой от които се праз-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

426

нуват общо не само по време, но и чрез взаимни гостувания.

Може да се счита, че в окръга е ликвидирана възможността в черквите да се служи на влашкия диалект ~~език~~. Има обаче отделни свещенослужители, които при отделни служби в черквата ползуват и влашкия език.

Отрицателно въздействуват върху тази част от нашето население и "националистическите нотки в поведението на другата част от българското население, което открито счита говорещите влашки ~~език~~ за небългари и по този начин, без да се съзнава това, подпомага носителите на прорумънския национализъм.

Съществено е влиянието върху тази група от нашето население от страна и на идващите от СФРЮ и СРР лица, чрез които се осъществява "внос" на националистически прорумънски идеи. Лицата от същата етническа група, живущи в СФРЮ парадират с дадените от СФРЮ права на културна автономия, което според тях, трябва да се даде от нас и за българските граждани, говорещи влашки ~~език~~ диалект.

Чуждо влияние, свързано с ползуването на влашкия език интензивно протича и по пощенските канали, радиото и телевизията. Почти цялото население от тази група на нашето население слуша и гледа югославските и румънски радио и телевизионни програми, които при това имат по-добра чуваемост и картина. В посочените райони е популярна главно югославската и румънска музика, както и югославските и румънски естрадни и народни изпълнители.

Независимо от факта, че ~~на употребата на~~ влашкия диалект ~~език~~, който е много близък до румънския език, в своето болшинство, тази част от българското население в окръга има българско съзнание и чувство на принадлежност към НРБ.

Едновременно с това, негативните моменти, свързани с такъв траен признак, какъвто е езика, ~~е~~, съществуващите тенден-

ции и влияния, както и стремежите на определени среди да използуват прорумънския национализъм за свой цели, изискват към възникналите проблеми да се отнасяме с голямо внимание, тъй като могат да възникнат трудности.

Считам, че въпросите на българското население, говорещо на влашки език изискват внимание и провеждане мероприятия с по-далечни перспективи. Особено значение в случая би имало една дългосрочна политика, насочена към "смесването" на двете групи население и на тази основа да се гради морално-политическото единство на народа.

Отпечатено в 2 екз.
№ 1 I-ви зам.министър
№ 2
Изп.Минков
Нап.Крумова-

НАЧАЛНИК
полковник:
/Б.Минков/

Из архивите на ДС

Преписъ!

VI

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 04
ОТДЕЛЕНИЕ 03
Рег.№ 6708
Екз.№ 3
София, 23 VI 1980

СЪОБЩАВА: аг. "Петров"
ПРИЕЛ: ОР Илиев
на 30.05.1980 г.

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Прорумънски прояви на лица от Видински окръг.

От 19.05. до 23.05.т.г. моят познат е посетил село Кошава, Видинско. На 22.05. е посетил с.Гомотарци, Видинско, където е искал да се срещне със свещеника на селото Георги Петров. За съжаление обаче, среща не се е състояла, тъй като свещеникът бил заминал за Видин.

По мнението на негови близки от с.Гомотарци свещеник Георги е уважаван от цялото село, като интелигентен и отзивчив човек. Що се отнася до това, че той е служел на румънски език в църквата, то това се правело отдавна, особено на големите празници и за отбелязване е, че това се посрещало много добре от хората и дори се предпочитало. Явно тук става въпрос за

Из архивите на ДС

429

една неправилна практика, установявана от години наред.

Прави впечатление, че тази практика се продължава и от свещеника на съседното село Кошава - Манаси Петров, който е сравнително млад и на възраст и най-вече като свещеник. На големи празници той служи в църквата на славянски и румънски език. Той също твърди, че хората посрещат много добре тази форма на богослужение, пък и според него населението от този край било румънско и било правилно да се служи на родния му език. Моят познат му отговорил, че въпросът за румънския произход на това население отдавна е отречен и, че тук явно става въпрос за злонамерена пропаганда, на която той, без да иска, става жертва. Свещеникът, обаче, му отговорил, че той ще му намери румънски книги, в които недвусмислено се говори и посочва румънския произход на населението от Поцунавието. В момента нямал време, чакал майстори-водопроводчици и трябвало да приготви някои неща. Моят познат го попитал дали е завършил своето краевецческо изследване, за което са говорили по-рано, но Манаси Петров отговорил, че не е написал нищо.

Що се отнася до служенето на румънски език би било удачно да се внуши на съответните църковни власти /Светия синод или Видински митрополит Филарет/ за издаване на едно окръжно до свещениците от този край за стриктно спазване богослужебната практика на Българската православна църква, що се отнася до богослужебния език.

"Петров"

Из архивите на ДС

430

Справка по сведението:

1. Свещеник Георги Стаменов Петров, известен, води се на отчет по линия на национализма на прорумънска основа в ОУ МВР -Видин.

2. Свещеник Манаси Петров - прорумънски настроен, имал е подобни прояви и в близкото минало. Не се води на отчет.

Задачи:

По сведението не са поставени. Поставена му е задача по преподавателя по румънски език в СУ "Кл. Охридски" - Испас Божурел.

Мероприятия:

1. Екземпляр от сведението да се изпрати на ОУ МВР-Видин за отношение.

2. Да се предложи на ръководството на ОУ МВР-Видин лицето Манасий Петров да бъде взето на отчет по линия на национализма на прорумънска основа.

3. За прорумънските прояви на двамата свещеници ОУ МВР-Видин да уведоми по подходящ начин видинския митрополит, с цел използването на последния по-късно при профилактирането на обектите.

ИНСПЕКТОР
- ст.лейтенант: _____
/С.Илиев/

Нап. в 3 екз.

1 -РД 543314
2 -отдел 08
3 -ОУ МВР-Видин
изп.С.Илиев
нап.М.Милева-м.№ 6884
София, 2.06.1980 г.

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
103
Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР - ВИДИН

Рег.№ 9142 Екз.№ 4
Дата 15 9 1980 г.

Съобщава: агент "Попов"
Приел: м-р Ил.Любенов
на 07.09.1980 г. от 15.00 ч.
в Я/К "Бор"

АГЕНТУРНО СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: Посещението на наш агент в СРР и среща с

Източникът съобщава, че един негов приятел на 02.09.1980 г. е заминал за Букурец - Румъния, за да се срещне с който му е обещал, че щял да устрои моя приятел пред румънските власти, и че моя приятел ще полози и ще си готви докторска дисертация при богословския факултет - Букурещ.

Приятелят на източника и посетили румънският св.Синод, където били посрещнати от свещеника Пърну, изпълняващ длъжността съветник по административните въпроси на румънския патриарх Юстин Мосиску.

При срещата, която се състояла в кабинета на свещ.Пърну е имало и един цивилен гражданин, който при водения разговор е бил безучастен към водения разговор.

Свещ.Първу обяснил, че румънската църква няма нищо против да приеме за аспирант моя приятел, но при положение,че има официал-

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

432

но разрешение от страна на българската църква и че аспирантурата е само редовна. Без такова разрешение, което официално св.Синод ще даде на моя приятел, той не ще може да се установи и легализира в Румъния.

След това непознатият човек и посетили Йон Бенациану в румънската Патриаршия. Моят приятел му обяснил повода за неговото идване в Румъния, на което Бенациану отговорил по същия начин, както и свещеник Първу. Той казал, че румънската църква има стипендии и ще може спокойно да издържа моя приятел. Той го попитал дали е на същата работа, а защо не е в църквата, защо още не е станал свещеник. Той попитал моя приятел какво прави свещеник Минаси Петров от с.Кошава и моя приятел да го поздрави от него. В разговора се е намесил и който обяснил на Бенациану, че ще трябва да се помогне на моя приятел.

Йон Бенациану споделил мнение, че българите водят една особена политика спрямо румънското население във Видинско, че постепенно те гледат да го асимилират, като интелигенциите я разпределя на работа във вътрешността на страната, там се женят за българки и постепенно се претопяват и след 30-40 години във Видинско няма вече да се говори румънски език. Обаче както те постъпват с румънците в България, така и ние постъпваме с българите в Румъния. Всички националности живущи в Румъния - унгарци, немци, сърби и др. имат свои училища и църкве, а само българите не можаха да удържат - както те постъпват с румънците в България, така и ние с тях тук, а българи има повече отколкото румънци (в България) живущи в Румъния. Това е българска политика - с каквото ни отвръщат и ние постъпваме с тях в Румъния.

Източникът съобщава, че моят приятел от водените разговори с разбрал, че Кристя Сянду го е посещавал често и

се водели разговори около проблема на румънското население в Тимошката долина. Тези години Флореску и Кристя Санду подготвили меморандум до Белградската конференция относно проблема за населението от румънски произход както от Видинско, така и от Сръбската част. Материалите се били задържани от Държавна сигурност и един генерал от румънското разузнаване повикал по-големия син на Флореску и му казал, че те са много добре запознати с румънското население и техните проблеми от Тимошката долина и да предупреди баща си да не се занимава активно с този въпрос, защото не са дошли подходящи времена.

Флореску казал, че при едно посещение на Чаушеску в Гърция - Караманлис го помолил, че в Гърция имал аромъни, които постоянно му създавали неприятности. На това Чаушеску му отговорил, че аромъните са длъжни да се подчинят и спазват законите на страната в която живеят, а ако искат да дойдат в Румъния да живеят, тя ще ги приеме, че има място за всички румъни, които искат да живеят в Румъния.

Флореску предупредил моя приятел да не говори пред румънците от Видинско за организация "Тимочани", а да говори по принцип за румънци на север от Дунав, за румънци в България. Казал, че пак българите са наклеветили "Тимочаните", че са бивши легионери, фашисти и Чаушеску им забранил да имат своя официална организация, която преди всичко защитава интересите на Румъния. Те са вече остарели и се събират много рядко. Пред моя приятел казал, че българите постъпили много лошо с Петре Йонеску от Гюмюрджина. Дошли са при него агенти от ДС и докато не си е купил билет за Америка не са го оставили на мира. Причината за неговото екстернирене е бил Павел Митев, защото Йонеску не му мълчал и спорел с него по въпроса за власите във Видинско и той го наклеветил пред властите и ДС го изгонили завинаги от България. Флореску казал, че е бил радостен

Из архивите на ДС

433

Из архивите на ДС

434

факта, че Петре Йонеску получил разрешение от румънските власти и той в най-скоро време ще дойде в Букурещ и ще живее при Флореску, защото той е дал много за Румъния, тем е завършил гимназия, право, бил консул и целия му живот е свързан с Румъния. Той бил също писатели и като се легализираме ще го направи член на Писателското дружество "Еминеску", така както е обещал и на моя приятел. Флореску е запознал най-основно ръководството на това дружество с проблемите около румънското население във Видинско и те възнамеряват да направят една визита във Видин.

При тези обстоятелства, след като моя приятел се установи в Букурещ ще има вече повод за много работа.

Това Петре Флореску се обърнал с молба към моя приятел с оглед, за да може идеята на румънците от Тимошката долина да се реализира. Под секрет му поставил следното поръчение: "Ние се спряхме на теб и вярваме, че ти ще се справиш най-добре с тази работа. Тя е секретна. Ти ще трябва да създадеш организация, която да е тайна, конспиративна. Трябва много внимателно да следиш хората, които ще ги привлечеш за каузата. Те трябва да имат жертвоготовност, патриотизъм и да дадат всичко за преуспяване на идеята. Те не трябва да бъдат пияници, развратници, с лош характер, а да се ориентираш преди всичко между интелигенцията. Основната същност на организацията трябва да се прикрие под формата на литературно-музикални прояви, на изследователи не само влашките проблеми, но и на българските - етнография, фолклор, легенди и др. Основната линия на поведение - може да хулят Румъния, политиката на Чаушеску, за да не попаднат под наблюдението на Държавна сигурност. Това особено за моя приятел да е закон - за да не попадне под наблюдение."

На тези негови думи непознатият човек му отговорил, че това е една сложна и опасна работа, защото ако се разкрие всичко

това с него е загубено – имал семейство, деца. казал, че идеята ще трябва да се реализира, но моят приятел ще трябва да е много внимателен при избора на членовете на организацията. Моят приятел го попитал в България може ли да разчита на някого, доверено негово лице при създаване на организацията.

на няколко пъти е пренасял богослужебни одежди от Румъния и чрез Флоро Предов ги е раздавал на свещениците – румънци, а така също и богослужебни книги на румънски език. Той помолил моя приятел да му даде богослужебни книги за свещениците, но моят приятел му казал, че на митниците ще му ги конфискуват и ще си има неприятности и се съгласил с моя приятел.

Той попитал също и за Йордан Петров Георгиев – ОК на НКП дали на него може да се разчита и пр.

казал, че като дойде от Америка П.Йонеску те двамата ще посетят ген.майор Илие Чаушеску и ще му обяснят всичко – как се оклеветени от българите, че организация "Тимочани" защитава преди всичко интересите на Румъния и той е убеден, че всичко ще се оправи както преди.

помолил моя приятел да запише песента "Вета Капитаневана", а така също му дал и две книжки – едната на Кристя Сандру, а другата за проблема на Тимошката долина. След като моят приятел си вземе бележки ще му ги върне при неговото повторно отиване в Румъния.

Те се разделили, като изпратил непознатия

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г. Секретар :

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

човек на гарата с очакване за ново виждане в Букурещ. Той смята, че моя приятел ще изнася много богослужебни одежди и книги за влашкия край, като бъде легализиран в Румъния.

07.09.1980 г. "Попов"
гр.Видин

ЗАДАЧИ ПО СВЕДЕНИЕТО

Задачи ще се поставят след анализиране на сведението.

ЗАСЕЧЕНИ ЛИЦА

1. Петре Флореску - известен на ОУ на МВР Видин и на Управление VI-то ДС.

2. Свещ.Първу - служител в св.Синод на Румъния. Засича се за първи път.

3. Йон Вънъцяну - служител в румънската патриаршия - Букурещ. Агентът е давал и друг път сведения за него.

М Е Р О П Р И Я Т И Я

1. Генади Флоров Колов който е обект на службата да се наблюдава с цел изясняване характере на взаимоотношенията му с Флореску и по какъв начин поддържат връзка.

2. Да се устенови лицето Флоро Предов от с.Неговановци, изучи и след това се прецени на какъв вид отчет да се вземе.

3. Да се направи препис за Георги Живов, служба "Анализ и информация", Управление VI-то ДС и за линия "национализъм".

Отпечатано в 5 екз.

№ 1 - РД агента
№ 2 - Управление VI-то ДС
№ 3 - "Анализ и Информация"
№ 4 - "Национализъм"
№ 5 - Г.Живов
Изп. Ил.Любенов
Нап. М.Тодорова - 1562

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА КЪМ РД_____

ЗАМ.НАЧАЛНИК ОУ НА МВР
МАЙОР: (Ил.Любенов)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
I04

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Из архивите на ДС

72

СТРОГО СЕКРЕТНО

О К Р Ъ Ж Н О У П Р А В Л Е Н И Е Н А М В Р – В И Д И Н

Рег.№ 1246 Екз.№ 1

Дата 4-4 1981 г.

УТВЪРЖДАВАМ
НАЧАЛНИК
ПОЛКОВНИК:
(В.Минков)
Дата 1981 г.

ПЕРСПЕКТИВЕН ПЛАН

ОТНОСНО: Провеждане на агентурно-оперативни и други мероприятия по линия на "Прорумънски национализъм" за времето 1981-1982 г.

На територията на Видински окръг живеят над 55000 души, говорещи на "влашки" диалект, близък до румънския език и са заселени в 27 населени места.

През последните 4 години сред някои слоеве на това население зачестиха проявите на прорумънски национализъм. В това отношение се изявяват предимно лицата учили в румънското училище в София и завършили висшето си образование в Румъния. Някои от тях влияят на отделни представители на интелигенцията и младото

Из архивите на ДС

438

поколение. Въпросите, които се разглеждат от националистически настроените лица са свързани с произхода на "владите", тяхната култура и бит, като са на мнение, че имат много общо с румънската народност. Изявяват желание да се признаят за национално малцинство, с право на своя църква, училище и други културни институти.

Органите на ДС - Видин разполагат с проверени данни, че към така нареченото "влашко" население проявяват интерес не само бившите членове на националистическите организации в Румъния, но и от СФРЮ, САЩ и др. В СРР има активизиране на бившите членове на двете организации "Валя Тимокулуй" и "Тимок", с тенденция възраждането и засилване дейността им на наша територия. Представители на "влашкото" население от съпределна югославска територия също водят разложение и провокационна дейност, като най-вече спекулират, че са признати за малцинство.

Отделни румънски граждани, научни работници, посещават територията на окръга с оглед разработване на теми, свързани с произхода на това население и други проблеми. Повечето от тях се занимават с подривна дейност.

Подобно е и поведението на посещаващите окръга американски граждани - представители на разни научноизследователски и други институти.

Характерна особеност за това население е, че е религиозно.

Анализът на оперативната обстановка в това направление показва следното:

1. Сред повечето представители на интелигенцията от това население, завършили в Румъния, независимо от това, че значителна част от живота си са прекарали в условията на ново общество - социализма, са се възродили националистическите настроения.

2. Под влияние на част от националистически настроените

Из архивите на ДС

439

лица, сред някои наши граждани, предимно от средното и по-младото поколение се срещат такива настроения.

3. Забелязва се активизиране на подривните действия зад граница спрямо "власите" от страна на Румъния, СФРЮ, САЩ, насочени главно към "повдигане и осъзнаване" на националното им самочувствие.

4. Наличие на силна религиозност, която се изразява в редовно провеждане на църковни служби и отбелязване на религиозните празници. И втори момент - някои от служителите на култа "власи" не само са ревностни, но и провеждат службите на "влашки" и румънски език и са, най-важното, националистически настроени.

Основният извод, направен въз основа на оперативната обстановка е, че "влашкото" население е обект на внимание както от страна на определени среди и лица зад граница, така също и на нехни съмишленици - прорумънски настроени лица у нас.

От направените оценки на досегашната работа по направление на прорумънски национализъм, могат да се изтъкнат следните нерешени проблеми:

1. На територията на окръга все още не е установен напълно контингента. Не са издирени всички лица учили и завършили в румънски учебни заведения; къде е тяхното поколение и как се изявява; роднински връзки на граждани на НРБ и СРР; местонахождението и поведението на лицата живели и работили дълги години в Румъния, за които има данни или съмнение, че са били членове или симпатизанти на разни националистически организации и пр.

2. Не се работи достатъчно активно и целенасочено по румънски граждани, за които разполагаме с данни, че са били членове на националистическите организации "Валя Тимокулуй" и "Тимок", най-вече тези, които са били преди това български.

Из архивите на ДС

440

3. На незадоволително ниво е превантивно-профилактичната работа сред това население, особено по отношение младото поколение, което е пръснато не само из окръга, но и по страната. В тази връзка не се използуват обществените и политически организации за внимателна разяснителна дейност.

4. Малко са засечените югославски граждани, живущи на съпределна страна, по произход също "власи", които се занимават с разложителна дейност, като не се взема своевременно отношение.

5. Недостатъчни са сигналите за националистически настроения, изказвания, поведение сред широките маси от това население, особено в промишлените предприятия, където има концентрация.

6. Воденето на някои сигнали и дела неоснователно се удължава, което дава възможност на обектите да влияят повече време върху съзнанието на неангажираните лица.

7. Все още е малоброен и недостатъчно всеобхватен агентурния апарат, както за придобиване на информация, така и за оказване на влияние.

Изхождайки от гореизложеното, пред органите на ДС - Видин стоят следните по-важни в контраразузнавателно отношение задачи:

1. Провеждане на действена превантивно-профилактична работа в средите на интелигенцията, младежта и по сигнали във всички останали категории, с оглед недопускане да се развият националистически настроения на прорумънска основа.

2. Издирването на контингент из средите на лицата завършили румънски учебни заведения, имащи роднински връзки в СРР, смесени бракове, работилите и живели преди в Румъния, бивши членове и симпатизанти на националистически организации, поколенията на горепосочените и сред новопроявяващите се (профилактирани за националистическа дейност и настроения, поддържащи съмнителни

Из архивите на ДС

441

контакти с чужди граждани, занимаващи се с произхода на това население и пр.).

3. Особено внимание следва да се обръща на работата за намаляване влиянието на църквата и за националистическите настроения на свещениците предимно от златорожкия край. Като на първо време работата в това направление да се води за предпазване на младежта и нейното противопоставяне на "вярващите".

4. Създаване на по-добра организация на агентурно-оперативната работа за получаване на обективна информация и сигнали за прояви на националистически настроения и изяви сред "влашкото" население.

5. Подобряване системата за наблюдение и разработване на гостуващи в окръга чужди граждани - на СРР, СФРЮ и други страни, за които има данни или основателно възникнали съмнения, че се занимават с подривна дейност, с оглед недопускане разпалване на националистически чувства и страсти.

6. Създаване на предпоставки и след това завладяване на позиции сред бившите членове на националистическите организации в дореволюционна Румъния, с оглед изясняване плановете, целите и задачите на тези лица по отношение на населението, говорещо "влашки" език понастоящем.

7. Придобиване на агентура и ДЛ, чрез които своевременно да се получава информация за настроенията сред това население и най-вече за оказване на положително влияние върху вражеския контингент и временно увлечените лица.

8. Да се подобри взаимодействието с отдел 04 на Управление 06 - ДС, както по разработване обекти на дела, така и за провеждане на широки профилактични мероприятия на територията на окръга.

Из архивите на ДС

442

9. Своевременно информиране на ОК на БКП и Министерството за негативни прояви сред "власите", които могат да доведат до създаване на настроения срещу партията и правителството.

Във връзка с поставените задачи да се проведат следните основни агентурно-оперативни и други мероприятия, по направление на:

А. ПРЕВАНТИВНО-ПРОФИЛАКТИЧНАТА РАБОТА

Профилактиката и мероприятията за влияние да бъдат основно средство за предотвратяване и пресичане проявите на основата на прорумънски национализъм. За целта:

1. Периодически да се информира ОК на БКП за проявите на основа на прорумънски национализъм сред т.н. "влашко" население и предложи провеждане на съвместни мероприятия по конкретните случаи за оказване противодействие и влияние.

Срок: постоянен

Отг. Началник ОУ

2. Да се предложи на ОК на БКП, чрез културните институти в окръга да се проведат следните мероприятия:

а) Научно обяснение на миналото, бита, културата, психологията на "влашкото" население, както и взаимоотношенията му с обкръжаващото го чисто българско население;

б) Материалите във връзка с горната подточка да се публикуват в местния печат под най-подходяща форма (например: посветени на историята на отделни селища, произход на имена на селища или местности, по повод значими събития от българската история с участие на това население и пр.).

Същите материали да се излъчват по РТВ или изнасят като беседа.

Срок: 01.03.81 г. и постоянен

Отг. Началник ОУ МВР

Из архивите на ДС

28

3. На основата на приетия съвместен план за работа с ОК на ДКМС да се разшири патриотичното възпитание на младежта в селищата, където се говори "влашки", като за целта се изнесат беседи, комсомолските дружества по места да обзаведат кътове и табла в кабинетите по история, клубовете, местните музейни сбирки, на воините загинали за и в името на България.

Срок: 01.04.1981 г.

Отг. ОР по линията и по места

4. Чрез ОК на БКП да се обърне внимание на партийните и административни ръководства на предприятия и учреждения, където работят "власи" да не се допусне разграничаване на работещите на "българи" и "власи".

Срок: 01.03.1981 г.

Отг. Началник ОУ МВР

5. С цел да се ограничи и където е възможно да се преустанови употребата на "влашки"език, да се проведат следните мероприятия:

а) да се предложи на ОК на БКП, който чрез председателя на ОНС да разпореди на Дирекция "Народна просвета" във всички учебни заведения, в т.ч. и детски градини да не се допускат разговори на "влашки" език между учителите, учители-ученици и между самите ученици;

б) Също чрез ОК на БКП да се предложи ограничаването употребата на "влашки" език на обществени места - държавни учреждения, предприятия, трудови колективи и пр.

6. Във връзка с честването на 1300 годишнината от образуването на българската държава, 25 години от Априлския пленум и 90 години от създаването на БКП, в провежданите мероприятия в селищата с "влашко" население да се подчертава, че това население е кръвно свързано с борбата на целия български народ и

Из архивите на ДС

444

неговото благополучие, сега се дължи на особените грижи на БКП и правителството.

Срок: постоянен
Отг. Чрез ОК на БКП

7. Да се формира група от лектори с представители от МВР-Видин и дружество "Г.Кирков", която да изнася лекция пред обществеността на тема "Национализмът - средство за провеждане на подривна дейност срещу социалистическите страни".

Срок: 01.05.1981 г.
Отг. Зам.н-к ОУ МВР

8. За намаляване на религиозното влияние сред по-младото поколение и подрастващото да се направи следното:

а) с "Дома на атеиста" да се подготви лекция, която да се изнася на комсомолски събрания, в училищата и в предприятията, където има повече млади хора;

б) за недопускане участие на комсомолци и други младежи в по-големи религиозни празници (като Великден, Коледа и др.) да се използуват комсомолските организации по места и ОК на ДКМС за водене на пропагандна дейност. При необходимост лично ОР обслужващ линията или района да участвува.

Срок: постоянен

в) заедно с оперативните работници, работещи на териториален принцип в населените места с "власи", с оглед намаляване на влиянието на местните свещенослужители да се събират компрометиращи материали за тяхното публично или оперативно ползуване.

Срок: 01.10.1981 г.
Отг. ОР по места

9. Да се изучават непрекъснато настроенията сред това население както в селищата, които населяват, така и в предприя-

тията, където има по-значителен брой, с оглед недопускане на масови недоволства и отрицателни реакции, свързани със снабдяване на населението, нерешаване на въпроси от битов характер, негативни прояви на местни ръководители и пр.

Срок: постоянен

Отг. Н-к отд.06 ДС и ОР по места

10. Своевременно да се вземе отношение към лицата, които споделят националистически настроения, като профилактичната работа засегне и техните връзки, с цел ограничаване на влиянието им.

Срок: постоянен

Отг. ОР по линията

11. С оглед недопускане развиване разложителна дейност от страна на чужди граждани (от СРР, СФРЮ, САЩ и др.) с лицата контактували по различни поводи с тях, да се провеждат профилактични мероприятия при случаите, когато няма данни за престъпления от политически характер.

Срок: постоянен

Отг. Б.Стефанов и ОР по места

Б. ПО ВРАЖЕСКИЯ КОНТИНГЕНТ

1. Да се направи оценка на проявите на наличния вражески контингент, за да се прецени кои лица от същия заслужават да бъдат взети на по-висок отчет, да отпаднат или останат.

Срок: 30.01.1981 г.

Отг. ОР по линията

2. За установяване на нов реален контингент да се направи следното:

Из архивите на ДС

445

Из архивите на ДС

446

а) да се издирят всички лица живущи на територията на окръга, учили и завършили образованието си в румънски учебни заведения и се установи къде се намират и как се изявява тяхното поколение;

Срокове:

1. Брегoвски район 01.10.1981 г.
2. Златорожки район 01.12.1981 г.
3. Кулски район 01.09.1981 г.
4. гр.Видин 01.03.1981 г.

Отг. ОР по линията и съот.райони

б) да се установят всички смесени бракове и родствени връзки и най-вече тези, които се поддържат чрез взаимни гостувания и кореспонденция;

Срокове: както в подточка 2[а]

в) да се издирят живелите и работили дълги години наши граждани в Румъния, за които има данни, че са били националистически настроени, членували в такива организации там или са им симпатизирали, след което да последва проучване на тяхното поколение.

Срок:

1. Брегoвски район 01.02.1982 г.
2. Златорожки район 01.02.1982 г.
3. гр.Видин 01.02.1982 г.

Отг. ОР по линията и райони

3. Чрез ОДИТ да се издирят лицата от "влашкия" край, които са учили, завършили и понастоящем учат в наши висши учебни заведения, с оглед проучването им и вземане оперативно отношение към тях.

Срок: 01.10.1981 г.

Отг. Б.Стефанов

Из архивите на ДС

4. За уточняване на контингента да се обърне внимание на връзките (бивши и настоящи) на обектите водещи се на ДОН "Философ", "Алчния", "Бацил" и "Специалист".

Срок: 01.07.1981 г.
Отг. ОР по линията

5. Да се активизира агентурно-оперативната работа сред младежите, интелигенцията и колективите, където преобладават "власи", с оглед получаване на данни за лица с прорумънско настроение.

За целта да се използува агентурния апарат и по други линии.

Срок: 01.09.1981 г.
Отг. ОР по линията

6. Да се прецени кои от нашите граждани, засечени като връзки на чужди граждани (на СРР, СФРЮ и др.), за които има данни или основателно подозрение, че се занимават с подривна дейност, да бъдат включени в контингента.

Срок: 01.10.1981 г.
Отг. ОР по линията

7. Да се установят и изучат лицата от окръга, които получават румънски вестници и списания, с оглед изясняване на каква основа е интереса към тях.

Срок: 01.04.1981 г.
Отг. Б.Стефанов

8. Да се прегледат материалите в секция III-та ДС на всички профилактирани за противодържавна агитация и пропаганда и национализъм лица от т.н. "влашко" население, с оглед установяване потенциален контингент.

Срок: 01.08.1981 г.
Отг. ОР по линията

Из архивите на ДС

448

9. След приключване на сигнали и дела с окраска "Прорумънски национализъм" да се прави преценка дали лицето заслужава да бъде включен в СО или друг вид отчет.

Срок: постоянен
Отг. ОР по линията

10. Заедно с ОР по линия "Духовенство" да се анализират проявите на свещениците "власи", които развиват активна религиозна дейност и националистически настроени, като представляващите интерес се вземат на съответен вид отчет.

Срок: 01.05.1981 г.
Отг. ОР по линия "национализъм и "духовенство"

11. Чрез М"Вихрен" да се установят лицата от окръга, които кореспондират с румънски граждани, заслужаващите внимание да бъдат включени в потенциалния контингент.

Срок: постоянен
Отг. ОР по линията

В. ПО АГЕНТУРАТА

В момента по линията се водят на отчет 5 агента, които са на ръководство в отделение 06 ДС. Възможности имат още 16 агента, които работят по други линии.

1. По отношение на наличната агентура ("Попов", "Аспарухов", "Цветан", "Иванов" и "Васил") да се извърши следното:

а) съобразно настъпилите нови изменения в оперативната обстановка да бъдат наново инструктирани;

Срок: 15.01.1981 г.
Отг. ОР ръководещи ги

б) във връзка с горната точка се налага изготвянето

Из архивите на ДС

на планове за ръководство и възпитание на посочените агенти.

Срок: 15.02.1981 г.

Отг. ОР ръководещи ги.

2. С цел вербуване на перспективна агентура по линията, ежегодно чрез Дирекция "Народна просвета" при ОНС-Видин да се вземат списъците на новоприетите студенти от окръга, говорещи "влашки" език и съгласувано с управление 06 ДС да се проведат мероприятия за изясняване на техните възможности и подготвянето им за вербуване.

Срок: ежегодно в края на м. януари

Отг. ОР по линията

3. Да се прецени с началник отделения кои агенти имат възможност да изпълняват задачи по направление на прорумънски национализъм.

За целта да се направи списък, разработят задачи и линия на поведение и проведат мероприятия за обучение и възпитание на същите.

Срок: 01.03.1981 г.

Отг. Зам.-нк ОУ МВР

4. За разширяване на агентурния апарат с нови агенти, имащи едновременно възможности за добиване на информация за негативни прояви сред "влашкото" население и за оказване на влияние, да се вербуват както следва по години:

а) 1981 година общо 5 агента, по ОР: Б.Стефанов - 2, Г.Рангелов - 1, Ог.Витков - 1 и Ил.Любенов - 1,

б) 1982 г. общо 5 агента, от ОР: Б.Стефанов - 2, Цв.Никодимов - 1, Ог.Витков - 1 и Г.Рангелов - 1.

449

Из архивите на ДС

450

5. През периода 1981–82 година в ДС – Видин ще бъдат придобити ДЛ, които да се използуват за добиване на оперативна информация по линията – за настроения, поведение на чуждите граждани, влияние и др.

По години и ОР това да стане така:

1981 година от ОР Б.Стефанов (4), Г.Рангелов – 2, Огнян Витков – 2, П.Груданski – 1, П.Каменов – 1, М.Пантев –1. Общо: 11 ДЛ.

1982 г. от ОР Б.Стефанов – 4, Г.Рангелов–2, Ог.Витков–2, П.Груданski – 2, П.Каменов –2 и М.Пантев – 2. Общо: 14 ДЛ.

6. За правилното ръководство, обучение и възпитание на новопридобитата агентура по линията да се вербуват необходимия брой явочни квартири – 5 на брой.

Срок: с придобиване на агент
Отг. ОР вербуващи агентурата

7. При подбора и изучаването на кандидатите за вербовка да се обръща внимание имат ли възможности да бъдат подготвяни за М–100 и М–50.

Срок: постоянен
Отг. ОР по линията

8. В зависимост от оперативната обстановка, а именно: с цел ограничаване и предотвратяване на разпространението на прорумънски настроения сред лицата говорещи "влашки" език, постоянно да се придобива нова агентура за влияние, а наличната да се обучава.

Срок: постоянен
Отг. ОР по линията и
Н–к отделение 06 ДС

9. Да се изясни какви възможности има управление 06 ДС за маршрутиране на тяхна агентура до окръга, а също така и

други окръжни управления, която да се използува за наблюдението и разработка на наши обекти.

Срок: 01.04.1981 г.

Отг. Н-к отделение 06 ДС

Г. ПО СИГНАЛИТЕ И ДЕЛАТА НА ОПЕРАТИВЕН ОТЧЕТ

1. За получаване на нови сигнали да се извърши следното:

а) при издирване и установяване на нов контингент по линията, да се вземат на сигнал тези лица, за които са получени данни, че се проявяват понастоящем;

Срок: постоянен

б) да се започне проверка на лицата, за които е известно, че са връзки на обекти на ДС - водещи се по линия "националисти" или са били в миналото активно проявяващи се;

Срок: 01.06.1981 г.

в) да се насочи агентура към лицата, профилактирани за националистически изказвания и настроения, с оглед установяване дали рецидивират;

Срок: 01.12.1981 г.

Отг. ОР по линията

г) за получаване на нови сигнали; следва да се завеждат такива на български граждани, за които се получават данни, че контактуват с граждани на СФРЮ и СРР - изявили се като проявяващи подривна дейност.

Срок: постоянен

Отг. ОР по линията

2. Да се инструктира наново подходящите целия агентурен и ДЛ апарат и бъде обучен по признаците за разкриване на националистически прояви. Периодически същият да се преинструктира.

Срок: 01.02.1981 г.

Отг. ОП ръководещи агентите

Из архивите на ДС

451

Из архивите на ДС

452

3. Да се изнасят данните получени от агент "Попов" за намерения на лица от зад граница у нас да се създаде нелегално подполие за развиване на националистическо движение, като повече внимание в това отношение се отдели на гражданина на СРР Петре Флореску.

Срок: 01.08.1981 г.

Отг. ОР по линията

4. По сигнала заведен на лицето Флоро Предов от село Негововци, да се проведат мероприятия за изясняване дали националистически е настроен, провежда ли някаква дейност и поддържа ли контакт с бившия лидер на националистическото движение зад граница Петре Флореску.

Срок: 10.03.1981 г.

Отг. ОР Витков

5. Да се анализират новополучените данни за следните лица:

а) Свещеник Манаси Петров – прорумънски настроен и уличен в съмнителни връзки с румънския свещеник Мунтяну;

б) Петър Иванов Атанасов – за когото има данни, че поддържа постоянен контакт с румънски граждани, от които получава кръстчета и ги препродава на вярващи от това население;

в) Снежина Николова – данните за нея са, че същата поддържа връзка с румънски граждани, защитила е дисертация в СРР и прокарва нездрави тенденции при разглеждане творчеството на някои румънски писатели.

6. По ДОП "Пастира" да се активизира работата в следните направления:

а) провеждане на М"Дунав" за установяване каква литература има, какво пише, кои са му най-близките връзки;

Из архивите на ДС

б) подготвяне на условия за легализиране материалите;

в) вземане отношение към него и установените му връзки.

Срок: 01.02.1981 г.
Отг. ОР по линията

7. По ДОП "Психопат" да се работи активно в следните насоки:

а)добиване на допълнителна информация за поведението на обекта;

б) Изясняване причините за това му настроение;

в) документиране негативните му изяви;

г) провеждане на профилактични мероприятия.

Срок: 30.05.1981 г.

8. По делата за оперативно наблюдение: "Алчния", "Кретен" и "Специалист" да се създаде нова и ефективна организация за наблюдение, с оглед установяване настроението на обектите, намеренията, връзките и др.

Периодически да се провеждат ОТМ.

Срок: 01.03.1982 г.
Отг. ОР по линията

9. Да се вземе на оперативен отчет - ДОН лицето Иван Герасимов и организира наблюдението му, с оглед недопускане отново да развива националистическа дейност.

Срок: 01.05.1981 г.
Отг. ОР по линията

Д. ОРГАНИЗАЦИОННИ И ДРУГИ МЕРОПРИЯТИЯ

1. С оглед извеждане нивото на агентурно-оперативната работа по линията на по-високо ниво, съобразно оперативната обстановка в окръга и страната, да се поддържа тесен контакт с

453

Из архивите на ДС

отдел 04 ДС на управление 06 ДС.

Срок: постоянен

Отг. ОР по линията

2. Да се разшири връзката с ОК на ДКМС на базата на приетите мероприятия по отношение провеждане на възпитателни мероприятия сред подрастващото поколение.

Срок: постоянен

Отг. Н-к отделение 06ДС

3. При провеждането на основни мероприятия по линията, работата по тяхното изпълнение да се съгласува с отделение 01 и 02 ДС и при необходимост да се търси тяхната помощ и съдействие.

Срок: постоянен

Отг. Цв.Никодимов

4. ОР по линията да оказва методическа помощ на териториалните и обектови работници, като сам участвува във всички важни мероприятия провеждани от тях.

Срок: постоянен

Отг. Б.Стефанов

5. Да се подготви лекция от ОР по линията на тема: "Национализмът - идеологическо средство за борба срещу социалистическия строй".

Срок: 28.02.1981 г.

Отг. Б.Стефанов и Никодимов

Отпечатано в 3 екз.
№ 1 - Изпълнителя
№ 2 - Зам.н-к ОУ-МВР
№ 3 - У-ние 06 ДС
Изп. Б.Стефанов
Нап. М.Тодорова - 191

ПРЕДЛАГА, ИНСПЕКТОР
Капитан: (Б.Стефанов)

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ 06 ДС
Капитан: (Цв.Никодимов)

СЪГЛАСЕН: ЗАМ.НАЧАЛНИК ОУ МВР
Майор: (Ил.Любенов)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
105

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

5 екз.

СТРОГО СЕКРЕТНО

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР – ВИДИН

Рег. 2230 екз. 3

Дата 10.3 1983 г.

Съобщава: агент "Еленски"
Приел: майор Ил.Любенов
Нач.-началник ОУ МВР-ДС
на 8.III.1983 г. от 16.00 ч.
в л/к "Тракия"

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Исторически данни за произхода на населението от Видинския край.

Източник съобщава, че непознато лице прави задълбочени проучвания на миграционните процеси във Видински окръг от XIV век насам. За целта непознатият използува официални турски документи, проучванията на чужди и наши автори (които в повечето случаи имат косвено отношение към проблема), местните диалекти, традиционната материална и духовна култура на населението; проучвания на селищните единици – истории на възникване, състав на населението, фолклор, просвета, участие и отношение към националноосвободителните борби; национална и етническа самоопределеност след освобождението и др.

В хода на проучването се стига до следните (междинни) резултати:

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

456

1. На територията на днешния Видински окръг, при падането на Видинското царство през 1396 г. под робство, турците заварват гъста мрежа от селищни единици, населени само с българско население. Независимо от опустяване на населението, особено в началните години на робството, през XV, XVI и XVII векове на територията на днешния окръг живеят само българи (по малко турци има само във Видин, Florentin, Белоградчик, а след XVIII век и в Арчар и Кула).

2. В края на XVII век и началото на XVIII век в днешната територия на окръга идва значителна маса българско население, прогонено от масовите потурчвания от Тетевенско, Троянско и Ловешко. Преселниците отсядат в почти всички селища на окръга. В края на XVIII вк от същите райони идва втора мощна преселническа вълна която залива осезаемо днешно Кулско. Но преселниците не създават нови села, а отсядат в стари, съществуващи със старо местно българско население.

3. Друга миграционна струя, която не е прекъсвана през цялото време на робството, та дори и след Освобождението, е идвала от планината към равнината и по плодородните поречия е стигнала до Дунава.

4. Многобройни, интересни, непроучени и непубликувани до сега са пътищата и причините за заселване във Видинско на тъй наречените власи. И тук картината е изненадваща: румънци от Румъния има заселени само в Антимово, Сланотрън, Кутово и Покрайна (в другите селища идват само отделни лица или семейства) и то в края на XVIII век и началото на XIX век. В останалите селища, където сега се говори и румънски диалект, преселниците идват масово след 1835 г. от старите български земи оттатък Тимока, отстъпени от Турция на Сърбия; но това население е носител на българска култура и българско етническо съзнание (примерите са твърде много – конкретни и

силни).

Публикуването на резултатите от посочените проучвания ще бъдат несъмнен научен принос за българската история, езикознание и етнография. Но преди всичко те ще открият истината за българската етническа и национална принадлежност на жителите на Видински окръг - от една страна и от друга - ще се даде отпор на грубите и необосновани тенденции и претенции на някои румънски и югославски учени.

3.III.1982 г. "Еленкин"

МЕРОПРИЯТИЯ И ЗАДАЧИ ПО СВЕДЕНИЕТО

1. Данните да се ползуват при подготвяните публикации за селищата и населението от Видински окръг при издаването на сборника за Северозападна България.

2. Материалите да се ползуват приизнасяне на беседи за историческото минало на родния край от дружество "Т.Кирков", като за целта се ползува агента, който се ползува за лектор от същото.

3. Да продължи работата в това направление, като отдели внимание и на населението от Кулския край, говорещо влашки език.

4. С агента ще се провеждат по-рядко среди, тъй като се е оженил втори път и очаква малко дете и има сериозни проблеми, включително и с децата си от първата съпруга, която е починала. Също ще отсъствува от работа няколко месеца.

Отпечатано в 4 екз.
№ 1 - РД на агента
№ 2 - IV отдел VI-то у-ние
№ 3 - Б.Стефанов
№ 4 - СИА
Изп. Ил.Любенов
Нап. М.Тодорова - 446

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА КЪМ РД____
М А Й О Р:
(Ил.Любенов)

Из архивите на ДС

96

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДК
ОТДЕЛ 03
ОТДЕЛЕНИЕ 01
Рег.№ 164
Екз.№ 3
София, [illegible]

СЪОБЩАВА: аг."Попов"
ПРИЕЛ: м-р К.Котов
На 23.12.83 г. в К/К "Чайка"

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Интереси на румънски изследователски институт към влашкото население в България.

В процес на научни издирвания и библиографски справки в библиотеката на Букурещкия богословски институт приятелят ми се сближи с библиотекаря Шепару Георге. Съ щият му казал, че най-добре по интересуващите го проблеми може да го ориентира д-р Ливиц Марку от Института за изследвания на Югоизточна Европа и съдействувал за среща между двамата.

Из архивите на ДС

459

2.

На срещата Ливиц Марку споделил, че през т.г. бил в Югославия, където се занимавал с изследователска дейност върху влашките селища на тази територия. След като разбрал темата, по която ще работи приятелят ми, Марку му предложил да сътрудничи на техния институт. За целта му дал въпросник, по който да събира сведения и фактически материал за влашкото население по нашите земи.

Въпросникът се състоял от 7 основни части включващи:

1. Географско положение на селището – географски условия, топографски характеристики, почви, води, флора, фауна и пр.

2. История на селището – собственост на земята в миналото и сега, участие във войни и въстания, обществено-политически живот.

3. Население-антропологически и демографски характеристики, брой, националности, социални категории, раждания и смъртност, организация и роля на семейството, религии, заболявания, средна възраст, болнични и санитарни заведения, лекарства, развитие на населението, морал, родинска система и пр.

4. Икономически живот – произвеждана продукция, стойност на продукцията, експлоатация на горите, местна промишленост, професии, търговия, организация на кооперативните стопанства, доходност на културите, развитие на живот-

Из архивите на ДС

460

новъдството, собственост и начини на стопанисване.

5. Политико-административна организация - политическа надстройка и връзката й с икономическата база, структура и местните органи на държавна власт, партийни органи, членове на БКП, органи на МВР, данъчни органи, начини за провеждане на избори в миналото и сега.

6. Правно-морабно положение - юридическа надстройка и отношението й с материалната база, правни институции в селището, наказателни дела, сключени контракти и пр.

7. Духовен живот - идеологическа надстройка и нейното отношение с икономическата база, културни институти, културни групи, обичаи, традиции, нрави, история и организация на местните църкви и религиозен живот, научна философски схващания, художествени произведения и литературни прояви.

Всичко това се правено с цел да може след време когато щели да настъпят добри времена за румънското население на Балканите да открият свои училища и църкви.

"Попов"

СПРАВКА:

Шепару Георге, библиотекар в Букурещкия богословски институт и д-р Ливиц Марку от Института за изследвания на Югоизточна Европа се засичат за първи път.

4.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Екз. от сведението с копие от въпросника да се изпратят на 04 отдел при управлението, ОР С.Илиев за сведение и отношение.

ЗАБЕЛЕЖКА:

Задачите и линията на поведение ще бъдат поставени в отделно предложение.

Нап. в 4 екз.
№ 1 – КД
№ 2 – 08 отдел
№ 3 – 04 отдел
№ 4 – РД "Попов"
Изп.: К.Котов
Нап.: С.Георгиева М.№175
София, 05.01.84 г.

Н-К 01 ОТДЕЛЕНИЕ
Майор: /К.Котов/

Из архивите на ДС

33

С П Р А В К А

За албанското малценство в Ивайловградска околия.

В околията ни има само едно село населено с албанци,а именно с.Мандрица в което село има и българи.Само албанците са 552 души,които се занимават ~~ххххххххх~~ предимно с земеделие с изключения на 15 семейства.Отношението на албонското малценство към мероприятията на ОТ власт са добри с изключение на 7-8 семейства които са предимно с добро материално положение.

Участието на албанското малценство в Е.О.П.О.-О.Т. е доста голямо.Редовни членове в същата организация има 91,по вече от 150 души има ч членове на потребителната кооперация.В селото има българско читалище на което албанците съставляват 2/3 от членовете на същото.В ~~хххххх~~ селото има и други масови организации участието на в които е също задоволително

Участието на албанското малценство в политическите организации е доста голямо.В БКП членуват 55 души,в БЗНС-20 души,в ДСНМ - 48 души и около 30 жени в БЖНС.

В околията албанско читалище няма,църковни храмове и духовни лица от албанското малценство няма.Същите посещават българската черква,но влиянието на духовните лица не е много голямо.

Сред албанското малценство разполагаме с един агент който се води по линия на николопетковистите,един информатор който се води по линия на БЗНС и един информатор който се води по линия на младежта. Обаче същата съвсем не е достатъчна за обслужването на същото.

От албанското малценство има засегнато само едно лице от мероприятията на власта,а именно лицето Димитър Костадинов Енуков/Тоската/.Същия е на 65 години,произхожда от средно селско земеделско семейство.Преди 9-ти септември 1944 година същия е бил много близък на власта,поради което е успял да се издигне от тютюнев комисионер на тютюнов търговец.Като такъв бясно е експлоатирал народа.След 9-ти спетември 1944 година му се отнема правото да търгува и той застава недвусмислено на страната на Н.Петков и става ревностен опозиционер.Същият публично започна да напада власта нейните управници и пр.Говорил е също така,че днешната власт не била за дълго и скоро щяла да си отиде.Същият поддържа връзки с най-големите реакционери в околията. Други засегнати от мероприятията на власта няма. обаче има някой албанци които поради материялното си положение все още гледат с недоверие на власта.

Класовата дефференциация всред албанското малценство е следната: От всичко 160 домакинства се занимават с земеделие 136, ~~рибтницих 15 души-~~ ~~хящих 8 ххбщинихатахрхзанятихнахмалценствотохатохкаидинхитихххтехни~~ ~~хихтахсехххинихихатхсхзехидилих~~ от които 22 са бедни,103 средни и 11 богати. Има 15 семейства които могат да се причислят към работническите и 8 семейства на служащи.

26.VI.1950 год.
гр.Ивайловград

ОПЕРАТИВЕН РАБОТНИК: Г.Ф.

М. В. Р.
СЪВЕТОВНО УПРАВЛЕНИЕ
на ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ 5341
26.IX 1950 г.
ПЛЕВЕН

Дирекция Държавна Сигурност
Началник Отдел I-ви

С О Ф И Я

На № Д- 1-10518 от 17.VIII.1950г.

В отговор на писмото Ви под насрешния номер съобщаваме,че албанско малцинство,което да живее организационен живот-няма.

По тази линия се води една предварителна разработка,"Титовисти" от ДС-Плевен град на братя Бехтияр Берзатови.Същата е възникнала въз основа на доброволен с.с.,че са в връзка с канал за прехвърляне нелегално границата за Югославия.

От проведените мероприятия и от краино бавния темп на разработката истиноста на донесението не е установено..

Предвижда се за в бъдаще да се направи секретно задържани на сами те лица за установяване действителноста.

МГ/2

Началник Отделение ДС:
/К.Александров/.

М В Р
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ 7489
22 VIII 195..г.
ХАСКОВО

Строго поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО ЗАВЕДУЩ Д.С.
.....

В срок до 10.IX.950 год.изпратете сведение за албанското малцинство в околията Ви:

1.Организационна структора.

2.Състоянието на агентурно оперативната работа воред това малцинство,като поотделно се даде за състоянието на водените разработки и О.Н.Д. и пр.П

3.олитическото състояние на малцинството,като конкретно се укаже проявите на вражеска дейност и какви мерки са взети.

4. акви общи мероприятия ще бъдат запланувани за по решително навлизане всред вражеските среди на същото.

НАЧАЛНИК ОКРЪР. Д.С.: /Г.Давидов/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ 1-ВА: /В.Бонев/

СН

~~27~~ 9

СЕКТОРНО УПРАВЛЕНИЕ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ Б-6 14622
6.IX.1950
ПЛОВДИВ

ДИРЕКЦИЯ ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
С О Ф И Я

На № 10518 /17.VIII. 1950 година.

За някаква организациона структора по отношение на албанското малцинство в града и окрага ни, неможе и да става дума, тъй като това малцинство не представлява никаква компактна маса и няма каквата и да било малцинствена просветна организация за да бъде обслужвано.

Състоянието на агентурно-оперативната работа е лоша, изобщо всред това малцинство не е работено, поради което нямаме заведени разработки и ОНД.

Една значителна част от това малцинство са членове и на различни прогресивни, политически и масови организации и болшинството от тех членуват в Б.К.П. малка част безпартйни, като е една малка част от тях са вражески настроени, обаче някаква конкрентна вражеска дейност не е одбелязана, поради което не са взети конкретни мерки.

За в бъдаще с цел правилното обслужване на малцинството в окръга ще бъдат набелязани вербовки всред същото, с цел навлизане всред вражеските елементи.

Да се вербовка агентури из същите

ОКРЪЖЕН НАЧАЛНИК "ДС"
/Ат.Трайчев/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ВА
/Бл.Бръмбаров/

М. В. Р.
ОКРЪГ ДЪРЖ. СИГУРНОСТ
№ Б-4- 6051
28. IX 1950 г.
гр. Благоевград

Строго Поверително.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

34 3

Д.Д.С.
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ ПЪРВИ
С О Ф И Я.

Вашия изход

А-IV

На №-10518 от 17.VIII.1950 год.

В отговор на писмото Ви под горния номер Ви донасям другарю Началник.

В окръга ни имаме всичко 29 албанци по околии- както следва : Благоевградска-22 души, ГОЦЕ Делчевска -5 души, Разлог и Петрич по 1 човек.

Съществуването на албански организации не са констатирани.

Вражески прояви от страна на това малцинство не са констатирани, като разработки и О.Н.Д. нямаме.

Един от тях е наш с.с. който работи по Турско малцинство.

В планан за следващото тримесечие ще бъде запланувано вербовка на информатори 6 в Благоевград за обслужване на това малцинство, в която околия са повече албанци. В останалите околии имаме по едно семейство и не сме запланували мероприятия.

ОКРЪЖЕН НАЧАЛНИК Д.С.: / К. Мирчев /

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ ПЪРВА: / К. Йорданов /

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
II2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително. 374

М. В. Р.
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ 3/76
4. X 195...г.
в и д и н

ДО ДРУГАРЯ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "А"
Д.Д.С. С О Ф И Я.

На № 10518 от 17.VIII.1950 год.

Представяме Ви др.Началник изканите от вас сведения за албанското малцинство в Окръга ни.

ВИДИНСКА ОКОЛИЯ.

Албанското малцинство което се намира в гр.Видин не е компактна маса,а са само неколко - към 25 човека.

Повече от тех са стари хора,занаятчии,бозаджии,и сладкари,с индеферентно отношение към власта.Катоки преди 9.IX.1944 год.не е имало между техгорещи привърженици на фашиската власт,или пък да са били особено добре настроени към народно-освободителната борба на народа,така и след 9.IX.1944 год.не се включват активно в обществено политическия живот на страната.В изборите са взимали участие на страната на народа,а така също са били отзивчиви и към некой други народо-полезни акции и мероприятия.

Организации между малцинството чужди за българска обществено не са известни,както прогресивни така и опозиционни на власта.

Малцинството не е обхванато добре от службата.Всред него няма агентура и не се водят никакви разработки или О.Н.Д.Приведени са в известност 10 човека,а по сведения в града има около 25 човека.От средата на същото е задържан -албанец по произход югославски поданик,а уличен в услуга на турското разузнаване.

За по решителното навлизане на същото,в скоро време ще бъде предвидено в известност цялото малцинство,и през следващото тримесечие ще предвидиме вербовка на един информатор за обслужване на същото.

Д О М С К А О К О Л И Я.

Албанского малцинство наброява осем семейства,с око 29 души, между които се намират и деца.От тях има един член на БКП, 8 ОФ на ОФ а останалите са безпартийни или аполитични,но добре настроени към Ов власт.Болшенството от мъжете се занимават със сладкарство и са на работа в сладкарската кооперация"МОСКВА" в гр.Лом,с изключение на двама,които са част ници и един който се занимава с земеделие.

От малцинството има две семейства,които имат пасапорти за заминаване в Албания,обаче до сега още не са заминали.

Разработки и отчетно наблюдателни досиета по тази линия нямаме.Малцинството не развива вражеска деиност,напротив отзовава се на всички акции устроени от народната власт.

Службата предвижда вербовка на един информатор за обслужване на линията,която ще бъде запланувана в плана за IV тримесечие.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

"2"

345

КУЛСКА ОКОЛИЯ.

В околията албанско малцинство нема с изключение на един албански гражданин,които живее в гр.Кула.

-роден на год.в с. - Кичевска околия-Югославия.Същият е албански поданник.В България е дошел през 1923.год.минал е през пропускателният пункт"Връшка-Чука" и отседнал в гр.Белоградчик.През 1924.год. се заселва в гр.Кула,където живее и понастоящем.Занимава се с бозаджиинство и млекарство,като държи собствено заведение.Женен е за от турски произход от гр.Видин,с която има две деца,т.с.същата ги е довела и едното природила с него- на ,която през .се омъжва в гр. Русе,където живее понастоящем, е на .и на около През 1935.год.се е женил за от гр.Кула-българка,с която са живели незаконно и след една година се разделят.През 1941.год.е бил подозрен в шпионаж-за Турция-подпомагал е турски поданници-интернирани в града,като им е давал подслон и храна,за която му деиност е задържан в полицията през 1942.год.и е искано върщането му зад границa,но не е получено разрешение и преписката му остала без последствие до 9.IX.44.год.След тази дата той се проявява като голем привърженик на БКП,но по късно се отдърпва от партията,като това мутивира с отношението си с от гр.Кула,бивш сладкар,понеже последният е станал фактор в партията,а преди 9.IX.44.год. е донасял на полицията,че при него са приютявани всички интернирани кумонисти.През 1945.год.в града бе изпратено лице от турски произход на временно местожителство,което веднага се свързва с ,които го приютява и храни.През 1948.год.в града идва Мурат Алиев-турски поданник,бивш жител на гр.Кула и се среща с ,с когото води разговор на турски език и го доста предпазливо.Същият Алиев след 9.IX.44.год.е съден за шпионаж в полза на Турция-понастоящем Алиев е жител на гр.Казанлък понастоящем не членува в никоя политическа организация и-привидно е привърженик на О.Ф.власт.Взема винаги участие в провеждане на трудови акции.В морално отношение ,докато е бил по млад е пиянствал и ходил с леки жени.В криминално отношение е запазен.

През 1948.год.Кулската околийска служба Д.С. е получила от Бюро Д.С.-Видин неколко преписа от писма на полицията,в което се пише, за подозиране в шпионаж в полза на турското разузнаване.

В Белоградчиска околия нема албанско малцинство.

ОКРЪЖЕН НАЧАЛНИК Д.С. /Стоянов/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ВА: /Б.Киров/

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г. Секретар :

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
ИЗ
Из архивите на ДС

М. В. Р.
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ 11228
15 XI 1950
ХАСКОВО

Строго поверителнo!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д. Д. С.
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
[illegible] И Я

На № 10518 от 17.VIII.950 год.

Приложено изпраща Ви се справка за албанското малцинство в окръга.
Приложение:Справка.

НАЧАЛНИК ОКРЪГ Д.С.: /Г.Давидов/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ВА: /В.Боев/

Отпечатано в 2 екз.
Изпълнили ДМ/СП

Из архивите на ДС

470

44 12

С П Р А В К А:

Относно организационата структора на албанското малцинство и състоянието на агентурно оперативната работа сред същата в Хасковски окр окръг.

Албанското малцинство в окръга няма своя собствена малцинствена организация.Значителен брой албанци имаме в с.Мандрица Ивайловградско които наброяват 475 члена.Някои други околии те са единични. Хасково 4 семейства с около 20 члена,в Крумовград 2 члена,Златоград 1 член.

Агентурно оперативната работа сред албанското малцинство е незадоволително.Обслужването им не е опеспечено с достатъчно агентура В Хасково няма агентура по това малцинство,също така и в Крумовград и Златоград.В същите околии няма обекти на оперативен отчет по албанско малцинство.В с.Мандрица Ивайловградско където имаме най много албанци състоянието на агентурно оперативната работа е слаба.Същите се обслужват с агентура от други линии един агент по Н.Петковисти,един по БЗНС и един по младежите.Сред същото малцинство имаме само един обект взет на ОНД на когото обслужването до сега не е добро.Обслужва се с един а агент,сега е насочен новозавербования информатор.

Политическото състояние на малцинството е добро.Вражеска дейност до сега не е констатирана.Участието им в масовите и политически организации:Б.К.П.-45,ЕОПО-87,БЗНС-22,ДСНМ-61,~~МНОС-44~~ и БНЖС-30.

За подобрението на агентурно оперативната работа сред албанското малцинство предвиждаме в скоро време придобиване на агентура.

НАЧАЛНИК ОКРЪГ Д.С.:
/Г.Давидов/

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ВА:
/В.Боев/

Строго-поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

М. В. Р.
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ 3556
19. X. 1950 г.
ЯМБОЛ

ДИРЕКЦИЯ ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
ДО ДР.НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ"А"
С О Ф И Я.

На № Д-1-10518/17.VIII.т.г.

Приложено изпращаме Ви др.Началник,сведение относно албанското малцинство намиращо се в окръгани.

Приложение: 1 сведение.

НАЧАЛНИК ОКРЪГ ДС: /Св.дачев/
ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ва: /Г.Жаков/

МК/2

Из архивите на ДС

38.14

Строго-поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДИРЕКЦИЯ ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
ДО ДР.НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ
НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ"А"
С О Ф И Я.

С В Е Д Е Н И Е
За албанското малцинство в окръга ни.

Я М Б О Л.

В града има само един албански гражданин- ХЮСЕИН БАЙРЯМОВ ХЮСЕИНОВ, роден в с.Накалу-Албания, живущ в гр.Ямбол на ул."Сремска"№ 46.

Същият е преселен в България през 1924 год.и се занимава с бозаджийство.

С Л И В Е Н.

Брая на албанците в града ~~е~~ 97 човека.Всред същите има изградено албанско Д-во/Албанска колония/"Келам Сафта/, което има Централно Ръководство в София.За ръководство на същата организация са избрани 9 члена, от които 4 човека са членове на БКП.Всред албанското малцинство политически организации не съществуват, обаче част от тях са членове на БКП и членуват в местните партийни организации.

Албанската колония"Кемал Сафта"не живее редовен организационен живот, обаче провеждат правителствените мероприятия.

До сега от страна на същите прояви от вражески характер не са констатирани, тъй като по тях въобще не е работено.За в бъдеще по същите ще се изготви дело-справочник, ще се оточни броят им, ще се вземат лица на ОБ и се подсигурят с агентура.

Е Л Х О В О.

В града и околията няма албанско малцинство.

39-15

ТОПОЛОВГРАД.

В града и околията няма албанско малцинство.

К О Т Е Л.

В града и околията албанско малцинство няма.

ИНСПЕКТОР СЕКЦИЯ I-ва:
/Р. Жеков/

МК/2

Из архивите на ДС

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
II5
Из архивите на
474

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго поверително!

С П Р А В К А

За политическото,организационно и агентурно оперативно състояние на Албанското малцинство към 20.III.1950 година,обект на 4.гр.А. отделение 1.отдел.

Предвид на това,че до края на 1949 година Албанското малцинство не е било обект на службата,липсват заведени разработки и създаден агентурно информационен апарат.Работа по него е в начален стадий и за сега се разполага с следните данни:

Малцинството е разпределно в страната както следва:

1.Софийски окръг	225
2.Пловдивски	250
3.Старозагорски	100
4.Ямболски	230
5.Бургаски	20
6.Горноджумайски	20
7.Видински	30
8.Врачански	50
9.Плевенски	70
10.Русенски	20
11.Горнооряховски	15
12.Коларовградски	10
13.Сталински	15
Всичко.....	2658

В това си състояние,повечето от албанците както преди 9.9.44.година така и след 9.9.44.година в по голямото си болшинство са дребни търговци и занаятчии-пре димно сладкари,бозаджии и др.Това до голяма степен е опре делило и тяхното политическо състояние-еснафи и мъчно под датливи на въздействие,а грубо свързани с личните си инте реси.След 9.9.44.година някой от тях са изпаднали под вли янието на Народния Фронт напоследъка.Друга част е о организирана в Българо Албанското дружество.За ръководството организационния живот,членския състав и пълнокръвния живот на гороното дружество чямаме още окончателни данни.

В повечето случай албанците в страната са с се отзовавали на мероприятията на правителството.Но има и единични случай на вражески прояви и отношения.Така например лицето Димитър Г.Вунков /Тоската/ от Стара Загора открито е говорил против някои местни мероприятия на власта.

2.Лицето Атанас Г.Найков от с.Мандрица Старозагорско,също се е изказвал против местните мероприятия на правителството и се е опитвал да прокарва Титовско настроение всред познатите си.

Има заведени следните разработки:

1.Предварителна разработка "Титовисти"на обекта Бехтиар Берзатов Бехтиаров от град Плевен.Разработката е открита по данни уличаващи го в стремеж за организиране групо за нелегално преминаване на границата,за Югославия. Съ Няма създаден агентурно информационен апарат.

Съставил Опер.р.:2310

Из архивите на ДС

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
II6
Из архивите на
476

10

ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА

На Албанското малцинство въМандрица.

Албанското малцинство в с.Мандрица е основано преди 450 години, от двама души скитоваждци дошли от Албания, с.Висуки ок.Корчанска. С идването си същите са отишли при османския Бей и са го помолили да останат в неговата област на управление Понеже биле скотовъдци и карали голям брой стада, бият им разрешил да си изберат място и се настанят. Тогава след доста дълго скитане същите си избрали това място с местност с.Мандрица, построили си две колиби и останали да живеят там. С настаняването си са съобщили на брат им, който е бил поп, да дойде при тях и по такъв начин тримата братя заживяли в с.Мандрица. По късно двамата от братята се оженили за българки и така започва родът на това малцинство.

До 1860 година в селото е имало вече към 40 къщи и след това започва естествен прирът и към 1 [illegible] година селото е броило 400 семейства.

През време на балканската война и по късно по време на междусъюзническата война, населението се е разбягало и голяма част от албанците не са се завърнали. През 1919/20 години от Западна Тракия за придошли много бежанци и една част от тях са се настанили на местата на албанците, които не са се завърнали и понастоящем заедно с албанците населяват с.Мандрица, като 2/3 от населението са албанци и 1/3 българи.

Опер.Работник: /Д.Забанов/

МИНИСТЕРСТВО
на
ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Отдел .....

№.....

..... 195..... г.

СОФИЯ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

144 1
7.I.1960 г.

ДО ДРУГАРЯ

НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР.

Велики окръги и гр. у-ния

По нареждане на др.Зам.министър Спасов,, до 30.I.1960 година, изпратете справка за числеността на кримските татари, живущи в района на окръга Ви, в ко то отразете следните данни:

В кой район на окръга Ви са концентрирани и в какъв отрасъл на народното стопанство работят.

Данни за вражеските им прояви.

Какви сведения и материали има за техните връзки с кримските татари в капиталистическите страни / по кореспонденция, нелегални канали на връзка и др./

Данни за връзки с представители на кримско-татарската емиграция и техните буржоазно-националистически центрове.

ЗАМ.НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III ДС-
- полковник: [signature]

София, 7-I- 1960 год.

ДС 32 екз.
31-адресанту
1-изпълн. К.Кънев
7.I.60 година
София

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
II8
Из архивите на
478

По Вх.№ 52/9.I.1960 год.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

29

СОФИЯ - МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
- Зам.Началник у-ние III-то ДС

Вх. 1175/3.II 60

К. Ктнев

На № 144/7.I.1960 год.

Донасям Ви,че във Варненски окръг има 67 /шестдесет и седем/ семейства татари,които са концетрирани в гр.Провадия и с.Белоградец.Същите се занимават с земеделие.

Тия семейства са дошли от Русия и заселили тук преди освобождението на България,по време на Руско-турските воини.

Не са установени връзки на тукашните татари с такива от Съветския съюз или с чужбина.Не разполагаме с данни за вражеска дейност сред татарите.

№ Ва 2161 II.1960 год. Варна.

Написано в 2 екз.
1 адресанта
2-към дело
Изпълнител:
/М.Добрев/
Написала:Карбова.

ЗАМ.ОКРЪЖЕН НАЧАЛНИК МВР
- подполковник:

По вх.№ 62/8.I.1960 год.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно 30
Екз.№

К. Кънчев
II-III

М. В. Р. - ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
III УПРАВЛЕНИЕ
Вх. № 976/29.I.1960

С О Ф И Я - ЗАМ.НАЧАЛНИК У-НИЕ III-то ДС-МВР

На № 144/7.I.1960 год.

Изпращаме Ви исканата справка за числеността на кримските татари, живущи в района на окръга ни.

ПРИЛОЖЕНИЕ: справката в 1 екз. от 4 листа

№ Тл-..320.../28.януари 1960 год., гр.Толбухин

Написано в 2 екз.
№ 1 - на адреса
№ 2 - към дело
Изпълнител:Стефанов
Написала:Георгиева
27.I.1960 година

ЗАМ.НАЧАЛНИК ОКР.У-НИЕ МВР
ПОДПОЛКОВНИК: [подпис]
28.I.1960 година

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно 31

С Д Р А В К А

За числеността на кримските татари в района на Толбухински окръг

В района на Толбухински окръг живеят общо 1815 жители кримски татари.

От общият брой кримски татари – 2-ма са дошли в България през втората световна война, а останалите са дошли след кримската война.

По-голяма концентрация на кримски татари на територията на окръга има в гр. Толбухин – 50 семейства, в гр. Балчик – 60 семейства, с. Бобовец – 60 семейства, с. Топола – 80 семейства, с. Комчил – 20 семейства, с. Лонница – 15 семейства, с. Капитан Димитрово – 50 семейства, с. Голяма Смолница – 18 семейства, с. Златия – 10 семейства, с. Алексеево – 10 семейства и с. Оногур – 70 семейства.

Останалите кримски татари са заселени от 1 до 5 семейства в други населени места в района на окръга ни.

Всички татарски семейства, които са заселени в селата без изключение се занимават със земеделие и работят в съответните ТКЗС, а тия в градовете с търговия и обща работа.

От наличните татари 4 души са ходжи. В района на окръга ни има 9 души обекти на ОНД от татарски произход. Тяхното минало и настоящо е както следва:

1. Обекта на ОНД – Мустафа Курт Хаджи от гр. Балчик в миналото е бил голям търговец на бакалски стоки. В момента е враждебно настроен към мероприятията на властта и поддържа връзка с Турция.

2. Обекта на ОНД – Риза Хаджи Абдула Ходжа е роден на 5.VIII.1895 година в гр. Толбухин. Произхожда от търговско семейство. Има завършено средно образование /нюван/. Женен с 3 деца, по занятие ходжа.

В политическо отношение преди 9.9.1944 г. формално не е членувал в никоя политическа организация. След тази дата също е безпартиен, но враждебно настроен към властта. Системно прави враждебни изказвания по провежданите правителствени и

32

партийни мероприятия.Силно религиозен и фанатично настроен.За разпространявани от него вражески слухове през 1947 година е задържан,но не е съден.

3.Обекта на ОНД - Муса Хаджи Абтулов от гр.Толбухин - е роден на 23.X.1897 година.Произхожда от търговско семейство.

Преди 9.9.1944 година през годините 1935-36 е бил член на антикомунистическата татарска организация,която е просъществувала до 1940 година,от когато Добруджа бива присъединена към страната ни.След това остава безпартиен,какъвто е и по настоящем.Независимо,че формално не членува в някоя организация,то той е вражески настроен към мероприятията на властта.

4.Обекта на ОНД - Юнуз Кешиз Шукриев от гр.Толбухин е роден на 15.III.1881 год.Произхожда от търговско семейство. По занятие е бил търговец.Същия както преди 9.9.1944 год.,така също и след тази дата не членува в никоя политическа организация, но е вражески настроен към властта,тъй като е засегнат от национализацията на едрата градска собственост.

5.Обекта на ОНД - Ахмед Молла Исмаилов от с.Телериг е роден на 20.IX.1919 година.Произхожда от средно селско семейство.

Преди 9.9.1944 година не е членувал в никоя политическа организация и прояви от политически характер не е имал.След горната дата също е безпартиен,но враждебно настроен към мероприятията на властта.Същия има братя в Турция с които си кореспондира и е готов през всяко време да замине за Турция.

6.Обекта на ОНД - Нуредин Назифов Бекиров от с.Телериг е роден на 7.IX.1930 година.Произхожда от бедно селско семейство. По занятие е нередовен учител.Същия както преди 9.9.1944 год., така също и след тази дата не членува в никоя политическа организация,но е вражески настроен към мероприятията на властта.Има близки в Турция,с които си кореспондира.

7.Обекта на ОНД - Адем Молла Мехмедов от с.Телериг е роден на 5.III.1899 година.Произхожда от бедно селско семейство По занятие е земеделец.Бивш ходжа и учител.Същия както преди 9.9.1944 год.,така също и след тази дата не членува в никоя политическа организация,но е силно религиозен и враждебно настроен към мероприятията на властта.

8.Обекта на ОНД - Зекерия Алиев Меджидов от с.Лозенец е роден на 12.X.1884 година.Произхожда от търговско семейство

Из архивите на ДС

481

Из архивите на ДС

482

33

и самият той се занимава с търговия.Завършил е 6-то класно образование в Цариград - Турция.

В политическо отношение преди и след 9.9.1944 година не членувал в никоя политическа организация,но е враждебно настроен към мероприятията на властта.Има близки в Турция,с които води кореспонденция.

9.Обекта на ОНД - Нури Намазов Хасанов от с.Батово е роден на 12.II.1895 година.Произхожда от заможно селско семейство и самия той дълги години се е занимавал с търговия и земеделие. Има завършено средно образование реална гимназия.

През 1940 година е бил член на румънската либерална партия и като такъв е бил избран за депутат,което го е правило приближен към тогавашната власт.След 9.9.1944 година е безпартиен, но силно враждебно настроен към мероприятията на властта.Има дъщери и други близки в Турция с които води кореспонденция.През 1934 и 1936 година е ходил в Цариград - Турция на посещение. Румънското кралско разузнаване го е уличавало в услуга на турското разузнаване.Първоначално се водеше на разработка,но поради недоказаност бе снет в ОНД.

Почти всички обекти са напълно обезпечени с агентурно наблюдение.Обектите се водят по линия на "реакционно турско население" и самата агентура протича по същата линия. Кержалиев Ибрахим Ибр.

Татарите Джамай Абиев Нуриев,роден през 1924 година и Сафет Джапаров Алиев,роден през 1928 год.са дошли в България през 1948 година и са се заселили в с.Спасово.Същите са постъпили доброволци в германската армия и там са служили като свързочници във въздушните поделения.По-късно последователно били премествани на летищата при градовете Одесе,Акерман,Галац,Констанца и Мангалия.

През април същата година били преместени в летището "Чайка" край гр.Варна,от където по 9.IX.1944 год. избягали. Укривали са се известно време при различните татарски семейства в Добруджа и по-късно са се заселили в с.Спасово.През 1948 год. са станали български граждани.

Татарина Джамали Абиев Нуриев е осъждан за кражба и хулигански прояви.Същия е излежал присъдата си и в настоящият момент е свободен.По време на Отечествената война имало е и други татари,които са дошли в България,но след 9.9.1944 год. същите ведно с други съветски граждани таврийци и др.са били издирени от съветските военни власти и върнати обратно в СССР.

34

Известно е,че през румънско време преди 1940 година през периода 1935-1936 година на територията на окръга ни е имало татарска организация,която е имала печатен орган в."Амел" с редактор Нюстежеб Фазлиев/Куцият/,който същевременно е бил и председател на организацията.Организацията всяка година е провеждала конференция в гр.Кюстенджа.На конференцията е присъствал член от централното ръководство на организацията в Крим лицето Ахмед.

От членовете на организацията в България е останал само един на име Муса Хаджи Абдулов,който се води на отчет,но до сега не са получени данни да поддържа връзка с централното ръководство а останалите през 1950 година са се изселили в Турция.

Предвид на това,че голяма част от кримските татари след заселването си в България са се изселили в Турция,то татарите които се намират на територията на окръга ни имат създадени връзки с татарите от Турция и си кореспондират помежду си.

Данни за връзките им с кримските татари в капиталистическите страни,освен в Турция,с представителствата на кримско-татарската емиграция и техните буржоазно-националистически центрове нямаме.

27.I.1960 година
гр.Толбухин

ЗАМ.ОКРЪЖЕН НАЧАЛНИК МВР
ПОДПОЛКОВНИК:

Из архивите на ДС

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

25

М.В.Р.
ВЪРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
№ 471
30 I 1960 год.
КОЛАРОВГРАД

М. В. Р. - ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
III УПР.
Вх. № 1095/1.II.60

СОФИЯ НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III-ТО ДС

К. Кънев

На № 144/7.I.1960 година

Приложено представяме Ви, справка за кримските татари живущи в Коларовградски окръг.

Приложение: Справката от 1 лист.

Отпеч. в 2 екз.

1 екз. адресанта
1 екз. изпълнителя
Изпълнител: Миланов
Написала: Кирова
29.I.1960 година

ОКРЪЖЕН НАЧАЛНИК МВР:
29.I..60 г. Полковник

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ III-ТО
29.I..60 г.

Из архивите на ДС

Строго секретно!

26

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

За кримските татари живущи в Коларовград ски окръг.

В района на окръга ни има кримски татари в 6 съседни села а именно: Село Царев брод, Макак, Мътница, Плиска, Златна нива и Върбяне. Горе посочените села са в съседство на града.

Или общо в окръга ни има 95 семейства с 344 жители кримски татари.

Всички татари работят в селското стопанство - ТКЗС, като полевъдни работници.

Татарите живущи в окръга ни са дошли в България и са се заселили в горните села още преди освобождението на България, като тия села са били изцяло заселени от татарско население.

По късно през 1936 година, а така също през 1950 година по голямата част от тях се изселват в Турция.

Нямаме данни за вражеска дейност от страна на същите, освен придобитите такива от мероприятие "9" от които е видно, че все още живеят с мисълта за изселване в Турция.

Кореспонденция продължават да поддържат, но само с кримски татари изселени в Турция.

С данни за връзка с представители на кримско-татарската емиграция и техните буржоазно - националистически центрове не разполагаме.

29.I.1960 година
Коларовград

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "I-ТО:
Капи[illegible]

Вх.№ 62/9.I.1960 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз.№...

М. В. Р. - ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
III УПРАВЛЕНИЕ
Вх № 1108/1.II 1960 год.

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
М В Р
№ Со 394
29.I 1960 г.
СИЛИСТРА

ДО ПОЛК. НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III
С О Ф И Я

Г. Кънев

На № 144/7.I.1960 г.

Приложено изпращаме Ви, исканата справка за кримски те татари, живущи в района на окръга ни.

Приложение:-справката от 1.. листа.

Напечатано в 2 екз.
№ 1 - адресанта
№ 2 - архивата
Изпълнител:-Велчев
Нап.-Йорданова

НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР:
..I.1960 г. Полковник-

Из архивите на ДС

28

С П Р А В К А

ОТНОСНО:-кримските татари живущи в района на Силистренски окръг.

На територията на окръга ни имаме 1360 лица от кримско-татарски произход.В същия брой е включена общата численост на същи те без разлика на възраст,пол,образование и работа.

Предимно същите живеят в селата както следва:

1.с.Средище	-	551
2." Черковна	-	339
3." Любен	-	255
4." Иширково	-	117
5." Стрелково	-	29
6." Давидово	-	46
7.гр.Силистра	-	23

Особеното за лицата от кримско-татарски произход е това че произхождат от бедно-селски семейства и по местоживеене се занимават с земеделие в ТКЗС.

От наличното количество кримски татари водим на отчет - ОНД обекта Тахир Мехмедов Зекерия от с.Черковна,като ходжа за вражеска агитация.По отношение на останалите,не са регистрирани случаи на вражески прояви.Същите са лоялно настроени към властта и мероприятията на същата.Из средата на същите разполагаме с един агент под псевдоним "Кардаш",който се ползува с доверие сред същите.От донесенията на агент "Кардаш" също се вижда,че не развиват вражеска дейност.

През 1936 г.от с.Любен са се изселили 28 семейства и през 1950-51 год.от с.Черковна 18 в Турция.Между изселилите се в Турция кримски татари и тия живеящи в окръга ни се поддържат чести чни кореспондентски връзки,обаче нещо съществено интересуващо служ бата няма.

Не разполагаме с данни от които да е видно,че местни

///

Из архивите на ДС

татари имат връзки или да поддържат такива с представители на кримско-татарската емиграция и тяхните буржоазно-националистически центрове.

29.I.1960 г.
Силистра

НАЧАЛНИК ОКР...НИЕ МВР;
..29..I.1960 г.Полковник-

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
I22

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

По ВХ.№ 205/ 13.I.1960 год. Строго секретно!

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА М.В.Р.
Пл № 1202
Б. д. 1960 год.
гр. ПЛЕВЕН

М. В. Р. – Дирекция на Управление
Вх № 1330 / 6-II 1960

II - III

УПРАВЛЕНИЕ III-то ДС
С О Ф И Я

На № 144/ 7.I.1960 год.

Кримски татари в Плевенски окръг има в с.Дебово. През 1858 година руското правителство е заставило татарите да приемат християнството ,в обратен случай да напустнат пределите на Русия.Една част от неприелите християнството идват в България, и покровителствувани от турското правителство се заселват в днешното село Дебово.,което до тогава не е съществувало.Образувайки селото от 700 къщи същото е било разделено на 4 махали, а именно: Чонгар- махала; Ходжа махала ;Кая махала и Бари махала.След освобождението на България от турско робство първите три махали се изселват в Турция и остава само Кая махала или днешната татарска махала в с.Дебово.

През 1930 година една голяма част от същите се изселват в Турция .Изселване от страна на татарите в Турция имаме през 1950 и 1951 година.Понастоящем в с.Дебово живеят 27 домакинства с 102 члена,които са членове на ТКЗС и работят в същото.От средите на същите на отчет се води само един обект на ОНД -ЯКУП ЮМЕРОВ, който разпространява вражески слухове,възхвалява живота в Турия и поддържа писменни връзки със изселили се в Турция татари. Нямаме данни от които да е видно,че лица от техните среди поддържат писменни връзки с представителите на кримско татарската легация и техните боржуазно националистически центрове.

Написано: 2 екз.
1- адресанту
2- архив
Изг.Д.Николов
Нап.Д.Л.
5.II.1960 год.

ЗАМ.ОКРЪЖЕН Н-К МВР:
= подполковник=:

3 350 / 3 650

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
I23
Из архивите на
490

Строго секретно! 38

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

Относно: кримските татари, живущи в Народна република България.

На територията на НРБ живеят около 3650 души кримски татари, български граждани, предимно населяващи Толбухински, Коларовградски, Силистренски, Плевенски и Русенски окръзи. Болшинството от тях работят земеделие и са членове на ТКЗС. В България са се заселили преди и след кримската война. Една малка част от тях имат близки в Турция, изселили се през периода 1936-1951 год., с които поддържат писмени връзки.

На отчет се водят общо 12 души, от които 4 духовни лица, един като бивш член на антикомунистическата татарска организация, а останалите като вражески елементи. Почти всички са с напреднала възраст.

Представляват интерес следните кримски татари:

1. МУСА ХАДЖИ АБТУЛОВ, роден на 23.X.1897 година, живущ в гр.Толбухин. Произхожда от търговско семейство. Бивш член на антикомунистическата татарска организация. Понастоящем няма данни да поддържа връзки с нея. Безпартиен, но вражески настроен.

2. НУРИ НАМАЗОВ ХАСАНОВ, роден на 12.II.1895 година. Живее в с. Батова, Толбухинско. Произхожда от заможно селско семейство. Завършил е средно образование. През 1934-36 год. е посетил Турция, където има близки. През 1940 година, като член на румънската либерална партия е избиран за депутат на Румънското народно събрание. Заподозрян е бил от румънската полиция като агент на турското разузнаване. Понастоящем е безпартиен, но вражески настроен.

3. Лицата ДЖАМАЙ АБИЕВ НУРИЕВ, роден на 6.V.1924 година и СОФЕТ ДЖАПАРОВ АЛИЕВ, роден на 6.X.1929 година и двамата от полуостров Керч, Керханска област, живеят в с.Спасово, Толбухински окръг. В България са дошли през 1944 година. Преди да дойдат в страната са били доброволци в германската армия като свързочници във въздушните поделения. След 9.IX.44 година известно време са се укривали в различни татарски семейства. През 1948 година са приели българско гражданство. Няма данни да се занимават с антинародна дейност.

4. АЛЕКСАНДЪР ЧУДИНОВ РЕНОИНОВ, роден на 18.VI.1921 година в София, жив. на ул."Скайлер" № 49, София. Произхожда от татарско семейство, с висше образование - инженер химик. Както преди така и след 9.IX.44 година е безпартиен.

През 1951 година е прихванато писмо до лице от Западна Германия от името на някаква си ЕЛИЗАБЕТ, обаче в писмото е даден адреса на ЧУДИНОВ. Въпроса не е изяснен. Други данни за него не са постъпили.

ДС не разполага с данни за връзки на кримските татари живущи в НР България с представители на кримско-татарската емиграция и техните буржоазно-националистически центрове.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III ДС -
- ген. майор:
София, _____ 1960 год.

ДС 2 екз.
изпълн.К.Кънев

Из архивите на ДС

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
I24
Из архивите
492

По вх. № 1019/ 2.3. 1972 г.

Строго секретно
екз. № 2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

1019

СОФИЯ = НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ VI-ТО С

На № к-539/ 1.3. 1972 г.

По повод на Ваше писмо под горния номер съобщаваме следното:

От направената проверка се установи, че в окръга ни живеят 307 души татари.

По селища те се разпределят както следва:

- гр. Провадия	10
- с.Белоградец	94
- с. Доброплодно	97
- гр. Варна	11
- с. Езерово	2
- Вълчи дол	3
Общо:	307

В с. Белоградец окръга ни, татарите са дошли след Кримската война 1851/53г. От тук голяма част са се заселили в с. Доброплодно, Варненско и селата Царевброд и Върбяне , Кубанско окр Характерно за татарите в окръга ни е това, че същите са възприемали турските нрави и обичаи. Сега същите празнуват всички религиозни празници на турците - мюсюлмани. Характерно е, че при тях верският фанатизъм се проявява в по-слаба форма от колкото в турците.

В гр. Провадия и с. Белоградец има обособени "татарски махали", които от 15-20 год. са загубили значението си, тъй като има разселване на турците в други места на селищата, но името и до днес се е запазило.

Смесени бракове между турци и татари водят началото си от около преди 40 години, като напоследък тия бракове зачестиха Освен това, по-голямата част от татарите в окръга ни всячески се мъчат да се запишат в регистрите за населението като турци. Така например от старите регистри от 1946 г. в гр. Провадия е видно, че има 100 души татари, то след преброяването на населението през 1958г. и изготвяне на новите регистри не фигурира нито един татарин.

Такова явление се забелязва и в другите селища, но е невъзможно да се установи точният брой на променилите народността си татари в турци, поради изчезване на част от старите регистри.

Преди 9.9. 1944 г. татарите масово не са участвували в политическия живот. Пример в това отношение са случаите с ИЗЕТ ХАДЖИ ВЕЛИЕВ и ЕБАДУЛА АИМОЛЛОВ, които активно са се включвали в политическия живот на с. Белоградец, Варненско и са били избирани за помощник кметове.

Духовни лица от татарски произход е имало в окръга ни двама.

АФУЗ ЗЮРЛОВ АБЛЕКИМОВ - починал, завършил висше духовно образование в Истанбул и АФУЗ МУСА РЕФИЕВ понастоящем работи в ТКЗС. И двамата са от с. Белоградец, Варненско. Рефиев е бил дългогодишен учител, член на БКП, но изключен поради духовната му дейност.

В с. Белоградец има едно лице с висше образование от татарски произход МЕХМЕД ЗЕКЕРЬОВ ФЕТОВ националистически настроен. Работи като агроном в ТКЗС. Същият има две сестри, които не живеят в окръга ни. Едната е с завършен Висшият селскостопански институт в гр. Пловдив, а другата със средно образование . В с. Белоградец има учител татарин ХАЛИМ ЮНУЗОВ член на БКП и бивш такъв сега бригадир в ТКЗС - ШАБАН ЮНУЗОВ АЗИЗОВ член на БКП.

След 9.9. 1944 г. известна част от татарите стават членове на БКП.

Взаимоотношенията между българи и татари са добри. Характерно е, че взаимоотношенията между турци и татари почиват повече на религиозна основа и на смесените бракове , от колкото на основа на изселването.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

През 1950/52 г. от с. Белоградец са се изселили пет семейства, а през последното изселване само едно състоящо се от четири човека, докато в категорията попадат 53 души.

По татарите в окръга ни е нямало разработки. Един от тях АЛИ ХАСАНОВ АЛИЕВ роден 7.3.1907 г. в гр.Варна, неженен, живущ в с. Вълчи дол,Варненско се води на оперативен отчет по линия на анархисти. На същият е водено ДОН по линия на анархисти. Дълги години преди 9.9.1944 г. е бил в Западна Европа и владее добре френски език.

От татарски произход имаме един действуващ агент "АНКЪР" и един изключен "МУРАДОВ".

От с. Белоградец е лицето ИЗЕТИН ШЕФКЕТОВ ИЗЕТОВ - татарин завършил "ориенталистика" към СДУ - София и в момента работи като редактор към радио - София. Разполагаме с данни, че същият работи научен труд върху отношенията между татари и българи. Освен това, известно е, че ст. преподавател в СДУ по Ориенталистика - ЕМИЛ БОЕВ роден с. Белоградец, Варненско работи върху преселването на татарите в България, техните нрави, обичаи,бит.

ЗАМ.НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР
Полковник
17.03.1972г.

Отпечатано 2 екз.
1- адресанта
2- към дело
изпълнител:Сл.Янчев
написала:Енева
Варна, 14.03.1972г.

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ
КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР

СТРОГО СЕКРЕТНО

ВТОРО ГЛАВНО У-НИЕ – ДС

Рег. № 15695 екз. №

28 МАЙ 1982

ДО
НАЧАЛНИКА НА

Разполагаме с данни, че през последните години гръцкото разузнаване при провежданата от тях подривна дейност срещу НРБ насочва вниманието си към средите на български граждани от каракачански произход с цел изучаването и вербовката на лица от тази категория. Получена е и информация, свидетелстваща че гръцките специални служби предприемат мерки за събиране на данни, отнасящи се до произхода и етническите сходства на живеещите у нас каракачани с цел отъждествяването им като лица от гръцки произход.

За своевременно получаване на сигнали за провеждана подривна дейност от гръцкото разузнаване по канала на българските граждани от каракачански произход е необходимо да бъде проведено следното:

– в срок до 30 август 1982 г. да се установят и водят на списъчен отчет родените и живеещи в окръга лица от каракачански произход;

– за контраразузнавателното обезпечаване на контингента от тази категория е наложително установяването и изучаването на връзките им в Гърция. Особено внимание да се обърне на онези от тях, които са посетили или възнамеряват да посетят Гърция;

10343007

Из архивите на ДС

3217

– своевременно да се уведомява и съгласуват с отдел 0 ВГУ, всички постъпващи сигнали за провеждана подривна дейност на лица от каракачански произход;

– в срок до 30 август 1982 г. на отдел 05, ВГУ, да се изпратят характеристики на агентурата от каракачански произход. Във връзка с предстоящото провеждане през 1983 г. в гр. Серес, Гърция на каракачански конгрес, да се дадe преценка, кои от действуващите агенти могат да бъдат изпратени в Гърция.

ПЪРВИ ЗАМ.-НАЧАЛНИК
Ген.-майор:
(Г. Младенов)

Отп. в 1 екз.
№ 1 – отдел 05
Изп. Цеков-05
Нап. Николаева-13555
28.05.1982 г.

Да се изпрати 1 х 28 екз

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

У Т Ъ Ж Д А В А М

ЗАМ.Н-К СОФ.ОКРЪЖНО У-НИЕ М-В Р

ПОЛКОВНИК _____

СОФИЯ, 20 - 8 1982 год.

Отдел III-ДС
Регистрирано под
№ 25306
01.09 1982 г. Регистрирал

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ОТНОСНО: Откриване на литерно дело на българските граждани от каракачански произход в гр.Самоков.

В района на гр.Самоков живеят около 500 български граждани от каракачански произход.Същите представляват социална база за гръцките разузнавателни служби.

С оглед систематизиране на получените материали за обслужва ния от мен обект

П Р Е Д Л А Г А М

Да бъде открито литерно дело на българските граждани от каракачански произход в гр.Самоков.

П Р Е Д Л А Г А

ЛЕЙТЕНАНТ _____

С Ъ Г Л А С Е Н

НАЧАЛНИК Р-НО У-НИЕ М В Р

ПОЛКОВНИК _____

Нап.в 1 екз.
№ 1 - ЛД-българ.граждани от каракачански произход
Изп.Георгиев
19.VIII.1982 год.
САМОКОВ

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА
I27
Из архивите на
498

По вх. № 3036/10.06.82

Строго секретно

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ
1916
3.VIII

ДО
ВТОРО ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ – ДС
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 05
Т У К

На № 15695/28.05.82 г.

Във връзка с изложеното в горното писмо и исканите данни Ви съобщаваме следното:

На територията на Софийски окръг в Самоковска община живеят 264 български граждани от каракачански произход, като същите са съсредоточени в 70 къщи и представляват 18 фамилии. Преобладаващата част от тях се занимават със скотовъдство – пасат овце и шилета към АПК и частно, а останалите работят в промишлените предприятия на гр. Самоков.

Всички данни и материали от контраразузнавателната работа по тази категория лица са съсредоточени в отделно литерно дело. В същото е приложен и списък с пълните установъчни данни на всички каракачани.

Контраразузнавателната работа по наблюдение проявите и поведението на същите до момента показва, че почти всички имат близки в Гърция, с които поддържат връзки. Често гръцки граждани гостуват при близките си в каракачанската махала като масови са посещенията по време на религиозните великденски и коледни празници.

За периода 1980-1982 години 21 каракачани са посетили Гърция. Разполагаме и с проверени данни, че някои от тях с цел уреждане заминаването си за Гърция са посетили гръцкото посолство, където са установили контакт със служители от същото. Голяма част от лицата, на които е отказано да посетят Гърция са посещавали посолството, като един от тях е обекта на ДОП "Пастира". Значителен брой от каракачаните, посетили посолството не бяха поощрени от отдела Ви и по тях са проведени необходимите конкретни контраразузнавателни мероприятия.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

14
15

За контраразузнавателното обезпечаване на българските граждани от каракачански произход отделението по ДС в РУ Самоков ползва 3 агенти и 3 ДП.

Агент "ИВАН" - роден на
Произхожда от средно каракачанско семейство, със завършено средно образование. Вербован е на 23.X.1973 г. на патриотична основа. Работи в завод

От вербовката му досега е съобщавал данни за поведението и връзките на лица от каракачански произход, както и други данни с оперативна стойност. Съобщавал е данни за негативни явления в завода. В момента се ползва и по ДОП "Пастира".

През 1981 година е воден на сигнал за шпионаж, който е прекратен поради непотвърждаване на данните. Пътувал е в Гърция два пъти. Неговите близки се занимават с овцевъдство и земеделие. Един от братовчедите му работи като

Агентът има възможности, но в някои моменти не е настъпателен, което води до намаляване стойността на получената от него информация. Обича и иска да му се правят услуги. Работи се по обучението и възпитанието му.

Агент "БАЛКАНСКИ" - роден на в село
жител и живущ в Самоков, с основно образование,

Вербован е на 11.VI.1966 г. на идейнопатриотична основа за работа по туризма, а през последните години се ползва изключително по линия на гръцкото разузнаване.

Продължителното му общуване с органите на ДС му позволява понастоящем да изпълнява възложените задачи точно, в определените срокове и с голямо желание. Контактен е и на тази основа е създал многобройни връзки с гръцки граждани, които пребивават като търговци, туристи и гости. Работи честно с органите на ДС и се отнася отговорно към поставените му задачи. Ползван е от ПГУ за изпълнение на задачи зад граница, за което има положителна оценка. Посещавал е Гърция два пъти

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

500

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г. Секретар :

~~45~~
30

като гост на свои близки, живущи в с. Лимнохор.

Има много познати и приятели от средите на търговците и туристите от Серес, Солун, Ксанти и Дедеагач -Гърция, с които подържа контакти.

Агент "РОДЕН" - роден на
жител и живущ в Самоков, със средно образование, безпартиен. Произхожда от бедно каракачанско семейство. От 1976 година работи в . За агент на ДС е вербован на 1.декември 1981 г. Досега е с общавал информация относно поведението и контактите на служители от гръцкото посолство в Боровец, контакти и поведение на български граждани от каракачански произход и е съобщавал данни по обекта на ДОП "Пастира".

Поставените задачи изпълнява добросъвестно и досега не са постъпили данни за разконспирирване.

За всички постъпили сигнали своевременно е уведомяван и е съгласувана работата с отдела Ви, като значителна част от мероприятията по тях и по оперативните дела са изпълнявани съвместно.

Преценката кои от действуващите агенти могат да бъдат изпратени на предстоящия конгрес на каракачаните в гр. Серес, Гърция ще бъде направена след съгласуване и съвместно с отдел 05-ВГУ.

Нап. в 2 екз.
1 - ВГУ - 05
2 - КД
изп.: Джурков
София, 30.08.1982

ЗАМ.НАЧАЛНИК СОФ.ОКРЪЖНО У-НИЕ-МВР

ПОЛКОВНИК

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
РАЙОННО УПРАВЛЕНИЕ
Вх. № 369-Ж
27-06 1978 г.
САМОКОВ
ОПИЕ

СТРОГО СЕКРЕТНО!

Информ. №
Арх. дело №

Вх. № 3591 15.VII.83

МВР
ВТОРО ГЛАВНО У-НИЕ – ДС
Рег. № 16472 Екз. 19
-8.ЮНИ 1983 г. год.

ИНФОРМАЦИЯ

ОТНОСНО: Интересите на гръцките специални служби към българските граждани от каракачански произход

Етнически обособената народностна група "каракачани" е разпространена на територията на четири балкански държави – Гърция, Турция, СФРЮ и НРБ. Българските граждани от каракачански произход понастоящем наброяват около 8000 души, по-голямата част от които са съсредоточени в районите на Михайловград, Самоков, Карлово, Казанлък, Сливен, Карнобат и др.

В далечното и близкото историческо минало тази категория наши граждани е била характерна със своята самобитност и поддържането на вековния поминък – пастирството. В условията на новата социалистическа действителност у нас настъпиха коренни промени и затворения им начин на живот. Преобладаващата част от каракачанските семейства скъсаха със скитничеството и се установиха в отделни махали и квартали на населените места. Много от тях, особено от по-младото поколение, се изградиха като специалисти и се включиха в обществено-икономическия живот на страната ни.

Из архивите на ДС

502

Поради своята малобройност българските граждани от каракачански произход досега не са създавали проблеми от политически и друг характер. Във връзка с неизяснения им от научна гледна точка произход и преобладаващото мнение, че са остатъци от древногръцко население, обаче, те представляват интерес за гръцките специални служби като подходящ контингент за разузнавателно проникване в страната ни. В това отношение благоприятствуващи са връзките им в Гърция, владеенето на гръцки език и някои техни личностни качества като съобразителност, въздържаност, склонност към дискретност и конспирация.

Второ главно управление–ДС разполага с данни за повишен интерес и активизиране дейността на гръцките специални служби през последните години спрямо нашите граждани от каракачански произход. Основно тя се осъществява по дипломатическия канал и чрез временно пребиваващите у нас гръцки граждани.

В средата на 70-те години, по време на разузнавателни пътувания гръцките военни аташета осъществиха контакти с каракачани от Михайловградски окръг и проявиха интерес към техния брой и разпространение, начинът им на живот и т.н.

– обект "Сомов", през 1978 г. се интересуваше от материалното положение на каракачаните в Сливен, възможностите им за встъпване в БКП и за посещения в Гърция, като записан и начина на завършипите висше образование. През 1981 г. военните аташета установиха връзки с обект "Пастира" – български гражданин от каракачански произход, от когото получиха информация за военни поделения и наличието на пътища с военно значение в района на Самоков, характеристични данни за други лица от тази категория и т.н.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г. Секретар :

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :02.10.2015г.Секретар :

Гръцкото генерално консулство в Пловдив се очерта като център за провеждане на подривна дейност сред българските граждани от каракачански произход поради по-големия им брой в южните райони на страната. Прикритите в него разузнавачи на КИП събират с особена активност сведения за тях, като същевременно работят целенасочено за създаване на гръцко национално чувство в това наше население.

Досегашният гръцки генерален консул Панайотис Каракасис при всеки удобен случай събираше информация за броя и разпространението на българските граждани от каракачански произход, степента на съхранение на специфичният им бит и обичаи, владеенето на гръцки език и доколко учителите от техните среди съдействуват за изучаването му, слушат ли и каква е чуваемостта на гръцките радиостанции, за паспортния режим и евентуални затруднения от страна на българските власти при подаване на молби за гостуване в Гърция, има ли желаещи от техните среди да се репатрират и т.н.

В стремежа си "да събужда национално чувство не само в гърците, но и в онези българи, които имат в рода си нещо гръцко", Каракасис разпространяваше чрез посетителите на консулството редица печатни материали, третиращи въпроси за каракачаните, издирваше и събираше различни предмети, характеризиращи техните нрави и обичаи, съветваше ги при гостуване в Гърция да разговарят само на гръцки език и т.н. Въпреки краткия период от пристигането си обект "Паяк", показа признаци за активизиране и разширяване на тази дейност.

Чрез временно пребиваващите в страната ни гръцки граждани КИП събира всестранна информация за българските граждани от каракачански произход, работи за създаване на гръцко национално чувство в техните среди и за "обединяване на всички каракачани" в

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

504

рамките на гръцката държава, склоняйки отделни лица към изселване. Повечето от тези гръцки граждани са емисари на съществуващия в Гърция съюз на каракачанските дружества. За някои от тях има данни, че поддържат връзка с гръцките специални служби. При честите си посещения в страната ни обхождат многократно районите с каракачанско население и установяват масови контакти с интересуващите ги лица. В открити разговори или "на тъмно" събират нужната им информация и ги обработват в прогръцки дух.

Успоредно с това гръцките граждани събират разузнавателна информация за страната ни от военен, политически, икономически и друг характер. Отделни емисари използват всеки удобен случай за набиране на разузнавателна информация чрез визуално наблюдение.

Обектите на ГДОР "Саракачани", събираха данни за числеността на каракачаните, начина им на живот, ползването на гръцки език, общественото им положение и пр. Отправиха покани към някои от тях за гостуване, с цел опознаване и "сплотяване". Наред с това активно извършваха и визуално разузнаване. Единият от обектите посетил гръцкото посолство и предал на военния аташе събраната информация за наши военни обекти и съоръжения в района на Сливен, Бургас и Разград.

В провеждане на такава дейност се подозират и обектите на ГДОП "Чауши".

Гръцкият гражданин Апостолос Гианиотис при пребиваванията си в нашата страна често посещавал заедно с обекта на ДОР "Подпец" района на режимен обект в Габрово. Двамата осъществили контакт със служител, работещ с поверителни материали.

Председателят на каракачанското дружество в Серес-Василис Чаушис при посещенията си у нас открито заявявал, че му е

Из архивите на ДС

505

~~27~~
42

необходима информация за каракачаните. Събирал данни за големи каракачански родове – Хътови, Къчеви, Чаушеви и други, правил магнетофонни записи на песни и спомени от наши граждани. Лансирал идеята за обединяване на каракачаните, като се мотивирал, че те произхождали от област в близост до Атина, говорели един и същ език с гърците, имали сходни обичаи, носели черни дрехи и т.н.

Наред с шпионската и националистическа дейност сред населението ни от каракачански произход временно пребиваващите гръцки граждани в редица случаи извършват нарушения на режима за чужденците в НРБ, като отсядат в домовете на нашите каракачани без адресна регистрация. Зачестиха сигналите за изкупуване и пренасяне в Гърция на каракачански носии и накити.

Чрез отделни наши граждани от каракачански произход, посещаващи Гърция, КИП се стреми да събира разузнавателна информация за страната ни. ДЛ Сотиров е бил разпитван от обекта "Чауш" за наличието на ракетни площадки на връх Юмрукчал, военни складове в Старозагорски окръг, военно поделение между Стара Загора и Чирпан и т.н. Други се подлагат на активна националистическа обработка, която в отделни случаи се съчетава с провокации. Агент "Максим" е бил склонен от гръцкия гражданин Янис Чопис да изрази пред Спирос Капе – председател на съюза на каракачанските дружества в Гърц... от името на каракачанската интелигенция в НРБ "желанието на каракачаните у нас да получат културна автономия".

Потвърдиха се данните за предстоящия през юни 1983 г. събор на каракачаните в Серес. Според различни източници, той се очертавал като "голям форум за всички каракачани, където ще се постави началото на по-организирано движение". За участие в него са поканени частно много наши граждани от каракачански произход,

Из архивите на ДС

506

~~28~~
43

особено от по-младото поколение, тъй като " на тях се крепяло по-нататъшното съществуване на каракачаните". Гръцките граждани са обещали да изпратят на поканените декларации за гостуване, в други случаи са ги съветвали да използват екскурзиите до Гърция.

Анализът на данните показва, че може да се очаква ново активизиране на дейността на противника по отношение на каракачанското население в страната ни. Това налага органите на ДС да повишат своето внимание към тази насоченост на гръцките специални служби. Необходимо е териториалните поделения да усъвършенстват работата си по сигналите и делата за шпионаж на български и гръцки граждани от каракачански произход, като Второ главно управление-ДС увеличи помощта и засили контрола в това отношение. Да се активизира взаимодействието с Шесто управление-ДС в борбата с националистическата дейност, провеждана от противника сред каракачаните.

ЗАМ.-МИНИСТЪР НА
ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ И
НАЧАЛНИК НА ВГУ-ДС:
Ген.-лейтенант
(Г. Аначков)

Отп. в 3 екз.
№ 1 - др. Шопов
№ 2 - др. Лаповенко
№ 3 - отдел 14
Изп.: Василев/14
Нап.: Христова/14319
8.06.1983 г.

СПИСЪК
НА ПО-ВАЖНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АМ – Активно мероприятие;

АОМ – Агентурно-оперативно мероприятие;

ВЕ – Вражеска емиграция;

ГАР – Групова активна разработка;

ГВ – Гранични войски;

ГДА – Гръцка демократическа армия;

ГПЕ – Гръцка политическа емиграция;

Граждани „Ц“ – цигани;

Граждани „Т“ – турци;

ГДОР – Групово дело за оперативна разработка;

ГКПП – Граничен контролно-пропускателен пункт;

ДВ – Доверена връзка;

ДЗ – Доброволен заявител;

ДЗС – Държавно стопанско предприятие;

ДИП – Държавно икономическо предприятие;

ДЛ – Доверено лице;

ДОН - Дело за оперативно наблюдение;

ДОП - Дело за оперативна проверка;

ДОР - Дело за оперативна разработка;

ДТП – Държавно търговско предприятие;

КПО – Културно просветна организация;

ИР – Изменник на родината;

ЛР – Лична разработка;

М „Вихрен“ – Контрол върху личната и служебната кореспонденция;

М „Пирин“ – Подслушване на домашен и служебен телефон;

М „Родопи“ – Микрофонно подслушване;

М-9 – Проверка на кореспонденцията;

„М – 50” – Мероприятие 50 (привличане към сътрудничество на чужд агент);

НМ – Народна милиция;

ОАП – Обект за агентурно проникване;
ОВ – Оперативна връзка;
ОНД – Оперативно наблюдателно дело;
ОР – Оперативен работник;
ПК – Проверка на кореспонденцията;
РС – Разузнавателна служба;
СС – Секретен сътрудник;
ТКЗС – Трудово-кооперативно земеделско стопанство;
ЯК – Явочна квартира.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФОНДОВЕ И АРХИВНИ ЕДИНИЦИ

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а.е. 329;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 2, а.е. 389;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 7, а.е. 302, 620;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 10, а.е. 1413, 1484, 1856;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 2, оп. 1, а.е. 427, 729, 731, 746, 1533, 1538, 1542, 1546, 1548, 1552, 1553, 1624;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 2, оп. 3, а.е. 58, 104, 165;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 8, оп. 1, а.е. 129;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а.е. 270, 271, 349, 415, 576, 586, 587, 588, 590, 591, 592, 593, 594, 759, 774, 776, 777, 1830, 1831, 1921;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 4, а.е. 2, 28, 74, 82;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а.е. 20, 88;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 38, оп. 1, а.е. 94;

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 66, оп. 1, а.е. 63, 79;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Бл), ф. 1, оп. 51в, а.е. 57, 174;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Вн), ф. 1, оп. 6, а.е. 107;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Кж), ф. 1, оп. 5, а.е. 8;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Мх), ф. 8, оп. 1а, а.е. 53;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(Сл), ф. 1, оп. 20а, а.е. 32;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-(СтЗ), ф. 1, оп. 1, а.е. 803, 804;

АКРДОПБГДСРСБНА – М-VI-Л-674; VI-Л-825; VI-Л-1042; VI-Л-14 (Вн); VI-Л-122 (Вд); VI-Л-62 (Вр); VI-Л-46 (Шумен).

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И МАЛЦИНСТВАТА

Документален сборник

Първо издание

Формат 60×90/8
Печатни коли 64

Печат *„Военно издателство“ ЕООД*

ISBN 978-954-2986-79-9